॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕಾಪಾಳಿ

ಏಕಂ ಸಮಯಂ ಭಗವಾ ದೇವೇಸು ವಿಹರತಿ ತಾವತಿಂಸಭವನೇ ಪಾರಿಚ್ಛತ್ತಕಮೂಲೇ ಪಣ್ಡುಕಮ್ಬಲಸಿಲಾಯಂ। ತತ್ರ ಖೋ ಭಗವಾ ದೇವಾನಂ ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಕಥಂ ಕಥೇಸಿ।

೧. ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಮಾತಿಕಾ

ತಿಕಮಾತಿಕಾ

ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೧-೨೨), ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ವಿಪಾಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ। ಉಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನುಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಅನುಪಾದಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪೀತಿಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸುಖಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ। ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾ, ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೇವ ದಸ್ಸನೇನ ನ ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾ। ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೇವ ದಸ್ಸನೇನ ನ ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ । ಆಚಯಗಾಮಿನೋ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪಚಯಗಾಮಿನೋ ಧಮ್ಮಾ, ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಾಪಚಯಗಾಮಿನೋ ಧಮ್ಮಾ। ಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪರಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಮಹಗ್ಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ಹೀನಾ ಧಮ್ಮಾ, ಮಜ್ಝಿಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಪಣೀತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಿಯತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ। ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ, ಉಪ್ಪಾದಿನೋ ಧಮ್ಮಾ। ಅತೀತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಾಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ। ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ಅಜ್ಝತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ಧಮ್ಮಾ। ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾ ಧಮ್ಮಾ (ಧ॰ ಸ॰ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ೧-೨೨)।

ದ್ವಾವೀಸತಿತಿಕಂ।

ದುಕಮಾತಿಕಾ

ಹೇತುಗೋಚ್ಛಕಂ

ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾ। ಸಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಹೇತುವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಹೇತೂ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಹೇತುಕಾ ಚ, ಸಹೇತುಕಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನ ಚ ಹೇತೂ। ಹೇತೂ ಚೇವ

ಧಮ್ಮಾ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನ ಚ ಹೇತೂ। ನ ಹೇತೂ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಹೇತುಕಾಪಿ, ಅಹೇತುಕಾಪಿ। ಹೇತುಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಚೂಳನ್ತರದುಕಂ

ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಙ್ಖತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸನಿದಸ್ಸನಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಿದಸ್ಸನಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಪ್ಪಟಿಘಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪಟಿಘಾ ಧಮ್ಮಾ। ರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ, ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ। ಲೋಕಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಲೋಕುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಕೇನಚಿ ನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚೂಳನ್ತರದುಕಂ।

ಆಸವಗೋಚ್ಛಕಂ

ಆಸವಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಆಸವಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಾಸವಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಾಸವಾ ಧಮ್ಮಾ। ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಆಸವಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಾಸವಾ ಚ, ಸಾಸವಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಆಸವಾ। ಆಸವಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಆಸವಾ। ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಾಸವಾಪಿ, ಅನಾಸವಾಪಿ। ಆಸವಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಸಞ್ಞೋಜನಗೋಚ್ಛಕಂ

ಸಞ್ಞೋಜನಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಸಞ್ಞೋಜನಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಞ್ಞೋಜನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಞ್ಞೋಜನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಞ್ಞೋಜನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಞ್ಞೋಜನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಞ್ಞೋಜನಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಞ್ಞೋಜನಿಯಾ ಚ, ಸಞ್ಞೋಜನಿಯಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಸಞ್ಞೋಜನಾ। ಸಞ್ಞೋಜನಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಞ್ಞೋಜನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಸಞ್ಞೋಜನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಸಞ್ಞೋಜನಾ। ಸಞ್ಞೋಜನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಞ್ಞೋಜನಿಯಾಪಿ, ಅಸಞ್ಞೋಜನಿಯಾಪಿ। ಸಞ್ಞೋಜನಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಗನ್ಥಗೋಚ್ಛಕಂ

ಗನ್ಥಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಗನ್ಥಾ ಧಮ್ಮಾ। ಗನ್ಥನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಗನ್ಥನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಗನ್ಥಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗನ್ಥನಿಯಾ ಚ, ಗನ್ಥನಿಯಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಗನ್ಥಾ । ಗನ್ಥಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಗನ್ಥಾ। ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಗನ್ಥನಿಯಾಪಿ, ಅಗನ್ಥನಿಯಾಪಿ। ಗನ್ಥಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಓಘಗೋಚ್ಛಕಂ

ಓಘಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಓಘಾ ಧಮ್ಮಾ। ಓಘನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನೋಘನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಓಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಓಘವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಓಘಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಓಘನಿಯಾ ಚ, ಓಘನಿಯಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಓಘಾ। ಓಘಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಓಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಓಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಓಘಾ। ಓಘವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಓಘನಿಯಾಪಿ, ಅನೋಘನಿಯಾಪಿ। ಓಘಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಯೋಗಗೋಚ್ಛಕಂ

ಯೋಗಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಯೋಗಾ ಧಮ್ಮಾ। ಯೋಗನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಯೋಗನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಯೋಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಯೋಗವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಯೋಗಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಯೋಗನಿಯಾ ಚ, ಯೋಗನಿಯಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಯೋಗಾ। ಯೋಗಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಯೋಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಯೋಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಯೋಗಾ। ಯೋಗವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಯೋಗನಿಯಾಪಿ, ಅಯೋಗನಿಯಾಪಿ। ಯೋಗಗೋಚ್ಛಕಂ।

ನೀವರಣಗೋಚ್ಛಕಂ

ನೀವರಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ನೀವರಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ನೀವರಣಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನೀವರಣಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ನೀವರಣಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೀವರಣಿಯಾ ಚ, ನೀವರಣಿಯಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ನೀವರಣಾ। ನೀವರಣಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ನೀವರಣಾ। ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ನೀವರಣಿಯಾಪಿ, ಅನೀವರಣಿಯಾಪಿ। ನೀವರಣಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಪರಾಮಾಸಗೋಚ್ಛಕಂ

ಪರಾಮಾಸಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಪರಾಮಾಸಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪರಾಮಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪರಾಮಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪರಾಮಾಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪರಾಮಾಸಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾ ಚ, ಪರಾಮಟ್ಠಾಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಪರಾಮಾಸಾ। ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾಪಿ, ಅಪರಾಮಟ್ಠಾಪಿ। ಪರಾಮಾಸಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಮಹನ್ತರದುಕಂ

ಸಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಾರಮ್ಮಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಚಿತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ, ಚಿತ್ತವಿಸಂಸಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಸಹಭುನೋ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಚಿತ್ತಸಹಭುನೋ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಸಹಭುನೋ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಸಹಭುನೋ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ ಧಮ್ಮಾ। ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಬಾಹಿರಾ ಧಮ್ಮಾ। ಉಪಾದಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಉಪಾದಾ ಧಮ್ಮಾ। ಉಪಾದಿಣ್ಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ಮಹನ್ತರದುಕಂ।

ಉಪಾದಾನಗೋಚ್ಛಕಂ

ಉಪಾದಾನಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಉಪಾದಾನಾ ಧಮ್ಮಾ। ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನುಪಾದಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಉಪಾದಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಉಪಾದಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಉಪಾದಾನಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಚ, ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಉಪಾದಾನಾ। ಉಪಾದಾನಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಾದಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಉಪಾದಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಉಪಾದಾನಾ। ಉಪಾದಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಾದಾನಿಯಾಪಿ, ಅನುಪಾದಾನಿಯಾಪಿ। ಉಪಾದಾನಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಕಿಲೇಸಗೋಚ್ಛಕಂ

ಕಿಲೇಸಾ ಧಮ್ಮಾ, ನೋ ಕಿಲೇಸಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕಿಲೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕಿಲೇಸಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಚ, ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಕಿಲೇಸಾ। ಕಿಲೇಸಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಚ, ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಕಿಲೇಸಾ। ಕಿಲೇಸಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಕಿಲೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ, ಕಿಲೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಚ ಕಿಲೇಸಾ। ಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾಪಿ, ಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾಪಿ। ಕಿಲೇಸಗೋಚ್ಛಕಂ।

ಪಿಟ್ಠಿದುಕಂ

ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾ। ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ಧಮ್ಮಾ। ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸವಿತಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅವಿತಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸವಿಚಾರಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅವಿಚಾರಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಪ್ಪೀತಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪ್ಪೀತಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪೀತಿಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಪೀತಿಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸುಖಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಸುಖಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕಾಮಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಕಾಮಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ। ರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ। ಅರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ಅರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಧಮ್ಮಾ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ನಿಯತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಿಯತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸಉತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅನುತ್ತರಾ ಧಮ್ಮಾ। ಸರಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅರಣಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪಿಟ್ಠಿದುಕಂ।

ಅಭಿಧಮ್ಮದುಕಮಾತಿಕಾ।

ಸುತ್ತನ್ತಿಕದುಕಮಾತಿಕಾ

ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ ಧಮ್ಮಾ, ಅವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ ಧಮ್ಮಾ। ವಿಜ್ಜೂಪಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ವಜಿರೂಪಮಾ ಧಮ್ಮಾ। ಬಾಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಪಣ್ಡಿತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಕಣ್ಹಾ ಧಮ್ಮಾ , ಸುಕ್ಕಾ ಧಮ್ಮಾ। ತಪನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅತಪನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ। ಅಧಿವಚನಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಧಿವಚನಪಥಾ ಧಮ್ಮಾ। ನಿರುತ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ, ನಿರುತ್ತಿಪಥಾ ಧಮ್ಮಾ। ಪಞ್ಞತ್ತಿ ಧಮ್ಮಾ, ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಥಾ ಧಮ್ಮಾ। ನಾಮಞ್ಚ, ರೂಪಞ್ಚ। ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ, ಭವತಣ್ಹಾ ಚ। ಭವದಿಟ್ಠಿ ಚ, ವಿಭವದಿಟ್ಠಿ ಚ। ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಚ। ಅನ್ತವಾ ದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಅನನ್ತವಾ ದಿಟ್ಠಿ ಚ। ಪುಬ್ಬನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಅಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ ಚ। ಅಹಿರಿಕಞ್ಚ, ಅನೋತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ। ಹಿರೀ ಚ, ಓತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ। ದೋವಚಸ್ಸತಾ ಚ, ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ ಚ। ಸೋವಚಸ್ಸತಾ ಚ, ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ ಚ। ಆಪತ್ತಿಕುಸಲತಾ ಚ, ಆಪತ್ತಿವುಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ ಚ। ಸಮಾಪತ್ತಿಕುಸಲತಾ ಚ, ಸಮಾಪತ್ತಿವುಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ ಚ। ಧಾತುಕುಸಲತಾ ಚ, ಮನಸಿಕಾರಕುಸಲತಾ ಚ। ಆಯತನಕುಸಲತಾ ಚ, ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕುಸಲತಾ ಚ। ಠಾನಕುಸಲತಾ ಚ, ಅಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ ಚ। ಅಜ್ಜವೋ ಚ, ಮದ್ದವೋ ಚ। ಖನ್ತಿ ಚ, ಸೋರಚ್ಚಞ್ಚ। ಸಾಖಲ್ಯಞ್ಚ, ಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಚ। ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ ಚ, ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ಚ। ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ ಚ, ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ಚ। ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಞ್ಚ, ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ। ಸತಿ ಚ, ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ। ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲಞ್ಚ, ಭಾವನಾಬಲಞ್ಚ। ಸಮಥೋ ಚ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ। ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ, ಪಗ್ಗಾಹನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ। ಪಗ್ಗಾಹೋ ಚ, ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಚ। ಸೀಲವಿಪತ್ತಿ ಚ, ದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತಿ ಚ। ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ ಚ, ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಾ ಚ। ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ ಚ, ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ ಚ। ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ ಖೋ ಪನ, ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನಂ। ಸಂವೇಗೋ ಚ ಸಂವೇಜನಿಯೇಸು ಠಾನೇಸು, ಸಂವಿಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಯೋನಿಸೋ ಪಧಾನಂ। ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ ಚ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು, ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿತಾ ಚ ಪಧಾನಸ್ಮಿಂ। ವಿಜ್ಜಾ ಚ, ವಿಮುತ್ತಿ ಚ। ಖಯೇ ಞಾಣಂ, ಅನುಪ್ಪಾದೇ ಞಾಣನ್ತಿ।

ಸುತ್ತನ್ತಿಕದುಕಮಾತಿಕಾ।

ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾ

ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೋ

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ - (ವಿಭ॰ ೧) ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋತಿ। ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗಂ।

ಆಯತನವಿಭಙ್ಗೋ

ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ (ವಿಭ॰ ೧೫೪) - ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ರೂಪಾಯತನಂ ಸೋತಾಯತನಂ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಘಾನಾಯತನಂ ಗನ್ಧಾಯತನಂ ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ ರಸಾಯತನಂ ಕಾಯಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮನಾಯತನಂ ಧಮ್ಮಾಯತನನ್ತಿ। ಆಯತನವಿಭಙ್ಗಂ।

ಧಾತುವಿಭಙ್ಗೋ

ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ (ವಿಭ॰ ೧೮೩) - ಚಕ್ಖುಧಾತು ರೂಪಧಾತು ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ಸೋತಧಾತು ಸದ್ದಧಾತು ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ಘಾನಧಾತು ಗನ್ಧಧಾತು ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ಜಿವ್ಹಾಧಾತು ರಸಧಾತು ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ಕಾಯಧಾತು ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಾತು ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ಮನೋಧಾತು ಧಮ್ಮಧಾತು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ। ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಂ।

ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗೋ

ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ (ವಿಭ॰ ೧೮೯) - ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚನ್ತಿ। ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗಂ।

ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗೋ

ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ (ವಿಭ॰ ೨೧೯) - ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ। ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗಂ।

ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಿಭಙ್ಗೋ

ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ (ವಿಭ॰ ೨೨೫), ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪಂ, ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನಂ, ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ, ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನಂ, ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಭವೋ, ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತಿ, ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣಂ ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಏವಮೇತಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಹೋತಿ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದವಿಭಙ್ಗಂ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಙ್ಗೋ

ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ (ವಿಭಂ ೩೫೫) - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ ಆತಾಪೀ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸತಿಮಾ ವಿನೇಯ್ಯ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಂ।

ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವೇದನಾಸು ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ವೇದನಾಸು ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ವೇದನಾಸು ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ ಆತಾಪೀ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸತಿಮಾ ವಿನೇಯ್ಯ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಂ।

ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ಚಿತ್ತೇ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ ಆತಾಪೀ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸತಿಮಾ ವಿನೇಯ್ಯ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಂ।

ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ ಆತಾಪೀ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸತಿಮಾ ವಿನೇಯ್ಯ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಂ। ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಙ್ಗಂ।

ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವಿಭಙ್ಗೋ

ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ (ವಿಭಂ ೩೯೦) - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಾಯ ಛನ್ದಂ ಜನೇತಿ ವಾಯಮತಿ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಪದಹತಿ।

ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಹಾನಾಯ ಛನ್ದಂ ಜನೇತಿ ವಾಯಮತಿ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಪದಹತಿ।

ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಛನ್ದಂ ಜನೇತಿ ವಾಯಮತಿ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಪದಹತಿ।

ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಠಿತಿಯಾ ಅಸಮ್ಮೋಸಾಯ ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯ ವೇಪುಲ್ಲಾಯ ಭಾವನಾಯ ಪಾರಿಪೂರಿಯಾ ಛನ್ದಂ ಜನೇತಿ ವಾಯಮತಿ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ ಪದಹತಿ। ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವಿಭಙ್ಗಂ।

ಇದ್ಧಿಪಾದವಿಭಙ್ಗೋ

ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ (ವಿಭಂ ೪೩೦) - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತಿ, ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತಿ, ಚಿತ್ತಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತಿ, ವೀಮಂಸಾಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತಿ। ಇದ್ಧಿಪಾದವಿಭಙ್ಗಂ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗವಿಭಙ್ಗೋ

ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ (ವಿಭಂ ೪೬೬) - ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ವೀರಿಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಸಮಾಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ। ಬೋಜ್ಝಙ್ಗವಿಭಙ್ಗಂ।

ಮಗ್ಗಙ್ಗವಿಭಙ್ಗೋ

ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ (ವಿಭಂ ೪೮೬)। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಸಮ್ಮಾಸತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ। ಮಗ್ಗಙ್ಗವಿಭಙ್ಗಂ।

ಝಾನವಿಭಙ್ಗೋ

ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ ವಿಹರತಿ (ವಿಭಂ ೫೦೮) ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸು ಭಯದಸ್ಸಾವೀ ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ ಪುಬ್ಬರತ್ತಾಪರರತ್ತಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ ಸಾತಚ್ಚಂ ನೇಪಕ್ಕಂ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋ।

ಸೋ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಆಲೋಕಿತೇ ವಿಲೋಕಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಪಸಾರಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಅಸಿತೇ ಪೀತೇ ಖಾಯಿತೇ ಸಾಯಿತೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಮ್ಮೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ, ಗತೇ ಠಿತೇ ನಿಸಿನ್ನೇ ಸುತ್ತೇ ಜಾಗರಿತೇ ಭಾಸಿತೇ ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತಿ।

ಸೋ ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಭಜತಿ ಅರಞ್ಞಂ ರುಕ್ಖಮೂಲಂ ಪಬ್ಬತಂ ಕನ್ದರಂ ಗಿರಿಗುಹಂ ಸುಸಾನಂ ವನಪತ್ಥಂ ಅಬ್ಭೋಕಾಸಂ ಪಲಾಲಪುಞ್ಜಂ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ ವಿಜನವಾತಂ ಮನುಸ್ಸರಾಹಸ್ಸೇಯ್ಯಕಂ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಾರುಪ್ಪಂ।

ಸೋ ಅರಞ್ಞಗತೋ ವಾ ರುಕ್ಖಮೂಲಗತೋ ವಾ ಸುಞ್ಞಾಗಾರಗತೋ ವಾ ನಿಸೀದತಿ ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ, ಸೋ ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇ ಪಹಾಯ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಹರತಿ, ಅಭಿಜ್ಝಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದಪದೋಸಂ ಪಹಾಯ ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ ವಿಹರತಿ ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ, ಬ್ಯಾಪಾದಪದೋಸಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತಿ, ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಪಹಾಯ ವಿಗತಥಿನಮಿದ್ಧೋ ವಿಹರತಿ ಆಲೋಕಸಞ್ಞೀ ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ, ಥಿನಮಿದ್ಧಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತಿ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಹಾಯ ಅನುದ್ಧತೋ ವಿಹರತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವೂಪಸನ್ತಚಿತ್ತೋ, ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತಿ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ಪಹಾಯ ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ ವಿಹರತಿ ಅಕಥಂಕಥೀ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತಿ।

ಸೋ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಪಹಾಯ ಚೇತಸೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇ ಪಞ್ಞಾಯ ದುಬ್ಬಲೀಕರಣೇ ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹಿ ವಿವಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಂ ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವಂ ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರಂ ಸಮಾಧಿಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಚ ವಿಹರತಿ ಸತೋ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತಿ, ಯಂ ತಂ ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀ"ತಿ, ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ಪುಬ್ಬೇವ ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ।

ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ "ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ "ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ "ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ। ಝಾನವಿಭಙ್ಗಂ।

ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಭಙ್ಗೋ

ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ (ವಿಭಂ ೬೪೨) - ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಂ, ತಥಾ ತತಿಯಂ, ತಥಾ ಚತುತ್ಥಂ। ಇತಿ ಉದ್ಧಮಧೋ ತಿರಿಯಂ ಸಬ್ಬಧಿ ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಂ ಲೋಕಂ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಪುಲೇನ ಮಹಗ್ಗತೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೇನ ಅವೇರೇನ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇನ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ।

ಕರುಣಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಂ, ತಥಾ ತತಿಯಂ, ತಥಾ ಚತುತ್ಥಂ। ಇತಿ ಉದ್ಧಮಧೋ ತಿರಿಯಂ ಸಬ್ಬಧಿಸಬ್ಬತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಂ ಲೋಕಂ ಕರುಣಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಪುಲೇನ ಮಹಗ್ಗತೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೇನ ಅವೇರೇನ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇನ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ।

ಮುದಿತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಂ, ತಥಾ ತತಿಯಂ, ತಥಾ ಚತುತ್ಥಂ। ಇತಿ ಉದ್ಧಮಧೋ ತಿರಿಯಂ ಸಬ್ಬಧಿ ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಂ ಲೋಕಂ ಮುದಿತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಪುಲೇನ ಮಹಗ್ಗತೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೇನ ಅವೇರೇನ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇನ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ।

ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ, ತಥಾ ದುತಿಯಂ, ತಥಾ ತತಿಯಂ, ತಥಾ ಚತುತ್ಥಂ। ಇತಿ ಉದ್ಧಮಧೋ ತಿರಿಯಂ ಸಬ್ಬಧಿ ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯ ಸಬ್ಬಾವನ್ತಂ ಲೋಕಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ವಿಪುಲೇನ ಮಹಗ್ಗತೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೇನ ಅವೇರೇನ ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜೇನ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತಿ। ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಭಙ್ಗಂ।

ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗೋ

ಪಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ (ವಿಭಂ ೭೦೩) - ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ ವೇರಮಣೀ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾ ವೇರಮಣೀ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ ವೇರಮಣೀ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ಮುಸಾವಾದಾ ವೇರಮಣೀ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ, ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ ವೇರಮಣೀ ಸಿಕ್ಖಾಪದಂ। ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗಂ।

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗೋ

ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ (ವಿಭಂ ೭೧೮) - ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ। ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗಂ।

ಞಾಣವಿಭಙ್ಗೋ

ಏಕವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು (ವಿಭಂ ೭೫೧) - ಪಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಾ ನ ಹೇತೂ, ಅಹೇತುಕಾ, ಹೇತುವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಸಙ್ಖತಾ, ಅರೂಪಾ, ಲೋಕಿಯಾ, ಸಾಸವಾ, ಸಂಯೋಜನಿಯಾ, ಗನ್ಥನಿಯಾ, ಓಘನಿಯಾ, ಯೋಗನಿಯಾ, ನೀವರಣಿಯಾ, ಪರಾಮಟ್ಠಾ, ಉಪಾದಾನಿಯಾ, ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ಸಾರಮ್ಮಣಾ, ಅಚೇತಸಿಕಾ, ವಿಪಾಕಾ, ಉಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ, ನ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾ, ನ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ, ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ, ನ ಪೀತಿಸಹಗತಾ, ನೇವ ದಸ್ಸನೇನ ನ ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ನೇವ ದಸ್ಸನೇನ ನ ಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ, ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಾಪಚಯಗಾಮಿನೋ, ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಾ, ಪರಿತ್ತಾ, ಕಾಮಾವಚರಾ, ನ ರೂಪಾವಚರಾ, ನ ಅರೂಪಾವಚರಾ, ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ನೋ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಅನಿಯತಾ, ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ।

ಉಪ್ಪನ್ನವತ್ಥುಕಾ, ಉಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ, ಪುರೇಜಾತವತ್ಥುಕಾ, ಪುರೇಜಾತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕವತ್ಥುಕಾ, ಬಾಹಿರಾರಮ್ಮಣಾ, ಅಸಮ್ಭಿನ್ನವತ್ಥುಕಾ, ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ, ನಾನಾವತ್ಥುಕಾ, ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ, ನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಗೋಚರವಿಸಯಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತಿ, ನ ಅಸಮನ್ನಾಹಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮನನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

ಪಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಾ ಅನಾಭೋಗಾ, ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜಾನಾತಿ, ಅಞ್ಞತ್ರ ಅಭಿನಿಪಾತಮತ್ತಾ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾಪಿ ನ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜಾನಾತಿ, ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಕಞ್ಚಿ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾಪಿ ನ ಕಞ್ಚಿ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ನ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಪಟ್ಠಪೇತಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾಪಿ ನ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ನ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಪಟ್ಠಪೇತಿ, ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾಪಿ ನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ ನ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾಪಿ ನ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ ನ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಚವತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾಪಿ ನ ಚವತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಸುಪತಿ ನ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ ನ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾಪಿ ನ ಸುಪತಿ ನ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ ನ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಯಾಥಾವಕವತ್ಥುವಿಭಾವನಾ ಪಞ್ಞಾ। ಏವಂ ಏಕವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ದುವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ಲೋಕಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಲೋಕುತ್ತರಾ ಪಞ್ಞಾ। ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಕೇನಚಿ ನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸಾಸವಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನಾಸವಾ ಪಞ್ಞಾ। ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಾಸವಾ ಪಞ್ಞಾ, ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅನಾಸವಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸಂಯೋಜನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಸಂಯೋಜನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸಂಯೋಜನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಂಯೋಜನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಸಂಯೋಜನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಸಂಯೋಜನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಗನ್ಥನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಗನ್ಥನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಗನ್ಥನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಗನ್ಥನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ।

ಓಘನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನೋಘನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಓಘವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಓಘನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಓಘವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅನೋಘನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಯೋಗನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಯೋಗನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಯೋಗವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಯೋಗನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಯೋಗವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಯೋಗನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ನೀವರಣಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನೀವರಣಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನೀವರಣಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅನೀವರಣಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಪರಾಮಟ್ಠಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಪರಾಮಟ್ಠಾ ಪಞ್ಞಾ। ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾ ಪಞ್ಞಾ, ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾ ಪಞ್ಞಾ। ಉಪಾದಿಣ್ಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಾ ಪಞ್ಞಾ। ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನುಪಾದಾನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಉಪಾದಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಉಪಾದಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅನುಪಾದಾನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ।

ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ। ಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸವಿತಕ್ಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅವಿತಕ್ಕಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸವಿಚಾರಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅವಿಚಾರಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸಪ್ಪೀತಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಪ್ಪೀತಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ। ಪೀತಿಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ನ ಪೀತಿಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸುಖಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ನ ಸುಖಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ನ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ । ಕಾಮಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ, ನ ಕಾಮಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ। ರೂಪಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ, ನ ರೂಪಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ। ಅರೂಪಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ, ನ ಅರೂಪಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ। ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ। ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ। ನಿಯತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನಿಯತಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸಉತ್ತರಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನುತ್ತರಾ ಪಞ್ಞಾ। ಅತ್ಥಜಾಪಿಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ಜಾಪಿತತ್ಥಾ ಪಞ್ಞಾ। ಏವಂ ದುವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ತಿವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ಚಿನ್ತಾಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಸುತಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಭಾವನಾಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ದಾನಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಸೀಲಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಭಾವನಾಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಅಧಿಸೀಲೇ ಪಞ್ಞಾ, ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾ, ಅಧಿಪಞ್ಞಾಯ ಪಞ್ಞಾ। ಆಯಕೋಸಲ್ಲಂ, ಅಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ, ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ।

ವಿಪಾಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾ, ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾ। ಉಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನುಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಅನುಪಾದಾನಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ ಪಞ್ಞಾ। ಪೀತಿಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಸುಖಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ। ಆಚಯಗಾಮಿನೀ ಪಞ್ಞಾ, ಅಪಚಯಗಾಮಿನೀ ಪಞ್ಞಾ, ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಾಪಚಯಗಾಮಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ಸೇಕ್ಖಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಸೇಕ್ಖಾ ಪಞ್ಞಾ, ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಾ ಪಞ್ಞಾ। ಪರಿತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಮಹಗ್ಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಪಞ್ಞಾ। ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ। ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ ಪಞ್ಞಾ, ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ, ಉಪ್ಪಾದಿನೀ ಪಞ್ಞಾ। ಅತೀತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನಾಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ। ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ। ಅಜ್ಝತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ಪಞ್ಞಾ। ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ ಪಞ್ಞಾ।

ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾ ಪಞ್ಞಾ ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಾ, ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ। ಅತ್ಥಿ ಉಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಅನುಪಾದಾನಿಯಾ । ಅತ್ಥಿ ಪೀತಿಸಹಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಸುಖಸಹಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ। ಅತ್ಥಿ ಆಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ಅಪಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಾಪಚಯಗಾಮಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಾ। ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಹಗ್ಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪಾದಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ।

ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಾ, ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ। ಅತ್ಥಿ ಉಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಅನುಪಾದಾನಿಯಾ। ಅತ್ಥಿ ಆಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ಅಪಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಾಪಚಯಗಾಮಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಾ। ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪಾದಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ।

ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ ಪಞ್ಞಾ ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಾ, ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ। ಅತ್ಥಿ ಉಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಅನುಪಾದಾನಿಯಾ। ಅತ್ಥಿ ಪೀತಿಸಹಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಸುಖಸಹಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ। ಅತ್ಥಿ ಆಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ಅಪಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಾಪಚಯಗಾಮಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಾ। ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪಾದಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ।

ಪೀತಿಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಸುಖಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಾ, ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ । ಅತ್ಥಿ ಉಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಅನುಪಾದಾನಿಯಾ। ಅತ್ಥಿ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾ, ಅತ್ಥಿ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ। ಅತ್ಥಿ ಆಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ಅಪಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಾಪಚಯಗಾಮಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಾ। ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಹಗ್ಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪಾದಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ।

ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಪಞ್ಞಾ ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಾ, ಅತ್ಥಿ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ। ಅತ್ಥಿ ಉಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ , ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣುಪಾದಾನಿಯಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪಾದಿಣ್ಣಅನುಪಾದಾನಿಯಾ। ಅತ್ಥಿ ಆಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ಅಪಚಯಗಾಮಿನೀ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಾಪಚಯಗಾಮಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಸೇಕ್ಖಾ, ಅತ್ಥಿ ನೇವಸೇಕ್ಖನಾಸೇಕ್ಖಾ। ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಹಗ್ಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ, ಅತ್ಥಿ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ, ಅತ್ಥಿ ಉಪ್ಪಾದಿನೀ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ। ಅತ್ಥಿ ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ। ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ಥಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ। ಏವಂ ತಿವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಂ, ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಂ ಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಞಾಣಂ, ಫಲಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಞಾಣಂ। ದುಕ್ಖೇ ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖಸಮುದಯೇ ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧೇ ಞಾಣಂ, ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಞಾಣಂ। ಕಾಮಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ, ರೂಪಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅರೂಪಾವಚರಾ ಪಞ್ಞಾ, ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ। ಧಮ್ಮೇ ಞಾಣಂ, ಅನ್ವಯೇ ಞಾಣಂ, ಪರಿಚ್ಚೇ ಞಾಣಂ, ಸಮ್ಮುತಿ ಞಾಣಂ। ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ ಆಚಯಾಯ, ನೋ ಅಪಚಯಾಯ, ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ ಅಪಚಯಾಯ, ನೋ ಆಚಯಾಯ, ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ ಆಚಯಾಯ ಚೇವ, ಅಪಚಯಾಯ ಚ, ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ ನೇವಾಚಯಾಯ, ನೋ ಅಪಚಯಾಯ। ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ, ನೋ ಪಟಿವೇಧಾಯ, ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ ಪಟಿವೇಧಾಯ, ನೋ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ , ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ಚೇವ, ಪಟಿವೇಧಾಯ ಚ, ಅತ್ಥಿ ಪಞ್ಞಾ ನೇವ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ, ನೋ ಪಟಿವೇಧಾಯ। ಹಾನಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ, ಠಿತಿಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ, ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ, ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿನೀ ಪಞ್ಞಾ।

ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ। ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಪದಾ। ಚತ್ತಾರಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ। ಜರಾಮರಣೇ ಞಾಣಂ, ಜರಾಮರಣಸಮುದಯೇ ಞಾಣಂ, ಜರಾಮರಣನಿರೋಧೇ ಞಾಣಂ, ಜರಾಮರಣನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಞಾಣಂ। ಜಾತಿಯಾ ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ಭವೇ ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ಉಪಾದಾನೇ ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ತಣ್ಹಾಯ ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ವೇದನಾಯ ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ಫಸ್ಸೇ ಞಾಣಂ... ಪೇ॰... ಸಳಾಯತನೇ ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ನಾಮರೂಪೇ ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಞಾಣಂ, ಸಙ್ಖಾರಸಮುದಯೇ ಞಾಣಂ, ಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧೇ ಞಾಣಂ, ಸಙ್ಖಾರನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಞಾಣಂ। ಏವಂ ಚತುಬ್ಬಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಪಞ್ಚಞಾಣಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ। ಏವಂ ಪಞ್ಚವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ಛಬ್ಬಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ಛಸು ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ಪಞ್ಞಾ। ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ಸತ್ತವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣವತ್ಥೂನಿ। ಏವಂ ಸತ್ತವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ಅಟ್ಠವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು, ಚತೂಸು ಫಲೇಸು ಪಞ್ಞಾ। ಏವಂ ಅಟ್ಠವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ನವವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ನವಸು ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಪಞ್ಞಾ। ಏವಂ ನವವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ದಸವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು - ದಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಾನಿ, ಯೇಹಿ ಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ಕತಮಾನಿ ದಸ? ಇಧ ತಥಾಗತೋ ಠಾನಞ್ಚ ಠಾನತೋ ಅಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಾನತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಠಾನಞ್ಚ ಠಾನತೋ ಅಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಾನತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾನಂ ಠಾನಸೋ ಹೇತುಸೋ ವಿಪಾಕಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾನಂ ಠಾನಸೋ ಹೇತುಸೋ ವಿಪಾಕಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥಗಾಮಿನಿಂ ಪಟಿಪದಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಅನೇಕಧಾತುನಾನಾಧಾತುಲೋಕಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಅನೇಕಧಾತುನಾನಾಧಾತುಲೋಕಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಸತ್ತಾನಂ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಸತ್ತಾನಂ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಪರಸತ್ತಾನಂ ಪರಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಸತ್ತಾನಂ ಪರಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ವೋದಾನಂ ವುಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ವೋದಾನಂ ವುಟ್ಠಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ

ಪಜಾನಾತಿ , ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತೂಪಪಾತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತೂಪಪಾತಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಪುನ ಚಪರಂ ತಥಾಗತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಯಮ್ಪಿ ತಥಾಗತೋ ಆಸವಾನಂ ಖಯಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಬಲಂ ಆಗಮ್ಮ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ।

ಇಮಾನಿ ದಸ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಾನಿ। ಯೇಹಿ ಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ತಥಾಗತೋ ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತಿ, ಪರಿಸಾಸು ಸೀಹನಾದಂ ನದತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತೇತಿ। ಏವಂ ದಸವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥು।

ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಂ।

ಖುದ್ದಕವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗೋ

ಏಕಕಂ

ಜಾತಿಮದೋ (ವಿಭ॰ ೮೩೨), ಗೋತ್ತಮದೋ, ಆರೋಗ್ಯಮದೋ, ಯೋಬ್ಬನಮದೋ, ಜೀವಿತಮದೋ, ಲಾಭಮದೋ, ಸಕ್ಕಾರಮದೋ, ಗರುಕಾರಮದೋ, ಪುರೇಕ್ಖಾರಮದೋ, ಪರಿವಾರಮದೋ, ಭೋಗಮದೋ, ವಣ್ಣಮದೋ, ಸುತಮದೋ , ಪಟಿಭಾನಮದೋ, ರತ್ತಞ್ಞುಮದೋ, ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಮದೋ, ಅನವಞ್ಞಾತಮದೋ, ಇರಿಯಾಪಥಮದೋ, ಇದ್ಧಿಮದೋ, ಯಸಮದೋ, ಸೀಲಮದೋ, ಝಾನಮದೋ, ಸಿಪ್ಪಮದೋ, ಆರೋಹಮದೋ, ಪರಿಣಾಹಮದೋ, ಸಣ್ಠಾನಮದೋ, ಪಾರಿಪೂರಿಮದೋ, ಮದೋ, ಪಮಾದೋ, ಥಮ್ಭೋ, ಸಾರಮ್ಭೋ, ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ, ಮಹಿಚ್ಛತಾ, ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ, ಸಿಙ್ಗಂ, ತಿನ್ತಿಣಂ, ಚಾಪಲ್ಯಂ, ಅಸಭಾಗವುತ್ತಿ, ಅರತಿ, ತನ್ದೀ, ವಿಜಮ್ಭಿತಾ, ಭತ್ತಸಮ್ಮದೋ, ಚೇತಸೋ ಚ ಲೀನತ್ತಂ, ಕುಹನಾ, ಲಪನಾ, ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ, ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ, ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನತಾ, "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, "ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ। ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಸದಿಸಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಸದಿಸಸ್ಸ "ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಸದಿಸಸ್ಸ "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಹೀನಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಹೀನಸ್ಸ "ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಹೀನಸ್ಸ "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಮಾನೋ, ಮಾನೋ, ಅತಿಮಾನೋ, ಮಾನಾತಿಮಾನೋ, ಓಮಾನೋ, ಅಧಿಮಾನೋ, ಅಸ್ಮಿಮಾನೋ, ಮಿಚ್ಛಾಮಾನೋ, ಞಾತಿವಿತಕ್ಕೋ, ಜನಪದವಿತಕ್ಕೋ, ಅಮರವಿತಕ್ಕೋ, ಪರಾನುದ್ದಯತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ (ವಿಭ॰ ೮೩೨)। ಏಕಕಂ।

ದುಕಂ

ಕೋಧೋ ಚ ಉಪನಾಹೋ ಚ, ಮಕ್ಖೋ ಚ ಪಳಾಸೋ ಚ, ಇಸ್ಸಾ ಚ ಮಚ್ಛರಿಯಞ್ಚ, ಮಾಯಾ ಚ ಸಾಠೇಯ್ಯಞ್ಚ, ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ ಭವತಣ್ಹಾ ಚ, ಭವದಿಟ್ಠಿ ಚ ವಿಭವದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ ಚ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಅನ್ತವಾದಿಟ್ಠಿ ಚ ಅನನ್ತವಾದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ ಚ ಅಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ ಚ, ಅಹಿರಿಕಞ್ಚ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ, ದೋವಚಸ್ಸತಾ ಚ ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ ಚ, ಅನಜ್ಜವೋ ಚ ಅಮದ್ದವೋ ಚ, ಅಕ್ಖನ್ತಿ ಚ ಅಸೋರಚ್ಚಞ್ಚ, ಅಸಾಖಲ್ಯಞ್ಚ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಚ, ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ ಚ ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ಚ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಞ್ಚ ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ, ಸೀಲವಿಪತ್ತಿ ಚ ದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತಿ ಚ, ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನಞ್ಚ ಬಹಿದ್ಧಾಸಂಯೋಜನಞ್ಚ। ದುಕಂ।

ತಿಕಂ

ತೀಣಿ ಅಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ತಯೋ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಅಕುಸಲಸಞ್ಞಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಅಕುಸಲಧಾತುಯೋ, ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ, ತಯೋ ಆಸವಾ, ತೀಣಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ, ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ, ಅಪರಾಪಿ ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ, ಅಪರಾಪಿ ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಏಸನಾ, ತಿಸ್ಸೋ ವಿಧಾ, ತೀಣಿ ಭಯಾನಿ , ತೀಣಿ ತಮಾನಿ, ತೀಣಿ ತಿತ್ಥಾಯತನಾನಿ, ತಯೋ ಕಿಞ್ಚನಾ, ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಣಾನಿ, ತೀಣಿ ಮಲಾನಿ, ತೀಣಿ ವಿಸಮಾನಿ, ಅಪರಾನಿಪಿ ತೀಣಿ ವಿಸಮಾನಿ, ತಯೋ ಅಗ್ಗೀ, ತಯೋ ಕಸಾವಾ, ಅಪರೇಪಿ ತಯೋ ಕಸಾವಾ।

ಅಸ್ಸಾದದಿಟ್ಠಿ ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ಅರತಿ ವಿಹೇಸಾ ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾ, ದೋವಚಸ್ಸತಾ ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ, ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಕೋಸಜ್ಜಂ ಪಮಾದೋ, ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞತಾ ಮಹಿಚ್ಛತಾ, ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಪಮಾದೋ, ಅನಾದರಿಯಂ ದೋವಚಸ್ಸತಾ ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ, ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ಅವದಞ್ಞುತಾ ಕೋಸಜ್ಜಂ, ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಸಂವರೋ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ, ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸನಕಮ್ಯತಾ ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅಸೋತುಕಮ್ಯತಾ ಉಪಾರಮ್ಭಚಿತ್ತತಾ, ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಂ ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಚೇತಸೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ, ಅಯೋನಿಸೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಕುಮ್ಮಗ್ಗಸೇವನಾ ಚೇತಸೋ ಚ ಲೀನತ್ತಂ। ತಿಕಂ।

ಚತುಕ್ಕಂ

ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಗನ್ಥಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಓಘಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಯೋಗಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ, ಚತ್ತಾರೋ ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಾ, ಚತ್ತಾರಿ ಅಗತಿಗಮನಾನಿ, ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪರಿಯಾಸಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾ, ಅಪರೇಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾ, ಚತ್ತಾರಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ, ಅಪರಾಪಿ ಚತ್ತಾರಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ, ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ, (ಅಪರಾನಿಪಿ ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ,) ಚತಸ್ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಯೋ। ಚತುಕ್ಕಂ।

ಪಞ್ಚಕಂ

ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ, ಪಞ್ಚುದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಾನಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಮಚ್ಛರಿಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಸಙ್ಗಾ, ಪಞ್ಚ ಸಲ್ಲಾ, ಪಞ್ಚ ಚೇತೋಖಿಲಾ, ಪಞ್ಚ ಚೇತಸೋವಿನಿಬನ್ಧಾ, ಪಞ್ಚ ನೀವರಣಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಕಮ್ಮಾನಿ ಆನನ್ತರಿಕಾನಿ, ಪಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಪಞ್ಚ ವೇರಾ, ಪಞ್ಚ ಬ್ಯಸನಾ, ಪಞ್ಚ ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಆದೀನವಾ, ಪಞ್ಚ ಭಯಾನಿ, ಪಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾ। ಪಞ್ಚಕಂ।

ಛಕ್ಕಂ

ಛ ವಿವಾದಮೂಲಾನಿ, ಛ ಛನ್ದರಾಗಾ ಧಮ್ಮಾ, ಛ ವಿರೋಧವತ್ಥೂನಿ, ಛ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ, ಛ ಅಗಾರವಾ, ಛ ಪರಿಹಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಪರೇಪಿ ಛ ಪರಿಹಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ, ಛ ಸೋಮನಸ್ಸುಪವಿಚಾರಾ, ಛ ದೋಮನಸ್ಸುಪವಿಚಾರಾ, ಛ ಉಪೇಕ್ಖುಪವಿಚಾರಾ,

ಛ ಗೇಹಸಿತಾನಿ ಸೋಮನಸ್ಸಾನಿ, ಛ ಗೇಹಸಿತಾನಿ ದೋಮನಸ್ಸಾನಿ, ಛ ಗೇಹಸಿತಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಛ ದಿಟ್ಠಿಯೋ। ಛಕ್ಕಂ।

ಸತ್ತಕಂ

ಸತ್ತ ಅನುಸಯಾ, ಸತ್ತ ಸಂಯೋಜನಾನಿ, ಸತ್ತ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾನಿ, ಸತ್ತ ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾ, ಸತ್ತ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ, ಸತ್ತ ಮಾನಾ, ಸತ್ತ ದಿಟ್ಠಿಯೋ। ಸತ್ತಕಂ।

ಅಟ್ಠಕಂ

ಅಟ್ಠ ಕಿಲೇಸವತ್ಥೂನಿ, ಅಟ್ಠ ಕುಸೀತವತ್ಥೂನಿ, ಅಟ್ಠಸು ಲೋಕಧಮ್ಮೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತೋ, ಅಟ್ಠ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾ, ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾ, ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸದೋಸಾ, ಅಟ್ಠ ಅಸಞ್ಞಿವಾದಾ, ಅಟ್ಠ ನೇವಸಞ್ಞಿನಾಸಞ್ಞಿವಾದಾ। ಅಟ್ಠಕಂ।

ನವಕಂ

ನವ ಆಘಾತವತ್ಥೂನಿ, ನವ ಪುರಿಸಮಲಾನಿ, ನವವಿಧಾ ಮಾನಾ, ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ನವ ಇಞ್ಜಿತಾನಿ, ನವ ಮಞ್ಞಿತಾನಿ, ನವ ಫನ್ದಿತಾನಿ, ನವ ಪಪಞ್ಚಿತಾನಿ, ನವ ಸಙ್ಖತಾನಿ। ನವಕಂ।

ದಸಕಂ

ದಸ ಕಿಲೇಸವತ್ಥೂನಿ, ದಸ ಆಘಾತವತ್ಥೂನಿ, ದಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ, ದಸ ಸಂಯೋಜನಾನಿ, ದಸ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾ, ದಸವತ್ಥುಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ, ದಸವತ್ಥುಕಾ ಅನ್ತಗ್ಗಾಹಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ। ದಸಕಂ।

ಅಟ್ಠಾರಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸ ಉಪಾದಾಯ, ಅಟ್ಠಾರಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಬಾಹಿರಸ್ಸ ಉಪಾದಾಯ, ತದೇಕಜ್ಝಂ ಅಭಿಸಞ್ಞೂಹಿತ್ವಾ ಅಭಿಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಛತ್ತಿಂಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ , ಇತಿ ಅತೀತಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ, ಅನಾಗತಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ, ತದೇಕಜ್ಝಂ ಅಭಿಸಞ್ಞೂಹಿತ್ವಾ ಅಭಿಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **ಅಟ್ಠ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಸತಂ** ಹೋತಿ, ಯಾನಿ ಚ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ವೇಯ್ಯಾಕರಣೇ ವುತ್ತಾನಿ ಭಗವತಾ।

ಖುದ್ದಕವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗಂ।

ಧಮ್ಮಹದಯವಿಭಙ್ಗೋ

ಕತಿ ಖನ್ಧಾ, ಕತಿ ಆಯತನಾನಿ, ಕತಿ ಧಾತುಯೋ, ಕತಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಕತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಕತಿ ಹೇತೂ, ಕತಿ ಆಹಾರಾ, ಕತಿ ಫಸ್ಸಾ, ಕತಿ ವೇದನಾ, ಕತಿ ಸಞ್ಞಾ, ಕತಿ ಚೇತನಾ, ಕತಿ ಚಿತ್ತಾನಿ (ವಿಭ॰ ೯೭೮)?

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ, ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ, ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ನವ ಹೇತೂ, ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ, ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾ, ಸತ್ತ ವೇದನಾ, ಸತ್ತ ಸಞ್ಞಾ, ಸತ್ತ ಚೇತನಾ, ಸತ್ತ ಚಿತ್ತಾನಿ (ವಿಭ॰ ೯೭೮)।

ಧಮ್ಮಹದಯವಿಭಙ್ಗಂ।

ವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಧಾತುಕಥಾಮಾತಿಕಾ

ನಯಮಾತಿಕಾ

ಸಙ್ಗಹೋ ಅಸಙ್ಗಹೋ (ಧಾತು॰ ೧)। ಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಸಮ್ಪಯೋಗೋ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ। ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ। ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ। ಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ। ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ।

ಅಬ್ಭನ್ತರಮಾತಿಕಾ

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ। ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ। ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ। ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ। ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ। ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ। ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ। ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ । ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ। ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ। ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಪಞ್ಚ ಬಲಾನಿ। ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ। ಅರಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ। ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಮನಸಿಕಾರೋ।

ನಯಮುಖಮಾತಿಕಾ

ತೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ। ತೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹೋ। ಚತೂಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ। ಚತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ।

ಲಕ್ಖಣಮಾತಿಕಾ

ಸಭಾಗೋ। ವಿಸಭಾಗೋ।

ಬಾಹಿರಮಾತಿಕಾ

ಸಬ್ಬಾಪಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀ ಧಾತುಕಥಾಯ ಮಾತಿಕಾತಿ।

ಧಾತುಕಥಾಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಮಾತಿಕಾ

೧. ಛ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ (ಪು॰ ಪ॰ ಮಾತಿಕಾ ೧) - ಖನ್ಧಪಞ್ಞತ್ತಿ ಆಯತನಪಞ್ಞತ್ತಿ ಧಾತುಪಞ್ಞತ್ತಿ ಸಚ್ಚಪಞ್ಞತ್ತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಞ್ಞತ್ತಿ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ।

ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಕಥಾವತ್ಥುಮಾತಿಕಾ

ಪುಗ್ಗಲಕಥಾ

ಸುದ್ಧಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಂ

ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ (ಕಥಾ॰ ೧), ಆಮನ್ತಾ। ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ಅನುಲೋಮಪಞ್ಚಕಂ।

ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ಪಟಿಕಮ್ಮಚತುಕ್ಕಂ।

ತ್ವಂ ಚೇ ಪನ ಮಞ್ಞಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ। ತೇನ ತವ ತತ್ಥ ಹೇತಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಹೇವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಂ ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ, ಅಥ ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮ, ಸುನಿಗ್ಗಹಿತೋ ಚ ಹೋಸಿ -

ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ।

ನಿಗ್ಗಹಚತುಕ್ಕಂ।

ಏಸೇ ಚೇ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತೇ ಹೇವಮೇವಂ ತತ್ಥ ದಕ್ಖ, "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ನೋ ಚ ಮಯಂ ತಯಾ ತತ್ಥ ಹೇತಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಹೇವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಾ ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಅಥ ಮಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಸಿ, ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತಾ ಚ ಹೋಮ –

ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ।

ಉಪನಯನಚತುಕ್ಕಂ।

ನ ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ, ತೇನ ಹಿ ಯಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಸಿ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ

ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ , ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ। ತೇನ ಹಿ ಯೇ ಕತೇ ನಿಗ್ಗಹೇ, ಸೇ ನಿಗ್ಗಹೇ ದುಕ್ಕಟೇ। ಸುಕತೇ ಪಟಿಕಮ್ಮೇ। ಸುಕತಾ ಪಟಿಪಾದನಾತಿ।

ನಿಗ್ಗಮನಚತುಕ್ಕಂ।

ಪಠಮೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಸುದ್ಧಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಂ

ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ಪಚ್ಚನೀಕಪಞ್ಚಕಂ।

ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ಪಟಿಕಮ್ಮಚತುಕ್ಕಂ।

ತ್ವಂ ಚೇ ಪನ ಮಞ್ಞಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ। ತೇನ ತವ ತತ್ಥ ಹೇತಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಹೇವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಂ ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ, ಅಥ ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮ, ಸುನಿಗ್ಗಹಿತೋ ಚ ಹೋಸಿ –

ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ।

ನಿಗ್ಗಹಚತುಕ್ಕಂ।

ಏಸೇ ಚೇ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತೇ ಹೇವಮೇವಂ ತತ್ಥ ದಕ್ಖ, “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ನೋ ಚ ಮಯಂ ತಯಾ ತತ್ಥ ಹೇತಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಹೇವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಾ ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಅಥ ಮಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಸಿ, ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತಾ ಚ ಹೋಮ –

ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ।

ಉಪನಯನಚತುಕ್ಕಂ।

ನ ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ, ತೇನ ಹಿ ಯಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಸಿ – ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ಪರಮತ್ಥೋ, ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ , ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ, ತೇನ ಹಿ ಯೇ ಕತೇ ನಿಗ್ಗಹೇ , ಸೇ ನಿಗ್ಗಹೇ ದುಕ್ಕಟೇ। ಸುಕತೇ ಪಟಿಕಮ್ಮೇ, ಸುಕತಾ ಪಟಿಪಾದನಾತಿ।

ನಿಗ್ಗಮನಚತುಕ್ಕಂ।

ದುತಿಯೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಓಕಾಸಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಂ

ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ…ಪೇ॰…।

ತತಿಯೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಕಾಲಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಂ

ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ “ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ”ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ “ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ ‘ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ’, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ ‘ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ’”ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ…ಪೇ॰…।

ಚತುತ್ಥೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಅವಯವಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಂ

ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ? ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ...ಪೇ॰...।

ಪಞ್ಚಮೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಓಕಾಸಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಂ

ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ...ಪೇ॰...।

ಛಟ್ಠೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಕಾಲಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಂ

ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಸಬ್ಬದಾ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ…ಪೇ॰…।

ಸತ್ತಮೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಅವಯವಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಂ

ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾತಿ? ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಂ - ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ।

ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ, ನೋ ಚ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ "ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ। ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ 'ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ', ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಸಬ್ಬೇಸು ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ'"ತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ…ಪೇ॰…।

ಅಟ್ಠಮೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಕಥಾವತ್ಥುಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಯಮಕಮಾತಿಕಾ

ಮೂಲಯಮಕಂ

ಕುಸಲಪದನಯಚತುಕ್ಕಂ

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ (ಯಮ॰ ೧.ಮೂಲಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ), ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಅಕುಸಲಪದನಯಚತುಕ್ಕಂ

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಪದನಯಚತುಕ್ಕಂ

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ನಾಮಪದನಯಚತುಕ್ಕಂ

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ನಾಮಮೂಲೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮಾ।

ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಹೇತೂ...ಪೇ॰... ಕುಸಲನಿದಾನಾ...ಪೇ॰... ಕುಸಲಸಮ್ಭವಾ...ಪೇ॰... ಕುಸಲಪ್ಪಭವಾ...ಪೇ॰... ಕುಸಲಸಮುಟ್ಠಾನಾ...ಪೇ॰... ಕುಸಲಾಹಾರಾ...ಪೇ॰... ಕುಸಲಾರಮ್ಮಣಾ...ಪೇ॰... ಕುಸಲಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ಕುಸಲಸಮುದಯಾ...ಪೇ॰...।

ಮೂಲಂ ಹೇತು ನಿದಾನಞ್ಚ, ಸಮ್ಭವೋ ಪಭವೇನ ಚ।
ಸಮುಟ್ಠಾನಾಹಾರಾರಮ್ಮಣಾ, ಪಚ್ಚಯೋ ಸಮುದಯೇನ ಚಾತಿ॥

ಮೂಲಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಖನ್ಧಯಮಕಂ

ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೋ

ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ (ಯಮ॰ ೧.ಖನ್ಧಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ) – ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಪದಸೋಧನವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ರೂಪಂ।

ವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ವೇದನಾ।

ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ರೂಪಂ।

ನ ವೇದನಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ವೇದನಾ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ಸಞ್ಞಾ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ।

ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ।

ವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ।

ವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ವೇದನಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ವೇದನಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ವೇದನಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ವೇದನಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ।

ಸುದ್ಧಖನ್ಧವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಂ।

ವೇದನಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾ।

ಸಞ್ಞಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ರೂಪಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಂ।

ನ ವೇದನಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ಸುದ್ಧಖನ್ಧಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾ।

ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾ।

ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ವೇದನಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಂ।

ವೇದನಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾ।

ವೇದನಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ವೇದನಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ಸಞ್ಞಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಂ।

ಸಞ್ಞಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾ।

ಸಞ್ಞಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ಸಞ್ಞಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಂ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾ।

ಸಙ್ಖಾರಾ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪಂ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಞ್ಞಾ।

ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ರೂಪಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾ।

ನ ರೂಪಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾ।

ನ ರೂಪಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ನ ರೂಪಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ನ ವೇದನಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಂ।

ನ ವೇದನಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾ।

ನ ವೇದನಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ನ ವೇದನಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಂ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಂ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾ।

ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪಂ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಞ್ಞಾ।

ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ಖನ್ಧಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಯತನಯಮಕಂ

ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೋ

ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ (ಯಮ॰ ೧.ಆಯತನಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ) - ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಸೋತಾಯತನಂ ಘಾನಾಯತನಂ ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ ಕಾಯಾಯತನಂ ರೂಪಾಯತನಂ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಗನ್ಧಾಯತನಂ ರಸಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮನಾಯತನಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ।

ಪದಸೋಧನವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಚಕ್ಖು।

ಸೋತಂ ಸೋತಾಯತನಂ, ಸೋತಾಯತನಂ ಸೋತಂ।

ಘಾನಂ ಘಾನಾಯತನಂ, ಘಾನಾಯತನಂ ಘಾನಂ।

ಜಿವ್ಹಾ ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ, ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ ಜಿವ್ಹಾ।

ಕಾಯೋ ಕಾಯಾಯತನಂ, ಕಾಯಾಯತನಂ ಕಾಯೋ।

ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನಂ, ರೂಪಾಯತನಂ ರೂಪಂ।

ಸದ್ದೋ ಸದ್ದಾಯತನಂ, ಸದ್ದಾಯತನಂ ಸದ್ದೋ।

ಗನ್ಧೋ ಗನ್ಧಾಯತನಂ, ಗನ್ಧಾಯತನಂ ಗನ್ಧೋ।

ರಸೋ ರಸಾಯತನಂ, ರಸಾಯತನಂ ರಸೋ।

ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಮನೋ ಮನಾಯತನಂ, ಮನಾಯತನಂ ಮನೋ।

ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಧಮ್ಮೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ನ ಚಕ್ಖು।

ನ ಸೋತಂ ನ ಸೋತಾಯತನಂ, ನ ಸೋತಾಯತನಂ ನ ಸೋತಂ।

ನ ಘಾನಂ ನ ಘಾನಾಯತನಂ, ನ ಘಾನಾಯತನಂ ನ ಘಾನಂ।

ನ ಜಿವ್ಹಾ ನ ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ, ನ ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ ನ ಜಿವ್ಹಾ।

ನ ಕಾಯೋ ನ ಕಾಯಾಯತನಂ, ನ ಕಾಯಾಯತನಂ ನ ಕಾಯೋ।

ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಾಯತನಂ, ನ ರೂಪಾಯತನಂ ನ ರೂಪಂ।

ನ ಸದ್ದೋ ನ ಸದ್ದಾಯತನಂ, ನ ಸದ್ದಾಯತನಂ ನ ಸದ್ದೋ।

ನ ಗನ್ಧೋ ನ ಗನ್ಧಾಯತನಂ, ನ ಗನ್ಧಾಯತನಂ ನ ಗನ್ಧೋ।

ನ ರಸೋ ನ ರಸಾಯತನಂ, ನ ರಸಾಯತನಂ ನ ರಸೋ।

ನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ ನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ, ನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ನ ಮನೋ ನ ಮನಾಯತನಂ, ನ ಮನಾಯತನಂ ನ ಮನೋ।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ನ ಧಮ್ಮೋ।

ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಸೋತಾಯತನಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಘಾನಾಯತನಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ।

ಸೋತಂ ಸೋತಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ।

ಸೋತಂ ಸೋತಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಘಾನಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ಸೋತಂ ಸೋತಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ।

ಘಾನಂ ಘಾನಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ಘಾನಂ ಘಾನಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ।

ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಸೋತಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಮನಾಯತನಂ। (ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।)

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಸೋತಾಯತನಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಘಾನಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ।

ನ ಸೋತಂ ನ ಸೋತಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಸೋತಂ ನ ಸೋತಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ।

ನ ಘಾನಂ ನ ಘಾನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಘಾನಂ ನ ಘಾನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಸೋತಾಯತನಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಮನಾಯತನಂ। (ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।)

ಸುದ್ಧಾಯತನವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಚಕ್ಖು।

ಸೋತಂ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಸೋತಂ।

ಘಾನಂ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಘಾನಂ।

ಜಿವ್ಹಾ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಜಿವ್ಹಾ।

ಕಾಯೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಕಾಯೋ।

ರೂಪಂ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ರೂಪಂ।

ಸದ್ದೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಸದ್ದೋ।

ಗನ್ಧೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಗನ್ಧೋ।

ರಸೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ರಸೋ।

ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಮನೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಮನೋ।

ಧಮ್ಮೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಧಮ್ಮೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಚಕ್ಖು।

ನ ಸೋತಂ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಸೋತಂ।

ನ ಘಾನಂ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಘಾನಂ।

ನ ಜಿವ್ಹಾ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಜಿವ್ಹಾ।

ನ ಕಾಯೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಕಾಯೋ।

ನ ರೂಪಂ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ರೂಪಂ।

ನ ಸದ್ದೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಸದ್ದೋ।

ನ ಗನ್ಧೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಗನ್ಧೋ।

ನ ರಸೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ರಸೋ।

ನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ನ ಮನೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಮನೋ।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಧಮ್ಮೋ।

ಸುದ್ಧಾಯತನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಸೋತಂ…ಪೇ॰…।

ಚಕ್ಖು ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಧಮ್ಮೋ।

ಸೋತಂ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰…।

ಸೋತಂ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಧಮ್ಮೋ।

ಘಾನಂ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰…।

ಘಾನಂ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰…।

ಧಮ್ಮೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಚಕ್ಖು।

ಧಮ್ಮೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಸೋತಂ…ಪೇ॰…।

ಧಮ್ಮೋ ಆಯತನಂ, ಆಯತನಾ ಮನೋ। (ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।)

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಸೋತಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಚಕ್ಖು ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಧಮ್ಮೋ।

ನ ಸೋತಂ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰…।

ನ ಸೋತಂ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಧಮ್ಮೋ।

ನ ಘಾನಂ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰…।

ನ ಘಾನಂ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰…।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಚಕ್ಖು।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಸೋತಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನಾಯತನಂ, ನಾಯತನಾ ನ ಮನೋ। (ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।)

ಆಯತನಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಾತುಯಮಕಂ

ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೋ

ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ (ಯಮ॰ ೧.ಧಾತುಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ) - ಚಕ್ಖುಧಾತು ಸೋತಧಾತು ಘಾನಧಾತು ಜಿವ್ಹಾಧಾತು ಕಾಯಧಾತು ರೂಪಧಾತು ಸದ್ದಧಾತು ಗನ್ಧಧಾತು ರಸಧಾತು ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಾತು ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಮನೋಧಾತು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಧಮ್ಮಧಾತು।

ಪದಸೋಧನವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುಧಾತು, ಚಕ್ಖುಧಾತು ಚಕ್ಖು।

ಸೋತಂ ಸೋತಧಾತು, ಸೋತಧಾತು ಸೋತಂ…ಪೇ॰…।

ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰…।

ಮನೋ ಮನೋಧಾತು, ಮನೋಧಾತು ಮನೋ।

ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಧಾತು, ಧಮ್ಮಧಾತು ಧಮ್ಮೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುಧಾತು, ನ ಚಕ್ಖುಧಾತು ನ ಚಕ್ಖು।

ನ ಸೋತಂ ನ ಸೋತಧಾತು, ನ ಸೋತಧಾತು ನ ಸೋತಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಮನೋ ನ ಮನೋಧಾತು, ನ ಮನೋಧಾತು ನ ಮನೋ।

ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಮ್ಮಧಾತು, ನ ಧಮ್ಮಧಾತು ನ ಧಮ್ಮೋ।

ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುಧಾತು, ಧಾತೂ ಸೋತಧಾತು…ಪೇ॰…।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುಧಾತು, ಧಾತೂ ಧಮ್ಮಧಾತು। (ಯಥಾ ಆಯತನಯಮಕೇ ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಂ, ಏವಮಿಧ ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।)

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಸೋತಧಾತು।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಘಾನಧಾತು…ಪೇ॰…।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಧಮ್ಮಧಾತು…ಪೇ॰…।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಮ್ಮಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಚಕ್ಖುಧಾತು…ಪೇ॰…।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಮ್ಮಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು। (ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।)

ಸುದ್ಧಧಾತುವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಧಾತು, ಧಾತೂ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰…।

ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಧಾತು, ಧಾತೂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰…।

ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಧಾತು, ಧಾತೂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ಧಮ್ಮೋ ಧಾತು, ಧಾತೂ ಧಮ್ಮೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰…।

ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ…ಪೇ॰…।

ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಧಮ್ಮೋ।

ಸುದ್ಧಧಾತುಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಧಾತು, ಧಾತೂ ಸೋತಂ...ಪೇ°...।

ಚಕ್ಖು ಧಾತು, ಧಾತೂ ಧಮ್ಮೋ...ಪೇ°...।

ಧಮ್ಮೋ ಧಾತು, ಧಾತೂ ಚಕ್ಖು...ಪೇ°...।

ಧಮ್ಮೋ ಧಾತು, ಧಾತೂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ। (ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।)

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಸೋತಂ...ಪೇ°...।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಧಮ್ಮೋ...ಪೇ°...।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ°...।

ನ ಧಮ್ಮೋ ನ ಧಾತು, ನ ಧಾತೂ ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ। (ಚಕ್ಕಂ ಬನ್ಧಿತಬ್ಬಂ।)

ಧಾತುಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಚ್ಚಯಮಕಂ

ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೋ

ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ (ಯಮ° ೧.ಸಚ್ಚಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ) - ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ।

ಪದಸೋಧನವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ।

ಸಮುದಯೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಸಮುದಯೋ।

ನಿರೋಧೋ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ನಿರೋಧೋ।

ಮಗ್ಗೋ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಮಗ್ಗೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನ ದುಕ್ಖಂ।

ನ ಸಮುದಯೋ ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನ ಸಮುದಯೋ।

ನ ನಿರೋಧೋ ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ನ ನಿರೋಧೋ।

ನ ಮಗ್ಗೋ ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ನ ಮಗ್ಗೋ।

ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ।

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ।

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ।

ಸಮುದಯೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ।

ಸಮುದಯೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ।

ಸಮುದಯೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ।

ನಿರೋಧೋ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ।

ನಿರೋಧೋ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ।

ನಿರೋಧೋ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ।

ಮಗ್ಗೋ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ।

ಮಗ್ಗೋ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ।

ಮಗ್ಗೋ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ।

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ।

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ।

ನ ಸಮುದಯೋ ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ।

ನ ಸಮುದಯೋ ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ।

ನ ಸಮುದಯೋ ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ।

ನ ನಿರೋಧೋ ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ।

ನ ನಿರೋಧೋ ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ।

ನ ನಿರೋಧೋ ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ।

ನ ಮಗ್ಗೋ ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ।

ನ ಮಗ್ಗೋ ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ।

ನ ಮಗ್ಗೋ ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ।

ಸುದ್ಧಸಚ್ಚವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ದುಕ್ಖಂ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಂ।

ಸಮುದಯೋ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಸಮುದಯೋ।

ನಿರೋಧೋ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ನಿರೋಧೋ।

ಮಗ್ಗೋ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಮಗ್ಗೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ದುಕ್ಖಂ।

ನ ಸಮುದಯೋ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಸಮುದಯೋ।

ನ ನಿರೋಧೋ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ನಿರೋಧೋ।

ನ ಮಗ್ಗೋ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಮಗ್ಗೋ।

ಸುದ್ಧಸಚ್ಚಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ದುಕ್ಖಂ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಸಮುದಯೋ।

ದುಕ್ಖಂ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ನಿರೋಧೋ।

ದುಕ್ಖಂ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಮಗ್ಗೋ।

ಸಮುದಯೋ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಂ…ಪೇ॰… ಸಚ್ಚಾ ಮಗ್ಗೋ।

ನಿರೋಧೋ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಂ…ಪೇ॰… ಸಚ್ಚಾ ಮಗ್ಗೋ।

ಮಗ್ಗೋ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಂ।

ಮಗ್ಗೋ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ಸಮುದಯೋ।

ಮಗ್ಗೋ ಸಚ್ಚಂ, ಸಚ್ಚಾ ನಿರೋಧೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಸಮುದಯೋ।

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ನಿರೋಧೋ।

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಮಗ್ಗೋ।

ನ ಸಮುದಯೋ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ದುಕ್ಖಂ…ಪೇ॰… ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಮಗ್ಗೋ।

ನ ನಿರೋಧೋ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ದುಕ್ಖಂ…ಪೇ॰… ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಮಗ್ಗೋ।

ನ ಮಗ್ಗೋ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ದುಕ್ಖಂ।

ನ ಮಗ್ಗೋ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ಸಮುದಯೋ।

ನ ಮಗ್ಗೋ ನ ಸಚ್ಚಂ, ನ ಸಚ್ಚಾ ನ ನಿರೋಧೋ।

ಸಚ್ಚಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಙ್ಖಾರಯಮಕಂ

ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೋ

ತಯೋ ಸಙ್ಖಾರಾ (ಯಮ॰ ೨.ಸಙ್ಖಾರಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ) – ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಞ್ಞಾ ಚ ವೇದನಾ ಚ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ಠಪೇತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ।

ಪದಸೋಧನವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಕಾಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಕಾಯೋ।

ವಚೀ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀ।

ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ಚಿತ್ತಂ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಕಾಯೋ ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಕಾಯೋ।

ನ ವಚೀ ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನ ವಚೀ।

ನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಚಿತ್ತಂ।

ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಕಾಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ।

ಕಾಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ।

ವಚೀ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ।

ವಚೀ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ।

ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ।

ಚಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಕಾಯೋ ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ।

ನ ಕಾಯೋ ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ।

ನ ವಚೀ ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ।

ನ ವಚೀ ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ।

ನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ।

ನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ।

ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ।

ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ।

ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ।

ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ।

ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ।

ಸಙ್ಖಾರಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅನುಸಯಯಮಕಂ

ಸತ್ತಾನುಸಯಾ (ಯಮ॰ ೨.ಅನುಸಯಯಮಕ.೧) - ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಮಾನಾನುಸಯೋ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ।

ಅನುಸಯಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಚಿತ್ತಯಮಕಂ

ಸುದ್ಧಚಿತ್ತಸಾಮಞ್ಞಂ

ಪುಗ್ಗಲವಾರೋ

೧. ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಕಾಲಸಮ್ಭೇದವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ (ಯಮ॰ ೨.ಚಿತ್ತಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ), ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

೨. ಉಪ್ಪಾದುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೩. ನಿರೋಧುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

೪. ಉಪ್ಪಾದವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೫. ನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ।

೬. ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೭. ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೮. ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ।

೯. ನಿರುಜ್ಝಮಾನುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ।

೧೦. ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಾದವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

೧೧. ಅತೀತಾನಾಗತವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೧೨. ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನವಾರೋ

ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

೧೩. ನಿರುದ್ಧನಿರುಜ್ಝಮಾನವಾರೋ

ನಿರುದ್ಧಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ನಿರುದ್ಧಂ।

ನ ನಿರುದ್ಧಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ನ ನಿರುದ್ಧಂ।

೧೪. ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ।

ಸುದ್ಧಚಿತ್ತಸಾಮಞ್ಞಂ

ಧಮ್ಮವಾರೋ

೧. ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಕಾಲಸಮ್ಭೇದವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

೨. ಉಪ್ಪಾದುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೩. ನಿರೋಧುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

೪. ಉಪ್ಪಾದವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೫. ನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ।

೬. ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೭. ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೮. ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ।

೯. ನಿರುಜ್ಝಮಾನುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ।

೧೦. ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಾದವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

೧೧. ಅತೀತಾನಾಗತವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೋ ಚ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೋ ಚ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೋ ಚ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೋ ಚ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೧೨. ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನವಾರೋ

ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

೧೩. ನಿರುದ್ಧನಿರುಜ್ಝಮಾನವಾರೋ

ನಿರುದ್ಧಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ನಿರುದ್ಧಂ।

ನ ನಿರುದ್ಧಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ನ ನಿರುದ್ಧಂ।

೧೪. ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲವಾರೋ

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಂ ಚಿತ್ತಂ।

ಸುದ್ಧಚಿತ್ತಸಾಮಞ್ಞಂ

ಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮವಾರೋ

೧. ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಕಾಲಸಮ್ಭೇದವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

೨. ಉಪ್ಪಾದುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೩. ನಿರೋಧುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

೪. ಉಪ್ಪಾದವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೫. ನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ।

೬. ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೭. ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನನಿರೋಧವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

೮. ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ।

೯. ನಿರುಜ್ಝಮಾನುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ।

೧೦. ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಾದವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

೧೧. ಅತೀತಾನಾಗತವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

೧೨. ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನವಾರೋ

ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

೧೩. ನಿರುದ್ಧನಿರುಜ್ಝಮಾನವಾರೋ

ನಿರುದ್ಧಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ನಿರುದ್ಧಂ।

ನ ನಿರುದ್ಧಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ನ ನಿರುದ್ಧಂ।

೧೪. ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲವಾರೋ

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ।

ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ।

ಸುತ್ತನ್ತಚಿತ್ತಮಿಸ್ಸಕವಿಸೇಸೋ

ಯಸ್ಸ ಸರಾಗಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಯಸ್ಸ ವೀತರಾಗಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಸದೋಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವೀತದೋಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಸಮೋಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವೀತಮೋಹಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಸಂಖಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವಿಕ್ಖಿತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಮಹಗ್ಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಅಮಹಗ್ಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಸಉತ್ತರಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಅನುತ್ತರಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಅಸಮಾಹಿತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವಿಮುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಅವಿಮುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಚಿತ್ತಮಿಸ್ಸಕವಿಸೇಸೋ

ಯಸ್ಸ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಯಸ್ಸ ಅಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

(ಏತೇನ ಉಪಾಯೇನ ಯಾವ ಸರಣಅರಣಾ ಉದ್ಧರಿತಬ್ಬಾ।)

ಯಸ್ಸ ಅರಣಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಅರಣಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಅರಣಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಅರಣಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಚಿತ್ತಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಮ್ಮಯಮಕಂ

ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೋ

ಪದಸೋಧನವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಕುಸಲಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ (ಯಮ° ೩.ಧಮ್ಮಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ)। ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಅಕುಸಲಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಕುಸಲಾ ನ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕುಸಲಾ।

ನ ಅಕುಸಲಾ ನ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಕುಸಲಾ।

ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಕುಸಲಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಕುಸಲಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಅಕುಸಲಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಅಕುಸಲಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಕುಸಲಾ ನ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ।

ನ ಕುಸಲಾ ನ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ।

ನ ಅಕುಸಲಾ ನ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ।

ನ ಅಕುಸಲಾ ನ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ।

ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ।

ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ।

ಸುದ್ಧಧಮ್ಮವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಕುಸಲಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕುಸಲಾ।

ನ ಅಕುಸಲಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಕುಸಲಾ।

ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಸುದ್ಧಧಮ್ಮಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಕುಸಲಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಕುಸಲಾ।

ನ ಕುಸಲಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ನ ಅಕುಸಲಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕುಸಲಾ।

ನ ಅಕುಸಲಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕುಸಲಾ।

ನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ನ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಕುಸಲಾ।

ಧಮ್ಮಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕಂ

ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೋ

ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ (ಯಮ॰ ೩.ಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕ.೧ ಆದಯೋ) - ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಪದಸೋಧನವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಚಕ್ಖು।

ಸೋತಂ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋತಂ।

ಘಾನಂ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಘಾನಂ।

ಜಿವ್ಹಾ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜಿವ್ಹಾ।

ಕಾಯೋ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಕಾಯೋ।

ಮನೋ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮನೋ।

ಇತ್ಥೀ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಇತ್ಥೀ।

ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪುರಿಸೋ।

ಜೀವಿತಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜೀವಿತಂ।

ಸುಖಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸುಖಂ।

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದುಕ್ಖಂ।

ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ।

ದೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ।

ಉಪೇಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ।

ಸದ್ಧಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸದ್ಧಾ।

ವೀರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಂ।

ಸತಿ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿ।

ಸಮಾಧಿ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿ।

ಪಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಾ।

ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ।

ಅಞ್ಞಂ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಞ್ಞಂ।

ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಚಕ್ಖು।

ನ ಸೋತಂ ನ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಸೋತಂ।

ನ ಘಾನಂ ನ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಘಾನಂ।

ನ ಜಿವ್ಹಾ ನ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಜಿವ್ಹಾ।

ನ ಕಾಯೋ ನ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಕಾಯೋ।

ನ ಮನೋ ನ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಮನೋ।

ನ ಇತ್ಥೀ ನ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಇತ್ಥೀ।

ನ ಪುರಿಸೋ ನ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಪುರಿಸೋ।

ನ ಜೀವಿತಂ ನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಜೀವಿತಂ।

ನ ಸುಖಂ ನ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಸುಖಂ।

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ದುಕ್ಖಂ।

ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ।

ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ ನ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ।

ನ ಉಪೇಕ್ಖಾ ನ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಉಪೇಕ್ಖಾ।

ನ ಸದ್ಧಾ ನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಸದ್ಧಾ।

ನ ವೀರಿಯಂ ನ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ವೀರಿಯಂ।

ನ ಸತಿ ನ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಸತಿ।

ನ ಸಮಾಧಿ ನ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಸಮಾಧಿ।

ನ ಪಞ್ಞಾ ನ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಪಞ್ಞಾ।

ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ।

ನ ಅಞ್ಞಂ ನ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಅಞ್ಞಂ।

ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಸೋತಂ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಸೋತಂ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಘಾನಂ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಘಾನಂ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಜಿವ್ಹಾ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಜಿವ್ಹಾ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಕಾಯೋ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಕಾಯೋ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಮನೋ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಮನೋ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಇತ್ಥೀ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಇತ್ಥೀ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಪುರಿಸೋ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಜೀವಿತಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಜೀವಿತಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಸುಖಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಸುಖಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ದೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ದೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಉಪೇಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಉಪೇಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಸದ್ಧಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಸದ್ಧಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ವೀರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ವೀರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಸತಿ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ...ಪೇ॰...।

ಸತಿ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಸಮಾಧಿ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰…।

ಸಮಾಧಿ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಪಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰…।

ಪಞ್ಞಾ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰…।

ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಅಞ್ಞಂ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰…।

ಅಞ್ಞಂ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰…।

ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಸೋತಂ ನ ಸೋತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಘಾನಂ ನ ಘಾನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಜಿವ್ಹಾ ನ ಜಿವ್ಹಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಕಾಯೋ ನ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಮನೋ ನ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಇತ್ಥೀ ನ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಪುರಿಸೋ ನ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಜೀವಿತಂ ನ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಸುಖಂ ನ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ ನ ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಉಪೇಕ್ಖಾ ನ ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಸದ್ಧಾ ನ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ವೀರಿಯಂ ನ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಸತಿ ನ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಸಮಾಧಿ ನ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಪಞ್ಞಾ ನ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಅಞ್ಞಂ ನ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ।

ಸುದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು।

ಸೋತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸೋತಂ।

ಘಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಘಾನಂ।

ಜಿವ್ಹಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಜಿವ್ಹಾ।

ಕಾಯೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಕಾಯೋ।

ಮನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಮನೋ।

ಇತ್ಥೀ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಇತ್ಥೀ।

ಪುರಿಸೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಪುರಿಸೋ।

ಜೀವಿತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಜೀವಿತಂ।

ಸುಖಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸುಖಂ।

ದುಕ್ಖಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ದುಕ್ಖಂ।

ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸೋಮನಸ್ಸಂ।

ದೋಮನಸ್ಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ।

ಉಪೇಕ್ಖಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ।

ಸದ್ಧಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸದ್ಧಾ।

ವೀರಿಯಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ವೀರಿಯಂ।

ಸತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸತಿ।

ಸಮಾಧಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸಮಾಧಿ।

ಪಞ್ಞಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ।

ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ।

ಅಞ್ಞಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಂ।

ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು।

ನ ಸೋತಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸೋತಂ।

ನ ಘಾನಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಘಾನಂ।

ನ ಜಿವ್ಹಾ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಜಿವ್ಹಾ।

ನ ಕಾಯೋ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಕಾಯೋ।

ನ ಮನೋ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಮನೋ।

ನ ಇತ್ಥೀ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಇತ್ಥೀ।

ನ ಪುರಿಸೋ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಪುರಿಸೋ।

ನ ಜೀವಿತಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಜೀವಿತಂ।

ನ ಸುಖಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸುಖಂ।

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ದುಕ್ಖಂ।

ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ।

ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ।

ನ ಉಪೇಕ್ಖಾ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಉಪೇಕ್ಖಾ।

ನ ಸದ್ಧಾ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸದ್ಧಾ।

ನ ವೀರಿಯಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ವೀರಿಯಂ।

ನ ಸತಿ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸತಿ।

ನ ಸಮಾಧಿ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸಮಾಧಿ।

ನ ಪಞ್ಞಾ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಪಞ್ಞಾ।

ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ।

ನ ಅಞ್ಞಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಂ।

ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಸುದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ

ಅನುಲೋಮಂ

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸೋತಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಘಾನಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಜಿವ್ಹಾ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಕಾಯೋ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಮನೋ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಇತ್ಥೀ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಪುರಿಸೋ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಜೀವಿತಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸುಖಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ದುಕ್ಖಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸೋಮನಸ್ಸಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ದೋಮನಸ್ಸಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸದ್ಧಾ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ವೀರಿಯಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸತಿ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸಮಾಧಿ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಪಞ್ಞಾ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಂ।

ಚಕ್ಖು ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಸೋತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಘಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಜಿವ್ಹಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಕಾಯೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಮನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಇತ್ಥೀ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಪುರಿಸೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಜೀವಿತಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಸುಖಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ದುಕ್ಖಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ದೋಮನಸ್ಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಉಪೇಕ್ಖಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಸದ್ಧಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ವೀರಿಯಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಸತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಸಮಾಧಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಪಞ್ಞಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಅಞ್ಞಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಞ್ಞಂ।

ಪಚ್ಚನೀಕಂ

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸೋತಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಘಾನಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಜಿವ್ಹಾ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಕಾಯೋ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಮನೋ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಇತ್ಥೀ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಪುರಿಸೋ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಜೀವಿತಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸುಖಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ದುಕ್ಖಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಉಪೇಕ್ಖಾ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸದ್ಧಾ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ವೀರಿಯಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸತಿ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಸಮಾಧಿ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಪಞ್ಞಾ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಂ।

ನ ಚಕ್ಖು ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಸೋತಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಘಾನಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಜಿವ್ಹಾ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಕಾಯೋ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಮನೋ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಇತ್ಥೀ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಪುರಿಸೋ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಜೀವಿತಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು…ಪೇ॰… ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಸುಖಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ದುಕ್ಖಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ದೋಮನಸ್ಸಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಉಪೇಕ್ಖಾ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಸದ್ಧಾ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ವೀರಿಯಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಸತಿ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಸಮಾಧಿ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಪಞ್ಞಾ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಅಞ್ಞಂ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ।

ನ ಅಞ್ಞಾತಾವೀ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ, ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಚಕ್ಖು...ಪೇ॰... ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ನ ಅಞ್ಞಂ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕಾ

ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ ಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೋ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೋ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.ಪಚ್ಚಯುದ್ದೇಸ)।

ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಗಮನಂ

ಸತ್ತಪ್ಪಕರಣನಾಮತೋ , ಅಭಿಧಮ್ಮಮದೇಸಯಿ।
ದೇವಾತಿದೇವೋ ದೇವಾನಂ, ದೇವಲೋಕಮ್ಹಿ ತಂ ಪುರೇ॥

ತಸ್ಸಾಯಂ **ಮಾತಿಕಾ** ಸಬ್ಬಾ, ಸಕಲಸ್ಸಾಪಿ ಉದ್ಧರಾ।
ಚಿರಟ್ಠಿತತ್ಥಂ ಧಮ್ಮಸ್ಸ, ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತು ಸಾಧವೋ॥

ದ್ವಾವೀಸತಿ ತಿಕಾ ಚೇವ, ತಥೇವ ಹೇತುಗೋಚ್ಛಕಂ।
ಚೂಳನ್ತರದುಕಾ ಸತ್ತ, ಗೋಚ್ಛಕಾ ಚ ತತೋ ಪರಂ॥

ಮಹನ್ತರದುಕಾ ಚಾಪಿ, ತತೋ ಚುದ್ದಸ ನಿದ್ದಿಸೇ।
ಗೋಚ್ಛಕಾನಿ ದುವೇ ಪಿಟ್ಠಿ-ದುಕಾನಿಟ್ಠಾರಸೇದಿಸಾ॥

ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಸುತ್ತನ್ತ-ದುಕಾ ತೇವನ್ತಿ ಪಞ್ಚಧಾ।
ಸತ್ತಪ್ಪಕರಣಿಕಾ ಭಿನ್ನಾ, ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಮಾತಿಕಾ॥

ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕಾಪಾಳಿ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

॥ ನಮೋ ತಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅರಹತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ॥

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನೀ

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ

೧. ಕಾರುಞ್ಞಭಾವಿತಂ ಯಸ್ಸ, ಞಾಣಚಕ್ಖು ಮಹೋದಯಂ।
ಅನ್ಧಭೂತಸ್ಸ ಲೋಕಸ್ಸ, ಜಾತಂ ಸಾಮಞ್ಞಲೋಚನಂ॥

೨. ತಂ ಬುದ್ಧಂ ಸುಗತಂ ಧೀರಂ, ಸಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಸಸಾವಕಂ।
ವನ್ದಿತ್ವಾನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ಚ, ಥೋಮೇತ್ವಾ ಚ ವಿನಾಯಕಂ॥

೩. ಥೇರೇ ಚ ಥಿರಸೀಲಾದಿ-ಗುಣಾಲಙ್ಕಾರಸೋಭಿತೇ।
ಸಾಸನುಜ್ಜೋತಕೇ ಧೀರೇ, ಪುಬ್ಬಕೇ ವಂಸಪಾಲಕೇ॥

೪. ವಿಸುದ್ಧಿದೇವದೇವೋ ಯಂ, ದೇವಾನಂ ತಿದಸಾಲಯೇ।
ಪಞ್ಞಾಯ ದೇಸಯೀ ತಸ್ಸ, ಅಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಮಾತಿಕಾ॥

೫. ಯಾ ತಸ್ಸಾ ವಿಪುಲತ್ಥಾಯ, ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಆದಿಹಿ।
ಅನೇಕೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ, ಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಚ॥

೬. ಅತ್ಥೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚೇವ,
ವಿಭತ್ತೋ ಸಾಗರೂಪಮೋ।
ಅನನ್ತನಯವೋಕಿಣ್ಣೋ,
ದುಕ್ಖೋಗಾಹೋ ಯತೋ ತತೋ॥

೭. ಸಮಾಸೇನಾಭಿಧಮ್ಮತ್ಥಂ, ಮಾತಿಕಾಮುಖತೋಖಿಲಂ।
ಞಾತುಕಾಮೇಹಿ ಸುದ್ಧೇಹಿ, ಅನ್ತೇವಾಸೀಹಿ ಯಾಚಿತೋ॥

೮. ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾನ ನಯತೋ, ಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಗತಂ।
ಅತ್ಥಂ ವಿನಿಚ್ಛಯಞ್ಚೇವ, ಸಮಾಸೇನ ನಿರಾಕುಲಂ॥

೯. ಸಾಮತ್ಥಿಯಗತಂ ಅತ್ಥಂ, ನಿಕಾಯನ್ತರನಿಸ್ಸಟಂ।
ಮಹಾವಿಹಾರವಾಸೀನಂ, ಕಮಾಭತನಯಾನುಗಂ॥

೧೦. ದೀಪಯನ್ತೋ ನಯಞ್ಞೂನಂ, ಸದಾ ಸಮ್ಮೋದಕಾರಿನಿಂ।
ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಂ ನಾಮ, ಕರಿಸ್ಸಾಮತ್ಥವಣ್ಣನನ್ತಿ॥

ಗನ್ಥಾರಮ್ಭಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಮಾತಿಕಾ

ತಿಕಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ತತ್ಥ **ಅಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ಮಾತಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಕೇನಟ್ಠೇನ **ಅಭಿಧಮ್ಮೋ**? ಧಮ್ಮಾತಿರೇಕಧಮ್ಮವಿಸೇಸಟ್ಠೇನ। ಅತಿರೇಕವಿಸೇಸತ್ಥದೀಪಕೋ ಹಿ ಏತ್ಥ ಅಭಿ-ಸದ್ದೋ ''ಬಾಳ್ಹಾ ಮೇ ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ನೋ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೮೭; ೫.೧೯೫, ೧೦೨೨; ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೪, ೩೮೯), ಅಭಿಕ್ಕನ್ತವಣ್ಣಾ''ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧; ಖು॰ ಪಾ॰ ೫.೧; ಸು॰ ನಿ॰ ಮಙ್ಗಲಸುತ್ತ; ವಿ॰ ವ॰ ೮೫೭) ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾ ಸಮುಸ್ಸಿತೇಸು ಬಹೂಸು ಛತ್ತೇಸು ಚೇವ ಧಜೇಸು ಚ ಯಂ ಅತಿರೇಕಪ್ಪಮಾಣಂ, ವಿಸೇಸವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನಞ್ಚ ಛತ್ತಂ, ತಂ ಅತಿಛತ್ತಂ, ಯೋ ಅತಿರೇಕಪ್ಪಮಾಣೋ, ವಿಸೇಸವಣ್ಣಸಣ್ಠಾನೋ ಚ ಧಜೋ, ಸೋ ಅತಿದ್ಧಜೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಮೇವ ಅಯಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಾತಿರೇಕಧಮ್ಮವಿಸೇಸಟ್ಠೇನ ''ಅಭಿಧಮ್ಮೋ''ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಭಗವತಾ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯಾಕಾರಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಏಕದೇಸೇನ ವಿಭತ್ತಾ, ನ ನಿಪ್ಪದೇಸೇನ, ಅಭಿಧಮ್ಮಂ ಪತ್ವಾ ಪನ ಅನೇಕೇಹಿ ನಯವಿಸೇಸೇಹಿ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋವ ವಿಭತ್ತಾ। ಏವಂ ಧಮ್ಮಾತಿರೇಕಧಮ್ಮವಿಸೇಸಟ್ಠೇನ ''ಅಭಿಧಮ್ಮೋ''ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕೇನಟ್ಠೇನ **ಮಾತಿಕಾ**? ಮಾತುಸಮಟ್ಠೇನ। ಮಾತಾ ವಿಯಾತಿ ಹಿ ಮಾತಿಕಾ ಯಥಾ ಪದುಮಿಕಂ ಮುಖನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಮಾತಾ ನಾನಾವಿಧೇ ಪುತ್ತೇ ಪಸವತಿ, ತೇ ಪಾಲೇತಿ, ಪೋಸೇತಿ ಚ, ಏವಮಯಮ್ಪಿ ನಾನಾವಿಧೇ ಧಮ್ಮೇ, ಅತ್ಥೇ ಚ ಪಸವತಿ, ತೇ ಚ ಅವಿನಸ್ಸಮಾನೇ ಪಾಲೇತಿ, ಪೋಸೇತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ''ಮಾತಿಕಾ''ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಮಾತಿಕಂ ಹಿ ನಿಸ್ಸಾಯ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಆದಿಸತ್ತಪ್ಪಕರಣವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಾ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅತ್ಥಾ ಚ ತಾಯ ಪಸುತಾ, ಪಾಲಿತಾ, ಪೋಸಿತಾ ವಿಯ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ **ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಪ್ಪಕರಣೇ** ಚತಸ್ಸೋ ವಿಭತ್ತಿಯೋ ಚಿತ್ತವಿಭತ್ತಿ ರೂಪವಿಭತ್ತಿ ನಿಕ್ಖೇಪರಾಸಿ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋತಿ । ತತ್ಥ ನಾನಾನಯೇಹಿ ಏಕೂನನವುತಿಚಿತ್ತವಿಭಾವಿನೀ ಚಿತ್ತವಿಭತ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಾ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಾ ಹೋತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಏಕವಿಧಾದಿನಾ ರೂಪವಿಭಾವಿನೀ ರೂಪವಿಭತ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಾ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಾ ಹೋತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಮೂಲಖನ್ಧದ್ವಾರಾದೀನಿ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದೇಸಿತೋ ನಿಕ್ಖೇಪರಾಸಿ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನೋ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರೋ ಹೋತಿ, ತದನನ್ತರಂ ತೇಪಿಟಕಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಅಟ್ಠಕಥಾಭೂತೋ ಅತ್ಥುದ್ಧಾರೋ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನೋ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರೋ ಹೋತಿ। ಏವಮಿದಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಪ್ಪಕರಣಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗತೋ ಅತಿರೇಕತೇರಸಮತ್ತಭಾಣವಾರಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಂ ಹೋತಿ।

ತಥಾ **ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣೇ** ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೋ
ಆಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯಾಕಾರಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಝಾನಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಸಿಕ್ಖಾಪದಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಞಾಣಖುದ್ದಕವತ್ಥುಧಮ್ಮಹದಯವಿಭಙ್ಗಾತಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ವಿಭಙ್ಗಾ ವಿಭತ್ತಾ, ತೇ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯಾದಿನಾನಾನಯೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಮಿದಂ ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗತೋ ಪಞ್ಚತಿಂಸಮತ್ತಭಾಣವಾರಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಂ ಹೋತಿ।

ತಥಾ **ಧಾತುಕಥಾಪಕರಣಂ** ''ಸಙ್ಗಹೋ ಅಸಙ್ಗಹೋ''ತಿಆದಿನಾ ಚುದ್ದಸವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗತೋ ಅತಿರೇಕಛಭಾಣವಾರಮತ್ತಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಂ ಹೋತಿ।

ತಥಾ **ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಪ್ಪಕರಣಂ** ಖನ್ಧಪಞ್ಞತ್ತಿ ಆಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಇನ್ದ್ರಿಯಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಛಬ್ಬಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗತೋ ಅತಿರೇಕಪಞ್ಚಭಾಣವಾರಮತ್ತಮ್ಪಿ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಂ ಹೋತಿ।

ತಥಾ **ಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣಂ** ಸಕವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನಿ, ಪರವಾದೇ ಪಞ್ಚ ಸುತ್ತಸತಾನೀತಿ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಂ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗತೋ ಸಙ್ಗೀತಿಆರೋಪಿತನಯೇನ ದೀಘನಿಕಾಯಪ್ಪಮಾಣಮ್ಪಿ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಂ ಹೋತಿ।

ತಥಾ **ಯಮಕಪ್ಪಕರಣಂ** ಮೂಲಯಮಕಂ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಸಙ್ಖಾರಅನುಸಯಚಿತ್ತಧಮ್ಮಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕನ್ತಿ ದಸವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಂ ವಾಚನಾಮಗ್ಗತೋ ವೀಸಭಾಣವಾರಸತಮ್ಪಿ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಂ ಹೋತಿ।

ಪಟ್ಠಾನಪ್ಪಕರಣಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾದಿಚತುವೀಸತಿಪಚ್ಚಯೇ ಗಹೇತ್ವಾ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದಿಚತುವೀಸತಿವಿಧೇನ ವಿಭತ್ತಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕತಿಪಯಭಾಣವಾರಮ್ಪಿ ವಿತ್ಥಾರಿಯಮಾನಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಭಾಣವಾರಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಅತ್ಥಾನಞ್ಚ ಪಸವನತೋ, ಪಾಲನತೋ, ಪೋಸನತೋ ಚ ''ಮಾತಾ ವಿಯಾತಿ ಮಾತಿಕಾ''ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಾಲನಪೋಸನಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಮುಟ್ಠಾನಂ, ವಿರದ್ಧಾನಞ್ಚ ಪಾಳಿಅತ್ಥಾನಂ ಮಾತಿಕಾನುಸಾರೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಸಮಾನಯನತೋ, ರಕ್ಖಣತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಾ ಪನಾಯಂ ಪರಿಚ್ಛೇದತೋ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಮಾತಿಕಾ ವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾ ಧಾತುಕಥಾಮಾತಿಕಾ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಮಾತಿಕಾ ಕಥಾವತ್ಥುಮಾತಿಕಾ ಯಮಕಮಾತಿಕಾ ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕಾತಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ಪಕರಣಾನಂ ಆದಿಮ್ಹಿ ಠಪಿತಾ ಸತ್ತವಿಧಾ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಮಾತಿಕಾ ಆದಿ, ಸಾಪಿ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ದುಕಮಾತಿಕಾತಿ ದುವಿಧಾ। ತತ್ಥ ದ್ವಾವೀಸತಿ ತಿಕಾ **ತಿಕಮಾತಿಕಾ** ನಾಮ। ದ್ವೇಚತ್ತಾಲೀಸಸತದುಕಾ **ದುಕಮಾತಿಕಾ** ನಾಮ, ಸಾ ಪುನ ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತಾ ಸಾವಕಭಾಸಿತಾತಿ ದುವಿಧಾ। ತತ್ಥ ದ್ವಾವೀಸತಿ ತಿಕಾ ಚೇವ, ''ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾ ನ ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ಸರಣಾ ಧಮ್ಮಾ ಅರಣಾ ಧಮ್ಮಾ''ತಿ ಇಮೇ ಚ ಸತಂ ದುಕಾತಿ ಅಯಂ **ಆಹಚ್ಚಭಾಸಿತಾ** ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧದೇಸಿತಾ ಸತ್ತನ್ನಂ ಪಕರಣಾನಂ ಮಾತಿಕಾ ನಾಮ, ತದನನ್ತರಾ ''ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ಖಯೇಞಾಣಂ ಅನುಪ್ಪಾದೇಞಾಣ''ನ್ತಿ ಇಮೇ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಸುತ್ತನ್ತಿಕದುಕಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿಸಾರಿಪುತ್ತತ್ಥೇರೇನ ಠಪಿತತ್ತಾ **ಸಾವಕಭಾಸಿತಾ** ನಾಮ। ಇಮೇ ಠಪೇನ್ತೋ ಪನ ಥೇರೋ ನ ಸಾಮುಕ್ಕಂಸಿಕೇನ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣೇನ ಠಪೇಸಿ, ಏಕುತ್ತರಿಯಂ ಪನ ಏಕಕನಿಪಾತದುಕನಿಪಾತಸಙ್ಗೀತಿಸುತ್ತದಸುತ್ತರಸುತ್ತೇಹಿ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಆಭಿಧಮ್ಮಿಕತ್ಥೇರಾನಂ ಸುತ್ತನ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಅಕಿಲಮನತ್ಥಂ ಠಪೇಸಿ।

ಸಾ ಪುನ ಸಪ್ಪದೇಸನಿಪ್ಪದೇಸವಸೇನ ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಹಿ ನವ ತಿಕಾ, ಏಕಸತ್ತತಿ ಚ ದುಕಾ ಸಪ್ಪದೇಸಾನಂ ಸಾವಸೇಸಾನಂ ನಾಮರೂಪಾನಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ **ಸಪ್ಪದೇಸಾ** ನಾಮ, ಅವಸೇಸಾ ತೇರಸ ತಿಕಾ, ಏಕಸತ್ತತಿ ಚ ದುಕಾ ನಿಪ್ಪದೇಸಾನಂ ನಿರವಸೇಸಾನಂ ನಾಮರೂಪಾನಂ ಗಹಿತತ್ತಾ **ನಿಪ್ಪದೇಸಾ** ನಾಮ। ತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತಥಾ ನಾಮಲಾಭವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ। ಸಬ್ಬೇವ ಹಿ ಏತೇ ತಿಕದುಕಾ ಆದಿಪದವಸೇನ, ಸಬ್ಬಪದವಸೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ನಾಮಂ ಲಭನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಅಯಂ ತಾವ **ಆದಿಪದವಸೇನ** ಲದ್ಧನಾಮೋ ಕುಸಲತ್ತಿಕೋ ನಾಮ। "ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಅಯಂ **ಸಬ್ಬಪದವಸೇನ** ಲದ್ಧನಾಮೋ ವೇದನಾತ್ತಿಕೋ ನಾಮ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ತಿಕದುಕಾನಂ ನಾಮಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಾ ಪನೇಸಾ ಪಞ್ಚದಸಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೇಹಿ ವವತ್ಥಿತಾ। ತಿಕಾನಂ ಹಿ ಏಕೋ ಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ದುಕಾನಂ ಚುದ್ದಸ । "ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾ ನಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಯೋ ಹಿ ಛ ದುಕಾ ಗನ್ಥತೋ ಚ ಅತ್ಥತೋ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಕಣ್ಣಿಕಾ ವಿಯ, ಘಟಾ ವಿಯ ಚ ಹುತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ "ಹೇತುಗೋಚ್ಛಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತೋ ಅಪರೇ "ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದಯೋ ಸತ್ತ ದುಕಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಮ್ಬನ್ಧಾ ಕೇವಲಂ ದುಕಸಾಮಞ್ಞೇನ ಉಚ್ಚಿನಿತ್ವಾ ಗೋಚ್ಛಕನ್ತರೇ ಠಪಿತತ್ತಾ, ಅಞ್ಞೇಹಿ ಚ ಅನ್ತರದುಕೇಹಿ ಚೂಳಕತ್ತಾ "ಚೂಳನ್ತರದುಕಾ"ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತೋ ಪರಂ ಆಸವದುಕಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ದುಕಾನಂ ವಸೇನ ಆಸವಗೋಚ್ಛಕೋ ನಾಮ। ತತೋ ಸಂಯೋಜನದುಕಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ವಸೇನ ಸಂಯೋಜನಗೋಚ್ಛಕೋ ನಾಮ। ತಥಾ ಗನ್ಥಓಘಯೋಗನೀವರಣದುಕಾದೀನಂ ಛನ್ನಂ ಛನ್ನಂ ವಸೇನ ಗನ್ಥಓಘಯೋಗನೀವರಣಗೋಚ್ಛಕಾ ನಾಮ। ಪರಾಮಾಸದುಕಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಸೇನ ಪರಾಮಾಸಗೋಚ್ಛಕೋ ನಾಮ। ತತೋ ಪರಂ ಸಾರಮ್ಮಣದುಕಾದಯೋ ಚತುದ್ದಸ ದುಕಾ ಮಹನ್ತರದುಕಾ ನಾಮ। ತತೋ ಪರಂ ಉಪಾದಾನದುಕಾದಯೋ ಛ ದುಕಾ ಉಪಾದಾನಗೋಚ್ಛಕೋ ನಾಮ। ತತೋ ಕಿಲೇಸದುಕಾದಯೋ ಅಟ್ಠದುಕಾ ಕಿಲೇಸಗೋಚ್ಛಕೋ ನಾಮ। ತತೋ ಪರಂ ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬದುಕಾದಯೋ ಅಟ್ಠಾರಸ ದುಕಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕಾಯ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಠಪಿತತ್ತಾ ಪಿಟ್ಠಿದುಕಾ ನಾಮ। ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿಯದುಕಾದಯೋ ಪನ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ದುಕಾ ಸುತ್ತನ್ತಿಕದುಕಾ ನಾಮ। ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ಪಞ್ಚದಸಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದೇಹಿ ವವತ್ಥಿತಾಯ ತಾವ ಅಯಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಭವಿಸ್ಸತಿ।

ಕುಸಲತ್ತಿಕವಣ್ಣನಾ

ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ತಿಕಮಾತಿಕಾ ಆದಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಕುಸಲತ್ತಿಕೋ ಆದಿ, ತಸ್ಮಾ ಕುಸಲತ್ತಿಕಸ್ಸ ತಾವ -

ಅತ್ಥತೋ ಭೂಮಿಭೇದಾ ಚ, ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ।
ಉದ್ದೇಸತೋ ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಲಕ್ಖಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ॥

ಸಙ್ಗಹಾ ಸುಞ್ಞತೋ ಚೇವ, ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ।
ಯಥಾನುರೂಪಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ವೇದಿತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ **ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಕುಸಲ**ಸದ್ದೋ ಆರೋಗ್ಯಾನವಜ್ಜಛೇಕಸುಖವಿಪಾಕೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ಹಿ "ಕಚ್ಚಿ ನು ಭೋತೋ ಕುಸಲಂ, ಕಚ್ಚಿ ಭೋತೋ ಅನಾಮಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೧.೧೫.೧೪೬; ೨.೨೦.೧೨೯) ಆರೋಗ್ಯೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಕತಮೋ ಪನ, ಭನ್ತೇ, ಕಾಯಸಮಾಚಾರೋ ಕುಸಲೋ ? ಯೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಕಾಯಸಮಾಚಾರೋ ಅನವಜ್ಜೋ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೬೧) ಅನವಜ್ಜೇ। "ಕುಸಲೋ ತ್ವಂ ರಥಸ್ಸ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೮೭) ಛೇಕೇ। "ಕುಸಲಸ್ಸ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ ಉಪಚಿತತ್ತಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೪೩೧) ಸುಖವಿಪಾಕೇ। ಸ್ವಾಯಮಿಧ ಆರೋಗ್ಯೇಪಿ ಅನವಜ್ಜೇಪಿ ಸುಖವಿಪಾಕೇಪಿ ವತ್ತತಿ। ಯಥೇವ ಹಿ ರೂಪಕಾಯೇ ನಿಬ್ಯಾಧಿತಾಯ ಆರೋಗ್ಯಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಂ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇಪಿ ಕಿಲೇಸಬ್ಯಾಧಿನೋ ಅಭಾವೇನ ಆರೋಗ್ಯಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಿಲೇಸವಜ್ಜಸ್ಸ ಪನ ಅಭಾವಾ ಅನವಜ್ಜಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಂ।

ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದೋ ಪನಾಯಂ ಪರಿಯತ್ತಿಹೇತುಗುಣನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವತಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ಹಿ "ಧಮ್ಮಂ ಪರಿಯಾಪುಣಾತಿ ಸುತ್ತಂ ಗೇಯ್ಯ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೦೨) ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೭೨೦) ಹೇತುಮ್ಹಿ। "ನ ಹಿ ಧಮ್ಮೋ ಅಧಮ್ಮೋ ಚ, ಉಭೋ ಸಮವಿಪಾಕಿನೋ"ತಿಆದೀಸು (ಥೇರಗಾ॰ ೩೦೪) ಗುಣೇ। "ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩) ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವತಾಯಂ, ಸ್ವಾಯಮಿಧಾಪಿ ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವತಾಯಮೇವ ವಟ್ಟತಿ।

ವಚನತ್ಥೋ ಪನೇತ್ಥ - ಕುಚ್ಛಿತೇ ಪಾಪಧಮ್ಮೇ ಸಲಯನ್ತಿ ಚಲಯನ್ತಿ ಕಮ್ಪೇನ್ತಿ ವಿದ್ಧಂಸೇನ್ತೀತಿ **ಕುಸಲಾ**। ಕುಚ್ಛಿತೇನ ವಾ ಆಕಾರೇನ ಸಯನ್ತೀತಿ ಕುಸಾ, ತೇ ಕುಸೇ ಲುನನ್ತಿ ಛಿನ್ದನ್ತೀತಿ ಕುಸಲಾ। ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ವಾ ಸಾನತೋ ತನುಕರಣತೋ ಞಾಣಂ ಕುಸಂ ನಾಮ, ತೇನ ಕುಸೇನ ಲಾತಬ್ಬಾ ಪರಿವತ್ತೇತಬ್ಬಾತಿ ಕುಸಲಾ। ಅಥ ವಾ ಕೋಸಲ್ಲಂ ವುಚ್ಚತಿ ಪಞ್ಞಾ, ತತೋ ಕೋಸಲ್ಲತೋ ಸಮ್ಭೂತತ್ತಾ ಕುಸಲಾ। ಇದಂ ಪನ ಅನನ್ತರೇ ವುತ್ತಞ್ಚಾತಿ ನಿಬ್ಬಚನದ್ವಯಂ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಮೇವ ಯುಜ್ಜತಿ, ರುಳ್ಹೀವಸೇನ ಪನ ತಂಸದಿಸತಾಯ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಮ್ಪೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಯಥಾ ವಾ ಕುಸಾ ಉಭಯಭಾಗಗತಂ ಹತ್ಥಪ್ಪದೇಸಂ ಲುನನ್ತಿ, ಏವಮಿಮೇಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನಾನುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ಉಭಯಭಾಗಗತಂ ಸಂಕಿಲೇಸಪಕ್ಖಂ ಲುನನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕುಸಾ ವಿಯ ಲುನನ್ತೀತಿ ಕುಸಲಾ। ಅತ್ತನೋ ಪನ ಸಭಾವಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ಧಮ್ಮಾ, ಧಾರೀಯನ್ತಿ ವಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ, ಧಾರೀಯನ್ತಿ ವಾ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ಆಧಾರೀಯನ್ತೀತಿಪಿ ಧಮ್ಮಾ। ನ ಕುಸಲಾ **ಅಕುಸಲಾ,** ಮಿತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಅಮಿತ್ತಾ ವಿಯ ಕುಸಲಪಟಿಪಕ್ಖಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನ ಬ್ಯಾಕತಾತಿ **ಅಬ್ಯಾಕತಾ,** ಕುಸಲಾಕುಸಲಭಾವೇನ ಅಕಥಿತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತೇಸು ಅನವಜ್ಜಸುಖವಿಪಾಕಲಕ್ಖಣಾ ಕುಸಲಾ, ಸಾವಜ್ಜದುಕ್ಖವಿಪಾಕಲಕ್ಖಣಾ ಅಕುಸಲಾ, ಅವಿಪಾಕಲಕ್ಖಣಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ।

ಕಿಂ ಪನೇತಾನಿ ಕುಸಲಾತಿ ವಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ವಾತಿಆದೀನಿ ಏಕತ್ಥಾನಿ, ಉದಾಹು ನಾನತ್ಥಾನೀತಿ? ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ ಯದಿ ತಾವ ಏಕತ್ಥಾನಿ, "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಇದಂ "ಕುಸಲಾ ಕುಸಲಾ"ತಿ ವುತ್ತಸದಿಸಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ನಾನತ್ಥಾನಿ, ತಿಕದುಕಾನಂ ಛಕ್ಕಚತುಕ್ಕಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಪದಾನಞ್ಚ ಅಸಮ್ಬನ್ಧೋ "ಕುಸಲಾ ರೂಪಂ ಚಕ್ಖುಮಾ"ತಿಆದೀನಂ ವಿಯ। ಅಥಾಪಿ ಯದಿ ಏತಾನಿ ಏಕತ್ಥಾನಿ, ಕುಸಲಾಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಪದಾನಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಧಮ್ಮಸಭಾವೇನ ಏಕತ್ತಾ ಕುಸಲಾದೀನಮ್ಪಿ ಏಕತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅಥ "ಕುಸಲಪದತೋ ಅಕುಸಲಾದಿಪದಸ್ಸ ಅಞ್ಞತ್ತಂ ಸಿಯಾ"ತಿ ವದಥ, ನ ಏತಾನಿ ಏಕತ್ಥಾನಿ। ತದಾ ಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ಭಾವೋ। ಭಾವತೋ ಚ ಅಞ್ಞೋ ಅಭಾವೋತಿ। ಏವಂ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಅಭಾವತ್ತಮಾಪನ್ನೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅನಞ್ಞೇ ಕುಸಲಾದಯೋಪಿ ಅಭಾವಾ ಏವ ಸಿಯುನ್ತಿ? ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಕಾರಣಂ, ಕಸ್ಮಾ? ಯಥಾನುಮತಿವೋಹಾರಸಿದ್ಧಿತೋ, ನ ಹಿ "ಕುಸಲಾ

ಧಮ್ಮಾ"ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ಯಥಾ ಕುಸಲಾ ಕುಸಲಾತಿ, ಏವಂ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾಭಾವೇನ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಅನುಮತಾನಿ, ನಾಪಿ ಕುಸಲಾ ರೂಪಂ ಚಕ್ಖುಮಾ-ಸದ್ದಾ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅನೋಲೋಕಿತತ್ಥಭಾವೇನ, ಅಥ ಖೋ ಅನವಜ್ಜಇಟ್ಠವಿಪಾಕತ್ತಾದಿಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಸ್ಸ, ಸಭಾವಸಾಧಾರಣಾದಿಅತ್ಥಸಾಮಞ್ಞಸ್ಸ ಚ ಜೋತಕತ್ತೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅನುಮತಾನಿ। ಕುಸಲ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಪುರತೋ ವುಚ್ಚಮಾನೋ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾದಿಸಬ್ಬಸಾಧಾರಣಸಾಮಞ್ಞತ್ಥದೀಪಕಂ ಧಮ್ಮ-ಸದ್ದಂ ಅಕುಸಲಾದಿತೋ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ಥವಿಸೇಸವಿಸಿಟ್ಠತ್ಥದೀಪಕಂ ಕರೋತಿ। ಏವಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಭಿನ್ನವಿಸಯಾನಮ್ಪಿ ನೇಸಂ ವಿಸೇಸನವಿಸೇಸಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಏಕತ್ಥತಾಯ ಪಣ್ಡಿತಾನುಮತತಾಯ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾರೋಪನೇ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಂ, ಸಬ್ಬಮೇತಂ ಅಕಾರಣಂ। ಏವಂ ತತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾನುರೂಪತೋ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ತಾವ ಪದತ್ಥತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಕುಸಲಪದತ್ಥೋ

ಭೂಮಿಭೇದಾತಿ ತೇಸು ಕುಸಲಾಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಕುಸಲಾ ತಾವ ಧಮ್ಮಾ ಭೂಮಿಭೇದತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ - ಕಾಮಾವಚರಾ ರೂಪಾವಚರಾ ಅರೂಪಾವಚರಾ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ। ಅಯಂ ಭೂಮಿಭೇದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಮ್ಪಯೋಗತೋತಿ ಏವಂ ಭೂಮಿಭೇದತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಮ್ಪಿ ನೇಸಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಕಾಮಾವಚರಾ ತಾವ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ? ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರಂ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರಂ। ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರಂ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣತಾ, ಸದ್ಧಾಬಾಹುಲ್ಲತಾ, ವಿಸುದ್ಧದಿಟ್ಠಿತಾ, ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾ ಚ ಏಕಾದಸ ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಕಾರಣಾನಿ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ತಾವ ಕಾರಣೇಹಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಞಾಣಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪನ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ಕತಕಮ್ಮತೋ, ಬ್ಯಾಪಜ್ಝಾದಿಉಪಪತ್ತಿತೋ, ಪಞ್ಞಾದಸಕವಸೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕತೋ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನೇನ ಕಿಲೇಸದೂರೀಭಾವತೋ ಚ ಸತ್ತವಿಧಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಕಾರಣತೋ ಚ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪರೇಸಂ ವಾ ವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಪುಬ್ಬಪಯೋಗೋ ಸಙ್ಖಾರೋ ನಾಮ।

ತೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸಸಙ್ಖಾರಂ, ತದಭಾವಾ ಅಸಙ್ಖಾರಞ್ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತೇಸು ಹಿ ಯಥಾವುತ್ತಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಹೇತುಂ ಆಗಮ್ಮ ಪಹಟ್ಠೋ "ಅತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"ನ್ತಿ ಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಅಸಂಸೀದನ್ತೋ, ಪರೇಹಿ ಚ ಅನುಸ್ಸಾಹಿತೋ ದಾನಾದೀನಿ ಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋತಿ, ತದಾಸ್ಸ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪಠಮಂ ಕುಸಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯದಾ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಅಮುತ್ತಚಾಗಿತಾದಿವಸೇನ ಸಂಸೀದಮಾನೋ, ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಸಙ್ಖಾರೇನ ವಾ ಪರೇಹಿ ವಾ ಉಸ್ಸಾಹಿತೋ ಕರೋತಿ, ತದಾಸ್ಸ ತದೇವ ಸಸಙ್ಖಾರಂ ದುತಿಯಂ ಕುಸಲಂ ಹೋತಿ। ಯದಾ ಪನ ಞಾತಿಜನಾದಿಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನೇನ ಜಾತಪರಿಚಯಾ ಬಾಲದಾರಕಾದಯೋ ಭಿಕ್ಖುಆದಿದಸ್ಸನೇನ ಸೋಮನಸ್ಸಜಾತಾ ಸಹಸಾ ದಾನವನ್ದನಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಿ, ತದಾ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ತತಿಯಂ ಕುಸಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯದಾ ಪನ ಞಾತಿಆದೀಹಿ ಉಸ್ಸಾಹಿತಾ ಏವಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಾ ತದೇವ ಚತುತ್ಥಂ ಸಸಙ್ಖಾರಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯದಾ ಪನ ಸೋಮನಸ್ಸಹೇತುನೋ ಅಭಾವೇನ ವಿಸುಂ ಚತೂಸುಪಿ ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಸೋಮನಸ್ಸರಹಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ತದಾ ಸೇಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾನಿ ಕುಸಲಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಉದ್ದೇಸತೋ ಚ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಅಟ್ಠವಿಧೇಸು ಕುಸಲೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉದ್ದೇಸತೋಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮಕುಸಲೇ ತಾವ ಪಾಳಿಯಾ ಸರೂಪೇನ ಆಗತಾ ತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ, ಯೇವಾಪನಕಾ ನವಾತಿ ಏಕೂನಚತ್ತಾಲೀಸ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ವೀರಿಯಂ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಜೀವಿತಂ ಸದ್ಧಾ ಸತಿ ಹಿರೀ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ಅಲೋಭೋ ಅದೋಸೋ ಅಮೋಹೋ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಕಾಯಲಹುತಾ ಚಿತ್ತಲಹುತಾ ಕಾಯಮುದುತಾ ಚಿತ್ತಮುದುತಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಕಾಯಪಾಗುಞ್ಞತಾ ಚಿತ್ತಪಾಗುಞ್ಞತಾ ಕಾಯುಜುಕತಾ ಚಿತ್ತುಜುಕತಾತಿ ಇಮೇ ಸರೂಪೇನ ಆಗತಾ ತಿಂಸಧಮ್ಮಾ। ಛನ್ದೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಕರುಣಾ ಮುದಿತಾ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತವಿರತಿ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತವಿರತಿ ಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿರತೀತಿ ಇಮೇ ಯೇವಾಪನಕಾ ನವಾತಿ।

ಪದಭಾಜನೀಯೇ ಪನ -

> "ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಕಾಮಾವಚರಂ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಹೋತಿ...ಪೇ॰... ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಫಸ್ಸೋ ಹೋತಿ, ವೇದನಾ...ಪೇ॰... ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಸಮ್ಮಾಸತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಸದ್ಧಾಬಲಂ ವೀರಿಯಬಲಂ ಸತಿಬಲಂ ಸಮಾಧಿಬಲಂ ಪಞ್ಞಾಬಲಂ ಹಿರಿಬಲಂ ಓತ್ತಪ್ಪಬಲಂ ಅಲೋಭೋ ಅದೋಸೋ ಅಮೋಹೋ ಅನಭಿಜ್ಝಾ ಅಬ್ಯಾಪಾದೋ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಹಿರೀ ಓತ್ತಪ್ಪಂ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಕಾಯಲಹುತಾ ಚಿತ್ತಲಹುತಾ ಕಾಯಮುದುತಾ ಚಿತ್ತಮುದುತಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ಕಾಯಪಾಗುಞ್ಞತಾ ಚಿತ್ತಪಾಗುಞ್ಞತಾ ಕಾಯುಜುಕತಾ ಚಿತ್ತುಜುಕತಾ ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಸಮಥೋ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಪಗ್ಗಾಹೋ ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) -

ಏವಂ ಸರೂಪತೋ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ ಛಪಞ್ಞಾಸ ಧಮ್ಮಾ "ಯೇ ವಾ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಅತ್ಥಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧) ಏವಂ ಯೇವಾಪನಕವಸೇನ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ, **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಚಸ್ಸಾ ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತಪ್ಪದೇಸೇಸು ಆಗತೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸರೂಪತೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಛನ್ದಾದಯೋ ನವಾತಿ ಪಞ್ಚಸಟ್ಠಿ ಧಮ್ಮಾ ಆಗತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ತೇಸು ಸರೂಪೇನ ಆಗತಾ ಝಾನಙ್ಗಇನ್ದ್ರಿಯಮಗ್ಗಙ್ಗಬಲಮೂಲಾದೀನಂ ವಸೇನ ಏಕಸ್ಸೇವ ಬಹುಕಿಚ್ಚತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಯಾಯೇನ ಛಪಞ್ಞಾಸವಿಧೇನ ದೇಸಿತಾಪಿ ಅಗಹಿತಗ್ಗಹಣೇನ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಸಮತಿಂಸೇವ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಪನ ಸವಿಭತ್ತಿಕಾ ಅವಿಭತ್ತಿಕಾತಿ ದುವಿಧಾ। ತತ್ಥ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಅಟ್ಠಾರಸ ಏಕಕತ್ತಾ ಅವಿಭತ್ತಿಕಾ। ವೇದನಾದಯೋ ದ್ವಾದಸ ಧಮ್ಮಾ ಅಟ್ಠತಿಂಸಪ್ಪಭೇದೇನ ಯಥಾಯೋಗಂ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ ಸವಿಭತ್ತಿಕಾ, ಯೇವಾಪನಕಾ ಪನ ಅವಿಭತ್ತಿಕಾ ಏವ। ತಸ್ಮಾ ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಏಕೂನಚತ್ತಾಲೀಸ ಧಮ್ಮಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಹೋನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ -

ಫಸ್ಸಾದಿಪಞ್ಚಕಂ ಪಞ್ಚಝಾನಙ್ಗಾನಿನ್ದ್ರಿಯಟ್ಠಕಂ।
ಮಗ್ಗಙ್ಗಪಞ್ಚಕಂ ಸತ್ತಬಲಂ ಮೂಲತ್ತಿಕಮ್ಪಿ ಚ॥

ಕಮ್ಮಪಥತ್ತಿಕಞ್ಚೇವ , ಲೋಕಪಾಲದುಕಂ ತಥಾ।
ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದೀ ಛ ದುಕಾ, ತೀಣಿ ಪಿಟ್ಠಿದುಕಾನಿತಿ॥

ಸತ್ತರಸಹಿ ರಾಸೀಹಿ, ಛಪಞ್ಞಾಸೇವ ಪಾಳಿಯಂ।
ವುತ್ತಾ ಸಭಾವತೋ ತಿಂಸ, ಧಮ್ಮಾ ಅಗಹಿತಗ್ಗಹೇ॥

ಫಸ್ಸೋ ಜೀವಿತಸಞ್ಞಾ ಚ, ಚೇತನಾ ಚಾರಪೀತಿಯೋ।
ಛ ದುಕಾ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ-ಪಮುಖಾಟ್ಠಾರಸೇಕಕಾ॥

ಚಿತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕೋ ಸದ್ಧಾ ಚ, ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಿಯಮ್ಪಿ ಚ।
ಅಲೋಭೋ ಚ ಅದೋಸೋ ಚ, ಸತ್ತ ದ್ವಿಧಾ ವಿಭಾವಿತಾ॥

ವೇದನಾ ತಿವಿಧಾ ವೀರಿಯಂ, ಸತಿ ಚ ಚತುಧಾ ಮತಾ।
ಛದ್ಧಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಪಞ್ಞಾ, ಸತ್ತಧಾವ ವಿಭಾವಿತಾ॥

ವಿರತೀ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ, ಮನಕ್ಕಾರೋ ಛನ್ದಮಜ್ಝತ್ತಾ।
ಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಯೇವಾಪನಕಾ, ನವೇತೇ ಪರಮೇ ಮನೇ॥

ಪಞ್ಚಸಟ್ಠಿವಿಧೇನೇವ, ಪರಿಯಾಯೇನ ದೇಸಿತಾ।
ನವಾಧಿಕಾ ಚ ತೇತ್ತಿಂಸ, ಧಮ್ಮಾವ ಪರಮತ್ಥತೋತಿ॥

ಏತ್ಥ ಚ ಸರೂಪೇನ ಆಗತಾ ತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ, ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಚತ್ತಾರೋ ಚಾತಿ ಚತುತ್ತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನಿಯತಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಸೇಸಾ ಪನ ಕರುಣಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಕರುಣಾಪುಬ್ಬಭಾಗಮುದಿತಾಪುಬ್ಬಭಾಗವಸೇನ, ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತವಚೀದುಚ್ಚರಿತಮಿಚ್ಛಾಜೀವೇಹಿ ವಿರಮಣವಸೇನ ಚ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇಸು ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಥಾನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಅನಿಯತಾ। ತೇ ಚ ಯಸ್ಮಾ ದುಕ್ಖಿತಸುಖಿತಸತ್ತವಸೇನ, ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿತ್ತಯವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಭಿನ್ನವಿಸಯತ್ತಾ ಏಕತೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕರುಣಾಪುಬ್ಬಭಾಗಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇಸು ನಿಯತಾ ಚತುತ್ತಿಂಸ, ಕರುಣಾದೀಸು ಏಕನ್ತಿ ಪಞ್ಚತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಕೇವಲಂ ಪನ ದಾನಾದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ನಿಯತಾ ಚತುತ್ತಿಂಸೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಲಕ್ಖಣಾದಿವಿಭಾಗತೋತಿ ಏವಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣರಸಾದಿತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಫುಸತೀತಿ **ಫಸ್ಸೋ।** ಸ್ವಾಯಂ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ, ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ, ಸನ್ನಿಪಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಆಪಾಥಗತವಿಸಯಪದಟ್ಠಾನೋ। ಅಯಂ ಹಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮೋಪಿ ಸಮಾನೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಫುಸನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಫುಸನಲಕ್ಖಣೋ, ಸಾ ಚಸ್ಸ ಫುಸನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿ ಅಮ್ಬಿಲಾದಿದಸ್ಸನೇ ಖೇಳುಪ್ಪಾದಾದಿನಾ ಞಾತಬ್ಬಾ। ಏಕದೇಸೇನ ಪನ ಅನಲ್ಲೀಯಮಾನೋಪಿ ರೂಪಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುಂ, ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಚ ಸೋತಂ ಚಿತ್ತಮಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಸಙ್ಘಟ್ಟೇತೀತಿ ಸಙ್ಘಟ್ಟನರಸೋ। ತಿಕಸನ್ನಿಪಾತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಕಾರಣಸ್ಸ ವಸೇನ ಪವೇದಿತತ್ತಾ ಸನ್ನಿಪಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಫಲಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೇನ ಪನೇಸ ವೇದನಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತಜ್ಜಾಸಮನ್ನಾಹಾರೇನ ಚೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯೇನ ಚ ಪರಿಕ್ಖತೇ ವಿಸಯೇ ಅನನ್ತರಾಯೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಆಪಾಥಗತವಿಸಯಪದಟ್ಠಾನೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ವೇದನಾಧಿಟ್ಠಾನಭಾವತೋ ಪನೇಸ ನಿಚ್ಚಮ್ಮಾ ಗಾವೀ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಲಕ್ಖಣಾದೀಸು ಚ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವೋ ವಾ ಸಾಮಞ್ಞಂ ವಾ ಲಕ್ಖಣಂ ನಾಮ, ಕಿಚ್ಚಂ ವಾ ಸಮ್ಪತ್ತಿ ವಾ ರಸೋ ನಾಮ, ಉಪಟ್ಠಾನಾಕಾರೋ ವಾ ಫಲಂ ವಾ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ, ಆಸನ್ನಕಾರಣಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಾದೀನಂ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವೇದಯತೀತಿ **ವೇದನಾ,** ಸಾ ವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಾ, ಸಭಾವಭೇದತೋ ಪನೇಸಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಹೋತಿ - ಸುಖಂ ದುಕ್ಖಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ। ತತ್ಥ ಇಟ್ಠಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾನುಭವನಲಕ್ಖಣಂ ಸುಖಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಉಪಬ್ರೂಹನರಸಂ, ಕಾಯಿಕಅಸ್ಸಾದಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅನಿಟ್ಠಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾನುಭವನಲಕ್ಖಣಂ ದುಕ್ಖಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಮಿಲಾಪನರಸಂ, ಕಾಯಿಕಾಬಾಧಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯಪದಟ್ಠಾನಂ। ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾನುಭವನಲಕ್ಖಣಂ ಸೋಮನಸ್ಸಂ, ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಇಟ್ಠಾಕಾರಸಮ್ಭೋಗರಸಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಉಪಬ್ರೂಹನರಸಂ ವಾ, ಚೇತಸಿಕಅಸ್ಸಾದಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಇಟ್ಠಾಕಾರದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಾನುಭವನಲಕ್ಖಣಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ, ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ಅನಿಟ್ಠಾಕಾರಸಮ್ಭೋಗರಸಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಮಿಲಾಪನರಸಂ ವಾ, ಚೇತಸಿಕಾಬಾಧಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಏಕನ್ತೇನ ಹದಯವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನಂ। ಮಜ್ಝತ್ತವೇದಯಿತಲಕ್ಖಣಾ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ನಾತಿಉಪಬ್ರೂಹನಮಿಲಾಪನರಸಾ, ಸನ್ತಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ನಿಪ್ಪೀತಿಕಚಿತ್ತಪದಟ್ಠಾನಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಸುಖಂ, ದುಕ್ಖಞ್ಚ ಏಕನ್ತಮಬ್ಯಾಕತಂ, ದೋಮನಸ್ಸಮೇಕನ್ತಮಕುಸಲಂ, ಸೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ। ಇಧ ಪನ ಕುಸಲಾ ಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ನೀಲಾದಿಭೇದಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಞ್ಜಾನಾತೀತಿ **ಸಞ್ಞಾ।** ಸಾ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ, ಪಚ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಣರಸಾ, ಪುನಸಞ್ಜಾನನಪಚ್ಚಯನಿಮಿತ್ತಕರಣರಸಾ ವಾ ದಾರುಆದೀಸು ತಚ್ಛಕಾದಯೋ ವಿಯ, ಯಥಾಗಹಿತನಿಮಿತ್ತವಸೇನ ಅಭಿನಿವೇಸಕರಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ಹತ್ಥಿದಸ್ಸಕಅನ್ಧಾ ವಿಯ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಅನೋಗಾಳ್ಹವುತ್ತಿತಾಯ ಅಚಿರಟ್ಠಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ ವಿಜ್ಜು ವಿಯ, ಯಥಾಉಪಟ್ಠಿತವಿಸಯಪದಟ್ಠಾನಾ ತಿಣಪುರಿಸೇಸು ಮಿಗಪೋತಕಾನಂ ಪುರಿಸಾತಿ ಉಪ್ಪನ್ನಸಞ್ಞಾ ವಿಯ।

ಚೇತೇತೀತಿ **ಚೇತನಾ,** ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಭಿಸನ್ದಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಾ ಚೇತನಾಭಾವಲಕ್ಖಣಾ, ಆಯೂಹನರಸಾ, ಸಾ ಚ ಕುಸಲಾಕುಸಲೇಸು ಏವ ಹೋತಿ। ಇತರೇಸು ಪನ ತಂಸದಿಸತಾಯ ಸಂವಿದಹನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ಸಕಿಚ್ಚಪರಕಿಚ್ಚಸಾಧಕಾ ಜೇಟ್ಠಸಿಸ್ಸಮಹಾವಡ್ಢಕಿಆದಯೋ ವಿಯ। ಅಚ್ಚಾಯಿಕಕಮ್ಮಾನುಸ್ಸರಣಾದೀಸು ಪನಾಯಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಉಸ್ಸಾಹನಭಾವೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋತಿ।

ಆರಮ್ಮಣಂ ಚಿನ್ತೇತೀತಿ **ಚಿತ್ತಂ,** ವಿಞ್ಞಾಣಂ। ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನಸ್ಸ ವಚನತ್ಥೋ ಚಿತ್ತದುಕೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತದೇತಂ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ ಚಿತ್ತಂ, ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮರಸಂ, ನಿರನ್ತರಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಸನ್ಧಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ನಾಮರೂಪಪದಟ್ಠಾನಂ।

ವಿತಕ್ಕೇತಿ ಊಹೇತಿ, ವಿತಕ್ಕನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಸೋತಿ **ವಿತಕ್ಕೋ।** ಸ್ವಾಯಮಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಭಿರೋಪನಲಕ್ಖಣೋ, ಆಹನನಪರಿಯಾಹನನರಸೋ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆನಯನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ।

ಆರಮ್ಮಣೇ ತೇನ ಚಿತ್ತಂ ವಿಚರತಿ, ವಿಚರಣಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಸೋತಿ **ವಿಚಾರೋ।** ಸ್ವಾಯಮಾರಮ್ಮಣಾನುಮಜ್ಜನಲಕ್ಖಣೋ, ತತ್ಥ ಸಹಜಾತಾನುಯೋಜನರಸೋ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಅಭಿನಿರೋಪನಾನುಮಜ್ಜನವಸೇನ ಪನೇಸಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತಾಯ ಘಣ್ಟಾಭಿಘಾತೋ ವಿಯ ಚೇತಸೋ ಪಠಮಾಭಿನಿಪಾತೋ ವಿತಕ್ಕೋ, ಘಣ್ಟಾನುರವೋ ವಿಯ ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧೋ ವಿಚಾರೋ। ವಿಪ್ಫಾರವಾ ಚೇತ್ಥ ವಿತಕ್ಕೋ ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತುಕಾಮಪಕ್ಖಿನೋ ಪಕ್ಖವಿಕ್ಖೇಪೋ ವಿಯ, ಸನ್ತವುತ್ತಿ ವಿಚಾರೋ ಆಕಾಸೇ ಉಪ್ಪತಿತಸ್ಸ ಪಕ್ಖಿನೋ ಪಕ್ಖಪಸಾರಣಂ ವಿಯ। ಸೋ ಪನ ನೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ ಪಠಮದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಸು ಪಾಕಟೋ ಹೋತಿ। ಉಭೋಪಿ ಪನೇತೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಾ।

ಪಿಣಯತೀತಿ **ಪೀತಿ।** ಸಾ ಸಮ್ಪಿಯಾಯನಲಕ್ಖಣಾ, ಕಾಯಚಿತ್ತಪೀಣನರಸಾ, ಫರಣರಸಾ ವಾ, ಓದಗ್ಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಚಿತ್ತಪದಟ್ಠಾನಾ।

ವೀರಾನಂ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ **ವೀರಿಯಂ,** ವಿಧಿನಾ ವಾ ಉಪಾಯೇನ ಈರಯಿತಬ್ಬಂ ಪವತ್ತಯಿತಬ್ಬನ್ತಿ ವೀರಿಯಂ। ತಞ್ಚ ಉಸ್ಸಾಹಲಕ್ಖಣಂ, ಸಹಜಾತಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನರಸಂ, ಅಸಂಸೀದನಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, "ಸಂವಿಗ್ಗೋ ಯೋನಿಸೋ ಪದಹತೀ"ತಿ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೧೧೩) ವಚನತೋ ಸಂವೇಗಪದಟ್ಠಾನಂ, ವೀರಿಯಾರಮ್ಭವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನಂ ವಾ। ಇದಂ ಪನ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಪದಟ್ಠಾನಂ, ಅಕುಸಲಾದಿಪಕ್ಖೇ ಪನ ಸಾಧಾರಣವಸೇನ ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ದುಕ್ಖವಿನೋದನಕಾಮತಾಪದಟ್ಠಾನಂ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಂ ವಾ। ತಂ ಸಮಾರದ್ಧಂ ಸಬ್ಬಾಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಮೂಲಂ ಹೋತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಏಕೋ ಅಗ್ಗೋ ವಿಸಯೋ ಅಸ್ಸಾತಿ ಏಕಗ್ಗಂ, ಚಿತ್ತಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ ಏಕಗ್ಗತಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಏಕಗ್ಗತಾ **ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ,** ಸಮಾಧಿಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಸಾ ಅವಿಸಾರಣಲಕ್ಖಣಾ, ಸಹಜಾತಾನಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನರಸಾ ನಹಾನೀಯಚುಣ್ಣಾನಂ ಉದಕಂ ವಿಯ, ಉಪಸಮಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಞಾಣಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಸುಖಪದಟ್ಠಾನಾ, ಅಕುಸಲಾದಿಸಾಧಾರಣವಸೇನ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾನಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬಾನಿ। ನಿವಾತೇ ದೀಪಚ್ಚೀನಂ ಠಿತಿ ವಿಯ ಚೇತಸೋ ಠಿತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಪವಿಸನ್ತಾ ವಿಯ ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಓಗಾಹನ್ತಿ ಸದ್ಧಾ ಸತಿ ಏಕಗ್ಗತಾ ಪಞ್ಞಾತಿ, ತೇನೇವ ಸದ್ಧಾ "ಓಕಪ್ಪನಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ, ಸತಿ ಚ "ಅಪಿಲಾಪನಾ"ತಿ, ಏಕಗ್ಗತಾ "ಅವಟ್ಠಿತೀ"ತಿ, ಪಞ್ಞಾ "ಪರಿಯೋಗಾಹನಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಾ। ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಚ ತಯೋ ತಣ್ಹಾ ದಿಟ್ಠಿ ಅವಿಜ್ಜಾತಿ। ತೇನ ತೇ ಏವ "ಓಘಾ"ತಿ ವುತ್ತಾ। ತಥಾಪಿ ನೇಸಂ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ನಾನತ್ತಮ್ಪಿ ಸಿದ್ಧಮೇವ। ಅಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಪನ ಏಕಗ್ಗತಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಮಾಗತತ್ತಾ "ಓಗಾಹನಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಾ। ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಏಕವಿಸಯೇ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನಕಿಚ್ಚೇನ ಸಮಾಧಿನಾ ಯುತ್ತಾಪಿ ಉದಕಸಿತ್ತರಜುಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ತಙ್ಖಣಞ್ಞೇವ ವಿಕಿರಣಸಭಾವಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನೇವ ಹೇತ್ಥ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಿ ನ ಹೋತಿ, ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಉದಕಂ ಆಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಆಸಿಞ್ಚಿತ್ವಾ ಆಕೋಟನಮಜ್ಜನಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಉಪಲಿತ್ತಟ್ಠಾನಂ ವಿಯ ಸಕಲಮ್ಪಿ ದಿವಸಂ ನಿಚ್ಚಲಪವತ್ತನಸಮತ್ಥಾತಿ ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾಪಿ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಓಗಾಹನಾತಿ ವುತ್ತಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಜೀವನ್ತಿ ತೇನ, ಜೀವನಮತ್ತಂ ವಾ ತನ್ತಿ **ಜೀವಿತಂ,** ತಂ ಸಹಜಾತಾನುಪಾಲನಲಕ್ಖಣಂ, ತೇಸಂ ಪವತ್ತನರಸಂ, ತೇಸಞ್ಞೇವ ಠಪನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಯಾಪಯಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅತ್ತನೋ ಠಿತಿಕ್ಖಣೇ ಏವ ಚೇತಂ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಅನುಪಾಲೇತಿ ಉದಕಂ ವಿಯ ಉಪ್ಪಲಾದೀನಿ, ನ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ। ಸಯಂ ಭಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ಸಯಂ ಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧೇನೇವ ಪವತ್ತತಿ ನಿಯಾಮಕೋ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಸದ್ದಹನ್ತಿ ಏತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ಸದ್ದಹತಿ, ಸದ್ದಹನಮತ್ತಂ ವಾ ಏಸಾತಿ **ಸದ್ಧಾ।** ಸಾ ಸದ್ದಹನಲಕ್ಖಣಾ, ಓಕಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಾ ವಾ, ಪಸಾದನರಸಾ ಉದಕಪ್ಪಸಾದಕಮಣಿ ವಿಯ, ಪಕ್ಖನ್ದನರಸಾ ವಾ ಓಘುತ್ತಾರಕವೀರಪುರಿಸೋ ವಿಯ, ಅಕಾಲುಸಿಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅಧಿಮುತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಸದ್ಧೇಯ್ಯವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನಾ, ಸದ್ಧಮ್ಮಸವನಾದಿಸೋತಾಪತ್ತಿಯಙ್ಗಪದಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಹತ್ಥವಿತ್ತಬೀಜಾನಿ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಸರನ್ತಿ ತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ಸರತಿ, ಸರಣಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಏಸಾತಿ **ಸತಿ।** ಸಾ ಅಪಿಲಾಪನಲಕ್ಖಣಾ, ಅಸಮ್ಮೋಸನರಸಾ, ಆರಕ್ಖಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ವಿಸಯಾಭಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಥಿರಸಞ್ಞಾಪದಟ್ಠಾನಾ, ಕಾಯಾದಿಸತಿಪಟ್ಠಾನಪದಟ್ಠಾನಾ ವಾ। ಆರಮ್ಮಣೇ ದಳ್ಹಪತಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಪನ ಏಸಿಕಾ ವಿಯ, ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದಿರಕ್ಖಣತೋ ದೋವಾರಿಕೋ ವಿಯ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀಹಿ ಹಿರೀಯತೀತಿ **ಹಿರೀ,** ಲಜ್ಜಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇಹಿಯೇವ ಓತ್ತಪ್ಪತೀತಿ **ಓತ್ತಪ್ಪಂ,** ಪಾಪತೋ ಉಬ್ಬೇಗಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತತ್ಥ ಪಾಪತೋ ಜಿಗುಚ್ಛನಲಕ್ಖಣಾ ಹಿರೀ, ಉತ್ತಾಸಲಕ್ಖಣಂ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। ಲಜ್ಜನಾಕಾರೇನ ಪಾಪಕಾನಂ ಅಕರಣರಸಾ ಹಿರೀ, ಉತ್ತಾಸಾಕಾರೇನ ಓತ್ತಪ್ಪಂ। ಅಸುಚಿಮಕ್ಖಿತಸ್ಸ, ಅಗ್ಗಿಸನ್ತತ್ತಸ್ಸ ಚ ಅಯೋಗುಳಸ್ಸ ಗಹೇತುಂ ಅವಿಸಹನಂ ವಿಯ ಏತೇಸಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಜಿಗುಚ್ಛನಸನ್ತಾಸಾಕಾರೇಹಿ ಪಾಪಾಕರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಾಕಾರೇನೇವ ಚ ಪಾಪತೋ ಸಂಕೋಚನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಏತಾನಿ, ಅತ್ತಪರಗಾರವಪದಟ್ಠಾನಾನಿ ಕುಲವಧೂವೇಸಿಯಾ ಭಾವೋ ವಿಯ, ಲೋಕಪಾಲಕಾನಿ ಚಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಉಭಿನ್ನಮ್ಪಿ ಪನೇಸಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಅಧಿಪತಿ ಸಭಾವೋ ಲಕ್ಖಣೇನ ಚಾತಿ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾಸಮುಟ್ಠಾನತಾ, ಅತ್ತಲೋಕಾಧಿಪತಿತಾ, ಲಜ್ಜಾಭಯಸಭಾವಸಣ್ಠಿತತಾ, ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸವವಜ್ಜಭಯದಸ್ಸಾವಿತಾಲಕ್ಖಣತಾ ಚ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧ ಬಲರಾಸಿವಣ್ಣನಾ) ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾ, ಅತ್ಥಿಕೇಹಿ ತಂ ತತ್ಥೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ನ ಲುಬ್ಭತಿ ಏತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ನ ಲುಬ್ಭತಿ, ಅಲುಬ್ಭನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಅಲೋಭೋ**। ಅದೋಸಾಮೋಹೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತೇಸು ಅಲೋಭೋ ಆರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಗೇಧಲಕ್ಖಣೋ, ಅಲಗ್ಗಭಾವಲಕ್ಖಣೋ ವಾ ಕಮಲದಲೇ ಜಲಬಿನ್ದು ವಿಯ, ಅಪರಿಗ್ಗಹರಸೋ ಮುತ್ತಭಿಕ್ಖು ವಿಯ, ಅನಲ್ಲೀನಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಅಸುಚಿಮ್ಹಿ ಪತಿತಪುರಿಸೋ ವಿಯ।

ಅದೋಸೋ ಅಚಣ್ಡಿಕ್ಕಲಕ್ಖಣೋ, ಅವಿರೋಧಲಕ್ಖಣೋ ವಾ ಅನುಕೂಲಮಿತ್ತೋ ವಿಯ, ಆಘಾತವಿನಯನರಸೋ, ಪರಿಳಾಹವಿನಯನರಸೋ ವಾ ಚನ್ದನಂ ವಿಯ, ಸೋಮ್ಮಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಪುಣ್ಣಚನ್ದೋ ವಿಯ।

ಅಮೋಹೋ ಯಥಾಸಭಾವಪ್ಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣೋ, ಅಕ್ಖಲಿತಪ್ಪಟಿವೇಧಲಕ್ಖಣೋ ವಾ ಕುಸಲಿಸ್ಸಾಸಖಿತ್ತಉಸುಪ್ಪಟಿವೇಧೋ ವಿಯ, ವಿಸಯೋಭಾಸನರಸೋ ಅನುದ್ಧಟೋ ಪದೀಪೋ ವಿಯ, ಅಸಮ್ಮೋಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಅರಞ್ಞಗತಸುದೇಸಕೋ ವಿಯ। ತಯೋಪಿ ಚೇತೇ ಸಬ್ಬಕುಸಲಾನಂ ಮೂಲಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ ಅಲೋಭೋ ಚೇತ್ಥ ದಾನಹೇತು, ಅದೋಸೋ ಸೀಲಹೇತು, ಅಮೋಹೋ ಭಾವನಾಹೇತು। ತೀಹಿಪಿ ಚೇತೇಹಿ ಯಥಾಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಞ್ಞಾ ಅಬ್ಯಾಪಾದಸಞ್ಞಾ ಅವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಅಧಿಕಊನವಿಪರೀತಗ್ಗಹಣಾನಂ ಅಭಾವೋ, ತಥಾ ಪಿಯವಿಪ್ಪಯೋಗಅಪ್ಪಿಯಸಮ್ಪಯೋಗಇಚ್ಛಿತಾಲಾಭದುಕ್ಖಾನಂ, ಜಾತಿಜರಾಮರಣದುಕ್ಖಾನಂ, ಪೇತನಿರಯತಿರಚ್ಛಾನಗತಿದುಕ್ಖಾನಞ್ಚ ಅಭಾವೋ, ತಥಾ ಭೋಗಮಿತ್ತಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚಯಭಾವೋ, ತಥಾ ಕಾಮಸುಖಪರಿಚ್ಚಾಗಅತ್ತಕಿಲಮಥಪರಿಚ್ಚಾಗಮಜ್ಝಿಮಪಟಿಪತ್ತೀನಂ ಸಮ್ಭವೋ, ತಥಾ ಅಸುಭಅಪ್ಪಮಾಣಧಾತುಸಞ್ಞಾನಂ, ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಅನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ, ದಿಬ್ಬಬ್ರಹ್ಮಅರಿಯವಿಹಾರಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಭವೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ನಯೇಹಿ ತೇಸಂ ವಿತ್ಥಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಅಮೋಹೋ ನಾಮ ಪಞ್ಞಾ, ಸಾ ಪಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಜಾನನಲಕ್ಖಣಂ। ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಜಾನನಲಕ್ಖಣಾ। ಕಿಂ ಪನೇತಾಸಂ ಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಪಞ್ಞಾನಂ ನಾನತ್ತನ್ತಿ? ಸಞ್ಜಾನನವಿಜಾನನಪಜಾನನಮೇವ। ಏತಾಸಂ ಹಿ ಸಮಾನೇಪಿ ಜಾನನಭಾವೇ ಸಞ್ಞಾಯ "ನೀಲಂ ಪೀತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುನ ಸಞ್ಜಾನನಪ್ಪಾದಕಮತ್ತೇನ ಆಕಾರೇನ ಸಞ್ಜಾನನಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ಅಜಾತಬುದ್ಧಿದಾರಕಸ್ಸ ವಿಯ ಚಿತ್ತವಟ್ಟಾದಿಭಾವಮತ್ತಾಕಾರೇನ ಕಹಾಪಣಾದಿದಸ್ಸನಂ, ನ ತತೋ ಉದ್ಧಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಪನ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಚ ತತೋ ವಿಸಿಟ್ಠೇನ ಚ ಅನಿಚ್ಚಾದಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಜಾನನಂ ಹೋತಿ, ಗಾಮಿಕಪುರಿಸಸ್ಸ ವಿಯ ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಚೇವ ಉಪಭೋಗಾರಹತಾದಿನಾ ಚ ಆಕಾರೇನ ಕಹಾಪಣಾದಿದಸ್ಸನಂ, ನ ತತೋ ಉದ್ಧಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಪನ ತೇಹಿ ಚ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರೇಹಿ ಚ ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವಾದಿಹೇತೂಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪಜಾನನಂ ಹೋತಿ, ಹೇರಞ್ಞಿಕಸ್ಸ ವಿಯ ಯಥಾವುತ್ತೇಹಿ ಚೇವ ಛೇಕಕೂಟಅದ್ಧಸಾರಾದಿಸಬ್ಬೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಚ ಕಹಾಪಣಾದಿದಸ್ಸನಂ। ಪಞ್ಞಾಯ ಹಿ ಅಜಾನಿತಬ್ಬಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಏವಂ ಸಞ್ಜಾನನವಿಜಾನನಪಜಾನನಾಕಾರೇಹಿ ಏತಾಸಂ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ವಿತಕ್ಕವೀರಿಯಾದಿಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯವಿರಹತೋ ರೂಪಾದೀಸು ಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚತೋ ಅಧಿಕವಿಜಾನನಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಬಲಪರಿಣಾಯಕಾನಿ ವಿಯ ಸೇನಙ್ಗಾನಿ ಪಞ್ಞಾನುವತ್ತಕಾನೇವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತೇನಾಹ ಭಗವಾ "ಪಞ್ಚಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜಾನಾತಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಅಭಿನಿಪಾತಮತ್ತಾ"ತಿಆದಿ (ವಿಭ॰ ೭೬೬)।

ಕಾಯಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ **ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಿ**। ಚಿತ್ತಪಸ್ಸಮ್ಭನಂ **ಚಿತ್ತಪಸ್ಸದ್ಧಿ**। ಕಾಯೋತಿ ಪನೇತ್ಥ ವೇದನಾದಯೋ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ। ಉಭೋಪಿ ಪನೇತಾ ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ, ಕಾಯಚಿತ್ತದರಥನಿಮ್ಮದ್ದನರಸಾ, ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಅಪರಿಪ್ಫನ್ದಸೀತಿಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಕಾಯಚಿತ್ತಪದಟ್ಠಾನಾ। ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಞ್ಚ ಅವೂಪಸಮಕರಉದ್ಧಚ್ಚಾದಿಕಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಾಯಲಹುಭಾವೋ **ಕಾಯಲಹುತಾ**। ಚಿತ್ತಲಹುಭಾವೋ **ಚಿತ್ತಲಹುತಾ**। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಪದತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಗರುಭಾವವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ ಕಾಯಲಹುತಾ, ಚಿತ್ತಲಹುತಾ ಚ, ತೇಸಂ ಗರುಭಾವನಿಮ್ಮದ್ದನರಸಾ, ತೇಸಂ ಅದನ್ಧತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ತೇಸಂ ಗರುಭಾವಕರಥಿನಮಿದ್ಧಾದಿಕಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಥದ್ಧಭಾವವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ **ಕಾಯಮುದುತಾ, ಚಿತ್ತಮುದುತಾ** ಚ, ತೇಸಂ ಥದ್ಧಭಾವನಿಮ್ಮದ್ದನರಸಾ, ಅಪ್ಪಟಿಘಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಕಾಯಚಿತ್ತಪದಟ್ಠಾನಾ, ತೇಸಂ ಥದ್ಧಭಾವಕರದಿಟ್ಠಿಮಾನಾದಿಕಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಾ **ಕಾಯಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ, ಚಿತ್ತಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ** ಚ, ತೇಸಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವನಿಮ್ಮದ್ದನರಸಾ, ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣಸಮ್ಪತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ತೇಸಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವಕರಾವಸೇಸನೀವರಣಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಪಸಾದನೀಯವತ್ಥೂಸು ಪಸಾದಾವಹಾ, ಹಿತಕಿರಿಯಾಸು ವಿನಿಯೋಗಕ್ಖಮಭಾವಾವಹಾ ಸುವಣ್ಣವಿಸುದ್ಧಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಅಗೇಲಞ್ಞಭಾವಲಕ್ಖಣಾ **ಕಾಯಪಾಗುಞ್ಞತಾ, ಚಿತ್ತಪಾಗುಞ್ಞತಾ** ಚ, ತೇಸಂ ಗೇಲಞ್ಞನಿಮ್ಮದ್ದನರಸಾ, ನಿರಾದೀನವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ತೇಸಂ ಗೇಲಞ್ಞಕರಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಾದಿಕಿಲೇಸಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಕಾಯಚಿತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಜವಲಕ್ಖಣಾ **ಕಾಯುಜುಕತಾ, ಚಿತ್ತುಜುಕತಾ** ಚ, ತೇಸಂ ಕುಟಿಲಭಾವನಿಮ್ಮದ್ದನರಸಾ, ಅಜಿಮ್ಹತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ತೇಸಂ ಕುಟಿಲಭಾವಕರಮಾಯಾಸಾಠೇಯ್ಯಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬೇಪೇತೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಆದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಯಚಿತ್ತಪದಟ್ಠಾನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಾದಿಂ ವಿನೋದೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಯೇನ ಇಮೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ನ ವಿಸುಂ ವಿಭತ್ತಾತಿ? ನೋ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಇಮೇ ಪನ ಸಹಿತಾ ಏವ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಇತರಥಾ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಏವ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಯಥಾ ವಾ ಪಸ್ಸದ್ಧಾದೀಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಮೋಹಾಹಿರಿಕಾದೀನಂ ಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ಅಮೋಹಹಿರಿಆದಯೋ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಮೇತೇಪಿ ಉದ್ಧಚ್ಚಾದಿಉಜುಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತ್ಥ ದ್ವೀಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಏವ ಯಥಾಸಕಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ ಹರಿತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಏತೇ ಏವ ದ್ವಿಧಾ ವಿಭತ್ತಾ, ನ ಅಮೋಹಾದಯೋತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ।

ಯೇವಾಪನಕೇಸು **ಛನ್ದೋ**ತಿ ಕತ್ತುಕಾಮತಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಕತ್ತುಕಾಮತಾಲಕ್ಖಣೋ, ಆರಮ್ಮಣಪರಿಯೇಸನರಸೋ, ಆರಮ್ಮಣೇನ ಅತ್ಥಿಕತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ತದೇವಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನಂ। ಆರಮ್ಮಣಗ್ಗಹಣೇ ಚಾಯಂ ಚೇತಸೋ ಹತ್ಥಪ್ಪಸಾರಣಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಅಯಞ್ಚ ಯಸ್ಮಾ ವಿರಜ್ಜಿತಬ್ಬಾದೀಸುಪಿ

ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾದಿನಾ ಸಹ ಲೋಭವಿಸದಿಸೇನ ಕತ್ತುಕಾಮತಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಸೇಖಾನಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಲೋಭೋ ಪನ ಸುಭಸುಖಾದಿವಿಪಲ್ಲಾಸಪುಬ್ಬಕೇನ ಅಭಿಸಙ್ಗಾಕಾರೇನೇವ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ಏವಂ ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾದೀನಮ್ಪಿ ಲೋಭಾದೀಹಿ ವಿಸೇಸೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಅಧಿಮುಚ್ಚನಂ **ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ**। ಸೋ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಲಕ್ಖಣೋ, ಅಸಂಸಪ್ಪನರಸೋ, ನಿಚ್ಛಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಸನ್ನಿಟ್ಠಾತಬ್ಬಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನೋ, ಆರಮ್ಮಣೇ ನಿಚ್ಚಲಭಾವೇನ ಇನ್ದಖೀಲೋ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ನನು ಚ ಸದ್ಧಾಪಿ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತಥಾ ಹಿ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಲಕ್ಖಣೇ ಇನ್ದಟ್ಠಂ ಕಾರೇತೀತಿ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಸಾ ಚ ಖೋ ಸಮ್ಪಸಾದನಭಾವೇನ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ, ಅಯಂ ಪನ ಯಥಾ ತಥಾ ವಾ ನಿಚ್ಛಯಭಾವೇನಾತಿ ನ ಕೋಚಿ ವಿರೋಧೋ।

ಕಿರಿಯಾ ಕಾರೋ, ಮನಸ್ಮಿಂ ಕಾರೋ **ಮನಸಿಕಾರೋ,** ಪುರಿಮಮನತೋ ವಿಸದಿಸಂ ಮನಂ ಕರೋತೀತಿಪಿ **ಮನಸಿಕಾರೋ,** ಸ್ವಾಯಂ ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಪಾದಕೋ ವೀಥಿಪಟಿಪಾದಕೋ ಜವನಪಟಿಪಾದಕೋತಿ ತಿಪ್ಪಕಾರೋ, ತತ್ಥ **ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಪಾದಕೋ** ಇಧ ಮನಸಿಕಾರೋ। ಸೋ ಸಾರಣಲಕ್ಖಣೋ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪಯೋಜನರಸೋ, ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಆರಮ್ಮಣಪದಟ್ಠಾನೋ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನೋ। ಆರಮ್ಮಣಪಟಿಪಾದಕತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಸಾರಥಿ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ವೀಥಿಪಟಿಪಾದಕೋತಿ** ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಜವನಪಟಿಪಾದಕೋತಿ** ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಸ್ಸ, ನ ತೇ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ಏತ್ಥ ಚಾಯಂ ಮನಸಿಕಾರೋ ಸಮನ್ನಾಹಾರಮತ್ತಾಕಾರೇನ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಪಯೋಜಕೋ, **ಚೇತನಾ** ಚೇತೋಕಿರಿಯಾಭಾವೇನ, **ವಿತಕ್ಕೋ** ಪನ ಸಙ್ಕಪ್ಪಾಕಾರೇನ, ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಾಕಾರೇನ ಚ ಅಭಿನಿರೋಪಕೋ। ತೇನೇವ ಹೇತ್ಥ ಪದಭಾಜನೀಯೇ "ತಕ್ಕೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋತಿ ಚ, ಝಾನಙ್ಗ"ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತೀತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ।

ತೇಸು ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತತಾ **ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ**। ಸಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಸಮವಾಹಿತಲಕ್ಖಣಾ, ಊನಾಧಿಕತಾನಿವಾರಣರಸಾ, ಪಕ್ಖಪಾತುಪಚ್ಛೇದನರಸಾ ವಾ, ಮಜ್ಝತ್ತಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸಮಪ್ಪವತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಾ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಣೇನ ಸಮಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ಆಜಾನೀಯಾನಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಕಸಾರಥಿ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಪರದುಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಾಧೂನಂ ಹದಯಕಮ್ಪನಂ ಕರೋತೀತಿ **ಕರುಣಾ,** ಕಿರತಿ ವಾ ಪರದುಕ್ಖಂ ಹಿಂಸತಿ ಚ, ಕಿರೀಯತಿ ವಾ ದುಕ್ಖಿತೇಸು ಪಸಾರೀಯತೀತಿ ಕರುಣಾ। ಸಾ ಪರದುಕ್ಖಾಪನಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ, ಪರದುಕ್ಖಾಸಹನರಸಾ, ಅವಿಹಿಂಸಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ದುಕ್ಖಾಭಿಭೂತಾನಂ ಅನಾಥಭಾವದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ। ಮೋದನ್ತಿ ತಾಯ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ, ಸಯಂ ವಾ ಮೋದತಿ, ಮೋದನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಮುದಿತಾ**। ಸಾ ಪಮೋದಲಕ್ಖಣಾ, ಅನಿಸ್ಸಾಯನರಸಾ, ಅರತಿವಿಘಾತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸತ್ತಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನಾ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಮೇತ್ತುಪೇಕ್ಖಾ ನ ವುತ್ತಾತಿ? ಪುಬ್ಬೇ ಗಹಿತತ್ತಾ। ಅದೋಸೋ ಏವ ಹಿ ಸತ್ತೇಸು ಹಿತಫರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಮೇತ್ತಾ। ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಏವ ಚ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಸತ್ತೇಸು ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಉಪೇಕ್ಖಾ। ತೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ ನಿಯತಾ, ಕೇವಲಂ ಪನ ನೇಸಂ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತುಪೇಕ್ಖಾಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿ ಅನಿಯತಾತಿ। ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತತೋ ವಿರತಿ **ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತವಿರತಿ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಪನೇತಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿವತ್ಥೂನಂ ಅವೀತಿಕ್ಕಮಲಕ್ಖಣಾ, ತತೋ ಸಂಕೋಚನರಸಾ, ತೇಸಂ ಅಕಿರಿಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸದ್ಧಾಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಗುಣಪದಟ್ಠಾನಾ, ಪಾಪಕಿರಿಯತೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ವಿಮುಖಭಾವಭೂತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಙ್ಗಹಾತಿ ಏವಂ ಯೇ ಇಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಮಾವಚರಪಠಮಕುಸಲೇ ವಿಭತ್ತಾ ಏಕೂನಚತ್ತಾಲೀಸ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇತೇ ಖನ್ಧತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ - ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋತಿ। ತತ್ಥ ರಾಸಟ್ಠೇನ ಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ತಥಾ ಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಚಿತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ಅವಸೇಸಾ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಛತ್ತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನನು ಚ ಯದಿ ರಾಸಟ್ಠೇನ ಖನ್ಧೋ, ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ತಾವ ಅನೇಕತ್ತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧತಾ ಯುತ್ತಾ, ಕಥಂ ಪನ ವೇದನಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧತಾತಿ? ಉಪಚಾರತೋ। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಹಿ ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಸು ವೇದನಾಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣೇಸು ನಿರುಳ್ಹೋಪಿ ಖನ್ಧ-ಸದ್ದೋ ತದೇಕದೇಸೇಸು ಏಕೇಕವೇದನಾದೀಸುಪಿ ಸಮುದಾಯೋಪಚಾರೇನ ವೋಹರೀಯತೀತಿ ತದೇಕದೇಸೇಪಿ ತಬ್ಬೋಹಾರೋ, ಯಥಾ ರುಕ್ಖಸ್ಸ ಸಾಖಾಯ ಛಿಜ್ಜಮಾನಾಯ "ರುಕ್ಖೋ ಛಿಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯಾತಿ। ಏವಂ ಖನ್ಧತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ।

ತೇ ಪುನ ಆಯತನತೋ ದುವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ - ಮನಾಯತನಂ ಧಮ್ಮಾಯತನನ್ತಿ। ಸಞ್ಜಾತಿಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಹೇತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ **ಮನಾಯತನಂ,** ಸೇಸಾ ಪನ ಅಟ್ಠತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ **ಧಮ್ಮಾಯತನನ್ತಿ**। ಏವಂ ಆಯತನತೋ ದುವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಪುನ ಧಾತುವಸೇನ ದುವಿಧಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಧಮ್ಮಧಾತೂತಿ। ನಿಸ್ಸತ್ತನಿಜ್ಜೀವಟ್ಠೇನ ಹೇತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ **ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು,** ಸೇಸಾ **ಧಮ್ಮಧಾತೂತಿ**। ಏವಂ ಧಾತುವಸೇನ ದುವಿಧಾ।

ತಥಾ ಆಹಾರಾನಾಹಾರವಸೇನ। ತತ್ಥ ಫಸ್ಸೋ ಚೇತನಾ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯತ್ತೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಅವಸೇಸಾ ನ ಆಹಾರಾತಿ। ಕಿಂ ಪನೇತೇ ಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಯೇ ನ ಆಹಾರಾತಿ ವುಚ್ಚೇಯ್ಯುನ್ತಿ? ನೋ ನ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾ ಪನ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಪನ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಸೇಸಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಸೇಸತೋ ವೇದನಾದಯೋ ಚ ಆಹರನ್ತಿ। ಫಸ್ಸಾಹಾರೋ ಹಿ ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾಯೋ ಆಹರತಿ, ಮನೋಸಞ್ಚೇತನಾಹಾರೋ ತಯೋ ಭವೇ, ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿನಾಮರೂಪಂ। ನನು ಚ ಸೋ ವಿಪಾಕೋ, ಇದಂ ಪನ ಕುಸಲವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ? ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಏವಂ, ತಂಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಾಹಾರೋತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಇಮೇ "ಅರೂಪಿನೋ ಆಹಾರಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೧೫) ವಚನತೋ ಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರೋ ವಿಯ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಟ್ಠೇನ ನಾಮಕಾಯಸ್ಸ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇವ "ಆಹಾರಾ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಆಹಾರಾನಾಹಾರವಸೇನ ದುವಿಧಾ।

ತಥಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿನ್ದ್ರಿಯತೋ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾ ವೀರಿಯಂ ಸತಿ ಏಕಗ್ಗತಾ ಅಮೋಹೋ ಚಿತ್ತಂ ಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ ಜೀವಿತನ್ತಿ ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಪತಿಯಟ್ಠೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ "ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವೀರಿಯಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಅವಸೇಸಾ ನ

“ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ”ತಿ। ಏವಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿನ್ದ್ರಿಯತೋ ದುವಿಧಾ।

ತಥಾ ಝಾನಙ್ಗಾಝಾನಙ್ಗವಸೇನ। ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ಸೋಮನಸ್ಸಂ ಏಕಗ್ಗತಾತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಟ್ಠೇನ “ಝಾನಙ್ಗಾನೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇತರೇ “ಅಝಾನಙ್ಗಾನೀ”ತಿ। ಏವಂ ಝಾನಙ್ಗಾಝಾನಙ್ಗವಸೇನ ದುವಿಧಾ।

ತಥಾ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾಮಗ್ಗಙ್ಗವಸೇನ। ತತ್ಥ ಅಮೋಹೋ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿರತಿತ್ತಯಂ ವೀರಿಯಂ ಸತಿ ಏಕಗ್ಗತಾತಿ ಇಮೇ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮಾ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೇನ, ವಿಮೋಕ್ಖಟ್ಠೇನ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ “ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಸಮ್ಮಾಸತಿ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ”ತಿ ನಾಮೇನ “ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇತರೇ “ಅಮಗ್ಗಙ್ಗಾನೀ”ತಿ। **ಪಾಳಿಯಂ** ಪನ ಲೋಕಿಯಚಿತ್ತೇ ವಿರತೀನಂ ಅನಿಯತತ್ತಾ, ಯೇವಾಪನಕತ್ತಾ ಚ ತಾ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ “ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೫೮, ೧೨೧) ವುಚ್ಚತಿ। ಏವಂ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾಮಗ್ಗಙ್ಗವಸೇನ ದುವಿಧಾ।

ತಥಾ ಬಲಾಬಲವಸೇನ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾವೀರಿಯಂ ಸತಿ ಸಮಾಧಿ ಪಞ್ಞಾ ಹಿರೀ ಓತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ಇಮೇ ಸತ್ತ ಧಮ್ಮಾ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ ಬಲಾನೀತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇತರೇ ಅಬಲಾನೀತಿ। ಏವಂ ಬಲಾಬಲವಸೇನ ದುವಿಧಾ।

ತಥಾ ಹೇತುನಹೇತುವಸೇನ। ತತ್ಥ ಅಲೋಭೋ ಅದೋಸೋ ಅಮೋಹೋತಿ ಇಮೇ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಹೇತೂತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇತರೇ ನಹೇತೂತಿ। ಏವಂ ಹೇತುನಹೇತುವಸೇನ ದುವಿಧಾ। ಏವಂ ಫಸ್ಸಾಫಸ್ಸವೇದನಾವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತಾಚಿತ್ತಾದಿವಸೇನಪಿ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾಯೋಗಂ ಸಙ್ಗಹವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪದಭಾಜನೀಯಸಙ್ಗಹವಾರೇ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೩ ಆದಯೋ), **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೮-೧೨೦) ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಸಙ್ಗಹತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸುಞ್ಞತೋ ಚೇವಾತಿ ಏವಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೇಸು ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ತಬ್ಬಿನಿಮುತ್ತೋ ಕಾರಕವೇದಕಾದಿಸಭಾವೋ ಅತ್ತಾ ವಾ ಸಸ್ಸತೋ ವಾ ಭಾವೋ ನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಸುಞ್ಞಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅತ್ತೇನ ವಾ ಅತ್ತನಿಯೇನ ವಾ, ಕೇವಲಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ, ಸಲಕ್ಖಣಧಾರಣತೋ ಧಮ್ಮಮತ್ತಾ, ನಿಚ್ಚಸುಖಾದಿಸಾರವಿರಹತೋ ಅಸಾರಾ, ಪವತ್ತಕನಿಯಾಮಕಾಭಾವತೋ ಅಪರಿಣಾಯಕಾ ಅನಿಚ್ಚಾ, ದುಕ್ಖಾ, ಅನತ್ತಾ, ಅನತ್ತನಿಯಾ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಪದಭಾಜನೀಯಸುಞ್ಞತವಾರೇ, **ತದಟ್ಠಕಥಾಯಞ್ಚ** ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ। ಏವಂ ಸುಞ್ಞತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಪಠಮಕುಸಲಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ದುತಿಯಾದೀಸುಪಿ ಪಠಮಕುಸಲೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿನಾ ಸಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತ್ಥೇವ, ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಸದಿಸಾನಂ ಪದಾನಂ, ಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಅತ್ಥೋ, ಸಬ್ಬೋ ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ಅಪುಬ್ಬಮೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮ। ದುತಿಯಚಿತ್ತೇ ತಾವ ಸಸಙ್ಖಾರಭಾವಮತ್ತಮೇವ ಪಠಮಚಿತ್ತತೋ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ದುತಿಯಕುಸಲಂ।

ತತಿಯೇಪಿ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ಅಮೋಹಾಭಾವಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಮಗ್ಗಙ್ಗಬಲಮೂಲಸಙ್ಗಹೇಸು ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಮಗ್ಗಙ್ಗಪಞ್ಞಾಬಲಅಮೋಹಮೂಲಾನಂ ಪರಿಹಾನಿಯಾ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ಭಾವೋವ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ತಥಾ ಚತುತ್ಥೇ ಸಸಙ್ಖಾರಭಾವಮತ್ತಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ತತಿಯಚತುತ್ಥಾನಿ।

ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠಸತ್ತಮಟ್ಠಮೇಸು ಪನ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವೋ, ಪೀತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವೋ। ತೇನೇವ ಝಾನಙ್ಗಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಚತುರಙ್ಗಜ್ಝಾನತಾವ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಚಿತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇಸು ಚೇತ್ಥ ಚತೂಸು ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಕೇಚಿ ವದನ್ತಿ, ಪರಿಕಮ್ಮಭೂತಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ತಾಸಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಮಹಾಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ ಅನುಞ್ಞಾತತ್ತಾ ಉಪಚಾರಪ್ಪತ್ತಾ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಇತರಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠಸತ್ತಮಟ್ಠಮಾನಿ।

ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿನಾ ವಿಭತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಾನಿ ಆರಮ್ಮಣವಿಭಾಗತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ… ಪೇ॰… ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ। ತತ್ಥ ನೀಲಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ, ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಓಳಾರಿಕಸುಖುಮಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಚ ವಣ್ಣಧಾತು **ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ** ನಾಮ। ಏವಂ **ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾ**ದೀಸುಪಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ **ಫೋಟ್ಠಬ್ಬ**ನ್ತಿ ಆಪೋಧಾತುವಜ್ಜಿತಭೂತತ್ತಯಂ, **ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣ**ನ್ತಿ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ರೂಪಾರೂಪಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ “ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಮಾಪಾಥಗತಾನಿ ಏತಾನಾರಮ್ಮಣಾನಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಾದಿವೋಹಾರಂ ಲಭನ್ತಿ, ಅನಾಪಾಥಗತಾನಿ ಪನ ಅತೀತಾನಾಗತದೂರಸುಖುಮಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾನಿ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾನೇವಾ”ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖಾದೀನಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣತಾದಿವಚನತೋ।

ಅನಾಪಾಥಗತಾ ಏವ ಹಿ ತಾನಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಆದೀನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ, ನ ಚ ತಾನಿ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ರೂಪಾದಯೋ ಹಿ ಪಞ್ಚ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವೀಸು ದ್ವೀಸು ದ್ವಾರೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಆಪಾಥಮಾಗನ್ತ್ವಾ ತಂತಂದ್ವಾರಿಕಜವನಾನಂ, ತದನನ್ತರೇ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಾನಞ್ಚ ಅಪರಭಾಗೇ ಚ ದಿಟ್ಠಸುತಾದಿವಸೇನಾನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ ಸುದ್ಧಮನೋದ್ವಾರಿಕಾನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹಿ ನಾನಾವಣ್ಣವಿಚಿತ್ತಚೇತಿಯಾದಿದಸ್ಸನಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಂ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ, ಭೇರಿಸದ್ದಾದೀಹಿ ವಾ ಪೂಜಾದಿಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಚ ಗನ್ಧಮಾಲಾದೀನಿ ಘಾಯಿತ್ವಾ, ಖಾದನೀಯಭೋಜನೀಯಾದಿಞ್ಚ ಸಾಯಿತ್ವಾ, ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಾನಿ ಅತ್ಥರಣಪಾವುರಣಾದೀನಿ ಚ ಫುಸಿತ್ವಾ ಮನಾಪಭಾವಂ ಞತ್ವಾ ತೇಹಿ ಚೇತಿಯಪೂಜಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಕುಸಲಂ ವಾ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಗಯ್ಹಮಾನಾನಿ ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಸಾಖಾಯ ಅಕ್ಕಮನಂ, ಪಥವಿಯಂ ಛಾಯಾಫರಣಞ್ಚ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಕುರುಮಾನಂ ರುಕ್ಖಗ್ಗೇ ನಿಲೀಯಮಾನಂ ಪಕ್ಖಿನೋ ಸರೀರಂ ವಿಯ ಯಥಾಸಕಂ ಪಸಾದಞ್ಚ ಘಟ್ಟೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಭವಙ್ಗಚಲನಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಮನೋದ್ವಾರೇಪಿ ಆಪಾಥಮಾಗನ್ತ್ವಾ ತತೋ ಭವಙ್ಗಂ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಆವಜ್ಜನಾದಿವೋಟ್ಠಬ್ಬನಪರಿಯೋಸಾನಾನಂ, ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಂ, ತದನನ್ತರಾನಞ್ಚ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾದಿಜವನಾನಂ

ಆರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ತದನನ್ತರಾಸು ಮನೋದ್ವಾರವೀಥೀಸು ಚ ಅಪರಭಾಗೇ ತಥಾರೂಪಂ ಪಚ್ಚಯಂ ಆಗಮ್ಮ ಅತ್ತನಾ ಪೂಜಾದಿಕರಣಕಾಲೇಸು, ದಿಟ್ಠಸುತಘಾಯಿತಸಾಯಿತಫುಟ್ಠವಸೇನಾನುಸ್ಸರನ್ತಸ್ಸ, ಪಚ್ಚಕ್ಖತೋ ಅನುಭುಯ್ಯಮಾನಾನಿ ವಿಯ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಚ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಥಾಪಿ ಪಞ್ಚಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಅಗಹಿತಪುಬ್ಬಾನಿ ಬುದ್ಧರೂಪಾದೀನಿ, ದಿಬ್ಬರೂಪಾದೀನಿ ಚ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಸವನವಸೇನ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತ್ವಾ ಜವನಕ್ಖಣೇ ವಾ ಅಪರಭಾಗೇ ಸುತವಸೇನೇವ ಅನುಸ್ಸರಿತ್ವಾ ವಾ ಪಸಾದಂ, ಕಮ್ಮಫಲಸದ್ಧಾದಿಂ, ಲೋಭಾದಿಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸಾಪಿ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಆಪಾಥಮಾಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪನ ಸುದ್ಧಮನೋದ್ವಾರೇ ಏವ, ತಸ್ಮಾ ಏವಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ, ಮನೋದ್ವಾರೇ, ಸುದ್ಧಮನೋದ್ವಾರೇ ಚ ಆಪಾಥಗತಾನಿ ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಕದಾಚಿಪಿ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತದಿತರಾ ನಾಮರೂಪಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ನನು ಚೇತಾನಿ ಇಟ್ಠಕನ್ತಮನಾಪಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಲೋಭಸ್ಸ ವತ್ಥು, ಕಥಮೇತ್ಥ ಕುಸಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಿಯಮಾದಿಕಾರಣತೋ। ಚಿತ್ತಂ ಹಿ "ಕುಸಲಮೇವ ಮಯಾ ಕತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಪುಬ್ಬೇ ನಿಯಮಿತವಸೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಕುಸಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ನಿವತ್ತೇತ್ವಾ ಕುಸಲೇ ಪರಿಣಾಮನವಸೇನ ಚ ಅಭಿಣ್ಹಂ ಆಸೇವಿತಕುಸಲಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ಚ ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚ ಯೋನಿಸೋಆಭುಜಿತವಸೇನ ಚಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಕುಸಲಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಮಿಮೇಸು ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಆರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನಕಥಾ।

ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಭೇದಭಿನ್ನೇಸು ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ತಾವ ಕುಸಲಂ ದಸಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುವಸೇನ ದಸವಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಏಕೇಕಂ ಪನ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ಮನೋಕಮ್ಮನ್ತಿ ತಿವಿಧಂ। ತತ್ಥ ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಂ **ಕಾಯಕಮ್ಮಂ,** ವಚೀದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಂ **ವಚೀಕಮ್ಮಂ,** ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಂ **ಮನೋಕಮ್ಮಂ**। ತತ್ಥ ಕಾಯದ್ವಾರನ್ತಿ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ। ವಚೀದ್ವಾರನ್ತಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ। ತಾಸಂ ವಿಭಾಗೋ ರೂಪವಿಭತ್ತಿಯಂ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಮನೋದ್ವಾರನ್ತಿ ಸಬ್ಬಂ ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ವುಚ್ಚತಿ, ವಿಸೇಸತೋ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ। ತಂ ಹಿ ಸಹಜಾತಾನಂ ಚೇತನಾನಂ, ಕಾಯಙ್ಗವಾಚಙ್ಗಚೋಪನಂ ಅಸಮ್ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಾನಂ ಸುದ್ಧಮನೋಕಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಓಕಾಸದಾನತೋ ದ್ವಾರನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇಮೇಸು ಪನ ತೀಸು ದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತಾ ಚೇತನಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಯೋ ನಾಮ। ಅಪಿಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ, ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಆದಯೋ ಚ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ನಾಮ, ಮುಸಾವಾದಾದಯೋ, ಮುಸಾವಾದಾವೇರಮಣಿಆದಯೋ ಚ ವಚೀಕಮ್ಮಂ ನಾಮ, ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ, ಅನಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಚ ಮನೋಕಮ್ಮಂ ನಾಮ।

ಕುಸಲಪಕ್ಖೇ ಪನ ದಾನಾದಿದಸಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಯೇಭುಯ್ಯವುತ್ತಿತೋ ಚೇಸ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿಭಾವೋ ವುತ್ತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಮ್ಪಿ ವಚೀದ್ವಾರಾದೀಸು ಪವತ್ತಿತೋ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಪುರಿಸಾನಂ ವನಚರಕಾದಿಭಾವೋ ವಿಯ, ದ್ವಾರಾನಞ್ಚ ಕಾಯಕಮ್ಮದ್ವಾರಾದಿಭಾವೋ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಗಾಮಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮಾದಿಭಾವೋ ವಿಯ। ಅಕುಸಲೇ ತಾವ ಏತ್ಥ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಕಾಯದ್ವಾರೇ, ವಚೀದ್ವಾರೇ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಸಮುಟ್ಠಾತಿ, ನೋ ಮನೋದ್ವಾರೇ। ತಥಾ ಮುಸಾವಾದಾದಿವಚೀಕಮ್ಮಂ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ ಹಿ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಏವ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಚೇತನಾಬ್ಯಾಪಾದಾದೀಸು ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತೇಸು ವಾ ಕಮ್ಮಪಥಂ ಅಪ್ಪತ್ತೇಸು ವಾ ಮನೋಕಮ್ಮೇಸು ಏವ ಪವಿಸನತೋ ಕಾಯಕಮ್ಮಾದಿಭಾವಂ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ। ನನು ವಿಜ್ಜಾಮಯೇನಾಪಿ ಕೇವಲಂ ಮನೋಕಮ್ಮೇನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ? ನ ಅಲೋಣಭೋಜನದಬ್ಭಸಯನಮನ್ತಪರಿಜಪ್ಪನಾದಿಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಂ ವಿನಾ ತಸ್ಸಾಸಿಜ್ಝನತೋ। ಅಭಿಜ್ಝಾದಿಮನೋಕಮ್ಮಂ ಪನ ತೀಸುಪಿ ದ್ವಾರೇಸು ಸಮುಟ್ಠಾತಿ। ಅಭಿಜ್ಝಾಯ ಹಿ ಕಾಯೇನ ಪರಭಣ್ಡಗ್ಗಾಹಾದೀನಂ, ಬ್ಯಾಪಾದೇನ ದಣ್ಡಪರಾಮಸನಾದೀನಂ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ತಿತ್ಥಿಯವನ್ದನಾದೀನಂ ಕರಣಕಾಲೇ, ವಾಚಾಯ ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಪತ್ಥನಾಯ "ಹಞ್ಞನ್ತು ಬಜ್ಝನ್ತೂ"ತಿ ಅನತ್ಥಪತ್ಥನಾಯ ಚ ತಿತ್ಥಿಯತ್ಥುತಿತದತ್ಥದೀಪನಾದೀನಞ್ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಚ ತಸ್ಸ ಮನೋಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಾಯವಾಚಾಸು ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಂ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಆದಿಕಂ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವಾರತ್ತಯೇಪಿ ಪವತ್ತತಿ। ತತ್ಥ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಹಿ ಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಪರಿಯೋಸಾನೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ ತಾವ ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ, ವಚೀಭೇದೇನ ಚ ಸಮಾದಿಯನಕಾಲೇ, ಮನಸಾ ವಿರಮಣಕಾಲೇ ಚ ತೇಸಂ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಾನಂ ತೀಸು ದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅನಭಿಜ್ಝಾದೀಹಿ ಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ತಜ್ಜಸ್ಸ ಕಾಯಪಯೋಗಸ್ಸ, "ಪರವಿತ್ತುಪಕರಣಂ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕಂ ಹೋತು, ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಅವೇರಾ ಹೋನ್ತು, ಸೋ ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಚೀಪಯೋಗಸ್ಸ, ಕೇವಲಂ ಮನೋಪಯೋಗಸ್ಸ ಚ ಕರಣಕಾಲೇ ಮನೋಕಮ್ಮಸ್ಸ ತೀಸುಪಿ ದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಜವನಾನಿ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ಏವ। ತಾನಿ ಚ ನ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಾನಿ, ಕೇವಲಂ ಕುಸಲಾದೀನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪಟುತರಪ್ಪವತ್ತಾನಿ ಏವ ಹಿ ಕಮ್ಮಪಥಪ್ಪತ್ತಾನಿ ಮನೋಕಮ್ಮಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ರೂಪಾರೂಪಜವನಾನಿ ಪನ ಏಕನ್ತಂ ಭಾವನಾಮಯಂ ಮನೋಕಮ್ಮಮೇವ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಏವ ಚ ಪವತ್ತನ್ತಿ।

ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಞಾಣಾನಿ ವಿಞ್ಞತ್ತಿದ್ವಯಜನಕಾನಿ, ತಥಾಪಿ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮವೋಹಾರಂ ನ ಲಭನ್ತಿ, ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಂ ಪನ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಮ್ಪಿ ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾನಂ ಸಮುಚ್ಛೇದಪ್ಪಹಾನಕಾರೀನಂ ವಿರತೀನಂ ವಸೇನ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಹೋತಿ, ತದಿತರಮಗ್ಗಙ್ಗವಸೇನ ಮನೋಕಮ್ಮಮ್ಪೀತಿ ಏಕಕ್ಖಣೇ ತೀಣಿಪಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಞ್ಚ ಭಾವನಾಮಯಂ, ದ್ವಾರಂ ಪನಸ್ಸ ಮನೋದ್ವಾರಮೇವ। ಯಥಾ ಚ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಯಾದೀನಂ ವಸೇನ ಕುಸಲಸ್ಸ ದ್ವಾರತ್ತಯೇ ಪವತ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ದಸಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನ ನ ವಿಚಾರಿತಾ, ತಥಾಪಿ ನಯತೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತೇಸು ದಾನಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಮೇವ, ವಚೀಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ವಾ। ಪತ್ತಾನುಪ್ಪದಾನಂ, ಅಬ್ಭನುಮೋದನಂ, ದೇಸನಾ ವಚೀಕಮ್ಮಮೇವ। ಸೀಲಂ ಅಪಚಿತಿಸಹಗತಂ, ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಸಹಗತಞ್ಚ ಕಾಯಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ, ವಚೀಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ। ತತ್ಥ ಸೀಲಸ್ಸ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ ಏವ। ಅಪಚಿತಿಯಾ ಪನ ಪುಪ್ಫಪೂಜಾದಿನಾ, ವನ್ದನಾದಿನಾ ವಾ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಕಾಯಕಮ್ಮಭಾವೋ, ಥುತಿಮಯಪೂಜಾದಿನಾ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ವಚೀಕಮ್ಮಭಾವೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಸ್ಸಾಪಿ ಸಹತ್ಥಾ ಕರಣಕಾಲೇ ಕಾಯಕಮ್ಮಭಾವೋ, ಗಿಲಾನಾದೀನಂ ಚತುಪಚ್ಚಯಸಮಾದಾಪನಾದಿವಸೇನ, ಗರೂಹಿ ಆಣತ್ತಸದ್ದೇನ ಆರೋಚನಪಕ್ಕೋಸನಾದಿವಸೇನ ವಚೀಕಮ್ಮಭಾವೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಭಾವನಾ, ಸವನಂ, ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಞ್ಚ ಮನೋಕಮ್ಮಮೇವ, ಅಬ್ಭನುಮೋದನಮ್ಪೀತಿ ಕೇಚಿ। ಸವನಮ್ಪಿ ಹಿ ಸೋತದ್ವಾರಾನುಸಾರೇನ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಏವ ಧಮ್ಮತ್ಥಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಮನೋಕಮ್ಮಮೇವ।

ತತ್ಥ ದಾನಂ ಅಪಚಿತಿ ವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಂ ಪತ್ತಾನುಪ್ಪದಾನಂ ದೇಸನಾತಿ ಇಮಾನಿ ಪಞ್ಚ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರೇಸು ಏವ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನ ಮನೋದ್ವಾರೇ। ಏತ್ಥ ಚ ಪತ್ತಾನುಪ್ಪದಾನದೇಸನಾನಂ ಕಾಯವಿಕಾರೇನ ಪತ್ತಿಂ ದೇನ್ತಸ್ಸ, ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ ಚ ಕಾಯದ್ವಾರೇಪಿ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೀಲಂ ಭಾವನಾ ಅಬ್ಭನುಮೋದನಂ ಸವನಂ

ದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮನ್ತಿ ಇಮಾನಿ ಪನ ಪಞ್ಚ ತೀಸುಪಿ ದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತನ್ತಿ, “ನ ಪುನೇವಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚೇತ್ಥ ಮನಸಾವ ದುಚ್ಚರಿತತೋ ವಿರಮನ್ತಸ್ಸ, ಅಬ್ಭನುಮೋದನ್ತಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಸೀಲಬ್ಭನುಮೋದನಾನಂ ಮನೋದ್ವಾರೇಪಿ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಂ ಪನ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** “ದಾನಮಯಂ ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಪುಬ್ಬಚೇತನಾವಸೇನ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತಂ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಚೇತನಾವ। ತೇನೇವ ಹಿ ತತ್ಥೇವ ವುತ್ತಂ “ವಿನಯಪರಿಯಾಯಂ ಪತ್ವಾ ಹಿ ‘ದಸ್ಸಾಮಿ ಕರಿಸ್ಸಾಮೀ’ತಿ ವಾಚಾ ಭಿನ್ನಾ ಹೋತೀತಿ। ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣೇನ ದಾನಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯಂ ಪತ್ವಾ ಪನ ವಿಜ್ಜಮಾನಕವತ್ಥುಂ ಆರಬ್ಭ ಮನಸಾ ಚಿನ್ತಿತಕಾಲತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕುಸಲಂ ಹೋತಿ। ಅಪರಭಾಗೇ ಕಾಯೇನ ವಾ ವಾಚಾಯ ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಕರಿಸ್ಸತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧)। ಇತರಥಾ “ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚಿನ್ತಿತಮತ್ತೇನಾಪಿ ದಾನಂ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯ, ತಥಾ ಚ ತಾದಿಸಂ ವತ್ಥುಂ ಯಥಾಚಿನ್ತಿತನಿಯಾಮೇನ ಅದೇನ್ತಸ್ಸ ಧುರನಿಕ್ಖೇಪೇ ಅದಿನ್ನಾದಾನಮ್ಪಿ ಸಿಯಾ। ಏವಂ ಮನಸಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋಪಿ ಸಿಯುಂ, ತಞ್ಚ ನ ಯುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ “ಸಬ್ಬಂ ಸಾಪತೇಯ್ಯಂ ದಿನ್ನಞ್ಞೇವ ಹರತೂ”ತಿ ಪರಿಚ್ಚಜನಸಮ್ಭವತೋ ದಾನಸ್ಸ ಮನೋದ್ವಾರೇಪಿ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಚ ದಾನಸೀಲಾದಿಕಾಯಕಮ್ಮಾನಂ ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಮೇವ, ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಕಾಯದ್ವಾರಮೇವ। ವಚೀದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಮೇವ, ದ್ವಾರಂ ಪನ ವಚೀದ್ವಾರಂ। ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ, ದ್ವಾರಂ ಪನ ಮನೋದ್ವಾರಂ। ದೇಸನಾಬ್ಭನುಮೋದನಾದೀನಂ ವಚೀಕಮ್ಮಾನಂ ವಚೀದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಂ ಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ವಚೀಕಮ್ಮಂ, ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ವಚೀದ್ವಾರಮೇವ। ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಮೇವ, ದ್ವಾರಂ ಪನ ಕಾಯದ್ವಾರಂ। ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ವಚೀಕಮ್ಮಂ, ದ್ವಾರಂ ಪನ ಮನೋದ್ವಾರಂ। ಭಾವನಾದಿಮನೋಕಮ್ಮಾನಂ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಂ ಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಮನೋಕಮ್ಮಂ, ದ್ವಾರಮ್ಪಿ ಮನೋದ್ವಾರಮೇವ। ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಮನೋಕಮ್ಮಮೇವ, ದ್ವಾರಂ ಪನ ಕಾಯದ್ವಾರಂ। ವಚೀದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಮನೋಕಮ್ಮಮೇವ, ದ್ವಾರಂ ಪನ ವಚೀದ್ವಾರಂ। ಏವಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ, ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಆದೀನಞ್ಚ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಕಮ್ಮವವತ್ಥಾನಂ, ದ್ವಾರವವತ್ಥಾನಞ್ಚ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಅಸಙ್ಕರತೋ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ದ್ವಾರಕಮ್ಮವವತ್ಥಾನಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ದಸವಿಧಾನಿ ಚೇತಾನಿ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂನಿ ತೀಸು ಏವಂ ಸಙ್ಗಯ್ಹನ್ತಿ ದಾನಮಯೇ ಸೀಲಮಯೇ ಭಾವನಾಮಯೇತಿ। ಪತ್ತಾನುಪ್ಪದಾನಂ ಹಿ ದಾನಮಯೇ ಸಙ್ಗಯ್ಹತಿ, “ಅಬ್ಭನುಮೋದನಮ್ಪೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೫೬-೧೫೯ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥಾದಿಕಥಾ) **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ**। ಅಪಚಿತಿವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಾನಿ ಸೀಲಮಯೇ। ದೇಸನಾಸವನದಿಟ್ಠಿಜುಕಮ್ಮಾನಿ ಭಾವನಾಮಯೇ, ತಸ್ಮಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಕುಸಲಸ್ಸ ದಾನಸೀಲಭಾವನಾವಸೇನ ದ್ವಾರತ್ತಯಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇಸ್ಸಾಮ। ತದನುಸಾರೇನೇವ ಇತರೇಸಂ ವಸೇನಾಪಿ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುನ್ತಿ। ಕುಸಲಂ ಹಿ ವಣ್ಣಾರಮ್ಮಣಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ದಾನಸೀಲಭಾವನಾವಸೇನೇವ ತೀಸು ದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತತಿ। ಕಥಂ? ಯದಾ ಹಿ ನೀಲಪೀತಾದಿವಣ್ಣವಿಚಿತ್ತಂ ಪುಪ್ಫವತ್ಥಾದಿದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಲಭಿತ್ವಾ “ವಣ್ಣದಾನಂ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ವಣ್ಣವಸೇನ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಚೇತಿಯಾದೀಸು ಸಹತ್ಥೇನ ಪೂಜೇತಿ, ತದಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ದಾನಮಯಂ ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತಿ, ತಞ್ಚ ಪುಬ್ಬಚೇತನಾ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಚೇತನಾ ಅಪರಚೇತನಾತಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು ತಿವಿಧತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯದಾ ಪನ ತದೇವ ಯಥಾವುತ್ತವತ್ಥುಂ ವಾಚಾಯ ಆಣಾಪೇತ್ವಾ ಪುತ್ತದಾರಾದೀಹಿ ದಾಪೇತಿ, ತದಾರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ದಾನಮಯಂ ವಚೀದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತಿ। ಯದಾ ಪನ ತದೇವ ವಿಜ್ಜಮಾನಕವತ್ಥುಂ “ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ಚಿನ್ತೇತಿ, ಪಚ್ಚಾಸೀಸತಿ, ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ನಿಪ್ಫಾದೇಸ್ಸತಿ, ತದಾ ಪುಬ್ಬಚೇತನಾವಸೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ದಾನಮಯಂ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತಿ ನಾಮ। ಏವಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ದಾನಮಯಂ ದ್ವಾರವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ।

ಯದಾ ಪನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಣ್ಣಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಲಭಿತ್ವಾ “ಏವಂ ಮನಾಪವಣ್ಣಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಜನಂ ನಾಮ ಮಯ್ಹಂ ಕುಲವಂಸಾಗತವತ್ತಮೇತ”ನ್ತಿ ಸಹತ್ಥಾ ಪೂಜೇತಿ, ತಾದಿಸವಣ್ಣವನ್ತಂ ವಾ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಾದಿಭೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಪರಿಚ್ಚಜಿತ್ವಾ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖತಿ, ತದಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಸೀಲಂ ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಚ ಪವತ್ತತಿ। ಯದಾ ಪನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರವಣ್ಣಂ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಂ ಕುಲವಂಸಾದಿವಸೇನ ವಾಚಾಯ ಆಣಾಪೇತ್ವಾ ಪರೇಹಿ ದಾಪೇತಿ, ತಾದಿಸಂ ವಾ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಾದಿಂ ವಾಚಾಯ ಅಪನೇತ್ವಾ ಸೀಲಂ ರಕ್ಖತಿ, ತದಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಸೀಲಂ ವಚೀದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತಿ। ಯದಾ ಪನ ತಾದಿಸಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಕವತ್ಥುಂ ಕುಲವಂಸಾದಿವಸೇನ “ದಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ, ತಾದಿಸಂ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಾದಿಕಂ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ “ಸೀಲಂ ರಕ್ಖಿಸ್ಸಾಮೀ”ತಿ ವಾ ಚಿನ್ತೇತಿ, ತದಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಸೀಲಂ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಸೀಲಮಯಂ ದ್ವಾರವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ।

ಯದಾ ಪನ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ವಣ್ಣವನ್ತಂ ದತ್ವಾ ತದೇವ ವಣ್ಣಂ, ಸಬ್ಬಂ ವಾ ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುಮನ್ತೋ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ವಿಪಸ್ಸತಿ, ತದಾ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಭಾವನಾಮಯಂ ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತಿ। ತದೇವ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಭಾವನಾಮಯಂ ವಚೀದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತಿ। ತದೇವ ಕಾಯಙ್ಗವಾಚಙ್ಗಂ ಅಚೋಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಭಾವನಾಮಯಂ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಭಾವನಾಮಯಂ ದ್ವಾರವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಇತಿ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಕುಸಲಸ್ಸ ತಿವಿಧಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುವಸೇನ ನವಸು ಕಮ್ಮದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಕುಸಲಸ್ಸ ದಸಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುವಸೇನಾಪಿ ತಿಂಸಾಯ ಕಮ್ಮದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೋ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ, ಏವಂ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾದೀನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುದ್ವಾರೇಹಿ ವಿಭಾಗೋ, ಯೋಜನಾನಯೋ ಚ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿಚ ಸದ್ದಂ ನಾಮ ಕನ್ದಮೂಲಂ ವಿಯ ಹತ್ಥೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ। ಯದಾ ಪನ “ಸದ್ದದಾನಂ ಮೇ”ತಿ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಭೇರಿಆದಿತೂರಿಯೇ ತಿಣ್ಣಂ ರತನಾನಂ ದೇತಿ, ತೇಹಿ ಉಪಹಾರಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾದೀನಂ ಸರಭೇಸಜ್ಜಾದಿಂ ದೇತಿ, ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಂ ಘೋಸೇತಿ, ಸರಭಞ್ಞಧಮ್ಮಕಥಾದಿಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ತದಾ ಕುಸಲಂ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಗನ್ಧಾದಿವತ್ಥುಪರಿಚ್ಚಾಗೇಪಿ ಗನ್ಧಾದಿಆರಮ್ಮಣಂ। ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ಪನ ಓಜಾಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯತದಾಯತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಯದಾ ಹಿ ಓಜವನ್ತಾನಿ ಅನ್ನಪಾನಸಪ್ಪಿನವನೀತಾದೀನಿ “ಓಜದಾನಂ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ದೇತಿ, ಗಿಲಾನಾನಂ ಭೇಸಜ್ಜಂ ವಾ ವೇಜ್ಜಂ ವಾ ಉಪನೇತ್ವಾ, ಪಾಣೋಪರೋಧಕಂ ಆವುಧಜಾಲಕುಮಿನಾದಿಂ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ವಾ, ವಜ್ಝಪ್ಪತ್ತೇ ಪಾಣಿನೋ ಮೋಚೇತ್ವಾ ವಾ “ಜೀವಿತದಾನಂ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಜೀವಿತಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ, ಪಞ್ಚಪಸಾದಸೋಳಸಸುಖುಮರೂಪಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ವಸೇನ ಪಸಾದಾದಿದಾನಂ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸತೀ”ತಿ ಚ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ತದಾ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ಅಯಂ ನಾನಾವತ್ಥೂಸು ರಿತಾರಮ್ಮಣಾನಂ ಯೋಜನಾ। ಏಕವತ್ಥುಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಭಾರಮ್ಮಣಂ ಲಬ್ಭತೇವ। ಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಮನಾಪೋ ವಣ್ಣೋ, ಖಾದನಕಾಲೇ ಮುರುಮುರಾಯನಸದ್ದೋ, ಗನ್ಧೋ, ರಸೋ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಓಜಾ, ತದಾಯತ್ತಾ ವಾ ಜೀವಿತಪಸಾದಾದಯೋ, ತಬ್ಬಿಸಯಾನಿ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನೀತಿ ಭಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಚೀವರಾದೀಸು ಚೇವ ವತ್ಥಾದೀಸು ಚ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥಾಪಿ ದಾನಸೀಲಭಾವನಾಮಯತಾ, ಕಾಯವಚೀಮನೋಕಮ್ಮಭಾವೋ ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚ ಕುಸಲಾನಂ, ಏವಂ ಅಕುಸಲಾನಮ್ಪಿ ಆರಮ್ಮಣಕಮ್ಮದ್ವಾರವವತ್ಥಾನಂ, ಅಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥೂಸು ಯೋಜನಾನಯೋ ಚ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾಯೋಗಂ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ, ಪುಞ್ಞಕಿರಿಯವತ್ಥುತೋ, ಕಮ್ಮತೋ, ದ್ವಾರತೋ ಚ ಅನೇಕಸಹಸ್ಸಪ್ಪಭೇದೇಸು ಚೇತೇಸು ಕುಸಲೇಸು ಉಪಡ್ಢಾನಿ ಪನ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಚತುನ್ನಂ ಅಧಿಪತೀನಂ ವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಿ, ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಪನ ಉಪಡ್ಢಾನಿ ವೀಮಂಸಾಧಿಪತಿವಜ್ಜಿತಾಧಿಪತಿತ್ತಯವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧಾನಿ, ತದುಭಯಾನಿ ಪುನ ಹೀನತ್ತಿಕವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧಾನಿ, ತಾನಿ ಪುನ ಅಪರಿಮಾಣೇಸು ಪನ ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಪರಿಮಾಣೇಸು ಸತ್ತೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತಾದೀಹಿ ಅನನ್ತೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿ ಸಮ್ಮುದ್ಧೋ ಅನನ್ತೇನ ಬುದ್ಧಞಾಣೇನ ಮಹಾತುಲಾಯ ತುಲಯಮಾನೋ ವಿಯ, ಮಹಾತುಮ್ಬೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಮಿನಯಮಾನೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಮಹಾಕರುಣಾಯ ಕಾಮಾವಚರಟ್ಠೇನ ಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಏಕತ್ತಂ ಉಪನೇತ್ವಾ, ಪುನ ಸೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಟ್ಠೇನ, ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಟ್ಠೇನ, ಅಸಙ್ಖಾರಿಕಸಸಙ್ಖಾರಿಕಟ್ಠೇನ ಚ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇಸಿ, ಯಥಾ ತಂ ಲೋಕವಿದೂ ಸತ್ಥಾ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನನ್ತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ **ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಯಾ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧), ತದಟ್ಠಕಥಾಯ ಚ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಾ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧) ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ। ಏವಂ ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮಾ ಪನ ಕುಸಲಾ ಝಾನಙ್ಗಸಮ್ಪಯೋಗಭೇದತೋ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಂ, ತತೋ ವೂಪಸನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತವಿತಕ್ಕಂ ವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಂ, ತತೋ ವೂಪಸನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತವಿಚಾರಂ ಪೀತಿಸುಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಂ, ತತೋ ವೂಪಸನ್ತಂ ವಿರತ್ತಪೀತಿಕಂ ಸುಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಂ, ತತೋ ವೂಪಸನ್ತಂ ಅತ್ಥಙ್ಗತಸುಖಂ ಉಪೇಕ್ಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕನ್ತಿ। ಏವಂ ಸಮ್ಪಯೋಗಭೇದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿತೋ ಪನ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇ ತಾವ ಕಾಮಾವಚರಪಠಮಕುಸಲೇ ವುತ್ತೇಸು ಠಪೇತ್ವಾ ವಿರತಿತ್ತಯಂ ಸೇಸಾ ಛತ್ತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಛನ್ದಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ, ಕರುಣಾ, ಮುದಿತಾ ಚಾತಿ ಛ ಯೇವಾಪನಕಾ। ಸೇಸಂ ಸುಞ್ಞತವಾರಪರಿಯೋಸಾನಂ ಸಬ್ಬಂ ಕಾಮಾವಚರಪಠಮಕುಸಲೇ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಕೇವಲಂ ಹಿ ವಿರತೀನಂ ಅಭಾವೋ, ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಪಞ್ಚಮಗ್ಗಙ್ಗಭಾವೋ, ಭೂಮನ್ತರವಸೇನ ರೂಪಾವಚರಭಾವೋ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ।

ತಥಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇಪಿ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ವಿತಕ್ಕಾಭಾವೋ, ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಭಾವೋ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ಪಠಮಸದಿಸಮೇವ। ದುತಿಯಂ।

ತಥಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇಪಿ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ವಿಚಾರಾಭಾವೋ, ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ತಿವಙ್ಗಿಕಜ್ಝಾನತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ದುತಿಯಸದಿಸಮೇವ। ತತಿಯಂ।

ತಥಾ ಚತುತ್ಥೇ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ಪೀತಿಯಾ ಅಭಾವೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸವಾರೇ ದುವಙ್ಗಿಕಜ್ಝಾನಭಾವೋ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತತಿಯಸದಿಸಮೇವ। ಚತುತ್ಥಂ।

ತಥಾ ಪಞ್ಚಮೇ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ಕರುಣಾಮುದಿತಾದೀನಂ ಅಭಾವೋ, ಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಭಾವೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸವಾರೇ ಝಾನಿನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಉಪೇಕ್ಖಾಝಾನಙ್ಗಭಾವೋ, ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಭಾವೋ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ಚತುತ್ಥಸಮಮೇವ। ಪಞ್ಚಮಂ।

ಪದಭಾಜನೀಯೇ ಪನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ ದುತಿಯಂ, ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ ತತಿಯಂ, ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ ಚ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ ಚತುತ್ಥನ್ತಿ ಚತುಕ್ಕನಯೋಪಿ ಆಗತೋ, ಸೋ ತಿಕ್ಖಪಞ್ಞಾನಂ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನೇವ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಸಮತಿಕ್ಕಮಸಮ್ಭವತೋ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ ದುತಿಯಾದೀನಂ ಸಬ್ಬಸೋ ಪಞ್ಚಕನಯೇ ತತಿಯಾದಿಸಮತ್ತಾ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಸಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ತತ್ಥೇವ ಅನ್ತೋಗಧಭಾವೋ ಚಾತಿ। ಚತುಕ್ಕನಯೋ।

ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಪನ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಪಞ್ಚಕನಯೇನೇವ ವಕ್ಖಾಮ, ತದನುಸಾರತೋ ಏವ ಚತುಕ್ಕನಯವಸೇನಾಪಿ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುನ್ತಿ। ಏವಂ ಉಪರಿ ಲೋಕುತ್ತರೇಪಿ। ಪಞ್ಚವಿಧಾಪಿ ಚೇತೇ ರೂಪಾವಚರಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಕಸಿಣಾರಮ್ಮಣಭೇದತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಪಥವೀಕಸಿಣಂ ಆಪೋತೇಜೋವಾಯೋನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಕಸಿಣಞ್ಚಾತಿ, ಆಲೋಕಾಕಾಸಕಸಿಣೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ದಸವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। **ಪದಭಾಜನೀಯೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೨೦೨) ಪನ ಆಲೋಕಕಸಿಣಸ್ಸ ಓದಾತಕಸಿಣೇನ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಅಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಆಕಾಸಕಸಿಣಸ್ಸ ಪನ ಉಗ್ಘಾಟನಾಸಮ್ಭವತೋ ಅನಾರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಿಕತ್ತಾ। ತಂ ಹಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಉಗ್ಘಾಟಿಯಮಾನಮ್ಪಿ ಆಕಾಸಮೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥುಪ್ಪನ್ನಂ ರೂಪಾವಚರಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಂ ಭವವಿಸೇಸಾಯ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾಯ ಚ ಸಂವತ್ತತಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾಯ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಚ ಪಾದಕಮ್ಪಿ ಹೋತಿ, ಅನಾರುಪ್ಪತ್ತಾ ಪನ ನಿರೋಧಪಾದಕಂ ನ ಹೋತಿ। ಸೇಸಾನಿ ಪನ ನವ ಕಸಿಣಾನಿ ನಿರೋಧಪಾದಕಾನಿಪೀತಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ವಿಸೇಸೋ। ಆನಾಪಾನಜ್ಝಾನಸ್ಸಾಪಿ ಪನೇತ್ಥ ವಾಯೋಕಸಿಣೇ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋತಿ। ಕಸಿಣಕಥಾ।

ಏವಂ ಕಸಿಣವಸೇನ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಚೇತೇ ಅಭಿಭಾಯತನವಸೇನ ಪನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಭಗವತಾ ಹಿ -

> "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ ಪರಿತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ...ಪೇ॰... ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ। ತಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ...ಪೇ॰... ಪರಿತ್ತಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ...ಪೇ॰... ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ ಸುವಿಸುದ್ಧಂ ನೀಲಂ ಪೀತಂ ಲೋಹಿತಂ ಓದಾತ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೦೧ ಆದಯೋ) -

ಅಟ್ಠ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ದೇಸಿತಾನಿ, ತಾನಿ ಚ ಕಸಿಣೇಸ್ವೇವ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಮಾಪಜ್ಜನವಸೇನ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿವಿಸೇಸತೋ, ಅನಾರಮ್ಮಣವಿಸೇಸತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ**ತಿ ಅಲಾಭಿತಾಯ ವಾ ಅನತ್ಥಿಕತಾಯ ವಾ ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪೇ ಕಸಿಣವಸೇನ ಪರಿಕಮ್ಮಸಞ್ಞಾವಿರಹಿತೋವ। **ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾ ಅಟ್ಠ ಕಸಿಣರೂಪಾನಿ ಪರಿಕಮ್ಮವಸೇನ ಚೇವ ಅಪ್ಪನಾವಸೇನ ಚ ಪಸ್ಸತಿ। **ಪರಿತ್ತಾನೀ**ತಿ ಖುದ್ದಕಪರಿಮಾಣಾನಿ, ತಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಚ ಸಮ್ಪನ್ನಗಹಣಿಕೋ ಕಟಚ್ಛುಮತ್ತಂ ಭತ್ತಂ ಲಭಿತ್ವಾ "ಕಿಂ ಏತ್ಥ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಂ ಏಕಕಬಳಮೇವ ಕರೋತಿ, ಏವಮೇವ ಞಾಣುತ್ತರಿಕೋ "ಕಿಮೇತ್ಥ ಪರಿತ್ತಕೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬಂ ಅತ್ಥಿ, ನಾಯಂ ಮಮ ಭಾರೋ"ತಿ ತಾನಿ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಸಹ ನಿಮಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇನೇವ ಅಪ್ಪನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಝಾನಂ "ಅಭಿಭಾಯತನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಪ್ಪಮಾಣಾನೀ**ತಿ ಮಹನ್ತಾನಿ। **ತಾನಿ ಅಭಿಭುಯ್ಯಾ**ತಿ ಮಹಗ್ಘಸೋ ಏಕಂ ಭತ್ತಪಾತಿಂ ಲಭಿತ್ವಾ ವಿಯ ಞಾಣುತ್ತರೋ ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ "ಏತಂ ವಾ ಹೋತು ಅಞ್ಞಂ ವಾ, ಕಿಮೇತ್ಥ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ಅಪ್ಪನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ। **ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀ**ತಿ ಪರಿಸುದ್ಧಾಪರಿಸುದ್ಧವಣ್ಣಾನಿ । ಪರಿಸುದ್ಧಾನಿ ಹಿ ನೀಲಾದೀನಿ, ಅಪರಿಸುದ್ಧಾನಿ ಚ ಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾನೀತಿ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾನಿ, ಏತಾನಿಪಿ "ಸುವಣ್ಣಾನಿ ವಾ ಹೋನ್ತು ದುಬ್ಬಣ್ಣಾನಿ ವಾ, ಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಮಾಣವಸೇನೇವ ಅಭಿಭಾಯತನಾನೀ"ತಿ **ಆಗಮಟ್ಠಕಥಾಸು** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೭೩; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨೪೯; ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೮.೬೫) ವಣ್ಣಿತಾನಿ। ವಣ್ಣಾಭೋಗಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ಥಿತಾಯ ಪುರಿಮಾನಿ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಿ ವಣ್ಣಾಭೋಗರಹಿತಸಹಿತತಾಯ ಏತ್ಥ ಕೇವಲತೋ ವಿಸೇಸಸಬ್ಭಾವಾ ಚತುಧಾ ವುತ್ತಾನಿ, ನೀಲಾದೀನಿ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ಸುವಿಸುದ್ಧವಣ್ಣವಸೇನ ಸುಖಾರೋಹತಾಯ ಞಾಣುತ್ತರಿಕೋ ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಅಪ್ಪನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣವಿಸೇಸಾಭಾವೇಪಿ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿವಿಸೇಸತೋ ಇಮೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಅಭಿಭಾಯತನಾನಂ ವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಭಿಭಾಯತನಕಥಾ।

ತಾನಿ ಪುನ ಯಥಾ ಚ ಅಭಿಭಾಯತನವಸೇನ, ಏವಂ ವಿಮೋಕ್ಖವಸೇನಾಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಭಗವತಾ ಹಿ "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ ಬಹಿದ್ಧಾ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತಿ, ಸುಭನ್ತ್ವೇವ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೨೪೮ ಆದಯೋ; ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೧೭೪, ೩೩೮; ಅ॰ ನಿ॰ ೮.೬೬) ತಯೋ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ದೇಸಿತಾ। ತೇ ಚ ಕಸಿಣೇಸ್ವೇವ ಅಧಿಮುಚ್ಚನವಸೇನ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿವಿಸೇಸತೋ, ಭಾವನಾರಮ್ಮಣವಿಸೇಸತೋ ಕಿಮಿದಂ ಅಧಿಮುಚ್ಚನಂ ನಾಮ? ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇಹಿ ಸುಟ್ಠು ವಿಮುಚ್ಚನಂ, ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಚ ಸುಟ್ಠು ಅಭಿರತಿ, ಪಿತು ಮಾತು ಅಙ್ಕೇ ವಿಸ್ಸಟ್ಠಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸ್ಸ ದಾರಕಸ್ಸ ಸಯನಂ ವಿಯ ಅನಿಗ್ಗಹಿತಭಾವೇನ ನಿರಾಸಙ್ಕತಾಯ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ರೂಪೀ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕೇಸಾದೀಸು ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ರೂಪಜ್ಝಾನಂ ರೂಪಂ ನಾಮ, ತದಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ರೂಪೀ**। ಅಜ್ಝತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಕೇಸಾದೀಸು ನೀಲಂ, ಮೇದಾದೀಸು ಪೀತಂ, ಮಂಸಾದೀಸು ಲೋಹಿತಂ, ದನ್ತಾದೀಸು ಓದಾತಞ್ಚ ವಣ್ಣಕಸಿಣವಸೇನ ಆಭುಜಿತ್ವಾ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ, ಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ಚ ಅರೂಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೇವ । **ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ**ತಿ ಬಹಿದ್ಧಾಪಿ ನೀಲಕಸಿಣಾದಿರೂಪಾನಿ ಝಾನಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸತಿ, ಇಮಿನಾ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧವತ್ಥುಕೇಸು ಕಸಿಣೇಸು ಝಾನಪ್ಪಟಿಲಾಭೋ ದಸ್ಸಿತೋ। **ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಅರೂಪಸಞ್ಞೀ**ತಿ ಅತ್ತನೋ ಕೇಸಾದೀಸು ಅನುಪ್ಪಾದಿತರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೋ, ಇಮಿನಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ಪಟಿಲದ್ಧಜ್ಝಾನತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। **ಸುಭನ್ತ್ವೇವ ಅಧಿಮುತ್ತೋ ಹೋತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಸುವಿಸುದ್ಧೇಸು ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು "ಸುಭ"ನ್ತಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿವಸೇನ ಪಟಿಲದ್ಧಜ್ಝಾನತಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣವಿಸೇಸಾಭಾವೇಪಿ ಅಧಿಮುತ್ತಿವಸೇನ ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿವಿಸೇಸತೋ ಇಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ ವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಮೋಕ್ಖಕಥಾ।

ಯಥಾ ಚ ವಿಮೋಕ್ಖತೋ, ಏವಂ ಪಟಿಪದಾಭೇದತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಂ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಂ, ದುಕ್ಖಪಟಿಪದಂ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞಂ, ಸುಖಪಟಿಪದಂ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಂ, ಸುಖಪಟಿಪದಂ ಖಿಪ್ಪಾಭಿಞ್ಞನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಸಮನ್ನಾಹಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಉಪಚಾರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಝಾನಭಾವನಾ "ಪಟಿಪದಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾ ನೀವರಣಾದಿಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮಸಮುದಾಚಾರಗಹನತಾಯ ಅಸುಖಸೇವನಾ ಹೋತಿ, ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ತದಭಾವತೋ ಸುಖಾ। ಉಪಚಾರತೋ ಪನ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಅಪ್ಪನಾ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ "ಅಭಿಞ್ಞಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಾ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ದನ್ಧಾ ಅಸೀಘಪ್ಪವತ್ತಿನೀ, ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಾ। ಅಸಪ್ಪಾಯಸೇವಿನೋ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ ದನ್ಧಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಸಪ್ಪಾಯಸೇವಿನೋ ಸುಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ ಖಿಪ್ಪಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾ। ಪುಬ್ಬಾಪರಕಾಲೇಸು ಸಪ್ಪಾಯಾಸಪ್ಪಾಯಸೇವನವಸೇನ ವೋಮಿಸ್ಸತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಥಾ ಪಲಿಬೋಧುಪಚ್ಛೇದಾದಿಕಂ ಪುಬ್ಬಕಿಚ್ಚಂ ಅಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಪದಾ ದುಕ್ಖಾ, ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾ ಪಟಿಪದಾ। ಅಪ್ಪನಾಕೋಸಲ್ಲಂ ಅಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ, ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಸ್ಸ ಖಿಪ್ಪಾ। ಕಿಲೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಾ ತಿಕ್ಖಮುದುತಾಯ ಪಠಮಾ, ವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಚತುತ್ಥಾ, ವೋಮಿಸ್ಸತಾಯ ಮಜ್ಝಿಮಾ ದ್ವೇತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತಣ್ಹಾವಿಜ್ಜಾಭಿಭವನಾನಭಿಭವನವಸೇನ ವಾ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಕತಾಧಿಕಾರಾಕತಾಧಿಕಾರತಾವಸೇನ ವಾಪಿ ಏತಾಸಂ ಪಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಆಗಮನವಸೇನಾಪಿ ದುತಿಯಾದೀನಂ ಪಟಿಪದಾಭಿಞ್ಞಾಭೇದೋ ಹೋತಿಯೇವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಪಟಿಪದಾವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಟಿಪದಾಕಥಾ।

ಯಥಾ ಚ ಪಟಿಪದಾಹಿ, ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಭೇದತೋಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಪರಿತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ, ಪರಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಂ, ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ, ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯಂ ಅಪ್ಪಗುಣಂ, ಉಪರಿಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಇದಂ **ಪರಿತ್ತಂ**। ಯಂ ಪನ ಅವಡ್ಢಿತೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತಂ, ತಂ ಪರಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ**। ವಿಪರಿಯಾಯತೋ **ಅಪ್ಪಮಾಣಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಂ**। ತದುಭಯವೋಮಿಸ್ಸತಾಯ ಮಜ್ಝೇ ಇತರದ್ವಯಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಭೇದತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಆರಮ್ಮಣಕಥಾ।

ಯಥಾ ಚ ಪಟಿಪದಾರಮ್ಮಣೇಹಿ, ಏವಂ ಅಧಿಪತೀನಂ ವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಬ್ಬಿಧತಾ, ಹೀನತ್ತಿಕವಸೇನ ಪುನ ತಿವಿಧತಾ ಚ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ದಸಕಸಿಣಮೂಲವಿಭಾಗಕಥಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಯಥಾ ಕಸಿಣಮೂಲೇಸು, ಏವಂ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಮೂಲೇಸುಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಮೇತ್ತಾಕರುಣಾಮುದಿತಾವಸೇನ ಹಿ ಆದಿತೋ ಚತ್ತಾರಿ ಝಾನಾನಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತಂ, ಕರುಣಾಸಹಗತಂ, ಮುದಿತಾಸಹಗತನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಂ ಪನ ಉಪೇಕ್ಖಾಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರವಸೇನ ಏಕವಿಧಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತನ್ತಿ। ಪುರಿಮೇಸು ಹಿ ತೀಸು ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಸೋಮನಸ್ಸಾವಿಪ್ಪಯೋಗತೋ, ಸೋಮನಸ್ಸಸಮುಟ್ಠಿತಾನಂ ಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾರತೀನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ನಿಸ್ಸರಣತ್ತಾ, ಪಚ್ಛಿಮೇ ಚ ತಿಕಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಸಮ್ಪಯೋಗತೋ, ತಸ್ಸಾ ಚ ಪಟಿಘಾನುನಯನಿಸ್ಸರಣತೋ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಿತೋ, ತಾನಿ ಪುನ ಪಟಿಪದಾರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಹೀನತ್ತಿಕಭೇದೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಪ್ಪಸತ್ತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತಾ, ಬಹುಸತ್ತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣತಾ ಚ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸತ್ತೇ ಅಪ್ಪನಂ ಪಾಪೇತ್ವಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಏಕಾವಾಸಏಕವೀಥಿಗಾಮಾದಿಗತಸತ್ತೇಸು ಪಾಪನವಸೇನ ವಡ್ಢನಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ಪನೇತ್ಥ ಕರುಣಾಸಹಗತೇ ಮುದಿತಾವಿರಹಿತಾ ಪಞ್ಚತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ, ತೇಸು ಛನ್ದಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ, ಕರುಣಾ ಚಾತಿ ಪಞ್ಚೇವ ಯೇವಾಪನಕಾ,

ಕರುಣಾ ಚ ನಿಯತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಮುದಿತಾಸಹಗತೇಪಿ। ಕೇವಲಂ ಕರುಣಾವಿರಹಿತಾ ಮುದಿತಾ ನಿಯತಾ ಪವತ್ತಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ। ಅವಸೇಸಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರದ್ವಯೇ, ಪನ ಕಸಿಣಾಸುಭಾದೀಸು ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕರುಣಾಮುದಿತಾವಿರಹಿತಾ ಚ ಚತುತ್ತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ, ತತ್ಥ ಚ ಛನ್ದಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋವ ಯೇವಾಪನಕಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ। ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಮೂಲವಿಭಾಗಕಥಾ।

ಅಸುಭಭೇದತೋ ಪನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮೇವೇಕಂ ದಸವಿಧಂ ಹೋತಿ ಉದ್ಧುಮಾತಕಸಞ್ಞಾಸಹಗತಂ ವಿನೀಲಕವಿಪುಬ್ಬಕವಿಚ್ಛಿದ್ದಕವಿಕ್ಖಾಯಿತಕವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಹತವಿಕ್ಖಿತ್ತಕಲೋಹಿತಕಪುಳವಕಅಟ್ಠಿಕಸಞ್ಞಾಸಹಗತನ್ತಿ, ದಸವಿಧೇಪಿ ಚೇತಸ್ಮಿಂ ಅಸುಭೇ ಪಟಿಕೂಲತ್ತಾ, ದುಬ್ಬಲತ್ತಾ ಚ ವಿತಕ್ಕಬಲೇನೇವ ಝಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ, ನ ವಿನಾ ವಿತಕ್ಕೇನ ಸೀಘಸೋತಾಯ ನದಿಯಾ ಅರಿತ್ತಬಲೇನೇವ ನಾವಾ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಮೇವೇತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾದಿಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾಯ, ಪನೇತ್ಥ ನೀವರಣಪ್ಪಹಾನೇನ ಚ ಪೀತಿಸೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಬಹುವೇತನಲಾಭದಸ್ಸನೇನ ಪುಪ್ಫಛಡ್ಡಕಸ್ಸ ಗೂಥರಾಸಿಮ್ಹಿ ವಿಯ, ಉಪಸನ್ತಬ್ಯಾಧಿದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ರೋಗಿನೋ ವಮನವಿರೇಚನಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ತಂ ಪನ ದಸವಿಧಮ್ಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪಟಿಪದಾರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಹೀನತ್ತಿಕವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಅಸುಭಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಅವಡ್ಢನೀಯತಾಯ ಖುದ್ದಕೇ ಉದ್ಧುಮಾತಕಾದಿಟ್ಠಾನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ, ಮಹನ್ತೇ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತೇಸು ಪನ ದಸಸು ಅಸುಭೇಸು ಸಾಮಞ್ಞತೋ ದ್ವತ್ತಿಂಸಾಕಾರವಸೇನ, ನವಸಿವಥಿಕಪಬ್ಬವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ವಣ್ಣಕಸಿಣೇಸು ಚ ಕೇಸಾದೀನಂ ಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ನೀಲಾದಿವಣ್ಣಾರಮ್ಮಣಾ, ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಕಾಯಗತಾಸತಿ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಪದಭಾಜನೀಯೇ ವಿಸುಂ ನ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ವಸೇನಾಪಿ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಸುಭಮೂಲವಿಭಾಗಕಥಾ।

ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಾದಿಭೇದತೋ ಚ ಭಿನ್ನಾನಂ ರೂಪಾವಚರಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾಲದೇಸಾದಿಭೇದೇನ ಅನನ್ತತಾ, ಭಗವತಾ ಚ ಏಕತ್ತಂ ಉಪನೇತ್ವಾ ದೇಸಿತಭಾವೋ, ವಿತ್ಥಾರನಯಾತಿದೇಸೋ ಚ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಇತೋ ಪರಂ ಅರೂಪಾವಚರಾದೀಸುಪಿ ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ವಕ್ಖಾಮ। ಏವಂ ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ರೂಪಾವಚರಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅರೂಪಾವಚರಾ ಪನ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ನ ಭಿನ್ನಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಉಪೇಕ್ಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವ, ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿತೋಪಿ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಾವಚರಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಸದಿಸಾ। ಅರೂಪಾವಚರಭಾವೋ ಏವ ಹೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ। **ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ತೇ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೇ "ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ಪಠಮಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣೇ "ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಪವತ್ತಂ ದುತಿಯಂ, ತಸ್ಸ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಅಭಾವೇ "ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀ"ತಿ ಪವತ್ತಂ ತತಿಯಂ, ತಸ್ಮಿಂ ತತಿಯೇ "ಸನ್ತಮೇತಂ ಪಣೀತಮೇತ"ನ್ತಿ ಪವತ್ತಂ ಚತುತ್ಥಂ। ಪುರಿಮಪುರಿಮೇಹಿ ಪಚ್ಛಿಮಪಚ್ಛಿಮಂ ಸನ್ತಸನ್ತತರಸನ್ತತಮನ್ತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನನು ರೂಪಾವಚರೇಸು ವಿತಕ್ಕಾದಿಅಙ್ಗಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ ಉಪರೂಪರಿಝಾನಾನಂ ಸನ್ತತರಾದಿಭಾವೋ ವುತ್ತೋ, ಅಙ್ಗಾತಿಕ್ಕಮರಹಿತೇಸು ಪನ ಆರುಪ್ಪೇಸು ಕಥನ್ತಿ? ಆರಮ್ಮಣಾತಿಕ್ಕಮತೋ। ಏತೇಸು ಹಿ ಕಸಿಣರೂಪಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ರೂಪಾವಚರಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನತೋ ಸನ್ತಂ, ತತೋಪಿ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಾತಿಕ್ಕಮತೋ ದುತಿಯಂ, ತತೋಪಿ ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಾತಿಕ್ಕಮತೋ ತತಿಯಂ, ತತೋಪಿ ಆಕಾಸೇ ಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ ಚತುತ್ಥನ್ತಿ। ಏವಂ ಅಙ್ಗಸಮತ್ತೇಪಿ ಥೂಲಥೂಲಾತಿಕ್ಕಮೇನ ಸುಖುಮಸುಖುಮಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಉಪರೂಪರಿಜ್ಝಾನಾನಂ ಸನ್ತತರಾದಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ಸಮಾಯಾಮವಿತ್ಥಾರಾನಮ್ಪಿ ವತ್ಥಾನಂ ಸುತ್ತಸುಖುಮತರಾದಿಭಾವೋ ವಿಯ। ನನು ಅಭಾವಾರಮ್ಮಣತಾಯ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಂ ಸನ್ತಪಣೀತತೋ ಮನಸಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ಕಥಂ ತತ್ಥ ನಿಕನ್ತಿಪರಿಯಾದಾನಂ, ಕಥಂ ಚ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ವಾ ಹೋತೀತಿ? ಅಸಮಾಪಜ್ಜಿತುಕಾಮತಾಯ, ಸಾ ಚ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಪಣೀತತಾಯ। ಯಥಾ ಹಿ ರಾಜಾ ದನ್ತಕಾರಾದಿಸಿಪ್ಪಿಕಾನಂ ಅತಿಸುಖುಮಮನಾಪಸಿಪ್ಪಂ ದಿಸ್ವಾ "ಛೇಕಾ ವತಿಮೇ ಆಚರಿಯಾ"ತಿ ತೇಸಂ ಛೇಕತಾಯ ತುಸ್ಸನ್ತೋಪಿ ನ ತಂ ಸಿಪ್ಪಿಕಭಾವಂ ಪತ್ಥೇತಿ, ತಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮ ರಾಜಭಾವೇ ಏವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣಭೇದತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಮ್ಪೇತೇಸಂ ಪುನ ಪಟಿಪದಾರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಹೀನತ್ತಿಕಭೇದೇಹಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನನಿಕನ್ತಿ ಪರಿಯಾದಾನದುಕ್ಕರತಾಯ ಪಠಮಾರುಪ್ಪಸ್ಸ, ಪಠಮಾರುಪ್ಪಾದಿನಿಕನ್ತಿಪರಿಯಾದಾನದುಕ್ಕರತಾಯ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಾದೀನಞ್ಚ ದುಕ್ಖಪಟಿಪದತಾ, ಪರಿಯಾದಿಣ್ಣನಿಕನ್ತಿಕಸ್ಸ ತದಪ್ಪನಾಪರಿವಾಸದನ್ಧತಾಯ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞತಾ, ವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಇತರಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪರಿತ್ತಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸಮೂಲಕಾನಂ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತಾ, ವಿಪರಿಯಾಯಾನಂ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಾ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಪತಿಸಹಿತಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ವಿನಾ ಅಧಿಪತೀಹಿ। ಕಾಮಾವಚರಾ ತು ಅಧಿಪತಿರಹಿತಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ , ತೇ ಚ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ ಸಹಜಾತಾಧಿಪತೀತಿ ದ್ವೇಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಾ ಪನ ಸಹಜಾತಾಧಿಪತಿಮೇವ, ನೇತರಂ। ತತ್ಥ ಚ ಛನ್ದಾಧಿಪತಿನಾ ಸಹಜಾತಾ ಧಮ್ಮಾ ಛನ್ದಾಧಿಪತೇಯ್ಯಾ, ಛನ್ದೋ ಪನ ಅಧಿಪತಿ ಏವ, ನ ಛನ್ದಾಧಿಪತೇಯ್ಯೋ। ಇತರೇ ಪನ ಅಧಿಪತೇಯ್ಯಾವ, ನಾಧಿಪತಯೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಛನ್ದಸ್ಸ, ಇತರೇಸಞ್ಚ ಅಧಿಪತಿಯತ್ಥಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಛನ್ದಾದೀಸು ಚತೂಸುಪಿ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಸಹಜಾತಾಧಿಪತಿ ಏಕೋವ ಲಬ್ಭತಿ। ಏವಂ ವೀರಿಯಾಧಿಪತಿಯಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಅರೂಪಾವಚರಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಲೋಕುತ್ತರಾ ಪನ ಕುಸಲಾ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯೋಗಭೇದತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತನ್ತಿ। ನನು ಚತೂಸುಪಿ ಚೇತೇಸು ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯೋಗೋ ಸಮಾನೋ ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಕಥಂ ತತ್ಥ ಭೇದೋತಿ? ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಭೇದತೋ। ಅನುಸಯೇ ಮಾರೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಹಿ **ಮಗ್ಗೋ**। ಮಗ್ಗಾ ಹಿ ಯಥಾಸಕಂ ಅನುಸಯೇ ಪಜಹನ್ತಿ ಏವ, ನಿಮಿತ್ತಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿ, ಪವತ್ತಞ್ಚ ಛಿನ್ದನ್ತಿ ನಾಮಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಚ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ, ಪವತ್ತನ್ತಿಪಿ ತೇ ಏವ। ತಂ ದುವಿಧಂ ಉಪಾದಿನ್ನಕಂ, ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಞ್ಚ।

ತತ್ಥಪಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೋ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯಂ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಂ, ತದೇಕಟ್ಠೇ ಚ ಕಿಲೇಸೇ, ತಂಸಹಜಾತಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಞ್ಚಾತಿ ಪಞ್ಚಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತಿ, ಸಮುಗ್ಘಾತೇನ್ತೋ ಚ ಅಪಾಯಭವತೋ ಚೇವ ಸುಗತಿಭವತೋ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಸತ್ತ ಭವೇ ತದವಸೇಸತೋ ವುಟ್ಠಾತಿ । ತತ್ಥ ಯದೇತಂ ಪಠಮಮಗ್ಗಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾರಹಂ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಞ್ಚಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ, ತಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಚಿತ್ತಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವೇದನಾದಯೋ ಇತರೇ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ। ಇಮೇ ಅನುಪಾದಿನ್ನಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನನಿಮಿತ್ತಂ, ಅನುಪಾದಿನ್ನಪ್ಪವತ್ತಂ ನಾಮ। ತತೋ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ವುಟ್ಠಾತಿ, ತಂ ಭಿನ್ದತಿ ನಾಮ। ಯದೇತಂ ಅಪಾಯಭವೇ, ಸುಗತಿಯಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಸತ್ತ ಭವೇ ತದವಸೇಸೇ ಚ ಪಠಮಮಗ್ಗಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾರಹಂ ಕಮ್ಮಜಕ್ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ, ತಂ ಉಪಾದಿನ್ನನಿಮಿತ್ತಂ, ಉಪಾದಿನ್ನಪ್ಪವತ್ತಂ ನಾಮ। ತತೋ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ವುಟ್ಠಾತಿ, ತಞ್ಚ ಭಿನ್ದತಿ ನಾಮ। ತತೋವ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ಅನುಸಯಂ ಪಜಹನ್ತೋವ ನಿಮಿತ್ತಾ ವುಟ್ಠಹತಿ, ಪವತ್ತಞ್ಚ ಭಿನ್ದತಿ ನಾಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಇತರಮಗ್ಗೇಸುಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಾನುಪಾದಿನ್ನನಿಮಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಂ ವುಟ್ಠಾನಂ ಭಿನ್ದನಂ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೋ ಪನ ಓಳಾರಿಕಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ, ಪಟಿಘಾನುಸಯಂ, ತದೇಕಟ್ಠೇ ಚ ಕಿಲೇಸೇ, ತಂಸಹಜಾತಾನಿ ಚ ತಥಾ ಪವತ್ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಿ, ದ್ವೇ ಚ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾನೀತಿ ಛ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತಿ, ಸಮುಗ್ಘಾತೇನ್ತೋ ಚ ಕಾಮಸುಗತಿತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಏಕಭವಂ ತದವಸೇಸತೋ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಪತನುಭೂತಾವ ತಂಸಮಙ್ಗಿನೋ ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದಾ ಅಧಿಮತ್ತಾ, ತೇ ಚ ಕದಾಚಿ ವಿರಳಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೋಪಿ ತಾನೇವ ತನುಸಹಗತಕಾಮರಾಗಪ್ಪಟಿಘಾನುಸಯವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಛ ಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತಿ, ಸಮುಗ್ಘಾತೇನ್ತೋ ಚ ಕಾಮಭವತೋ ವುಟ್ಠಾತಿ। ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೋ ಪನ ರೂಪರಾಗಅರೂಪರಾಗಮಾನಾವಿಜ್ಜಾನುಸಯೇ, ಉದ್ಧಚ್ಚಂ, ತದೇಕಟ್ಠೇ ಸಬ್ಬೇ ಕಿಲೇಸೇ ಚ ತಂಸಹಜಾತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಿ, ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಞ್ಚಾತಿ ಪಞ್ಚಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಸಮುಗ್ಘಾತೇತಿ, ಸಮುಗ್ಘಾತೇನ್ತೋ ಚ ರೂಪಾರೂಪತೋ, ಸಬ್ಬಭವತೋಪಿ ವುಟ್ಠಾತಿ। ಸೇಸಂ ಪಠಮಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಅನುಸಯಪ್ಪಹಾನಸಙ್ಖಾತಕಿಚ್ಚಭೇದತೋ ಚತುನ್ನಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತದೇವಂ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯೋಗಭೇದತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ, ಪುನ ಝಾನಙ್ಗಸಮ್ಪಯೋಗಭೇದತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಥಂ? ಪಠಮಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ತಾವ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಂ, ವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಂ, ಪೀತಿಸುಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಂ, ಸುಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಂ, ಉಪೇಕ್ಖೇಕಗ್ಗತಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕಞ್ಚಾತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಏವಂ ದುತಿಯಮಗ್ಗಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚಾತಿ ವೀಸತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏತ್ಥ ಚ ಚತುಕ್ಕನಯವಸೇನ ಸೋಳಸವಿಧತಾಪಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಏವಂ ಝಾನಙ್ಗಯೋಗಭೇದಸ್ಸ ನಿಯಾಮಕಂ ಕಾರಣನ್ತಿ? ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾಭೂತೇ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಾ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೇ ಚ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

ನನು ಚೇತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಂ ಸೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತತ್ತಾ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ ಸೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಭಾವಸ್ಸ ನಿಯಾಮಕಹೇತು, ವಿತಕ್ಕಾದಿಅಙ್ಗಸಮತಿಕ್ಕಮತೋ ಪನ ನೇಸಂ ದುತಿಯಾದಿಜ್ಝಾನಭಾವಸ್ಸ ನಿಯಾಮಕೇನ ಅಞ್ಞೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ನ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರುಪೇಕ್ಖಾಞಾಣಂ ವಿತಕ್ಕಾದಿವಿಕಲಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯೇನ ತಂ ನಿಯಾಮಕಂ ಭವೇಯ್ಯ, ಕಿಂ ತಂ ನಿಯಾಮಕಕಾರಣನ್ತಿ? ಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ, ಸಮ್ಮಸಿತಜ್ಝಾನಂ ವಾ। ರೂಪಾರೂಪಾವಚರೇಸು ಹಿ ಯಂ ಯಂ ಝಾನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತುಟ್ಠಾಯ ಯೇ ಕೇಚಿ ಪಕಿಣ್ಣಕಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಯೇ ಮಗ್ಗೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತೇ ಸಬ್ಬೇ ತಂತಂಝಾನಸದಿಸಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಯಂ ಯಂ ವಾ ಪನ ಝಾನಂ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಚ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ವಿಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ಯೇ ಯೇ ಮಗ್ಗೇ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ತೇ ಚ ತಂತಂಝಾನಸದಿಸಾವ ಹೋನ್ತಿ ಭೂಮಿವಣ್ಣಸದಿಸವಣ್ಣಾ ಗೋಧಾ ವಿಯ। ತತ್ಥ ಚ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಾಪಿ, ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನಾ ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಅಕತ್ವಾ ಅಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾವ ಉಪ್ಪಾದಿತಮಗ್ಗಾಪಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ತಂ ವಾ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಮಗ್ಗಾಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಏಕಸದಿಸಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾವ ಹೋನ್ತಿ। ನ ಹಿ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗೋ ಅಪ್ಪನಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ। ದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಾನಿ ಪಾದಕಾನಿ ಕತ್ವಾ ವಾ ತತ್ಥ ಗತೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಮಗ್ಗಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಚತುರಙ್ಗಿಕಾ, ತಿವಙ್ಗಿಕಾ, ದುವಙ್ಗಿಕಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಂ, ಪನ ಆರುಪ್ಪಜ್ಝಾನಾನಿ ಚ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ವಾ ತತ್ಥ ಗತೇ ಧಮ್ಮೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ವಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಮಗ್ಗಾ ಉಪೇಕ್ಖೇಕಗ್ಗತಾವಸೇನ ದುವಙ್ಗಿಕಾವ ಹೋನ್ತಿ। ಏತೇಸಞ್ಚ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಝಾನಿಕಾನಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾಪಿ ಹೋತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾಪಿ, ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನೀ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಹೋತಿ। ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕಾನಂ ಪನ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾವಾತಿ ತದೇವ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ, ಸಮ್ಮಸಿತಜ್ಝಾನಂ ವಾ ನಿಯಾಮಕಕಾರಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿತೋ ಪನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕೇಸು ತಾವ ಚತೂಸು ಕಾಮಾವಚರಪಠಮಕುಸಲೇ ವುತ್ತಧಮ್ಮೇಸು ಠಪೇತ್ವಾ ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಸತ್ತತಿಂಸ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ವಿರತಿಯೋ ಪನೇತ್ಥ ನಿಯತಾ, **ಪಾಳಿಯಞ್ಚ** (ಧ॰ ಸ॰ ೧೭೭) ರೂಪೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಛನ್ದಾದಯೋ ಚ ಚತ್ತಾರೋ ಯೇವಾಪನಕಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಪನ ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇಸು ಪುಬ್ಬೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾವಸೇಸಾನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಇದ್ಧಿಪಾದಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ವಸೇನ ಅತಿರೇಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಙ್ಗಹಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಹಿ ಧಮ್ಮೇಸು ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ,** ಸಾ ವಿಸಯಭೇದೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ, ಇತರೇ ಅಸ್ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾತಿ ಸಬ್ಬೇವ ತೇ ದ್ವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ವೀರಿಯಂ ಪದಹನಟ್ಠೇನ **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಂ,** ತಂ ಕಿಚ್ಚಭೇದೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ, ಇತರೇ ಅಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾತಿ। ತಥಾ ಛನ್ದೋ ವೀರಿಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಅಮೋಹೋತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಇಜ್ಝನಕಟ್ಠೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ “ಛನ್ದಿದ್ಧಿಪಾದೋ ವೀರಿಯಚಿತ್ತವೀಮಂಸಿದ್ಧಿಪಾದೋ”ತಿ ನಾಮೇನ **“ಇದ್ಧಿಪಾದಾ”**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇತರೇ “ಅನಿದ್ಧಿಪಾದಾ”ತಿ। ತಥಾ ಸತಿ ಅಮೋಹೋ ವೀರಿಯಂ ಪೀತಿ ಪಸ್ಸದ್ಧಿ ಸಮಾಧಿ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾತಿ ಇಮೇ ಸತ್ತ ಧಮ್ಮಾ ಬುಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ “ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ವೀರಿಯಪೀತಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮಾಧಿಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಇತರೇ ಅಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ ಸಙ್ಗಹಾ।

ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸುಞ್ಞತವಾರಪರಿಯೋಸಾನಂ ಕಾಮಾವಚರಪಠಮಕುಸಲೇ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ , ಕೇವಲಂ ಪನ ಮಗ್ಗಙ್ಗಸಙ್ಗಹೇ “ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೩೩೭) **ಪದಭಾಜನೀಯೇ** ಸರೂಪೇನೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಸಙ್ಗಹೇ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಟ್ಠಾನೇ ಪಠಮಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಇತರಮಗ್ಗಾನಂ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಗಹೇತ್ವಾವ ಅಟ್ಠಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಅಟ್ಠಿನ್ದ್ರಿಯತಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲೋಕುತ್ತರತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗಾ।

ತಥಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕೇಸುಪಿ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ವಿತಕ್ಕಾಭಾವೋ, ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಚತುರಙ್ಗಜ್ಝಾನತಾ, ಸತ್ತಙ್ಗಮಗ್ಗತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಸದಿಸಮೇವ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಮಗ್ಗಾ।

ತಥಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನಿಕೇಸುಪಿ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ವಿಚಾರಾಭಾವೋ, ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ತಿವಙ್ಗಿಕಜ್ಝಾನತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಸದಿಸಮೇವ। ತತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಮಗ್ಗಾ।

ತಥಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕೇಸುಪಿ ಕೇವಲಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸೇ ಪೀತಿಯಾ ಅಭಾವೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸವಾರೇ ದುವಙ್ಗಿಕಜ್ಝಾನತಾ, ಛಳಙ್ಗಿಕಬೋಜ್ಝಙ್ಗತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಸದಿಸಮೇವ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಮಗ್ಗಾ।

ತಥಾ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕೇಸುಪಿ ಕೇವಲಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವೇದನಾಪರಿವತ್ತನಮೇವ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಸದಿಸಮೇವ। ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕಮಗ್ಗಾ। ಏವಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಪನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಾ ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಾವ, ತಸ್ಮಾ ನ ತತೋ ನೇಸಂ ಭೇದೋ, ಪಟಿಪದಾದಿಭೇದತೋ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಯೋ ನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಕಿಲಮನ್ತೋ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಆರಭಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖೇನ ಕಸಿರೇನ ಕಿಲೇಸೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತಿ, ತಸ್ಸ ದುಕ್ಖಾ ಪಟಿಪದಾ ಹೋತಿ। ಯೋ ಪನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸೋ, ಸೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಪರಿವಾಸಂ ವಾಸೇನ್ತೋ ಚಿರೇನ ಮಗ್ಗಪಾತುಭಾವಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತಸ್ಸ ದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾ ಹೋತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಇತರಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಪಟಿಪದಾಭಿಞ್ಞಾಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಚ ಪಟಿಪದಾದಿಭೇದತೋ, ಏವಂ ವಿಮೋಕ್ಖಭೇದತೋಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ - ಸುಞ್ಞತವಿಮೋಕ್ಖೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖೋತಿ।

ತತ್ಥ **ಸುಞ್ಞತ**ನ್ತಿ, **ಅಪ್ಪಣಿಹಿತ**ನ್ತಿ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಾಮಂ। ಸೋ ಹಿ ಆಗಮನತೋ ಸಗುಣತೋ ಆರಮ್ಮಣತೋತಿ ತೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ನಾಮಂ ಲಭತಿ। ಕಥಂ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕೋ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ "ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಮನತ್ತಾ"ತಿ ತಿವಿಧಂ ಅನುಪಸ್ಸನಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸಮ್ಮಸನ್ತೋ ವಿಚರತಿ, ಸಚಸ್ಸ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ ತೇಭೂಮಕೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಅನತ್ತತೋ ವಿಪಸ್ಸತಿ, ಅಯಂ ಅತ್ತಸುಞ್ಞತಾದಸ್ಸನಟ್ಠೇನ ಸುಞ್ಞತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸಚೇ ದುಕ್ಖತೋ ವಿಪಸ್ಸತಿ, ಅಯಂ ತಣ್ಹಾಪಣಿಧಿರಹಿತಟ್ಠೇನ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಾ ಉಭೋಪಿ ಆಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸುಞ್ಞತಮಗ್ಗೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತಮಗ್ಗೋತಿ ನಾಮಂ ದೇನ್ತಿ। ಏವಂ ಆಗಮನತೋ ನಾಮಲಾಭೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ನನು ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಸಚೇ ವುಟ್ಠಾನಗಾಮಿನಿವಿಪಸ್ಸನಾ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸಾ ವಸೇನ ಮಗ್ಗೋ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖೋ ಹೋತೀತಿ ಕತ್ವಾ ತಯೋ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ಕಥಿತಾತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಅಪಿ ಚ ಖೋ ಪರಿಯಾಯತೋ ಕಥಿತಾ, ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪನ ಸಯಮ್ಪಿ ಸನಿಮಿತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅನಿಮಿತ್ತನಾಮಂ ದಾತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ದ್ವೇ ಏವ ವಿಮೋಕ್ಖಾ ಹೋನ್ತೀತಿ। ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾ ನಿಚ್ಚನಿಮಿತ್ತಂ, ಸುಖನಿಮಿತ್ತಞ್ಚ ಉಗ್ಘಾಟನೇನ ಅನಿಮಿತ್ತವೋಹಾರಂ ಲಭನ್ತಿ, ತಿಸ್ಸೋಪಿ ನಿಮಿತ್ತಭೂತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಚರಣತೋ ಸನಿಮಿತ್ತಾವ, ತಸ್ಮಾ ಸಯಂ ಆಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅನಿಮಿತ್ತನಾಮಂ ದಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಮಗ್ಗೋ ಸಯಂ ರಾಗಾದೀಹಿ ಸುಞ್ಞೋ, ರಾಗಾದಿನಿಮಿತ್ತಪಣಿಧಿರಹಿತೋ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಸಗುಣೇನೇವ ಸುಞ್ಞತನಾಮಂ, ಅಪ್ಪಣಿಹಿತನಾಮಞ್ಚ ಲಭತಿ। ಏವಮಸ್ಸ ಸಗುಣತೋ ನಾಮಲಾಭೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ರಾಗಾದೀಹಿ, ಸಙ್ಖಾರೇಹಿ ಚ ಸುಞ್ಞತ್ತಾ, ರಾಗಾದಿನಿಮಿತ್ತಪಣಿಧಿರಹಿತತ್ತಾ ಚ "ಸುಞ್ಞತಂ, ಅನಿಮಿತ್ತಂ, ಅಪ್ಪಣಿಹಿತ"ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗೋಪಿ "ಸುಞ್ಞತೋ, ಅನಿಮಿತ್ತೋ, ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋ"ತಿ ಚ ನಾಮಂ ಲಭತಿ। ಏವಂ ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಾಮಲಾಭೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತೇಸು ಇಧ ಆಗಮನತೋವ ಮಗ್ಗೋ ನಾಮಂ ಲಭತಿ, ನ ಸಗುಣತೋ, ನಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣತೋ, ಸಗುಣಾರಮ್ಮಣತೋ ನಾಮಲಾಭಸ್ಸ ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಪರಿಯಾಯದೇಸಿತತ್ತಾ। ತೇನೇವ ಹೇತ್ಥ ಮಗ್ಗಾನಂ ಸಗುಣಾರಮ್ಮಣತೋಪಿ ಅನಿಮಿತ್ತವಿಮೋಕ್ಖತಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸುಞ್ಞತಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖತಾವ ಆಗಮನತೋ ವುತ್ತಾ, ತಞ್ಚಾಗಮನಂ ದುವಿಧಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಗಮನಂ, ಮಗ್ಗಾಗಮನಞ್ಚ। ತತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಗಮನತೋ ಮಗ್ಗೋ ಚ ಸುಞ್ಞತಾದಿನಾಮಂ ಲಭತಿ, ಮಗ್ಗಾಗಮನತೋ ಚ ಲಭತೇವ, ಇಧ ಪನ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಗಮನತೋವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ವಿಮೋಕ್ಖಭೇದತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ ನಾಮ

ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ

"ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಪದಸ್ಸ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಅಕುಸಲಪದತ್ಥೋ

ಲೋಭಮೂಲವಣ್ಣನಾ

ಅಕುಸಲಾ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಭೂಮಿತೋ ಏಕವಿಧಾ ಕಾಮಾವಚರಾವ, ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಪನ ಮೂಲವಸೇನ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಲೋಭಮೂಲಾ ದೋಸಮೂಲಾ ಮೋಹಮೂಲಾತಿ। ತತ್ಥ ಲೋಭಮೂಲಾ ಅಟ್ಠವಿಧಾ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರಂ, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ ದಿಟ್ಠಿಗತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಲೋಭಬಹುಲತಾದೀಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತತಾ, ಅಸದ್ಧಮ್ಮಸವನಅಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾದೀಹಿ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯದಾ ಹಿ "ನತ್ಥಿ ಕಾಮೇಸು ಆದೀನವೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಕಾಮೇ ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ದಿಟ್ಠಮಙ್ಗಲಾದೀನಿ ವಾ ಸಾರತೋ ಪಚ್ಚೇತಿ ಸಭಾವತಿಕ್ಖೇನೇವ ಅನುಸ್ಸಾಹಿತೇನ ಚಿತ್ತೇನ, ತದಾ ಪಠಮಂ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯದಾ ಮನ್ದೇನ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತೇನ, ತದಾ ದುತಿಯಂ। ಯದಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ಅಪುರಕ್ಖತ್ವಾ ಕೇವಲಂ ಹಟ್ಠತುಟ್ಠೋ ಮೇಥುನಂ ವಾ ಸೇವತಿ, ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ವಾ ಅಭಿಜ್ಝಾಯತಿ, ಪರಭಣ್ಡಂ ವಾ ಹರತಿ ಸಭಾವತಿಕ್ಖೇನಾನುಸ್ಸಾಹಿತೇನ, ತದಾ ತತಿಯಂ। ಯದಾ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತೇನ, ತದಾ ಚತುತ್ಥಂ। ಯದಾ ಪನ ಕಾಮಾನಂ ವಾ ಅಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ, ಅಞ್ಞೇಸಂ ವಾ ಸೋಮನಸ್ಸಹೇತೂನಂ ಅಭಾವೇನ ಚತೂಸುಪಿ ವಿಕಪ್ಪೇಸು ಸೋಮನಸ್ಸರಹಿತತಾ ಹೋತಿ, ತದಾ ಸೇಸಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸತೋ ಪನ ಪಠಮಾಕುಸಲೇ ತಾವ ನಿಯತಾ **ಪಾಳಿಯಂ** ಸರೂಪೇನಾಗತಾ ಸೋಳಸ, ಯೇವಾಪನಕವಸೇನ ಚತ್ತಾರೋತಿ ವೀಸತಿ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಥಂ? ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ವೀರಿಯಂ ಏಕಗ್ಗತಾ ಜೀವಿತಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಲೋಭೋ ಮೋಹೋ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಇಮೇ ಸರೂಪೇನಾಗತಾ ಸೋಳಸ ಧಮ್ಮಾ, ಛನ್ದೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಮನಸಿಕಾರೋ ಉದ್ಧಚ್ಚನ್ತಿ ಇಮೇ ಯೇವಾಪನಕಾ ಚತ್ತಾರೋತಿ। ಪದಭಾಜನೀಯೇ ಪನ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ "ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಕಂ ಝಾನಙ್ಗಪಞ್ಚಕಂ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಮನೋಸೋಮನಸ್ಸಜೀವಿತವಸೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಞ್ಚ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಕಪ್ಪವಾಯಾಮಸಮಾಧಿವಸೇನ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪವಸೇನ ಬಲಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ಲೋಭೋ ಮೋಹೋತಿ ದ್ವೇ ಮೂಲಾನಿ, ಅಭಿಜ್ಝಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀತಿ ದ್ವೇ ಕಮ್ಮಪಥಾನಿ, ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ಲೋಕನಾಸದುಕಂ, ಸಮಥೋ ಪಗ್ಗಾಹೋ ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ ಚಾತಿ ಏವಂ ಸರೂಪೇನಾಗತಾನಂ ದ್ವತ್ತಿಂಸಧಮ್ಮಾನಂ ಸೋಳಸಸು ಏವ ಸಮವರೋಧೋ, ಸವಿಭತ್ತಿಕಾವಿಭತ್ತಿಕಭೇದೋ ಚ ಕಾಮಾವಚರಪಠಮಕುಸಲೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರತೋ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಲಕ್ಖಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ ಪನ ನ ಹಿರೀಯತೀತಿ ಅಹಿರಿಕೋ, ಅಹಿರಿಕಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅಹಿರಿಕ್ಕಂ,** ನ ಓತ್ತಪ್ಪಂ **ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ**। ತೇಸು ಅಹಿರಿಕ್ಕಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀಹಿ ಅಜಿಗುಚ್ಛನಲಕ್ಖಣಂ, ಅಲಜ್ಜಾಲಕ್ಖಣಂ ವಾ, ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ತೇಹೇವ ಅಸಾರಜ್ಜನಲಕ್ಖಣಂ, ಅನುತ್ತಾಸಲಕ್ಖಣಂ ವಾ, ಸೇಸಂ ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಾನಂ ವುತ್ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಲುಬ್ಭತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಲುಬ್ಭತಿ, ಲುಬ್ಭನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಲೋಭೋ**। ಸೋ ಆರಮ್ಮಣಗಹಣಲಕ್ಖಣೋ ಮಕ್ಕಟಾಲೇಪೋ ವಿಯ, ಅಭಿಸಙ್ಗರಸೋ ತತ್ತಕಪಾಲೇ ಖಿತ್ತಮಂಸಪೇಸಿ ವಿಯ, ಅಪರಿಚ್ಚಾಗಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ತೇಲಞ್ಜನರಾಗೋ ವಿಯ, ಸಞ್ಞೋಜನೀಯಧಮ್ಮೇಸು ಅಸ್ಸಾದದಸ್ಸನಪದಟ್ಠಾನೋ। ತಣ್ಹಾನದಿಭಾವೇನ ವಡ್ಢಮಾನೋ ಸೀಘಸೋತಾ ನದೀ ವಿಯ ಮಹಾಸಮುದ್ದಂ ಅಪಾಯಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಮುಯ್ಹನ್ತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ಮುಯ್ಹತಿ, ಮುಯ್ಹನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ಮೋಹೋ**। ಸೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನ್ಧಕಾರಲಕ್ಖಣೋ, ಅಞ್ಞಾಣಲಕ್ಖಣೋ ವಾ, ಅಸಮ್ಪಟಿವೇಧರಸೋ, ಆರಮ್ಮಣಸಭಾವಚ್ಛಾದನರಸೋ ವಾ, ಅಸಮ್ಮಾಪಟಿಪತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಅನ್ಧಕಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ವಾ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನೋ, ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾನಂ ಮೂಲನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ತಾಯ, ಸಯಂ ವಾ ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸತಿ, ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ಏಸಾತಿ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ**। ಸಾ ಅಯೋನಿಸೋ ಅಭಿನಿವೇಸಲಕ್ಖಣಾ, ಪರಾಮಾಸರಸಾ, ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸನಕಾಮತಾದಿಪದಟ್ಠಾನಾ, ಪರಮಂ ವಜ್ಜನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಉದ್ಧತಭಾವೋ **ಉದ್ಧಚ್ಚಂ**। ತಂ ಅವೂಪಸಮಲಕ್ಖಣಂ, ಅನವಟ್ಠಾನರಸಂ, ಭನ್ತತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನಂ, ಚಿತ್ತವಿಕ್ಖೇಪೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಸುಞ್ಞತವಾರಪರಿಯೋಸಾನೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಕುಸಲಾಧಿಕಾರೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಸಙ್ಗಹವಾರೇ **ಪಾಳಿಯಂ** ಆಗತವಸೇನ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯತಾ, ಚತುರಙ್ಗಮಗ್ಗತಾ, ಚತುಬ್ಬಿಧಬಲತಾ, ದ್ವೇಹೇತುತಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಕುಸಲಭಾವೋ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ಪಠಮಾಕುಸಲಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಯಥಾ ಚ ಪಠಮೇ, ಏವಂ ದುತಿಯೇಪಿ ಸಸಙ್ಖಾರತಾ, ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಥಿನಮಿದ್ಧಾನಂ ಸಮ್ಭವೋ, ನಿಯತತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ ಥಿನನತಾ **ಥಿನಂ,** ಮಿದ್ಧನತಾ **ಮಿದ್ಧಂ,** ಅನುಸ್ಸಾಹನಸಂಸೀದನತಾ, ಸತ್ತಿವಿಘಾತೋ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಥಿನಂ ಅನುಸ್ಸಾಹಲಕ್ಖಣಂ, ವೀರಿಯವಿನೋದನರಸಂ, ಸಂಸೀದನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಮಿದ್ಧಂ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾಲಕ್ಖಣಂ, ಓನಹನರಸಂ, ಲೀನತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಪಚಲಾಯಿಕಾನಿದ್ದಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ವಾ, ಉಭಯಮ್ಪಿ ಅರತಿತನ್ದಿವಿಜಮ್ಭಿಕಾದೀಸು ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನಂ। ದುತಿಯಂ।

ತತಿಯೇ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪಠಮಾಕುಸಲೇ ವುತ್ತನಯೋವ। ಕೇವಲಂ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಅಭಾವೋ, ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಮಾನಸ್ಸ ಸಮ್ಭವೋ, ಅನಿಯತತಾ ಚ, ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ತಿವಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ತತ್ಥ ಮಞ್ಞತೀತಿ **ಮಾನೋ**। ಸೋ ಉಣ್ಣತಿಲಕ್ಖಣೋ, ಸಮ್ಪಗ್ಗಹರಸೋ, ಕೇತುಕಮ್ಯತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭಪದಟ್ಠಾನೋ, ಉಮ್ಮಾದೋ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತಿಯಂ।

ಯಥಾ ಚ ತತಿಯೇ, ಏವಂ ಚತುತ್ಥೇಪಿ। ಥಿನಮಿದ್ಧಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಸಙ್ಖಾರತಾ ಚ ಅಧಿಕಾ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ಚತುತ್ಥಂ।

ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠಸತ್ತಮಟ್ಠಮೇಸು ಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಭವೋ, ಪೀತಿಯಾ ಚ ಅಭಾವೋ, ತತೋ ಏವ ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಚತುರಙ್ಗಜ್ಝಾನತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಚಿತ್ತಸದಿಸಮೇವ।

ಲೋಭಮೂಲಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ದೋಸಮೂಲವಣ್ಣನಾ

ದೋಸಮೂಲಾ ಪನ ದ್ವಿಧಾ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಂ ಪಟಿಘಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅಸಙ್ಖಾರಂ, ತಥಾ ಸಸಙ್ಖಾರಂ। ಏವಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ। ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿತೋ ಪನ ಪಠಮೇ ತಾವ ಪಠಮಾಕುಸಲೇ ವುತ್ತೇಸು ಪೀತಿಲೋಭದಿಟ್ಠಿಯೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ದೋಸಂ , ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಅನಿಯತಾನಿ ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾನಿ, ಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನೇ ದೋಮನಸ್ಸಞ್ಚ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಏಕವೀಸತಿ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯೇವಾಪನಕಾ ಚೇತ್ಥ ಸತ್ತ। ತತ್ಥ ದುಸ್ಸನ್ತಿ ತೇನ, ಸಯಂ ವಾ ದುಸ್ಸತಿ, ದುಸ್ಸನಮತ್ತಮೇವ ವಾ ತನ್ತಿ **ದೋಸೋ**। ಸೋ ಚಣ್ಡಿಕ್ಕಲಕ್ಖಣೋ ಪಹಟಾಸೀವಿಸೋ ವಿಯ, ವಿಸಪ್ಪನರಸೋ ವಿಸನಿಪಾತೋ ವಿಯ, ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯದಹನರಸೋ ವಾ ದಾವಗ್ಗಿ ವಿಯ, ದುಸ್ಸನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ಲದ್ಧೋಕಾಸೋ ವಿಯ ಸಪತ್ತೋ, ಆಘಾತವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನೋ, ವಿಸಸಂಸಟ್ಠಪೂತಿಮುತ್ತಂ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಇಸ್ಸಾಯನಾ **ಇಸ್ಸಾ**। ಸಾ ಪರಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ಉಸೂಯನಲಕ್ಖಣಾ, ತತ್ಥೇವ ಅನಭಿರತಿರಸಾ, ತತೋ ವಿಮುಖಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಪರಸಮ್ಪತ್ತಿಪದಟ್ಠಾನಾ, ಸಞ್ಞೋಜನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಮಚ್ಛೇರಭಾವೋ **ಮಚ್ಛರಿಯಂ**। ತಂ ಲದ್ಧಾನಂ ವಾ ಲಭಿತಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಸಮ್ಪತ್ತೀನಂ ನಿಗೂಹನಲಕ್ಖಣಂ, ತಾಸಞ್ಞೇವ ಪರೇಹಿ ಸಾಧಾರಣಭಾವಅಕ್ಖಮನರಸಂ, ಸಙ್ಕೋಚನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಕಟುಕಞ್ಚುಕತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ ವಾ, ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿಪದಟ್ಠಾನಂ, ಚೇತಸೋ ವಿರೂಪಭಾವೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಕುಚ್ಛಿತಂ ಕತಂ ಕುಕತಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ**। ತಂ ಪಚ್ಛಾನುತಾಪಲಕ್ಖಣಂ, ಕತಾಕತಾನುಸೋಚನರಸಂ, ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಕತಾಕತಪದಟ್ಠಾನಂ, ದಾಸಬ್ಯಮಿವ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ದುಕ್ಖೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಚತುರಙ್ಗಜ್ಝಾನತಾ, ದೋಮನಸ್ಸೇನ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯತಾ, ತಿವಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗತಾ, ದೋಸಮೋಹವಸೇನ ದ್ವಿಹೇತುಕತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸೋ ಪನ ಸಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪಠಮಾಕುಸಲೇ ವುತ್ತಸದಿಸೋ ಏವ। ಯಥಾ ಚ ಪಠಮೇ, ಏವಂ ದುತಿಯೇಪಿ, ಸಸಙ್ಖಾರತಾ ಪನ ಥಿನಮಿದ್ಧೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನವಯೇವಾಪನಕತಾ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ದೋಸಮೂಲಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮೋಹಮೂಲವಣ್ಣನಾ

ಮೋಹಮೂಲಾಪಿ ದ್ವಿಧಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ, ತಥಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಮ್ಪಯುತ್ತನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮೇ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸತೋ ತಾವ ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಕಂ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ವೀರಿಯಂ ಏಕಗ್ಗತಾ ಜೀವಿತಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಮೋಹೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾತಿ ಸರೂಪೇನಾಗತಾ ಚುದ್ದಸ , ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಮನಸಿಕಾರೋತಿ ಯೇವಾಪನಕಾ ದ್ವೇ ಚಾತಿ ಸೋಳಸ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏಕಗ್ಗತಾ ಚೇತ್ಥ ಚಿತ್ತಟ್ಠಿತಿಮತ್ತಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಮಗ್ಗಬಲಭಾವಂ ನ ಸಮ್ಪಾಪುಣಾತಿ। ತತೋ ಏವ ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಸಮಾಧಿಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಚತ್ತಾರಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ದ್ವೇ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ, ತೀಣಿ ಬಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಮೋಹೋ ಪನೇತ್ಥ ಏಕೋವ ಹೇತು। ಸೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವುತ್ತನಯೋ ಏವ।

ತತ್ಥ ವಿಗತಾ ಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಏತಿಸ್ಸಾತಿ **ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ**। ಸಾ ಸಂಸಯಲಕ್ಖಣಾ, ಕಮ್ಪನರಸಾ, ಅನಿಚ್ಛಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅನೇಕಂಸಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಪದಟ್ಠಾನಾ, ಪಟಿಪತ್ತಿಅನ್ತರಾಯಕರಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಚ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ, ಏವಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಪಿ। ಕೇವಲಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಅಭಾವೋ, ಅಧಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಭಾವೋ, ತತೋ ಏವ ಬಲವತರಸಮಾಧಿತಾ, ತೇನೇವ ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಸಮಾಧಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯತಾ, ತಿವಙ್ಗಿಕಮಗ್ಗತಾ, ಚತುಬ್ಬಲತಾ ಚ ಹೋತಿ। ಉದ್ಧಚ್ಚಞ್ಚೇತ್ಥ ಸರೂಪೇನೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ, ಅಧಿಮೋಕ್ಖಮನಸಿಕಾರಾ ದ್ವೇ ಯೇವಾಪನಕವಸೇನಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ಇಮಾನಿ ಪನ ದ್ವೇ ಚಿತ್ತಾನಿ ನಾನಾವಿಸಯೇ, ಏಕವಿಸಯೇ ಚ ಅಸಣ್ಠಹನತೋ ಪವಟ್ಟನಕಾನಿ। ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಂ ಹಿ ಲದ್ಧಾಧಿಮೋಕ್ಖತಾಯ ಲದ್ಧಪತಿಟ್ಠಂ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇಯೇವ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಪವಟ್ಟತಿ ಚತುರಸ್ಸಮಣಿ ವಿಯ, ಇತರಂ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ವಟ್ಟಮಣಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಏಕಾದಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಜನೇನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಪನೇತೇ ದ್ವಾದಸಪಿ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ತಾವ ಛಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಲೋಭಮೋಹಮೂಲಾ ಪನ ದಸ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಾ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ವಾ ಜವನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಛಬ್ಬಿಧಾ। ತಥಾ ದೋಸಮೂಲಾ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ ಪನ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಲೋಭಮೂಲಾ ಪನ ಅದಿನ್ನಾದಾನಕಾಮಮಿಚ್ಛಾಚಾರಮುಸಾವಾದಪೇಸುಞ್ಞಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಾಭಿಜ್ಝಾಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಕಮ್ಮಪಥಾನಂ ವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾ। ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನೇತ್ಥ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನಾಪೀತಿ ಸತ್ತವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ದೋಸಮೂಲಾ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿನ್ನಾದಾನಮುಸಾವಾದಪೇಸುಞ್ಞಫರುಸಸಮ್ಫಪ್ಪಲಾಪಬ್ಯಾಪಾದವಸೇನ ಸತ್ತವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ದಸನ್ನಮ್ಪಿ ಪನೇಸಂ ದ್ವಾರಕಮ್ಮವಸೇನ ಚೇವ ವೀಮಂಸಾವಜ್ಜಿತಾಧಿಪತಿತ್ತಯವಸೇನ ಚ ಕುಸಲೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏಕನ್ತಹೀನತ್ತಾ ಹೀನತ್ತಿಕಭೇದೋ ನತ್ಥಿ। ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ ಪನೇತ್ಥ ಲೋಭಮೂಲೇಸು ಏವ, ನ ಇತರೇಸು, ಮೋಹಮೂಲೇಸು ಪನ ಸಹಜಾತಾಧಿಪತಿಪಿ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದೋಪಿ। ನ ಹಿ ಪವಟ್ಟಮಾನಂ ಕಞ್ಚಿ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರೋತಿ। ದೋಸೋ ವಾ ಸವಿಸಯಂ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಚಿತ್ತಞ್ಚ ಪಟಿಪತ್ತಿಮನ್ತರಾಯಕರತ್ತೇನ ದುಚ್ಚರಿತಹೇತುಭೂತಮ್ಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ದೋಸಲೋಭಮೂಲಚಿತ್ತೇಹೇವ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾಪನಿಯತೋ ಕಮ್ಮಪಥಭೇದಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಏವ ಪನ ಹೇತು ಹೋತಿ। ತೇನೇವಸ್ಸ ಅಪಾಯಹೇತುತಾ ಪಠಮಮಗ್ಗವಜ್ಝತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅತೀತಾದಿಭೇದತೋ ಪನ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಪಚ್ಚೇಕಮನನ್ತತಾ, ಸೇಸೋ ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಕುಸಲಾಧಿಕಾರೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ।

ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಪದತ್ಥೋ

ಅಹೇತುಕಕುಸಲವಿಪಾಕವಣ್ಣನಾ

ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಜಾತಿತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ವಿಪಾಕಕಿರಿಯರೂಪನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ। ತತ್ಥ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ಜಾತಿತೋ ಚ ದ್ವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲವಿಪಾಕವಸೇನ। ತತ್ಥ ಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ಭೂಮಿತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಾವಚರಲೋಕುತ್ತರವಿಪಾಕವಸೇನ। ತತ್ಥ **ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕಾ** ಅಹೇತುಕಾ ಸಹೇತುಕಾತಿ ದುವಿಧಾ। ತತ್ಥ ಅಲೋಭಾದಿಸಹಜಾತಹೇತುವಿರಹಿತಾ ಅಹೇತುಕಾ। ತೇ ಸಮ್ಪಯೋಗವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಭೇದತೋ ಅಟ್ಠವಿಧಾ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಥಾ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಸುಖಸಹಗತಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಮನೋಧಾತು, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ತಥಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಚಾತಿ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಹಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚಕ್ಖುಪಸಾದಾದೀಸು ಚತೂಸು ಉಪಾದಾಯರೂಪೇಸು ಉಪಾದಾಯರೂಪಾನಂ ಘಟ್ಟನಾನಿಘಂಸಸ್ಸ ಪಿಚುಪಿಣ್ಡೇ ಪಿಚುಪಿಣ್ಡಸ್ಸೇವಾತಿದುಬ್ಬಲತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಕಾಯಿನ್ದ್ರಿಯೇ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಭೂತತ್ತಯಘಟ್ಟನಾನಿಘಂಸಸ್ಸ ಅಧಿಕರಣಿಮತ್ಥಕೇ ಠಪಿತಪಿಚುಪಿಣ್ಡೇ ಕೂಟಪಹಾರಸ್ಸೇವ ಬಲವತಾಯ ಪಸಾದನಿಸ್ಸಯೇಸುಪಿ ಭೂತೇಸು ಪಟಿಘಾತಸಮ್ಭವತೋ ಸುಖಸಹಗತಂ ಹೋತಿ, ಮನೋಧಾತು

ಅತ್ತನೋ ಗಹಣದುಬ್ಬಲತಾಯ ಅತಿಇಟ್ಠೇಪಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾವ, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಪನ ಅತಿಇಟ್ಠೇ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ, ಇಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾತಿ ಅಯಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿತೋ ಪನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇ ತಾವ ಫಸ್ಸಪಞ್ಚಕಂ, ಏಕಗ್ಗತಾ, ಜೀವಿತನ್ತಿ ಸರೂಪೇನಾಗತಾ ಸತ್ತ, ಯೇವಾಪನಕವಸೇನ ಮನಸಿಕಾರೋ ಏಕೋ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಙ್ಗಹತೋ ಪನೇತ್ಥ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಆಹಾರಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಪಞ್ಚೇವಸಙ್ಗಹಾ। ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಧಮ್ಮಧಾತುವಸೇನ ಧಾತುಸಙ್ಗಹೋ, ಮನೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಙ್ಗಹೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಏತ್ಥ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ವೇದನಾ ಝಾನಙ್ಗತಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯಂ ಪನ ಹೋತಿ। ಏಕಗ್ಗತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಮಗ್ಗಙ್ಗಬಲಭಾವಮ್ಪಿ ನ ಗಚ್ಛತಿ ಅತಿದುಬ್ಬಲತ್ತಾ। ವಿತಕ್ಕಪಚ್ಛಿಮಕಂ ಹಿ ಝಾನಂ, ಹೇತುಪಚ್ಛಿಮಕೋ ಮಗ್ಗೋ, ಬಲಞ್ಚ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣೇಸುಪಿ। ಕೇವಲಂ ಪನ ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಆದಿವಸೇನ ಧಾತುಸಙ್ಗಹೋ, ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣೇ ವೇದನಾಪರಿವತ್ತನಞ್ಚ ವಿಸೇಸೋ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಮನೋಧಾತುಯಾಪಿ। ಕೇವಲಂ ಪನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ದ್ವೇ ಯೇವಾಪನಕಾ ಚ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋತಿ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಅಧಿಕಾ। ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಮನೋಧಾತುಧಮ್ಮಧಾತುವಸೇನ ಧಾತುಸಙ್ಗಹೋ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರುಪೇಕ್ಖೇಕಗ್ಗತಾಹಿ ಚತೂಹಿ ಝಾನಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ಚ ವಿಸೇಸೋ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಝಾನಙ್ಗಸಙ್ಗಹೋ ನ ಉದ್ಧಟೋ, ತಥಾಪಿ ಸವಿತಕ್ಕೇಸು ನಿಯಮೇನ ಝಾನಙ್ಗತಾಸಮ್ಭವತೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋವ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುದ್ವಯೇಪಿ। ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತತಾಯ ಪನೇತ್ಥ ಪೀತಿ ಅಧಿಕಾ, ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಚ ಪಞ್ಚಙ್ಗಜ್ಝಾನತಾ, ವೇದನಾಪರಿವತ್ತನಂ, ಉಭಯತ್ಥಾಪಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಧಮ್ಮಧಾತುವಸೇನ ಧಾತುಸಙ್ಗಹೋ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಪನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಚಕ್ಖಾದಿಏಕೇಕಮೇವ ವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ, ಇಟ್ಠೇ ಚ ರೂಪಾದಿಏಕೇಕಾರಮ್ಮಣೇ ಏವ ಕಿರಿಯಮನೋಧಾತುಅನನ್ತರಂ ಆಲೋಕಾಕಾಸವಾಯುಜಲಪಥವೀಸಹಕಾರೀನಿ ಪಸಾದಕಾದೀನಿ ದಸ್ಸನಸವನಘಾಯನಸಾಯನಫುಸನಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಾಧಯಮಾನಾನಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಾದೀಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಏವ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ। ಏವಮೇತೇಸಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಾನಿ ವಿಸುಂ ನಿಯತಾನಿ। ಠಾನಂ ಪನ ತೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಏಕಮೇವ, ತೇನ ನೇಸಂ ನ ಭೇದೋ। ಮನೋಧಾತು ಪನ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ಪಞ್ಚಸುಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನನ್ತರಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಪಞ್ಚಸುಪಿ ದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತತಿ, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಪನ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ ಅತಿಇಟ್ಠೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣೇ ವಿಪಾಕಮನೋಧಾತುಅನನ್ತರಂ ಸನ್ತೀರಣಕಿಚ್ಚಂ, ಛಸುಪಿ ದ್ವಾರೇಸು ಛಸು ಬಲವಕಾಮಾವಚರಾರಮ್ಮಣೇಸು ಅತೀತಾದೀಸು ಜವನಾನನ್ತರಂ ತದಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಸಾಧಯಮಾನಾ ವಿಪಚ್ಚತಿ। ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಟ್ಠಾನಾನಿ ಅನಿಬದ್ಧಾನಿ, ತತೋ ತೇಹಿ ಭೇದೋ ಹೋತಿ, ವತ್ಥು ಪನ ತತ್ಥೇವ ನಿಬದ್ಧಂ, ತತೋ ನ ಭೇದೋ, ಏವಮುಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾಯಪಿ। ಕೇವಲಂ ಪನೇಸಾ ದ್ವಾರವಿನಿಮುತ್ತಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಸುಗತಿಯಂ ಜಚ್ಚನ್ಧಬಧಿರಜಚ್ಚುಮ್ಮತ್ತಕಾದೀನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾಲೇ ಪುರಿಮಚುತಿಚಿತ್ತಾನನ್ತರಂ ಕಮ್ಮಬಲೇನೋಪಟ್ಠಿತಂ ಕಮ್ಮಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಗತಿನಿಮಿತ್ತೇಸು ಅಞ್ಞತರಂ ಅತೀತಾದಿಭೇದಂ ಛಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಕಾಮಾವಚರಾರಮ್ಮಣಮಾರಬ್ಭ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಿಚ್ಚಂ, ತದನನ್ತರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಭವಙ್ಗಕಿಚ್ಚಂ, ಅನ್ತೇ ಚುತಿಕಿಚ್ಚಞ್ಚ, ವುತ್ತನಯೇನ ಸನ್ತೀರಣತದಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಾನಿ ಚ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಇಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಠಾನೇಸು ವಿಪಚ್ಚತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ಏತ್ಥ ಚ ವಧಬನ್ಧಾದಿವಸಪ್ಪವತ್ತೇ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಖನ್ತಿಪಟಿಸಙ್ಖಾನಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಆದಿವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಞ್ಚೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ಅನಿಟ್ಠೇನೇವ ತೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಇಟ್ಠವಿಸಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲವಿಪಾಕಾನಂ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇಸು ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಕಮ್ಮಗತಿನಿಮಿತ್ತಮೇವ ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತೀತಿ ವಿಞ್ಞಾಯತಿ। ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಯಥಾ ಅವಿರೋಧೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಇಟ್ಠವಿಸಯೇ ಉಪ್ಪನ್ನಕುಸಲತೋ ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಆದಿವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಅವಿರೋಧೋ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಅತೀತಾದಿಭೇದತೋ ಪನ ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಮನನ್ತರತಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಅಹೇತುಕಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಹೇತುಕಕುಸಲವಿಪಾಕವಣ್ಣನಾ

ಅಲೋಭಾದಿವಿಪಾಕಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ ಸಹೇತುಕಾ, ತೇ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಾ ವಿಯ ಅಟ್ಠವಿಧಾ। ಸೋಮನಸ್ಸಞಾಣಾದಿಸಮ್ಪಯೋಗೋ ಪನೇತ್ಥ ಆಗಮನಾದಿತೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಿಹೇತುಕಂ ಹಿ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಂ ತಿಹೇತುಕದ್ವಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ದತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ಸೋಳಸ ವಿಪಾಕಾನಿ ದೇತಿ, ದುಹೇತುಕಂ ಪನ ಕುಸಲಂ ದುಹೇತುಕಾಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ದತ್ವಾ ಪವತ್ತೇ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ತಿಹೇತುಕರಹಿತಾನಿ ದ್ವಾದಸ ವಿಪಾಕಾನಿ ದೇತಿ। ಅಸಙ್ಖಾರಿಕಸಸಙ್ಖಾರಿಕಭಾವೋ ಪನೇತ್ಥ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸತೋಪಿ ಹೋತಿ। ಬಲವಪಚ್ಚಯೇನಾಪಿ ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಅಸಙ್ಖಾರಿಕಂ ಹೋತಿ, ದುಬ್ಬಲೇನಾಪಿ ಇತರಂ। ಕೇಚಿ ಪನ ಅಸಙ್ಖಾರಿಕೇನ ಸಸಙ್ಖಾರವಿಪಾಕಾನಂ, ಸಸಙ್ಖಾರಿಕೇನ ಚ ಅಸಙ್ಖಾರಿಕಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ನ ಇಚ್ಛನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತಾನಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿದಾಯಕತೋ ಅಞ್ಞೇನಾಪಿ ಕಮ್ಮೇನ ಪವತ್ತೇ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, **ಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ "ಸಹೇತುಕಂ ಭವಙ್ಗಂ ಅಹೇತುಕಸ್ಸ ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೧.೧೦೨) ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸುಗತಿಯಂ ಪವತ್ತೇ ಸಹೇತುಕಾನಿಪಿ ವಿಪಾಕಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ದುಗ್ಗತಿಯಂ, ಪನ ರೂಪಾವಚರಭೂಮಿಯಞ್ಚ ಅಹೇತುಕಾನೇವ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ತೇಸುಪಿ ಅತಿಇಟ್ಠೇ ಆರಮ್ಮಣೇ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾನಿ, ಇಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾನೀತಿ ಏವಂ ಆಗಮನಾದಿತೋ ಸಮ್ಪಯೋಗಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸಾದಿತೋ ಪನ ಯಾವ ಸುಞ್ಞತವಾರಪರಿಯೋಸಾನಾ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಸದಿಸೋವ ಸಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಕೇವಲಞ್ಚೇತ್ಥ ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ನ ಸನ್ತಿ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ। ಏಕನ್ತಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಹಿ ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕಾ। ವಿರತಿಯೋಪೇತ್ಥ ಲೋಕಿಯೇಸು ಏಕನ್ತಕುಸಲಸಭಾವತ್ತಾ ನ ಸನ್ತಿ। "ಪಞ್ಚಸಿಕ್ಖಾಪದಾ ಕುಸಲಾ ಏವಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೧೫ ಆದಯೋ) ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಪಾಕತ್ತಾ ಆದಾಸೇ ಮುಖನಿಮಿತ್ತಂ ವಿಯ ನಿರುಸ್ಸಾಹಸನ್ತಾ, ಕುಸಲಾ ಪನ ಮುಖಂ ವಿಯ ಸಉಸ್ಸಾಹಾ। ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಚ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಪನ ಯ್ವಾಯಂ ಕುಸಲೇಸು ಕಮ್ಮದ್ವಾರಪುಞ್ಞಕಿರಿಯಾಧಿಪತೀಹಿ ಭೇದೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಇಧ ನತ್ಥಿ ಅವಿಞ್ಞತ್ತಿಜನಕತೋ, ಅವಿಪಾಕಧಮ್ಮತೋ, ತಥಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚ। ಹೀನತ್ತಿಕಭೇದೋ ಪನ ಅತ್ಥಿ ಹೀನಮಜ್ಝಿಮಪ್ಪಣೀತಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ವಿಪಾಕತ್ತಾ , ತಥಾ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಾದಿಭೇದೋ। ಏತೇ ಹಿ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ

ದ್ವಾರವಿನಿಮುತ್ತಾ ಹುತ್ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸೇಸು ದ್ವಿಹೇತುಕತಿಹೇತುಕಾನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಭವಙ್ಗಚುತಿಕಿಚ್ಚಾನಿ, ಛದ್ವಾರೇ ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ತದಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಏವಂ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ। ಏವಮೇತೇಸಂ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಟ್ಠಾನಾನಿ ಅನಿಬದ್ಧಾನಿ, ತತೋ ತೇಹಿ ಭೇದೋ ಹೋತಿ। ವತ್ಥು ಪನ ತತ್ಥೇವ ನಿಬದ್ಧಂ, ತತೋ ನ ಭೇದೋ। ಅತೀತಾದಿಭೇದತೋ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ಅನನ್ತತಾ ವುತ್ತನಯಾ ಏವಾತಿ।

ಕಾಮಾವಚರಸಹೇತುಕಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕವಣ್ಣನಾ

ರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕಾಪಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಭೇದತೋ ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಾ ವಿಯ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೋ ಚೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯಭೇದೋ ಕುಸಲೇ ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। ವಿಪಾಕಭಾವತೋ ಪನೇತ್ಥ ಯಥಾ ಹತ್ಥಿಆದೀನಂ ಛಾಯಾ ತಂಸದಿಸಾ, ಏವಂ ಕುಸಲಾಗಮನತೋ ಚ ಝಾನಙ್ಗಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸಮಾಯೋಗೋ, ಪಟಿಪದಾದಿಭೇದೋ ಚ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚೇತ್ಥ ತಿವಿಧಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನವಿಪಾಕಾ, ತಥಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನವಿಪಾಕಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನವಿಪಾಕಾ ಚ, ತತಿಯಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಾ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಿಪಾಕಾ, ವೇಹಪ್ಫಲಪಞ್ಚಸುದ್ಧಾವಾಸವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಾ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನವಿಪಾಕಾ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಭವಙ್ಗಚುತಿಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ದ್ವಾರವಿನಿಮುತ್ತಾವ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಪಣ್ಣತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ ಹುತ್ವಾ ವಿಪಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕವಣ್ಣನಾ

ಏವಂ ಅರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣಭೇದತೋ ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಾ ವಿಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚ ಸಬ್ಬೋ ಕುಸಲೇ ವುತ್ತನಯೋವ। ಕುಸಲತೋ ಚೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ ರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಪನೇತ್ಥ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಭೂತಪಣ್ಣತ್ತಾರಮ್ಮಣೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನವಿಪಾಕೋ ಪಠಮಾರುಪ್ಪಭೂಮಿಯಂ, ತಥಾ ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣೋ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನವಿಪಾಕೋ ದುತಿಯಾರುಪ್ಪಭೂಮಿಯಂ, ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಭೂತಪಣ್ಣತ್ತಾರಮ್ಮಣೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನವಿಪಾಕೋ ತತಿಯಾರುಪ್ಪಭೂಮಿಯಂ, ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನವಿಪಾಕೋ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಭೂಮಿಯಞ್ಚ ಅವತ್ಥುಕಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಭವಙ್ಗಚುತಿಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಾಧಯಮಾನಾವ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ।

ಅರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಲೋಕುತ್ತರವಿಪಾಕವಣ್ಣನಾ

ತಥಾ ಲೋಕುತ್ತರವಿಪಾಕಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಾ ವಿಯ ತಂತಂಮಗ್ಗಫಲತ್ತಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ, ಝಾನಙ್ಗಯೋಗಭೇದತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಚ ಕತ್ವಾ ವೀಸತಿವಿಧಾವ ಹೋನ್ತಿ। ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚೇತ್ಥ ಕುಸಲೇ ವುತ್ತನಯೋವ। ಕೇವಲಂ ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಫಲಂ ಸಕದಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಫಲಂ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಫಲನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅರಹತ್ತಫಲಸ್ಸ ಚ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಟ್ಠಾನೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠಿನ್ದ್ರಿಯತಾ, ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾದಿಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮಾ, ಪಟಿಪದಾದಿಭೇದೋ ಚ ಮಗ್ಗಾಗಮನವಸೇನೇವ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಧಿಪತಿಭೇದೋಪೇತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಾ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಾನಂ ಅನನ್ತರುಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ಜವನವುತ್ತಿತೋ ಚ ಅಧಿಪತಿಂ ವಿಧಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಲೋಕಿಯಾ ಪನ ವಿಪರೀತತೋ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ತೇನಾಹು ಪೋರಾಣಾ "ವಿಪಾಕೇ ಅಧಿಪತೀ ನತ್ಥಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೦೫)। ವಿಮೋಕ್ಖಭೇದತೋ ಪನೇತೇ ಮಗ್ಗಾಗಮನತೋ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಸುಞ್ಞತಅನಿಮಿತ್ತಅಪ್ಪಣಿಹಿತವಿಮೋಕ್ಖವಸೇನ। ಮಗ್ಗಾ ಹಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಗಮನತೋ "ಸುಞ್ಞತೋ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತೋ"ತಿ ದ್ವೇ ನಾಮಾನಿ ಲಭಿತ್ವಾ ಸಗುಣಾರಮ್ಮಣತೋ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅನಿಮಿತ್ತಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಯಂ ಆಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರಫಲಾನಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ತೀಣಿಪಿ ನಾಮಾನಿ ದೇನ್ತಿ। ಅಪರಭಾಗೇ ಪನ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಭೂತಾನಂ ನ ದೇನ್ತಿ। ತತ್ಥ ವಿಪಸ್ಸನಾಗಮನತೋವ ಮಗ್ಗೇ ವುತ್ತನಯೇನ ದುವಿಧೋ ನಾಮಲಾಭೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇ ಚ ನ ಮಗ್ಗಾ ವಿಯ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾ, ಮಗ್ಗವೀಥಿಯಂ ಪನ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವೀಥಿಯಂ ಸಕಲಮ್ಪಿ ದಿವಸಂ ಅಪ್ಪನಾಜವನವಸೇನೇವ ನಿರನ್ತರಂ ಮಹಗ್ಗತಜವನಾನಿ ವಿಯ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಲೋಕುತ್ತರವಿಪಾಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಾವ, ಲೋಭಾದಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಹೇತು ಅಭಾವತೋ ಅಹೇತುಕಾ ಏವ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತಥಾ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ, ತಥಾ ದುಕ್ಖಸಹಗತಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಮನೋಧಾತು, ತಥಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ ಸತ್ತವಿಧಾ। ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪನೇಸ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತಾದಿಸಾಹೇತುಕಕುಸಲವಿಪಾಕೇಸು ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। ಕೇವಲಂ ಪನಾನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣತಾ, ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಹಗತತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಉದ್ಧಚ್ಚವಜ್ಜಿತಾಕುಸಲಪಚ್ಚಯಾ ಚತೂಸು ಅಪಾಯೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಭವಙ್ಗಚುತಿಕಿಚ್ಚಾನಿ, ಸುಗತಿಯಞ್ಚ ಸನ್ತೀರಣತದಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಾನಿ ಚ ಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ಚ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ಅಕುಸಲವಿಪಾಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಟ್ಠಿತಾ ಚ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾ।

ಅಹೇತುಕಕಿರಿಯಾವಣ್ಣನಾ

ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಾ ಪನ ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಾವಚರವಸೇನ ತಿವಿಧಾ। ತತ್ಥ ಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಾ ಅಹೇತುಕಾ ಸಹೇತುಕಾತಿ ದುವಿಧಾ। ತತ್ಥ ಸಹಜಾತಹೇತುವಿರಹಿತಾ ಅಹೇತುಕಾ। ತಾ ಸಮ್ಪಯೋಗಾದಿತೋ ತಿವಿಧಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಮನೋಧಾತು, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು, ತಥಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾತಿ। **ಕಿರಿಯಾ**ತಿ ಕರಣಮತ್ತಂ, ಕಿಚ್ಚಮತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬೇಸುಯೇವ ಹಿ ಕಿರಿಯಚಿತ್ತೇಸು ಯಂ ಆವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚದ್ವಯಂ, ತಂ ಅಜವನವುತ್ತಿತೋ ಮೋಘಪುಪ್ಫಂ ವಿಯ। ಯಂ ಜವನವುತ್ತಿಕಂ, ತಂ ನಿರಾನುಸಯಸನ್ತಾನಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಛಿನ್ನಮೂಲರುಕ್ಖಪುಪ್ಫಂ ವಿಯ ಅಫಲಂ ಹೋತಿ। ತಂತಂಆವಜ್ಜನಜವನಕಿಚ್ಚಸಾಧನವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಪನ ಕಿಚ್ಚಮತ್ತತಂ ಉಪಾದಾಯ "ಕಿರಿಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಮನೋಧಾತುಯಾ ವಿಪಾಕಮನೋಧಾತುಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಇಟ್ಠೇಸು ವಾ ಅನಿಟ್ಠೇಸು ವಾ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣೇಸು ಪಞ್ಚಪಸಾದೇ ಘಟ್ಟಿತೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಭವಙ್ಗುಪಚ್ಛೇದಾನನ್ತರಂ ತಮೇವ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಮಾರಬ್ಭ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವಾವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಪಞ್ಚಸುಪಿ ದ್ವಾರೇಸು ಪವತ್ತತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ।

ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುದ್ವಯಮ್ಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕುಸಲವಿಪಾಕಾಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುದ್ವಯಸದಿಸಂ, ವೀರಿಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಅಧಿಕಂ, ವೀರಿಯೂಪತ್ಥಮ್ಭೋವ ಸಮಾಧಿ ಬಲವಾ ಹೋತಿ। ತತೋ ಏವೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹವಾರೇ ವೀರಿಯಸಮಾಧಿಮನೋಸೋಮನಸ್ಸಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಸೇನ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಙ್ಗಹೋ ಹೋತಿ, ಇಧಾಪಿ ಬಲಸಙ್ಗಹೋ ನತ್ಥೇವ। ಯಂ ಪನೇತ್ಥ **ಪದಭಾಜನೀಯೇ** ಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಸಮಾಧಿಬಲಂ ವೀರಿಯಬಲ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೫೭೦-೫೭೧) ಬಲವೇವಚನಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇತರಾಹೇತುಕಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಹಿ ಇಮೇಸಂ ಬಲವತರತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಏವ ಹಿ ಸಙ್ಗಹವಾರೇ "ದ್ವೇ ಬಲಾನಿ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಅಹೇತುಕೇಸು ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಬಲಂ ನತ್ಥಿ ಏವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ವಿಸಯಾದಿಪ್ಪಭೇದತೋ ಪನೇತ್ಥ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾ ತಾವ ಹದಯವತ್ಥುಞ್ಞೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಕಿಚ್ಚಾಯ ಚ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ಅನುಳಾರೇಸು ಛಸು ಕಾಮಾವಚರಾರಮ್ಮಣೇಸು ಆವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಾಯ ಚ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಅನನ್ತರಂ ಜವನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಖೀಣಾಸವಾನಞ್ಞೇವ ಹಸಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೀ ಪವತ್ತತಿ। ಹಸಿತಂ ಹಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಕಾಮಾವಚರೇಹೇವ ಜವನೇಹಿ, ತೇಸು ಅಸೇಖಾನಂ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಿರಿಯಾಜವನೇಹಿ, ಸೇಖಾನಂ ಪನ ಕುಸಲೇಹಿ ಚೇವ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭಮೂಲೇಹಿ ಚಾತಿ ಛಹಿ, ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಹಿ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠಹೀತಿ ತೇರಸಹಿ ಚಿತ್ತೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಹದಯವತ್ಥುಞ್ಞೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸನ್ತೀರಣಕಿಚ್ಚಾಯ ವಿಪಾಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಅನನ್ತರಂ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಕಿಚ್ಚಂ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ಸಬ್ಬೇಸು ಛಸುಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಸವತ್ಥುಕಾ, ಅವತ್ಥುಕಾ ವಾ ಭವಙ್ಗಚಲನಾನನ್ತರಂ ಆವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಪವತ್ತತಿ। ಅಯಂ ಹಿ ತೀಸು ಭವೇಸು ಕಸ್ಸಚಿ ಸಚಿತ್ತಕಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನ ಕಿಸ್ಮಿಞ್ಚಿ ವಿಸಯೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸದಿಸಂ ಮಹಾಗಮನಂ ನಾಮೇತಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ಅಹೇತುಕಕಿರಿಯಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಹೇತುಕಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಾವಣ್ಣನಾ

ಅಲೋಭಾದಿಕಿರಿಯಾಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ ಸಹೇತುಕಾ, ತೇ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಕುಸಲಾ ವಿಯ ಅಟ್ಠವಿಧಾ। ಸಬ್ಬೋಪೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಕುಸಲೇಸು ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। ಕೇವಲಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿರತಿಯೋ ನ ಸನ್ತಿ, ಕುಸಲಾ ಚ ಸೇಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಛಸು ದ್ವಾರೇಸು ವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ವಾ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ವಾ ಜವನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಇಮೇ ಪನ ಅಸೇಖಾನನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ। ಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಾ।

ರೂಪಾವಚರಕಿರಿಯಾವಣ್ಣನಾ

ರೂಪಾವಚರಕಿರಿಯಾ ಚ ಕುಸಲಾ ವಿಯ ಪಞ್ಚವಿಧಾ। ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। ಕೇವಲಂ ಹಿ ಕುಸಲಾ ಸೇಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ , ಅಭಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಂ ಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಹುತ್ವಾ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಹದಯವತ್ಥುಞ್ಞೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಜವನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಇಮೇ ಪನ ಅಸೇಖಾನನ್ತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ರೂಪಾವಚರಕಿರಿಯಾ।

ಅರೂಪಾವಚರಕಿರಿಯಾವಣ್ಣನಾ

ಅರೂಪಾವಚರಕಿರಿಯಾ ಚ ಕುಸಲಾ ವಿಯ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ। ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೋ ಏವ। ಕೇವಲಂ ಹಿ ಕುಸಲಾ ಸೇಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ಸವತ್ಥುಕಾ, ಅವತ್ಥುಕಾ ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಯಥಾಯೋಗಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಜವನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಯೇಮಾನಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಇಮೇ ಪನ ಅಸೇಖಾನನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ। ಅರೂಪಾವಚರಕಿರಿಯಾ।

ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಏತ್ಥ ರತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಧಮ್ಮೇ ಜಾತಿಸಙ್ಗಹಾದಿತೋ ಸಮೋಧಾನೇತ್ವಾ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಯಥಾವುತ್ತಾನಿ ಹಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಕುಸಲಾನಿ ಏಕವೀಸತಿ, ಅಕುಸಲಾನಿ ದ್ವಾದಸ, ವಿಪಾಕಾನಿ ಛತ್ತಿಂಸ, ಕಿರಿಯಾನಿ ವೀಸತಿ ಚಾತಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಏಕೂನನವುತಿವಿಧಾನಿ, ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಝಾನಙ್ಗಯೋಗಭೇದತೋ ಚತ್ತಾಲೀಸವಿಧತ್ತಾ ಏಕವೀಸಸತಂ ವಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಕಾಮಾವಚರಾನಿ ಚತುಪಞ್ಞಾಸ, ರೂಪಾವಚರಾನಿ ಪನ್ನರಸ, ಅರೂಪಾವಚರಾನಿ ದ್ವಾದಸ, ಲೋಕುತ್ತರಾನಿ ಅಟ್ಠ, ಚತ್ತಾಲೀಸಂ ವಾ। ಕಾಮಾವಚರೇಸು ಚ ಕುಸಲಾನಿ ಅಟ್ಠ, ವಿಪಾಕಾನಿ ತೇವೀಸತಿ, ಕಿರಿಯಾನಿ ಏಕಾದಸ, ಅಹೇತುಕಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ। ಸೇಸಾನಿ ಪನ ಚತುಭೂಮಕಾನಿಪಿ ಸಹೇತುಕಾನಿ। ತೇಸು ಚ ಜಾತಿತೋ ಚಿತ್ತಗಣನಾ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾವ । ಚೇತಸಿಕಾ ಪನ ಸದ್ಧಾ ಸತಿ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ ಅಲೋಭೋ ಅದೋಸೋ ಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಾದಯೋ ದ್ವಾದಸ, ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಅಮೋಹೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾದ್ವಯಂ,

ವಿರತಿತ್ತಯಞ್ಚ ಮೋಹೋ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಞ್ಚ ಲೋಭೋ ದಿಟ್ಠಿ ದೋಸೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಚ ಮಾನೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಥಿನಂ ಮಿದ್ಧಞ್ಚ ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಚೇತನಾ ಏಕಗ್ಗತಾ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚ ಮನಸಿಕಾರೋ ಚ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ವೀರಿಯಂ ಛನ್ದೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಚಾತಿ ದ್ವೇಪಞ್ಞಾಸ ಹೋನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾದ್ವಯಂ, ಮಾನಾದೀನಿ ಛ, ಮನಸಿಕಾರೋ ಛನ್ದೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಚಾತಿ ದ್ವಾದಸ ಧಮ್ಮಾ ಯಥಾಠಾನೇ ಯೇವಾಪನಕಾ ಏವ, ವಿರತಿತ್ತಯಂ, ಉದ್ಧಚ್ಚಞ್ಚ ಕತ್ಥಚಿ ಯೇವಾಪನಕಾ। ತೇಸು ಚ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ ಮನಸಿಕಾರೋ ಛನ್ದೋ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ವಿರತಿಯೋತಿ ಇಮೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಅಟ್ಠ ಯಥಾಠಾನೇ ಅನಿಯತಾ ಏವ, ವಿರತಿಯೋ ಪನ ಕತ್ಥಚಿ ಅನಿಯತಾ, ಇಮೇ ಪನ ಏಕಾದಸ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಏಕಚತ್ತಾಲೀಸ ಧಮ್ಮಾ ನಿಯತಾ ಏವ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾಯೇವ, ಮೋಹಾದಯೋ ಚುದ್ದಸ ಅಕುಸಲಾ ಏವ, ಫಸ್ಸಾದಯೋ ತೇರಸ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ತಿಜಾತಿಕಾ। ಏಕನ್ತತೋ ಹಿ ಕುಸಲಾ ವಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ವಾ ಧಮ್ಮಾ ನತ್ಥಿ, ಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಯೇ ಪನ ಕುಸಲಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಯೇ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಮೋಹಾದಯೋ ಪನ ಸರೂಪೇನೇವ ಅಕುಸಲಾ, ಇತರೇ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯೋಗೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚೇತೇ ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಭೇದೇನ ಭೇದವನ್ತೋವ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತೇಸು ಹಿ ಸದ್ಧಾದಯೋ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಕುಸಲೇಸು ಚೇವ ಸಹೇತುಕಾಬ್ಯಾಕತೇಸು ಚಾತಿ ಏಕೂನಸಟ್ಠಿಚಿತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತೋ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಏಕೂನಸಟ್ಠಿಪ್ಪಭೇದಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಮಞ್ಞೇಪಿ ಞಾತಬ್ಬಾ । ಅಮೋಹೋ ತೇಸು ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ದ್ವಾದಸ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸೇಸು, ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಪನ ಕಾಮಾವಚರೇಸು ಸಹೇತುಕಕಿರಿಯಕುಸಲೇಸು ಚೇವ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನವಜ್ಜಿತರೂಪಾವಚರೇಸು ಚಾತಿ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಚಿತ್ತೇಸು, ವಿರತಿಯೋ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲೇಸು, ಲೋಕುತ್ತರೇಸು ಚಾತಿ ಸೋಳಸಸು। ಏವಮೇತೇ ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ನಾಮ ಜಾತಾ। ಅಕುಸಲೇಸು ಪನ ಮೋಹಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ದ್ವಾದಸಸುಪಿ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಲೋಭೋ ಅಟ್ಠಸು ಲೋಭಮೂಲೇಸು, ದಿಟ್ಠಿ ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು, ಮಾನೋ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇಸು, ದೋಸೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಪಟಿಘಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು, ಥಿನಮಿದ್ಧಂ ಪಞ್ಚಸು ಸಸಙ್ಖಾರಿಕೇಸು, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಏವಾತಿ। ಏವಮೇತೇ ಚುದ್ದಸಪಿ ಸಯಂ ಅಕುಸಲತ್ತಾ, ಅಕುಸಲೇಸ್ವೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಚ ಅಕುಸಲಾ ನಾಮ।

ಇತರೇಸು ಚ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಸತ್ತ ಧಮ್ಮಾ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತೇಸು, ನ ಹಿ ತಂ ಚಿತ್ತಮತ್ಥಿ, ಯಂ ಇಮೇಸು ಏಕೇನಾಪಿ ವಿನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಬ್ಬತ್ಥಕಾ ಹಿ ಏತೇ। ವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಪನ ಯಥಾಯೋಗಿಕಾ। ತೇಸು ಹಿ ವಿತಕ್ಕೋ ತಾವ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣವಜ್ಜಿತಕಾಮಾವಚರೇಸು ಚೇವ ಏಕಾದಸಸು ಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕರೂಪಾವಚರಲೋಕುತ್ತರೇಸು ಚಾತಿ ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸಚಿತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ವಿಚಾರೋ ಪನ ತೇಸು ಚೇವ ತಥಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಚಿತ್ತೇಸು ಚಾತಿ ಛಸಟ್ಠಿಚಿತ್ತೇಸು। ಪೀತಿ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕವಜ್ಜಿತಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತೇಸು। ವೀರಿಯಂ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಮನೋಧಾತುಸನ್ತೀರಣತ್ತಿಕವಜ್ಜಿತೇಸು। ಛನ್ದೋ ಅಹೇತುಕಮೋಮೂಹವಜ್ಜಿತೇಸು। ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯುತ್ತವಜ್ಜಿತೇಸು। ಏವಮೇತೇ ತೇರಸ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ತಿಜಾತಿಕಾ ನಾಮ ಜಾತಾ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಭೇದೇನ ಚೇಸಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಗಣನಾಭೇದೋಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ಸಲಕ್ಖಣತೋ ಏಕವಿಧಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಾವತ್ಥಾದಿಭೇದೇನೇವ ಭಿನ್ನಂ, ತಥಾ ಚೇತಸಿಕಾಪಿ ಪಚ್ಚೇಕನ್ತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ, ವಿಸೇಸಂ ಪನ ನೇಸಂ ವಕ್ಖಾಮ।

ವತ್ಥುಸಙ್ಗಹೇ ಪನ ನೇಸಂ ಚಿತ್ತೇಸು ತಾವ ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕಮನೋಧಾತುಹಸಿತಾನಿ, ದೋಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಟಿಘರೂಪಾವಚರಪಠಮಮಗ್ಗಾನಿ ಚಾತಿ ತೇಚತ್ತಾಲೀಸ ಚಿತ್ತಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಯಥಾಸಕಂ ವತ್ಥೂನಿ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕಾನಿ ಪನ ಅನಿಸ್ಸಾಯೇವ, ಸೇಸಾನಿ ದ್ವೇಚತ್ತಾಲೀಸ ನಿಸ್ಸಾಯಪಿ, ಆರುಪ್ಪೇಸುಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಅನಿಸ್ಸಾಯಪಿ। ಅರೂಪೀನಂ ಹಿ ಛಪಿ ವತ್ಥೂನಿ ನ ಸನ್ತಿ, ರೂಪೀನಂ ಪನ ಘಾನಾದೀನಿ ತೀಣಿ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ತಂತಂವತ್ಥುರಹಿತಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿಯತವಿಞ್ಞಾಣಾನಿಪಿ, ಅಸಞ್ಞೀನಂ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ವತ್ಥುವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ನ ಸನ್ತಿ। ತೇಸಂ ಹಿ ಜೀವಿತನವಕಮೇವ ರೂಪಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿ, ಪವತ್ತಿಯಂ ಭವಙ್ಗಂ, ಮರಣಕಾಲೇ ಚುತಿ ಚ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಚಿತ್ತಾನಂ, ಏವಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಮ್ಪಿ ವತ್ಥುತೋ ಸಙ್ಗಹಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ತೇಸು ಹಿ ದೋಸೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಞ್ಚ ಹದಯವತ್ಥುಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಾಮಲೋಕೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಪನ ರೂಪಲೋಕೇಪಿ, ನ ಅರೂಪೇ। ತತ್ಥ ಹಿ ರೂಪಾವಚರಪುಬ್ಬಭಾಗಾನಿಪಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಸೇಸಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇ ನಿಸ್ಸಾಯಪಿ ಅನಿಸ್ಸಾಯಪಿ ತೀಸುಪಿ ಭವೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಸತ್ತ ಛಪಿ ವತ್ಥೂನಿ, ಇತರೇ ಪನ ಹದಯಮೇವಾತಿ, ಸೇಸಂ ಚಿತ್ತಸಮಂ।

ಕಿಚ್ಚದ್ವಾರಸಙ್ಗಹೇ ಪನ ನೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಯಥಾ ಚ ಚುದ್ದಸಹಿ ಕಿಚ್ಚೇಹಿ ಛದ್ವಾರಿಕದ್ವಾರವಿನಿಮುತ್ತಭಾವೇನ, ಏವಂ ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯದಾ ಹಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಬಲೇನ ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ಸತ್ತಾ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ತದಾ ತೇಸಂ ಮರಣಕಾಲೇ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಛನ್ನಂ ದ್ವಾರಾನಮಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಿತಂ ಕಮ್ಮಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಗತಿನಿಮಿತ್ತಾನಮಞ್ಞತರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತವಿಪಾಕಾಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುದ್ವಯಞ್ಚೇವ ಅಟ್ಠ ಮಹಾವಿಪಾಕಾನಿ, ನವ ರೂಪಾರೂಪವಿಪಾಕಾನಿ ಚೇತಿ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಯಥಾಸಕಭೂಮೀಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾನೇವ ಭವಙ್ಗಚುತಿವಸೇನ ದ್ವಾರವಿನಿಮುತ್ತಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಮರಣಕಾಲೇ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಅಸಞ್ಞಿಸತ್ತವಿರಹಿತಾನಂ ಭವನ್ತರೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಜನಕಂ ಅತೀತಂ ಕಮ್ಮಂ ವಾ ತಂಕಮ್ಮಕರಣಕಾಲೇ ವಿಸಯೋಪಕರಣಾದಿಭೂತಂ ರೂಪಾದಿಛಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಅತೀತಾದಿಭೇದಂ ಕಾಲವಿನಿಮುತ್ತಞ್ಚ ಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನಭವಾನುರೂಪಂ ಕಪ್ಪರುಕ್ಖಮಾತುಕುಚ್ಛಿನಿರಯಗ್ಗಿಜಾಲಾದಿಗತಿನಿಮಿತ್ತಂ ವಾ ಕಮ್ಮಬಲೇನ ಯಥಾರಹಂ ಛನ್ನಂ ದ್ವಾರಾನಮಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಸಾಯನ್ಹೇ ಪಬ್ಬತಚ್ಛಾಯಾ ಪಥವಿಯಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಅಲ್ಲೀಯಮಾನಂ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಏವಂ ಉಪಟ್ಠಿತೇ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಆರಮ್ಮಣೇ ಕಮ್ಮಬಲೇನ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತಮಾನಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಸ್ಸ ಆಯುಕ್ಖಯಕಮ್ಮಕ್ಖಯಉಭಯಕ್ಖಯಉಪಚ್ಛೇದಕಕಮ್ಮಾನಮಞ್ಞತರೇನ ಪಚ್ಚಾಸನ್ನಮರಣಸ್ಸ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವೀಥಿಚಿತ್ತಭವಙ್ಗಾನನ್ತರಂ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಕಮ್ಮಕಮ್ಮನಿಮಿತ್ತಾದೀಸು ಯಥಾಗಹಿತಂ ಆರಬ್ಭ ಯಥಾರಹಂ ತೀಸು ಭವೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಂ ಭವನ್ತರೇ ಪಠಮಚಿತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ತತ್ಥ ಚ ದುಹೇತುಕಾಹೇತುಕಚುತಿಯಾನನ್ತರಂ ದಸ ಕಾಮಾವಚರಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಇತರಾ, ಕಾಮಾವಚರತಿಹೇತುಕಾಯ ಚುತಿಯಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ರೂಪಾವಚರಾಯ ಪನ ಚುತಿಯಾಪಿ ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿರಹಿತಾ, ಅರೂಪಾವಚರಾಯ ಚುತಿಯಾ ಹೇಟ್ಠಿಮವಜ್ಜಿತಾರುಪ್ಪಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ಚೇವ ಕಾಮಾವಚರತಿಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ಚ, ಅಸಞ್ಞೀನಂ ಪನ ರೂಪಚುತಿತೋ ಭವನ್ತರೇ ಗಹಿತಪುಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಾದಿಮೇವಾರಬ್ಭ ಅಹೇತುಕರಹಿತಾ ಕಾಮಾವಚರಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋವ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಇತರಾ। ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ, ಪನ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮೀನಞ್ಚ ಚುತಿಯಾ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿ ನ ಹೋತಿ, ಸೇಖಾನಂ ದ್ವಿಹೇತುಕಾಹೇತುಕಾಸಞ್ಞಿಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ, ಅಸೇಖಾನಂ ಪನ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ ನ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಹಿ ಚುತಿತೋ ನಿರುಪಧಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನೇನ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಗಹಿತಪಟಿಸನ್ಧಿನಿರೋಧತೋ ಪರಂ ತದೇವ

ಚಿತ್ತಂ ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವಾರಮ್ಮಣೇ ಭವಙ್ಗಂ ಹುತ್ವಾ ಚುತಿಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅಸತಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇ ಸುಪಿನಮ್ಪಿ ಅದಿಸ್ವಾ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಕಾಲಾದೀಸು ಅಪರಿಮಾಣಸಙ್ಖ್ಯಮ್ಪಿ ನದೀಸೋತಂ ವಿಯ ನಿರನ್ತರಂ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ಏಕೂನವೀಸತಿವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಭವಙ್ಗಚುತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏವಂ ಪನ ವತ್ತಮಾನೇ ಭವಙ್ಗಸನ್ತಾನೇ ಯದಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಪರಿಪಾಕಮಾಗಮ್ಮ ಸಭಾಗಪಚ್ಚಯನ್ತರಸಹಿತಂ ಅತಿಮಹನ್ತಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಘಟ್ಟೇತಿ, ತದಾ ಘಟ್ಟನಾನುಭಾವೇನ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ತತ್ಥ ಭವಙ್ಗಚಲನಂ ಹೋತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಭವಙ್ಗಂ ವೋಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣೇ ಕಿರಿಯಮನೋಧಾತು ಆವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಥಾ ತದನನ್ತರಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣದ್ವಯೇ ಯಥಾರಹಮೇಕಂ ದಸ್ಸನಕಿಚ್ಚಂ, ತದನನ್ತರಂ ವಿಪಾಕಮನೋಧಾತುದ್ವಯಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಕಿಚ್ಚಂ, ತದನನ್ತರಂ ವಿಪಾಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುತ್ತಯಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಸನ್ತೀರಣಕಿಚ್ಚಂ, ತದನನ್ತರಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಕಿರಿಯಾಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಕಿಚ್ಚಂ, ತದನನ್ತರಂ ಏಕೂನತಿಂಸಕಾಮಾವಚರಜವನೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ, ಛಕ್ಖತ್ತುಂ, ಮರಣಕಾಲಾದೀಸು ಪಞ್ಚಕ್ಖತ್ತುಮೇವ ವಾ ಜವನಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ, ತದನನ್ತರಂ ಏಕಾದಸಸು ತದಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚೇಸು ಮಹಾವಿಪಾಕಸನ್ತೀರಣೇಸು ಯಥಾರಹಮೇಕಂ ಸಕಿಂ, ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ವಾ ತದಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಭವಙ್ಗಸನ್ತತಿ ಏವ ಪವತ್ತತಿ। ಏವಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಸತ್ತಕಿಚ್ಚಾನಿ ಛಚತ್ತಾಲೀಸ ಚಿತ್ತಾನಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ।

ಯದಾ ಪನ ವುತ್ತನಯೇನ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾದೀನಿ ಸೋತದ್ವಾರಾದೀಸು ಘಟ್ಟೇನ್ತಿ, ತದಾಪಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ವಿಯ ಪಚ್ಚೇಕಞ್ಚ ಛಚತ್ತಾಲೀಸೇವ ಭವನ್ತಿ। ಕೇವಲಂ ಹೇತ್ಥ ಆವಜ್ಜನಾನನ್ತರಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಟ್ಠಾನೇ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿದ್ವಯಾನಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸವನಾದಿಕಿಚ್ಚಾನಿ ಸಾಧಯಮಾನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ। ಏವಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಅತಿಮಹನ್ತೇ ಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣೇ ಚತುಪಞ್ಞಾಸ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತಾನೇವ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ। ಕೇಚಿ ಪನೇತ್ಥ "ಸಸಙ್ಖಾರಿಕಜವನಾನಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಪುಬ್ಬಪ್ಪಯೋಗಾಸಮ್ಭವಾ, ಮನೋದ್ವಾರೇಯೇವೇತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ।

ಮಹನ್ತೇ ಪನ ತದಾರಮ್ಮಣವಜ್ಜಿತಾನಿ। ವಿಸಯಸ್ಸ ಜವನಸಮಕಾಲಮೇವ ಅತೀತತ್ತಾ ಜವನಾವಸಾನೇ ಭವಙ್ಗಂ ಹೋತಿ। ಪರಿತ್ತೇ ಪನ ಜವನಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ। ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಹೇತ್ಥ ಜವನಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ದ್ವತ್ತಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತತೋ ಪರಂ ಭವಙ್ಗಂ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಪನ ವಾರೋ "ದಿಟ್ಠಂ ವಿಯ ಮೇ , ಸುತಂ ವಿಯ ಮೇ"ತಿಆದಿಕಥನಕಾಲೇ ಲಬ್ಭತಿ। ಅತಿಪರಿತ್ತೇ ಪನ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಪ್ಪಾದಾ ಅಸಣ್ಠಹನತೋ ಭವಙ್ಗಚಲನಮತ್ತಮೇವ, ನ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿ। ಆವಜ್ಜನೇನ ಹಿ ಭವಙ್ಗೇ ಆವಟ್ಟಿತೇ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾನನ್ತರಂ ಚಿತ್ತಂ ಭವಙ್ಗಂ ಓತರಿಸ್ಸತೀತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ನಾಪಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಮಾನೇ ವಿಸಯೇ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ। ಅಯಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ವಿಸಯಪ್ಪವತ್ತಿಭೇದೇನ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿನಿಯಮೋ।

ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪನ ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಆಪಾಥಗತೇಸು ವುತ್ತನಯೇನ ಭವಙ್ಗಚಲನಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಾನನ್ತರಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಫಲನಾವಜ್ಜನಕಿರಿಯಚಿತ್ತೇಸು ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸಜವನಕಿಚ್ಚೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಾಮಾವಚರಾರಮ್ಮಣಮಾರಬ್ಭ ಪವತ್ತತಿ, ತತೋ ಪಭುತಿ ಕಾಮಾವಚರಾರಮ್ಮಣೇ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ। ಅಪ್ಪನಾಜವನೇ ಅಯಂ ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮೋ - ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಿಕಾನಂ ಹಿ ಯಥಾಸಕವಿಸಯೇ ಉಪ್ಪಾದಿತಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾನಂ "ಇದಾನಿ ಅಪ್ಪನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಭವಙ್ಗಚಲನಾವಜ್ಜನಾವಸಾನೇ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾಮಾವಚರಜವನೇಸು ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಯಥಾರಹಂ ಪರಿಕಮ್ಮೋಪಚಾರಾನುಲೋಮಗೋತ್ರಭುನಾಮೇನ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ, ತಿಕ್ಖತ್ತುಮೇವ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧೇ ಚತುತ್ಥಂ, ಪಞ್ಚಮಂ ವಾ ಮಹಗ್ಗತಜವನೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಠಮಕಪ್ಪನಾಭಿಞ್ಞಾಭೂತಂ ಏಕವಾರಮೇವ, ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಭೂತಂ ಅನನ್ತವಾರಮ್ಪಿ ಜವತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಜವನೇಸು ಪನ ಕುಸಲಾನಿ ಏಕಸನ್ತಾನೇ ಏಕವಾರಮೇವ ಜವನ್ತಿ, ತದನನ್ತರಂ ಯಥಾಸಕಂ ಫಲಚಿತ್ತಞ್ಚ ದ್ವತ್ತಿವಾರಂ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿವೀಥಿಯಂ ಫಲಮೇವ ಅನನ್ತವಾರಮ್ಪಿ ಜವತಿ, ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ ಪನ ಅನುಪುಬ್ಬನಿರೋಧವಸೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನತೋ ಯಾವಾಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮಾದಿವಸೇನೇವ ಸಮಾಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಗೋತ್ರಭುತೋ ಅನನ್ತರಂ ಚತುತ್ಥಾರುಪ್ಪಜವನೇ ದ್ವಿಕ್ಖತ್ತುಂ ಜವಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧೇ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲಞ್ಚ ಚಿತ್ತಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವುಟ್ಠಾನಕಾಲೇ ಚ ಆವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮಚಿತ್ತನಿಯಾಮೇನ ಅನಾಗಾಮಿಫಲಂ, ಅರಹತ್ತಫಲಂ ವಾ ಯಥಾರಹಮೇಕವಾರಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥ ಚ ಕುಸಲಗೋತ್ರಭುತೋ ಅನನ್ತರಂ ಕುಸಲಞ್ಚೇವ ಆದಿತೋ ಫಲತ್ತಯಞ್ಚ ಅಪ್ಪೇತಿ, ಕಿರಿಯಾಗೋತ್ರಭುತೋ ಕಿರಿಯಂ, ಅರಹತ್ತಫಲಞ್ಚ। ತತ್ಥಾಪಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತತೋ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಮೇವ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತತೋ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಮೇವ ಅಪ್ಪೇತಿ। ಅಸೇಖಾನಮೇವ ಚೇತ್ಥ ಅರಹತ್ತಫಲಕಿರಿಯಾಜವನಾನಿ, ಯಥಾಸಕಂ ಸೇಖಾನಮೇವ ಸೇಸಲೋಕುತ್ತರಾನಿ, ಸೇಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಮೇವ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಿ, ತಿಹೇತುಕಾನಮೇವ ಅಪ್ಪನಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅಯಂ ಜವನನಿಯಮೋ।

ಅಪ್ಪನಾಜವನತೋ ಪರಂ ಪನ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ನತ್ಥಿ। ಜವನಾರಮ್ಮಣೇಸು ಹಿ ಕಾಮಾವಚರಭೂತೇಸ್ವೇವ ಕಾಮಾವಚರಪಟಿಸನ್ಧಿಕಾನಮೇವ ಅತಿಮಹನ್ತೇ, ವಿಭೂತೇ ಚ ವಿಸಯೇ ತದಾರಮ್ಮಣಮುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅತಿಇಟ್ಠೇ ಪನಾರಮ್ಮಣೇ ಸನ್ತೀರಣಕಿರಿಯಾಜವನತದಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾನಿ, ಇಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇ, ಅನಿಟ್ಠೇ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ಯದಾ ಪನ ದೋಮನಸ್ಸಾನನ್ತರಂ ಸೋಮನಸ್ಸಸ್ಸ **ಪಟ್ಠಾನೇ** ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತತ್ತಾ ಸೋಮನಸ್ಸಪಟಿಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ಅತಿಇಟ್ಠಾದೀಸು ಪಟಿಘೇ ಜವಿತೇ ತದಾರಮ್ಮಣಭವಙ್ಗಾನಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಾ ಅಞ್ಞಂ ಪರಿಚಿತಪುಬ್ಬಂ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಮಾರಬ್ಭ ಅನಾವಜ್ಜನಮ್ಪಿ ನಿರೋಧತೋ ವುಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ ವಿಯ ಅನ್ತರಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಸನ್ತೀರಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಮನನ್ತರಿತ್ವಾ ಭವಙ್ಗಂ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ತದಾರಮ್ಮಣನಿಯಮೋ।

ಏವಂ ಪನ ಭವಙ್ಗಾನನ್ತರಂ ಛದ್ವಾರೇ ಆವಜ್ಜನಾದೀನಿ ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ। ಇತಿ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಇಮಿನಾವ ಕಮೇನ ಚಿತ್ತನಿಯಾಮತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ವೀಥಿಚಿತ್ತಾನನ್ತರಂ, ಪನ ಭವಙ್ಗಾನನ್ತರಂ ವಾ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮಂ ತಂ ಏಕೂನವೀಸತಿವಿಧಂ ಭವಙ್ಗಮೇವ ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವಾರಮ್ಮಣೇ ಚುತಿಕಿಚ್ಚಞ್ಚ ಸಾಧಯಮಾನಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ನಿರುದ್ಧೇ ಸತ್ತೋ ಚುತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ತತೋಪಿ ಚುತಿತೋ ಪುನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಭವಙ್ಗವೀಥಿಚುತಿಯೋತಿ ಏವಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ಯನ್ತಯುತ್ತಗೋಣೋ ವಿಯ ಭವಾದೀಸು ಯಾವಾನುಪಾದಾಯ ಆಸವೇಹಿ ನ ವಿಮುಚ್ಚತಿ, ತಾವಾವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪವತ್ತತಿ ಏವ। ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನೇ ಚ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ "ತ್ವಂ ಭವಙ್ಗಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತ್ವಂ ತದನನ್ತರಂ ಆವಜ್ಜನಂ...ಪೇ॰... ತ್ವಂ ತದನನ್ತರಂ ತದಾರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತ್ವಂ ಪನ ಭವಙ್ಗ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಿಯಾಮಕೋ ಕತ್ತಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಚಿತ್ತನಿಯಾಮೇನೇವೇತಂ ಪವತ್ತತಿ।

ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಹಿ ನಿಯಾಮೋ - ಬೀಜನಿಯಾಮೋ ಉತುನಿಯಾಮೋ ಕಮ್ಮನಿಯಾಮೋ ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೋ ಚಿತ್ತನಿಯಾಮೋತಿ, ತತ್ಥ ಅಙ್ಕುರಪಣ್ಣದಣ್ಡಪುಪ್ಫಫಲಾದಿಕ್ಕಮೇನ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಬೀಜಾನಂ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞವಿಸದಿಸರುಕ್ಖತಿಣಗಚ್ಛಲತಾದಿಸನ್ತಾನೇ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸಫಲದಾನಂ **ಬೀಜನಿಯಾಮೋ** ನಾಮ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ತೇಸಂ ತೇಸಂ

ರುಕ್ಖಾನಂ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಪುಪ್ಫಫಲಪಲ್ಲವಾನಂ ಗಹಣಂ **ಉತುನಿಯಾಮೋ** ನಾಮ। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮಸ್ಸ ತಂತಂಸದಿಸಾಸದಿಸರೂಪಾರೂಪವಿಪಾಕದಾನಂ, ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕವಿಪಾಕದಾನಞ್ಚ **ಕಮ್ಮನಿಯಾಮೋ** ನಾಮ। ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣೇ, ಮಾತುಕುಚ್ಛಿತೋ ಅಭಿನಿಕ್ಖಮನೇ, ಅಭಿಸಮ್ಬೋಧಿಧಮ್ಮಚಕ್ಕಪ್ಪವತ್ತನಾದೀಸು ಚ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಾನಿ **ಧಮ್ಮನಿಯಾಮೋ** ನಾಮ। ಯಥಾವುತ್ತೇನ ಭವಙ್ಗಾವಜ್ಜನಾದಿಕಿಚ್ಚಕ್ಕಮೇನೇವ ಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿ **ಚಿತ್ತನಿಯಾಮೋ** ನಾಮ। ಇಮಿನಾ ಪನ ಚಿತ್ತನಿಯಾಮೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಿಚ್ಚವನ್ತೇಸು ಚೇತೇಸು ಚಿತ್ತೇಸು ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಮನೋಧಾತುಜವನಾನಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಏಕಕಿಚ್ಚಟ್ಠಾನಾನಿ, ಸೇಸಾನಿ ಪನ ದ್ವಿತಿಚತುಪಞ್ಚಕಿಚ್ಚಟ್ಠಾನಾನಿ, ತಾನಿ ಚ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾನಿ, ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ ಚ। ಏವಂ ಏಕದ್ವಾರಿಕಾದೀನಿ ಚ। ಯಥಾ ಚ ಚಿತ್ತಾನಂ, ಏವಂ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಮ್ಪಿ ಕಿಚ್ಚದ್ವಾರವಸೇನ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಕಿಚ್ಚತೋ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಾ ತಾವ ಸತ್ತ ಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ಚುದ್ದಸ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ಕರೋನ್ತಿ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾಧಿಮೋಕ್ಖಾ ಪನ ತಯೋ ದಸ್ಸನಾದಿಪಞ್ಚಕಿಚ್ಚಾನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ನವ, ವೀರಿಯಂ ತತೋ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಸನ್ತೀರಣಾನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸತ್ತ, ಪೀತಿ ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾವಜ್ಜನಾನಿಪಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಸನ್ತೀರಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಛ, ವಿರತಿಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಜ್ಜಿತಾ ಪನ ವೀಸತಿ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಚೇವ ಛನ್ದೋ ಚ ಸನ್ತೀರಣಮ್ಪಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚ, ತತೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ತದಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಚತ್ತಾರಿ, ವಿರತಿಯೋ ಪನ ಕುಸಲಾ ಜವನಕಿಚ್ಚಮೇವ ಕರೋನ್ತಿ। ದ್ವಾರತೋ ಚ ವಿರತಿಯೋ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಾ ಏವ, ತಥಾ ಕರುಣಾಮುದಿತಾ, ದ್ವಾರವಿನಿಮುತ್ತಾ ಚ ಪನ ಹೋನ್ತಿ। ಮನೋದ್ವಾರೇ ಏವ ಹಿ ದುಚ್ಚರಿತವಿರಮಣಂ ಸತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿಗ್ಗಹಣಞ್ಚ ಹೋತಿ। ಅಕುಸಲಾ ಪನ ಛದ್ವಾರಿಕಾ, ತತ್ಥಾಪಿ ಮಾನಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾನಿ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಾನೇವಾತಿ ಕೇಚಿ। ಅವಸೇಸಾ ಛದ್ವಾರಿಕಾ ಚೇವ ದ್ವಾರವಿನಿಮುತ್ತಾ ಚ। ಸೇಸಂ ಚಿತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಗಹೋ ಪನ ನೇಸಂ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ। ಅಯಂ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ।

ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಕಣ್ಡವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಬ್ಯಾಕತಪದಂ ಪನ ನೇವ ತಾವ ನಿಟ್ಠಿತಂ। ಅಬ್ಯಾಕತೇಸು ಹಿ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ, ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ವಿಭತ್ತಂ, ರೂಪಾಬ್ಯಾಕತಂ, ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಾಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಅವಸಿಟ್ಠಂ। ತತ್ಥ ರೂಪಾಬ್ಯಾಕತಂ ತಾವ ಭೂಮಿತೋ ಕಾಮಾವಚರಮೇವ, ನ ಭಿನ್ನಂ, ತಥಾ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋಪಿ ಅಸಮ್ಭವೋ ಏವ। ಸಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾನಮೇವ, ಹಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಮ್ಪಯೋಗೋ, ನ ಇತರೇಸನ್ತಿ। ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸತೋ ಪನೇತಂ ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋಧಾತು ತೇಜೋಧಾತು ವಾಯೋಧಾತು ಚಕ್ಖು ಸೋತಂ ಘಾನಂ ಜಿವ್ಹಾ ಕಾಯೋ ರೂಪಂ ಸದ್ದೋ ಗನ್ಧೋ ರಸೋ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಹದಯವತ್ಥು ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಆಕಾಸೋ ರೂಪಸ್ಸ ಲಹುತಾ ಮುದುತಾ ಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ ರೂಪಸ್ಸ ಉಪಚಯೋ ಸನ್ತತಿ ಜರತಾ ಅನಿಚ್ಚತಾ ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋತಿ। ಪದಭಾಜನೀಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹದಯವತ್ಥು ನ ಆಗತಂ, ಉಪರಿ ಪನ ಪಟ್ಠಾನಪಾಳಿಯಂ "ಯಂ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮನೋಧಾತು ಚ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಚ ವತ್ತನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೮) ಸರೂಪೇನೇವ ಆಗಮಿಸ್ಸತೀತಿ ತಂ ಇಧ ಗಹಿತಂ। ಕೇಚಿ ಪನ ಮಿದ್ಧರೂಪಂ ಬಲರೂಪಂ ಸಮ್ಭವರೂಪಂ ಜಾತಿರೂಪಂ ರೋಗರೂಪನ್ತಿ ಇಮಾನಿಪಿ ಪಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ "ತೇತ್ತಿಂಸ ರೂಪಾನಿ ಹೋನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತೇ ತೇಸಂ ಅಭಾವಂ, ಅನ್ತೋಗಧಭಾವಞ್ಚ ವತ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾ। ಇಮೇಸು ಹಿ ಮಿದ್ಧಂ ರೂಪಮೇವ ನ ಹೋತಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮತ್ತಾ ನೀವರಣಾನಂ। ಮಿದ್ಧೇನೇವ ಹಿ ಪಚಲಾಯಿಕಾಕಾರೇನ ರೂಪಪ್ಪವತ್ತಿ ಹೋತಿ, ಬಲರೂಪಂ ಪನ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಅನ್ತೋಗಧಂ ತಂಸಭಾವತ್ತಾ, ಸಮ್ಭವರೂಪಂ ಆಪೋಧಾತುಯಾ, ಜಾತಿರೂಪಂ ಉಪಚಯಸನ್ತತೀಸು, ರೋಗರೂಪಞ್ಚ ಜರತಾಅನಿಚ್ಚತಾಸು ಪವಿಸತಿ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಸಮುಟ್ಠಿತರೂಪವಿಕಾರಭೇದೇಸು ರೋಗಬ್ಯಪದೇಸತೋತಿ ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಂ ಅಟ್ಠವೀಸತಿವಿಧಮೇವ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ಧಮ್ಮುದ್ದೇಸತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಪನೇತ್ಥ ಕಕ್ಖಳತ್ತಲಕ್ಖಣಾ **ಪಥವೀಧಾತು,** ಪತಿಟ್ಠಾನರಸಾ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಪಗ್ಘರಣಲಕ್ಖಣಾ **ಆಪೋಧಾತು,** ಬ್ರೂಹನರಸಾ, ಸಙ್ಗಹಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಉಣ್ಹತ್ತಲಕ್ಖಣಾ **ತೇಜೋಧಾತು,** ಪರಿಪಾಚನರಸಾ, ಮದ್ದವಾನುಪ್ಪದಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ವಿತ್ಥಮ್ಭನಲಕ್ಖಣಾ **ವಾಯೋಧಾತು,** ಸಮುದೀರಣರಸಾ, ಅಭಿನೀಹಾರಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ। ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತಾ ಸೇಸಭೂತತ್ತಯಪದಟ್ಠಾನಾ। ರೂಪಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಂ, ದಟ್ಠುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಂ ವಾ **ಚಕ್ಖು,** ರೂಪೇಸು ಆವಿಞ್ಛನರಸಂ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಧಾರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ದಟ್ಠುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಜಭೂತಪದಟ್ಠಾನಂ। ಇದಂ ಪನ ಯದೇತಂ ಅಕ್ಖಿಕೂಪಕೇ ಪತಿಟ್ಠಿತಂ ನಹಾರುಸುತ್ತಕೇನ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗೇನ ಆಬದ್ಧಮಂಸಯುತ್ತಂ, ಯತ್ಥ ಸೇತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ ಕಣ್ಹಮ್ಪಿ ಲೋಹಿತಮ್ಪಿ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ, ಯಞ್ಚ ಸೇಮ್ಹುಸ್ಸದತ್ತಾ ಸೇತಂ, ಪಿತ್ತುಸ್ಸದತ್ತಾ ಕಣ್ಹಂ, ರುಹಿರುಸ್ಸದತ್ತಾ ಲೋಹಿತಕಂ, ಪಥವುಸ್ಸದತ್ತಾ ಪತ್ಥಿಣ್ಣಂ ಹೋತಿ, ಆಪುಸ್ಸದತ್ತಾ ಪಗ್ಘರತಿ, ತೇಜುಸ್ಸದತ್ತಾ ಪರಿದಯ್ಹತಿ, ವಾಯುಸ್ಸದತ್ತಾ ಪರಿಬ್ಭಮತಿ, ಯಞ್ಚ ಲೋಕೇ ನೀಲಪಖುಮಸಮಾಕಿಣ್ಣಂ ಕಣ್ಹಸುಕ್ಕಮಣ್ಡಲವಿಚಿತ್ತಂ ನೀಲುಪ್ಪಲದಲಸನ್ನಿಭಂ ದೀಘಂ ಪುಥುಲಂ ಚಕ್ಖೂತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಸಸಮ್ಭಾರಚಕ್ಖುನೋ ಸೇತಮಣ್ಡಲಪರಿಕ್ಖಿತ್ತಸ್ಸ ಕಣ್ಹಮಣ್ಡಲಸ್ಸ ಮಜ್ಝೇ ಅಭಿಮುಖೇ ಠಿತಾನಂ ಸರೀರಸಣ್ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿದೇಸೇ ಸತ್ತಸು ಪಿಚುಪಟಲೇಸು ಆಸಿತ್ತತೇಲಂ ಪಿಚುಪಟಲಾನಿ ವಿಯ ಸತ್ತ ಅಕ್ಖಿಪಟಲಾನಿ ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಧಾರಣನಹಾಪನಮಣ್ಡನಬೀಜನಕಿಚ್ಚಾಹಿ ಚತೂಹಿ ಧಾತೀಹಿ ಖತ್ತಿಯಕುಮಾರೋ ವಿಯ ಸನ್ಧಾರಣಾಬನ್ಧನಪರಿಪಾಚನಸಮುದೀರಣಕಿಚ್ಚಾಹಿ ಚತೂಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಕತೂಪಕಾರಂ ಆಯುನಾ ಅನುಪಾಲಿಯಮಾನಂ ವಣ್ಣಗನ್ಧರಸಾದೀಹಿ ಪರಿವುತಂ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರೇಹಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿಯಮಾನಂ ಪಮಾಣತೋ ಊಕಾಸಿರಮತ್ತಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ -

"ಯೇನ ಚಕ್ಖುಪಸಾದೇನ, ರೂಪಾನಿ ಮನುಪಸ್ಸತಿ।
ಪರಿತ್ತಂ ಸುಖುಮಂ ಏತಂ, ಊಕಾಸಿರಸಮೂಪಮ"ನ್ತಿ॥

ಸದ್ದಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಂ, ಸೋತುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಂ ವಾ **ಸೋತಂ,** ಸದ್ದೇಸು ಆವಿಞ್ಛನರಸಂ, ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಧಾರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಸೋತುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಜಭೂತಪದಟ್ಠಾನಂ । ಇದಂ ಪನ ಸಸಮ್ಭಾರಸೋತಬಿಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ತನುತಮ್ಬಲೋಮಾಚಿತೇ ಅಙ್ಗುಲಿವೇಧಕಸಣ್ಠಾನೇ ಪದೇಸೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಹಿ ಧಾತುಆದೀಹಿ ಕತೂಪಕಾರಾನುಪಾಲನಪರಿವಾರೋಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಗನ್ಧಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಂ, ಘಾಯಿತುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಂ ವಾ **ಘಾನಂ,** ಗನ್ಧೇಸು ಆವಿಞ್ಛನರಸಂ, ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಧಾರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಘಾಯಿತುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಜಭೂತಪದಟ್ಠಾನಂ । ಇದಞ್ಚ ಸಸಮ್ಭಾರಘಾನಬಿಲಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಅಜಪದಸಣ್ಠಾನೇ ಪದೇಸೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋಪಕಾರಾನುಪಾಲನಪರಿವಾರೋಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ।

ರಸಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಾ, ಸಾಯಿತುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣಾ ವಾ **ಜಿವ್ಹಾ,** ರಸೇಸು ಆವಿಞ್ಛನರಸಾ, ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಧಾರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಸಾಯಿತುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಜಭೂತಪದಟ್ಠಾನಾ। ಏಸಾ ಚ ಸಸಮ್ಭಾರಜಿವ್ಹಾಮಜ್ಝಸ್ಸ ಉಪರಿ ಉಪ್ಪಲದಲಗ್ಗಸಣ್ಠಾನೇ ಪದೇಸೇ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋಪಕಾರಾನುಪಾಲನಪರಿವಾರೋಪತ್ಥಮ್ಭಾ ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಾ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಭಿಘಾತಾರಹಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣೋ, ಫುಸಿತುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಭೂತಪ್ಪಸಾದಲಕ್ಖಣೋ ವಾ **ಕಾಯೋ,** ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇಸು ಆವಿಞ್ಛನರಸೋ, ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಆಧಾರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಫುಸಿತುಕಾಮತಾನಿದಾನಕಮ್ಮಜಭೂತಪದಟ್ಠಾನೋ। ಅಯಂ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕಾಯೇ ಯಾವತಾ ಉಪಾದಿನ್ನಾ ಪಥವೀಆಪೋಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಪ್ಪಾಸಪಟಲೇ ಸ್ನೇಹೋ ವಿಯ ಅನುಗತೋ ವುತ್ತಪ್ಪಕಾರೋಪಕಾರಾನುಪಾಲನಪರಿವಾರೋಪತ್ಥಮ್ಭೋ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ವತ್ಥುದ್ವಾರಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನೋ ತಿಟ್ಠತಿ। ಕೇಚಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬೦೦) ಪನ "ತೇಜಾಧಿಕಾನಂ ಭೂತಾನಂ ಪಸಾದೋ ಚಕ್ಖು, ವಿವರವಾಯುಆಪಪಥವಿಅಧಿಕಾನಂ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ಅಪರೇ (ಧ॰ ಸ॰ ಅ॰ ೬೦೦) "ತೇಜೋಸಭಾವಂ ಚಕ್ಖು, ಆಕಾಸಪಥವಿಆಪವಾಯುಸಭಾವಾ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ। "ತೇಜಾದಿಸಹಕಾರಿತ್ತಾ, ತೇಜಾದಿಗುಣರೂಪಾದಿವಿಸಯತ್ತಾ ಚಾ"ತಿ ಕಾರಣಞ್ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವದನ್ತಿ। ತೇ ಚ ವತ್ತಬ್ಬಾ - ಕೋ ಪನೇವಮಾಹ "ಸಹಕಾರಿಸಭಾವೇಹೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ಭವಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ, "ರೂಪಾದಯೋ ವಾ ತೇಜಾದೀನಂ ಗುಣಾ"ತಿ। ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗೇಸು ಹಿ ಭೂತೇಸು "ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಗುಣೋ, ಅಯಂ ಇಮಸ್ಸ ಗುಣೋ"ತಿ ನ ಲಬ್ಭಾ ವತ್ತುನ್ತಿ। ಅಥಾಪಿ ವದೇಯ್ಯುಂ "ತೇಜಾದಿಅಧಿಕೇಸು ಸಮ್ಭಾರೇಸು ರೂಪಾದೀನಂ ಅಧಿಕಭಾವದಸ್ಸನತೋ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಮೇತಂ 'ರೂಪಾದಯೋ ತೇಜಾದೀನಂ ಗುಣಾ'"ತಿ, ತೇ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಇಚ್ಛೇಯ್ಯಾಮ, ಯದಿ ಆಪಾಧಿಕಸ್ಸ ಆಸವಸ್ಸ ಗನ್ಧತೋ ಪಥವಿಅಧಿಕೇ ಕಪ್ಪಾಸೇ ಗನ್ಧೋ ಅಧಿಕತರೋ ಸಿಯಾ, ತೇಜಾಧಿಕಸ್ಸ ಚ ಉಣ್ಹೋದಕಸ್ಸ ವಣ್ಣತೋಪಿ ಸೀತೂದಕಸ್ಸ ವಣ್ಣೋ ಪರಿಹಾಯೇಥ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಹಾಯೇಥ ತಮೇತೇಸಂ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಾನಂ ವಿಸೇಸಕಪ್ಪನಂ। ಯಥಾ ಅವಿಸೇಸೇಪಿ ಏಕಕಲಾಪೇ ಭೂತಾನಂ ರೂಪರಸಾದಯೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸದಿಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಚಕ್ಖುಪಸಾದಾದಯೋಪೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಮೇತಂ। ಕಿಂ ಪನೇಸಂ ವಿಸೇಸಕಾರಣಂ ನತ್ಥೀತಿ? ನೋ ನತ್ಥಿ। ಕಿಂ ಪನ ತನ್ತಿ? ಕಮ್ಮಮೇವ ನೇಸಂ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಕಾರಣಂ ಜನಕತಣ್ಹಾಜನಿತಾನಂ ಭೂತಾನಂ ವಿಸೇಸತೋ। ಭೂತವಿಸೇಸೇ ಹಿ ಸತಿ ಪಸಾದೋವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಮಾನಾನಂ ಹಿ ಭೂತಾನಂ ಪಸಾದೋ, ನ ವಿಸಮಾನಾನನ್ತಿ ಪೋರಾಣಾ। ಏವಂ ಕಮ್ಮವಿಸೇಸತೋ ವಿಸೇಸವನ್ತೇಸು ಚೇತೇಸು ಚಕ್ಖುಸೋತಾನಿ ಅಸಮ್ಪತ್ತವಿಸಯಗ್ಗಾಹಕಾನಿ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಂ ಅನಲ್ಲೀನನಿಸ್ಸಯೇವ ವಿಸಯೇ ವಿಞ್ಞಾಣಹೇತುತ್ತಾ। ಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಾ ಪನ ಸಮ್ಪತ್ತವಿಸಯಗ್ಗಾಹಕಾ ನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚೇವ ಸಯಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಂ ಅಲ್ಲೀನೇ ಏವ ವಿಸಯೇ ವಿಞ್ಞಾಣಹೇತುತ್ತಾ।

ಕೇಚಿ ಪನ "ಚಕ್ಖುಸೋತಾನಿಪಿ ಸಮ್ಪತ್ತವಿಸಯಗ್ಗಾಹಕಾನೇವ, ದೂರೇ ಠಿತೇಸುಪಿ ಚನ್ದರೂಪಾದೀಸು ಸೀಘಯಾಯಿನಯನರಂಸಿಸಞ್ಞೋಗೇನ, ಸದ್ದಾನಞ್ಚ ಪರಮ್ಪರಾಯಾಗನ್ತ್ವಾ ಸೋತಬಿಲೇ ಘಟ್ಟನೇನ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ಕುಟ್ಟಾದಿಅನ್ತರಿತೇಸು, ವಿಚ್ಛಿದ್ದಪಬ್ಬತಲೇಣಾದಿಗತೇಸು ಚ ರೂಪಸದ್ದೇಸು ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಹಿ ಚಕ್ಖುನೋ ದೂರಾಸನ್ನೇಸು ಚನ್ದರುಕ್ಖಾದೀಸು ಅನುಪಲಕ್ಖಿತಕಾಲಭೇದೇನ ರಂಸಿಸಮಾಯೋಜನಸಾಮತ್ಥಿಯಂ, ಸದ್ದಾನಮ್ಪಿ ದೂರಾಸನ್ನಾನಂ ಅವಿದಿತಭೇದಂ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಸೋತಬಿಲಘಟ್ಟನಸಾಮತ್ಥಿಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಹೇತುಭೂತಂ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಂ। ತತೋ ಪರಂ ತತ್ಥೇವ ಠಿತಾನಞ್ಞೇವ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪಾದನಸಾಮತ್ಥಿಯೋಪಗಮನಂ। ಕುಟ್ಟಲೇಣಾದಿಅನ್ತರಿತಾನಞ್ಚ ರೂಪಸದ್ದಾನಂ ಸಹಕಾರಿಪಚ್ಚಯವಿರಹತೋ ಅನಾಪಾಥಗಮನಂ। ಇತರಥಾ ತೇಸಮ್ಪಿ ತಾದಿಸೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯಸಞ್ಞೋಗಂ ನ ಧಾವಿತಬ್ಬಂ। ಗಮನನಿವಾರಣಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿನಿವಾರಣಮೇವ, ತಥೇವ ಸಹಕಾರಿಪಚ್ಚಯವಿರಹತೋ ಯಾದಿಸೇವ ತೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಞ್ಞೋಗೋ ಹೋತಿ, ತಾದಿಸೇ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಚಕ್ಖು ತಾವ ದೂರೇ ಠಿತಾನಂ ಚನ್ದಾದೀನಮ್ಪಿ ಗಹಣತೋ ಅಸಮ್ಪತ್ತಗ್ಗಾಹಕಂ ಹೋತು, ಸೋತಂ ಪನ ದೂರೇ ರುಕ್ಖಂ ಛಿನ್ದನ್ತಾನಂ, ವತ್ಥಂ ಧೋವನ್ತಾನಞ್ಚ ದೂರತೋವ ಪಞ್ಞಾಯಮಾನಕಾಯವಿಕಾರಾದಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸದ್ದಂ ಗಹೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಕಥಂ ಸಣಿಕಂ ವವತ್ಥಾಪಯಮಾನಂ ತಂ ಅಸಮ್ಪತ್ತಗ್ಗಾಹಕಂ ಹೋತೀತಿ? ತತ್ಥಾಪಿ ಚ ಕುಠಾರಿವತ್ಥಾದೀನಂ ಪಠಮನಿಪಾತಸದ್ದಾನಂ ಮನ್ದತಾಯ ಯಥಾ ಹತ್ಥಭಿಜ್ಜಮಾನಸಾಖಾಪಲಾಸಚಲನಾದಿಸಮುಟ್ಠಿತಮನ್ದಸದ್ದಾನಂ ಪರಮ್ಪರಾಯಾಗಮನಂ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ಅನಾಪಾಥಗಮನಮ್ಪಿ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ಘಟ್ಟನಾನಿಘಂಸಸ್ಸ ಬಲವತಾಯ ಉಪ್ಪನ್ನಮಹಾಸದ್ದಾನಂ ಆಗಮನಂ ವಿಯ ತತ್ಥೇವ ಠಿತಾನಞ್ಞೇವ ಆಪಾಥಗಮನಂ ಹೋತಿ, ಇತರಥಾ ದೂರಾಸನ್ನಾದಿವವತ್ಥಾನಾನಿ ನ ಸಿಯುಂ ಗನ್ಧಾದೀನಂ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಅಸಮ್ಪತ್ತಗೋಚರಾನೇವೇತಾನಿ, ಘಾನಾದೀನಿ ಚ ಸಮ್ಪತ್ತಗೋಚರಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಹಿಸುಂಸುಮಾರಪಕ್ಖಿಕುಕ್ಕುರಸಿಙ್ಗಾಲಸದಿಸಾನಿ ಚೇತಾನಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಹಿ ನಾಮ ಬಹಿಸಿತ್ತಸಮ್ಮಟ್ಠಟ್ಠಾನೇ ನಾಭಿರಮತಿ, ತಂ ವಿಹಾಯ ತಿಣಪಣ್ಣಗಹನವಮ್ಮಿಕಾದಿವಿಸಮಜ್ಝಾಸಯೋವ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಚಕ್ಖುಪಿ ಸಮ್ಮಟ್ಠಭಿತ್ತಿಆದಿಂ ವಿಹಾಯ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಪುಪ್ಫಲತಾಚಿತ್ತಾದಿವಿಸಮಜ್ಝಾಸಯಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಸುಂಸುಮಾರೋಪಿ ಬಹಿ ಚರಣಂ ವಿಹಾಯ ಉದಕೇ ಬಿಲಜ್ಝಾಸಯೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸೋತಮ್ಪಿ ವಾತಪಾನಚ್ಛಿದ್ದಾದಿಬಿಲಜ್ಝಾಸಯಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಗಿಜ್ಝಾದಿಪಕ್ಖೀಪಿ ಭೂಮಿರುಕ್ಖಾದಿಂ ವಿಹಾಯ ಆಕಾಸೇ ಪಕ್ಖನ್ದನಜ್ಝಾಸಯೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಘಾನಮ್ಪಿ ಉದ್ಧಗ್ಗಂ ಹುತ್ವಾ ಗನ್ಧಪವೇಸಕವಾತಾಕಡ್ಢನತ್ಥಂ ಆಕಾಸಜ್ಝಾಸಯಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಕುಕ್ಕುರೋ ಬಹಿಗಾಮಚಾರಂ ವಿಹಾಯ ಆಮಿಸಗವೇಸೀ ಗಾಮಜ್ಝಾಸಯೋ ಮಹಾನಸಾದಿನಿನ್ನಚಿತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಜಿವ್ಹಾಪಿ ಆಪಜ್ಝಾಸಯಾ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಸಿಙ್ಗಾಲೋ ಬಹಿಸುಸಾನಚಾರಂ ವಿಹಾಯ ಮಂಸಗವೇಸೀ ಸುಸಾನಜ್ಝಾಸಯೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಕಾಯೋಪಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಂ ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಸಯನಾದಿಂ ಲಭಿತ್ವಾಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಜ್ಝಾಸಯೋ ಹೋತಿ। ಅಞ್ಞಂ ಹಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಂ ಅಲಭಮಾನಾ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಜಣ್ಣುಕಾನಿ ಉರನ್ತರಂ ಪವೇಸೇತ್ವಾ ಹತ್ಥತಲೇ ಸೀಸಂ ಕತ್ವಾಪಿ ನಿಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಆಲೋಕವಿವರವಾಯುಜಲಪಥವಿಪಚ್ಚಯಾನಿ ಚೇತಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪಾದಕಾನಿ। ಏವಮೇತೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಸಾದಾನಂ ಲಕ್ಖಣರಸಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಪದೇಸನಿಸ್ಸಯಗೋಚರಜ್ಝಾಸಯಪ್ಪಚ್ಚಯಭೇದೇನ ವವತ್ಥಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚಕ್ಖುಪಟಿಹನನಲಕ್ಖಣಂ **ರೂಪಂ,** ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವರಸಂ, ತಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಚತುಮಹಾಭೂತಪದಟ್ಠಾನಂ, ಯಥಾ ಚೇತಸ್ಸ, ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಉಪಾದಾರೂಪಾನಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ವಿಸೇಸಂ ಪನ ವಕ್ಖಾಮ। ತಯಿದಂ ರೂಪಂ ನೀಲಪೀತಲೋಹಿತೋದಾತಕಾಳಮಞ್ಜಿಟ್ಠಸಾಮಛಾಯಾತಪಆಲೋಕನ್ಧಕಾರಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧಂ। ಕೇಚಿ ಪನ "ಅನ್ಧಕಾರೋ ನಾಮ ಆಲೋಕಾಭಾವಮತ್ತೋ ಏವ, ತತೋ ಏವ ತತ್ಥ ಗತರೂಪಾನಿ ನ ದಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ನೀಲಮೇಘಮಣಿಆದೀನಂ ಛಾಯಾ ಆಲೋಕವಿಸದಿಸಾ ವಣ್ಣಾಯತನಭೂತಾ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಭಿತ್ತಿಚ್ಛದನಭೂಮಿಪಬ್ಬತಾದಿಚ್ಛಾಯಾ ಚ ಘನೀಭೂತಾ ಘಟರೂಪಾದಿಚ್ಛಾದನತೋ ಆಲೋಕವಿಸದಿಸೋ ಅನ್ಧಕಾರೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಸೋತಪಟಿಹನನಲಕ್ಖಣೋ **ಸದ್ದೋ,** ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವರಸೋ, ತಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಸೋ ಗೀತಭೇರಿಸದ್ದಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧೋ। ಘಾನಪಟಿಹನನಲಕ್ಖಣೋ **ಗನ್ಧೋ,**

ಘಾನವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವರಸೋ, ತಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಸೋ ಮೂಲಗನ್ಧಸಾರಗನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧೋ । ಜಿವ್ಹಾಪಟಿಹನನಲಕ್ಖಣೋ **ರಸೋ,** ಜಿವ್ಹಾವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ವಿಸಯಭಾವರಸೋ, ತಸ್ಸೇವ ಗೋಚರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ। ಸೋ ಮೂಲರಸತಚರಸಾದೀನಂ ವಸೇನ ಅನೇಕವಿಧೋ।

ಇತ್ಥಿಭಾವಲಕ್ಖಣಂ **ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ,** ಇತ್ಥೀತಿ ಪಕಾಸನರಸಂ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಕುತ್ತಾಕಪ್ಪಾನಂ ಕಾರಣಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಪುರಿಸಭಾವಲಕ್ಖಣಂ **ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ,** ಪುರಿಸೋತಿ ಪಕಾಸನರಸಂ, ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಕುತ್ತಾಕಪ್ಪಾನಂ ಕಾರಣಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಉಭಿನ್ನಮ್ಪೇಸಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಾದೀನಂ ಕಾರಣಭಾವೋ ನ ಸರಸತೋ ಅತ್ಥಿ ಕೇನಚಿ ಪಚ್ಚಯೇನ ನೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಭಾವಸ್ಸ ಪಟ್ಠಾನೇ ಅನಾಗತತ್ತಾ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಜನಕಪಚ್ಚಯಭೂತಆಗಮನತೋವ। ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಂ ಪಟಿನಿಯತಲಿಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಕುತ್ತಾಕಪ್ಪಭಾವಾನುಗುಣರೂಪಾನಮ್ಪಿ ನಿಯಮೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ, ಲಿಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಾದಿವೋಹಾರಾನಞ್ಚ ತಪ್ಪಧಾನತೋ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ, ಇನ್ದ್ರಿಯಭಾವೋ ಚ ಪರಿಯಾಯತೋ ವುತ್ತೋ। ತೇನೇವ ಹಿ ಇತ್ಥಿಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕಸ್ಸ ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಾಭಾವೇಪಿ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಾದಿಬ್ಯಞ್ಜನಂ, ಪುರಿಸಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕಸ್ಸ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಾಭಾವೇಪಿ ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಾದಿಬ್ಯಞ್ಜನಞ್ಚ ಪುರಿಮಕಮ್ಮತೋ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯದಿ ಹಿ ನೇಸಂ ತಂತಂಇನ್ದ್ರಿಯೇನೇವ ಪಟಿನಿಯತಬ್ಯಞ್ಜನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ದುತಿಯಬ್ಯಞ್ಜನಸ್ಸ ಅಭಾವೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ಭಾವದ್ವಯಂ ಅತ್ಥಿ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಬ್ಯಞ್ಜನದ್ವಯಸ್ಸ ಭಾವಪ್ಪಸಙ್ಗೋ ಸಿಯಾ। ಇತ್ಥಿಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕಸ್ಸ ಹಿ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಮೇವ ವಿಜ್ಜತಿ, ನ ಇತರಂ। ತಸ್ಸ ಪನ ಯದಾ ಇತ್ಥಿಯಂ ರಾಗಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತದಾ ಪುರಿಸಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಪಾತುಭವತಿ, ಇತ್ಥಿಬ್ಯಞ್ಜನಂ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಂ ಹೋತಿ। ತಥಾ ಇತರಸ್ಸ ಇತರಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇಸಂ ಏಕಮೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಂ ನಿಯತಂ , ತಸ್ಮಾ ಇತ್ಥಿಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕೋ ಸಯಮ್ಪಿ ಗಬ್ಭಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಪರಮ್ಪಿ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ। ಪುರಿಸಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕೋ ಪರಂ ಗಣ್ಹಾಪೇತಿ, ಸಯಂ ಪನ ನ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಯಥಾ ತೇಸಂ ಉಭತೋಬ್ಯಞ್ಜನಕಾನಂ ಕಮ್ಮಸಹಾಯಂ ರಾಗಚಿತ್ತಮೇವ ಬ್ಯಞ್ಜನಕಾರಣಂ, ನ ಭಾವೋ, ಏವಂ ಪಕತಿತ್ಥಿಪುರಿಸಾನಮ್ಪಿ ಭಾವದ್ವಯಜನಕಕಮ್ಮಾದಿಪಚ್ಚಯೋ ಏವ ತಂತಂಲಿಙ್ಗನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಾರಣನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಾನಂ ಪವತ್ತೇ ಸಮುಟ್ಠಾತಿ, ತತೋ ಅಪರಭಾಗೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಮೇವ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪನ ಪವತ್ತೇ ಏವ ಪರಿವತ್ತತಿ। ಇಮೇಸು ಚ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಂ ಉತ್ತಮಂ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ಹೀನಂ, ತಸ್ಮಾ ಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಂ ಬಲವಅಕುಸಲೇನ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ದುಬ್ಬಲಕುಸಲೇನ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ। ಇತ್ಥಿಲಿಙ್ಗಂ ಪನ ಅನ್ತರಧಾಯನ್ತಂ ದುಬ್ಬಲಾಕುಸಲೇನ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಇತರಂ ಬಲವಕುಸಲೇನ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ। ಏವಂ ಉಭಯಮ್ಪಿ ಸುಗತಿಯಂ ಅಕುಸಲೇನೇವ ಅನ್ತರಧಾಯತಿ, ಕುಸಲೇನೇವ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ। ಕಾಯಪ್ಪಸಾದೋ ವಿಯ ಚ ಸಕಲಸರೀರಬ್ಯಾಪಕಮೇವ, ನ ಚ ಕಾಯಪ್ಪಸಾದಾದೀನಂ ಠಿತೋಕಾಸೇ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕಾಯಭಾವಿನ್ದ್ರಿಯಾನೀತಿ? ನೇವಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ವಿನಿಬ್ಭುಜಿತ್ವಾ ಪನೇಸಂ ಓಕಾಸಭೇದಂ ಪಞ್ಞಾಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕಾ ರೂಪರಸಾದೀನಂ ವಿಯ। ನ ಹಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ರೂಪೇ ರಸೋ ಅತ್ಥಿ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, ರೂಪಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಣಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯ। ಏವಂ ಕಾಯಭಾವಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ನ ಸಬ್ಬತ್ಥ, ನ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನತ್ಥಿ ವಿವೇಚೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಲಕ್ಖಣಾದಿವವತ್ಥಾನತೋಪಿ ಚೇಸಂ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸತಾ ದೇಸತೋ ನ ವಿವೇಕಾಭಾವೇಪಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಇಮಾನೇವ, ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ರೂಪಾನಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಞ್ಚವಣ್ಣೇನ ಕಪ್ಪಾಸೇನ ವಟ್ಟಿಂ ಕತ್ವಾ ದೀಪೇ ಜಲಿತೇ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಜಾಲಾ ಏಕಾಬದ್ಧಾ ವಿಯ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪನ ಅಂಸುನೋ ಪಾಟಿಯೇಕ್ಕಂ ಜಾಲಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾವ। ಏವಂ ಕಾಯಭಾವಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಸಮೋಸಟಾನಿಪಿ ಭಿನ್ನಟ್ಠಾನೇಸು ಹೇಟ್ಠುಪರಿಯಾದಿವಸೇನ ನತ್ಥಿ, ತಾನಿಪಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ।

ಸಹಜರೂಪಾನಂ ಅನುಪಾಲನಲಕ್ಖಣಂ **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ,** ತೇಸಂ ಪವತ್ತನರಸಂ, ತೇಸಂಯೇವ ಠಪನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಯಾಪಯಿತಬ್ಬಧಮ್ಮಪದಟ್ಠಾನಂ। ಅತ್ಥಿಕ್ಖಣೇ ಏವ ಚೇತಂ ಸಹಜರೂಪಾನಿ ಅನುಪಾಲೇತಿ ಉದಕಂ ವಿಯ ಉಪ್ಪಲಾದೀನಿ, ನ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಯಂ ಭಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ, ಯಥಾಸಕಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಚ ಧಮ್ಮೇ ಪಾಲೇತಿ ಧಾತೀ ವಿಯ ಕುಮಾರಂ, ಸಯಂಪವತ್ತಿತಧಮ್ಮಸಮ್ಬನ್ಧೇನೇವ ಚ ಪವತ್ತತಿ ನಿಯಾಮಕೋ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಮನೋಧಾತುಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ನಿಸ್ಸಯಲಕ್ಖಣಂ **ಹದಯವತ್ಥು,** ತಾಸಞ್ಞೇವ ಧಾತೂನಂ ಧಾರಣರಸಂ, ಉಬ್ಬಹನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಇದಂ ಪನ ಹದಯವತ್ಥು ಯದೇತಂ ಅನ್ತೋಸರೀರೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಥನಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಬಾಹಿರಪತ್ತಾನಿ ಅಪನೇತ್ವಾ ಅಧೋಮುಖಟ್ಠಪಿತರತ್ತಪದುಮಮಕುಲಸಣ್ಠಾನಂ ಬಹಿ ಮಟ್ಠಂ, ಅನ್ತೋ ಕೋಸಾತಕೀಫಲಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರಸದಿಸಂ, ಪಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ಥೋಕಂ ವಿಕಸಿತಂ, ಮನ್ದಪಞ್ಞಾನಂ ಮಕುಳಿತಂ, ಹದಯಮಂಸಯಮಕಂ ಪರಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಕ್ಕಯಕನಕಿಲೋಮಕಪಿಹಕಾದಯೋ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಸಸಮ್ಭಾರಹದಯಮಂಸಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಪುನ್ನಾಗಟ್ಠಿಪತಿಟ್ಠಾನಮತ್ತೇ ಆವಾಟಕೇ ಸಣ್ಠಿತಂ ಅದ್ಧಪಸತಮತ್ತಲೋಹಿತಂ ಸಣ್ಠಾತಿ। ತಞ್ಚ ರಾಗಚರಿತಸ್ಸ ರತ್ತಂ, ದೋಸಚರಿತಸ್ಸ ಕಾಳಕಂ, ಮೋಹಚರಿತಸ್ಸ ಮಂಸಧೋವನಉದಕಸದಿಸಂ, ವಿತಕ್ಕಚರಿತಸ್ಸ ಕುಲತ್ಥಯೂಸವಣ್ಣಂ, ಸದ್ಧಾಚರಿತಸ್ಸ ಕಣಿಕಾರಪುಪ್ಫವಣ್ಣಂ, ಬುದ್ಧಿಚರಿತಸ್ಸ ಅಚ್ಛಂ ವಿಪ್ಪಸನ್ನಂ ಅನಾವಿಲಂ ಪಣ್ಡರಂ ಪರಿಸುದ್ಧಂ ನಿದ್ಧೋತಜಾತಿಮಣಿ ವಿಯ ಜುತಿಮನ್ತಂ ಹೋತಿ, ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ಸನ್ಧಾರಣಾದಿಕಿಚ್ಚೇಹಿ ಭೂತೇಹಿ ಕತೂಪಕಾರಂ ಆಯುನಾ ಅನುಪಾಲಿಯಮಾನಂ ವಣ್ಣಾದಿಪರಿವುತಂ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರೇಹಿ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿಯಮಾನಂ ಮನೋಧಾತುಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಞ್ಚೇವ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಞ್ಚ ವತ್ಥುಭಾವಂ ಸಾಧಯಮಾನಂ ತಿಟ್ಠತಿ।

ಅಭಿಕ್ಕಮಾದಿಪ್ಪವತ್ತಕಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಸಹಜರೂಪಕಾಯಸನ್ಥಮ್ಭನಸನ್ಧಾರಣಚಲನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಿಕಾರಲಕ್ಖಣಾ **ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ,** ಅಧಿಪ್ಪಾಯಪ್ಪಕಾಸನರಸಾ, ಕಾಯವಿಪ್ಫನ್ದನಹೇತುಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ , ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನವಾಯೋಧಾತುಪದಟ್ಠಾನಾ। ವಚೀಭೇದಪ್ಪವತ್ತಕಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಉಪಾದಿನ್ನಘಟ್ಟನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಿಕಾರಲಕ್ಖಣಾ **ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ,** ಅಧಿಪ್ಪಾಯಪ್ಪಕಾಸನರಸಾ, ವಚೀಘೋಸಸ್ಸ ಹೇತುಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಪಥವೀಧಾತುಪದಟ್ಠಾನಾ। ಉಭೋಪೇತಾ ಕಾಯವಿಪ್ಫನ್ದನವಚೀಘೋಸೇಹಿ ಸಯಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಞ್ಞಾಪನತೋ ಚ "ಕಾಯವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಚಕ್ಖುಸೋತಪಥಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಠತ್ವಾ ಕೇನಚಿ ಹತ್ಥವಿಕಾರಸೀಸುಕ್ಖಿಪನಾದಿಕಾಯವಿಕಾರೇ, ಸದ್ದೇ ವಾ ಕತೇ ತಥಾಪವತ್ತರೂಪಸದ್ದಾಯತನಾನಿ ಚಕ್ಖುಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ, ನ ತಾನಿ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ, ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತಕಲಾಪಗತಾಯ ಪನ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಸಹಜಾತರೂಪಕಾಯಸನ್ಧಾರಣಚಲನಾದೀನಂ ಪಚ್ಚಯಭೂತೋ ವಿಕಾರೋ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿ, ತಥಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತಪಥವೀಧಾತುಯಾ ಉಪಾದಿನ್ನಘಟ್ಟನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭೂತೋ ಆಕಾರವಿಕಾರೋ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿ। ನ ಚ ತಾ ಚಕ್ಖುಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ತಾ ಪನ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನೇಹಿ ತಾಲಪಣ್ಣಾದಿಸಞ್ಞಾಯ ಉದಪಾನಾದೀನಿ ವಿಯ ಯಥಾಗಹಿತಕಾಯವಿಕಾರವಚೀಘೋಸಾನುಸಾರೇನ ತಿರಚ್ಛಾನಾನಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ತದನುಸಾರೇನೇವ "ಇದಞ್ಚಿದಞ್ಚ ಏಸ ಕಾರೇತಿ, ವದತಿ ಚಾ"ತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಚ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಯಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತೋ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯವಿಞ್ಞಾಪನತೋ ಚ "ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಚ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನವೀಥಿಯಂ ಸತ್ತಸು ಕಾಮಾವಚರಜವನೇಸು ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಜನಕೇಸು ಪುರಿಮೇಹಿ ಛಹಿ ಜವನೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠಿತವಾಯೋಧಾತುಯೋ ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಸನ್ಧಾರಣಕಿಚ್ಚಮೇವ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಅಭಿಕ್ಕಮಾದಿಂ ಪನ ನಿಪ್ಫಾದೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಸತ್ತಮಜವನಸಮುಟ್ಠಿತಾ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ಛಹಿ ಜವನೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠಿತವಾಯೋಧಾತುಯೋಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಸತ್ತಹಿ ಯುಗೇಹಿ ಆಕಡ್ಢಿತಬ್ಬಭಾರಂ ಸಕಟಂ ಸತ್ತಮಯುಗಯುತ್ತಗೋಣೋ ವಿಯ ಇತರಛಯುಗಯುತ್ತಗೋಣೋಪತ್ಥಮ್ಭಂ ಲಭಿತ್ವಾ ರೂಪಕಾಯಸ್ಸ ಅಭಿಕ್ಕಮಪಟಿಕ್ಕಮಾದಿಂ ಕಾರೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಏವಂ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಜನಕೇಪಿ ಸತ್ತಮಜವನೇಹಿ ಸಮುಟ್ಠಿತಾಯ ಪಥವೀಧಾತುಯಾಪಿ ಉಪಾದಿನ್ನಘಟ್ಟನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇಧ ಪನ ಪುರಿಮಜವನಸಮುಟ್ಠಿತಾಯ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕತ್ತಂ, ಸತ್ತಮಜವನಸಮುಟ್ಠಿತಾಯ ಚಲನಪಚ್ಚಯತ್ತಞ್ಚ ನತ್ಥಿ ತೇಸಂ ವಾಯೋಧಾತುಕಿಚ್ಚತ್ತಾ, ಪುರಿಮಸಹಗತಾ ಪನ ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪಥವೀಧಾತು ಉಪಾದಿನ್ನಘಟ್ಟನಸಮತ್ಥಾ ಹೋತಿ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಿತಕಾಯೇ ಪನ ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ಚಲನ್ತೇ ತದುಪತ್ಥಮ್ಭಿತತೇಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾನಮ್ಪಿ ಚಲನತೋ ಸಕಲಕಾಯಸ್ಸ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದಯೋ ಹೋನ್ತಿ ಉದಕೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ತತ್ಥ ಪತಿತತಿಣಪಣ್ಣಾನಿ ವಿಯಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದಲಕ್ಖಣಾ **ಆಕಾಸಧಾತು,** ರೂಪಪರಿಯನ್ತಪ್ಪಕಾಸನರಸಾ, ರೂಪಮರಿಯಾದಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅಸಮ್ಫುಟ್ಠಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಛಿದ್ದವಿವರಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವಾ, ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನರೂಪಪದಟ್ಠಾನಾ, ಯಾಯ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇಸು ರೂಪೇಸು "ಇದಮಿತೋ ಉದ್ಧಂ, ಅಧೋ, ತಿರಿಯ"ನ್ತಿ ಚ ಹೋತಿ।

ಅದನ್ಧತಾಲಕ್ಖಣಾ **ರೂಪಸ್ಸ ಲಹುತಾ,** ರೂಪಾನಂ ಗರುಭಾವವಿನೋದನರಸಾ, ಲಹುಪರಿವತ್ತಿತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಲಹುರೂಪಪದಟ್ಠಾನಾ। ಅಥದ್ಧತಾಲಕ್ಖಣಾ **ರೂಪಸ್ಸ ಮುದುತಾ,** ರೂಪಾನಂ ಥದ್ಧಭಾವವಿನೋದನರಸಾ, ಸಬ್ಬಕಿರಿಯಾಸು ಅವಿರೋಧಿತಾಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಮುದುರೂಪಪದಟ್ಠಾನಾ। ಸರೀರಕಿರಿಯಾನುಕೂಲಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವಲಕ್ಖಣಾ **ರೂಪಸ್ಸ ಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ,** ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾವಿನೋದನರಸಾ, ಅದುಬ್ಬಲಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಕಮ್ಮಞ್ಞತಾರೂಪಪದಟ್ಠಾನಾ। ಏತಾ ಪನ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ವಿಜಹನ್ತಿ, ಗರುಥದ್ಧಅಕಮ್ಮಞ್ಞರೂಪಪಟಿಪಕ್ಖಭಾವೇನ ಚ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನಂ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಜಾನಂ ಲಹುಮುದುಕಮ್ಮಞ್ಞಭೂತಾನಂ ರೂಪಾನಂ ವಿಕಾರತಾಯ ಚ ಪರಿಯಾಯತೋ ಗರುಥದ್ಧಾಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವವಿನೋದನಕಿಚ್ಚಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ಸಭಾವತೋ ಸಯಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ।

ಆಚಯಲಕ್ಖಣೋ **ರೂಪಸ್ಸ ಉಪಚಯೋ,** ಪುಬ್ಬನ್ತತೋ ರೂಪಾನಂ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಾಪನರಸೋ, ನಿಯ್ಯಾತನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಪರಿಪುಣ್ಣಭಾವಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ ವಾ, ಉಪಚಿತರೂಪಪದಟ್ಠಾನೋ। ಪವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಾ **ರೂಪಸ್ಸ ಸನ್ತತಿ,** ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧನರಸಾ, ಅನುಪಚ್ಛೇದಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಅನುಪ್ಪಬನ್ಧಕರೂಪಪದಟ್ಠಾನಾ । ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಜಾತಿರೂಪಸ್ಸೇವಾಧಿವಚನಂ। ಸಮ್ಪಿಣ್ಡಿತಾನಂ ಹಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಾನಂ ಪಠಮುಪ್ಪತ್ತಿ ಉಪಚಯೋ ನಾಮ, ಉಪರೂಪರುಪ್ಪತ್ತಿ ಸನ್ತತಿ ನಾಮ। ತೇನೇವ ತಾಸಂ **ಪದಭಾಜನೀಯೇ** "ಯೋ ರೂಪಸ್ಸ ಉಪಚಯೋ, ಸಾ ರೂಪಸ್ಸ ಸನ್ತತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೬೪೨) ವುತ್ತಂ, ಆಕಾರನಾನತ್ತತೋ ಪನ ವಿಸುಂ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ।

ರೂಪಪರಿಪಾಕಲಕ್ಖಣಾ **ರೂಪಸ್ಸ ಜರತಾ,** ಉಪನಯನರಸಾ, ಸಭಾವಾನಪಗಮೇಪಿ ನವಭಾವಾಪಗಮಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ ವೀಹಿಪುರಾಣಭಾವೋ ವಿಯ, ಪರಿಪಚ್ಚಮಾನರೂಪಪದಟ್ಠಾನಾ। ಖಣೇ ಖಣೇ ಭಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಚೇಸಾ ಉಪಾದಿನ್ನೇಸು ಖಣ್ಡದನ್ತಾದಿತೋ, ಅನುಪಾದಿನ್ನೇಸು ರುಕ್ಖಲತಾದೀಸು ವಣ್ಣವಿಕಾರಾದಿತೋ ಚ ಅನ್ತರನ್ತರಾ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯವಿಕಾರತ್ತಾ "ಪಾಕಟಜರಾ, ಸವೀಚಿಜರಾ"ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಮಣಿಕನಕರಜತಚನ್ದಸೂರಿಯಾದೀಸು ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತ್ತಾ, ನಿರನ್ತರತ್ತಾ ಚ "ಅಪಾಕಟಜರಾ, ಅವೀಚಿಜರಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಈದಿಸೇಸು ಹಿ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಾದಿಕಾಲೇ ವಿಕಾರತೋ ಜರಾ ಪಞ್ಞಾಯೇಯ್ಯ। ಸಬ್ಬದಾಪಿ ಪನ ಅಪಞ್ಞಾಯಮಾನವಿಕಾರತ್ತಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇಸು ಜರಾ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನಜರಾ ನಾಮ। ನ ಚ ತತ್ಥ ವಣ್ಣವಿಕಾರಾದಯೋ ಜರಾ ತೇಸಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯತೋ। ನ ಹಿ ಜರಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಪನ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಓಘೇನ ಪರಿಭಿನ್ನಭೂಮಿಆದಿದಸ್ಸನೇನ ಅದಿಟ್ಠೋಪಿ ಓಘೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ವಿಕಾರದಸ್ಸನೇನ ಜರಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಪರಿಭೇದಲಕ್ಖಣಾ **ರೂಪಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚತಾ,** ಸಂಸೀದನರಸಾ, ಖಯವಯಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಾ, ಪರಿಭಿಜ್ಜಮಾನರೂಪಪದಟ್ಠಾನಾ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತಾನಿ ಉಪಚಯಾದಿಚತೂಹಿ ಗಹಿತಾನಿ ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾನಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಮೇವ , ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಹೋನ್ತಿಯೇವ। ಏತಾನಿ ಚ ಇಮೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅರಞ್ಞಪ್ಪವೇಸಕಪವಿಟ್ಠಪರಿಪಾತಕಪತಿತಘಾತಕಚೋರೇಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಸದಿಸಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ।

ಓಜಾಲಕ್ಖಣೋ **ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ,** ರೂಪಾಹರಣರಸೋ, ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನೋ, ಕಬಳಂ ಕತ್ವಾ ಆಹರಿತಬ್ಬವತ್ಥುಪದಟ್ಠಾನೋ। ಅಯಂ ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಙ್ಗಹತೋ ಪನ ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ರೂಪಂ ಖನ್ಧತೋ ಏಕವಿಧಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋವ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅಹೇತುಕಂ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಂ ಸಙ್ಖತಂ ಲೋಕಿಯಂ ಸಾಸವಂ ಸಞ್ಞೋಜನೀಯಂ ಓಘನೀಯಂ ಯೋಗನೀಯಂ ನೀವರಣೀಯಂ ಪರಾಮಟ್ಠಂ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಂ ಅನಾರಮ್ಮಣಂ ಅಪ್ಪಹಾತಬ್ಬನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ಏಕವಿಧಂ, ತಂ ಪುನ ಭೂತೋಪಾದಾಯವಸೇನ ದುವಿಧಂ, ತಥಾ ನಿಪ್ಫನ್ನಾನಿಪ್ಫನ್ನಾದಿವಸೇನ ಚ। ತತ್ಥ ಪಥವೀಆದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ **ಭೂತರೂಪಂ** ನಾಮ, ಸೇಸಂ **ಉಪಾದಾರೂಪಂ** ನಾಮ। ಪಥವೀಆದಯೋ ಸತ್ತರಸ, ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ಚೇತಿ ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧಮ್ಪಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ **ನಿಪ್ಫನ್ನರೂಪಂ** ನಾಮ, ಇತರಂ **ಅನಿಪ್ಫನ್ನರೂಪಂ** ನಾಮ। ಚಕ್ಖಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಪಸಾದಾ, ಭಾವದ್ವಯಂ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ ಅಟ್ಠವಿಧಮ್ಪಿ **ಇನ್ದ್ರಿಯರೂಪಂ** ನಾಮ, ಇತರಂ **ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ತಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚೇವ ಹದಯಞ್ಚಾತಿ ನವವಿಧಮ್ಪಿ **ಉಪಾದಿನ್ನಂ,** ಇತರಂ **ಅನುಪಾದಿನ್ನಂ,** ಪಞ್ಚ ಪಸಾದಾ, ಚತ್ತಾರೋ ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಾ, ಆಪೋಧಾತುವಿವಜ್ಜಿತಭೂತತ್ತಯಞ್ಚಾತಿ ದ್ವಾದಸವಿಧಮ್ಪಿ **ಓಳಾರಿಕರೂಪಂ, ಸನ್ತಿಕೇರೂಪಂ, ಸಪ್ಪಟಿಘರೂಪಞ್ಚ,** ಸೇಸಂ **ಸುಖುಮರೂಪಂ, ದೂರೇರೂಪಂ, ಅಪ್ಪಟಿಘರೂಪಞ್ಚ**। ಪಸಾದಾ, ಹದಯಞ್ಚ **ವತ್ಥುರೂಪಂ,** ಇತರಂ **ಅವತ್ಥುರೂಪಂ**। ಪಸಾದಾ, ವಿಞ್ಞತ್ತಿದ್ವಯಞ್ಚ **ದ್ವಾರರೂಪಂ,** ಇತರಂ **ಅದ್ವಾರಂ**। ಪಸಾದಾ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕರೂಪಂ, ಗೋಚರಗ್ಗಾಹಿಕರೂಪಞ್ಚ,** ಇತರಂ **ಬಾಹಿರಂ, ಅಗೋಚರಗ್ಗಾಹಿಕರೂಪಞ್ಚ**। ಚತ್ತಾರಿ ಭೂತರೂಪಾನಿ, ರೂಪಗನ್ಧರಸಓಜಾ ಚಾತಿ ಇದಂ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ **ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗರೂಪಂ** ನಾಮ, ಇತರಂ **ವಿನಿಬ್ಭೋಗರೂಪಂ**।

ಚಕ್ಖು ನಚಕ್ಖೂತಿ ಏವಮಾದಿವಸೇನ ಚ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಪುನ ತಂ ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಿಕವಸೇನ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ರೂಪಾಯತನಂ **ಸನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಂ,** ಸೇಸಮೋಳಾರಿಕರೂಪಂ **ಅನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಂ,** ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸುಖುಮರೂಪಂ **ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಂ**। ತಥಾ ಕಮ್ಮಜಾದಿತ್ತಿಕವಸೇನ। ತತ್ಥ ನವವಿಧಂ ಉಪಾದಿನ್ನರೂಪಂ, ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಆಕಾಸೋ ಚ **ಕಮ್ಮಜಂ** ನಾಮ, ವಿಞ್ಞತ್ತಿದ್ವಯಂ, ಲಹುತಾದಿತ್ತಯಞ್ಚ ಸದ್ದೋ ಚ **ಅಕಮ್ಮಜಂ** ನಾಮ, ಉಪಚಯಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಲಕ್ಖಣರೂಪಂ **ಅಜಂ** ನಾಮ। ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಆಕಾಸೋ, ವಿಞ್ಞತ್ತಿದ್ವಯಂ, ಲಹುತಾದಿತ್ತಯಂ, ಸದ್ದೋ ಚ **ಚಿತ್ತಜಂ** ನಾಮ, ತದವಸೇಸಂ ಲಕ್ಖಣರೂಪವಿರಹಿತಂ **ಅಚಿತ್ತಜಂ** ನಾಮ, ಲಕ್ಖಣರೂಪಂ **ಅಜಂ** ನಾಮ।

ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಆಕಾಸೋ, ಲಹುತಾದಿತ್ತಯಞ್ಚ **ಆಹಾರಜಂ** ನಾಮ, ಸೇಸಂ ಲಕ್ಖಣವಜ್ಜಿತಂ **ಅನಾಹಾರಜಂ** ನಾಮ, ಲಕ್ಖಣಂ **ಅಜಂ** ನಾಮ। ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಆಕಾಸೋ, ಲಹುತಾದಿತ್ತಯಂ, ಸದ್ದೋ ಚ **ಉತುಜಂ** ನಾಮ, ಸೇಸಂ ಲಕ್ಖಣವಿರಹಿತಂ **ಅನುತುಜಂ** ನಾಮ, ಲಕ್ಖಣಂ **ಅಜಂ** ನಾಮ। ಲಕ್ಖಣಾನಿ ಹಿ ಜಾಯಮಾನಜೀಯಮಾನಪರಿಭಿಜ್ಜಮಾನಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವತಾಯ ಕುತೋಚಿ ಜಾತಿವೋಹಾರಂ ನ ಲಭನ್ತಿ ಭೇಸಮ್ಪಿ ಜಾತಿಆದಿಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ। ನ ಹಿ "ಜಾತಿ ಜಾಯತಿ, ಜರಾ ಜೀರತಿ, ಮರಣಂ ಮೀಯತೀ"ತಿ ವೋಹರಿತುಂ ಯುತ್ತಂ ಅನವಟ್ಠಾನತೋ। ತದವಸೇಸಾನಂ ಪನ ಆಕಾಸವಿಞ್ಞತ್ತಾದಿಅನಿಪ್ಫನ್ನಾನಂ ಯದಿಪಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ ನ ಕುತೋಚಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ಅತ್ಥಿ, ತಥಾಪಿ ತಥಾ ತಥಾ ಪವತ್ತರೂಪಂ ಉಪಾದಾಯ ನೇಸಂ ವಿಜ್ಜಮಾನವೋಹಾರಸ್ಸೇವ ಹೇತುಸಮುಪ್ಪನ್ನವೋಹಾರಸ್ಸಾಪಿ ವಿರೋಧಾಭಾವತೋ ಸಹೇತುಕತಾ ವುತ್ತಾ। ಯಂ ಪನ **ಪಾಳಿಯಂ** "ರೂಪಾಯತನಂ…ಪೇ॰… ರೂಪಸ್ಸ ಉಪಚಯೋ ರೂಪಸ್ಸ ಸನ್ತತಿ ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ। ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೦೧) ಜಾತಿಯಾಪಿ ಕುತೋಚಿ ಜಾತತ್ತಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ರೂಪಜನಕಪಚ್ಚಯಾನಂ ಕಿಚ್ಚಾನುಭಾವಲಕ್ಖಣೇ ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ವಿಜ್ಜಮಾನತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಜರಾಮರಣಾನಂ ಪನ ರೂಪುಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಅಭಾವತೋ ನ ವುತ್ತಂ। "ಜರಾಮರಣಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅನಿಚ್ಚಂ ಸಙ್ಖತಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ಇದಂ ಪನ ಜರಾಮರಣಸೀಸೇನ ತಥಾಪವತ್ತವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಾದೀನಮೇವ ಗಹಿತತ್ತಾ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಂ ತಂ ರೂಪಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ತಂ ಉಪಾದಾ, ಯಂ ತಂ ರೂಪಂ ಬಾಹಿರಂ, ತಂ ಅತ್ಥಿ ಉಪಾದಾ, ಅತ್ಥಿ ನೋ ಉಪಾದಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನಾಪಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ।

ಪುನ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ರೂಪಾಯತನಂ **ದಿಟ್ಠಂ** ನಾಮ, ಸದ್ದೋ **ಸುತಂ** ನಾಮ, ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಪತ್ವಾವ ಗಹೇತಬ್ಬತೋ **ಮುತಂ** ನಾಮ, ಸೇಸಂ ಮನಸಾ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬತೋ **ವಿಞ್ಞಾತಂ** ನಾಮ। ತಥಾ ರೂಪರೂಪಚತುಕ್ಕಾದಿವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ, ತತ್ಥ ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧಂ ನಿಪ್ಫನ್ನಂ **ರೂಪರೂಪಂ** ನಾಮ, ಆಕಾಸೋ **ಪರಿಚ್ಛೇದರೂಪಂ** ನಾಮ, ವಿಞ್ಞತ್ತಿದ್ವಯಂ, ಲಹುತಾದಿತ್ತಯಞ್ಚ **ವಿಕಾರರೂಪಂ** ನಾಮ, ಉಪಚಯಾದಿಚತುಬ್ಬಿಧಂ **ಲಕ್ಖಣರೂಪಂ** ನಾಮ। ತಥಾ ಹದಯವತ್ಥು ವತ್ಥು, ನ ದ್ವಾರಂ ನಾಮ, ವಿಞ್ಞತ್ತಿದ್ವಯಂ ದ್ವಾರಂ, ನ ವತ್ಥು ನಾಮ, ಚಕ್ಖಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಪಸಾದಾ ವತ್ಥು ಚೇವ ದ್ವಾರಞ್ಚ ನಾಮ, ಸೇಸಂ ನೇವ ವತ್ಥು ನ ದ್ವಾರಂ ನಾಮಾತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ।

ತಂ ಪುನ ಏಕಜಾದಿವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧಂ। ನವವಿಧಂ ಹಿ ಉಪಾದಿನ್ನರೂಪಂ ಕಮ್ಮೇನೇವ, ವಿಞ್ಞತ್ತಿದ್ವಯಞ್ಚ ಚಿತ್ತೇನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಏಕಜಂ** ನಾಮ, ಸದ್ದೋ ಉತುಚಿತ್ತೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ದ್ವಿಜಂ** ನಾಮ, ಲಹುತಾದಿತ್ತಯಂ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ತಿಜಂ** ನಾಮ, ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಆಕಾಸೋ ಚ ಚತೂಹಿಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ **ಚತುಜ್ಜಂ** ನಾಮ, ಲಕ್ಖಣಾನಿ **ಅಜಂ** ನಾಮ। ಏವಮಾದಿನಾ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಹೋತಿ।

ತಂ ಪುನ ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಮನಇನ್ದ್ರಿಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಂ। ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯವಸೇನ ಸತ್ತವಿಧಂ। ತದೇವ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಭೂತೋಪಾದಾಯವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠವಿಧಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಆಪೋಧಾತು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನೇವ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ಭೂತರೂಪಂ ನಾಮ, ಇತರಂ ಪಸಾದಸಹಿತಸುಖುಮರೂಪಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋಪಾದಾಯರೂಪಂ ನಾಮ। ತದೇವ ಪುನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋಪಾದಾಯರೂಪಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಕತ್ವಾ ನವವಿಧಂ ಹೋತಿ। ತಂ ಪುನ ಪಸಾದವಿಸಯಆಪೋಧಾತುಭಾವಹದಯಜೀವಿತಪರಿಚ್ಛೇದವಿಕಾರಲಕ್ಖಣಆಹಾರವಸೇನ ದಸವಿಧಂ ಹೋತಿ।

ತದೇವ ಪುನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಸೋತಾಯತನಂ ಘಾನಾಯತನಂ ಜಿವ್ಹಾಯತನಂ ಕಾಯಾಯತನಂ ರೂಪಾಯತನಂ ಸದ್ದಾಯತನಂ ಗನ್ಧಾಯತನಂ ರಸಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಧಮ್ಮಾಯತನನ್ತಿ ಏವಂ ಆಯತನತೋ ಏಕಾದಸವಿಧಂ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಧಾತುವಸೇನ। ತತ್ಥ ಆಪೋಧಾತುವಿವಜ್ಜಿತಭೂತತ್ತಯಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಧಾತು "ಕಾಯವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ಸುಖುಮರೂಪಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಧಮ್ಮಧಾತೂತಿ, ತದೇವ ಪಸಾದಸಹಿತಂ "ಮನೋವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಆಪೋಧಾತುವಿವಜ್ಜಿತಾನಞ್ಞೇವ ಭೂತಾನಂ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬತಾ ವುತ್ತಾ, ನನು ಆಪೋಧಾತುಪಿ ಸೀತವಸೇನ ಫುಸಿತ್ವಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ? ನ ಸೀತಸ್ಸಾಪಿ ತೇಜೋಧಾತುತ್ತಾ। ಉಣ್ಹಮೇವ ಹಿ ಸೀತನ್ತಿ ಬ್ಯಪದಿಸ್ಸತಿ। ಕಠಿನಾಕಠಿನತಂ ಉಪಾದಾಯ ರುಕ್ಖಾದಿವಿರಳಚ್ಛಾಯಾ ವಿಯ, ತಂ ವಾ ಉಪಾದಾಯ ಸನ್ದಚ್ಛಾಯಾದಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಕಸ್ಸೇತಂ ಸೀತತ್ತಂ ಸಭಾವಂ ಸಿಯಾ। "ಆಪೋಧಾತುಯಾ" ಇತಿ ಚೇ। ಯದಿ ಏವಂ ಉಣ್ಹೋದಕಾದೀಸು ಆಪತ್ತಂ ನ ಸಿಯಾ ಆಪೋತೇಜಾನಞ್ಚ ಸಹಪವತ್ತಾನಂ ವಿರುದ್ಧಲಕ್ಖಣತ್ತಾ, ನ ಚ ಸಾ ತೇಜೋಸನ್ನಿಧಾನೇ ಸೀತತ್ತಂ ವಿಹಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ। ನ ಹಿ ಸಭಾವಾ ಕೇನಚಿ ಸಹಭಾವೇನ ತಂಸಭಾವಂ ಜಹನ್ತಿ ಅಭಾವಾಪತ್ತಿತೋ, ನಾಪಿಸ್ಸಾ ಸೀತಭಾವಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಪರಸಭಾವೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೇನ ಸಹಭಾವೋ ಯುಜ್ಜೇಯ್ಯ। ಯದಿ ಸಿಯಾ "ಆಪೋ ಸೀತತ್ತ"ನ್ತಿ, ಭಾವದ್ವಯಂ ಸಿಯಾ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞವಿಲಕ್ಖಣಸಭಾವತ್ತಾ ಭಾವಸ್ಸ, ಅಥಾಪಿ ನ ಸೀತತ್ತಂ, ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಸರೂಪಂ ಸೀತಗುಣೋ, ಸೋ ಚ ಉಣ್ಹಸನ್ನಿಧಾನೇ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಗುಣೀರೂಪಮೇವ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಚೇ? ತದಾ ತಹಿಂ ಸಯಂ ಅಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾವ ಆಪೋಧಾತು, ನ ನಿಯತಫಸ್ಸವತೀತಿ ಚ ಸಿಯಾ, ಯೋ ಚ ಸೀತಫಸ್ಸೋ ಗುಣೋತಿ ಸುವುತ್ತೋ, ಸೋ ಅಮ್ಹೇಹಿ ತೇಜೋಧಾತುವಿಸೇಸೋತಿ।

ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋತಿ ಚೇ, ನನು ಸೀತತ್ತಂ, ಉಣ್ಹತ್ತಞ್ಚ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞವಿರುದ್ಧಂ, ಕಥಂ ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಸಭಾವಂ ಸಿಯಾತಿ? ನಾಯಂ ದೋಸೋ ಏಕಕಲಾಪೇ ತೇಸಂ ಸಮ್ಭವಾಭಾವತೋ, ಭಿನ್ನಕಲಾಪೇಸು ಪನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಆಲೋಕನ್ಧಕಾರನೀಲಪೀತಾದೀನಂ ವಣ್ಣಾಯತನತಾ ವಿಯ ತೇಜೋಧಾತುತ್ತಂ ನ ವಿರುಜ್ಝತೀತಿ। ಯದಿ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ನ ಸೀತತ್ತಂ ಸರೂಪಂ, ಕಿಂ ಪನಸ್ಸಾ ಸರೂಪನ್ತಿ? ದ್ರವತಾ। ಯದಿ ಏವಂ ದ್ರವತಾಪಿ ಫುಸಿತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬತೋ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ಸಿಯಾತಿ? ನ ಸೀತಾದಿಂ ಫುಸಿತ್ವಾ ಮನಸಾವ ವಣ್ಣಂ ದಿಸ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬತೋ। ಅನ್ಧಕಾರೇ ಸಯನ್ತಾ ಹಿ ಅತಿಸೀತಲತಾಯ ಪತ್ತಾದಿಂ ಫುಸಿತ್ವಾ "ಉದಕಂ ಏತ್ಥಾ"ತಿ ಆಸಙ್ಕಿತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಉದಕಂ ವಾ ಫುಸಿತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾದಿಸಞ್ಞಿನೋ, ತಸ್ಮಾ ಅಫೋಟ್ಠಬ್ಬಮೇವ ಆಪೋಧಾತು, ಇತರಭೂತತ್ತಯಮೇವ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಭೂತತ್ತಯಂ ಏಕತೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ? ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಆಭುಜಿತವಸೇನ ವಾ ಉಸ್ಸದವಸೇನ ವಾ ತೇಸು ಏಕಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। ಆಭುಜಿತವಸೇನ ಹಿ ಓದನಥಾಲಿಯಂ ಸಿತ್ಥಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಥದ್ಧಮುದುಭಾವಂ ವೀಮಂಸನ್ತಸ್ಸ, ಉಣ್ಹೋದಕಭಾಜನೇ ವಾ ಹತ್ಥಂ ಓತಾರೇತ್ವಾ ಉಣ್ಹಭಾವಂ ವೀಮಂಸನ್ತಸ್ಸ, ಉಣ್ಹಸಮಯೇ ವಾ ವಾತಪಾನಂ ವಿವರಿತ್ವಾ ವಾತೇನ ಸರೀರಂ ಪಹರಾಪೇನ್ತಸ್ಸ ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇತರಂ ಭೂತತ್ತಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಯಥಾಭುಜಿತಂ ಪನ ತಂತಂಪಥವೀತೇಜೋವಾಯೋಧಾತುಮೇವ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆರಬ್ಭ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ **ಆಭುಜಿತವಸೇನ** ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ। ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಪನ ಭುಞ್ಜನಸಮಯೇ ಸಕ್ಖರಂ ಡಂಸನ್ತಸ್ಸ, ಮಗ್ಗೇ ವಾ ಅಗ್ಗಿಂ ಅಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ, ಬಲವವಾತೇನ ವಾ

ಕಣ್ಣಸಕ್ಖಲಿಯಮ್ಪಿ ಪಹರನ್ತಸ್ಸ ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇತರಭೂತತ್ತಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಯಥಾಉಸ್ಸದಂ ಪನ ತಂತಂಪಥವೀತೇಜೋವಾಯೋಧಾತುಮೇವಾರಬ್ಭ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಗ್ಗಿಮ್ಹಿ ವಾ ನಿಮುಗ್ಗಸಕಲಸರೀರಸ್ಸ ಯದಿಪಿ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಅಗ್ಗಿನಾ ಕಾಯೋ ಘಟ್ಟೀಯತಿ, ಯಸ್ಮಿಂ ಯಸ್ಮಿಂ ಪನ ಠಾನೇ ಕಾಯಪ್ಪಸಾದೋ ಉಸ್ಸನ್ನೋ ಹೋತಿ, ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ವಿಸಯಘಟ್ಟನಾನಿಘಂಸೋ ಬಲವಾ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥೇವ ಪಠಮಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಇತರಟ್ಠಾನೇಸು। ಖಣಪರಿತ್ತತಾಯ ಪನ ಸಹಸಾ ಪರಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಸೇನ ಏಕಪ್ಪಹಾರೇನ ಸಕಲಸರೀರಂ ಡಯ್ಹಮಾನಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ। ನ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಬಹೂನಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಬ್ಯಾಪೇತ್ವಾ ವಾ ಏಕಂ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ಕಾಯದಸಕೇ ಏಕಮೇವ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಸ್ಸದವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ಇತರವತ್ಥೂಸುಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ಪದೇಸೇ ಏಕೇಕಾನಮೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏವಂ **ಉಸ್ಸದವಸೇನ** ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋತಿ ನಾಮ।

ಕೇನ ಪನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಸಙ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀತಿ? ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ, ವಿಸಯಾಧಿಮತ್ತತೋ ವಾ। ನಾನಾಠಾನೇಸು ಹಿ ಚಿತ್ತಪಟಿಮಾದೀನಿ ಪಸ್ಸಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಪಠಮಂ ಏಕಟ್ಠಾನೇ ದಿಸ್ವಾ ತತೋ ಇತರಟ್ಠಾನೇಸು ಚ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸಿತುಂ ಸರಸೇನಾವಜ್ಜನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ ಸಙ್ಕನ್ತಿ ಹೋತಿ। ರೂಪಾರಮ್ಮಣಂ ಪನ ಮಹನ್ತಮ್ಪಿ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬತೂರಿಯನಿಗ್ಘೋಸೇ ಉಟ್ಠಿತೇ ತಂ ವಾ ಸುಣನ್ತಸ್ಸ ಮನುಞ್ಞಾಮನುಞ್ಞೇ ಅಧಿಮತ್ತಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಘಟ್ಟಿತೇ ಇತರಿತರೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಙ್ಕಮತಿ, ಏವಂ ವಿಸಯಾಧಿಮತ್ತತೋ ಸಙ್ಕನ್ತಿ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ಸುಞ್ಞತೋ, ಪನ ಅತೀತಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅನನ್ತಪ್ಪಭೇದತೋ ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚಿತ್ತವಿಭತ್ತಿಯಂ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾನುರೂಪಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಮುಟ್ಠಾನತೋ, ಪನೇತ್ಥ ಭವಯೋನೀಸು ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮತೋ ಚ ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಾನಿ ಹಿ ರೂಪಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಿ ದ್ವೀಸು ಭವೇಸು ಚತೂಸು ಯೋನೀಸು ದಸಕಾದಿಕಲಾಪವಸೇನೇವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಪ್ಪವತ್ತೀಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಮ್ಮಜೇಸು ತಾವ ವೀಸತಿಯಾ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಾಕುಸಲೇಹಿ ಕಾಮಲೋಕೇಯೇವ ಸಂಸೇದಜಾನಂ, ಓಪಪಾತಿಕಾನಞ್ಚ ಛ ವತ್ಥೂನಿ, ಭಾವದ್ವಯೇ ಅಞ್ಞತರಂ, ಜೀವಿತಞ್ಚಾತಿ ಅಟ್ಠ ರೂಪಾನಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ತಾನಿ ಚ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಜೀವಿತಞ್ಚ ಜೀವಿತನವಕಂ, ತದೇವ ನವಕಂ ಚಕ್ಖುನಾ ಸಹ ಚಕ್ಖುದಸಕಂ, ಸೋತೇನ ಸೋತದಸಕಂ, ಘಾನೇನ ಘಾನದಸಕಂ, ಜಿವ್ಹಾಯ ಜಿವ್ಹಾದಸಕಂ, ಕಾಯೇನ ಕಾಯದಸಕಂ, ಹದಯವತ್ಥುನಾ ವತ್ಥುದಸಕಂ, ಭಾವಞ್ಞತರೇನ ಭಾವದಸಕಞ್ಚಾತಿ ನವ ಕಲಾಪಾ ಹುತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ನಪುಂಸಕಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ಭಾವದಸಕಂ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ಜಚ್ಚನ್ಧಾದೀನಂ ಚಕ್ಖುಸೋತಘಾನದಸಕಾನಿ। ಏವಂ ಅಣ್ಡಜಜಲಾಬುಜಾನಮ್ಪಿ, ತೇಸಂ ಪನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹ ಕಾಯವತ್ಥುಭಾವದಸಕಾನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತೋ ಪವತ್ತಿಕಾಲೇ ಜೀವಿತನವಕಚಕ್ಖುದಸಕಾದೀನಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ರೂಪಭವೇ ಪನ ಘಾನದಸಕಾದಿತ್ತಯಂ, ಭಾವದಸಕದ್ವಯಂ, ಉದರಗ್ಗಿನವಕಞ್ಚ ನತ್ಥಿ, ಸೇಸಾನಿ ಪಞ್ಚಹಿ ರೂಪಾವಚರಕುಸಲಕಮ್ಮೇಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ ಪಭುತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಞ್ಞೀನಂ ಪನ ಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಕುಸಲೇನ ಜೀವಿತನವಕಮೇವ। ಏವಂ ಕಾಮರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಿತಾ ನವ ರೂಪಕಲಾಪಾ ದ್ವೀಸು ಭವೇಸು ಚತೂಸು ಯೋನೀಸು ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಚುತಿಚಿತ್ತೋಪರಿಸತ್ತರಸಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಠಿತಿ, ತಾವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಠಿತಿಭಙ್ಗಸಙ್ಖಾತೇಸು ತೀಸು ಖಣೇಸು ನಿರನ್ತರಂ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತೋ ಪಭುತಿ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಚುತಿಚಿತ್ತೇನ ಸಹ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ।

ಚಿತ್ತಜಾನಿ ಪನ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಆರುಪ್ಪವಿಪಾಕವಜ್ಜಿತಪಞ್ಚಸತ್ತತಿಚಿತ್ತೇಹಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಏವ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಾನಿ ಪಠಮಭವಙ್ಗಮುಪಾದಾಯ ಚುತಿಚಿತ್ತಪರಿಯೋಸಾನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಏವ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ತದೇವ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಸಹ ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿನವಕಂ, ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಸದ್ದೇಹಿ ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿದಸಕಂ, ಲಹುತಾದಿತ್ತಯೇನ ಲಹುತಾದೇಕಾದಸಕಂ, ಕಾಯವಿಞ್ಞತ್ತಿಲಹುತಾದೀಹಿ ದ್ವಾದಸಕಂ, ವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಸದ್ದಲಹುತಾದೀಹಿ ತೇರಸಕಞ್ಚಾತಿ ಛ ಕಲಾಪಾ ಹುತ್ವಾ ಯಥಾಯೋಗಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ರೂಪಜನಕಚಿತ್ತೇಸು ಚೇತ್ಥ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಕಾಮಾವಚರಜವನಾನಿ ಇರಿಯಾಪಥವಿಞ್ಞತ್ತಿಹಸನಸಹಿತಂ ಸಬ್ಬಂ ಚಿತ್ತಜರೂಪಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ, ಸೇಸಕಾಮಾವಚರಜವನಾಭಿಞ್ಞಾವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾನಿ ಹಸನವಜ್ಜಂ, ಅಪ್ಪನಾಜವನಾನಿ ಚ ಇರಿಯಾಪಥಾದಿವಿರಹಿತಮೇವ, ಯಥಾಪವತ್ತಂ ಪನ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಅವಿನಸ್ಸಮಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇನ್ತಿ। ಸೇಸಾನಿ ಪನ ರೂಪಾವಚರವಿಪಾಕಮನೋಧಾತುತದಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಏಕೂನವೀಸತಿ ತಮ್ಪಿ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಸದ್ದನವಕಂ, ಲಹುತಾದೇಕಾದಸಕಂ, ಸದ್ದಲಹುತಾದಿದ್ವಾದಸಕಞ್ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಕಲಾಪೇ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಾನಿ, ಅರಹನ್ತಾನಂ ಚುತಿಚಿತ್ತಾನಿ, ಅರೂಪಭವೂಪಪನ್ನಾನಿ ಚ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇನ್ತಿ, ಆರುಪ್ಪವಿಪಾಕದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಸಬ್ಬಥಾ ನ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತೀತಿ।

ಆಹಾರಜಾನಿ ಪನ ಕಾಮಭವೇ ಏವ ಅಜ್ಝೋಹಟಾಹಾರೇ ಠಿತೇನ ಠಿತಿಪ್ಪತ್ತೇನ ಓಜಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಆಹಾರೇನ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಏವ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಲಹುತಾದೇಕಾದಸಕಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಕಲಾಪಾ ಹುತ್ವಾ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ನ ರೂಪಭೂಮಿಯಂ। ಉತುಜಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇನ ತೇಜೋಧಾತುಸಙ್ಖಾತೇನ ಠಿತಿಪ್ಪತ್ತೇನ ಉತುನಾ ಅಜ್ಝತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಸಮುಟ್ಠಿತಾನಿ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಸದ್ದನವಕಂ, ಲಹುತಾದೇಕಾದಸಕಂ, ಸದ್ದಲಹುತಾದೇಕಾದಸಕಂ, ಸದ್ದಲಹುತಾದಿದ್ವಾದಸಕಞ್ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಕಲಾಪಾ ಹುತ್ವಾ ಯಾವತಾಯುಕಂ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಪನ ಪಥವೀಪಬ್ಬತದೇವಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಾದೀಸು ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ, ಸಮುದ್ದಘೋಸಾದಿಸದ್ದನವಕಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಕಲಾಪಾವ ಹುತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ। ಆಕಾಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಚೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಕಲಾಪೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಿಪಿ ಕಲಾಪಸಙ್ಗಹೇ ವೋಹಾರಾಭಾವಾ ನ ಗಣೀಯನ್ತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಚೇತ್ಥ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಜಾನಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪಿ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಜರಾಮರಣಾನೀತಿ ಏವಂ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕರೂಪಸ್ಸ ಭವಯೋನೀಸು, ಪಟಿಸನ್ಧಿಪ್ಪವತ್ತೀಸು ಚ ಪವತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಪಿಚ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಾಯ ಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ವಸೇನಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ತಸ್ಸ ಅಜ್ಝತ್ತಂ, ಮಹಾಭೂತಾದಿವಸೇನ ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಪವತ್ತಿ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ - ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ ಹಿ ಕೇಸಾ ಲೋಮಾ…ಪೇ॰… ಕರೀಸಂ ಮತ್ಥಲುಙ್ಗನ್ತಿ ಇಮೇ ವೀಸತಿ ಪಥವಾಧಿಕಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ಪಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಮುತ್ತನ್ತಿ ಇಮೇ ದ್ವಾದಸ ಆಪಾಧಿಕಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ಯೇನ ಚ ಸನ್ತಪ್ಪತಿ, ಯೇನ ಚ ಜೀರತಿ, ಯೇನ ಚ ಪರಿಡಯ್ಹತಿ, ಯೇನ ಚ ಅಸಿತಪೀತಖಾಯಿತಸಾಯಿತಂ ಸಮ್ಮಾಪರಿಣಾಮಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ತೇಜಾಧಿಕಕೋಟ್ಠಾಸಾ, ಉದ್ಧಂಗಮೋ ಅಧೋಗಮೋ ಕುಚ್ಛಿಸಯೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಯೋ ಅಙ್ಗಮಙ್ಗಾನುಸಾರೀ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಛ ವಾಯುಅಧಿಕಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ದ್ವೇಚತ್ತಾಲೀಸ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಉದರಿಯಂ ಕರೀಸಂ ಪುಬ್ಬೋ ಮುತ್ತನ್ತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಉತುಜಾ। ಏವಮೇತೇಸು ಏಕೇಕಂ ಉತುಜಟ್ಠಕಮೇವ ಹೋತಿ, ಸೇದೋ ಅಸ್ಸು ಖೇಳೋ ಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಉತುಚಿತ್ತಜಾ, ತೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಅಟ್ಠಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಸಿತಾದಿಪರಿಪಾಚಕೋ ತೇಜೋ ಕಮ್ಮಜೋವ, ತತ್ಥ ಜೀವಿತನವಕಮೇವ। ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೋ ಪನ ಚಿತ್ತಜೋವ, ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಜಸದ್ದನವಕಮೇವ। ಇಮೇ ದಸ ಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಚತುಜಾ।

ತತ್ಥ ಅಟ್ಠಸು ತೇಜೋವಾಯೋಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಜೀವಿತನವಕಞ್ಚೇವ ತೀಣಿ ಚ ಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಜಟ್ಠಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ವಾಯೋಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಚೇತ್ಥ ಉತುಚಿತ್ತಜಸದ್ದನವಕಮ್ಪಿ ಹೋತಿ, ಸೇಸೇಸು ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಕೇಸಲೋಮನಖದನ್ತಾನಂ ಮಂಸವಿನಿಮುತ್ತಟ್ಠಾನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ದ್ವೇ ಕಾಯಭಾವದಸಕಾನಿ, ತೀಣಿ ಚ ಅಟ್ಠಕಾನಿ, ಮಂಸಮುತ್ತೇಸು ಪನ ಕೇಸಾದೀಸು ಉತುಜಟ್ಠಕಮೇವ ಹೋತಿ। ತಾನಿ ಚ ಯಥಾವುತ್ತದಸಕನವಕಟ್ಠಕಾನಿ ಸಕಲಸರೀರಬ್ಯಾಪೀಸು ತಚಮಂಸರುಹಿರಾದೀಸು, ಅಬ್ಯಾಪೀಸು ಚ ಕೇಸಾದೀಸು ಕೋಟ್ಠಾಸೇಸು ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗೇ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಅಣುಪದೇಸೇ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಾ, ಅನನ್ತಧಾತುಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ತೇಸಂ ಸರೀರಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಪರಮಾಣುಭೇದಸಞ್ಚುಣ್ಣಾನಿ ಅನನ್ತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಚೇವ ಸಉಪಾದಾರೂಪಾನಿ ಚ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸಕೋಟ್ಠಾಸಸರೀರಾರೋಹಪರಿಣಾಹಸಣ್ಠಾನಾದಿನಾ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದಿನಾ ಚ ಆಕಾರೇನ ಯಥಾಪಚ್ಚಯಂ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾನಿ। ಮಾಯಾಕಾರಾದಯೋ ವಿಯ ನ ಬಾಲಜನಪ್ಪಬೋಧಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ಪಥವೀಧಾತು ಚೇತ್ಥ ಸುಖುಮಸಞ್ಚುಣ್ಣಾ ರಜಭೂತಾ ಏವ ಆಪೋಧಾತುಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇಜೋಧಾತುಯಾ ಅನುಪಾಲಿತಾ, ವಾಯೋಧಾತುಯಾ ವಿತ್ಥಮ್ಭಿತಾ, ವಣ್ಣಾದೀಹಿ ಪರಿವಾರಿತಾ ನ ವಿಕಿರಿಯಮಾನಾ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಮಿಗಪಕ್ಖಿದೇವಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸರೀರಭಾವಂ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಪಥವೀಪಬ್ಬತರುಕ್ಖದೇವಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಚನ್ದಸೂರಿಯನಕ್ಖತ್ತಮಣಿಕನಕಾದಿಭಾವಞ್ಚ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಯೂಸಗತಾ ಬನ್ಧನಭೂತಾ ಪನೇತ್ಥ ಆಪೋಧಾತು ಪಥವೀಪತಿಟ್ಠಿತಾ। ಅವಸೇಸಾನುಪಾಲನವಿತ್ಥಮ್ಭನಪರಿಪಾಚನಪರಿವಾರಿತಾ ನ ಪಗ್ಘರತಿ, ಅಪಗ್ಘರಮಾನಾ ಪೀಣಿತಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತಿ, ಉಸುಮತ್ತಗತಾ ತೇಜೋಧಾತು ಸೇಸಧಾತುಪತಿಟ್ಠಾನಸಙ್ಗಹವಿತ್ಥಮ್ಭನಪರಿವಾರಿತಾ ಇಮಂ ಕಾಯಂ ಪರಿಪಾಚೇತಿ, ವಣ್ಣಸಮ್ಪತ್ತಿಞ್ಚಸ್ಸ ಅಪೂತಿಭಾವಞ್ಚ ಸಾಧೇತಿ, ವಾಯೋಧಾತು ವಿತ್ಥಮ್ಭನಸಮುದೀರಣಸಭಾವಾ ಸೇಸಧಾತುಪತಿಟ್ಠಾನಸಙ್ಗಹಾನುಪಾಲನಪರಿವಾರಿತಾ ವಿತ್ಥಮ್ಭೇತಿ ಚಾಲೇತಿ, ಸರೀರವಿಮಾನಾದೀನಂ ಗಮನಾದಿಪದವೀತಿಹರಣಾದೀನಂ ಠಿತಿಞ್ಚ ಸಮ್ಪಾದೇತಿ। ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತಾ ಸಮ್ಭೂಯ ಪಥವೀಅಧಿಕತಾಯ ಕೇಸಾದಿಭಾವಂ, ಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದಿಭಾವಞ್ಚ, ಆಪಾಧಿಕತಾಯ ಪಿತ್ತಾದಿಭಾವಂ, ಸಮುದ್ದಜಲಾದಿಭಾವಞ್ಚ, ವಾಯುಅಧಿಕತಾಯ ಉದ್ಧಙ್ಗಮವಾತಾದಿಭಾವಂ, ಪಥವೀಸನ್ಧಾರಕವಾತಾದಿಭಾವಞ್ಚ, ತೇಜಾಧಿಕತಾಯ ಪರಿಪಾಚಕಗ್ಗಿಆದಿಭಾವಂ, ನರಕಗ್ಗಿಆದಿಭಾವಞ್ಚ ಸಾಧೇನ್ತಿ, ಯಾಸಂ ಪಕೋಪೇನ ರೋಗಜರಾಮರಣಞ್ಚೇವ ಕಪ್ಪವಿನಾಸಾದಯೋ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಮೇತಾಸಂ ಚುಣ್ಣವಿಚುಣ್ಣಾನಂ ಧಾತೂನಂ ಸಞ್ಚಯತ್ತಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಅನನ್ತಾಪರಿಮಾಣಾ ಕಲಾಪಾ ಏವ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಬಾಹಿರಾನಿ ರೂಪಾನಿ। ತಾನಿ ಚ ತೇನ ತೇನ ಪಚ್ಚಯೇನ ತಥಾತಥಾಕಾರೇನ ಸಮುದಿತಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ ಚ।

ಯದಿ ಪಠಮಂ ಧಾತುಯೋ ಅಣುರೂಪೇನ ಠತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಸಂಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ತಥಾ ಠಾನೇ ವಿನಿಯೋಗಾಭಾವತೋ ಅಪರೇನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಚೇತ್ಥ ಕಮ್ಮಜಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಆಹಾರಜಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಉತುಜಂ ಉತುಪಚ್ಚಯಂ ಉತುಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಚಿತ್ತಜಂ ಚಿತ್ತಪಚ್ಚಯಂ ಚಿತ್ತಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಏವಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಉಪಾದಿನ್ನರೂಪಂ **ಕಮ್ಮಜಂ** ನಾಮ, ಮಂಸಮುತ್ತಕೇಸಲೋಮದನ್ತಸಿಙ್ಘಾಣಿಕಾದಿ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಂ** ನಾಮ, ಸಮ್ಪತ್ತಿಕರಮಹಾಮೇಘಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದಿ, ಚಕ್ಕರತನದೇವವಿಮಾನಾದಿ ಚ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ಆಹಾರತೋ ಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ **ಆಹಾರಜಂ** ನಾಮ, ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ಆಹಾರಜಸ್ಸ ಜನಕೋ ಹುತ್ವಾ ಕಮ್ಮಜಸ್ಸ ಅನುಪಾಲಕೋ ಹೋತೀತಿ ತದನುಪಾಲಿತಂ ಕಮ್ಮಜರೂಪಂ **ಆಹಾರಪಚ್ಚಯಂ** ನಾಮ, ವಿಸಭಾಗಾಹಾರಂ ಸೇವಿತ್ವಾ ಆತಪೇ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಕಾಳಕುಟ್ಠಾದೀನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಇದಂ **ಆಹಾರಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ಕಮ್ಮಜಉತುತೋ ಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಂ **ಉತುಜಂ** ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಂ ಉತು ಅಞ್ಞಂ ಅಟ್ಠಕಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಇದಂ **ಉತುಪಚ್ಚಯಂ** ನಾಮ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಉತು ಅಞ್ಞಂ ಅಟ್ಠಕಂ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಇದಂ **ಉತುಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ಏವಂ ಉಪಾದಿನ್ನಕೇ ತಿಸ್ಸೋ ಏವ ಸನ್ತತಿಯೋ ಘಟ್ಟೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಅನುಪಾದಿನ್ನಕೇ ಪನ ವಲಾಹಕೋ **ಉತುಜಂ** ನಾಮ, ವುಟ್ಠಿಧಾರಾ **ಉತುಪಚ್ಚಯಂ** ನಾಮ, ದೇವೇ ಪನ ವುಟ್ಠೇ ಪಥವೀ ಗನ್ಧಂ ಮುಞ್ಚತಿ, ಬೀಜಾನಿ ವಿರುಹನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಯಂ ಅನನ್ತಂ ಸನ್ತತಿವಸೇನ ಪವತ್ತಂ, ಏತಂ **ಉತುಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ಚಿತ್ತತೋ ಸಮುಟ್ಠಿತಂ ಸುದ್ಧಟ್ಠಕಾದಿ **ಚಿತ್ತಜಂ** ನಾಮ, ಚಿತ್ತೇನ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಿತೋ ಕಾಯೋ **ಚಿತ್ತಪಚ್ಚಯಂ** ನಾಮ, ಅಭಿಞ್ಞಾಚಿತ್ತೇನ ಬಹಿದ್ಧಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿಕಂ **ಚಿತ್ತಪಚ್ಚಯಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ಪಕಿಣ್ಣಕಕಥಾ।

ರೂಪಾಬ್ಯಾಕತಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ನಿಬ್ಬಾನಾಬ್ಯಾಕತವಣ್ಣನಾ

ನಿಬ್ಬಾನಾಬ್ಯಾಕತಂ ಪನ ಭೂಮಿತೋ ಲೋಕುತ್ತರಮೇವ, ಧಮ್ಮತೋಪಿ ಚ ಏಕಮೇವ, ಭೇದೋ ನತ್ಥಿ, ಲಕ್ಖಣಾದಿತೋ ಪನ ಸನ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನಿವತ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ, ಅಸಙ್ಖತಲಕ್ಖಣಂ ವಾ, ಅಚ್ಚುತಿರಸಂ , ಅನಿಮಿತ್ತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ, ಅಸಙ್ಖತತಾಯ ಪನಸ್ಸ ಕಾರಕಹೇತುವಿರಹತೋ ಪದಟ್ಠಾನಂ ನತ್ಥಿ, ಪಾಪಕಹೇತುವಸೇನ ಪನೇತಂ "ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ವಿಭಂ ೧೦೬) "ಅರಿಯಮಗ್ಗಪದಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸಙ್ಗಹತೋ ಪನ ಭೇದಾಭಾವಾ ಖನ್ಧೇಸು ಸಙ್ಗಹಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಆಯತನಾದೀಸು ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಸು ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಸುಞ್ಞತೋ ಪನ ಅತ್ತಸುಞ್ಞಂ, ಸಲಕ್ಖಣಧಾರಣತೋ ಅನತ್ತಕಂ ಧಮ್ಮಮತ್ತಂ, ಅಸಙ್ಖತತಾಯ ವಾ ಅಚ್ಚನ್ತತ್ತಾ ಚ ಅನಿಚ್ಚತಾಸುಞ್ಞಂ, ದುಕ್ಖತಾಸುಞ್ಞಂ, ರಾಗಾದಿಸುಞ್ಞಂ, ನಿಮಿತ್ತಸುಞ್ಞನ್ತಿ ಪವತ್ತಂ ಸುಞ್ಞನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಭೇದತೋ ಪನ ಸನ್ತಿಲಕ್ಖಣಾದಿಸಭಾವತೋ ಏಕವಿಧಮ್ಪಿ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯತೋ ಸಉಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತು, ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಧಾತು ಚೇತಿ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಸರಸವಸೇನ ಪನ ಪರಿಕಪ್ಪಿತಾಕಾರಭೇದತೋ ಸುಞ್ಞತಂ ಅನಿಮಿತ್ತಂ ಅಪ್ಪಣಿಹಿತನ್ತಿ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಭೇದಮುಪಾದಾಯ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಾಕಾರತೋ ನ ಚಿತ್ತಂ, ನ ಚೇತಸಿಕಂ, ನ ರೂಪಂ, ನ ಅತೀತಂ, ನ ಅನಾಗತಂ, ನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ, ನ ಮಗ್ಗೋ, ನ ಫಲನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನನ್ತಪ್ಪಕಾರಂ ಹೋತಿ।

ನಿಬ್ಬಾನಾಬ್ಯಾಕತಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಏವಂ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಅವುತ್ತೋ ಸಭಾವಧಮ್ಮೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಅಸಭಾವಧಮ್ಮೇಸು ಪನೇತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪರಿಚ್ಛೇದಾಕಾಸಲಕ್ಖಣಾನಿ ಏವ ವುತ್ತಾನಿ, ಕಸಿಣಾದಿಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾನಿ ಪನ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೋ, ವಿಞ್ಞಾಣಾಭಾವೋ, ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ, ತಿಸ್ಸೋ ನಾಮಪುಗ್ಗಲಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ, ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಅನಿಚ್ಚತಾದಿಲಕ್ಖಣಾದಯೋ ಚ ನ ವುತ್ತಾ, ತಥಾಪಿ ತೇಸಮ್ಪಿ ಸಭಾವಧಮ್ಮಬ್ಯತಿರೇಕಾಭಾವತೋ ಗಹಣಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಯಂ ತಿಕೋ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ ।

ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ತಿಕದುಕೇಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಗ್ಗಹಣಾಭಾವೇಪಿ ನಿರವಸೇಸಪರಮತ್ಥಗ್ಗಹಣೇನೇವ ನಿಪ್ಪದೇಸತಾ, ವಿಪರಿಯಾಯತೋ ಸಪ್ಪದೇಸತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯತ್ಥ ಪನ ಸಮ್ಮುತಿಗ್ಗಹಣಂ ಅತ್ಥಿ, ತತ್ಥ ವಕ್ಖಾಮ।

ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಕಣ್ಡೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ಇತಿ ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ

ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ

ಕುಸಲತ್ತಿಕಸಂವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ವೇದನಾತ್ತಿಕಾದಿವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಕುಸಲತ್ತಿಕಾನನ್ತರಂ ವೇದನಾತ್ತಿಕಾದೀನಂ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ, ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಯ್ವಾಯಂ ಕುಸಲತ್ತಿಕಸ್ಸ -

> “ಅತ್ಥತೋ ಭೂಮಿಭೇದಾ ಚ, ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ।
> ಉದ್ದೇಸತೋ ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಲಕ್ಖಣಾದಿವಿಭಾಗತೋ”ತಿ॥ -

ಆದಿನಾ ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ “ಕುಸಲಾ ತಾವ ಧಮ್ಮಾ ಭೂಮಿತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಕಾಮಾವಚರಾ…ಪೇ॰… ಲೋಕುತ್ತರಾ”ತಿಏವಮಾದಿನಾ ವಿನಿಚ್ಛಯನಯೋ ವುತ್ತೋ, ಸೋ ಏವ ಸೇಸತ್ತಿಕದುಕಾನಮ್ಪಿ ಯಥಾಯೋಗಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಏತ್ಥ, ಏವಂ “ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ತಾವ ಧಮ್ಮಾ ಭೂಮಿತೋ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ ಕಾಮಾವಚರಾ ರೂಪಾವಚರಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕದುಕಾನಮ್ಪಿ ಪಣ್ಡಿತೇಹಿ ಸಕ್ಕಾ ವಿನಿಚ್ಛಯನಯಂ ಸಲ್ಲಕ್ಖೇತುಂ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ವಿತ್ಥಾರನಯಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ನಿಕ್ಖೇಪಕಣ್ಡೇ, ಅತ್ಥುದ್ಧಾರಕಣ್ಡೇ ಚ ವುತ್ತಾನುಸಾರತೋ ನಾತಿಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರನಯೇನ ವೇದನಾತ್ತಿಕಾದೀನಂ ತಿಕದುಕಾನಂ -

> ಪದತ್ಥಾ ತಂಸರೂಪಾ ಚ, ನವತ್ತಬ್ಬವಿಭಾಗತೋ।
> ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವಿಜಾನೀಯೋ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಯಥಾರಹಂ॥

ತತ್ಥ ವೇದನಾತ್ತಿಕೇ ಪದತ್ಥತೋ ತಾವ “ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯಾ”ತಿಆದೀಸು ಸುಖ-ಸದ್ದೋ ಸುಖವೇದನಾಸುಖಮೂಲಸುಖಾರಮ್ಮಣಸುಖಹೇತುಸುಖಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝನಿಬ್ಬಾನಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ಹಿ “ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨; ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೫; ವಿಭ॰ ೫೯೪) ಸುಖವೇದನಾಯ ದಿಸ್ಸತಿ। “ಸುಖೋ ಬುದ್ಧಾನಮುಪ್ಪಾದೋ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೯೪) ಸುಖಮೂಲೇ। “ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾಲಿ, ರೂಪಂ ಸುಖಂ ಸುಖಾನುಪತಿತಂ ಸುಖಾವಕ್ಕನ್ತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೬೦) ಸುಖಾರಮ್ಮಣೇ। “ಸುಖಸ್ಸೇತಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಧಿವಚನಂ, ಯದಿದಂ ಪುಞ್ಞಾನೀ”ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೭.೬೨; ಇತಿವು॰ ೨೨) ಸುಖಹೇತುಮ್ಹಿ। “ಯಾವಞ್ಚಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ ಸುಕರಂ ಅಕ್ಖಾನೇನ ಪಾಪುಣಿತುಂ, ಯಾವ ಸುಖಾ ಸಗ್ಗಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೫)। ನ ತೇ ಸುಖಂ ಪಜಾನನ್ತಿ, ಯೇ ನ ಪಸ್ಸನ್ತಿ ನನ್ದನ”ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೧) ಆದೀಸು ಸುಖಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇ। “ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೮೨) ಅಬ್ಯಾಬಜ್ಝೇ। “ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪರಮಂ ಸುಖ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೦೩-೨೦೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೨೧೫, ೨೧೭) ನಿಬ್ಬಾನೇ। ಇಧ ಪನಾಯಂ ಸುಖವೇದನಾಯಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವೇದನಾ-ಸದ್ದೋ “ವಿದಿತಾ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೦೮) ವೇದಯಿತಸ್ಮಿಂ ಯೇವ ವತ್ತತಿ। ದುಕ್ಖ-ಸದ್ದೋ ದುಕ್ಖವೇದನಾದುಕ್ಖವತ್ಥುದುಕ್ಖಾರಮ್ಮಣದುಕ್ಖಪಚ್ಚಯದುಕ್ಖಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನಾದೀಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ಅಯಂ ಹಿ “ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೩೨; ಧ॰ ಸ॰ ೧೬೫; ವಿಭ॰ ೫೯೪) ದುಕ್ಖವೇದನಾಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ। “ಜಾತಿಪಿ ದುಕ್ಖಾ”ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೭; ವಿಭ॰ ೧೯೦) ದುಕ್ಖವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ। “ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಮಹಾಲಿ, ರೂಪಂ ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಾನುಪತಿತಂ ದುಕ್ಖಾವಕ್ಕನ್ತ”ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೬೦) ದುಕ್ಖಾರಮ್ಮಣೇ। “ದುಕ್ಖೋ ಪಾಪಸ್ಸ ಉಚ್ಚಯೋ”ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೧೧೭) ದುಕ್ಖಪಚ್ಚಯೇ। “ಯಾವಞ್ಚಿದಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ನ ಸುಕರಂ ಅಕ್ಖಾನೇನ ಪಾಪುಣಿತುಂ, ಯಾವ ದುಕ್ಖಾ ನಿರಯಾ”ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೫೦) ದುಕ್ಖಪಚ್ಚಯಟ್ಠಾನೇ। ಇಧ ಪನಾಯಂ ದುಕ್ಖವೇದನಾಯಮೇವ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಚನತ್ಥೋ ಪನೇತ್ಥ - ಸುಖಯತಿ ಸತ್ತಂ, ಸುಟ್ಠು ವಾ ಖಾದತಿ, ಖನತಿ ಚ ಕಾಯಚಿತ್ತಾಬಾಧನ್ತಿ **ಸುಖಾ,** ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಾನಂ ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ದುಕ್ಖಯತೀತಿ **ದುಕ್ಖಾ,** ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಾನಂ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ನ ದುಕ್ಖಾ ನ ಸುಖಾತಿ **ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ,** ಉಪೇಕ್ಖಾಯೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಮ-ಕಾರೋ ಪದಸನ್ಧಿಕರೋ। ಏವಂ ತೀಹಿ ಪದೇಹಿ ಪಞ್ಚವಿಧಾಪಿ ವೇದನಾ ಗಹಿತಾ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ವೇದಿಯನ್ತಿ ಅನುಭವನ್ತೀತಿ **ವೇದನಾ**। ಯೋ ಪನಾಯಂ ತೀಸುಪಿ ಪದೇಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತ-ಸದ್ದೋ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ - ಸಮಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಯುತ್ತಾತಿ **ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ,** ಕತರೇಹಿ ಪಕಾರೇಹೀತಿ? “ಅತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಾ ಕೇಹಿಚಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಹಗತಾ ಸಹಜಾತಾ ಸಂಸಟ್ಠಾ ಏಕುಪ್ಪಾದಾ ಏಕನಿರೋಧಾ ಏಕವತ್ಥುಕಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣಾ”ತಿ (ಕಥಾ॰ ೪೭೩) ಏವಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಇಮೇಹಿ ಏಕುಪ್ಪಾದತಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ। ಉಕ್ಕಟ್ಠನಿದ್ದೇಸೋ ಚೇಸ। ಆರುಪ್ಪೇ ಹಿ ವಿನಾಪಿ ಏಕವತ್ಥುಕಭಾವಂ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ **ಪದತ್ಥತೋ** ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ತಂಸರೂಪಾತಿ ತಸ್ಸ ಪದತ್ಥಸ್ಸ ಸರೂಪಮತ್ತದಸ್ಸನತೋ। ತತ್ಥ ಸುಖಸಹಗತಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತಾನಿ, ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಾನಿ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸ ರೂಪಾವಚರಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ ಚಾತಿ ತೇಸಟ್ಠಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ನಾಮ । ತಥಾ ದುಕ್ಖಸಹಗತಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ, ದ್ವೇ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಾನಿ ಚಾತಿ ತೀಣಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ನಾಮ। ಸೇಸಾನಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾನಿ ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸ ಚಿತ್ತಾನಿ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ನಾಮ। ಯಥಾ ಚ ಚಿತ್ತಾನಂ ಸುಖಾದಿಸಮ್ಪಯೋಗೋ, ಏವಂ ತಂಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಚೇತಸಿಕಾನಮ್ಪಿ।

ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತ್ಥೇವ, ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ತಿಕದುಕೇಸು ಚಿತ್ತವಸೇನೇವ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ । ಯತ್ಥ ಪನ ವಿಸೇಸೋ ಹೋತಿ, ತತ್ಥ ವಕ್ಖಾಮ। ಇಧ ಪನ ಚೇತಸಿಕೇಸು ಸಪ್ಪೀತಿಕಾನಿ ವೇದನಾವಜ್ಜಿತಾನಿ ಛ ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಏವ ಪಞ್ಚಹಿಪಿ ವೇದನಾಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ, ಇತರಾನಿ ಪನ ಕಾಯಿಕಸುಖದುಕ್ಖವಜ್ಜಿತಾಹಿ ತೀಹೇವ। ತೇಸು ಚ ಪೀತಿವಜ್ಜಿತಾ ಪಞ್ಚ ಯಥಾಯೋಗಿಕಾ ಚೇವ ಮೋಹೋ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಥಿನಂ ಮಿದ್ಧಞ್ಚಾತಿ ಇಮೇ ಏಕಾದಸ ಯಥಾಯೋಗಂ ತೀಹಿಪಿ। ತತ್ಥಾಪಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಭೂತಾಯ ಸುಖಾಯ ಏವ, ಪೀತಿ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುಖಾಯ ಏವ, ದೋಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛೇರಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾನಿ ದುಕ್ಖಾಯ ಏವ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಏವ, ಸೇಸಾನಿ ಅಟ್ಠವೀಸತಿಸೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾಹಿ ಏವ ವೇದನಾಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ, ತತ್ಥಾಪಿ ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಮಹಗ್ಗತಭೂತಾಯ ಸುಖಾಯ ಏವಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ। ಸೇಸಂ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯೋಗಸದಿಸಂ। ಅಯಂ ಸರೂಪತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ನವತ್ತಬ್ಬವಿಭಾಗತೋತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಿಕೇ ಸಬ್ಬಾ ವೇದನಾ ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಮ್ಮುತಿಯೋತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ "ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"ತಿ ವಾ "ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"ತಿ ವಾ "ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"ತಿ ವಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ವೇದನಾ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಹೋತಿ ರೂಪಾದಯೋ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ಇಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಿಕೇ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಚ ಸಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ತಿಕದುಕೇಸು ನವತ್ತಬ್ಬಯೋಜನಾ। ಯಂ ಯಸ್ಮಿಞ್ಚ ನ ವುತ್ತಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಸಪ್ಪದೇಸತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ಯತ್ಥ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ ಧಮ್ಮಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥ ತೇಸಂ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಇಮೇ ನವತ್ತಬ್ಬಾ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವಕ್ಖಾಮ, ತೇನಸ್ಸ ಸಪ್ಪದೇಸತಾಪಿ ಞಾತಬ್ಬಾ। ಯತ್ಥ ಪನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ ನತ್ಥಿ, ತಂ ನಿಪ್ಪದೇಸನ್ತಿ ವಕ್ಖಾಮ। ತೇನ ತತ್ಥ ನವತ್ತಬ್ಬಾಭಾವೋಪಿ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪನ ಮಾತಿಕಂ ಅನುದ್ಧರಿತ್ವಾವ ಪದತ್ಥಂ, ತಂಸರೂಪವಿಭಾಗಞ್ಚ ವಕ್ಖಾಮ। ಅಯಂ ನವತ್ತಬ್ಬವಿಭಾಗತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ವೇದನಾತ್ತಿಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ವಿಪಾಕತ್ತಿಕೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಸಿಟ್ಠಾನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಪಾಕಾತಿ **ವಿಪಾಕಾ,** ವಿಪಕ್ಕಭಾವಮಾಪನ್ನಾನಂ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ವಿಯ ರೂಪಧಮ್ಮಾಪಿ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಅತ್ಥಿ, ಅನಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ ಪನ ತೇ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖಕಾ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಸಾರಮ್ಮಣಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾವ ಕಮ್ಮಸರಿಕ್ಖತ್ತಾ ವಿಪಾಕಾತಿ ವುತ್ತಾ ಬೀಜಸರಿಕ್ಖಕಂ ಫಲಂ ವಿಯ। ಯಥಾ ಹಿ ಸಾಲಿಬೀಜತೋ ನಿಕ್ಖನ್ತಸೀಸಮೇವ ಸಾಲಿಫಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಙ್ಕುರಾದೀನಿ, ತಾನಿ ಪನ "ಸಾಲಿಜಾತಾನಿ, ಸಾಲಿನಿಬ್ಬತ್ತಾನಿ ಚಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ಕಮ್ಮಸದಿಸಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾವ "ವಿಪಾಕಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಪನ ಕಮ್ಮಜಾ "ಉಪಾದಿನ್ನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ**ತಿ ವಿಪಾಕಸಭಾವಾ ಧಮ್ಮಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಜಾತಿಜರಾಸಭಾವಾ ಸತ್ತಾ "ಜಾತಿಧಮ್ಮಾ ಜರಾಧಮ್ಮಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಏವಂ ವಿಪಾಕಜನಕಟ್ಠೇನ ವಿಪಾಕಸಭಾವಾ ವಿಪಾಕಪಕತಿಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತಿಯಪದಂ ಉಭಯಸಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ಅಯಂ ಪದತ್ಥೋ।

ತತ್ಥ ಚತೂಸು ಭೂಮೀಸು ಛತ್ತಿಂಸ ವಿಪಾಕಚಿತ್ತಾನಿ ವಿಪಾಕಾ ನಾಮ, ತಥಾ ಏಕವೀಸತಿ ಕುಸಲಾನಿ, ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಾನಿ ಚಾತಿ ತೇತ್ತಿಂಸ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ ನಾಮ, ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ವೀಸತಿ ಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಚ ರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚಾತಿ ಇಮೇ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಚುದ್ದಸ ಅಕುಸಲಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ ಏವ, ವಿರತಿಯೋ ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಾ, ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ತದವಸೇಸಾ ಪನ ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಾ, ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಸಿಯಾ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾತಿ ಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ಚಿತ್ತಸಮಂ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ವಿಪಾಕತ್ತಿಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠೀಹಿ ಉಪೇತೇನ ಕಮ್ಮುನಾ ಆದಿನ್ನಾ ಫಲಭಾವೇನ ಗಹಿತಾತಿ ಉಪಾದಿನ್ನಾ, ಆರಮ್ಮಣಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಉಪಾದಾನಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಉಪಾದಾನಾನಂ ಹಿತಾತಿ ಉಪಾದಾನಿಯಾ, ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಉಪಾದಿನ್ನಾ ಚ ತೇ ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಚಾತಿ **ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ,** ಸಾಸವಕಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಪಟಿಸೇಧಸಹಿತೋ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಲೋಕಿಯವಿಪಾಕಚಿತ್ತಾನಿ, ನವ ಕಮ್ಮಜಕಲಾಪಾ ಚ ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ ನಾಮ। ಅವಸೇಸಲೋಕಿಯಚಿತ್ತಾನಿ ಚೇವ ಅಕಮ್ಮಜರೂಪಕಲಾಪಾ ಚ ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ ನಾಮ। ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಅನುಪಾದಾನಿಯಾ ನಾಮ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಮಾತುಲತ್ಥೇರೋ"ತಿಆದಿನಾ ವದನ್ತಾನಂ ಪರೇಸಂ ಉಪಾದಾನಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಪನ ದಿವಸಂ ಸನ್ತತ್ತಅಯೋಗುಳೋ ವಿಯ ಮಕ್ಖಿಕಾಹಿ ತೇಜುಸ್ಸದತ್ತಾ ಉಪಾದಾನೇಹಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಾನೇವ। ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಕುಸಲಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ ಏವ, ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಸಿಯಾ ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ, ಸಿಯಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ ವಿರತಿಯೋ ಪನ ಸಿಯಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ, ಸಿಯಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನಅನುಪಾದಾನಿಯಾ, ಸೇಸಾ ಚಿತ್ತಂ ವಿಯ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯತ್ತಿಕಂ।

ಸಂಕಿಲೇಸೇತೀತಿ ಸಂಕಿಲೇಸೋ, ವಿಬಾಧತಿ ಉಪತಾಪೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಂಕಿಲೇಸೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ, ಸಂಕಿಲೇಸಸಹಗತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅತ್ತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನೇನ ಸಂಕಿಲೇಸಂ ಅರಹನ್ತಿ, ಸಂಕಿಲೇಸೇ ವಾ ನಿಯುತ್ತಾ ತಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಭಾವಂ ಅನತಿಕ್ಕಮನತೋತಿ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ, ಸಂಕಿಲೇಸಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭೂತಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಾ ಚ ತೇ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಚಾತಿ **ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ।** ಸೇಸಪದದ್ವಯಂ ಪುರಿಮತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ನಾಮ। ಸೇಸಲೋಕಿಯಚಿತ್ತಾನಿ ಚೇವ ಸಬ್ಬಂ ರೂಪಞ್ಚ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ನಾಮ। ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾವ, ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾವ, ಸೇಸಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಸಿಯಾ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ, ಸಿಯಾ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ, ಸಿಯಾ ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾತಿ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕಂ। ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕತ್ತಿಕಂ।

ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ವತ್ತಮಾನೇನ ಸಹ ವಿತಕ್ಕೇನ ಸವಿತಕ್ಕಾ, ತಥಾ ಸಹ ವಿಚಾರೇನ ಸವಿಚಾರಾ, ಸವಿತಕ್ಕಾ ಚ ತೇ ಸವಿಚಾರಾ ಚಾತಿ **ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾ**। ಉಭಯರಹಿತಾ **ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ**। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಸು ವಿಚಾರೋವ ಮತ್ತಾ ಪಮಾಣಮೇತೇಸನ್ತಿ ವಿಚಾರಮತ್ತಾ, ವಿಚಾರತೋ ಉತ್ತರಿಂ ವಿತಕ್ಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ನ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅವಿತಕ್ಕಾ ಚ ತೇ ವಿಚಾರಮತ್ತಾ ಚಾತಿ **ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ**।

ತತ್ಥ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣವಜ್ಜಿತಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತಾನಿ ಚೇವ ಏಕಾದಸ ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಪಠಮಜ್ಝಾನಿಕಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಚ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾ ನಾಮ। ತೇಸು ವಿತಕ್ಕೋ ಏಕಾದಸ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಾನಿ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ವಿಚಾರಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಚ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಾ ನಾಮ। ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕೇಸು ವಿಚಾರೋ, ಸೇಸಾ ಪಞ್ಚಚತ್ತಾಲೀಸ ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ, ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಚ ರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ ನಾಮ। ಅಪಿಚ ಕುಸಲಚೇತಸಿಕಾ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾವ, ವಿತಕ್ಕೋ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋವ, ವಿಚಾರೋ ಪನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕೇಸು ಸಿಯಾ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರೋ, ಸವಿತಕ್ಕಚಿತ್ತೇಸು ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಅವಸೇಸಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇ ಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ತಿಕೇ ವಿತಕ್ಕಸಹಜಾತೋ ವಿಚಾರೋವ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ವಿತಕ್ಕತ್ತಿಕಂ।

ಪೀತಿಯಾ ಸಹ ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿಭಾವಂ ಗತಾತಿ **ಪೀತಿಸಹಗತಾ,** ಪೀತಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಉಪೇಕ್ಖಾ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾ ವೇದನಾ ವುತ್ತಾ। ಸಾ ಹಿ ಸುಖದುಕ್ಖಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಉಪೇಕ್ಖತಿ ಮಜ್ಝತ್ತಾಕಾರಸಣ್ಠಿತತ್ತಾ ತೇನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ। ಇತಿ ವೇದನಾತ್ತಿಕತೋ ಪದದ್ವಯಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ನಿಪ್ಪೀತಿಕಸುಖಸ್ಸ ಸಪ್ಪೀತಿಕಸುಖತೋ ವಿಸೇಸದಸ್ಸನವಸೇನ ಅಯಂ ತಿಕೋ ವುತ್ತೋ।

ತತ್ಥ ಪೀತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಾ ಖುದ್ದಿಕಾ ಖಣಿಕಾ ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಾ ಉಬ್ಬೇಗಾ ಫರಣಾತಿ। ತತ್ಥ **ಖುದ್ದಿಕಾ** ಪೀತಿ ಸರೀರೇ ಲೋಮಹಂಸನಮತ್ತಮೇವ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ। **ಖಣಿಕಾ** ಪೀತಿ ಖಣೇ ಖಣೇ ವಿಜ್ಜುಪ್ಪಾದಸದಿಸಾ ಹೋತಿ। **ಓಕ್ಕನ್ತಿಕಾ** ಪೀತಿ ಸಮುದ್ದತೀರಂ ವೀಚಿ ವಿಯ ಕಾಯಂ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಓಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಭಿಜ್ಜತಿ। **ಉಬ್ಬೇಗಾ** ಪೀತಿ ಬಲವತೀ ಹೋತಿ ಕಾಯಂ ಉದ್ಧಗ್ಗಂ ಕತ್ವಾ ಆಕಾಸೇ ಲಙ್ಘಾಪನಪ್ಪಮಾಣಪ್ಪತ್ತಾ। **ಫರಣಾಯ** ಪೀತಿಯಾ ಪನ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಸಕಲಸರೀರಂ ಧಮಿತ್ವಾ ಪೂರಿತವತ್ಥಿ ವಿಯ, ಮಹತಾ ಉದಕೋಘೇನ ಪಕ್ಖನ್ದಪಬ್ಬತಕುಚ್ಛಿ ವಿಯ ಚ ಅನುಪರಿಪ್ಫುಟಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಫರಣಾ ರೂಪಾವಚರಲೋಕುತ್ತರಾವ, ಸೇಸಾ ಕಾಮಾವಚರಾವ।

ಸುಖಂ ಪನ ಕಾಯಿಕಂ, ಚೇತಸಿಕಞ್ಚೇತಿ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ। ಸತಿಪಿ ಚ ನೇಸಂ ಕತ್ಥಚಿ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗೇ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಪಟಿಲಾಭತುಟ್ಠಿ ಪೀತಿ, ಪಟಿಲದ್ಧರಸಾನುಭವನಂ ಸುಖಂ। ಯತ್ಥ ಪೀತಿ, ತತ್ಥ ಸುಖಂ। ಯತ್ಥ ಸುಖಂ, ತತ್ಥ ನ ನಿಯಮತೋ ಪೀತಿ। ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತಾ ಪೀತಿ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತಂ ಸುಖಂ। ಕನ್ತಾರಖಿನ್ನಸ್ಸ ವನನ್ತೋದಕದಸ್ಸನಸವನೇಸು ವಿಯ ಪೀತಿ, ವನಚ್ಛಾಯಾಪವೇಸನಉದಕಪರಿಭೋಗೇಸು ವಿಯ ಸುಖಂ। ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಾಕಟಭಾವತೋ ಚೇತಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಸುಖಸಹಗತಾ, ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾ ಚ ವೇದನಾತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತಾವ, ಸುಖಸಹಗತಂ ಪನ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಚಿತ್ತೇ ಚ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ, ಸೇಸಾ ಪೀತಿಸಹಗತಾ ನಾಮ, ತತ್ಥ ಪೀತಿ ನ ಪೀತಿಸಹಗತಾ, ಸುಖಸಹಗತಾವ ಹೋತಿ , ಸುಖಂ ಪನ ಪೀತಿಸಹಗತಂ ನಾಮ ಸಿಯಾ ನ ಪೀತಿಸುಖಸಹಗತಾ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ತಿಕೇ ದ್ವೇ ದೋಮನಸ್ಸಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ, ದುಕ್ಖಸಹಗತಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಂ, ರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ನವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಪೀತಿ ಸುಖಸಹಗತಾವ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾವ, ಲೋಭದಿಟ್ಠಿಮಾನಾ, ಪಞ್ಚವೀಸತಿ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಚ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಚೇತಸಿಕಸುಖಂ ಸಿಯಾ ಪೀತಿಸಹಗತಂ, ಪಠಮದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನಿಕೇಸು ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕೇಸು ಸಿಯಾ ನವತ್ತಬ್ಬಂ, ಕಾಯಿಕಂ ಪನ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಸಬ್ಬಾ ಚ ಉಪೇಕ್ಖಾ ದೋಸೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಞ್ಚ ನವತ್ತಬ್ಬಾವ, ಸೇಸಾ ಸತ್ತರಸ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಯಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ನವತ್ತಬ್ಬಾಪಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪೀತಿತ್ತಿಕಂ।

ದಸ್ಸನೇನಾತಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ। ಸೋ ಹಿ ಪಠಮಂ ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನತೋ "ದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತೋ। ಗೋತ್ರಭು ಪನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಠಮತರಂ ಪಸ್ಸತಿ, ಯಥಾ ಪನ ರಞ್ಞೋ ಸನ್ತಿಕಂ ಕೇನಚಿದೇವ ಕರಣೀಯೇನ ಆಗತೋ ಪುರಿಸೋ ದೂರತೋವ ರಥಿಕಾಯ ಚರನ್ತಂ ಹತ್ಥಿಕ್ಖನ್ಧಗತಂ ರಾಜಾನಂ ದಿಸ್ವಾಪಿ "ದಿಟ್ಠೋ ತೇ ರಾಜಾ"ತಿ ಪುಟ್ಠೋ ದಿಸ್ವಾಪಿ ಕಾತಬ್ಬಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಕತತ್ತಾ "ನ ಪಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವದತಿ, ಏವಮೇವ ನಿಬ್ಬಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಕತ್ತಬ್ಬಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ ಅಭಾವಾ "ದಸ್ಸನ"ನ್ತಿ ನ ವುಚ್ಚತಿ। ತಂ ಹಿ ಞಾಣಂ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆವಜ್ಜನಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ। **ಭಾವನಾಯಾ**ತಿ ಸೇಸಮಗ್ಗತ್ತಯೇನ। ಸೇಸಮಗ್ಗತ್ತಯಂ ಹಿ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠಸ್ಮಿಂಯೇವ ಧಮ್ಮೇ ಭಾವನಾವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅದಿಟ್ಠಪುಬ್ಬಂ ಕಿಞ್ಚಿ ನ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಭಾವನಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತಿಯಪದಂ ಉಭಯಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋ ದಿಟ್ಠಿಗತಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತೋ ಚಾತಿ ಪಞ್ಚ ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬಾವ, ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತೋ ಭಾವನಾಯ ಏವ ಪಹಾತಬ್ಬೋ, ಅವಸೇಸಾ ಛ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ ಅಪಾಯಹೇತುಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿತೋ, ಅಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚ ಸಿಯಾ ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಸಿಯಾ ಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಅಕುಸಲವಜ್ಜಿತಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ, ರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ನೇವದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ದಿಟ್ಠಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಾವ, ಸೇಸಾ ಅಕುಸಲಾ ಸಿಯಾ ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಸಿಯಾ ಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಾತಿ ತಿಜಾತಿಕಾ ತೇರಸವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ವುತ್ತಾವಸೇಸಾ ನೇವದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಾವ। ಯಂ ಪನ "ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ನಿರೋಧೇನ ಸತ್ತ ಭವೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ, ಏತ್ಥೇತೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ (ಚೂಳನಿ॰ ಅಜಿತಮಾಣವಪುಚ್ಛಾನಿದ್ದೇಸ ೬) ನಯೇನ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾನಮ್ಪಿ ಪಹಾನಂ ಅನುಞ್ಞಾತಂ, ತಂ ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಾನಂ ಅಭಾವಿತತ್ತಾ ಯೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತೇ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಾನಂ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಪಹೀನತ್ತಾ ಪಹೀನಾತಿ ಇಮಂ ಪರಿಯಾಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕಂ। ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬತ್ತಿಕಂ।

ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬೋ ಹೇತು ಏತೇಸನ್ತಿ **ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ**। ದುತಿಯಪದೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತಿಯಪದೇ ಪನ ನೇವದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬೋ ಹೇತು ಏತೇಸನ್ತಿ ಏವಮತ್ಥಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ನೇವದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬೋ ಹೇತು ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇತರಥಾ ಹಿ ಅಹೇತುಕಾನಂ ಅಗ್ಗಹಣಂ ಭವೇಯ್ಯ। ಹೇತು ಏವ ಹಿ ತೇಸಂ ನತ್ಥಿ, ಯೋ ದಸ್ಸನಭಾವನಾಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ। ಸಹೇತುಕೇಸುಪಿ ಹೇತುವಜ್ಜಾನಂ ಪಹಾನಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನ ಹೇತೂನಂ। ಹೇತುಯೇವ ಹಿ ಏತೇಸಂ ನೇವದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬೋತಿ ವುತ್ತೋ, ನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ। ಉಭಯಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಅನಧಿಪ್ಪೇತಂ,

ತಸ್ಮಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಇತೋ ಪರಂ ಸಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಅನನ್ತರತ್ತಿಕಸದಿಸೋವ। ಕೇವಲಂ ಚೇತಸಿಕೇಸು ವಿಚಿಕಿಚ್ಛುದ್ಧಚ್ಚಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಮೋಹೋ ದಸ್ಸನಭಾವನಾಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕೇಸು ನ ಪವಿಸತಿ ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಹೇತುನೋ ಅಭಾವಾ, ನೇವದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕೇಸು ಪನ ಪವಿಸತಿ। ಲೋಭದೋಸಮೂಲಚಿತ್ತೇಸು ಪನ ಹೇತೂಸು ಮೋಹೋ ಲೋಭೇನ ಚೇವ ದೋಸೇನ ಚ ಸಹೇತುಕೋ, ಲೋಭದೋಸಾ ಚ ಮೋಹೇನೇವಾತಿ ಇಮೇ ಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಪದೇ ಪವಿಟ್ಠಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ। ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕತ್ತಿಕಂ।

ಕಮ್ಮಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆಚೀಯತೀತಿ ಆಚಯೋ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಚುತಿಗತಿಪವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಉಪಾದಿನ್ನಕ್ಖನ್ಧಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತಸ್ಸ ಕಾರಣಂ ಹುತ್ವಾ ನಿಪ್ಫಾದನಭಾವೇನ ತಂ ಆಚಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಯಥಾವುತ್ತಮೇವ ಆಚಯಂ ಗಮೇನ್ತೀತಿ **ಆಚಯಗಾಮಿನೋ**। ತತೋ ಏವ ಆಚಯಸಙ್ಖಾತಾ ಚಯಾ ಅಪೇತತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅಪೇತಂ ಚಯಾತಿ ಅಪಚಯೋ, ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತನತೋ ಅಪಚಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅಪಚಯಗಾಮಿನೋ**। ಅಪಿಚ ಪಾಕಾರಂ ಇಟ್ಠಕವಡ್ಢಕೀ ವಿಯ ಪವತ್ತಂ ಆಚಿನನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಆಚಯಗಾಮಿನೋ**। ತೇನೇವ ವಡ್ಢಕಿನಾ ಚಿತಂ ಚಿತಂ ವಿದ್ಧಂಸಯಮಾನೋ ಪುರಿಸೋ ವಿಯ ತದೇವ ಪವತ್ತಂ ಅಪಚಿನನ್ತಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ **ಅಪಚಯಗಾಮಿನೋ**। ತತಿಯಪದಂ ಉಭಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಿ ಆಚಯಗಾಮಿನೋ ನಾಮ, ಚತ್ತಾರಿ ಮಗ್ಗಾನಿ ಅಪಚಯಗಾಮಿನೋ ನಾಮ , ಸಬ್ಬಾನಿ ವಿಪಾಕಫಲಕಿರಿಯಾನಿ, ರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ನೇವಆಚಯಗಾಮಿನೋ ನ ಅಪಚಯಗಾಮಿನೋ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಆಚಯಗಾಮಿನೋ ಏವ, ಕರುಣಾ ಮುದಿತಾ ಸಿಯಾ ಆಚಯಗಾಮಿನೋ, ಸಿಯಾ ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನೋ ನ ಅಪಚಯಗಾಮಿನೋ ನಾಮ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕಂ। ಆಚಯಗಾಮಿತ್ತಿಕಂ।

ತೀಸು ಸಿಕ್ಖಾಸು ಜಾತಾ, ಸತ್ತನ್ನಂ ವಾ ಸೇಖಾನಂ ಏತೇತಿಪಿ **ಸೇಖಾ,** ಅಪರಿಯೋಸಿತಸಿಕ್ಖತ್ತಾ ಸಯಮೇವ ಸಿಕ್ಖನ್ತೀತಿಪಿ **ಸೇಖಾ**। ಉಪರಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಾಭಾವತೋ ನ ಸೇಖಾತಿ ಅಸೇಖಾ, ವುದ್ಧಿಪ್ಪತ್ತಾ ವಾ ಸೇಖಾತಿಪಿ **ಅಸೇಖಾ**। ತತಿಯಪದಂ ಉಭಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಚತ್ತಾರಿ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಾನಿ, ಹೇಟ್ಠಿಮಾನಿ ಚ ತೀಣಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನೀತಿ ಸತ್ತ ಸೇಖಾ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಅಸೇಖಾ ನಾಮ, ಲೋಕಿಯಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ನೇವಸೇಖಾ ನಾಸೇಖಾ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಚ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಚ ನೇವಸೇಖಾ ನಾಸೇಖಾ ಏವ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕಂ। ಸೇಖತ್ತಿಕಂ।

ಸಮನ್ತತೋ ಖಣ್ಡಿತತ್ತಾ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಪರಿತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ "ಪರಿತ್ತಂ ಗೋಮಯಪಿಣ್ಡ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೯೬) ಆದೀಸು ವಿಯ। ಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮಾ ಹಿ ಅಪ್ಪಾನುಭಾವತಾಯ ಪರಿತ್ತಾ ವಿಯಾತಿ **ಪರಿತ್ತಾ**। ಕಿಲೇಸವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮತ್ಥತಾಯ, ಮಹನ್ತವಿಪುಲಫಲತಾಯ, ದೀಘಸನ್ತಾನತಾಯ ಚ ಮಹನ್ತಭಾವಂ ಗತಾ, ಮಹನ್ತೇಹಿ ವಾ ಉಳಾರಚ್ಛನ್ದವೀರಿಯಚಿತ್ತಪಞ್ಞೇಹಿ ಗತಾ ಪಟಿಪನ್ನಾತಿಪಿ **ಮಹಗ್ಗತಾ**। ಪಮಾಣಕರಾ ಧಮ್ಮಾ ರಾಗಾದಯೋ ಪಮಾಣಂ ನಾಮ, ಆರಮ್ಮಣತೋ ವಾ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ವಾ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಪಮಾಣಂ, ಪಮಾಣಸ್ಸ ಚ ಪಟಿಪಕ್ಖಾತಿ **ಅಪ್ಪಮಾಣಾ**।

ತತ್ಥ ಚತುಪಞ್ಞಾಸ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪಞ್ಚ ಪರಿತ್ತಾ ನಾಮ, ಸತ್ತವೀಸತಿ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತಾನಿ ಮಹಗ್ಗತಾ ನಾಮ, ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಅಪ್ಪಮಾಣಾ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಪರಿತ್ತಾ ಏವ, ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಪರಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಾ ಏವ, ವಿರತಿಯೋ ಪರಿತ್ತಅಪ್ಪಮಾಣಾ ಏವ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕಂ। ಪರಿತ್ತತ್ತಿಕಂ।

ಪರಿತ್ತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಸಯಂ ಪರಿತ್ತಾ ವಾ ಹೋನ್ತು ಮಹಗ್ಗತಾ ವಾ, ಪರಿತ್ತಾದಿಧಮ್ಮೇ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಾ ತದಾರಮ್ಮಣಾತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ತೇವೀಸತಿ ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕಾ, ಕಿರಿಯಾಮನೋಧಾತುಅಹೇತುಕಜವನಞ್ಚ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾವ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾನಿ ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾವ, ಅಟ್ಠ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾವ, ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಅಟ್ಠ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಜವನಾನಿ ಚ ಸಿಯಾ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಸಿಯಾ ಮಹಗ್ಗತಾರಮ್ಮಣಾ, ಸಿಯಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣತಾಯ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ನ ಕದಾಚಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ, ಅಟ್ಠ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾಮಾವಚರಜವನಾನಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾ, ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಞ್ಚಾತಿ ಏಕಾದಸ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ನವತ್ತಬ್ಬಾಪಿ। ತೇಸು ಚ ಕುಸಲಾನಿ ಪಞ್ಚ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಫಲವಜ್ಜಿತಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಾನಿ। ತತ್ಥಾಪಿ ತಂತಂಸೇಖಾನಮೇವ ಯಥಾಸಕಂ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಕಿರಿಯಾನಿ ಛ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಾನಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾವಜ್ಜಿತರೂಪಾವಚರಾನಿ ಚೇವ ಛ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ನಿಯಮೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಾರಮ್ಮಣತಾಯ, ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಞ್ಚ ಅನಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಸಬ್ಬಥಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾತಿ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಸದಿಸಾವ, ವಿರತಿಯೋ ಸಿಯಾ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ, ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾವ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಸಿಯಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕಂ।

ಹೀನಾತಿ ಲಾಮಕಾ, ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಹೀನಪಣೀತಾನಂ ಮಜ್ಝೇ ಭವಾತಿ **ಮಜ್ಝಿಮಾ,** ಅವಸೇಸಾ ತೇಭೂಮಕಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾವ। ಉತ್ತಮಟ್ಠೇನ, ಅತಪ್ಪಕಟ್ಠೇನ ಚ **ಪಣೀತಾ,** ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತನಿಬ್ಬಾನಾನಿ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಹೀನಾವ, ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಮಜ್ಝಿಮಾವ, ಸೇಸಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಮಜ್ಝಿಮಪಣೀತಾವ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಹೀನತ್ತಿಕಂ।

"ಹಿತಸುಖಾವಹಾ ಮೇ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಏವಂ ಆಸೀಸಿತಾಪಿ ತಥಾ ಅಭಾವತೋ, ಅಸುಭಾದೀಸುಯೇವ ಸುಭನ್ತಿಆದಿವಿಪರೀತಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಚ ಮಿಚ್ಛಾ ಸಭಾವಾತಿ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾ, ವಿಪಾಕದಾನೇ ಸತಿ ಖನ್ಧಭೇದಾನನ್ತರಮೇವ ವಿಪಾಕದಾನತೋ ನಿಯತಾ, ಮಿಚ್ಛತ್ತಾ ಚ ತೇ ನಿಯತಾ ಚಾತಿ **ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತಾ**। ವುತ್ತವಿಪರೀತೇನ ಅತ್ಥೇನ ಸಮ್ಮಾ ಸಭಾವಾತಿ ಸಮ್ಮತ್ತಾ, ಸಮ್ಮತ್ತಾ ಚ ತೇ ನಿಯತಾ ಚಾತಿ **ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯತಾ**। ಉಭಯಥಾಪಿ ನ ನಿಯತಾತಿ **ಅನಿಯತಾ**।

ಆನನ್ತರಿಕಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಸಿಯಾ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತಾ, ಅಞ್ಞಥಾ ಪವತ್ತಿಯಂ ಸಿಯಾ ಅನಿಯತಾ। ಅಹೇತುಕಅಕಿರಿಯನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠೀಸು ಹಿ ಅಞ್ಞತರಾ ದಿಟ್ಠಿ ಯಸ್ಸ ನಿಯತಾ, ತಂ ಬುದ್ಧಸತಮ್ಪಿ ವಿಬೋಧೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಯೇನ ಚ ಅನನ್ತರೇ ಏವ ಅತ್ತಭಾವೇ ಫಲದಾನತೋ ಆನನ್ತರಿಕೇಸು ಮಾತುಘಾತಕಪಿತುಘಾತಕಅರಹನ್ತಘಾತಕಸಙ್ಘಭೇದಕಲೋಹಿತುಪ್ಪಾದಕಸಙ್ಖಾತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಕಮ್ಮೇಸು ಏಕಮ್ಪಿ ಕಮ್ಮಂ ಪಟಿಘಚಿತ್ತೇನ ಕತಂ ಹೋತಿ, ಸೋ ಸಿನೇರುಪ್ಪಮಾಣೇಪಿ ಸುವಣ್ಣಥೂಪೇ ಕತ್ವಾ ಸಕಲಚಕ್ಕವಾಳಂ ಪೂರೇತ್ವಾ ನಿಸಿನ್ನಸಮ್ಬುದ್ಧಪ್ಪಮುಖಂ ಸಙ್ಘಂ ಯಾವಜೀವಂ ಚತೂಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪಟ್ಠಹಿತ್ವಾಪಿ ತೇನ ಕುಸಲೇನ ಆನನ್ತರಿಕಸ್ಸ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಆನನ್ತರಿಕೇನ ಪನ ಅಧಿಕೇನ ಆನನ್ತರಿಕಂ ಪಟಿಬಾಹತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಆನನ್ತರಿಕಾ ಚ ಮಗ್ಗಫಲಾನಂ, ಮಹಗ್ಗತಾನಞ್ಚ ಪಟಿಬಾಹಕತಾಯ ಅನನ್ತರಮೇವ ನಿರಯೇ ವಿಪಾಕದಾನತೋ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತಾ ಚ ಜಾತಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಪನ ಮಗ್ಗಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯತಾ ನಾಮ, ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಅನಿಯತಾ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಮೋಹೋ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಲೋಭೋ ದಿಟ್ಠಿ ದೋಸೋ ಥಿನಂ ಮಿದ್ಧನ್ತಿ ಇಮೇ ನವ ಸಿಯಾ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತಾ, ಸಿಯಾ ಅನಿಯತಾ, ಸೇಸಅಕುಸಲಾ, ಕರುಣಾ, ಮುದಿತಾ ಚ ಅನಿಯತಾ ಏವ, ಸೇಸಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಸಿಯಾ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯತಾ, ಸಿಯಾ ಅನಿಯತಾ, ತಿಜಾತಿಕಾ ಪನ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕನ್ತಿ। ಮಿಚ್ಛತ್ತತ್ತಿಕಂ।

ನಿಬ್ಬಾನಂ ಮಗ್ಗತಿ, ಕಿಲೇಸೇ ವಾ ಮಾರೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಮಗ್ಗೋ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ಸೋ ಆರಮ್ಮಣಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ**। ಲೋಕಿಯೋ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋಪಿ ಮಗ್ಗೋ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಏತೇಸಂ ಹೇತೂತಿ **ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ,** ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ। ಮಗ್ಗೇ ವಾ ಹೇತೂತಿ ಮಗ್ಗಹೇತೂ, ಅಲೋಭಾದಯೋ। ತೇ ಏತೇಸಂ ಹೇತೂತಿ **ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ**। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಸಯಂ ಮಗ್ಗೋ ಚೇವ ಹೇತು ಚ, ಇತಿ ಮಗ್ಗಭೂತೋ ಹೇತು ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ,** ಲೋಕುತ್ತರಾವ । ಅಭಿಭವಿತ್ವಾ ಪವತ್ತನಟ್ಠೇನ ಮಗ್ಗೋ ಅಧಿಪತಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೋ, ಸಹಜಾತೋ ವಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೋ,** ತದುಭಯಂ।

ತತ್ಥ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕುಸಲಕಿರಿಯಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಭೂತಾ, ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಞ್ಚ ಸಿಯಾ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ, ಸಿಯಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾ, ಅರಿಯಾನಂ ಹಿ ಚೇತೋಪರಿಯಅನಾಗತಂಸಞಾಣಾನಿ ಪರೇಸಞ್ಞೇವ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಸ್ಸ ಜಾನನಕಾಲೇ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾನಿ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಾನಿ ಪನ ಅತ್ತನೋ, ಪರೇಸಞ್ಚಾಪಿ ತದಞ್ಞಾರಮ್ಮಣಕಾಲೇ ಪನ ನವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಪನ ನಿಯಮೇನ ಪರಚಿತ್ತವಿಸಯತ್ತಾ ತೇನ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಗತಮಗ್ಗಂ ಅರಿಯಾ ಆಲಮ್ಬಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಅನಾಗತಂಸಞಾಣೇನ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅನಾಗತೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಸ್ಸ ಉಪರಿಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅವಿಸಯತ್ತಾ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಅರಿಯಾ ಹಿ ಯಥಾಸಕಂ, ಹೇಟ್ಠಿಮಞ್ಚ ಮಗ್ಗಫಲಂ ಜಾನಿತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ನ ಉಪರಿಮಂ। ತಾನಿ ಪನ ಅಭಿಞ್ಞಾಜವನಾನಿ ಮಗ್ಗೇನ ಅಸಹಜಾತತ್ತಾ ನ ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾನಿ। ಮಗ್ಗಂ ಗರುಂಕತ್ವಾ ಅಪ್ಪವತ್ತನತೋ ನ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತೀನಿ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅನ್ತಮಸೋ ಲೋಕುತ್ತರಮಪಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಅತ್ತನೋ ಮಹಗ್ಗತತಾಯ ರಾಜಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ತಸ್ಸ ಮಾತಾಪಿತರೋ ವಿಯ, ಮನೋದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅಹೇತುಕತಾಯ ರಾಜಾನಂ ದಿಸ್ವಾ ಖುಜ್ಜಚೇಟಕಾದಯೋ ವಿಯ। ಚತ್ತಾರಿ ಮಗ್ಗಟ್ಠಚಿತ್ತಾನಿ ಸಬ್ಬದಾ ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ ಏವ, ತಾನೇವ ಚ ವೀಮಂಸಾವೀರಿಯಾನಂ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಸಿಯಾ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೋ, ಇತರೇಸಂ ಛನ್ದಚಿತ್ತಾನಂ ಅಧಿಪತಿಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಸಿಯಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾ, ಅಟ್ಠ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾಮಾವಚರಜವನಾನಿ ಸಿಯಾ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ, ಸಿಯಾ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೋ, ಸಿಯಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾ। ತಾನಿ ಹಿ ಅತ್ತನಾ, ಪರೇಹಿ ಚ ಪಟಿವಿದ್ಧಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಕಾಲೇ ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣಾ, ಅತ್ತನೋ ಮಗ್ಗಂ ಗರುಂಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಕಾಲೇ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೋ ಚ ತಥಾಅಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ನವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಅರಿಯಾ ಹಿ ಪರೇಸಂ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಾ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತಾಪಿ ಅತ್ತನೋ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ವಿಯ ಗರುಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ಅಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ। ತೇಸು ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಸೋತಾಪನ್ನಾನಮೇವ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಜಾನಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನಾಞ್ಞೇಸಂ, ಸಕದಾಗಾಮೀ ಪನ ಸಕದಾಗಾಮೀನಮ್ಪಿ, ನ ಅನಾಗಾಮಿಅರಹನ್ತಾನಂ, ಅನಾಗಾಮೀ ಪನ ಅನಾಗಾಮೀನಮ್ಪಿ, ನ ಅರಹನ್ತಾನಂ, ಅರಹಾ ಪನ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ಜಾನಾತಿ, ಸೋಭನಲೋಕಿಯಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ನವತ್ತಬ್ಬಾನೇವ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ವಿರತಿಯೋ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲೇ ಮಗ್ಗಸದಿಸಾವ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ನವತ್ತಬ್ಬಾ, ಕರುಣಾ, ಮುದಿತಾ, ಅಕುಸಲಾ ಚ ನವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ನವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ। ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕಂ।

ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಏತ್ಥ ವತ್ತಮಾನಭೂತಾಪಗತಓಕಾಸಕತಭೂಮಿಲದ್ಧವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಾದಜರಾಭಙ್ಗಸಮಙ್ಗೀಸಙ್ಖಾತಂ ಸಙ್ಖತಂ **ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ, ಆರಮ್ಮಣರಸಂ ಅನುಭವಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಂ ಅನುಭೂತಾಪಗತಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಞ್ಚ ಉಪ್ಪಾದಾದಿತ್ತಯಂ ಅನುಪ್ಪತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಂ ಭೂತಾಪಗತಸಙ್ಖಾತಂ, ಸೇಸಸಙ್ಖತಞ್ಚ **ಭೂತಾಪಗತುಪ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ, "ಯಾನಿಸ್ಸ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇಕತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನ ವುತ್ತಂ ಕಮ್ಮಂ ಅತೀತಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ಅಞ್ಞಂ ವಿಪಾಕಂ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಿಪಾಕಸ್ಸೋಕಾಸಂ ಕತ್ವಾ ಠಿತತ್ತಾ, ತಥಾಕತೋಕಾಸಞ್ಚ ವಿಪಾಕಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಮ್ಪಿ ಏಕಂಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕತೋ **ಓಕಾಸಕತುಪ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ, ತಾಸು ತಾಸು ಭೂಮೀಸು ಅಸಮೂಹತಂ ಅಕುಸಲಂ **ಭೂಮಿಲದ್ಧುಪ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಆರಮ್ಮಣಭೂತಾ ತೇಭೂಮಕಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ **ಭೂಮಿ** ನಾಮ, ತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಉಪ್ಪತ್ತಾರಹಕಿಲೇಸಜಾತಾ **ಭೂಮಿಲದ್ಧಂ** ನಾಮ, ತೇಹಿ ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸಾ ಭೂಮಿ ಲದ್ಧಾ ಹೋತೀತಿ ಏವಮೇತೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಇಧ ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ತತ್ರಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ಪುಬ್ಬನ್ತತೋ ಉಪ್ಪಾದತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಭಙ್ಗಾ ಪನ್ನಾ ಗತಾ ಪವತ್ತಾತಿ **ಉಪ್ಪನ್ನಾ,** ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಅತ್ಥೋ । ನ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ **ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ**। ಪರಿನಿಟ್ಠಿತಕಾರಣೇಕದೇಸತ್ತಾ ಅವಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ **ಉಪ್ಪಾದಿನೋ,** ಉಭಯೇನಾಪಿ ಅನಾಗತಾವ ದಸ್ಸಿತಾ। ಅಯಂ ಹಿ ತಿಕೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅದ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ಪೂರೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತೋ। ಲದ್ಧೋಕಾಸಸ್ಸ ಹಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಿಪಾಕೋ ಉಪ್ಪಾದೀ ನಾಮ। ಯದಿ ಪನ ಆಯೂಹಿತಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಸಬ್ಬಂ ವಿಪಾಕಂ ದದೇಯ್ಯ, ಅಸ್ಸ ಓಕಾಸೋ ನ ಭವೇಯ್ಯ। ತಂ ಪನ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ ಧುವವಿಪಾಕಂ, ಅದ್ಧುವವಿಪಾಕಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಪಞ್ಚಾನನ್ತರಿಕಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಚತುತ್ಥಮಗ್ಗಾದಿ **ಧುವವಿಪಾಕಂ** ನಾಮ। ತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ಖಣಪ್ಪತ್ತಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ ಅಪ್ಪತ್ತಮ್ಪಿ। ತತ್ಥ ಖಣಪ್ಪತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ, ಅಪ್ಪತ್ತಂ ಅನುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ। ತಸ್ಸ ದುವಿಧಸ್ಸ ಚ ವಿಪಾಕೋ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ ಖಣಪ್ಪತ್ತೋ ಚ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಚ। ತತ್ಥ ಖಣಪ್ಪತ್ತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ, ಅಪ್ಪತ್ತೋ ಚಿತ್ತಾನನ್ತರೇ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತು, ಕಪ್ಪಸತಸಹಸ್ಸಾತಿಕ್ಕಮೇ ವಾ ಧುವಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಉಪ್ಪಾದೀ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸ್ಸ ಬೋಧಿಸತ್ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಫಲಂ ಉಪ್ಪಾದೀ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಚತೂಸು ಭೂಮೀಸು ವಿಪಾಕೋ, ಕಮ್ಮಜರೂಪಞ್ಚ ವತ್ತಮಾನುಪ್ಪನ್ನಾ ನಾಮ, ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾ ಉಪ್ಪಾದಿನೋ ನಾಮ, ನ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ"ತಿ। ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಿರಿಯಾ, ಕಮ್ಮಜರೂಪಞ್ಚ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಸಿಯಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ, ನ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಾ "ಉಪ್ಪಾದಿನೋ"ತಿ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಸದಿಸಾವ, ಸೇಸಾ ದುವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅತೀತಾ, ಪನೇತ್ಥ ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ನವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ। ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಿಕಂ।

ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ, ಉಪ್ಪಾದಾದಿಕ್ಖಣಂ ವಾ ಪತ್ವಾ ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಇತಾ ಗತಾ ಪತ್ತಾತಿ **ಅತೀತಾ**। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನ ಆಗತಾತಿ **ಅನಾಗತಾ**। ತಂ ತಂ ಕಾರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾ**, ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖತಾ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಾ। ನ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು ತೇಕಾಲಿಕಭಾವಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ತಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನೇತ್ಥ ನವತ್ತಬ್ಬನ್ತಿ। ಅತೀತತ್ತಿಕಂ।

ಅತೀತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾ**। ಸೇಸಪದದ್ವಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ತತ್ಥ ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ ಅತೀತಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತಿತೋ ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಾನಿ, ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಮನೋಧಾತುಯೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾವ, ಸೇಸಾ ಏಕಾದಸ ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕಾ, ಅಹೇತುಕಹಸನಚಿತ್ತಞ್ಚ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸೇಸಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಚ ಅಭಿಞ್ಞಾಭೂತರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕುಸಲಕಿರಿಯಾ ಚ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ನವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ತೇಸು ಕಾಮಾವಚರಾನಂ ಅತೀತಾದೀಸು ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪವತ್ತಿವಿಭಾಗೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋವ। ನವತ್ತಬ್ಬತಾ ಪನ ತೇಸು ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಜವನಕುಸಲಾನಂ ಪಞ್ಞತ್ತಾರಮ್ಮಣವಸೇನೇವ, ನ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣವಸೇನ, ತೇಸುಪಿ ತಿಹೇತುಕಜವನಾವಜ್ಜನಾನಂ ಮಗ್ಗಫಲರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಾನಂ, ಪುರೇಚಾರಿಕಭಾವೇನಾಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನವಿಸಯಾನಞ್ಚ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಭಾವೇನಾಪಿ ನವತ್ತಬ್ಬತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಪನ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸ ತಾವ ಕಾಯವಸೇನ ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಣಾಮೇತ್ವಾ ಕಾಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ದಿಸ್ಸಮಾನೇನ ಕಾಯೇನ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ಅತೀತಂ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಚಿತ್ತಂ ಆರಬ್ಭ ಪವತ್ತನತೋ ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಂ, "ಅನಾಗತೇಸು ರೂಪಾನಿ ಏವಂ ಹೋನ್ತೂ"ತಿ ಅಧಿಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಂ, ಕಾಯಂ ಪನ ಚಿತ್ತಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಂ ಕತ್ವಾ ಅದಿಸ್ಸಮಾನೇನ ಕಾಯೇನ ಗಮನಕಾಲೇ, ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಕುಮಾರವಣ್ಣಾದೀನಂ, ಬಹಿದ್ಧಾಪಾಸಾದಕೂಟಾಗಾರಾದೀನಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ನಿಮ್ಮಾನಕಾಲೇ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ತಾವ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಇದ್ಧಿವಿಧಸ್ಸ ಛಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ಬಾಹಿರಞ್ಚ ತೇಕಾಲಿಕಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ದಿಬ್ಬಸೋತಸ್ಸ ಕುಚ್ಛಿಗತಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ಬಾಹಿರಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಸದ್ದಾಯತನಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ। ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಅತೀತೇ ಸತ್ತದಿವಸಬ್ಭನ್ತರೇ, ಅನಾಗತೇ ಸತ್ತದಿವಸಬ್ಭನ್ತರೇ ಚ ಪರೇಸಞ್ಞೇವ ಚಿತ್ತಂ ಅತೀತಞ್ಚ ಅನಾಗತಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ। ಸತ್ತದಿವಸಾತಿಕ್ಕಮೇ ಪನೇತಂ ಪರಚಿತ್ತಂ ಜಾನಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ಅತೀತಂಸಅನಾಗತಂಸಞಾಣಾನಂ ಹಿ ಏಸ ವಿಸಯೋ, ನ ಏತಸ್ಸ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಜಾನನಕಾಲೇ ಪನಸ್ಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಮಾರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ।

ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ ನಾಮೇತಂ ತಿವಿಧಂ ಖಣಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಸನ್ತತಿಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅದ್ಧಾಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚಾತಿ। ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿಭಙ್ಗಪ್ಪತ್ತಂ **ಖಣಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। ಸನ್ತತಿಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಪನ ದುವಿಧಂ ರೂಪಾರೂಪವಸೇನ। ತತ್ಥ ಆತಪಟ್ಠಾನಾ ಆಗನ್ತ್ವಾ ಗಬ್ಭಂ ಪವಿಟ್ಠಸ್ಸ ಯಾವ ಅನ್ಧಕಾರಭಾವೋ ನ ವಿಗಚ್ಛತಿ, ಅನ್ತೋಗಬ್ಭೇ ವಾ ವಸಿತ್ವಾ ದಿವಾ ಆತಪಟ್ಠಾನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತಸ್ಸ ಯಾವ ಅಕ್ಖೀನಂ ಫನ್ದನಭಾವೋ ನ ವೂಪಸಮ್ಮತಿ, ಅಯಂ **ರೂಪಸನ್ತತಿ** ನಾಮ। ದ್ವೇ ತಯೋ ಜವನವಾರಾ **ಅರೂಪಸನ್ತತಿ** ನಾಮ, ತದುಭಯಂ **ಸನ್ತತಿಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏಕಭವಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ **ಅದ್ಧಾಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣವಿಸಯೇ ಕತಿಪಯಜವನವಾರಾ ಅದ್ಧಾಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಖಣಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಂ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋತಿ ಆವಜ್ಜನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿರುಜ್ಝನತೋ। ನ ಹಿ ಆವಜ್ಜನಜವನಾನಂ ಏತ್ಥ ಭಿನ್ನಾರಮ್ಮಣತಾ ಯುತ್ತಾ। ರೂಪಸನ್ತತಿಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಪನ ಕತಿಪಯಜವನವಾರಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಂ ಅದ್ಧಾಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ। ಇದ್ಧಿಮಾ ಹಿ ಪರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಿತುಕಾಮೋ ಆವಜ್ಜೇತಿ, ತಂ ಆವಜ್ಜಿತಕ್ಖಣೇ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಚಿತ್ತಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ತೇನೇವ ಸಹ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ತತೋ ತದೇವ ನಿರುದ್ಧಂ ಚಿತ್ತಮಾಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಚತ್ತಾರಿ, ಪಞ್ಚ ವಾ ಜವನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಇದ್ಧಿಚಿತ್ತಂ, ಸೇಸಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಜವನಾನಿ । ತೇಸಞ್ಚ ಏಕಾರಮ್ಮಣತ್ತೇಪಿ ಇದ್ಧಿಚಿತ್ತಮೇವ ಪರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನಾತಿ, ನ ಇತರಾನಿ। ಯಥಾ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರವೀಥಿಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಇತರಾನಿ, ತೇಸು ಚ ಆವಜ್ಜನಮೇವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಂ, ಇತರಾನಿ ಪನ ಅದ್ಧಾಸನ್ತತಿವಸೇನ ಪರಿಯಾಯತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ, ಏವಮೇತಸ್ಸ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಚಿತ್ತಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಖೋ ಪರಸ್ಸೇವ, ನ ಅತ್ತನೋ।

ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ ಪನ ನಾಮಗೋತ್ತಕಸಿಣಪಞ್ಞತ್ತಾದಿಅನುಸ್ಸರಣೇ, ನಿಬ್ಬಾನಾನುಸ್ಸರಣೇ ಚ ನವತ್ತಬ್ಬಾರಮ್ಮಣಂ, ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾನುಸ್ಸರಣೇ ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಮೇವ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅತೀತೇಸು ಸಾಸವಾನಾಸವೇಸು, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇಸು ಚ ಧಮ್ಮೇಸು ಅನಾರಮ್ಮಣಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಬುದ್ಧಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸಮಗತಿಕಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ಬಾಹಿರಞ್ಚ ಅತೀತಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾಮತ್ತಮೇವ। "ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಚಿತ್ತಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ"ತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** ವುತ್ತಂ, **ಪಟ್ಠಾನೇ** ಪನ "ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಞಾಣಸ್ಸ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಸ್ಸ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೧.೧.೪೦೪) ವುತ್ತತ್ತಾ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಾನಂ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಪಿ ಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಹೋನ್ತಿ ಏವಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಸ್ಸ ಪನ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ಬಾಹಿರಞ್ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ವಣ್ಣಾಯತನಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ। ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ ಛಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಅನಾಗತಮೇವ ಅಜ್ಝತ್ತಞ್ಚ ಬಾಹಿರಞ್ಚಾರಮ್ಮಣಂ, ಇದಮ್ಪಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಞಾಣಂ ವಿಯ ಅನಾಗತೇ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸದಿಸನ್ತಿ। ಏವಂ ಅಭಿಞ್ಞಾನಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಸು, ನವತ್ತಬ್ಬೇಸು ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರೇಸು ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯಥಾಯೋಗಂ ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಾನಿ ಪನ್ನರಸ ರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತಾನಿ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾನಿ, ಅಟ್ಠ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ ನವತ್ತಬ್ಬಾನಿ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾವ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅತೀತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕಂ।

"ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಮಯಂ ಅತ್ತಾತಿ ಗಹಣಂ ಗಮಿಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ವಿಯ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ಅತ್ತಾನಂ ಅಧಿಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾತಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಾ**। ಅಜ್ಝತ್ತ-ಸದ್ದೋ ಪನಾಯಂ ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತೇ ಅಜ್ಝತ್ತಜ್ಝತ್ತೇ ವಿಸಯಜ್ಝತ್ತೇತಿ ಚತೂಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅಜ್ಝತ್ತರತೋ ಸಮಾಹಿತೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೩೬೨) ಹಿ ಅಯಂ ಗೋಚರಜ್ಝತ್ತೇ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವಾ ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೭೩) ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತೇ। "ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೦೪) ಅಜ್ಝತ್ತಜ್ಝತ್ತೇ। "ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಸುಞ್ಞತಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೮೭) ವಿಸಯಜ್ಝತ್ತೇ, ಇಸ್ಸರಿಯಟ್ಠಾನೇತಿ ಅತ್ಥೋ। ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಇಸ್ಸರಿಯಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ। ಇಧ ಪನಾಯಂ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತೇ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಪವತ್ತಾ ಪಾಟಿಪುಗ್ಗಲಿಕಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಇಧ ಅಜ್ಝತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತೋ ಬಹಿಭೂತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ವಾ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಾ ವಾ ರೂಪಾರೂಪಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಬಹಿದ್ಧಾ ನಾಮ, ತತಿಯಪದಂ ತದುಭಯವಸೇನ ವುತ್ತಂ।

ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಾನಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧರೂಪಂ ತಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಪಣ್ಣತ್ತಿಯೋ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾವ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ತಿಕೇ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಅಲಬ್ಭಮಾನಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯೋಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಾರಮ್ಮಣಂ, ತದೇವ ಇಧ ನವತ್ತಬ್ಬಂ। ತೇನೇವ ಹಿ ಭಗವತಾ ಅನನ್ತರತ್ತಿಕೇ "ಕಸಿಣಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಿ ಕಾಮರೂಪಾವಚರಾದಿಚಿತ್ತಾನಿ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾನಿ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಞ್ಚ ನವತ್ತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕಂ। ಅಜ್ಝತ್ತತ್ತಿಕಂ।

ಯಥಾವುತ್ತೇ ಅಜ್ಝತ್ತಾದಿಕೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಅಯಂ ತಿಕೋ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಚಿತ್ತಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನೇವ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನತ್ತಯಂ, ರೂಪಾವಚರಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಾನಿ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾನೇವ, ಪೋಟ್ಠಬ್ಬನವಜ್ಜಿತಾ ಅಹೇತುಕಮಹಾವಿಪಾಕಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅವಸೇಸಾ ಪನ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನವಜ್ಜಿತಾನಿ ಆವಜ್ಜನಜವನಾನಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾ ಚ ಸಿಯಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಆವಜ್ಜನಪರಿಕಮ್ಮಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾದಿಭಾವಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಸಿಯಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾತಿ। ತೇಸಂ ಅಜ್ಝತ್ತಾದಿಆರಮ್ಮಣತಾ ಅನನ್ತರತ್ತಿಕೇ, ಹೇಟ್ಠಾ ಚ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಞಾತಬ್ಬಾ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನತ್ತಯಂ, ಪನ ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ ನವತ್ತಬ್ಬಾವ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿರತೀ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾವ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ ನವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕಂ।

ದಟ್ಠಬ್ಬಭಾವಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಹ ನಿದಸ್ಸನೇನಾತಿ ಸನಿದಸ್ಸನಾ, ಪಟಿಹನನಭಾವಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಹ ಪಟಿಘೇನಾತಿ ಸಪ್ಪಟಿಘಾ, ಸನಿದಸ್ಸನಾ ಚ ತೇ ಸಪ್ಪಟಿಘಾ ಚಾತಿ **ಸನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾ,** ರೂಪಾಯತನಮೇವ। ನೀಲಾದಿಭೇದಮುಪಾದಾಯ ಪನ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ। ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಭಾವಸಙ್ಖಾತಂ ನಿದಸ್ಸನನ್ತಿ ಅನಿದಸ್ಸನಾ, ಅನಿದಸ್ಸನಾ ಚ ತೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಪ್ಪಟಿಘಾ ಚಾತಿ **ಅನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾ,** ಸೇಸಾನಿ ಓಳಾರಿಕರೂಪಾನಿ। ತತಿಯಪದಂ ಉಭಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೇನ ವುತ್ತಂ, ಸುಖುಮರೂಪಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾ** ನಾಮ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತ್ತಿಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಿಕಂ।

ತಿಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಭಿಧಮ್ಮದುಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ದುಕಮಾತಿಕಾಯ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ಅನಾಗತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಂಯೇವ ಕರಿಸ್ಸಾಮ। ಹೇತುಗೋಚ್ಛಕೇ ತಾವ ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾತಿ ಏತ್ಥ ಹೇತುಹೇತು ಪಚ್ಚಯಹೇತು ಉತ್ತಮಹೇತು ಸಾಧಾರಣಹೇತೂತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಹೇತೂ। ತತ್ಥ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಛ ಧಮ್ಮಾ **ಹೇತುಹೇತೂ** ನಾಮ, ಉಪಾದಾರೂಪಾದೀನಂ ಮಹಾಭೂತಾದಯೋ **ಪಚ್ಚಯಹೇತೂ** ನಾಮ, ವಿಪಾಕುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ **ಉತ್ತಮಹೇತೂ** ನಾಮ, ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ **ಸಾಧಾರಣಹೇತೂ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಹೇತುಹೇತು ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। **ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಹೇತುಸಙ್ಖಾತಾ ಧಮ್ಮಾ, "ಹೇತುಧಮ್ಮಾ"ತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ಸೋಯೇವತ್ಥೋ। **ನ ಹೇತೂ**ತಿ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಚನಂ।

ತತ್ಥ ಅಲೋಭೋ ಅದೋಸೋ ಅಮೋಹೋತಿ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ತಯೋ, ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋತಿ ಅಕುಸಲಾ ತಯೋ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಛ ಧಮ್ಮಾ ಹೇತೂ ನಾಮ। ಇಮೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಚೇತಸಿಕಾ, ಸಬ್ಬಾನಿ ಚ ಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ನ ಹೇತೂ ನಾಮ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸದುಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಹೇತುದುಕಂ ಪಠಮಂ।

ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಪವತ್ತೇನ ಸಹ ಹೇತುನಾತಿ **ಸಹೇತುಕಾ**। ತಥೇವ ಪವತ್ತೋ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಹೇತೂತಿ **ಅಹೇತುಕಾ**।

ತತ್ಥ ಅಹೇತುಕಚಿತ್ತವಜ್ಜಿತಾನಿ ಏಕಸತ್ತತಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಸಹೇತುಕಾ ನಾಮ। ತೇಸು ದ್ವೇ ಮೋಹಮೂಲಾನಿ ಮೋಹೇನೇವ ಸಹೇತುಕಾನಿ, ಅಟ್ಠ ಲೋಭಮೂಲಾನಿ ಲೋಭಮೋಹೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ, ದ್ವೇ ದೋಸಮೂಲಾನಿ ದೋಸಮೋಹೇಹಿ, ದ್ವಾದಸ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾನಿ ಅಲೋಭಾದೋಸೇಹಿ, ಸೇಸಾನಿ ಸತ್ತಚತ್ತಾಲೀಸ ಅಲೋಭಾದೀಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಸಹೇತುಕಾನೀತಿ, ಮೋಹಮೂಲೇಸು ಪನ ಮೋಹೋ, ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಮನೋಧಾತು, ಸನ್ತೀರಣತ್ತಯಂ, ವೋಟ್ಠಬ್ಬನಂ, ಹಸಿತುಪ್ಪಾದಕಾನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಹೇತುಕಾ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಲೋಭದೋಸಾ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಚ ಮೋಹೇನೇವ ಸಹೇತುಕಾ, ದಿಟ್ಠಿಮಾನೋ ಲೋಭಮೋಹೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ, ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾನಿ ದೋಸಮೋಹೇಹಿ, ಮೋಹೋ ಪನ ಸಿಯಾ ಲೋಭೇನ, ಸಿಯಾ ದೋಸೇನಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಸಹೇತುಕೋಪಿ ಮೋಹಮೂಲೇಸು ಅಹೇತುಕೋಪಿ, ಥಿನಮಿದ್ಧಾನಿ ಸಿಯಾ ಲೋಭಮೋಹೇಹಿ, ಸಿಯಾ ದೋಸಮೋಹೇಹೀತಿ ತೀಹಿಪಿ ಸಹೇತುಕಾನಿ, ಅಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಉದ್ಧಚ್ಚಾನಿ ತಥಾ ಚ ಕೇವಲಮೋಹೇನ ಚ, ಅಮೋಹೋ ಪನ ಅಲೋಭಾದೋಸೇಹೇವ ದ್ವೀಹಿ, ಅಲೋಭೋ ಸಿಯಾ ಅದೋಸಾಮೋಹೇಹಿ, ಸಿಯಾ ಅದೋಸೇನಾತಿ ದ್ವೀಹಿ, ಅದೋಸೋ ಸಿಯಾ ಅಲೋಭಾಮೋಹೇಹಿ, ಸಿಯಾ ಅಲೋಭೇನಾತಿ ದ್ವೀಹಿ, ಸೇಸಾ ಪನ ದ್ವಾವೀಸತಿ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಸಿಯಾ ತೀಹಿ, ಸಿಯಾ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಹೇತೂಹಿ ಸಹೇತುಕಾ, ಛನ್ದೋ ಪನ ಯಥಾಯೋಗಂ ತೀಹಿ, ಪೀತಿದೋಸವಜ್ಜಿತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಸಿಯಾ ಸಹೇತುಕಾಪಿ ಅಹೇತುಕಾಪಿ, ಸೇಸಾ ಏಕಾದಸ ತಿಜಾತಿಕಾ ಛಹಿ ಹೇತೂಹಿ ಸಹೇತುಕಾಪಿ ಅಹೇತುಕಾಪಿ, ವೇದನಾ ಚೇತ್ಥ ದೋಮನಸ್ಸಭೂತಾ ದ್ವಿಹೇತುಕಾವ, ಸೋಮನಸ್ಸಉಪೇಕ್ಖಾ ಯಥಾಯೋಗಂ ದೋಸವಜ್ಜಿತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಸಹೇತುಕಾಪಿ ಅಹೇತುಕಾಪಿ, ಸುಖದುಕ್ಖಭೂತಾ ಅಹೇತುಕಾವ, ಇದಞ್ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸದುಕನ್ತಿ। ದುತಿಯಂ।

ಏಕುಪ್ಪಾದಾದಿತಾಯ ಹೇತುನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ **ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ**। ಹೇತುನಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾತಿ **ಹೇತುವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ**। ಅಯಂ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕೋ ಅನನ್ತರೇ ವುತ್ತಸಹೇತುಕದುಕೇನ ಅತ್ಥತೋ ನಿನ್ನಾನಾಕರಣೋ। ಸಹೇತುಕದುಕೋ ಏವ ಹಿ ಭಗವತಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ, ತಥಾ ಬುಜ್ಝನಕಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಾ ಅಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕಭಾವೇನಾಪಿ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಸಮಾನತ್ಥದುಕಾನಂ ವಚನೇ ಕಾರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತಿಯಂ।

ಚತುತ್ಥಾದಯೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಪಠಮದುಕದುತಿಯತತಿಯದುಕೇಸು ಪಠಮಪದೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದ್ವೇ ದುಕಾ, ಪಠಮದುಕೇ ಚ ಪಚ್ಛಿಮಪದಂ ದುತಿಯದುಕೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಏಕಂ ದುಕನ್ತಿ ತಯೋ ದುಕಾ ದೇಸಿತಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಪದತ್ಥೋ ವುತ್ತನಯೋವ।

ತತ್ಥ ಚ ಯಥೇವ "ಹೇತೂ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಸಹೇತುಕಾ ಚ, ಸಹೇತುಕಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನ ಚ ಹೇತೂ"ತಿ ಅಯಂ ದುಕೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ತಥಾ "ಹೇತೂ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಅಹೇತುಕಾ ಚ, ಅಹೇತುಕಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ನ ಚ ಹೇತೂ"ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ಸಮ್ಭವತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕೇನ ಯೋಜನಾಯಪಿ ಏಕೋ ಲಬ್ಭತಿ। ಯಥಾ ಚ "ನ

ಹೇತೂ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಹೇತುಕಾಪಿ, ಅಹೇತುಕಾಪೀ"ತಿ ಅಯಂ ಲಬ್ಭತಿ, ತಥಾ "ಹೇತೂ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಹೇತುಕಾಪಿ, ಅಹೇತುಕಾಪೀ"ತಿ ಅಯಮ್ಪಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಸಹೇತುಕದುಕೇ ದ್ವೇ ದುಕಾ, ಏವಂ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕೇಪಿ "ನ ಹೇತೂ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಪಿ, ಹೇತುವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾಪೀ"ತಿ ಚ "ಹೇತೂ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಪಿ, ಹೇತುವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾಪೀ"ತಿ ಚ ದ್ವೇ ದುಕಾ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ಅಪರೇಪಿ ಪಞ್ಚ ದುಕಾ ಹೇತುಗೋಚ್ಛಕೇ ಯೋಜೇತುಂ ಸಕ್ಕಾ। ತೇ ಪನ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುನ್ತಿ ಛಸು ಏವ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಯೇ ತಾವ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ದ್ವೇ ತಯೋ ಹೇತೂ ಏಕತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ ಹೇತೂ ಚೇವ ಅಞ್ಞೋಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖಾಯ ಸಹೇತುಕಾ ಚ ನಾಮ। ಸಹೇತುಕಚಿತ್ತೇಸು ಪನ ಹೇತುಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಹೇತುಕಾ ಚೇವ ನ ಚ ಹೇತೂ ನಾಮ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ದುಕೇ ಸಬ್ಬೇ ಅಹೇತುಕಧಮ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಹೇತುವಜ್ಜಿತಾ ಅಕುಸಲಾ ಚೇವ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಚ, ಛನ್ದೋ ಚ ಸಹೇತುಕೋ ಚೇವ ನ ಹೇತು ಏವ, ಸೇಸಾ ತಿಜಾತಿಕಾ, ತಥಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಮೋಹೋ ಪನ ಹೇತು ಚೇವ ಸಹೇತುಕೋ ಚ ನವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ। ಚತುತ್ಥಂ।

ಅನನ್ತರದುಕೋಪಿ ಇಮಿನಾ ದುಕೇನ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಸದಿಸೋವಾತಿ। ಪಞ್ಚಮಂ।

ಸಹೇತುಕಚಿತ್ತೇಸು ಹೇತುವಜ್ಜಿತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ **ನಹೇತೂ ಸಹೇತೂ** ನಾಮ, ಅಹೇತುಕಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ನಹೇತೂ ಅಹೇತುಕಾ** ನಾಮ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ದುಕೇ ಛ ಹೇತೂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ। ಛಟ್ಠಂ।

ಹೇತುಗೋಚ್ಛಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಸತ್ತಸು ಚೂಳನ್ತರದುಕೇಸು ಅತ್ತನೋ ನಿಪ್ಫಾದಕೇನ ಸಹ ಪಚ್ಚಯೇನಾತಿ **ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ,** ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರೂಪಾನಿ। ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಉಪ್ಪಾದೇ ವಾ ಠಿತಿಯಂ ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಅಹುತ್ವಾ ಭವನಸ್ಸೇವಾಭಾವಾತಿ **ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ,** ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ। ದೇಸನಾಯ ಪನೇತ್ಥ ಪರಮತಾಯ ಸೋತಪತಿತವಸೇನ ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ಏವಂ ಸನಿದಸ್ಸನಾದೀಸುಪಿ। ಇದಞ್ಚ ಇತೋ ಪರಾನಿ ಛ ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸದುಕಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತತೋ ಪರಞ್ಚ ಯತ್ಥ "ಇಮೇ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ"ತಿ ನ ವಕ್ಖಾಮ, ತಂ ನಿಪ್ಪದೇಸನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಸಪ್ಪಚ್ಚಯದುಕಂ।

ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಮಾಗನ್ತ್ವಾ ಕತಾತಿ **ಸಙ್ಖತಾ**। ನ ಸಙ್ಖತಾತಿ **ಅಸಙ್ಖತಾ**। ಇದಞ್ಚ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯದುಕಸದಿಸಮೇವ। ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಸಙ್ಖತಉಭಯದುಕಂ ಸಬ್ಬಥಾ ಸದಿಸಮೇವ। ಸಙ್ಖತದುಕಂ।

ರೂಪಾಯತನಂ **ಸನಿದಸ್ಸನಂ** ನಾಮ। ಸೇಸರೂಪಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಅನಿದಸ್ಸನಾ** ನಾಮ। ಸನಿದಸ್ಸನದುಕಂ।

ಪಸಾದವಿಸಯರೂಪಾನಿ ದ್ವಾದಸ **ಸಪ್ಪಟಿಘಾ** ನಾಮ। ಸೇಸರೂಪಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಅಪ್ಪಟಿಘಾ** ನಾಮ। ಸಪ್ಪಟಿಘದುಕಂ।

ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗವಸೇನ ರೂಪಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ರೂಪಿನೋ,** ರುಪ್ಪನಲಕ್ಖಣಂ ವಾ ರೂಪಂ, ತಂ ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ರೂಪಿನೋ,** ಭೂತೋಪಾದಾಯರೂಪಮೇವ। ನ ರೂಪಿನೋ **ಅರೂಪಿನೋ,** ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕನಿಬ್ಬಾನಾನಿ। ರೂಪಿದುಕಂ।

ಲೋಕೋ ವುಚ್ಚತಿ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ವಟ್ಟಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇನ ಲೋಕೇ ನಿಯುತ್ತಾತಿ **ಲೋಕಿಯಾ,** ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ತತೋ ಲೋಕತೋ ತತ್ಥ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಭಾವೇನ ಉತ್ತಿಣ್ಣಾತಿ **ಲೋಕುತ್ತರಾ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಾನಿ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನೇತ್ಥ ಯಂ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ತಂ ಅನೇಕುತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಲೋಕಿಯದುಕಂ।

ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸು ಕೇನಚಿ ಏಕೇನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿನಾ ವಾ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಾ। **ಕೇನಚಿ ನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ**ತಿ ತೇನೇವ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದಿನಾ ವಾ ನ ಕೇನಚಿ ವಿಜಾನಿತಬ್ಬಾನಿ। ಏವಂ ಹಿ ಸತಿ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಪದಾನಂ ಅತ್ಥನಾನತ್ತತೋ ದುಕೋ ಹೋತಿ। **ಪದಭಾಜನೀಯಸ್ಮಿಮ್ಪಿ** "ಯೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೦೧) ಏತ್ತಕಂ ಏಕದುಕನ್ತಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ "ಯೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಯೇ ವಾ ಪನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ನ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೦೧) ಅಯಮೇಕೋ ದುಕೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಸ್ಸ ಪನ ರೂಪಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ, ಸದ್ದೋ ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ದುಕಪರಿಚ್ಛೇದೋ ಞಾತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುನಾ ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ ನಾಮ। ಸೇಸರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ತೇನೇವ ಚಕ್ಖುನಾ ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾ ಕೇನಚಿ ನವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ಏವಂ ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯತಬ್ಬಿಞ್ಞಾಣಮೂಲಿಕಾಸುಪಿ ಚತೂಸು ಯೋಜನಾಸು ವಿಭಾಗೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬೋ। ರೂಪಾದಯೋ ಪನ ಪಞ್ಚವಿಸಯಾ ಮನೋಧಾತುತ್ತಯೇನ ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ಸೇಸರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ತೇನೇವ ಮನೋಧಾತುತ್ತಯೇನ ಕೇನಚಿ ನವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಅವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಸ್ಸ ಅಭಾವತೋ ಪಾಳಿಯಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣವಿಞ್ಞೇಯ್ಯವಸೇನ ದುಕೋ ನ ವುತ್ತೋ, ತಥಾಪಿ ವಿಸೇಸತೋ ವತ್ತಬ್ಬೋವ। ತಥಾ ಹಿ ಛಬ್ಬಿಧಾಪಿ ಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮಾ ಕಾಮಾವಚರವಿಪಾಕಾದಿನಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಲೋಕುತ್ತರಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ತೇನೇವ ಕೇನಚಿ ನವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ತಥಾ ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಾವಚರಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಅಕುಸಲಾದಿನಾ ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಲೋಕುತ್ತರಾ ತೇನೇವ ಕೇನಚಿ ನವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ತಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಲೋಕುತ್ತರೇನ ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಂ , ಸೇಸಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ತೇನೇವ ಕೇನಚಿ ನವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಾದಿಭೇದೇನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಧಮ್ಮಾ ಯಥಾಯೋಗಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಕೇನಚಿ ನ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ನಾಮ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ದುಕೇ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ। ಕೇನಚಿವಿಞ್ಞೇಯ್ಯದುಕಂ।

ಚೂಳನ್ತರದುಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಸವಗೋಚ್ಛಕೇ ಆಸಮನ್ತತೋ ಸವನ್ತೀತಿ **ಆಸವಾ,** ಚಕ್ಖುತೋಪಿ...ಪೇ॰... ಮನತೋಪಿ ಸವನ್ತಿ, ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಧಮ್ಮತೋ ಯಾವಗೋತ್ರಭುಂ, ಓಕಾಸತೋ ಯಾವಭವಗ್ಗಾ ಸವನ್ತೀತಿ ವಾ **ಆಸವಾ,** ಏತೇ ಧಮ್ಮೇ, ಏತಞ್ಚ ಓಕಾಸಂ ಅನ್ತೋಕರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅನ್ತೋಕರಣತ್ಥೋ ಹಿ ಅಯಂ **ಆ**-ಕಾರೋ। ಚಿರಪಾರಿವಾಸಿಯಟ್ಠೇನ ಮದಿರಾದಿಆಸವಾ ವಿಯಾತಿಪಿ **ಆಸವಾ**। ಯದಿ ಚ ಚಿರಪಾರಿವಾಸಿಯಟ್ಠೇನ ಆಸವಾ, ಏತೇ ಏವ ಭವಿತುಂ ಅರಹನ್ತಿ। ಅನಾದಿತ್ತಾ ಆಯತಂ ವಾ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸವನ್ತಿ ಪಸವನ್ತೀತಿಪಿ **ಆಸವಾ**। ತತೋ ಅಞ್ಞೇ **ನೋ ಆಸವಾ** ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಕಾಮಾಸವೋ ಭವಾಸವೋ ದಿಟ್ಠಾಸವೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಅಟ್ಠಸು ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭೋ **ಕಾಮಾಸವೋ** ನಾಮ। **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** ಪನ "ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕೋ ರಾಗೋ ಕಾಮಾಸವೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೧೦೨) ಚ, "ದಿಟ್ಠಿಸಹಜಾತೋ ರಾಗೋ ಕಾಮಾಸವೋ ನ ಹೋತಿ, ದಿಟ್ಠಿರಾಗೋ ನಾಮ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೧೦೫) ಚ, "ಯೋ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಿಮಾನಕಪ್ಪರುಕ್ಖಾಭರಣೇಸು ಛನ್ದರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋ ಕಾಮಾಸವೋ ನ ಹೋತಿ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕಸ್ಸ ರಾಗಸ್ಸ ಇಧೇವ ಪಹೀನತ್ತಾ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। **ಪಾಳಿಯಂ** ಪನ "ಕಾಮಾಸವೋ ಅಟ್ಠಸು ಲೋಭಸಹಗತೇಸು ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೪೬೫) ಚ, "ಕಾಮಾಸವಂ ಪಟಿಚ್ಚ ದಿಟ್ಠಾಸವೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೩.೧) ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಭವಾಸವಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭೋ ಕಾಮಾಸವೋತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತರಾಗಸ್ಸ, ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವತ್ಥಾಭರಣಾದೀಸು ರಾಗಸ್ಸ ಚ ಭವಾಸವತ್ತಾಭಾವಾ। ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತರಾಗೋ ಏವ ಹಿ ರೂಪಾರೂಪಭವಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಭವಾಸವೋ ಹೋತಿ "ರೂಪಧಾತುಯಾ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಏತ್ಥ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಯಮ॰ ೨.ಅನುಸಯಯಮಕ.೨), ನ ಚ ಕಾಮಾಸವಭವಾಸವವಿನಿಮುತ್ತೋ ಲೋಭೋ ಅತ್ಥಿ। ಯದಿ ಸಿಯಾ, "ಲೋಭೋ ಸಿಯಾ ಆಸವೋ, ಸಿಯಾ ನೋ ಆಸವೋ"ತಿ ಪಾಳಿಯಂ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಭವೇಯ್ಯ, "ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ ಸಿಯಾ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ, ಸಿಯಾ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ"ತಿ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ। **ಪದಭಾಜನೀಯೇ** ಚ ಕಾಮಾಸವನಿದ್ದೇಸೇ ಆಗತಸ್ಸ "ಕಾಮೇಸು ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೦೩) ಇಮಸ್ಸ ಪದಸ್ಸ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** "ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣೇಸು ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅ॰ ೧೧೦೩) ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಪನ ಪದಸ್ಸ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಕಿಲೇಸಕಾಮೋತಿಪಿ ಅತ್ಥಯೋಜನಾ ಸಕ್ಕಾ ಕಾತುಂ ತೇಭುಮಕಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ವತ್ಥುಕಾಮತ್ತಾ, ತತ್ಥ ಸಬ್ಬತ್ಥ ರಾಗಸ್ಸ ಚ ಕಿಲೇಸಕಾಮತ್ತಾ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ **ಮಹಾನಿದ್ದೇಸೇ** -

> "ಕತಮೇ ವತ್ಥುಕಾಮಾ? ಮನಾಪಿಕಾ ರೂಪಾ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕಾಮಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅರೂಪಾವಚರಾ ಧಮ್ಮಾ... ಪೇ॰... ಇಮೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮಾ।
>
> "ಕತಮೇ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ? ಛನ್ದೋ ಕಾಮೋ ರಾಗೋ ಕಾಮೋ...ಪೇ॰... ಯೋ ಕಾಮೇಸು ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಕಾಮರಾಗೋ ಕಾಮನನ್ದೀ ಕಾಮತಣ್ಹಾ ಕಾಮಸ್ನೇಹೋ ಕಾಮಪರಿಳಾಹೋ ಕಾಮಮುಚ್ಛಾ ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನಂ ಕಾಮೋಘೋ ಕಾಮಯೋಗೋ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ...ಪೇ॰... ಇಮೇ ವುಚ್ಚನ್ತಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮಾ"ತಿ (ಮಹಾನಿ॰ ೧)।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ "ಕಾಮೋಘೋ ಕಾಮಯೋಗೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕಿಲೇಸಕಾಮಸ್ಸ ಕಾಮೋಘಾದಿಭಾವಂ ವದತಾ ಧಮ್ಮಸೇನಾಪತಿನಾ ವತ್ಥುಕಾಮತ್ತವಿಸಯಸ್ಸ ರಾಗಸ್ಸ ಆಸವಾದಿಭಾವೋ ಅನುಞ್ಞಾತೋ, ನ ಪಞ್ಚಕಆಮಗುಣಿಕಸ್ಸೇವ ರಾಗಸ್ಸ। ನ ಚ ಓಘಾಸವೇಸು ಕೋಚಿ ವಿಸೇಸೋ ಅತ್ಥಿ। **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಮ್ಪಿ** ಹಿ ಉಪಾದಾನಗೋಚ್ಛಕಸ್ಸ **ಪದಭಾಜನೀಯೇ** "ಕಾಮೇಸು ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೨೦) ಇಮಸ್ಸ "ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅ॰ ೧೨೨೦) ಅಯಮೇವತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ತತೋ ಅಞ್ಞೇಸು ಹೇತುಗನ್ಥಕಿಲೇಸಗೋಚ್ಛಕೇಸು ಲೋಭಸ್ಸೇವ ಅನವಸೇಸಪರಿಯಾದಾನಂ ವುತ್ತಂ, ನ ಇತರಗೋಚ್ಛಕೇಸು। ತೇಸು ಚ ಲೋಭಸ್ಸ ಪಾಳಿಅನುಸಾರತೋ ಓಲೋಕಿಯಮಾನೇ ಕಿಲೇಸಕಾಮಮತ್ತಕೋ। ಅನವಸೇಸಲೋಭಪರಿಯಾದಾನಂ ಪಞ್ಞಾಯತಿ। ವೀಮಂಸಿತ್ವಾ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಚತೂಸು ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಛನ್ದರಾಗಭಾವೇನ, ಕಾಮಜ್ಝೋಸಾನನಿಕನ್ತಿಭಾವೇನ ಚ ಪವತ್ತೋ ಲೋಭೋ **ಭವಾಸವೋ** ನಾಮ। **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** ಪನ "ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಹಜಾತೋ ರಾಗೋ ಭವಾಸವೋ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೧೦೨) ವುತ್ತಂ। **ಪಾಳಿಯಂ** ಪನ "ಭವಾಸವೋ ಚತೂಸು ದಿಟ್ಠಿಗತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭಸಹಗತೇಸೂ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೪೬೫) ನಿಯಮಿತತ್ತಾ ನ ಸಕ್ಕಾ ಗಹೇತುಂ, ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ ಪನ ಗವೇಸಿತಬ್ಬೋ। ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಪಭೇದಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿ **ದಿಟ್ಠಾಸವೋ** ನಾಮ। ಅಟ್ಠವತ್ಥುಕೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಮೋಹೋ **ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ** ನಾಮ। ತೇಸು ದಿಟ್ಠಾಸವೋ ಪಠಮೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯತಿ, ಕಾಮಾಸವೋ ಚತೂಹಿಪೀತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಂ, "ತತಿಯೇನಾ"ತಿ ಪನ ವುತ್ತಂ। ಭವಾಸವೋ, ಅವಿಜ್ಜಾಸವೋ ಚ ಚತುತ್ಥೇನ ಪಹೀಯತಿ। ಇಮೇಸಞ್ಚ ಕಾಮಾಸವಭವಾಸವಾನಂ ಲೋಭಸಭಾವತ್ತಾ ಸಭಾವತೋ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ವಿಭಾಗತೋ ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ ನಾಮ ಜಾತಾ। ಇಮೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಆಸವಾ ನಾಮ। ಆಸವದುಕಂ ಪಠಮಂ।

ಅತ್ತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತೇಹಿ ಸಹ ಆಸವೇಹೀತಿ **ಸಾಸವಾ,** ಸಬ್ಬೇ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾ। ಏವಂ ಪವತ್ತಮಾನಾ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಆಸವಾತಿ **ಅನಾಸವಾ,** ನವ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾವ। ಚೇತಸಿಕಾ ಪನೇತ್ಥ ಲೋಕಿಯದುಕೇ ವುತ್ತಸದಿಸಾವ। ಸಾಸವದುಕಂ ದುತಿಯಂ।

ತತಿಯಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ದುಕಾನಂ ಪದತ್ಥೋ ವುತ್ತನಯೋವ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಹೇತುಗೋಚ್ಛಕೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಯಥಾ ತತ್ಥ "ನ ಹೇತೂ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಹೇತುಕಾಪಿ, ಅಹೇತುಕಾಪೀ"ತಿ ಅಯಂ ಓಸಾನದುಕೋ ಪಠಮದುಕೇ ದುತಿಯಪದಂ ದುತಿಯದುಕೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋ, ಏವಮಿಧ "ನೋ ಆಸವಾ ಖೋ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ಸಾಸವಾಪಿ, ಅನಾಸವಾಪೀ"ತಿ ನ ವುತ್ತೋ। ಅಯಞ್ಚ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಇಹ ಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಸಞ್ಞೋಜನಗೋಚ್ಛಕಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ **ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ದೋಸಮೋಹಮೂಲಚಿತ್ತೇಸು ಮೋಹೋ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ **ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಮೋಹಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಅಕುಸಲಾ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವ, ಮೋಹೋ ಪನ ತಿಜಾತಿಕೋ ಚ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹೋತಿ, ಸೇಸಾ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಏವಾತಿ। ತತಿಯಂ।

ಚತ್ತಾರೋ ಆಸವಾ **ಆಸವಾ ಚೇವ ಸಾಸವಾ ಚ** ನಾಮ। ತದವಸೇಸಾ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾ **ಸಾಸವಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಆಸವಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಆಸವಾತಿ ವುತ್ತೇಹಿ ಸೇಸಾ ಅಕುಸಲಾ, ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಚ ಸಾಸವಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಆಸವಾ ಏವ, ಸೇಸಾ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಚತುತ್ಥಂ।

ಯೇ ಪನ ಲೋಭಮೂಲೇಸು ಲೋಭಮೋಹಾ, ಲೋಭದಿಟ್ಠಿಮೋಹೋ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ **ಆಸವಾ ಚೇವ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ** ನಾಮ। ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಚೇವ ಆಸವವಜ್ಜಿತಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ **ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಆಸವಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಆಸವವಜ್ಜಿತಾ ಅಕುಸಲಾ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಆಸವಾ ಏವ, ಮೋಹೋ ಸಿಯಾ ಆಸವೋ ಚೇವ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಚ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ತಿಜಾತಿಕಾ ಸಿಯಾ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಆಸವಾ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪಞ್ಚಮಂ।

ಲೋಕುತ್ತರವಜ್ಜಿತಾ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಾಸವಾ ನಾಮ। ಲೋಕುತ್ತರಾ **ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅನಾಸವಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಾಸವಾ ಏವ, ಮೋಹೋ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ, ಸೇಸಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಿಜಾತಿಕಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ, ಮೋಹವಜ್ಜಿತಾ ಪನ ಅಕುಸಲಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ। ಛಟ್ಠಂ।

ಆಸವಗೋಚ್ಛಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಸಂಯೋಜನಗೋಚ್ಛಕೇ ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಸಂಯೋಜೇನ್ತಿ ಬನ್ಧನ್ತೀತಿ **ಸಂಯೋಜನಾ**। ತತೋ ಅಞ್ಞೇ **ನೋ ಸಂಯೋಜನಾ**।

ತತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಂ ಭವರಾಗಪಟಿಘಮಾನದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಅವಿಜ್ಜಾಸಂಯೋಜನನ್ತಿ ಇಮೇ ದಸ ಧಮ್ಮಾ ಸಂಯೋಜನಾ ನಾಮ। ತೇಸು ಕಾಮಭವದಿಟ್ಠಿಅವಿಜ್ಜಾಸಂಯೋಜನಾನಿ ಆಸವಗೋಚ್ಛಕೇ ವುತ್ತನಯಾನೇವ। "ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರಿ, ಚರತಿ, ಚರಿಸ್ಸತಿ, ಪಿಯಸ್ಸ ಮೇ ಅನತ್ಥಂ ಅಚರಿ, ಚರತಿ, ಚರಿಸ್ಸತಿ, ಅಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಮೇ ಅತ್ಥಂ ಅಚರಿ, ಚರತಿ, ಚರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೬೬) ಏವಂ ವುತ್ತೇಹಿ ನವಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಸತ್ತೇಸು, ಅಟ್ಠಾನಕೋಪವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ದೋಸೋ ಪಟಿಘಸಂಯೋಜನಂ ನಾಮ।

"ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮಿ , ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮಿ, ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಏವಂ ತೀಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪವತ್ತೋ ಸಬ್ಬೋ ಮಾನೋ ಮಾನಸಂಯೋಜನಂ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮಿ, ಸದಿಸೋ, ಹೀನೋ"ತಿ ಚ ತಿಧಾ ಮಾನೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಸದಿಸಹೀನಾನಮ್ಪಿ। ತತ್ಥ ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯಮಾನೋವ ಯಾಥಾವಮಾನೋ। ತಥಾ ಸದಿಸಸ್ಸ ಸದಿಸಮಾನೋ, ಹೀನಸ್ಸ ಹೀನಮಾನೋ ಚ। ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಇತರೇ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಮಾನಾ ಅಯಾಥಾವಮಾನಾತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ।

ಸತ್ಥುಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸಿಕ್ಖಾಸು, ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತತದುಭಯಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚ ಕಙ್ಖಾವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಂಯೋಜನಂ ನಾಮ।

ಗೋಸೀಲಗೋವತಾದೀಹಿ ಸುದ್ಧೀತಿ ಗಹಣಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ ಏವ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಸಂಯೋಜನಂ ನಾಮ।

ತದವಸೇಸಾ ದಿಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಸಂಯೋಜನನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಪರಲಾಭಸಕ್ಕಾರಗರುಕಾರಮಾನನವನ್ದನಪೂಜನಾದೀಸು ಅಸಹನಾಕಾರೇನ ಪವತ್ತಾ ಇಸ್ಸಾ ಇಸ್ಸಾಸಂಯೋಜನಂ ನಾಮ। ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಂ ಕುಲಲಾಭವಣ್ಣಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯನ್ತಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಮಚ್ಛರಿಯಸಂಯೋಜನಂ ನಾಮ। ಸಕಲಾರಾಮೇಪಿ ಹಿ ಪರಿವೇಣೋವರಕಾದೀಸು ವಾ ವಸನ್ತೋ ತತ್ಥ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ವತ್ತಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಪೇಸಲಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಆಗಮನಂ ನ ಇಚ್ಛತಿ, ಆಗತಸ್ಸಾಪಿ ಖಿಪ್ಪಂ ಗಮನಞ್ಞೇವ ಇಚ್ಛತಿ, ಇದಂ **ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಂ** ನಾಮ। ಭಣ್ಡನಕಾರಕಾದೀನಂ ಪನ ತತ್ಥ ವಾಸಂ ಅನಿಚ್ಛತೋ ಆವಾಸಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ।

ಅತ್ತನೋ ಪನ ಉಪಟ್ಠಾಕಕುಲೇ ವಾ ಞಾತಿಕುಲೇ ವಾ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಪೇಸಲಸ್ಸ ಉಪಸಙ್ಕಮನಂ ಅನಿಚ್ಛತೋ **ಕುಲಮಚ್ಛರಿಯಂ ಹೋತಿ**, ಪಾಪಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಛತೋ ಪನ ನ ಹೋತಿ। ಸೋ ಹಿ ತೇಸಂ ಪಸಾದಭೇದಾಯ ಪಟಿಪಜ್ಜತೀತಿ।

ಅತ್ತನಾ ಲಭನಟ್ಠಾನೇ ಚತುಪಚ್ಚಯಂ ಲಭನ್ತೇ ಸೀಲವನ್ತೇ ದಿಸ್ವಾ "ಮಾ ಲಭನ್ತೂ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ **ಲಾಭಮಚ್ಛರಿಯಂ ಹೋತಿ**। ಯೋ ಪನ ಸದ್ಧಾದೇಯ್ಯಂ ವಿನಿಪಾತೇತಿ, ಪೂತಿಭಾವಮ್ಪಿ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ನ ದೇತಿ , ತಂ ಲಭನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ "ಸಚೇ ಇಮಂ ಅಞ್ಞೋ ಸೀಲವಾ ಲಭೇಯ್ಯ, ಪರಿಭೋಗಂ ಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಚಿನ್ತೇನ್ತಸ್ಸ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ವಣ್ಣೋ ನಾಮ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸೋ ಸರೀರವಣ್ಣೋಪಿ ಗುಣವಣ್ಣೋಪಿ। ತತ್ಥ "ರೂಪವಾ ಪಾಸಾದಿಕೋ"ತಿ ಪರಸ್ಸ ಸರೀರವಣ್ಣಂ, "ಸೀಲವಾ, ಧುತವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಗುಣವಣ್ಣಞ್ಚ ಅತ್ತನೋ ವಣ್ಣಭಣನಟ್ಠಾನೇ ವುಚ್ಚಮಾನಂ ಅಸಹನ್ತಸ್ಸ ದುವಿಧಂ **ವಣ್ಣಮಚ್ಛರಿಯಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ, ಅಪೇಸಲಂ ಪನ ವಿಪನ್ನಂ ಪಸಂಸಿತ್ವಾ ಪರಿಸಾಸು ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇನ್ತಂ ದಿಸ್ವಾ ಪಾಪಗರಹಿತಾಯ ಅಸಹನ್ತಸ್ಸ ನ ಹೋತಿ।

ಧಮ್ಮೋತಿ ಪರಿಯತ್ತಿಯೇವ, ನ ಪಟಿವೇಧೋ ಅರಿಯಾನಂ ತತ್ಥ ಮಚ್ಛರಿಯಾಭಾವಾ। ಪರಿಯತ್ತಿಂ ಪನ ಗುಳ್ಹಗನ್ಥಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಅಕಥೇತುಕಾಮಸ್ಸ **ಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮಾನುಗ್ಗಹೇನ ಪನ ಲೋಲಸ್ಸ , ಕಾಲೇನ ಸಮಣೋ, ಕಾಲೇನ ನಿಗಣ್ಠಾದಿ ಚ ಹುತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತಸ್ಸ ಪವೇಣಿಆಗತಂ ತನ್ತಿಂ "ಸಣ್ಹಸುಖುಮಂ ಧಮ್ಮನ್ತರಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಆಲುಳಿಸ್ಸತಿ, ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಮಯಂ ಭಿನ್ದಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಚ ನ ದೇನ್ತಸ್ಸ, ಪುಗ್ಗಲಾನುಗ್ಗಹೇನ ವಾ ಪಕತಿಯಾ ಸಠಸ್ಸ ಮಾಯಾವಿನೋ "ಸಣ್ಹಸುಖುಮಧಮ್ಮಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಅಞ್ಞಂ ಬ್ಯಾಕರಿತ್ವಾ ನಸ್ಸಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ನ ದೇನ್ತಸ್ಸ ಚ ಧಮ್ಮಮಚ್ಛರಿಯಂ ನ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಭಿಕ್ಖೂನಂ, ಏವಂ ಗಹಟ್ಠಾನಮ್ಪಿ ಪಞ್ಚವಿಧಂ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪನ ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಅತ್ತಸಮ್ಪತ್ತಿನಿಗೂಹನಲಕ್ಖಣಂ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ನಾಮಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಇಮೇಸು ಚ ಸಂಯೋಜನೇಸು ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಾನಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಪಟಿಘೋ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ, ಕಾಮರಾಗೋ ಚತೂಹಿಪೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, "ತತಿಯೇನಾ"ತಿ ಪನ ವುತ್ತಂ। ಮಾನಭವರಾಗಅವಿಜ್ಜಾ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ। ತತ್ಥ ಚ ಅಯಾಥಾವಮಾನೋ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯತೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ, ಇಮೇಸಂ ಕಾಮರಾಗಭವರಾಗಾನಂ ಲೋಭಸಭಾವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಾನಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸಭಾವತ್ತಾ ಸಭಾವತೋ ಅಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮಾ ದಸ ಸಂಯೋಜನಾ ನಾಮ ಜಾತಾ। ಇಮೇ ದಸ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ನೋ ಸಂಯೋಜನಾ ನಾಮ। ಸೇಸಂ ಆಸವದುಕಸದಿಸಂ। ಸಂಯೋಜನದುಕಂ ಪಠಮಂ।

ಆರಮ್ಮಣಭಾವಂ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಸಂಯೋಜನಸಂವಡ್ಢನೇನ ಸಂಯೋಜನಾನಂ ಹಿತಾತಿ **ಸಂಯೋಜನಿಯಾ,** ಸಾಸವಧಮ್ಮಾ ಏವ। ತಥಾ ನೀವರಣಿಯಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ನ ಸಂಯೋಜನಿಯಾ **ಅಸಂಯೋಜನಿಯಾ,** ಅನಾಸವಾ। ಸೇಸಂ ಸಾಸವದುಕಸದಿಸಮೇವ। ದುತಿಯಂ।

ತತಿಯಾದಯೋಪಿ ಆಸವಗೋಚ್ಛಕೇ ತತಿಯಾದಿಸದಿಸಾ ಏವ, ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವೇತ್ಥ ವಕ್ಖಾಮ। ತತ್ಥ ಹಿ ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ **ಸಂಯೋಜನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ, ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತೋ ಮೋಹೋ, ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಸಂಯೋಜನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಂ ಸಮಮೇವ। ತತಿಯಂ।

ದಸ ಸಂಯೋಜನಾನಿ **ಸಂಯೋಜನಾ ಚೇವ ಸಂಯೋಜನಿಯಾ ಚ** ನಾಮ। ತದವಸೇಸಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾ **ಸಂಯೋಜನಿಯಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಸಂಯೋಜನಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಚತುತ್ಥಂ।

ಯೇ ಪನ ಉದ್ಧಚ್ಚವಿರಹಿತೇಸು ಏಕಾದಸಸು ಅಕುಸಲಚಿತ್ತೇಸು ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮೋಹಾ ದೋಸಮೋಹಾ ದೋಸಇಸ್ಸಾಮೋಹಾ ದೋಸಮಚ್ಛರಿಯಮೋಹಾ ಲೋಭಮಾನಮೋಹಾ ಲೋಭದಿಟ್ಠಿಮೋಹಾ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ತಯೋ ಏಕತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ **ಸಂಯೋಜನಾ ಚೇವ ಸಂಯೋಜನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ** ನಾಮ। ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಚೇವ ಸಂಯೋಜನವಜ್ಜಿತತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ **ಸಂಯೋಜನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಸಂಯೋಜನಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಮಿಧ ಅನನ್ತರದುಕಞ್ಚ ಆಸವಗೋಚ್ಛಕೇ ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠದುಕಸದಿಸಮೇವ। ಕೇವಲಂ ಆಸವಪದಟ್ಠಾನೇ ಸಂಯೋಜನಪದಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠದುಕಾನಿ।

ಸಂಯೋಜನಗೋಚ್ಛಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಗನ್ಥಗೋಚ್ಛಕೇ ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಗನ್ಥೇನ್ತಿ ಘಟೇನ್ತೀತಿ **ಗನ್ಥಾ**। ತತೋ ಅಞ್ಞೇ **ನೋ ಗನ್ಥಾ**।

ತತ್ಥ ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥೋ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ, ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸೋ, ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ ಕಾಯಗನ್ಥೋತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ಗನ್ಥಾ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಅಭಿಜ್ಝಾ ಏವ ನಾಮಕಾಯಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಗನ್ಥೇತೀತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾಕಾಯಗನ್ಥೋ**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾಸಿತಮ್ಪಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ, ಇದಮೇವ ಸಚ್ಚಂ, ಮೋಘಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಕಾರೇನ ಅಭಿನಿವಿಸನತೋ ಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸವಿರಹಿತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿ **ಇದಂಸಚ್ಚಾಭಿನಿವೇಸೋ** ನಾಮ। ಸೇಸಾ ವುತ್ತತ್ಥಾವ। ಇಮೇಸು ಚ ಪಚ್ಛಿಮಾ ದ್ವೇ ಗನ್ಥಾ ಪಠಮೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ ತತಿಯೇನ, ಅಭಿಜ್ಝಾ ಚತೂಹಿಪಿ। ಇಮೇ ಚ ಸಭಾವತೋ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಚತ್ತಾರೋ ಗನ್ಥಾ ನಾಮ ಜಾತಾ। ಇಮೇ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ನೋ ಗನ್ಥಾ ನಾಮ। ಗನ್ಥದುಕಂ ಪಠಮಂ।

ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಗನ್ಥೇಹಿ ಗನ್ಥಿತಬ್ಬಾತಿ **ಗನ್ಥನಿಯಾ**। ನ ಗನ್ಥನಿಯಾ **ಅಗನ್ಥನಿಯಾ**। ಸೇಸಂ ಸಾಸವದುಕಸದಿಸಮೇವ। ದುತಿಯಂ।

ಮೋಹಮೂಲವಜ್ಜಿತಾನಿ ದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ, ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇಸು ಲೋಭಂ, ದೋಸಮೂಲೇಸು ಚ ದೋಸಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ **ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಯಥಾವುತ್ತೋ ಲೋಭೋ, ದೋಸೋ, ಮೋಹಮೂಲಾನಿ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾನಿ ಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ **ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ದಿಟ್ಠಿಮಾನಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಥಿನಮಿದ್ಧಾನಿ ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಏವ। ದೋಸವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಚ ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಏವ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

ಚತ್ತಾರೋ ಗನ್ಥಾ **ಗನ್ಥಾ ಚೇವ ಗನ್ಥನಿಯಾ ಚ** ನಾಮ। ತದವಸೇಸಾ ಲೋಕಿಯಾ **ಗನ್ಥನಿಯಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಗನ್ಥಾ** ನಾಮ। ತಥಾ ಚೇತಸಿಕೇಸು ಗನ್ಥವಜ್ಜಿತಾ ಅಕುಸಲಾ, ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಚ, ಸೇಸಾ ಚೇತಸಿಕಾ ಪನ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಇಧ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚತುತ್ಥಂ।

ದಿಟ್ಠಿ **ಗನ್ಥಾಚೇವ ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ** ನಾಮ। ಲೋಭೋ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ, ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಗನ್ಥೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ **ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಗನ್ಥಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಮಾನಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಥಿನಮಿದ್ಧಾನಿ ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಗನ್ಥಾ ಏವ, ಮೋಹಾಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಉದ್ಧಚ್ಚಾನಿ ತಿಜಾತಿಕಾ ಚ ಸಿಯಾ, ತಥಾ ನವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಸೇಸಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪಞ್ಚಮಂ।

ಲೋಕುತ್ತರವಜ್ಜಿತಾ **ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಗನ್ಥನಿಯಾ** ನಾಮ। ಲೋಕುತ್ತರಾ ಪನ **ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಗನ್ಥನಿಯಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಗನ್ಥಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ದೋಸೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಕರುಣಾ ಮುದಿತಾ ಗನ್ಥವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಗನ್ಥನಿಯಾ ಏವ, ಮೋಹಾಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಉದ್ಧಚ್ಚಲೋಭಾ ತಥಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಸೇಸಾ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಿಜಾತಿಕಾ ಪನ ದ್ವಿಧಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಸೇಸಾ ಅಕುಸಲಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಛಟ್ಠಂ।

ಗನ್ಥಗೋಚ್ಛಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಓಘಯೋಗಗೋಚ್ಛಕಾನಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಆಸವಗೋಚ್ಛಕಸದಿಸಾನಿ। ಪದತ್ಥಮತ್ತಮೇವ, ಹೇತ್ಥ ನಾಮಮತ್ತಞ್ಚ ವಿಸೇಸೋ । ತತ್ಥ ಯಸ್ಸ ಸಂವಿಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಓಹನನ್ತಿ ಓಸೀದಾಪೇನ್ತೀತಿ **ಓಘಾ**। ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕಮನೀಯತೋ ಓಘೇಹಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಾತಿ **ಓಘನಿಯಾ**। ತಥಾ **ಯೋಗನಿಯಾ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ। ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಯೋಜೇನ್ತೀತಿ **ಯೋಗಾ**। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ।

ಓಘಯೋಗಗೋಚ್ಛಕಾನಿ ನಿಟ್ಠಿತಾನಿ।

ನೀವರಣಗೋಚ್ಛಕೇ ಚಿತ್ತಂ ನೀವರನ್ತಿ ಪರಿಯೋನನ್ಧನ್ತೀತಿ **ನೀವರಣಾ**। ತತ್ಥ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಬ್ಯಾಪಾದನೀವರಣಂ ಥಿನಮಿದ್ಧನೀವರಣಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚನೀವರಣಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನೀವರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣನ್ತಿ ಇಮೇ ಛ ನೀವರಣಾ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಥಿನನ್ತಿ ಸಪ್ಪಿಪಿಣ್ಡೋ ವಿಯ ಅವಿಪ್ಫಾರಿಕತಾಯ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಘನಭಾವೋ, ಥದ್ಧತಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮೇಧತೀತಿ ಮಿದ್ಧಂ, ಅಕಮ್ಮಞ್ಞಭಾವೋ, ಪಚಲಾಯಿಕಭಾವಕರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಞ್ಚ ಸೇಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ನಿದ್ದಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ, ಅಪರಭಾಗೇ ಚ ಪಚಲಾಯನಹೇತುಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಕಾಲೇ। ಖೀಣಾಸವಾನಮ್ಪಿ ಹಿ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲಭಾವೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಭವಙ್ಗಸನ್ತತಿವಸೇನ ನಿದ್ದೋಕ್ಕಮನಂ ಹೋತಿ, ತಂ ಪನ ತೇಸಂ ಥಿನಮಿದ್ಧಹೇತುಕಂ ನ ಹೋತಿ, ಇತರೇಸಮೇವ ಹೋತಿ।

ಕೇಚಿ ಪನ ರೂಪಮೇವ "ಮಿದ್ಧ"ನ್ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಂ ನ ಯುತ್ತಂ, "ಥಿನಮಿದ್ಧನೀವರಣಂ ಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣೇನ ನೀವರಣಞ್ಚೇವ ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಞ್ಚಾ"ತಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗವಚನತೋ ಅರೂಪಮೇವ। ಅಕುಸಲಞ್ಚ "ಥಿನಮಿದ್ಧನೀವರಣಸ್ಸ ಪಹೀನತ್ತಾ"ತಿಆದಿಪಹಾನವಚನತೋ। ಅಕುಸಲಾ ಏವ ಹಿ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ತಸ್ಮಾ ಆರುಪ್ಪೇಪಿ ಚೇತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। "ನೀವರಣಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನೀವರಣೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೮.೮) ಏತಸ್ಸ **ವಿಭಙ್ಗೇ** "ಆರುಪ್ಪೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧಉದ್ಧಚ್ಚಅವಿಜ್ಜಾನೀವರಣ"ನ್ತಿ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೮.೮) ಸಬ್ಬಂ ವಿತ್ಥಾರೇತಬ್ಬಂ। "ಸೋಪ್ಪಂ ಪಚಲಾಯಿಕಾ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೧೬೩) **ಪದಭಾಜನೀಯೇ** ಪನಸ್ಸ ಫಲೂಪಚಾರೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಥಿನಂ ಮಿದ್ಧಞ್ಚಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ ನೀವರಣಟ್ಠಾನೇ ಏಕನೀವರಣಂ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಕುಕ್ಕುಚ್ಚಞ್ಚಾತಿ ಇದಂ ದ್ವಯಂ। ತತ್ಥ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚನ್ತಿ "ಅಕತಂ ವತ ಮೇ ಕಲ್ಯಾಣಂ, ಕತಂ ಪಾಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ। ತೇನೇವಸ್ಸ **ಪದಭಾಜನೀಯೇ** "ಚೇತಸೋ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಮನೋವಿಲೇಖೋ"ತಿ ಚ ವುತ್ತಂ। "ಅಕಪ್ಪಿಯೇ ಕಪ್ಪಿಯಸಞ್ಞಿತಾ"ತಿಆದಿ ಪನ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಮೂಲದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಏವಂಸಞ್ಞಿತಾಯ ಹಿ ಕತೇ ವೀತಿಕ್ಕಮೇ ಪಚ್ಛಾ "ದುಟ್ಠು ಮಯಾ ಕತ"ನ್ತಿ ಸುದಿನ್ನಾದೀನಂ ವಿಯ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಂ ಪನ **ವಿನಯೇ** "ಅಥ ಖೋ ಆಯಸ್ಮಾ ಸಾರಿಪುತ್ತೋ...ಪೇ॰... ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾಯನ್ತೋ ನ ಪಟಿಗ್ಗಹೇಸೀ"ತಿ (ಪಾಚಿ॰ ೧೦೪) ಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ಆಗತಂ, ತಂ ನೀವರಣಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ । ನ ಹಿ ಅರಹತೋ ನೀವರಣಂ ಅತ್ಥಿ, ನೀವರಣಪತಿರೂಪಕಂ ಪನ "ಕಪ್ಪತಿ, ನ ಕಪ್ಪತೀ"ತಿ ವೀಮಂಸನಸಙ್ಖಾತಂ ವಿನಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಂ ನಾಮೇತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸನೀವರಣಾನಿ ವುತ್ತತ್ಥಾನಿ ಏವ। ಇಮೇಸು ಚ ಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಠಮೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಬ್ಯಾಪಾದೋ ತತಿಯೇನ, ಥಿನಮಿದ್ಧುದ್ಧಚ್ಚಾವಿಜ್ಜಾ ಚತುತ್ಥೇನ, ಕಾಮಚ್ಛನ್ದೋ ಚತೂಹಿಪೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬಂ, "ತತಿಯೇನಾ"ತಿ ಪನ ವುತ್ತಂ। ಇಮೇ ಚ ಸಭಾವತೋ ಅಟ್ಠ ಧಮ್ಮಾ ಛ ನೀವರಣಾ ನಾಮ ಜಾತಾ, ಇಮೇ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ನೋ ನೀವರಣಾ ನಾಮ। ನೀವರಣದುಕಂ ಪಠಮಂ।

ದುತಿಯಂ ಸಾಸವದುಕಸದಿಸಮೇವ। ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ **ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಅಕುಸಲಾ ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾವ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

ಛ ನೀವರಣಾ **ನೀವರಣಾ ಚೇವ ನೀವರಣಿಯಾ ಚ** ನಾಮ। ಸೇಸಾ ಲೋಕಿಯಾ **ನೀವರಣಿಯಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ನೀವರಣಾ** ನಾಮ। ಲೋಕುತ್ತರಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಆಸವಗೋಚ್ಛಕೇ ಚತುತ್ಥಸದಿಸಮೇವ। ಚತುತ್ಥಂ।

ಛ ನೀವರಣಾ **ನೀವರಣಾ ಚೇವ ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ** ನಾಮ। ತದಞ್ಞೇ ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ **ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ನೀವರಣಾ** ನಾಮ। ತಥಾ ಚೇತಸಿಕೇಸು ನೀವರಣವಿರಹಿತಾ ಅಕುಸಲಾ, ತಿಜಾತಿಕಾ ಪನ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ। ಇಧ ಪನ ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಸಬ್ಬೇ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಪಞ್ಚಮಂ।

ಲೋಕುತ್ತರವಜ್ಜಿತಾ **ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನೀವರಣಿಯಾ** ನಾಮ। ಲೋಕುತ್ತರಾ **ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅನೀವರಣಿಯಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ನೀವರಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ನೀವರಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನೀವರಣಿಯಾವ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಿಜಾತಿಕಾ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಅಕುಸಲಾ ಪನ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ। ಛಟ್ಠಂ।

ನೀವರಣಗೋಚ್ಛಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಪರಾಮಾಸಗೋಚ್ಛಕೇ ಧಮ್ಮಾನಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಆಕಾರಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ "ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಾ ಪರತೋ ಆಮಸನ್ತೀತಿ **ಪರಾಮಾಸಾ**। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ। ಬಹುವಚನನಿದ್ದೇಸೇ ಕಾರಣಂ ವುತ್ತಮೇವ। ತದಞ್ಞೇ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ **ನೋ ಪರಾಮಾಸಾ** ನಾಮ। ಪರಾಮಾಸದುಕಂ ಪಠಮಂ।

ಪರಾಮಾಸೇಹಿ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾ **ಪರಾಮಟ್ಠಾ**। ಸೇಸಂ ಆಸವದುಕಸದಿಸಮೇವ। ದುತಿಯಂ।

ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತೇಸು ದಿಟ್ಠಿವಿರಹಿತಾ ಧಮ್ಮಾ **ಪರಾಮಾಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ದಿಟ್ಠಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸೇಸಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಮಾನದೋಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಚ ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಏವ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

ದಿಟ್ಠಿ ಏವ **ಪರಾಮಾಸಾ ಚೇವ ಪರಾಮಟ್ಠಾ ಚ** ನಾಮ। ಸೇಸಲೋಕಿಯಾ **ಪರಾಮಟ್ಠಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಪರಾಮಾಸಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಚತುತ್ಥಂ।

ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಗೋಚ್ಛಕೇ "ಪರಾಮಾಸಾ ಚೇವ ಧಮ್ಮಾ ಪರಾಮಾಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚಾ"ತಿ ಅಯಂ ದುಕೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ನ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಪಯುಜ್ಜತಿ। ಪಚ್ಛಿಮದುಕೇ ಲೋಕುತ್ತರವಜ್ಜಿತಾ **ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಪರಾಮಟ್ಠಾ** ನಾಮ। ಲೋಕುತ್ತರಾ **ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಪರಾಮಟ್ಠಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಪರಾಮಾಸೋ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಪರಾಮಾಸಗೋಚ್ಛಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಮಹನ್ತರದುಕೇಸು ಆರಮ್ಮಣಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪವತ್ತಿತೋ ಸಹ ಆರಮ್ಮಣೇನಾತಿ **ಸಾರಮ್ಮಣಾ,** ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ। ನತ್ಥಿ ಆರಮ್ಮಣಮೇತೇಸನ್ತಿ **ಅನಾರಮ್ಮಣಾ,** ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ। ಸಾರಮ್ಮಣದುಕಂ।

ಚಿನ್ತನಟ್ಠೇನ ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತತಾಯ ವಾ ಚಿತ್ತಂ। ತಂ ಹಿ ವತ್ಥುದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಕಿಚ್ಚಾದಿಭೇದತೋ, ಅತೀತಾದಿಭೇದತೋ ಚ ಅತ್ತನೋ ವಿಚಿತ್ತತಾಯ ಚಿತ್ತನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಚಿತ್ತಕರಣತಾಯ ವಾ। ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಚಿತ್ತಕಮ್ಮತೋ ಉತ್ತರಿತರಂ ಚಿತ್ತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಚರಣಂ ನಾಮ ಚಿತ್ತಂ ಅತಿಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ವಾ ಪನಞ್ಞಮ್ಪಿ ಲೋಕೇ ಸಿಪ್ಪಜಾತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಚಿತ್ತೇನೇವ ಕರೀಯತಿ। ಏವಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದಕಂ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ತಥೇವ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚಿನ್ತಿತಸ್ಸ ವಾ ಅನವಸೇಸಸ್ಸ ಅನಿಪ್ಫಜ್ಜನತೋ ತತೋಪಿ ಚಿತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತತರಂ, ತಥಾ ಯದೇತಂ ದೇವಮನುಸ್ಸನಿರಯತಿರಚ್ಛಾನಭೇದಾಸು ಗತೀಸು ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಮ್ಮನಾನತ್ತಂ, ತೇನ ತಾಸು ಗತೀಸು ಅಪದದ್ವಿಪದಾದಿಉಚ್ಚತ್ತನೀಚತ್ತಾದಿನಾನತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ದೀಘರಸ್ಸಥೂಲಾಥೂಲಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣದಿಲಾಭಾಲಾಭಾದಿ ಚಾತಿ ಏವಮಾದಿ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ, ಬಹಿದ್ಧಾ ಚ ಪಥವೀಪಬ್ಬತತಿಣರುಕ್ಖಲತಾದಿದೇವಬ್ರಹ್ಮವಿಮಾನಕಪ್ಪರುಕ್ಖಾದಿಭೂತಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಂ ಚಿತ್ತಂ, ತಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತೇನೇವ ಕತಂ, ತತೋ ಚಿತ್ತಮೇವ ಚಿತ್ತತರಂ ಚಿನ್ತಿತನಿಯಾಮೇನ ಸಬ್ಬಾಕಾರಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ। ಏವಂ ಚಿನ್ತನಟ್ಠೇನ, ಚಿತ್ತವಿಚಿತ್ತಟ್ಠೇನ, ಚಿತ್ತಕರಣಟ್ಠೇನ ಚ "ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ತದೇವ ವಿಞ್ಞಾಣಂ **ಚಿತ್ತಂ** ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ನೋ ಚಿತ್ತಾ** ನಾಮ। ಚಿತ್ತದುಕಂ।

ಅವಿಪ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಚೇತಸಿ ನಿಯುತ್ತಾ **ಚೇತಸಿಕಾ,** ಫಸ್ಸಾದಯೋ ದ್ವಿಪಞ್ಞಾಸ ಧಮ್ಮಾ। ಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಅಚೇತಸಿಕಾ** ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕದುಕಂ।

ಚೇತಸಿಕಾ ಏವ **ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ, ಇಧ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕಂ।

ನಿರನ್ತರಭಾವೂಪಗಮನತಾಯ ಉಪ್ಪಾದತೋ ಯಾವ ಭಙ್ಗಾಚಿತ್ತೇನ ಸಂಸಟ್ಠಾತಿ **ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಾ।** ಏಕತೋ ವತ್ತಮಾನಾಪಿ ನಿರನ್ತರಭಾವಂ ಅನುಪಗಮನತಾಯ ಚಿತ್ತೇನ ವಿಸಂಸಟ್ಠಾತಿ **ಚಿತ್ತವಿಸಂಸಟ್ಠಾ।** ಸೇಸಂ ಅನನ್ತರದುಕಸದಿಸಮೇವ। ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠದುಕಂ।

ಸಮುಟ್ಠಹನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಚಿತ್ತಂ ಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಏತೇಸನ್ತಿ **ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ,** ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಚೇವ ಚಿತ್ತಜರೂಪಕಲಾಪಾ ಚ । ಚಿತ್ತಂ, ಪನ ಅಚಿತ್ತಜರೂಪಕಲಾಪಾ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ **ನೋ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ** ನಾಮ। ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನದುಕಂ।

ಸಹ ಭವನ್ತೀತಿ ಸಹಭುನೋ, ಚಿತ್ತೇನ ಸಹಭುನೋ **ಚಿತ್ತಸಹಭುನೋ,** ಚೇತಸಿಕಾನಿ ಚೇವ ಕಾಯವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಚ। ಚಿತ್ತಂ, ಪನ ವಿಞ್ಞತ್ತಿವಜ್ಜಿತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ **ನೋ ಚಿತ್ತಸಹಭುನೋ** ನಾಮ। ಚಿತ್ತಸಹಭುದುಕಂ।

ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತೀತಿ ಅನುಪರಿವತ್ತಿನೋ, ಕಿಂ ಅನುಪರಿವತ್ತನ್ತಿ? ಚಿತ್ತಂ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನುಪರಿವತ್ತಿನೋ **ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ।** ಸೇಸಂ ಅನನ್ತರದುಕಸದಿಸಮೇವ। ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿದುಕಂ।

ಇತೋ ಪರೇ ಪನ ತಯೋ ದುಕಾ ಚೇತಸಿಕದುಕಸದಿಸಾವ, ಕೇವಲಂ ಪದತ್ಥಮತ್ತಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಾ ಚ ತೇ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಏವ ಚಾತಿ **ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಾ।** ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಾ ಚ ತೇ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಚ ಚಿತ್ತಸಹಭುನೋ ಏವ ಚಾತಿ **ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಸಹಭುನೋ,** ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಾ ಚ ತೇ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಚ ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ ಏವ ಚಾತಿ **ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಾನುಪರಿವತ್ತಿನೋ।** ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ತದನನ್ತರೇ ಪನ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕದುಕೇ ಅಜ್ಝತ್ತಜ್ಝತ್ತಂ ಅಜ್ಝತ್ತತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತವಸೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಾವ **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ।** ಪಸಾದರೂಪಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಛ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಆಯತನಾನಿ। ತತೋ ಬಹಿಭೂತಾ **ಬಾಹಿರಾ।** ಸೇಸರೂಪಚೇತಸಿಕನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಛ ಬಾಹಿರಾಯತನಾನಿ, ಇಧ ಪನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಅಜ್ಝತ್ತಿಕದುಕಂ।

ಉಪಾದಿಯನ್ತೇವ ಭೂತಾನಿ, ನ ಭೂತಾ ವಿಯ ಉಪಾದಿಯನ್ತೀತಿ **ಉಪಾದಾ,** ಚತುವೀಸತಿ ಉಪಾದಾರೂಪಾನಿ ಏವ। ನ ಉಪಾದಿಯನ್ತೀತಿ **ನೋ ಉಪಾದಾ,** ಚತುಮಹಾಭೂತಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕನಿಬ್ಬಾನಾನಿ। ಉಪಾದಾದುಕಂ।

ದ್ವತ್ತಿಂಸ ಲೋಕಿಯವಿಪಾಕಚಿತ್ತಾನಿ, ಕಮ್ಮಜರೂಪಞ್ಚ **ಉಪಾದಿನ್ನಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾನಿ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ **ಅನುಪಾದಿನ್ನಾ** ನಾಮ । ಸೇಸಂ ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಉಪಾದಿನ್ನದುಕಂ।

ಮಹನ್ತರದುಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಉಪಾದಾನಗೋಚ್ಛಕೇಭುಸಂ ಆದಿಯನ್ತೀತಿ **ಉಪಾದಾನಾ,** ದಳ್ಹಗ್ಗಾಹಂ ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಳ್ಹತ್ಥೋ ಹಿ ಏತ್ಥ ಉಪ-ಸದ್ದೋ "ಉಪಾಯಾಸೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ತತೋ ಅಞ್ಞೇ **ನೋ ಉಪಾದಾನಾ।** ತತ್ಥ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ದಿಟ್ಠುಪಾದಾನಂ ಸೀಲಬ್ಬತುಪಾದಾನಂ ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನನ್ತಿ ಇಮೇ ಉಪಾದಾನಾ ನಾಮ। ತತ್ಥ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋವ ವುತ್ತನಯೇನ ಉಪಾದಾನನ್ತಿ **ಕಾಮುಪಾದಾನಂ।** ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತತ್ಥ ವೀಸತಿವತ್ಥುಕಾ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿ **ಅತ್ತವಾದುಪಾದಾನಂ** ನಾಮ। ಸೇಸಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾನೇವ। ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ತೀಣಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ ತಥಾಪವತ್ತದಿಟ್ಠಿ ಏವ। ತಾನಿ ಚ ಪಠಮೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ಚತೂಹಿಪಿ । ಇಮೇ ಚ ಸಭಾವತೋ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಭಾಗತೋ ಚತುರುಪಾದಾನಾ ನಾಮ ಜಾತಾ। ಇಮೇ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ **ನೋ ಉಪಾದಾನಾ** ನಾಮ। ಉಪಾದಾನದುಕಂ ಪಠಮಂ।

ಉಪಾದಾನಿಯದುಕೋ ಸಂಯೋಜನಿಯದುಕಸದಿಸೋವ। ದುತಿಯಂ।

ಅಟ್ಠಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತಾನಿ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಚ **ಉಪಾದಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತಲೋಭದೋಸಮೋಹಮೂಲಾನಿ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾನಿ ಚ ಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ **ಉಪಾದಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ದಿಟ್ಠಿಮಾನಾ

ಉಪಾದಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವ, ದೋಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಚ ಉಪಾದಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಏವ। ಸೇಸಾ ದುವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತಿಯಂ।

ಚತ್ತಾರಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ **ಉಪಾದಾನಾ ಚೇವ ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಚ** ನಾಮ। ತದವಸೇಸಾ ಲೋಕಿಯಾ **ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಉಪಾದಾನಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಚತುತ್ಥಂ।

ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠದುಕಾ ಪಾಠತೋ ಗನ್ಥಗೋಚ್ಛಕೇ ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠದುಕಸದಿಸಾವ, ಕೇವಲಂ ಪಞ್ಚಮದುಕೇ "ಚೇತಸಿಕೇಸು ಮಾನೋ ಉಪಾದಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಚೇವ ನೋ ಚ ಉಪಾದಾನೋ ಏವ, ಮೋಹಾಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಉದ್ಧಚ್ಚಥಿನಮಿದ್ಧಾನಿ ತಿಜಾತಿಕಾನಿ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚಾ"ತಿ ಇದಞ್ಚ, ಛಟ್ಠದುಕೇ "ಚೇತಸಿಕೇಸು ದೋಸಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಉಪಾದಾನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಉಪಾದಾನಿಯಾ ಏವ, ಮೋಹಾಹಿರಿಕಾನೋತ್ತಪ್ಪಉದ್ಧಚ್ಚಲೋಭಥಿನಮಿದ್ಧಾನಿ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ ಚಾ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ಪಾಠತೋ ವಿಸೇಸೋ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ನಾಮಮತ್ತಕೋವ ವಿಸೇಸೋ। ಸೇಸೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋವ। ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠಾನಿ।

ಉಪಾದಾನಗೋಚ್ಛಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಕಿಲೇಸಗೋಚ್ಛಕೇ ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಪದತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ ಮಾನೋ ದಿಟ್ಠಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಥಿನಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ಇಮೇ ದಸ ಧಮ್ಮಾ **ಕಿಲೇಸಾ** ನಾಮ। ಇಮೇ ಚ ವುತ್ತತ್ಥಾ ಏವ, ಇಧ ಪನ ಲೋಭೋ, ಹೇತುಗನ್ಥನೀವರಣಉಪಾದಾನಗೋಚ್ಛಕೇಸು ಲೋಭೋ ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಚತುಮಗ್ಗವಜ್ಝೋಪಿ ಏಕೇನೇವ ಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಠಿತೋ, ಸೇಸಗೋಚ್ಛಕೇಸು ಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಲೋಭೋ "ಕಾಮಾಸವೋ ಭವಾಸವೋ"ತಿಆದಿನಾ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ಹುತ್ವಾ ಠಿತೋ, ಇಮಿನಾ ಪನ ಅಟ್ಠಕಥಾವಚನೇನಾಪಿ ಭವಾಸವಾದಿಬ್ಯತಿರಿತ್ತೋ ಸಬ್ಬೋ ಚತುಮಗ್ಗವಜ್ಝೋಪಿ ರಾಗೋ ಕಾಮಾಸವಾದೀಸು ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಪನ ಭವರಾಗೋಪಿ ನ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಮತ್ತೋವಾತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, "ಆರುಪ್ಪೇ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಥಿನಮಿದ್ಧನೀವರಣ"ನ್ತಿಆದಿಪಾಳಿತೋ (ಪಟ್ಠಾ॰ ೩.೮.೮) ಚೇತಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಿಕರಾಗಸ್ಸ ರೂಪಾರೂಪಭೂಮೀಸು ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ। ಇಮೇಸು ಚ ಕಿಲೇಸೇಸು ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಠಮೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ದೋಸೋ ತತಿಯೇನ, ಲೋಭಾದಯೋ ಚತೂಹಿಪಿ। ಇಮೇ ಪನ ದಸ ಧಮ್ಮೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ **ನೋ ಕಿಲೇಸಾ** ನಾಮ। ಕಿಲೇಸದುಕಂ ಪಠಮಂ।

ಸಂಕಿಲೇಸಿಕದುಕೋ ಸಾಸವದುಕಸದಿಸೋವ। ದುತಿಯಂ।

ಸಂಕಿಲಿಟ್ಠದುಕೋ, ಕಿಲೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕೋ ಚಾತಿ ದ್ವೇಪಿ ಸಮಾನತ್ಥಾವ। ತೇ ಚ ನೀವರಣಗೋಚ್ಛಕೇ ತತಿಯದುಕಸದಿಸಾವ। ತತಿಯಚತುತ್ಥಾನಿ।

ದಸ ಕಿಲೇಸಾ **ಕಿಲೇಸಾ ಚೇವ ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಚ** ನಾಮ। ಸೇಸಾ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾ **ಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಕಿಲೇಸಾ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ನೀವರಣಗೋಚ್ಛಕೇ ಚತುತ್ಥದುಕಸದಿಸಮೇವ। ಪಞ್ಚಮಂ।

ಛಟ್ಠಸತ್ತಮದುಕಾನಿಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮಾನತ್ಥಾನೇವ। ತಾನಿ ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಾನಿ ನೀವರಣಗೋಚ್ಛಕೇ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಾಠತೋ ಪಞ್ಚಮಛಟ್ಠದುಕಸದಿಸಾನಿ, ಅತ್ಥತೋ ಪನ ನಾಮಮತ್ತಕೋವ ವಿಸೇಸೋ। ಸೇಸೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ। ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಅಟ್ಠಮಾನಿ।

ಕಿಲೇಸಗೋಚ್ಛಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಪಿಟ್ಠಿದುಕೇಸು ಆದಿತೋ ಚತ್ತಾರೋ ದುಕಾ ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬತ್ತಿಕೇ, ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕೇ ಚ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕೇವಲಂ ಪನ ತತ್ಥ ಪಠಮತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತೇಸು ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಇಧ ಪಠಮದುಕಸ್ಸ ದುತಿಯಪದೇ ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬೇಸು ಪವಿಸನ್ತಿ, ಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಇಧ ದುತಿಯದುಕೇ ನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬೇಸು ಪವಿಸನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಚ ದುತಿಯತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತೇಸು ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಇಧ ತತಿಯದುಕೇ ನದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕೇ, ಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕೇ ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಇಧ ಚತುತ್ಥದುಕೇ ನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕೇಸು ಪವಿಸನ್ತಿ।

ಪದತ್ಥೋ ಚ ದಸ್ಸನೇನ ಪಹಾತಬ್ಬೋ ಹೇತು ಏತೇಸಂ ಅತ್ಥೀತಿ **ದಸ್ಸನೇನಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾ**। ಏವಂ ಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಾತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ಹಿ ಸತಿ ಅಹೇತುಕಾನಂ ಅಗ್ಗಹಣಂ ಸಿಯಾತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ತಿಕದ್ವಯಮೇವ ಹಿ ಭಗವಾ ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ ಚತ್ತಾರೋ ದುಕೇ ಕತ್ವಾ ದೇಸೇಸಿ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ಚತ್ತಾರೋ ದುಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಞ್ಚಪಞ್ಞಾಸಸವಿತಕ್ಕಚಿತ್ತೇಸು ವಿತಕ್ಕವಿರಹಿತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ **ಸವಿತಕ್ಕಾ** ನಾಮ। ವಿತಕ್ಕೋ, ಪನ ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ **ಅವಿತಕ್ಕಾ** ನಾಮ। ಪಞ್ಚಮಂ।

ಛಸಟ್ಠಿಯಾ ಸವಿಚಾರಚಿತ್ತೇಸು ವಿಚಾರವಿರಹಿತಾ ಧಮ್ಮಾ **ಸವಿಚಾರಾ** ನಾಮ। ವಿಚಾರೋ, ಪನ ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ **ಅವಿಚಾರಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಂ ಇಧ, ಅನನ್ತರೇ ವುತ್ತದುಕೇ ಚ ವಿತಕ್ಕತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಛಟ್ಠಂ।

ಇತೋ ಪರೇಸು ಸಪ್ಪೀತಿಕದುಕೋ, ಪೀತಿಸಹಗತದುಕೋ ಚ ಸಮಾನತ್ಥಾವ, ತೇ ಚ ಸುಖಸಹಗತಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತದುಕಾ ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ದುಕಾ ಪೀತಿತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತನಯಾವ। ಕೇವಲಂ ಪನೇತೇಸಂ ದುಕಾನಂ ಪಠಮಂ ಪದಂ ತತ್ಥ ಪವಿಸತಿ, ಪೀತಿತ್ತಿಕೇ ಇತರೀತರಪದದ್ವಯಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ ಚ ಸಬ್ಬೇ ಅತ್ಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇತ್ಥ ದುಕಾನಂ ದುತಿಯಪದೇಸು ಅತ್ಥತೋ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಇಮೇ ಚ ನಿಪ್ಪದೇಸದುಕಾತಿ ಅಯಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ಸತ್ತಮಅಟ್ಠಮನವಮದಸಮಾ।

ತದನನ್ತರೇಸು **ಕಾಮಾವಚರಾ**ತಿ ಏತ್ಥ "ಹೇಟ್ಠತೋ ಅವೀಚಿನಿರಯಂ ಪರಿಯನ್ತಂ ಕರಿತ್ವಾ ಉಪರಿತೋ ಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತೀ ದೇವೇ ಅನ್ತೋ ಕರಿತ್ವಾ ಯಂ ತಸ್ಮಿಂ ಅನ್ತರೇ ಏತ್ಥಾವಚರಾ ಏತ್ಥ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ"ತಿ ಏವಂ (ಧ॰ ಸ॰ ೧೨೮೭) **ಪಾಳಿಯಂ** ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅಪಾಯಾನಂ, ಮನುಸ್ಸಾನಂ, ಛನ್ನಂ ದೇವಲೋಕಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಓಕಾಸತೋ ಏಕಾದಸವಿಧೋ ಕಾಮಭವೋ "ಕಾಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಉತ್ತರಪದಲೋಪೇನ ಯಥಾ "ರೂಪೂಪಪತ್ತಿಯಾ"ತಿಆದೀಸು ರೂಪಭವೋ "ರೂಪ"ನ್ತಿ। ತಸ್ಮಿಂ ಕಾಮೇ

ಅವಚರನ್ತಿ ಪವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಕಾಮಾವಚರಾ**। ಯೇಭುಯ್ಯತೋ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ ರೂಪಾರೂಪೇಸು ಚೇತೇಸಞ್ಞ ಇಧ ಪವತ್ತಿತೋ "ಥಲಚರಾ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಕಾಮಭವಸಙ್ಖಾತೇ ವಾ ಕಾಮೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಅವಚಾರೇನ್ತೀತಿಪಿ **ಕಾಮಾವಚರಾ,** ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಿ । ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಚಿತ್ತಂ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಚಿತ್ತಸದಿಸಂ। ತದಾಯತ್ತತಾಯ, ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ವಾ ಕಿಲೇಸಕಾಮೋ ಏತ್ಥ ಅವಚರತೀತಿಪಿ ಕಾಮಾವಚರಂ। ಕಾಮಞ್ಚೇಸ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಅವಚರತಿ, ರುಳ್ಹಿತೋ ಪನ "ವದತೀತಿ ವಚ್ಛೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ ಇಮೇ ಏವ "ಕಾಮಾವಚರಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಪಿಚ ಕಾಮತಣ್ಹಾ ರೂಪತಣ್ಹಾ ಅರೂಪತಣ್ಹಾತಿ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಕಾಮತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತೋ ಕಾಮೋ ಏತ್ಥ ಅವಚರತೀತಿಪಿ **ಕಾಮಾವಚರಾ**। ಏವಂ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ವಿಮಾನಾಭರಣಾದೀಸು ಛನ್ದರಾಗಸ್ಸಾಪಿ ಕಾಮತಣ್ಹಾಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ, ರೂಪತಣ್ಹಾವಿಸಯಾನಮ್ಪಿ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಕಮ್ಮಜರೂಪಾದೀನಂ ಕಾಮತಣ್ಹಾಯಪಿ ವಿಸಯತಾಯ ಕಾಮಾವಚರತಾ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋತಿ। ನ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಾನಂ ತದಭಾವತೋ ತದಞ್ಞೇ **ನ ಕಾಮಾವಚರಾ**। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ರೂಪಾವಚರಾದಿದುಕಾನಮ್ಪಿ ಪದತ್ಥೋ ಯಥಾರಹಂ ಞಾತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಚತುಪಞ್ಞಾಸ ಕಾಮಾವಚರಚಿತ್ತಾನಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಚ ರೂಪಂ ಕಾಮಾವಚರಾ ನಾಮ। ಸೇಸಚಿತ್ತನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ನ ಕಾಮಾವಚರಾ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ವತ್ತಬ್ಬಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನದುಕೇ ಏವ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಏಕಾದಸಮಂ।

ಪನ್ನರಸ ರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತಾನಿ **ರೂಪಾವಚರಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ನ ರೂಪಾವಚರಾ** ನಾಮ। ದ್ವಾದಸಮಂ।

ದ್ವಾದಸ ಅರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತಾನಿ **ಅರೂಪಾವಚರಾ** ನಾಮ। ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ **ನ ಅರೂಪಾವಚರಾ** ನಾಮ। ತೇರಸಮಂ।

ತೇಭೂಮಕವಟ್ಟೇ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ ಅನ್ತೋಗಧಾತಿ **ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ,** ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾವ। ತತ್ಥ ನ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ **ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಾ,** ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಕಾಮಾವಚರಾದಿದುಕಾನಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಸಾಧಾರಣೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ಅಕುಸಲಚೇತಸಿಕಾ ಕಾಮಾವಚರಾವ, ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಕಾಮರೂಪಾವಚರಾ, ವಿರತಿಯೋ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಯೋ ಪನ ಕಾಮರೂಪಾವಚರಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಸೇಸಾ ಚತುಭೂಮಕಾತಿ। ಚುದ್ದಸಮಂ।

ವಟ್ಟಮೂಲಂ ಛಿನ್ದನ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ವಟ್ಟತೋ ನೀಯನ್ತೀತಿ **ನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ,** ಚತ್ತಾರಿ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಚಿತ್ತಾನಿ। ಇಮಿನಾ ಲಕ್ಖಣೇನ ನ ನಿಯ್ಯನ್ತೀತಿ **ಅನಿಯ್ಯಾನಿಕಾ,** ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪಞ್ಚದಸಮಂ।

ಚುತಿಯಾ ವಾ ಅತ್ತನೋ ವಾ ಪವತ್ತಿಯಾ ಅನನ್ತರಂ ಫಲದಾನೇ ನಿಯತತ್ತಾ **ನಿಯತಾ,** ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತಾ, ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯತಾ ಚ। ತಥಾ ಅನಿಯತತ್ತಾ **ಅನಿಯತಾ,** ಸೇಸಧಮ್ಮಾ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಸೋಳಸಮಂ।

ಅಞ್ಞೇ ಧಮ್ಮೇ ಉತ್ತರನ್ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮನ್ತೀತಿ ಉತ್ತರಾ, ಅತ್ತಾನಂ ಉತ್ತರಿತುಂ ಸಮತ್ಥೇಹಿ ಸಹ ಉತ್ತರೇಹೀತಿ **ಸಉತ್ತರಾ,** ಲೋಕಿಯಾವ। ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ಉತ್ತರಾತಿ **ಅನುತ್ತರಾ,** ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಸತ್ತರಸಮಂ।

ರಣನ್ತಿ ಕನ್ದನ್ತಿ ಏತೇಹೀತಿ ರಣಾ, ಯೇಹಿ ಅಭಿಭೂತಾ ಸತ್ತಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಪರಿದೇವನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅಕುಸಲಮೂಲಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತೇಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ, ಪಹಾನೇಕಟ್ಠತಾವಸೇನ ಚ ಸಹ ರಣೇಹೀತಿ **ಸರಣಾ**। ಏತೇನಾಕಾರೇನ ನತ್ಥಿ ಏತೇಸಂ ರಣಾತಿ **ಅರಣಾ**।

ತತ್ಥ ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಸರಣಾ ನಾಮ। ಸರಣಧಮ್ಮೇಸು ಚೇತ್ಥ ಲೋಭದೋಸಮೋಹಾ ರಣಾ ಚೇವ ಸರಣಾ ಚ, ತೇಸು ಲೋಭದೋಸಾ ಮೋಹೇನೇವ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಸರಣಾ, ತಥಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛುದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಚಿತ್ತಂ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ। ಮೋಹೋ ಪನ ತೇಸು ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಸರಣೋ, ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪಯುತ್ತರಾಗೇನ, ಪನ ಭವರಾಗೇನ ಚ ರಣಭೂತೇನ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠತಾವಸೇನೇವ ಸರಣೋ । ಲೋಭದೋಸಮೋಹಮೂಲಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಪನ ಮೋಹೋ ಲೋಭೇನ ಚೇವ ದೋಸೇನ ಚ, ಸೇಸಾ ಲೋಭಮೋಹೇನ ಚೇವ ದೋಸಮೋಹೇನ ಚ ಸಮ್ಪಯೋಗತೋ ಸರಣಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಬ್ಬಾನಿ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಚಿತ್ತಾನಿ, ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ ಅರಣಾ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ಸರಣಾವ, ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಅರಣಾವ, ತಿಜಾತಿಕಾ ಪನ ದ್ವಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ। ಅಟ್ಠಾರಸಮಂ।

ಪಿಟ್ಠಿದುಕಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಭಿಧಮ್ಮದುಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸುತ್ತನ್ತಿಕದುಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸುತ್ತನ್ತಿಕದುಕೇಸು ವೇದೇತಿ, ವಿವಿಧೇನ ವಾ ಆಕಾರೇನ ಜಾನಾತೀತಿ ವಿಜ್ಜಾ, ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಛಅಭಿಞ್ಞಾವಸಪ್ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ, ತಸ್ಮಿಂ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗೇ ವಿಜ್ಜಾಕೋಟ್ಠಾಸೇ ವಿಜ್ಜಾಸಭಾವೇ ವತ್ತನ್ತೀತಿ **ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ**। ತಾ ಏವ ವಿಜ್ಜಾ, ತಂ ವಾ ವಿಜ್ಜಂ ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಭಜನ್ತೀತಿಪಿ **ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ,** ಅಟ್ಠವಿಧವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ। ತಾಸು ಯಾ ಕಾಚಿ ಏಕಾ ವಿಜ್ಜಾ ವಿಜ್ಜಾ, ಸೇಸಾ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋತಿ ಏವಂ ವಿಜ್ಜಾಪಿ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋತ್ವೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಇಧ ಪನ ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ನ ವಿಜಾನಾತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಚತುಸಚ್ಚಚ್ಛಾದಕವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಮೋಹೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಅವಿಜ್ಜಾಭಾಗೇ ಅವಿಜ್ಜಾಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಅವಿಜ್ಜಾಸಭಾವೇ ವತ್ತನ್ತೀತಿ **ಅವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ**। ತಾ ಏವ ಅವಿಜ್ಜಾ, ತಂ ವಾ ಅವಿಜ್ಜಂ ಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ ಭಜನ್ತೀತಿಪಿ **ಅವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ,** ಅವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ। ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋತ್ವೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಇಧ ಪನ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ।

ತತ್ಥ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಚಿತ್ತಂ, ಪಞ್ಞಾವಿರಹಿತತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ ಚ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾಮಾವಚರಜವನಾನಿ, ಞಾಣವಿರಹಿತತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಾವೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ, ಅಞ್ಞದಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಜವನಚಿತ್ತಾನಿ, ಪಞ್ಞಾವಿರಹಿತತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ಮನೋಮಯಿದ್ಧಿಭಾವೇನ ಚ ಪಞ್ಚಾಭಿಞ್ಞಾಭಾವೇನ ಚ ಪವತ್ತಿಯಂ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ, ಅಞ್ಞದಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ, ಅವಿಜ್ಜಾವಿರಹಿತತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋವ, ಇಧ

ಪನ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ। ಚೇತಸಿಕೇಸು ಪನ ಮೋಹಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ, ಸೇಸಾ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾ ಸಿಯಾ ವಿಜ್ಜಾಭಾಗಿನೋ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಿಜಾತಿಕಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪಠಮಂ।

ಪುನ ಅನಜ್ಝೋತ್ಥರಣವಸೇನ ಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರಂ ವಿದ್ಧಂಸೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ವಿಜ್ಜು ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ವಿಜ್ಜೂಪಮಾ,** ಆದಿತೋ ತೀಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಞಾಣಂವ। ನಿಸ್ಸೇಸಂ ವಿದ್ಧಂಸನಸಮತ್ಥತಾಯ ವಜಿರಂ ಉಪಮಾ ಏತೇಸನ್ತಿ **ವಜಿರೂಪಮಾ,** ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇ ಞಾಣಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಮೇಘನ್ಧಕಾರೇ ಮಗ್ಗಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಅನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ವಿಜ್ಜುಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಕ್ಖಣೇ ಚಾತುದಿಸಾ ಮಗ್ಗಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತಿ, ವಿಜ್ಜುಯಾ ನಿರುದ್ಧಾಯ ಪುನ ಅನ್ಧಕಾರೋ ಓತ್ಥರಿತ್ವಾ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ, ಏವಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಸ್ಸ ಯಥಾಸಕಂ ಸಚ್ಚಚ್ಛಾದಕಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರಂ ವಿಧಮಿತ್ವಾ ತೀಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಾಕಟಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸು ನಿರುದ್ಧೇಸು ಪುನ ಅವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸನ್ಧಕಾರೋ ಚತುಸಚ್ಚಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೀಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಪಞ್ಞಾ ವಿಜ್ಜೂಪಮಾ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾ ಪನ ವಜಿರಸ್ಸ ಅಭೇಜ್ಜೋ ಪಾಸಾಣೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಞ್ಚ ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ವಜಿರಂ ಖೇಪೇತಿ, ವಜಿರೇನ ಚ ಗತಮಗ್ಗೇ ಪಾಸಾಣಸ್ಸ ಪುನ ಪಾಕತಿಕಭಾವೋ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಅವಜ್ಝಕಿಲೇಸೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಞ್ಚ ನಿಸ್ಸೇಸತೋ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಖೇಪೇತಿ, ತೇನ ಚ ಖೇಪಿತೇ ಕಿಲೇಸೇ ಅವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸಾಭಾವತೋ ತಸ್ಸ ಪುನ ಪಚ್ಚುದಾವತ್ತನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗೇ ಪಞ್ಞಾ ವಜಿರೂಪಮಾ ವುತ್ತಾ। ಪಞ್ಞಾ ಏವ ಹೇತ್ಥ ಸಿಯಾ ವಿಜ್ಜೂಪಮಾ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ ಹೋತಿ। ಸೇಸಚೇತಸಿಕಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾನೇವ। ದುತಿಯಂ।

ಬಾಲೇಸು ಠಿತತ್ತಾ, ಯತ್ಥ ಠಿತಾ ತದುಪಚಾರೇನ **ಬಾಲಾ,** ಬಾಲಕರತ್ತಾ ವಾ **ಬಾಲಾ,** ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ। ಇಧ ಪನ ಅಹಿರಿಕಞ್ಚ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ ಬಾಲಾ ನಾಮ। ಪಣ್ಡಿತೇಸು ಠಿತತ್ತಾ **ಪಣ್ಡಿತಾ,** ಪಣ್ಡಿತಕರತ್ತಾ ವಾ **ಪಣ್ಡಿತಾ,** ಏಕವೀಸತಿ ಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ। ಇಧ ಪನ ಹಿರೀ ಚ ಓತ್ತಪ್ಪಞ್ಚ ಪಣ್ಡಿತಾ ನಾಮ। ಸೇಸಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ತತಿಯಂ।

ಕಣ್ಹಾತಿ ಕಾಳಕಾ, ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಾ। **ಸುಕ್ಕಾ**ತಿ ಓದಾತಾ, ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣಾ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಬಾಲದುಕಸದಿಸಮೇವ। ಚತುತ್ಥಂ।

ಇಧ ಚೇವ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚ ತಪೇನ್ತೀತಿ **ತಪನೀಯಾ**। ನ ತಪನೀಯಾ **ಅತಪನೀಯಾ**। ಸೇಸಂ ಬಾಲದುಕಸದಿಸಮೇವ। ಪಞ್ಚಮಂ।

"ಸಿರಿವಡ್ಢಕೋ ಧನವಡ್ಢಕೋ"ತಿಆದಯೋ ವಿಯ ವಚನಮತ್ತಮೇವ ಅಧಿಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ **ಅಧಿವಚನಾ** ನಾಮ। ನಾಮಧೇಯ್ಯನ್ತಿ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ನಾಮಾನಿ। ತಾನಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಾನಿ ಸಾಮಞ್ಞನಾಮಂ ಗುಣನಾಮಂ ಕಿತ್ತಿಮನಾಮಂ ಓಪಪಾತಿಕನಾಮನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕೇಸು ಮಹಾಜನೇನ ಸಮ್ಮನ್ನಿತ್ವಾ ಠಪಿತತ್ತಾ "ಮಹಾಸಮ್ಮತೋ"ತಿ ರಞ್ಞೋ ನಾಮನ್ತಿ ಏವರೂಪಂ **ಸಾಮಞ್ಞನಾಮಂ** ನಾಮ। "ಧಮ್ಮಕಥಿಕೋ ಪಂಸುಕೂಲಿಕೋ ಕಾಳೋ ರಸ್ಸೋ"ತಿ ಏವರೂಪಂ ಗುಣತೋ ಆಗತಂ, "ಭಗವಾ ಅರಹಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ"ತಿಆದೀನಿಪಿ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅನೇಕಾನಿ ನಾಮಸತಾನಿ **ಗುಣನಾಮಂ** ನಾಮ। ಯಂ ಪನ ಜಾತಸ್ಸ ಕುಮಾರಸ್ಸ ಞಾತಕಾ ಕಪ್ಪೇತ್ವಾ ಪಕಪ್ಪೇತ್ವಾ "ಅಯಂ ಅಸುಕೋ ನಾಮಾ"ತಿ ನಾಮಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಇದಂ **ಕಿತ್ತಿಮನಾಮಂ** ನಾಮ। ಯಾ ಪನ ಪುರಿಮಪಞ್ಞತ್ತಿ ಅಪರಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ ನಿಪತತಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಪುರಿಮಕಪ್ಪೇಪಿ ಚನ್ದೋ ಚನ್ದೋ ಏವ, ಏತರಹಿಪಿ ಅನಾಗತೇಪಿ ಚನ್ದೋ ಏವ। ತಥಾ "ಸೂರಿಯೋ ಸಮುದ್ದೋ ಪಥವೀ ರೂಪಂ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿಏವಮಾದಿ **ಓಪಪಾತಿಕನಾಮಂ** ನಾಮ। ತಾನಿ ಪುನ ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನೇನಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇನವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ ವಿಜ್ಜಮಾನೇನವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇನಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ಏವಂ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ತತ್ಥ ಪರಮತ್ಥತೋ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಾ ಯಥಾವುತ್ತದ್ವಾಸತ್ತತಿವಿಧಾ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಾ ನಾಮ, ತೇಸಂ ಪಕಾರೇಹಿ ಞಾಪನತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿ **ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ, "ಚಿತ್ತಂ ಫಸ್ಸೋ ಪಥವೀ ರೂಪಂ ನಿಬ್ಬಾನ"ನ್ತಿಆದಯೋ ಪರಮತ್ಥವಾಚಕಾ ಸದ್ದಾ। ಉಪಾದಿನ್ನನಾಮರೂಪಧಮ್ಮೇ ಪನ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಾ ಸತ್ತಪುಗ್ಗಲಇತ್ಥಿಪುರಿಸದೇವಮನುಸ್ಸತಿರಚ್ಛಾನಾದಿಭೇದಾ, ಅನುಪಾದಿನ್ನರೂಪಧಮ್ಮೇ ಉಪಾದಾಯ ಪಞ್ಞತ್ತಾ ಭೂಮಿಪಬ್ಬತರುಕ್ಖಸಕಟಚನ್ದಸೂರಿಯನಕ್ಖತ್ತದಿಸಾಕಾಲಕಸಿಣಾದಿಭೇದಾ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾ ನಾಮ, ತೇಸಂ ಪಞ್ಞತ್ತಿ **ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। ತಥಾ "ಅತ್ತಾ ಭೂಮೀ"ತಿಆದಯೋ ಅತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತಿವಾಚಕಾ ಸದ್ದಾ ಚ ಚಿತ್ತಸನ್ತತಿವಣ್ಣಪಗನ್ತಿಆದಿ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ಥವಾಚಕಾ ಸದ್ದಾ **ವಿಜ್ಜಮಾನೇನಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। "ಪುರಿಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ, ಮೇಘವಣ್ಣೋ"ತಿಆದೀಸು **ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇನವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। "ಚಿತ್ತಲಹುತಾ ಪಥವೀಗನ್ಧೋ"ತಿಆದಿ **ವಿಜ್ಜಮಾನೇನವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। "ಮನುಸ್ಸಸರೀರಂ ರುಕ್ಖಸಾಖಾ"ತಿಆದಿ **ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇನಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧಾಪಿ ಚೇತಾ ಅಧಿಪ್ಪಾಯಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಕಾಮತಾಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಸವಿಞ್ಞತ್ತಿಸದ್ದಾನುಸಾರೇನ ಞಾತಸಙ್ಕೇತಸ್ಸ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಅನನ್ತರಂ ಉಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ಮನೋದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ "ಇಮಸ್ಸೇದಂ ನಾಮ"ನ್ತಿ ಅನೇಕಸದ್ದೇಸು ಏಕತ್ತಮಾರೋಪೇತ್ವಾ ವವತ್ಥಾಪಿತಾ ಅತ್ಥಾಭಿಮುಖಂ ನಮನತೋ ಪಕಾರೇಹಿ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಞಾಪನತೋ "ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಅಧಿವಚನಾನಂ ಪಥಾ ಅತ್ಥಾ **ಅಧಿವಚನಪಥಾ,** ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಭೇದಾ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸದ್ದವಚನೀಯಸಭಾವಾ। ಛಟ್ಠಂ।

ಇತೋ ಪರಂ ದ್ವೇ ದುಕಾ ಅಧಿವಚನದುಕಸದಿಸಾವ, ಕೇವಲಂ ಪದತ್ಥಮತ್ತಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಏವಂ ನಿದ್ಧಾರೇತ್ವಾ ಸಹೇತುಕಂ ಕತ್ವಾ ವುಚ್ಚಮಾನಾ **ನಿರುತ್ತಿ** ನಾಮ, "ತಕ್ಕೋ ವಿತಕ್ಕೋ ಸಙ್ಕಪ್ಪೋ"ತಿ ಏವಂ ತೇನ ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಞಾಪನತೋ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ನಾಮ, ಯಥಾವುತ್ತನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋವ। ನ ಹಿ ಅಧಿವಚನನಿರುತ್ತಿಪಞ್ಞತ್ತೀಸು ಅತ್ಥತೋ ಕೋಚಿಪಿ ಭೇದೋ ಅತ್ಥಿ, ನಿಬ್ಬತ್ತಿನಿಮಿತ್ತಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪನ ನೇಸಂ ವಿಭಾಗೇನ ಪದತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋ। ಇಮೇಸು ಚ ತೀಸು ದುಕೇಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಸಹಿತಾ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಅನನ್ತರೇ ನಾಮರೂಪದುಕೇ ಪಞ್ಞತ್ತಿರಹಿತಾತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ದುಕಾ ಇಮೇಸು ಸುತ್ತನ್ತಿಕದುಕೇಸು ನಿಪ್ಪದೇಸಾ, ಸೇಸಾ ಪನ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಪಿ ಸಪ್ಪದೇಸಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸತ್ತಮಟ್ಠಮಾನಿ।

ನಾಮಕರಣಟ್ಠೇನ, ನಮನಟ್ಠೇನ, ನಾಮನಟ್ಠೇನ ಚ **ನಾಮಂ,** ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧನಿಬ್ಬಾನಾನಿ। ತಾನಿ ಹಿ ಸಬ್ಬದಾಪಿ ವೇದನಾ ಸಞ್ಞಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಿಬ್ಬಾನನ್ತಿ ಓಪಪಾತಿಕನಾಮವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ನಾಮಂ ಕರೋನ್ತಾವ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಚನ್ದಸೂರಿಯಾದಯೋ ವಿಯ। ನ ಹಿ ತೇಸಂ ಸಾಮಞ್ಞಗುಣಕಿತ್ತಿಮವಸೇನ ನಾಮಕರಣಕಿಚ್ಚಂ ಅತ್ಥೀತಿ। ಏವಂ ನಾಮಕರಣಟ್ಠೇನ ನಾಮಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಆರಮ್ಮಣಾಭಿಮುಖಂ ಪನ ನಮನಟ್ಠೇನ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ತತ್ಥ ನಾಮನಟ್ಠೇನ ಚ ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾವ **ನಾಮಂ**। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯತಾಯ ಅತ್ತನಿ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮಾನಂ ನಾಮನಟ್ಠೇನೇವ ನಾಮಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ರುಪ್ಪನಟ್ಠೇನ **ರೂಪಂ,** ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ। ನವಮಂ।

ಅವಿಜ್ಜಾತಿ ದುಕ್ಖಾದಿಪಟಿಚ್ಛಾದಕೋ ಸಬ್ಬೋ ಮೋಹೋ। **ಭವತಣ್ಹಾತಿ** ಭವಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಲೋಭೋ। ತಥಾ ಅಪ್ಪವತ್ತೋ ಪನೇತ್ಥ ಲೋಭೋ, ಸೇಸಚೇತಸಿಕಚಿತ್ತರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ। ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ಏವಂ ನವತ್ತಬ್ಬವಿಭಾಗಂ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪದತ್ಥಸರೂಪಮತ್ತಮೇವ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ, ದಸ್ಸಿತಾವಸೇಸಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ದಸಮಂ।

ಭವೋ ವುಚ್ಚತಿ ಸಸ್ಸತಂ। "ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಸಸ್ಸತವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕದಿಟ್ಠಿ **ಭವದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ವಿಭವೋ ವುಚ್ಚತಿ ಉಚ್ಛೇದೋ। "ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಉಚ್ಛೇದವಸೇನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕದಿಟ್ಠಿ **ವಿಭವದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ಉಭಯೇನಾಪಿ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಗಹಿತಾ। ತಥಾ ಅನನ್ತರೇಸುಪಿ ತೀಸು ದುಕೇಸು। ಏಕಾದಸಮಂ।

ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ "ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ "ಸಸ್ಸತೋ ಅತ್ತಾ ಚ ಲೋಕೋ ಚಾ"ತಿ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ **ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ತಥಾ "ಉಚ್ಛಿಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪವತ್ತಾ ದಿಟ್ಠಿ **ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। "ಅನ್ತವಾ"ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನ್ತವಾದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। "ಅನನ್ತವಾ"ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನನ್ತವಾದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ಪುಬ್ಬನ್ತಂ ಅನುಗತಾ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ** ವುತ್ತನಯೇನ ಅತೀತಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧಾ **ಪುಬ್ಬನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ಅಪರನ್ತಂ ಅನುಗತಾ ತತ್ಥೇವ ಆಗತನಯೇನ ಅನಾಗತಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸವಿಧಾ **ಅಪರನ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೮), **ತದಟ್ಠಕಥಾಯ** (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೮) ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ದ್ವಾದಸಮತೇರಸಮಚುದ್ದಸಮಾನಿ।

ಅಹಿರಿಕದುಕಂ, ಹಿರಿದುಕಞ್ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪನ್ನರಸಮಸೋಳಸಮಾನಿ।

ದುಕ್ಖಂ ವಚೋ ಏತಸ್ಮಿಂ ವಿಪ್ಪಟಿಕೂಲಗಾಹಿಮ್ಹಿ ವಿಪಚ್ಚನೀಕಸಾತೇ ಅನಾದರೇ ಪುಗ್ಗಲೇತಿ ದುಬ್ಬಚೋ, ಸಹಧಮ್ಮಿಕಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಓವದಿಯಮಾನೇ ಅನಾದರಕಾರಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ದೋವಚಸ್ಸಂ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ದೋವಚಸ್ಸತಾ,** ಅನಾದರವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ದ್ವೇ ಪಟಿಘಚಿತ್ತಾ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ। ಪಾಪಾ ಅಸ್ಸದ್ಧಾದಯೋ ಪುಗ್ಗಲಾ ಏತಸ್ಸ ಮಿತ್ತಾತಿ ಪಾಪಮಿತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ,** ಪಾಪಪುಗ್ಗಲೇಸು ದಳ್ಹಭತ್ತಿವಸೇನ, ಕಾಯಚಿತ್ತೇಹಿ ತಂಸೇವನಾತನ್ನಿನ್ನತಾವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠ ಲೋಭಚಿತ್ತಾನಿ। ಸತ್ತರಸಮಂ।

ಸೋವಚಸ್ಸತಾ , **ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತತಾ** ಚ ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ತಥಾಪವತ್ತಾನಿ ಸಹೇತುಕಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನಿ। ಅಟ್ಠಾರಸಮಂ।

ಪಞ್ಚಸು, ಸತ್ತಸು ವಾ ಆಪತ್ತೀಸು ಕುಸಲಭಾವೋ **ಆಪತ್ತಿಕುಸಲತಾ,** ಸಹ ವತ್ಥುನಾ ತಾಸಂ ಆಪತ್ತೀನಂ ಆಪಜ್ಜನಪರಿಚ್ಛೇದಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಕಾಮಾವಚರಜವನಪಞ್ಞಾ। ಆಪತ್ತೀಹಿ ವುಟ್ಠಾನೇ ಕುಸಲಭಾವೋ **ಆಪತ್ತಿವುಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ,** ವುಟ್ಠಾನವಿಧಾನೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಆಪತ್ತಿವುಟ್ಠಾನಪರಿಚ್ಛೇದಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಯಥಾವುತ್ತಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಞ್ಞಾವ। ಏಕೂನವೀಸತಿಮಂ।

ಸಮಾಪಜ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಸಮಾಪತ್ತಿ, ತಾಸು ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾಸು ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾದೀಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಕುಸಲತಾ **ಸಮಾಪತ್ತಿಕುಸಲತಾ,** ಸಹ ಪರಿಕಮ್ಮೇನ ಅಪ್ಪನಾಪರಿಚ್ಛೇದಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ। ಸಮಾಪತ್ತೀಹಿ ವುಟ್ಠಾನೇ ಕುಸಲಭಾವೋ **ಸಮಾಪತ್ತಿವುಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ,** ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲೇಯೇವ ತಾಹಿ ವುಟ್ಠಾನಕಪಞ್ಞಾ ಕಾಮಾವಚರಜವನಪಞ್ಞಾವ। ವೀಸತಿಮಂ।

ಅಟ್ಠಾರಸಸು ಧಾತೂಸು ಕುಸಲಭಾವೋ **ಧಾತುಕುಸಲತಾ,** ಸವನಧಾರಣಪಟಿವೇಧಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪಞ್ಞಾ। ತಾಸಞ್ಞೇವ ಧಾತೂನಂ ಮನಸಿಕಾರೇ ಕುಸಲಭಾವೋ **ಮನಸಿಕಾರಕುಸಲತಾ,** ತಾಸಂ ಸಮ್ಮಸನಪಟಿವೇಧಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಪಞ್ಞಾ। ಏಸ ನಯೋ **ಆಯತನಕುಸಲತಾಯಪಿ**। ತತ್ಥ ಹಿ ಸವನಧಾರಣಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ಕಾಮಾವಚರಾವ, ಪಟಿವೇಧೋ ಲೋಕುತ್ತರೋವ, ಸಮ್ಮಸನಂ ಕಾಮಾವಚರಲೋಕುತ್ತರಂ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಹಿತಂ ಫಲಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀತಿ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ, ಅವಿಜ್ಜಾದೀಹಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ಪಚ್ಚಯಸಮೂಹೋ, ತಸ್ಮಿಂ ದ್ವಾದಸಙ್ಗೇ ಅನುಲೋಮಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇ ಕುಸಲಭಾವೋ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕುಸಲತಾ,** "ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಚಯೇನ ಇದಂ ಹೋತೀ"ತಿ ಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಲೋಕಿಯಜವನಪಞ್ಞಾವ। ಏಕವೀಸತಿಮದ್ವಾವೀಸತಿಮಾನಿ।

ತಿಟ್ಠತಿ ಏತ್ಥ ಫಲಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯಾತಿ ಠಾನಂ, ಕಾರಣಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಕುಸಲತಾ **ಠಾನಕುಸಲತಾ**। ನ ಠಾನೇ ಕುಸಲತಾ **ಅಟ್ಠಾನಕುಸಲತಾ**। ತೇವೀಸತಿಮಂ।

ಉಜುಭಾವೋ **ಅಜ್ಜವೋ**। ಮುದುಭಾವೋ **ಮದ್ದವೋ**। ಕಾಯಚಿತ್ತುಜುಕತಾಮುದುಕತಾದ್ವಯಂ। ಚತುವೀಸತಿಮಂ।

ಅಧಿವಾಸನಸಙ್ಖಾತಾ ಖಮನಂ **ಖನ್ತಿ,** ತಥಾಪವತ್ತಕಾಮಾವಚರಜವನಾನಿ। ಪಾಪತೋ ಸುಟ್ಠು ಓರತೋ ವಿರತೋತಿ ಸೋರತೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಸೋರಚ್ಚಂ**। ಕಾಯವಚೀಮನೋಸಂವರಸೀಲಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಜವನಾನಿ। ಪಞ್ಚವೀಸತಿಮಂ।

ಸಮ್ಮೋದಕಪಿಯವಾದಿತಾಸಙ್ಖಾತೋ ಸಖಿಲಭಾವೋ **ಸಾಖಲ್ಯಂ,** ಯಥಾ ಪರೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ತನೋ ಛಿದ್ದಂ ವಿವರಂ ನ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಧಮ್ಮಾಮಿಸೇಹಿ ಪಟಿಸನ್ಥರಣಂ ಪಟಿಚ್ಛಾದನಂ **ಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ**। ಆಗನ್ತುಕಸ್ಸ ಹಿ ಪಚ್ಚುಗ್ಗಮನಪತ್ತಚೀವರಪಟಿಗ್ಗಹಣಆಸನದಾನಬೀಜನಪಾದಧೋವನಮಕ್ಖನಾದಿನಾ, ಪಾನೀಯೇನ ಆಪುಚ್ಛನೇನ, ಕಾಲೇ ಆಗತಸ್ಸ ಯಾಗುಆದೀನಂ, ವಿಕಾಲೇ ಪಾನಕಾದೀನಞ್ಚ ದಾನೇನ, ಪುನದಿವಸೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಚರಣಟ್ಠಾನದಸ್ಸನಪವೇಸನನಿಕ್ಖಮನಕಾಲಾರೋಚನಾದಿನಾ ಚ ಪಬ್ಬಜಿತಾ, ಗಹಟ್ಠಾನಞ್ಚ **ವಿನಯೇ** ಆಗತನಯೇನ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಆಮಿಸಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಆಗನ್ತುಕಂ ಪನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತ್ವಾ "ತುಮ್ಹೇ ಕತರಭಾಣಕಾ"ತಿ ಅಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ "ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾ ವೋ ಕತರಂ ಗನ್ಥಂ ವಳಞ್ಜೇನ್ತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ತಸ್ಸ ವಿಸಯೇ ಪಞ್ಹಪುಚ್ಛನೇನ ಸಚೇ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಸಯಂ ಕಥೇತ್ವಾ ದಾನೇನ, ಧಮ್ಮಕಥನಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಕಥನಕುಕ್ಕುಚ್ಚದಿಟ್ಠಿವಿನೋದನಾದಿನಾ, ಪರಿವಾಸಾದಿವಿನಯಕಮ್ಮಕರಣೇನ, ಪಬ್ಬಾಜನಉಪಸಮ್ಪದಾದಿನಾ ಚ ಧಮ್ಮಪಟಿಸನ್ಥಾರೋ ಕಾತಬ್ಬೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪನಾಯಂ ಸದ್ಧಿಂ ಆನಿಸಂಸದೀಪಕವತ್ಥೂಹಿ **ಅಟ್ಠಸಾಲಿನಿಯಂ** (ಧ॰ ಸ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೫೧) ಞಾತಬ್ಬೋ। ಏತಸ್ಮಿಂ ದುವಿಧೇ ಪಟಿಸನ್ಥಾರೇ ಕುಸಲಭಾವೋ ಪಟಿಸನ್ಥಾರಕುಸಲತಾ, ತಥಾಪವತ್ತಕಾಮಾವಚರಜವನಾನಿ ಏವ। ಛಬ್ಬೀಸತಿಮಂ।

ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಮನಚ್ಛಟ್ಠೇಸು ಆಪಾಥಗತರೂಪಾದೀಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ನಿಮಿತ್ತಗಹಣಾದಿನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಭೇದಸಙ್ಖಾತೋ ಅಗುತ್ತದ್ವಾರಭಾವೋ **ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ**। ಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗವಸೇನ ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಂ ಅಜಾನನಭಾವೋ **ಭೋಜನೇ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ,** ತಥಾಪವತ್ತಅಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ। ಸತ್ತವೀಸತಿಮಂ।

ಅನನ್ತರದುಕೇಪಿ ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಕಾಮಾವಚರಸಹೇತುಕಕುಸಲಕಿರಿಯಚಿತ್ತಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಅಟ್ಠವೀಸತಿಮಂ।

ಸತಿವಿಪ್ಪವಾಸಸಙ್ಖಾತೋ ಮುಟ್ಠಸತಿಭಾವೋ **ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಂ,** ಸಬ್ಬೇ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಸಮ್ಪಜಾನನಭಾವೋ **ಅಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ,** ಮೋಹೋ। ಏಕೂನತಿಂಸತಿಮಂ।

ಅನನ್ತರದುಕೇ ಚತುಭೂಮಿಕಾ ಸತಿಪಞ್ಞಾವ ವುತ್ತಾ। ತಿಂಸತಿಮಂ।

ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾನೇ ಅಪ್ಪಟಿವಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ ಯೋನಿಸೋದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತಂ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಮೇವ ಬಲನ್ತಿ **ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಬಲಂ,** ಕಾಮಾವಚರಪಞ್ಞಾವ। ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಿಭಾವನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಚತುಭೂಮಕಧಮ್ಮಾ **ಭಾವನಾಬಲಂ**। ಏಕತಿಂಸತಿಮಂ।

ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ಸಮೇತೀತಿ **ಸಮಥೋ,** ಸೋ ತಿವಿಧೋ ಚಿತ್ತಸಮಥೋ ಅಧಿಕರಣಸಮಥೋ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋತಿ। ತತ್ಥ ಚ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾಸು ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಏಕಗ್ಗತಾ **ಚಿತ್ತಸಮಥೋ** ನಾಮ, ಸಮ್ಮುಖಾವಿನಯಾದಿ ಸತ್ತವಿಧೋ **ಅಧಿಕರಣಸಮಥೋ** ನಾಮ, ನಿಬ್ಬಾನಂ **ಸಬ್ಬಸಙ್ಖಾರಸಮಥೋ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನ ಚತುಭೂಮಕೋ ಸಮಾಧಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ವಿವಿಧೇನಾಕಾರೇನ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ವಿಪಸ್ಸನಾ,** ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಞ್ಞಾವ। ಬಾತ್ತಿಂಸತಿಮಂ।

ಸಮಥೋವ ತಂ ಆಕಾರಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪುನ ಪವತ್ತೇತಬ್ಬಸ್ಸ ಸಮಥಸ್ಸ ನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ **ಸಮಥನಿಮಿತ್ತಂ। ಪಗ್ಗಾಹನಿಮಿತ್ತೇಪಿ** ಏಸೇವ ನಯೋ। ಚತುಭೂಮಕಸಮಾಧಿವೀರಿಯಾನಿ ಏವ। ತೇತ್ತಿಂಸತಿಮಂ।

ಅನನ್ತರದುಕೇಪಿ ವೀರಿಯಸಮಾಧೀ ಏವ ವುತ್ತಾ। ಚತುತ್ತಿಂಸತಿಮಂ।

ಸೀಲವಿನಾಸಿಕಾ ಅಸಂವರಸಙ್ಖಾತಾ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಪತ್ತೀತಿ **ಸೀಲವಿಪತ್ತಿ,** ತಥಾಪವತ್ತಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಪತ್ತಿ **ದಿಟ್ಠಿವಿಪತ್ತಿ,** ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ಏವ। ಪಞ್ಚತಿಂಸತಿಮಂ।

ಸೋರಚ್ಚಮೇವ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪಾದನತೋ ಸೀಲಪರಿಪೂರಣತೋ ಸೀಲಸ್ಸ ಸಮ್ಪದಾತಿ **ಸೀಲಸಮ್ಪದಾ**। ದಿಟ್ಠಿಪಾರಿಪೂರಿಭೂತಂ ಞಾಣಮೇವ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ಸಮ್ಪದಾತಿ **ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪದಾ**। ಚತುಭೂಮಕಾ ಸೀಲಪಞ್ಞಾವ। ತಥಾ ಅನನ್ತರದುಕೇಪಿ। ಛತ್ತಿಂಸತಿಮಂ।

ವಿಸುದ್ಧಿಭಾವಂ ಸಮ್ಪತ್ತಾ ಸೀಲಸಙ್ಖಾತಾ ಸೀಲಸ್ಸ ವಿಸುದ್ಧಿ **ಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿ**। ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಂ ವಿಸುದ್ಧಿಂ ಪಾಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥಾ ದಸ್ಸನಸಙ್ಖಾತಾ ದಿಟ್ಠಿಯಾ ವಿಸುದ್ಧಿ **ದಿಟ್ಠಿವಿಸುದ್ಧಿ**। ಸತ್ತತ್ತಿಂಸತಿಮಂ।

ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಾಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಮಗ್ಗಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಞ್ಞಾ **ದಿಟ್ಠಿ ವಿಸುದ್ಧಿ** ನಾಮ। ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ತದನುರೂಪಂ ಪಧಾನಂ **ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಸ್ಸ ಚ ಪಧಾನಂ** ನಾಮ। ಅಟ್ಠತಿಂಸತಿಮಂ।

ಸಂವೇಗಜನಕಾನಿ ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಕಾರಣಾನಿ **ಸಂವೇಜನೀಯಟ್ಠಾನಾನಿ** ನಾಮ, ತೇಸು ಜಾತಿಆದಿಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಭಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸಂವಿಜನಂ **ಸಂವೇಗೋ** ನಾಮ, ತಥಾಪವತ್ತಕುಸಲಾದಿ ಏವ। ಏವಂ ಸಂವೇಗಜಾತಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಉಪಾಯೇನ ಪಧಾನಂ **ಸಂವಿಗ್ಗಸ್ಸ ಯೋನಿಸೋ ಪಧಾನಂ,** ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವೀರಿಯಮೇವ। ಏಕೂನಚತ್ತಾಲೀಸತಿಮಂ।

ಕುಸಲಧಮ್ಮಪೂರಣೇ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿಭಾವೋ ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ। ಯೋ ಪನ ದಾನಂ ದತ್ವಾ ತತೋ ತೇನ ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಹುತ್ವಾ ಸರಣಗಮನಂ ಆಕಙ್ಖತಿ, ತತೋ ಪಞ್ಚಸೀಲಾದಿಂ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಂ, ಬುದ್ಧವಚನಾನಂ ಉಗ್ಗಣ್ಹನಂ, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಂ, ತತೋ ತೇನಾಪಿ ಅಸನ್ತುಟ್ಠೋ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಅಯಂ **ಅಸನ್ತುಟ್ಠಿತಾ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು**। ಅಧಿಕುಸಲಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವನಾಯ ಉಕ್ಕಣ್ಠಮಾನೋ ಪಧಾನಂ ಪಟಿವಾಪೇತಿ ನಿವತ್ತಾಪೇತೀತಿ ಪಟಿವಾನಿ, ನ ಪಟಿವಾನಿ ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿ, ತಸ್ಸ ಭವೋ **ಅಪ್ಪಟಿವಾನಿತಾ**। ಅರಹತ್ತಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಪಧಾನಸ್ಮಿಂ ಅನಿವತ್ತನತಾ ಅನೋಸಕ್ಕನತಾ, ತಥಾಪವತ್ತಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ। ಚತ್ತಾಲೀಸತಿಮಂ।

ವಿಜಾನನತೋ **ವಿಜ್ಜಾ,** ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಚುತೂಪಪಾತಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣಾನಿ। ವಿಮುಚ್ಚನತೋ **ವಿಮುತ್ತಿ,** ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣೇ ಅಧಿಮುಚ್ಚನತೋ, ಸಯಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನ ಚ ವಿಮುತ್ತೀತಿ ವುತ್ತಾ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸೇಹಿ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಮುಚ್ಚನಟ್ಠೇನ। ಏಕಚತ್ತಾಲೀಸತಿಮಂ।

ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಕರೇಸು ಚತೂಸು ಅರಿಯಮಗ್ಗೇಸು ಞಾಣಂ **ಖಯೇ ಞಾಣಂ** ನಾಮ। ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಅನುಪ್ಪಾದಭೂತೇ ತಂತಂಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಪ್ಪಾದಪರಿಯೋಸಾನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಅರಿಯಫಲೇ ಞಾಣಂ **ಅನುಪ್ಪಾದೇ ಞಾಣಂ** ನಾಮ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸತಿಮಂ।

ಸುತ್ತನ್ತಿಕದುಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ

ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೧. ವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾ

ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಮಾತಿಕಾನನ್ತರಂ ವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಅನುಪ್ಪತ್ತಾ। ತಸ್ಸಾ ಪನ -

ಅತ್ಥತೋ ಧಮ್ಮಭೇದೇನ, ವಿಭಙ್ಗನಯದಸ್ಸನಾ।
ಪಾಳಿಮುತ್ತನಯಾ ಚಾಪಿ, ಹೋತಿ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ॥

ಸಾ ಪನೇಸಾ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ವಿಭಙ್ಗಾನಂ ಆದಿಮ್ಹಿ ಠಪಿತಾ ಅಟ್ಠಾರಸವಿಧಾ ಹೋತಿ - ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾ-ಆಯತನ-ಧಾತು-ಸಚ್ಚ-ಇನ್ದ್ರಿಯ-ಪಚ್ಚಯಾಕಾರ-ಸತಿಪಟ್ಠಾನ-ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನ-ಇದ್ಧಿಪಾದಬೋಜ್ಝಙ್ಗ-ಮಗ್ಗಙ್ಗಝಾನ-ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ-ಸಿಕ್ಖಾಪದ-ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ-ಞಾಣ-ಖುದ್ದಕವತ್ಥು-ಧಮ್ಮಹದಯವಿಭಙ್ಗಮಾತಿ

ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ತತ್ಥ ಆದಿಭೂತಾಯ ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಪಞ್ಚಾ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇನ ನ ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾ, ನ ಉದ್ಧನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಖನ್ಧಾ**ತಿ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಧಮ್ಮನಿದಸ್ಸನಂ। ತತ್ರಾಯಂ **ಖನ್ಧ**-ಸದ್ದೋ ಸಮ್ಬಹುಲೇಸು ಠಾನೇಸು ನಿಪತತಿ ರಾಸಿಮ್ಹಿ ಗುಣೇ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಂ ರುಳ್ಹಿಯನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಮಹಾಉದಕಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೧೦೩೭; ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೫೧; ೫.೪೫; ೬.೩೭) ಹಿ ರಾಸಿತೋ ಖನ್ಧೋ ನಾಮ। "ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೩೫೫) ಗುಣತೋ। "ಅದ್ದಸಾ ಖೋ ಭಗವಾ ಮಹನ್ತಂ ದಾರುಕ್ಖನ್ಧ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೨೪೧) ಪಣ್ಣತ್ತಿತೋ। "ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೬೩) ಏಕಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಂ ರುಳ್ಹಿತೋ ಖನ್ಧೋ ನಾಮ, ಸ್ವಾಯಮಿಧ ರಾಸಿತೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ರಾಸಟ್ಠೋ ಹಿ ಖನ್ಧ-ಸದ್ದೋ, ಕೋಟ್ಠಾಸಟ್ಠೋತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಲೋಕಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಇಣಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಚೋದಿಯಮಾನಾ "ದ್ವೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದಸ್ಸಾಮ , ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದಸ್ಸಾಮಾ"ತಿ ವದನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಖನ್ಧೋತಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ರುಪ್ಪತೀತಿ ರೂಪಂ, ಸೀತುಣ್ಹಾದೀಹಿ ಪಸಿದ್ಧಾಕಾರೇನ ರುಪ್ಪತಿ ಘಟ್ಟೀಯತಿ, ಪೀಳಿಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ ಭಗವತಾ -

"ರುಪ್ಪತೀತಿ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ತಸ್ಮಾ ರೂಪನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಕೇನ ರುಪ್ಪತಿ? ಸೀತೇನಪಿ ರುಪ್ಪತಿ, ಉಣ್ಹೇನಪಿ ರುಪ್ಪತಿ, ಜಿಘಚ್ಛಾಯಪಿ ರುಪ್ಪತಿ, ಪಿಪಾಸಾಯಪಿ ರುಪ್ಪತೀ"ತಿಆದಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೭೯)।

ರೂಪಞ್ಚ ತಂ ಖನ್ಧೋ ಚಾತಿ **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ,** ರೂಪರಾಸಿ ರೂಪಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾ**ದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅತ್ಥತೋ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದತೋ ಪನೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ವಿಭತ್ತಾ ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ ಸಬ್ಬೇ ರೂಪಧಮ್ಮಾ **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ** ನಾಮ। ತಥಾ ಚತುಭೂಮಕಾ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಯೋ **ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ** ನಾಮ, **ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ** ನಾಮ। ವೇದನಾಸಞ್ಞಾ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಪಞ್ಞಾಸ ಚೇತಸಿಕಾ **ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ** ನಾಮ। ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ, ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೇಸು ಪನ ಸಬ್ಬೇ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ। ಅಯಮೇವ ಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ವಿಸೇಸೋ। ಖನ್ಧಾ ಅವಿಸೇಸತೋ ವುತ್ತಾ, ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಸಾಸವೋಪಾದಾನಿಯಭಾವೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ। ಇಧ ಪನ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಧಮ್ಮಭೇದತೋ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ವಿಭಙ್ಗನಯದಸ್ಸನಾತಿ ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಾ ಆಗತಅತ್ಥನಯದಸ್ಸನತೋ। **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಯಂ** ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯಂ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನ್ತಿ ತೀಹಿ ನಯೇಹಿ ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೋ ವಿಭತ್ತೋ। ತಥಾ ಆಯತನವಿಭಙ್ಗಾದಯೋ। ಕೇವಲಂ ಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗೇ, ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗೇ ಚ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಂ ನತ್ಥಿ। ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಿಭಙ್ಗೇ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕಂ ನತ್ಥಿ। ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ಪನ ತೀಸು ತಯೋಪಿ ನಯಾ ನ ಸನ್ತಿ। ತೇಸು ಹಿ ಞಾಣವಿಭಙ್ಗೋ ಏಕವಿಧತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ದಸವಿಧಾ ವಿಭತ್ತೋ, ಖುದ್ದಕವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗೋ ಏಕವಿಧತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿಪಭೇದಾ ವಿಭತ್ತೋ, ಧಮ್ಮಹದಯವಿಭಙ್ಗೋ ಪನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಹಾದೀಹಿ ದಸಹಿ ವಾರೇಹಿ ವಿಭತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ನಯಾನಂ ಮುಖಮತ್ತದಸ್ಸನವಸೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗೇ ತಿಣ್ಣಂ ನಯಾನಂ ಮುಖಮತ್ತದಸ್ಸನಂ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ತಾವ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ -

"ತತ್ಥ ಕತಮೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ? ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ರೂಪಂ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಂ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವಾ ಬಹಿದ್ಧಾ ವಾ ಓಳಾರಿಕಂ ವಾ ಸುಖುಮಂ ವಾ ಹೀನಂ ವಾ ಪಣೀತಂ ವಾ ಯಂ ದೂರೇ ಸನ್ತಿಕೇ ವಾ, ತದೇಕಜ್ಝಂ ಅಭಿಸಞ್ಞೂಹಿತ್ವಾ ಅಭಿಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೨) -

ಏವಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತೋ, ತಥಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋಪಿ। ತತ್ಥ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ ನಾಮ ಅಜ್ಝತ್ತರೂಪಂ **ಅಜ್ಝತ್ತಂ** ನಾಮ, ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ಪರಪುಗ್ಗಲಗತಂ, ಅವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ **ಬಹಿದ್ಧಾ** ನಾಮ, ತಥಾ ವೇದನಾದಯೋಪಿ। ಪಸಾದವಿಸಯರೂಪಂ ಪನ **ಓಳಾರಿಕಂ** ನಾಮ, ಸೇಸಂ **ಸುಖುಮಂ** ನಾಮ। ಅನಿಟ್ಠರೂಪಂ **ಹೀನಂ** ನಾಮ, ಇಟ್ಠರೂಪಂ **ಪಣೀತಂ** ನಾಮ।

ನನು ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಂ ನಾಮ ಪಾಟೇಕ್ಕಂ ಪಟಿವಿಭತ್ತಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಏಕಂ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಇಟ್ಠಂ ಹೋತಿ ಮನಾಪಂ, ತದೇವ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಚ ಅನಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ವತ್ಥಾದೀನಿ ಹಿ ಸೂಕರಾದೀನಂ ನಪ್ಪಿಯಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಮನುಸ್ಸಾದೀನಂ, ತೇಸಞ್ಚ ವತ್ಥಾಭರಣಾದೀನಿ ಪಿಯಾನಿ, ನ ಸೂಕರಾದೀನನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ರುಚಿವಸೇನೇವ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠತಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ? ನ, ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಾನಂ ಪಾಟೇಕ್ಕಂ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ। ಕುಸಲಕಮ್ಮಜಂ ಹಿ ಕುಸಲವಿಪಾಕವಿಸಯೋವ ಇಟ್ಠಂ ನಾಮ, ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಜಂ ಅಕುಸಲವಿಪಾಕವಿಸಯೋವ ಅನಿಟ್ಠಂ ನಾಮ, ಸಞ್ಞಾವಿಪಲ್ಲಾಸೇನ ಪನ ಕೋಚಿ ಇಟ್ಠಮೇವ ಬುದ್ಧರೂಪಾದಿಂ ಜವನಕ್ಖಣೇ ಅನಿಟ್ಠತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ, ಅನಿಟ್ಠಞ್ಚ ನಿರಯಗ್ಗಿಸತ್ಥವಿಸಾದಿಂ ಇಟ್ಠತೋ ಮನಸಿ ಕರೋತಿ। ಜವನೇಹಿ ಏವ ವಿಪಲ್ಲಾಸಭಾವೋ, ನ ವಿಪಾಕೇಹೀತಿ ವಿಪಾಕವಸೇನ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಂ ನಿಯತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಾ ಪನ ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯ –

> “ಸುಖಸಮ್ಫಸ್ಸಂ ಹಿ ಗೂಥಕಲಲಂ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರಘಾನದ್ವಾರೇಸು ಅನಿಟ್ಠಂ, ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಇಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಮಣಿರತನೇನ ಪೋಥಿಯಮಾನಸ್ಸ, ಸುವಣ್ಣಸೂಲೇ ಉತ್ತಾಸಿಯಮಾನಸ್ಸ ಚ ಮಣಿರತನಸುವಣ್ಣಸೂಲಾನಿ ಚಕ್ಖುದ್ವಾರೇ ಇಟ್ಠಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಅನಿಟ್ಠಾನೀ”ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೬) –

ಏವಂ ದ್ವಾರವಸೇನ ಏಕಸ್ಸೇವ ವತ್ಥುನೋ ಇಟ್ಠತಾ, ಅನಿಟ್ಠತಾ ಚ ವುತ್ತಾ। ಸಾ ಚ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನ ಯುತ್ತಾ ಏಕಕಲಾಪಗತಭೂತೋಪಾದಾಯರೂಪಾನಂ ಏಕಸಾಮಗ್ಗಿಯಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ನ ಹಿ ಭೂತೇಸು ಅಕುಸಲವಸೇನ ಅನಿಟ್ಠೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೇಸು ತದುಪಾದಾಯರೂಪಾದಿಕುಸಲೇನ ಇಟ್ಠಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಭಿನ್ನಕ್ಖಣೇ ಪನ ಇಟ್ಠಾನಿ ಮಣಿರತನಾದೀನಿ ತೇಹಿ ಪೋಥಿಯಮಾನಸ್ಸ ಅಕುಸಲಪಚ್ಚಯೇನ ಉತುನಾ ಅನಿಟ್ಠಾನಿ ವಿಪರಿಣಮನ್ತಿ, ಕುಸಲಪಚ್ಚಯೇನ ಅನಿಟ್ಠಾನಿ ಗೂಥಕಲಲಾದೀನಿ ಇಟ್ಠಾನೀತಿ, ಅಯಂ ನೋ ಅತ್ತನೋಮತಿ। ಏವಂ ವಿಭತ್ತೇಸು ಚ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠೇಸು ತಂ ತಂ ರೂಪಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಹೀನಂ, ಪಣೀತಞ್ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸುಖುಮಂ ಪನ ರೂಪಂ **ದೂರೇರೂಪಂ** ನಾಮ, ಓಳಾರಿಕಂ **ಸನ್ತಿಕೇರೂಪಂ** ನಾಮ। ತಂ ತಂ ವಾ ಪನ ರೂಪಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ರೂಪಂ ದೂರೇ ಸನ್ತಿಕೇ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ವೇದನಾದೀಸು ಪನ ಅಕುಸಲಾ ವೇದನಾ **ಓಳಾರಿಕಾ,** ಇತರಾ **ಸುಖುಮಾ।** ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಓಳಾರಿಕಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಸುಖುಮಾ। ದುಕ್ಖಾ ವೇದನಾ ಓಳಾರಿಕಾ, ಇತರಾ ಸುಖುಮಾ। ಸುಖದುಕ್ಖಾ ವಾ ಓಳಾರಿಕಾ, ಇತರಾ ಸುಖುಮಾ। ಅಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ವೇದನಾ ಓಳಾರಿಕಾ, ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಸುಖುಮಾ। ಸಾಸವಾ ಓಳಾರಿಕಾ , ಅನಾಸವಾ ಸುಖುಮಾ। ತಂ ತಂ ವಾ ಪನ ವೇದನಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಕುಸಲಾ ವೇದನಾ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾಹಿ ದೂರೇ, ತಾ ಚ ತಾಯ ದೂರೇತಿ ಏವಂ ಜಾತಿಸಭಾವಪುಗ್ಗಲಭೂಮಿಭೇದತೋ ವುತ್ತನಯೇನ **ದೂರೇವೇದನಾ** ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಕುಸಲಾ ವೇದನಾ ಕುಸಲಾಯ ಸನ್ತಿಕೇತಿ ಏವಂ ಜಾತಿಆದಿಸಾಮಞ್ಞತೋ **ಸನ್ತಿಕೇವೇದನಾ** ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತಂ ತಂ ವಾ ಪನ ವೇದನಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ವೇದನಾ ದೂರೇಸನ್ತಿಕೇ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಓಳಾರಿಕಸುಖುಮತಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ವಿಭ॰ ೮ ಆದಯೋ; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮ ಆದಯೋ) ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯನಯೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ತಾವ ಏಕವಿಧಾದಿತೋ ಯಾವ ಏಕಾದಸವಿಧಾ ರೂಪಕಣ್ಡೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಪನ ಏಕವಿಧೋ ಫಸ್ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ, ದುವಿಧೋ ಸಹೇತುಕದುಕವಸೇನ, ತಿವಿಧೋ ಕುಸಲತ್ತಿಕವಸೇನ, ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಚತುಭೂಮಕವಸೇನ, ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಸಭಾವಭೇದೇನ, ಛಬ್ಬಿಧೋ ಛದ್ವಾರಿಕವಸೇನ, ಸತ್ತವಿಧೋ ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯೋಗವಸೇನ, ಅಟ್ಠವಿಧೋ ತೇಸು ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಸುಖದುಕ್ಖವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ, ನವವಿಧೋ ತೇಸು ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಕುಸಲತ್ತಿಕವಸೇನ ತಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ, ದಸವಿಧೋ ತೇಸು ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ದುವಿಧಾ, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಞ್ಚ ತಿಧಾ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾತಿ ಏವಂ ಸಹೇತುಕದುಕಮೂಲಂ ಪಠಮವಾರಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ಕುಸಲತ್ತಿಕಟ್ಠಾನೇ ವೇದನಾತ್ತಿಕಪೀತಿತ್ತಿಕಸನಿದಸ್ಸನತ್ತಿಕವಜ್ಜಿತೇ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಯಾವ ದಸವಿಧಾ, ಅಪರೇಪಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ವಾರಾ ವುತ್ತಾ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಸಹೇತುಕದುಕಮೂಲಿಕಾ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕಯೋಜನಾ, ಏವಂ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕಾದೀಸು ಅನುರೂಪದುಕಮೂಲಿಕಾಪಿ ಸರಣದುಕಪರಿಯೋಸಾನಾ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕಯೋಜನಾಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಂ ದುಕಮೂಲಕೋ ಯೋಜನಾನಯೋ। ಯಥಾ ಚ ಏಕೇಕದುಕೇನ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕಯೋಜನಾವಸೇನ ದುಕಮೂಲಕೋ ನಯೋ ವುತ್ತೋ, ಏವಂ ಏಕೇಕತ್ತಿಕೇನ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಸಬ್ಬದುಕಯೋಜನಾವಸೇನ ತಿಕಮೂಲಕೋ, ತದುಭಯಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ಉಭತೋವಡ್ಢನಕೋ ಚ ನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇ, ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ದುಕಮೂಲಕಾದಿನಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೇ ಪನ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕತಿ ಕುಸಲಾ, ಕತಿ ಅಕುಸಲಾ, ಕತಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ಕತಿ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ…ಪೇ॰… ಕತಿ ಸರಣಾ, ಕತಿ ಅರಣಾತಿ? ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಅಬ್ಯಾಕತೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ರೂಪಂ, ವೇದನಾ ಚ ವೇದನಾತ್ತಿಕೇ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ರೂಪಂ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಂ, ಸಿಯಾ ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಂ, ಸಿಯಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಂ, ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಸಂಕಿಲೇಸಿಕಂ, ಸೇಸಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ತೀಹಿ ತಿಕೇಹಿ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ರೂಪಂ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಂ, ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ತಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ। ರೂಪಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ, ವೇದನಾ ಸಿಯಾ ಪೀತಿಸಹಗತಾ, ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ತಯೋ ತಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ರೂಪಂ ನೇವದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಂ, ನದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯಪಹಾತಬ್ಬಹೇತುಕಂ, ನೇವಾಚಯಗಾಮಿನಅಪಚಯಗಾಮಿ, ನೇವಸೇಖನಾಸೇಖಂ, ಪರಿತ್ತಂ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕೇ ರೂಪಂ ಅನಾರಮ್ಮಣಂ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ರೂಪಂ ಮಜ್ಝಿಮಂ,

ಅನಿಯತಂ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ। ಮಗ್ಗಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕೇ ಚ ರೂಪಂ ಅನಾರಮ್ಮಣಂ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ವಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ಉಪ್ಪನ್ನಾತೀತತ್ತಿಕೇಸು ಪಞ್ಚಪಿ ತಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅತೀತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕೇ ರೂಪಂ ಅನಾರಮ್ಮಣಂ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಅಜ್ಝತ್ತತ್ತಿಕೇ ಪಞ್ಚಪಿ ತಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಜ್ಝತ್ತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕೇ ರೂಪಂ ಅನಾರಮ್ಮಣಂ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ತಿಧಾಪಿ ಹೋತಿ।

ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ನಹೇತೂ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಿಯಾ ಹೇತು, ಸಿಯಾ ನ ಹೇತು। ರೂಪಂ ಅಹೇತುಕಂ, ಹೇತುವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಸಿಯಾ ಸಹೇತುಕಾ ಚೇವ ನ ಚ ಹೇತೂ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ದ್ವಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ, ರೂಪಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ। ತಥಾ ಅನನ್ತರದುಕೇಪಿ। ರೂಪಂ ನಹೇತುಅಹೇತುಕಂ, ತಯೋ ದ್ವಿಧಾಪಿ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ದ್ವಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ। ಪಞ್ಚಪಿ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಸಙ್ಖತಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅನಿದಸ್ಸನಾ, ಅಪ್ಪಟಿಘಾ, ರೂಪಂ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ರೂಪಂ ರೂಪೀ, ಸೇಸಾ ಅರೂಪಿನೋ। ರೂಪಂ ಲೋಕಿಯಂ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ಪಞ್ಚಪಿ ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ನ ಚ ಕೇನಚಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಚ। ಚತ್ತಾರೋ ನೋ ಆಸವಾ, ಸಙ್ಖಾರಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ, ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ರೂಪಂ ಸಾಸವೋ, ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ , ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ರೂಪಂ ಸಾಸವಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಆಸವಾ, ತಯೋ ತಥಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಸಙ್ಖಾರೋ ದ್ವಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ। ರೂಪಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಮೇವ, ತಯೋ ಸಿಯಾ ಆಸವಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚೇವ ನೋ ಚ ಆಸವಾ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸಙ್ಖಾರೋ ದ್ವಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ। ರೂಪಂ ಆಸವವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಸಾಸವಞ್ಚ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಂಯೋಜನಗೋಚ್ಛಕಾದೀಸುಪಿ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕೇವಲಂ ಹಿ ಪರಾಮಾಸಸಮ್ಪಯುತ್ತದುಕೇ ರೂಪಂ ಪರಾಮಾಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ, ತಯೋ ದ್ವಿಧಾಪಿ, ಸಙ್ಖಾರೋ ದ್ವಿಧಾಪಿ, ದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಚ। ತತಿಯೇ ಏತ್ತಕಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ರೂಪಂ ಅನಾರಮ್ಮಣಂ, ಸೇಸಾ ಸಾರಮ್ಮಣಾ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಿತ್ತಂ, ಸೇಸಾ ನೋ ಚಿತ್ತಾ। ತಯೋ ಚೇತಸಿಕಾ, ದ್ವೇ ಅಚೇತಸಿಕಾ। ತಯೋ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ರೂಪಂ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ। ತಥಾ ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠದುಕೇಪಿ। ತಯೋ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನೋ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ। ರೂಪಂ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ತಥಾ ಅನನ್ತರದುಕದ್ವಯೇಪಿ। ತಯೋ ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಾ, ದ್ವೇ ನೋ ಚಿತ್ತಸಂಸಟ್ಠಸಮುಟ್ಠಾನಾ। ತಥಾ ಅನನ್ತರದುಕದ್ವಯೇಪಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ತಯೋ ಬಾಹಿರಾ, ರೂಪಂ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ಚತ್ತಾರೋ ನೋ ಉಪಾದಾ। ರೂಪಂ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ಪಞ್ಚಪಿ ಸಿಯಾ ಉಪಾದಿನ್ನಾ, ಸಿಯಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನಾ, ನೋ ಉಪಾದಾನಾ।

ಕಿಲೇಸಗೋಚ್ಛಕೋ ವುತ್ತನಯೋವ। ರೂಪಂ ನೇವದಸ್ಸನೇನನಭಾವನಾಯ ಪಹಾತಬ್ಬಂ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ಏವಂ ಯಾವಪೀತಿದುಕಾ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ರೂಪಂ ನ ವೇದನಾ, ನ ಸುಖಾ, ನ ಸುಖಸಹಗತಾ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ತಥಾ ಅನನ್ತರದುಕೇಪಿ। ರೂಪಂ ಕಾಮಾವಚರಂ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ಏವಂ ಯಾವ ಸರಣದುಕಾ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೋ।

ಇಮೇ ಪನ ನಯಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಹಿ ಞಾತಬ್ಬಾ। ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಚ ನೇಸಂ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಇತೋ ಪರಂ ಅತಿರೇಕಂ ಅವತ್ವಾ ಅಪುಬ್ಬಮೇವ ವಣ್ಣಯಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಅಯಂ ವಿಭಙ್ಗನಯದಸ್ಸನತೋ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಇದಾನಿ ಪನೇತ್ಥ -

ಕಮತೋನೂನಾಧಿಕತೋ, ದಟ್ಠಬ್ಬಸಮಭೇದತೋ।
ಪಾಳಿಮುತ್ತನಯೋ ಞೇಯ್ಯೋ, ಖನ್ಧಕೋಸಲ್ಲಮಿಚ್ಛತಾ॥

ತತ್ಥ **ಕಮತೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ಪಹಾನಕ್ಕಮೋ ಪಟಿಪತ್ತಿಕ್ಕಮೋ ಭೂಮಿಕ್ಕಮೋ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋತಿ ಬಹುವಿಧೇಸು ಕಮೇಸು ಖನ್ಧಾನಂ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋವ ಯುಜ್ಜತಿ, ನ ಇತರೇ, ಅಸಮ್ಭವಾ। ಅಭೇದೇನ ಹಿ ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಅತ್ತಗ್ಗಾಹಪತಿತಂ ವೇನೇಯ್ಯಜನಂ ಸಮೂಹಘನವಿನಿಬ್ಭೋಗದಸ್ಸನೇನ ಅತ್ತಗ್ಗಾಹತೋ ಮೋಚೇತುಕಾಮೋ ಭಗವಾ ಹಿತಕಾಮೋ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಜನಸ್ಸ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ ಚಕ್ಖುಆದೀನಂ ವಿಸಯಭೂತಂ ಓಳಾರಿಕಂ ಪಠಮಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ದೇಸೇಸಿ, ತತೋ ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠವಿಸಯಸಂವೇದಕಂ ಓಳಾರಿಕಂ ವೇದನಂ, ಯಂ ವೇದೇತಿ, ತಂ ಸಞ್ಜಾನಾತೀತಿ ಏವಂ ವೇದನಾವಿಸಯಸ್ಸ ಆಕಾರಗ್ಗಾಹಿಕಂ ಸಞ್ಞಂ, ಸಞ್ಞಾವಸೇನಾಭಿಸಙ್ಖಾರಕೇ ಸಙ್ಖಾರೇ, ತೇಸಂ ವೇದನಾದೀನಂ ನಿಸ್ಸಯಾಧಿಪತಿಭೂತಂ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಕಮೋ।

ಅನೂನಾಧಿಕತೋತಿ ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವತಾ ಪಞ್ಚೇವ ಖನ್ಧಾ ವುತ್ತಾ ಅನೂನಾ ಅನಧಿಕಾತಿ? ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಸಭಾಗೇಕಸಙ್ಗಹತೋ, ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗ್ಗಾಹವತ್ಥುಸ್ಸ ಏತಪ್ಪರಮತೋ, ಅಞ್ಞೇಸಞ್ಚ ತದವರೋಧತೋ। ಅನೇಕಪ್ಪಭೇದೇಸು ಹಿ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು ಸಭಾಗವಸೇನ ಸಙ್ಗಯ್ಹಮಾನೇಸು ರೂಪಂ ರೂಪಸಭಾಗೇಕಸಙ್ಗಹವಸೇನ ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ ಹೋತಿ, ವೇದನಾ ವೇದನಾಸಭಾಗೇಕಸಙ್ಗಹವಸೇನ ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ ಹೋತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸಞ್ಞಾದೀಸುಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಸಭಾಗೇಕಸಙ್ಗಹತೋ ಪಞ್ಚೇವ ವುತ್ತಾ। ಏತಪರಮಞ್ಚೇತಂ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗ್ಗಾಹವತ್ಥು, ಯದಿದಂ ರೂಪಾದಯೋ ಪಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ಅತ್ತತ್ತನಿಯಗ್ಗಾಹವತ್ಥುಸ್ಸ ಏತಪರಮತೋಪಿ ಪಞ್ಚೇವ ವುತ್ತಾ। ಯೇಪಿ ಚಞ್ಞೇ ಸೀಲಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಕ್ಖನ್ಧಾ ವುತ್ತಾ, ತೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಏತ್ಥೇವ ಅವರೋಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೇಸಂ ತದವರೋಧತೋಪಿ ಪಞ್ಚೇವ ವುತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಅನೂನಾಧಿಕತೋ।

ದಟ್ಠಬ್ಬಸಮಭೇದತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಭೇದತೋ, ಉಪಮಾಭೇದತೋ ಚ। ತತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬಭೇದತೋ ತಾವ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಉಕ್ಖಿತ್ತಾಸಿಕಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತೋ, ಭಾರತೋ, ಖಾದಕತೋ, ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಅನತ್ತಸಙ್ಖತವಧಕತೋ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಫೇಣಪಿಣ್ಡಂ ವಿಯ ರೂಪಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಉದಕಬುಬ್ಬುಳಮರೀಚಿಕಕದಲಿಕ್ಖನ್ಧಮಾಯಾ ವಿಯ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವೇದನಾದಯೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಫೇಣಪಿಣ್ಡೋ ವಿಮದ್ದಾಸಹೋ, ಸೋ ಚ

ಪತ್ತಥಾಲಕಾದಿಅತ್ಥಂ ಗಹಿತೋಪಿ ತಮತ್ಥಂ ನ ಸಾಧೇತಿ, ಭಿಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ರೂಪಮ್ಪಿ ವಿಮದ್ದಾಸಹಂ, ತಞ್ಚ ಸುಭಾದಿವಸೇನ ಗಹಿತಮ್ಪಿ ನ ತಥಾ ತಿಟ್ಠತಿ, ಅಸುಭಾದಿಯೇವ ಹೋತಿ।

ಯಥಾ ವಾ ಫೇಣಪಿಣ್ಡೋ ಅನೇಕಸನ್ಧಿಘಟಿತೋ ಬಹುನ್ನಂ ಉದಕಸಪ್ಪಾದಿಪಾಣಕಾನಂ ಆವಾಸೋ, ಆದಿತೋ ಚೇಸ ಬದರಪಕ್ಕಮತ್ತೋ ಹುತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬವಡ್ಢನಕೋ ಉಟ್ಠಿತಮತ್ತೋಪಿ ಚೇಸ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಥೋಕಂ ಗನ್ತ್ವಾಪಿ, ಸಮುದ್ದಂ ಪತ್ವಾ ಪನ ಅವಸ್ಸಮೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ , ಏವಂ ರೂಪಮ್ಪಿ ಛಿದ್ದಾವಛಿದ್ದಂ ಅನೇಕಸನ್ಧಿಘಟಿತಂ ಅಸೀತಿಕಿಮಿಕುಲವೋಕಿಣ್ಣಂ, ಆದಿತೋ ಚೇತಂ ಕಲಲಮತ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಅನುಪುಬ್ಬವಡ್ಢನಕಂ, ಕಲಲಮತ್ತೇಪಿ ಚೇತಂ ಭಿಜ್ಜತಿ, ಅಬ್ಬುದಾದಿಭಾವೇಪಿ ಆಯುಕ್ಖಯಂ ಪತ್ವಾ ಅವಸ್ಸಮೇವ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಏವಂ ಫೇಣಪಿಣ್ಡಸದಿಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಥಾ ಪನ ಬುಬ್ಬುಳೋ ಮುಹುತ್ತರಮಣೀಯೋ ಅಗಯ್ಹುಪಗೋ ನ ಚಿರಟ್ಠಿತಿಕೋವ, ಏವಂ ವೇದನಾಪಿ। ಯಥಾ ಚ ಬುಬ್ಬುಳೋ ಉದಕತಲಂ, ಉದಕಬಿನ್ದುಂ, ಉದಕಜಲ್ಲಕಂ ಸಙ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪುಟಂ ಕತ್ವಾ ಗಹಣವಾತಞ್ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕಾರಣಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಏವಂ ವೇದನಾಪಿ ವತ್ಥುಂ, ಆರಮ್ಮಣಂ, ಕಿಲೇಸಜಲ್ಲಂ, ಫಸ್ಸಸಙ್ಘಟ್ಟನಞ್ಚಾತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕಾರಣಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಸಾ ಬುಬ್ಬುಳಸದಿಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ।

ಯಥಾ ಪನ ಮರೀಚಿಕಾ ಜಲಾಸಯಾದಿಭಾವೇನ ವಿಪ್ಪಲಮ್ಭಿಕಾ, ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಪಿ ನಿಚ್ಚಾದಿಭಾವೇನಾತಿ ಮರೀಚಿಸದಿಸಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಪನ ಕದಲಿಕ್ಖನ್ಧೋ ಅಗಯ್ಹುಪಗೋ ಬಹುವಟ್ಟಿಸಮೋಧಾನೋ, ಏವಂ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ಅಗಯ್ಹುಪಗೋನಿಚ್ಚಾದಿಸಾರವಿರಹಿತೋ, ಫಸ್ಸಾದಿಬಹುಧಮ್ಮಸಮೋಧಾನೋ ಚ ಹೋತೀತಿ ಸೋ ಕದಲಿಕ್ಖನ್ಧಸದಿಸೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಪನ ಮಾಯಾ ಅಸುವಣ್ಣರಜತಾದಿರೂಪಾನಿಪಿ ತಥಾ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ಮಹಾಜನಂ ವಞ್ಚೇತಿ, ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾಣಮ್ಪಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿರೂಪಂ ತೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ಆಗಚ್ಛನ್ತಂ ವಿಯ ನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಚ ಗಾಹಾಪೇತ್ವಾ ವಞ್ಚೇತೀತಿ ತಂ ಮಾಯಾಸದಿಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> “ಫೇಣಪಿಣ್ಡೂಪಮಂ ರೂಪಂ, ವೇದನಾ ಬುಬ್ಬುಳೂಪಮಾ।
> ಮರೀಚಿಕೂಪಮಾ ಸಞ್ಞಾ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಕದಲೂಪಮಾ।
> ಮಾಯೂಪಮಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ದೇಸಿತಾದಿಚ್ಚಬನ್ಧುನಾ”ತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೯೫)।

ಅಯಮೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬಭೇದೋ।

ಉಪಮಾಭೇದತೋ ಚ ಪನ ಗಿಲಾನಸಾಲೂಪಮೋ ರೂಪುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೋ, ಗೇಲಞ್ಞೂಪಮೋ ವೇದನುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೋ, ಗೇಲಞ್ಞಸಮುಟ್ಠಾನೂಪಮೋ ಸಞ್ಞುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೋ, ಅಸಪ್ಪಾಯಸೇವನೂಪಮೋ ಸಙ್ಖಾರುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೋ , ಗಿಲಾನೂಪಮೋ ವಿಞ್ಞಾಣುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧೋ। ಅಪಿಚ ಚಾರಕಕಾರಣಅಪರಾಧಕಾರಣಕಾರಕಅಪರಾಧಿಕೂಪಮಾ ಏತೇ ಭಾಜನಭೋಜನಬ್ಯಞ್ಜನಪರಿವೇಸಕಭುಞ್ಜಕೂಪಮಾ ಚಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಉಪಮಾಭೇದೋ। ಏವಂ **ಪಾಳಿಮುತ್ತಕವಿನಿಚ್ಛಯನಯೋ** ಞೇಯ್ಯೋ।

ಖನ್ಧವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಆಯತನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಆಯತನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಆಯತನತೋ, ಆಯಾನಂ ತನನತೋ, ಆಯತಸ್ಸ ಚ ನಯನತೋ **ಆಯತನಾನಿ**। ಚಕ್ಖುರೂಪಾದೀಸು ಹಿ ತಂತಂದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸೇನ ಸೇನ ಅನುಭವನಾದಿನಾ ಕಿಚ್ಚೇನ ಆಯತನ್ತಿ ಉಪಟ್ಠಹನ್ತಿ ಘಟೇನ್ತಿ ವಾಯಮನ್ತಿ, ತೇ ಚ ಪನ ಆಯಭೂತೇ ಧಮ್ಮೇ ಏತಾನಿ ತನೋನ್ತಿ ವಿತ್ಥಾರೇನ್ತಿ, ಇದಞ್ಚ ಅತೀವ ಆಯತಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ನಯನ್ತೇವ, ಪವತ್ತಯನ್ತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ “ಆಯತನಾನೀ”ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಅಪಿಚ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ, ಆಕರಟ್ಠೇನ, ಸಮೋಸರಣಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ, ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸಟ್ಠೇನ, ಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಚ ಸಾಸನೇ, ಲೋಕೇ ಚ “ಆಯತನ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಚಕ್ಖುಆದೀಸು ಹಿ ತೇ ತೇ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ನಿವಸನ್ತಿ, ತೇಸು ಚ ಆಕರಭೂತೇಸು ಆಕಿಣ್ಣಾ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ ಸಮೋಸರನ್ತಿ, ಚಕ್ಖಾದಯೋವ ನೇಸಂ ಸಞ್ಜಾತಿದೇಸೋ, ಕಾರಣಞ್ಚ, ತಸ್ಮಾ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಾದಿನಾ ಅತ್ಥೇನ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಆಯತನಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಚಕ್ಖಾಯತನನ್ತಿಆದೀಸು ಚಕ್ಖತೀತಿ **ಚಕ್ಖು,** ರೂಪಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ, ವಿಭಾವೇತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ರೂಪಯತೀತಿ **ರೂಪಂ**। ವಣ್ಣವಿಕಾರಂ ಆಪಜ್ಜಮಾನಂ ಹದಯಙ್ಗತಭಾವಂ ಪಕಾಸೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸುಣಾತೀತಿ **ಸೋತಂ**। ಸಪ್ಪತೀತಿ **ಸದ್ದೋ,** ಉದಾಹರೀಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಘಾಯತೀತಿ **ಘಾನಂ**। ಗನ್ಧಯತೀತಿ **ಗನ್ಧೋ,** ಅತ್ತನೋ ವತ್ಥುಂ ಸೂಚಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಜೀವಿತಂ ಅವ್ಹಾಯತೀತಿ **ಜಿವ್ಹಾ**। ರಸನ್ತಿ ತಂ ಸತ್ತಾತಿ **ರಸೋ,** ಅಸ್ಸಾದೇನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಸಾಸವಧಮ್ಮಾನಂ ಆಯೋತಿ **ಕಾಯೋ,** ಉಪ್ಪತ್ತಿದೇಸೋ। ಫುಸೀಯತೀತಿ **ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ**। ಮನತೀತಿ **ಮನೋ**। ಅತ್ತನೋ ಲಕ್ಖಣಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ **ಧಮ್ಮಾ**। ಚಕ್ಖು ಚ ತಂ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ಚಕ್ಖಾಯತನಂ**…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮಾ ಚ ತೇ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ಧಮ್ಮಾಯತನ**ನ್ತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದತೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನಾಯತನಂ ನಾಮ। ಚೇತಸಿಕಸುಖುಮರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ನಾಮ। ಸೇಸಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ। ಇಮೇಸು ಚ ಆಯತನೇಸು ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನಾ, ಕಾಲವಿನಿಮುತ್ತಾ ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಸಬ್ಬೇ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಾ, ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಚ

ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಜಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಧಾತು॰ ೭೧) ಹಿ ರೂಪಾರೂಪಲಕ್ಖಣಾನಂ ಜಾತಿಜರಾಭಙ್ಗಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಸು ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಇತರಾಸಮ್ಪಿ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಯಥಾರಹಂ ತತ್ಥ ಸಙ್ಗಹಿತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಭೇದೋ।

ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಪನೇತ್ಥ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ತಾವ "ಚಕ್ಖುಂ ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಂ। ರೂಪಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ಅನತ್ತಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ಧಮ್ಮಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ದುಕ್ಖಾ ಅನತ್ತಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೧೫೪) ಏವಂ ವಿಸಯಿವಿಸಯಾಯತನವಸೇನ ಆಯತನಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಅಯಂ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ಪನ ಪಸಾದವಿಸಯಾಯತನಾನಿ ತಾವ "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ? ಯಂ ಚಕ್ಖು ಚತುನ್ನಂ ಮಹಾಭೂತಾನಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಸಾದೋ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೧೫೬) **ರೂಪಕಣ್ಡೇ** (ಧ॰ ಸ॰ ೫೯೭) ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಭತ್ತಾನಿ। ಮನಾಯತನಂ ಪನ ಏಕವಿಧತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವದಸವಿಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಭತ್ತಂ। ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಪನ "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ? ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಯಞ್ಚ ರೂಪಂ ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ಅಸಙ್ಖತಾ ಚ ಧಾತೂ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೧೬೭) ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೧೬೭) ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಭತ್ತಂ। ಸುಖುಮರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ರೂಪಕಣ್ಡೇ ವುತ್ತನಯಾನೇವಾತಿ ಅಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯಂ ಪನ ಇತೋ ಪರಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತಿಕದುಕಾನಂ ಆದಿಅನ್ತೇಹಿ ಚೇವ ವಿಸೇಸತ್ಥದೀಪಕೇಹಿ ಚ ತಿಕದುಕೇಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ, ಸೇಸೇಹಿಪಿ ತಿಕದುಕೇಹಿ ಯೋಜನಾನಯೋ ಖನ್ಧೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುನ್ತಿ। ಕಥಂ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಆಯತನಾನಂ ಕತಿ ಕುಸಲಾ...ಪೇ॰... ಕತಿ ಅರಣಾತಿ? ದಸಾಯತನಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ದ್ವಾಯತನಾ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ। ವೇದನಾತ್ತಿಕೇ ದಸಾಯತನಾನಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ಮನಾಯತನಂ ತಿಧಾಪಿ, ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ತಿಧಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಞ್ಚ...ಪೇ॰... ರೂಪಾಯತನಂ ಸನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಂ, ನವಾಯತನಾನಿ ಅನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾನಿ, ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಾನಿ ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾನಿ, ಏಕಾದಸಾಯತನಾನಿ ನ ಹೇತೂ, ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಸಿಯಾ ಹೇತು, ಸಿಯಾ ನ ಹೇತು...ಪೇ॰... ಏಕಾದಸಾಯತನಾನಿ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾನಿ, ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಸಿಯಾ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಂ, ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಂ...ಪೇ॰... ದಸಾಯತನಾನಿ ರೂಪಂ, ಮನಾಯತನಂ ಅರೂಪಂ, ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ದ್ವಿಧಾಪಿ...ಪೇ॰... ದಸಾಯತನಾನಿ ಅರಣಾನಿ, ದ್ವಾಯತನಾನಿ ಸಿಯಾ ಸರಣಾನಿ, ಸಿಯಾ ಅರಣಾನೀತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೋ।

ಇದಾನಿ ಪನ -

> ಕಮತೋ ತಾವತ್ತತೋ ಚ, ತೇಸಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಭೇದತೋ।
> ಪಾಳಿಮುತ್ತನಯೇನೇತ್ಥ, ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಕಮತೋ**ತಿ ಇಧಾಪಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋವ ಯುಜ್ಜತಿ। ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸು ಹಿ ಆಯತನೇಸು ಸನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘವಿಸಯತ್ತಾ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಪಾಕಟನ್ತಿ ಪಠಮಂ ದೇಸಿತಂ, ತತೋ ಅನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘವಿಸಯಾನಿ ಸೋತಾಯತನಾದೀನಿ। ಅಥ ವಾ ದಸ್ಸನಾನುತ್ತರಿಯಸವನಾನುತ್ತರಿಯಹೇತುಭಾವತೋ ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ ಚಕ್ಖುಸೋತಾಯತನಾನಿ ಪಠಮಂ ದೇಸಿತಾನಿ, ತತೋ ಘಾನಾಯತನಾದೀನಿ ತೀಣಿ, ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಪನ ಗೋಚರವಿಸಯತ್ತಾ ಅನ್ತೇ ಮನಾಯತನಂ, ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀನಂ ಗೋಚರತ್ತಾ ತೇಸಂ ಅನನ್ತರಂ ರೂಪಾಯತನಾದೀನಿ। ಅಪಿಚ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣವವತ್ಥಾನತೋಪಿ ಅಯಮೇತೇಸಂ ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ "ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ...ಪೇ॰... ಮನಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೪೨೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೬೦, ೧೧೩; ಮಹಾನಿ॰ ೧೦೭) ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಕಮೋ।

ತಾವತ್ತತೋತಿ ತಾವಭಾವತೋ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಚಕ್ಖಾದಯೋಪಿ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಏವ, ಏವಂ ಸತಿ ಧಮ್ಮಾಯತನಮಿಚ್ಚೇವ ಅವತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಚೇ? ಛವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನತೋ ಅಯಮೇತೇಸಂ ಭೇದೋ ಹೋತೀತಿ ದ್ವಾದಸ ವುತ್ತಾನಿ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವೀಥಿಪರಿಯಾಪನ್ನಸ್ಸ ಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖಾಯತನಮೇವ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಂ, ರೂಪಾಯತನಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ। ತಥಾ ಇತರಾನಿ ಇತರೇಸಂ। ಛಟ್ಠಸ್ಸ ಪನ ಭವಙ್ಗಮನಸಙ್ಖಾತೋ ಮನಾಯತನೇಕದೇಸೋವ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಂ, ಅಸಾಧಾರಣಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಆರಮ್ಮಣನ್ತಿ। ಇತಿ ಛನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕಾಯಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿದ್ವಾರಾರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನತೋ ದ್ವಾದಸ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ತಾವತ್ತತಾ।

ದಟ್ಠಬ್ಬಭೇದತೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿ ಚೇತಾನಿ ಆಯತನಾನಿ ಅನಾಗಮನತೋ, ಅನಿಗ್ಗಮನತೋ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಉದಯಾ ಕುತೋಚಿ ಆಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನಪಿ ಉದ್ಧಂ ವಯಾ ಕುಹಿಞ್ಚಿ ಗಚ್ಛನ್ತಿ , ಅಥ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇ ಉದಯಾ ಅಪ್ಪಟಿಲದ್ಧಸಭಾವಾನಿ ಉದ್ಧಂ ವಯಾ ಪರಿಭಿನ್ನಸಭಾವಾನಿ, ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತವೇಮಜ್ಝೇ ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಅವಸಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನಾಗಮನತೋ, ಅನಿಗ್ಗಮನತೋ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ತಥಾ ನಿರೀಹತೋ, ಅಬ್ಯಾಪಾರತೋ ಚ। ನ ಹಿ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದೀನಂ ಏವಂ ಹೋತಿ "ಅಹೋ ವತ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ, ನ ಚ ತಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪಾದನತ್ಥಂ ದ್ವಾರಭಾವೇನ, ವತ್ಥುಭಾವೇನ, ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ವಾ ಬ್ಯಾಪಾರಮಾಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಧಮ್ಮತಾವೇಸಾ ಯಂ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದಿಸಾಮಗ್ಗಿಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿರೀಹತೋ, ಅಬ್ಯಾಪಾರತೋ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। ಅಪಿಚ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಸುಞ್ಞೋ ಗಾಮೋ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ ಧುವಸುಭಸುಖತ್ತಭಾವವಿರಹಿತತ್ತಾ, ಬಾಹಿರಾನಿ

ಗಾಮಘಾತಕಚೋರಾ ವಿಯ। ತಥಾ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾನಿ ಛಪಾಣಕಾ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ, ಬಾಹಿರಾನಿ ತೇಸಂ ಗೋಚರಾ ವಿಯಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬಭೇದೋ। ಏವಂ ಪಾಳಿಮುತ್ತನಯೇನೇತ್ಥ ವಿಞ್ಞಾತಬ್ಬೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಆಯತನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ವಿದಹತಿ, ಧೀಯತೇ, ವಿಧಾನಂ, ವಿಧೀಯತೇ ಏತಾಯ, ಏತ್ಥ ವಾ ಧೀಯತೀತಿ **ಧಾತು**। ಲೋಕಿಯಾ ಹಿ ಧಾತುಯೋ ಕಾರಣಭಾವೇನ ವವತ್ಥಿತಾ। ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಂ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ವಿದಹನ್ತಿ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ, ಸತ್ತೇಹಿ ಚ ಧೀಯನ್ತೇ ಧಾರೀಯನ್ತಿ, ದುಕ್ಖವಿಧಾನಮತ್ತಮೇವ ಚೇತಾ, ಏತಾಹಿ ಚ ಕಾರಣಭೂತಾಹಿ ಸಂಸಾರದುಕ್ಖಂ ಸತ್ತೇಹಿ ಅನುವಿಧೀಯತಿ, ಯಥಾವಿಹಿತಞ್ಚ ದುಕ್ಖಂ ಏತಾಸ್ವೇವ ಧೀಯತಿ ಠಪೀಯತೀತಿ ಏತೇಹಿ ಅತ್ಥೇಹಿ ಯಥಾಸಮ್ಭವಂ "ಧಾತುಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ।

ಯಥಾ ವಾ ಸರೀರಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸಮುದಾಯಸ್ಸ ಅವಯವಭೂತೇಸು ರಸಸೋಣಿತಾದೀಸು ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಸಭಾಗಲಕ್ಖಣಪರಿಚ್ಛಿನ್ನೇಸು ಧಾತುಸಮಞ್ಞಾ, ಏವಮೇತೇಸುಪಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಧಾತುಸಮಞ್ಞಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಸಾಧಾರಣತ್ಥವಸೇನ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಂ ಧಾರೇನ್ತೀತಿ ಧಾತುಯೋ। ನಿಜ್ಜೀವಮತ್ತಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಯಥಾವುತ್ತೇನತ್ಥೇನ ಚಕ್ಖು ಚ ತಂ ಧಾತು ಚಾತಿ **ಚಕ್ಖುಧಾತು**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪೀತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದತೋ ಪನೇತ್ಥ ಆಯತನೇಸು ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾವಜ್ಜನಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನದ್ವಯವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋಧಾತು ನಾಮ। ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಮನೋಧಾತುವಜ್ಜಿತಂ ಪನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ನಾಮ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಪನೇತ್ಥ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ತಾವ - "ಪಥವೀಧಾತು ಆಪೋ ತೇಜೋ ವಾಯೋ ಆಕಾಸವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂ"ತಿ ಛ ಧಾತುಯೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಆದಿತೋ ಪಞ್ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರವಸೇನ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಚ ಛ ವಿಞ್ಞಾಣವಸೇನ ವಿಭತ್ತಾ, ಅಪರಾಪಿ "ಸುಖಧಾತು ದುಕ್ಖಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾಅವಿಜ್ಜಾಧಾತೂ"ತಿ ಛ ಧಾತುಯೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ತಥಾ ತಥಾ ವಿಭತ್ತಾ, ಪುನ ಅಪರಾಪಿ "ಕಾಮಧಾತು ಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾನೇಕ್ಖಮ್ಮಅಬ್ಯಾಪಾದಅವಿಹಿಂಸಾಧಾತೂ"ತಿ ಛ ಧಾತುಯೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ, ಏವಂ ತೀಹಿ ಛಕ್ಕೇಹಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತೇಭೂಮಕಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ಸರೂಪತೋ, ಲಕ್ಖಣಾಹಾರತೋ, ನಿಸ್ಸಯವಿಸಯಪಯೋಗವಿನಾಭಾವಾದಿತೋ ಚ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಂ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ಪನ ಸರೂಪೇನೇವ ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಪಸಾದವಿಸಯಧಾತುಯೋ ಆಯತನೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಭತ್ತಾ, ಸತ್ತ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯೋ ಪನ -

> "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು? ಚಕ್ಖುಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು। ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು...ಪೇ॰... ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು।
>
> "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಮನೋಧಾತು? ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ...ಪೇ॰... ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ...ಪೇ॰... ನಿರುದ್ಧಸಮನನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ಪನ ಪಠಮಸಮನ್ನಾಹಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮನೋಧಾತು।
>
> "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಧಮ್ಮಧಾತು? ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಯಞ್ಚ ರೂಪಂ ಅನಿದಸ್ಸನಂ ಅಪ್ಪಟಿಘಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಪರಿಯಾಪನ್ನಂ, ಅಸಙ್ಖತಾ ಚ ಧಾತು...ಪೇ॰... ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಧಮ್ಮಧಾತು।
>
> "ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು...ಪೇ॰... ಮನೋಧಾತುಯಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಸಮನನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಮನಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಧಮ್ಮೇ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚಿತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೧೮೪) -

ಏವಂ ವಿಭತ್ತಾ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ವಾ ಪನ ಪಠಮಸಮನ್ನಾಹಾರೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣವಿಸಯೇಸು ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಮನೋಧಾತುಯಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿರುದ್ಧಸಮನನ್ತರಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಪಿ-ಕಾರೋ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ಮನೋಧಾತುಯಾಪಿ ಸನ್ತೀರಣವೋಟ್ಠಬ್ಬನಾದಿಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾಪೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಮನಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ**ತಿಆದೀಸು ಮನೋದ್ವಾರೇ ಭವಙ್ಗಮನಞ್ಚೇವ ಚತುಭೂಮಕಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಹಾವಜ್ಜನಕಜವನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೇ ಪನ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ ಕತಿ ಕುಸಲಾ...ಪೇ॰... ಕತಿ ಅರಣಾತಿ? ಸೋಳಸ ಧಾತುಯೋ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ...ಪೇ॰... ದಸ ಧಾತುಯೋ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಪಞ್ಚ ಧಾತುಯೋ ವಿಪಾಕಾ, ಮನೋಧಾತು ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಾ, ಸಿಯಾ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ತಿಧಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ। ದಸ ಧಾತುಯೋ ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ, ಸದ್ದಧಾತುಯೋ

ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ, ಪಞ್ಚ ಧಾತುಯೋ ಸಿಯಾ ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ, ಸಿಯಾ ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ತಿಧಾಪಿ…ಪೇ॰… ದಸ ಧಾತುಯೋ ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದಿನೋ, ಸದ್ದಧಾತು ಸಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಸಿಯಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಉಪ್ಪಾದಿನೋತಿ, ಛ ಧಾತುಯೋ ತಿಧಾಪಿ। ಧಮ್ಮಧಾತು ತಿಧಾವ…ಪೇ॰… ರೂಪಧಾತು ಸನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾ, ನವ ಧಾತುಯೋ ಅನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾ, ಅಟ್ಠ ಧಾತುಯೋ ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾ। ಸತ್ತರಸ ಧಾತುಯೋ ನ ಹೇತೂ, ಧಮ್ಮಧಾತು ದ್ವಿಧಾವ…ಪೇ॰… ಸೋಳಸ ಧಾತುಯೋ ಅರಣಾ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ದ್ವಿಧಾಪೀತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೋ।

ಇದಾನಿ ಪನೇತಾಸಂ -

ಕಮತಾವತ್ತತೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಿಭಾಗತೋ।
ಧಾತೂನಮಿಧ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಕಮತೋ** ತಾವ ಇಧಾಪಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋವ ಯುಜ್ಜತಿ। ಸೋ ಚ ಪನಾಯಂ ಹೇತುಫಲಾನುಪುಬ್ಬವವತ್ಥಾನವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಚಕ್ಖುಧಾತು ರೂಪಧಾತೂತಿ ಇದಂ ಹಿ ದ್ವಯಂ ಹೇತು, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ ಇದಂ ಫಲಂ। ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಕಮೋ।

ತಾವತ್ತತೋ ಪನ ಯಾ ಇಧ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ತೀಹಿ ಛಕ್ಕೇಹಿ ವುತ್ತಾ ಧಾತುಯೋ ಚೇವ, ತೇಸು ತೇಸು ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮಪದೇಸೇಸು "ಆಭಾಧಾತು…ಪೇ॰… ಅನೇಕಧಾತುನಾನಾಧಾತುಲೋಕೋ"ತಿಆದಿನಾ ಆಗತಾ ಚಾತಿ ಅಞ್ಞಾಪಿ ಬಹುಧಾತುಯೋ ದಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತಾಸಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಪರಿಚ್ಛೇದಂ ಅವತ್ವಾ ಕಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಾರಸೇವ ವುತ್ತಾತಿ? ತಾಸಮ್ಪಿ ತದನ್ತೋಗಧತ್ತಾ।

ಅಪಿಚ ವಿಜಾನನಸಭಾವೇ ವಿಞ್ಞಾಣೇ ಜೀವಸಞ್ಞೀನಂ ತಸ್ಸಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಭೇದೇನ ಅನೇಕತಂ, ಚಕ್ಖುರೂಪಾದಿಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಅನಿಚ್ಚತಞ್ಚ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಂ ದೀಘರತ್ತಾನುಸಯಿತಜೀವಸಞ್ಞಾಸಮೂಹನನತ್ಥಞ್ಚ ಅಟ್ಠಾರಸೇವ ವುತ್ತಾ। ಕಿಞ್ಚ ಭಿಯ್ಯೋ - ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಚ। ವೇನೇಯ್ಯಾ ಹಿ ಅರೂಪಮೂಳ್ಹೋ ರೂಪಮೂಳ್ಹೋ ಉಭಯಮೂಳ್ಹೋತಿ ತಿವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸಂ ತಿಣ್ಣಮ್ಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ನಾತಿಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರತೋ ಅರೂಪಭೇದವಿಭಾವಿನೀ ಖನ್ಧದೇಸನಾ, ರೂಪಭೇದವಿಭಾವಿನೀ ಆಯತನದೇಸನಾ, ತದುಭಯಭೇದವಿಭಾವಿನೀ ಧಾತುದೇಸನಾ ಸಪ್ಪಾಯಾತಿ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯವಸೇನ ಅಟ್ಠಾರಸೇವ ವುತ್ತಾತಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

"ಸಙ್ಖೇಪವಿತ್ಥಾರನಯೇನ ತಥಾ ತಥಾ ಹಿ,
ಧಮ್ಮಂ ಪಕಾಸಯತಿ ಏಸ ಯಥಾ ಯಥಾಸ್ಸ।
ಸದ್ಧಮ್ಮತೇಜವಿಹತಂ ವಿಲಯಂ ಖಣೇನ,
ವೇನೇಯ್ಯಸತ್ತಹದಯೇಸು ತಮೋ ಪಯಾತೀ"ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮೩)।

ಅಯಮೇತ್ಥ ತಾವತ್ತತಾ।

ದಟ್ಠಬ್ಬತೋ ಪನೇತಾ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಙ್ಖತಾ ಧಾತುಯೋ ಪುಬ್ಬನ್ತಾಪರನ್ತವಿವಿತ್ತತೋ, ಧುವಸುಭಸುಖತ್ತಭಾವಸುಞ್ಞತೋ, ಪಚ್ಚಯಾಯತ್ತವುತ್ತಿತೋ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನೇತ್ಥ ಭೇರಿತಲಂ ವಿಯ ಚಕ್ಖುಧಾತು ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ದಣ್ಡೋ ವಿಯ ರೂಪಧಾತು, ಸದ್ದೋ ವಿಯ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು। ತಥಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಚೇತಾ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಆದಾಸತಲಮುಖಮುಖನಿಮಿತ್ತಾನಿ ವಿಯ। ತಥಾ ತಿಲಯನ್ತಚಕ್ಕತೇಲಾನಿ ವಿಯ, ಅಧರಾರಣೀಉತ್ತರಾರಣೀಅಗ್ಗೀ ವಿಯ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏಸ ನಯೋ ಸೋತಧಾತುಆದೀಸುಪಿ। ಮನೋಧಾತು ಪನ ಯಥಾಸಮ್ಭವತೋ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಆದೀನಂ ಪುರೇಚರಾನುಚರಾ ವಿಯ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಧಮ್ಮಧಾತುಯಂ ಪನ ವೇದನಾ ಸಲ್ಲಸೂಲಮಿವ , ಸಞ್ಞಾ ರಿತ್ತಮುಟ್ಠಿ ವಿಯ, ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಸರುಕ್ಖಮಿವ, ಸುಖುಮರೂಪಂ ಖುರಚಕ್ಕಂ ವಿಯ, ಅಸಙ್ಖತಾ ಧಾತು ಖೇಮನ್ತಭೂಮಿ ವಿಯ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಪನ ಮಕ್ಕಟೋ ವಿಯ, ಅಸ್ಸಖಳುಙ್ಕೋ ವಿಯ, ಯತ್ಥಕಾಮನಿಪಾತಿತೋ ವೇಹಾಸಕ್ಖಿತ್ತದಣ್ಡೋ ವಿಯ, ರಙ್ಗನಟೋ ವಿಯ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಯಮೇತ್ಥ ದಟ್ಠಬ್ಬತಾ।

ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಿಭಾಗತೋ ಪನೇತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಚಕ್ಖು ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ, ರೂಪಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ, ಕಿರಿಯಾಮನೋಧಾತು ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ, ತಯೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ। ಏವಂ ಸೋತವಿಞ್ಞಾಣಾದೀಸುಪಿ। ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಪನ ಮನೋಧಾತು ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ, ಧಮ್ಮಧಾತು ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತನಿಸ್ಸಯಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯೋತಿ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯವಿಭಾಗೋ। ಏವಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಧಾತುವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಚತ್ತಾರಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀತಿ** ಏತ್ಥಾಯಂ **ಸಚ್ಚ**-ಸದ್ದೋ ಅನೇಕೇಸು ಅತ್ಥೇಸು ದಿಸ್ಸತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - "ಸಚ್ಚಂ ಭಣೇ ನ ಕುಜ್ಝೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಪ॰ ೨೨೪) ವಾಚಾಸಚ್ಚೇ। "ಸಚ್ಚೇ ಠಿತಾ ಸಮಣಬ್ರಾಹ್ಮಣಾ"ತಿಆದೀಸು (ಜಾ॰ ೨.೨೧.೪೩೩) ವಿರತಿಸಚ್ಚೇ। "ಕಸ್ಮಾ ನು

ಸಚ್ಚಾನಿ ವದನ್ತಿ ನಾನಾ, ಪವಾದಿಯಾಸೇ ಕುಸಲಾವದಾನಾ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೧) ದಿಟ್ಠಿಸಚ್ಚೇ। "ಏಕಂ ಹಿ ಸಚ್ಚಂ, ನ ದುತಿಯಮತ್ಥೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸು॰ ನಿ॰ ೮೯೦) ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚೇ, ನಿಬ್ಬಾನೇ ಚೇವ ಮಗ್ಗೇ ಚ। "ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಕತಿ ಕುಸಲಾ"ತಿಆದೀಸು (ವಿಭ॰ ೨೧೬) ಅರಿಯಸಚ್ಚೇ। ಸ್ವಾಯಮಿಧಾಪಿ ಅರಿಯಸಚ್ಚೇ ವತ್ತತಿ। ಕೇನಟ್ಠೇನ ಸಚ್ಚಾನಿ? ತಥಟ್ಠೇನ। ಕೋಯಂ ತಥಟ್ಠೋ ನಾಮ? ಯೋ ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖುನಾ ಉಪಪರಿಕ್ಖಮಾನಾನಂ ಮಾಯಾವ ವಿಪರೀತೋ, ಮರೀಚೀವ ವಿಸಂವಾದಕೋ, ತಿತ್ಥಿಯಾನಂ ಅತ್ತಾ ವಿಯ ಅನುಪಲಬ್ಭಮಾನಸಭಾವೋ ಚ ನ ಹೋತಿ, ಅಥ ಖೋ ಬಾಧನಪ್ಪಭವಸನ್ತಿನಿಯ್ಯಾನಭೂತೇನ ತಚ್ಛಾವಿಪರೀತಭೂತಭಾವೇನ ಅರಿಯಞಾಣಸ್ಸ ಗೋಚರೋ ಹೋತಿ। ಅಯಂ ತಥಟ್ಠೋ ಸಚ್ಚಟ್ಠೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> "ಇತಿ ತಚ್ಛಾವಿಪಲ್ಲಾಸಭೂತಭಾವಂ ಚತೂಸುಪಿ।
> ದುಕ್ಖಾದೀಸ್ವವಿಸೇಸೇನ, ಸಚ್ಚಟ್ಠಂ ಆಹು ಪಣ್ಡಿತಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮೯; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಮಹಾವಗ್ಗ ೩.೧೪)॥

ಅರಿಯಾನಿ ಚ ತಾನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಚಾತಿ **ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ**। ಅರಿಯಾನೀತಿ ಉತ್ತಮಾನಿ, ಅವಿಸಂವಾದಕಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅರಿಯೇಹಿ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತಬ್ಬಾನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಅರಿಯಸ್ಸ ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಸನ್ತಕಾನಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ತೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತತ್ತಾ, ಪಕಾಸಿತತ್ತಾ ಚ, ಅರಿಯಭಾವಕರಾನಿ ವಾ ಸಚ್ಚಾನಿ ತೇಸಂ ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧತ್ತಾ ಅರಿಯಭಾವಸಿದ್ಧಿತೋತಿ **ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಿ**। "ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಪನ **ದು**-ಇತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ ಕುಚ್ಛಿತೇ ದಿಸ್ಸತಿ। ಕುಚ್ಛಿತಂ ಹಿ ಪುತ್ತಂ "ದುಪುತ್ತೋ"ತಿ ವದನ್ತಿ। **ಖಂ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ತುಚ್ಛೇ। ತುಚ್ಛಂ ಹಿ ಆಕಾಸಂ "ಖ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಞ್ಚ ಪಠಮಸಚ್ಚಂ ಕುಚ್ಛಿತಂ ಅನೇಕೋಪದ್ದವಾಧಿಟ್ಠಾನತೋ, ತುಚ್ಛಂ ಬಾಲಜನಪರಿಕಪ್ಪಿತಧುವಸುಭಸುಖತ್ತಭಾವವಿರಹಿತತೋ, ತಸ್ಮಾ ಕುಚ್ಛಿತತ್ತಾ, ತುಚ್ಛತ್ತಾ ಚ "ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಂ**-ಇತಿ ಚ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಸಮಾಗಮೋ, ಸಮೇತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಸಂಯೋಗಂ ದೀಪೇತಿ। **ಉ**-ಇತಿ ಅಯಂ ಸದ್ದೋ "ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉದಿತ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ। **ಅಯ**-ಸದ್ದೋ ಪನ ಕಾರಣಂ ದೀಪೇತಿ। ಇದಞ್ಚ ದುತಿಯಸಚ್ಚಂ ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯಸಮಾಯೋಗೇ ಸತಿ ದುಕ್ಖಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿಕಾರಣನ್ತಿ "ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತಿಯಸಚ್ಚಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ **ನಿ**-ಸದ್ದೋ ಅಭಾವಂ, **ರೋಧ**-ಸದ್ದೋ ಚಾರಕಂ ದೀಪೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಭಾವೋ ಏತ್ಥ, ಏತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅಧಿಗತೇ ಸಂಸಾರಚಾರಕಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಸ್ಸ ಸಬ್ಬಗತಿಸುಞ್ಞತ್ತಾ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತ್ತಾ ಚಾತಿ "ದುಕ್ಖನಿರೋಧ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವಾ ಅನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧಪಚ್ಚಯತ್ತಾ। ಚತುತ್ಥಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಏತಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಸತ್ತಂ ವಾ ತಂ ಗಮಯತಿ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ತದಭಿಮುಖತ್ತಾ, ಪಟಿಪದಾ ಚ ಹೋತಿ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ತಸ್ಮಾ "ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಅಪಿಚ ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಚತ್ತಾರೋ ಚತ್ತಾರೋ ಅತ್ಥಾ ವಿಭತ್ತಾ ತಥಾ ಅವಿತಥಾ ಅನಞ್ಞಥಾ, ಯೇ ದುಕ್ಖಾದೀನಿ ಅಭಿಸಮೇನ್ತೇಹಿ ಅಭಿಸಮೇತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಹ -

> "ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪೀಳನಟ್ಠೋ ಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ ಸನ್ತಾಪಟ್ಠೋ ವಿಪರಿಣಾಮಟ್ಠೋ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ದುಕ್ಖಟ್ಠಾ ತಥಾ ಅವಿತಥಾ ಅನಞ್ಞಥಾ। ಸಮುದಯಸ್ಸ ಆಯೂಹನಟ್ಠೋ ನಿದಾನಟ್ಠೋ ಸಂಯೋಗಟ್ಠೋ ಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೋ ...ಪೇ॰... ನಿರೋಧಸ್ಸ ನಿಸ್ಸರಣಟ್ಠೋ ವಿವೇಕಟ್ಠೋ ಅಸಙ್ಖತಟ್ಠೋ ಅಮತಟ್ಠೋ...ಪೇ॰... ಮಗ್ಗಸ್ಸ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ ಹೇತ್ವಟ್ಠೋ ದಸ್ಸನಟ್ಠೋ ಆಧಿಪತೇಯ್ಯಟ್ಠೋ...ಪೇ॰... ಅನಞ್ಞಥಾ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೨.೮)।

ಏವಂ ವಿಭತ್ತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ ದುಕ್ಖಾದೀನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದತೋ ಪನ ತಣ್ಹಾವಜ್ಜಿತಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾ, ಸಂಕಿಲೇಸಿಕವಜ್ಜಿತಾ ವಾ **ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ** ನಾಮ, ತಣ್ಹಾ ಪನ ಸಬ್ಬಾ ಅಕುಸಲಾ ವಾ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾ ವಾ ಧಮ್ಮಾ **ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ** ನಾಮ, ನಿಬ್ಬಾನಂ **ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ** ನಾಮ, ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಅಟ್ಠಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ **ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ** ನಾಮ। ಇಮೇಹಿ ಪನ ಮಗ್ಗಙ್ಗೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಚೇವ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಚೇತ್ಥ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ತಾನಿ ಹಿ "ಯದನಿಚ್ಚಂ ತಂ ದುಕ್ಖ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೩.೧೫) ವಚನತೋ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಸಙ್ಗಹಿತಾನಿಪಿ। ಯಾಯ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ಭಗವತಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ವುಸ್ಸತಿ ತಥತ್ತೇನ ನ ಹೋನ್ತಿ, ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚನ್ತಿ ನ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ತಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಧಮ್ಮಭೇದೋ।

ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಪನೇತ್ಥ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ತಾವ -

> "ತತ್ಥ ಕತಮಂ ದುಕ್ಖಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಂ? ಜಾತಿಪಿ ದುಕ್ಖಾ, ಜರಾಪಿ ದುಕ್ಖಾ, ಮರಣಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾಪಿ ದುಕ್ಖಾ, ಅಪ್ಪಿಯೇಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ ದುಕ್ಖೋ, ಪಿಯೇಹಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ ದುಕ್ಖೋ, ಯಮ್ಪಿಚ್ಛಂ ನ ಲಭತಿ, ತಮ್ಪಿ ದುಕ್ಖಂ, ಸಂಖಿತ್ತೇನ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ ದುಕ್ಖಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೧೯೦) -

ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಂ। ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಂ ತಿವಿಧಂ ಹೋತಿ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಂ ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖನ್ತಿ। ತತ್ಥ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಂ ದುವಿಧಂ ಪರಿಯಾಯದುಕ್ಖಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದುಕ್ಖನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ **ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯದುಕ್ಖಂ** ನಾಮ, ತದವಸೇಸಾ ಪನ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖಸ್ಸ ವತ್ಥುಭೂತಾ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ **ಪರಿಯಾಯದುಕ್ಖಂ** ನಾಮ। ಸುಖಸೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ **ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಂ** ನಾಮ। ಸಬ್ಬೇ ಪನ ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ, ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಾ ವಾ **ಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖಂ** ನಾಮ। ಇಮೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ದುಕ್ಖಾನಂ ವಸೇನ ಯಥಾಯೋಗಂ ತೀಸು ಭವೇಸು ಜಾತಿಆದೀನಂ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಾಮಭವಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಜಾತಿ ತಾವ ಸಯಂ ನ ದುಕ್ಖಾ, ಅಪಾಯಗತಿಮನುಸ್ಸಗತಿಆದೀಸು ಪನ ನಿರಯಗ್ಗಿಸನ್ತಾಪಾದಿಮೂಲಕಂ, ಗಬ್ಭೋಕ್ಕನ್ತಿಕಾದಿಮೂಲಕಂ, ಜಿಘಚ್ಛಾಪಿಪಾಸಾದಿಮೂಲಕಞ್ಚ

ದುಕ್ಖಂ ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವೇನ ಪರಿಯಾಯತೋ ದುಕ್ಖನ್ತಿ। ತಥಾ ಜರಾಮರಣಾದಯೋಪಿ। ಕೇವಲಂ ಜರಾ ಕಾಯದುಬ್ಬಲತಾಮೂಲಸ್ಸ, ಪುತ್ತದಾರಾದಿಪರಿಭವಮೂಲಸ್ಸ ಚ, ಮರಣಂ ಪನ ಮಾರಣನ್ತಿಕವೇದನಾಭೂತಸ್ಸ, ನಿರಯಾದಿಗತಿನಿಮಿತ್ತದಸ್ಸನಮೂಲಸ್ಸ ಚ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವತೋ, ಸೋಕಾದಯೋ ಸೋಕಾದಿಮೂಲಸ್ಸ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕದುಕ್ಖಸ್ಸ ವತ್ಥುಭಾವತ್ತಾ ಚೇವ ಸಯಂ ದುಕ್ಖತ್ತಾ ಚ ದುಕ್ಖಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖತಾ ಚೇಸಂ ಪಸಿದ್ಧಾಯೇವ। ಏವಂ ಕಾಮಭವೇ ಜಾತಿಆದೀನಂ ತೀಹಿಪಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ ದುಕ್ಖತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸೋಕಪರಿದೇವದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸಾ ನ ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಜಾತಿಆದೀನಂ ವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಸಙ್ಖಾರದುಕ್ಖವಸೇನ ಚ ದುಕ್ಖತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ನ ದುಕ್ಖದುಕ್ಖವಸೇನಾತಿ ಅಯಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇ ನಯೋ।

ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಪನ "ಕಾಮತಣ್ಹಾ ಭವತಣ್ಹಾ ವಿಭವತಣ್ಹಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೦೩) ತತ್ತಕಮೇವ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ "ಸಾ ಖೋ ಪನೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಕತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೦೩) ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಛನ್ನಂ ಛನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಸಯವಿಞ್ಞಾಣಫಸ್ಸವೇದನಾಸಞ್ಞಾಚೇತನಾತಣ್ಹಾವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವಿಸಯಭೂತಾನಂ ವಸೇನ ತಣ್ಹಾಯ "ಏತ್ಥೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಂ।

ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಪನ "ತಸ್ಸಾ ಏವ ತಣ್ಹಾಯ ಅಸೇಸವಿರಾಗನಿರೋಧೋ ಚಾಗೋ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಮುತ್ತಿ ಅನಾಲಯೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೦೪) ವತ್ವಾ ಪುನ "ಸಾ ಖೋ ಪನೇಸಾ ತಣ್ಹಾ ಕತ್ಥ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಾ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೦೪) ಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ ಸಮುದಯಸಚ್ಚೇ ವುತ್ತಇನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ವಸೇನ ಪಟಿಲೋಮತೋ ತಣ್ಹಾಯ ನಿರೋಧಂ ಪಕಾಸೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅಸೇಸವಿರಾಗನಿರೋಧೋ**ತಿಆದೀನಿ ಪದಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನವೇವಚನಾನಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಹಿ ಆಗಮ್ಮ ತಣ್ಹಾ ಅಸೇಸಾ ವಿರಜ್ಜತಿ, ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಚಜೀಯತಿ, ಪಟಿನಿಸ್ಸಜ್ಜೀಯತಿ, ಮುಚ್ಚತಿ, ನ ಅಲ್ಲೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅಸೇಸವಿರಾಗನಿರೋಧೋ ಚಾಗೋ ಪಟಿನಿಸ್ಸಗ್ಗೋ ಮುತ್ತಿ ಅನಾಲಯೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕಮೇವ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ನಾಮಾನಿ ಪನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸಙ್ಖತಾನಂ ನಾಮಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಅನೇಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ।

ನನು ಪಾಟೇಕ್ಕಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಮತ್ತಮೇವ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತೇನೇವ ಚ ತಾಸು ತಾಸು ಸುತ್ತಾಭಿಧಮ್ಮದೇಸನಾಸು "ರಾಗಕ್ಖಯೋ ದೋಸಕ್ಖಯೋ"ತಿಆದಿನಾ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧೪) ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೇ? ನ, ಅರಹತ್ತನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಏಕತಾಪಜ್ಜನತೋ। ಅರಹತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ "ಯೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ರಾಗಕ್ಖಯೋ ದೋಸಕ್ಖಯೋ ಮೋಹಕ್ಖಯೋ, ಇದಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅರಹತ್ತ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧೪) ರಾಗಾದೀನಂ ಪರಿಕ್ಖಯನ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ ಉಪಚಾರೇನ ಅರಹತ್ತಂ ರಾಗಕ್ಖಯಾದಿಭಾವೇನ ವುಚ್ಚತಿ, ತಥಾ ರಾಗಾದೀನಂ ಖಯಹೇತುತ್ತಾ ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ರಾಗಕ್ಖಯಾದಿಭಾವೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಇತರಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಬಹುತ್ತಂ ಆಪಜ್ಜತಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಬಹುನ್ನಂ ಖಯಸ್ಸಾಪಿ ಬಹುತ್ತಾ। ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಾನಮ್ಪಿ ಖಯಸ್ಸ ಏಕತ್ತೇನ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠಿಆದೀನಂ ಖಯೇ ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸಕ್ಖಯೋ ಆಪಜ್ಜತಿ, ಓಳಾರಿಕತ್ತಞ್ಚಸ್ಸ ಸಿಯಾ ತಿರಚ್ಛಾನಾನಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನರಾಗಕ್ಖಯಸ್ಸ ಪಾಕಟತ್ತೇನ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ಗೋತ್ರಭೂಕ್ಖಣೇಪಿ ಚ ರಾಗಾದಿಕ್ಖಯೋ ಹೋತಿ ಗೋತ್ರಭುನೋ ನಿಬ್ಬಾನವಿಸಯತ್ತಾ, ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣತಾಅಪ್ಪಸಙ್ಗೋ। ನ ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಖೇಪಿಯಮಾನಕಿಲೇಸಕ್ಖಯಮಾರಬ್ಭ ಮಗ್ಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಭಾವೋ ಚಸ್ಸ ಆಪಜ್ಜತಿ ರಾಗಾದಿಕ್ಖಯಭೂತಸ್ಸ ಪನ ಅಭಾವಸ್ಸ ಪಕ್ಖವಸೇನ ತುಚ್ಛರೂಪತ್ತಾ, ತಸ್ಸಾಪಿ ಭಾವತ್ತಾಭಾವಾವ ವಿವೇಕಲಕ್ಖಣಂ ನ ಸಿಯಾ, ಸಙ್ಖತತಾ ಚಸ್ಸ ಸಿಯಾ। ನ ಹಿ ಕದಾಚಿ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಂ ಅಸಙ್ಖತಂ ಭವಿತುಮರಹತಿ ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಅಹೇತುಕತ್ತಾಪತ್ತಿತೋ, ಸಙ್ಖತತ್ತೇಪಿ ಚಸ್ಸ ನ ನಿಬ್ಬಾನತ್ತಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಜರಾಭಙ್ಗಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ದುಕ್ಖತ್ತಾ, ತಥಾ ಚ ಅಭಾವಸ್ಸಾಪಿ ಅಭಾವೋ, ಅನವಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಖೀಣಾನಮ್ಪಿ ರಾಗಾದೀನಂ ಪುನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಂ ಯೇಸಂ ತೇಸಮೇವ ಅಭಾವೋ ಅಭಾವಸ್ಸ ವಿನಟ್ಠತ್ತಾ।

ಅಪಿಚ ಕಾರಣನ್ತರೇನ ವಾ ಭಾವೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ರಾಗಾದೀನಂ ನ ಕಾಚಿ ಹಾನಿ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸುಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಅಞ್ಞಂ ವಿಗಚ್ಛತಿ। ಅಭಾವೋ ಭಾವಸ್ಸ ವಿರೋಧಿ, ವಿರೋಧಿಸನ್ನಿಧಾನೇ ಚ ಇತರಂ ವಿಗಚ್ಛತೀತಿ ಚೇ? ಕಿಮಿದಂ ವಿಗಮನಂ ನಾಮ। ಯದಿ ತಮ್ಪಿ ಭಾವರೂಪಂ, ಸಮಾನದೋಸತಾ ಚಸ್ಸ ಸಿಯಾ ಅನವಟ್ಠಾನಞ್ಚ, ನ ಚ ಅತ್ಥಸಿದ್ಧಿ। ಯದಿ ತುಚ್ಛರೂಪಂ, ಕಿಂ ಪಠಮಮೇವಸ್ಸ ತುಚ್ಛರೂಪತಾಯ ಉಪಗತಾಯ ದೂರಮ್ಪಿ ಗನ್ತ್ವಾ ಉಪಗನ್ತಬ್ಬಾತಿ ಸಿದ್ಧಾ, ರಾಗಾದಿಕ್ಖಯಭೂತಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ತುಚ್ಛರೂಪತಾಯ ಅಭಾವೋ, ನ ಚ ಅಭಾವೋ ಏವ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ಅತೀತಾನಾಗತದೋಸಾನಮಭಾವೇ ನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ವತ್ತಮಾನಾನಞ್ಚ ಅಭಾವೋ ನಾಮ। ಅಭಾವೋ ನಾಮ ನ ಕಿಲೇಸವಿಗಮಮತ್ತೋ, ಅಪಿ ತು ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಭಾವೇನ। ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗಮೋ ನಿಬ್ಬಾನೇನಾಪಿ ಸಮ್ಪಾದೀಯತೀತಿ ಚೇ? ನ, ತಸ್ಸ ಕಾರಣಭಾವಾ। ವಿಪಸ್ಸನಾ ಕಾರಣಮಿತಿ ಚೇ? ನ, ಅತ್ತಾದಿವಿಕಪ್ಪಜನಕಸಙ್ಖತಧಮ್ಮದಸ್ಸನೇನ ವಿನಾ ಅನತ್ತಾದಿವಿಕಪ್ಪಭೂತಾಯ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಯದಿ ಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ, ತಾಯ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸತ್ತಾ ವಿಮುತ್ತಾ ಏವ ಸಿಯುಂ, ನೋ ಚ ಕದಾಚಿ ನ ಪುಚ್ಛೇಯ್ಯ ವಿರುದ್ಧಧಮ್ಮದಸ್ಸನಾಭಾವಾ। ನ ಹಿ ದಸ್ಸನಂ ವಿನಾ ವಿಕಪ್ಪೋ ಸಮ್ಭವತಿ, ನ ಚ ಅತ್ತಾತಿ ವಿಕಪ್ಪಜನಕರೂಪಾದಿದಸ್ಸನಮೇವ ತಬ್ಬಿರುದ್ಧವಿಕಪ್ಪಜನಕಂ ಹೋತಿ। ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ಪರಮ್ಪರೋಪದೇಸೇನ ರೂಪಾದೀಸು ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಕಪ್ಪೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಚೇ? ನ, ತೇಸಮ್ಪಿ ವಿರುದ್ಧದಸ್ಸನಾಭಾವೇನ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಕಪ್ಪಾನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ನ ಹಿ ಯಾದಿಸಾಯ ಕಾರಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಯಾದಿಸಂ ಕಾರಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಾದಿಸಾಯ ಏವ ತಬ್ಬಿರುದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಅಹೇತುಕತ್ತಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ। ನ ಚ ವಿರುದ್ಧದಸ್ಸನಾಭಾವೇನ ಏಕಸ್ಸ ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಕಪ್ಪಜನಕಸಾಮತ್ಥಿಯಾಭಾವತೋ ತಾದಿಸಾನಂ ಪರಮ್ಪರಾಯಪಿ ತಬ್ಭಾವೋ, ತದುಪದೇಸೋ ಚ ಸಮ್ಭವತಿ। ತಿಲಕ್ಖಣೂಪದೇಸನಾನನ್ತರಿಕತಾಯ ಪನ ಬುದ್ಧಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾ ಸಿದ್ಧಿ, ತೇನೇವಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾನಮಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಸ್ಸ, ವಿಪಸ್ಸನೋಪದೇಸಸಾಮತ್ಥಿಯಸ್ಸ ಚ ಸಿದ್ಧೀತಿ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ ತದುಭಯಕಾರಣಂ, ನಾಞ್ಞನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನೇನ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತಪ್ಪಹಾನಂ, ತಿಲಕ್ಖಣಞ್ಚ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ದಸ್ಸನೇನ ಇತರರಾಗಪ್ಪಹಾನಂ, ತಿಲಕ್ಖಣಞಾಣಞ್ಚ ಯುತ್ತನ್ತಿ? ನ, ಅಸಙ್ಖತದಸ್ಸನೇನ ಸಙ್ಖತಸ್ಸ ವಾ ದೋಸಸ್ಸ ವಾ ಪಾಕಟತ್ತಾ। ದಿಟ್ಠಅಚ್ಚನ್ತಸುಖಾನಂ ಹಿ ವಟ್ಟಸುಖೇ, ತನ್ನಿಸ್ಸಯಾರಮ್ಮಣಾದೀಸು ಚ ಸುಖಾಭಿಮಾನೋ, ವಟ್ಟಾಭಿರತಿ ಚ ಪಹೀಯತಿ ದಿಟ್ಠಪರತೀರಸ್ಸ ನಾವಿಕಸ್ಸ ನಾವಾಯೇಕದೇಸೇ ಸುಖಾಭಿಮಾನಾಭಿರತಿಯೋ ವಿಯ। ಅಪಿಚ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇಸು ಅಲ್ಲಿನಾ ರಾಗಾದಯೋ ಅಸಙ್ಖತಧಮ್ಮೇ ಸಣ್ಠಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ ಅಗ್ಗಿಕ್ಖನ್ಧೇ ವಿಯ ಮಕ್ಖಿಕಾ, ಥಲೇ ವಿಯ ಚ ಜಲಚರಾ, ನಿಬ್ಬಾನದಸ್ಸನೇನ ಪಹೀನದೋಸಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ

ಯಾಥಾವತೋ ತೇಸು ಸಙ್ಖತೇಸು ತಿಲಕ್ಖಣದಸ್ಸನಂ ಸಮ್ಭವತಿ ಭೇಸಜ್ಜಾಲೇಪೇನ ವಿಹತಕಾಚತಿಮಿರಾದಿದೋಸಸ್ಸ ಚಕ್ಖುನೋ ಘಟಾದಿರೂಪದಸ್ಸನಂ ವಿಯ, ದಿಟ್ಠದೋಸೇಸು ಚಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರೇಸು ನ ಪುನ ರಾಗಾದೀನಮುಪ್ಪತ್ತಿ ಞಾತಾ ಸುಚಿಭಾವೇ ವಿಯ ವಚ್ಚಕೂಪೇತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸತ್ತಾನಂ ಏವ ನಿಬ್ಬಾನಸಚ್ಛಿಕಿರಿಯಾಸಮ್ಭವೋ, ನ ಸಬ್ಬೇಸನ್ತಿ? ಅನಾದಿಬುದ್ಧಪರಮ್ಪರೋಪದೇಸಸಾಪೇಕ್ಖತ್ತಾ, ತೇಸಞ್ಚ ಉಪದೇಸಕಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಬ್ಬದಾ ಅಭಾವತೋ, ಸೋತೂನಞ್ಚ ಖಣಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಚ್ಚನ್ತದುಲ್ಲಭತ್ತಾ, ಚಕ್ಕವಾಳಾನಞ್ಚ ಅನನ್ತತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಕೇಚಿ ಏವ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದಕಾಲೇ ತಿಲಕ್ಖಣೋಪದೇಸಲಾಭೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತಿ, ನ ಸಬ್ಬೇತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ರಾಗಾದೀನಂ ಅಚ್ಚನ್ತವಿಗಮೋ ನಿಬ್ಬಾನೇನ ಸಾಧೀಯತೀತಿ? ನ ತಾವ ಸೋ, ಅತೀತಾನಾಗತಾನಂ ತೇಸಮಿದಾನಿ ಅಭಾವಾ, ಪುಬ್ಬೇ ಚ ತಸ್ಸ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ, ವತ್ತಮಾನಾನಂ ಸರಸನಿರೋಧತೋ। ಕಥಞ್ಚಸ್ಸ ತುಚ್ಛರೂಪಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಹೇತುತ್ತೇ ಯಥಾವುತ್ತದೋಸಾನಮವಸರೋತಿ ಚೇ? ನ, ತಸ್ಸ ಭಾವರೂಪತ್ತಾ। ಪುಬ್ಬಭಾಗಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಮಾರಬ್ಭ ಅನುಸಯಾಜನನಭಾವೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಮಗ್ಗಾ ಏವ ಕಿಲೇಸಾನಮನುಪ್ಪಾದನಿರೋಧೋ ತದುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಾರಹಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಅಗ್ಗಿಸನ್ನಿಧಾನೇ ಅಙ್ಕುರಾಜನಕಭಾವೇನ ಉಪ್ಪನ್ನಸಾಲಿಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಬೀಜತಾಭಾವರೂಪತಾ ವಿಯ। ನ ಹಿ ಅಭಾವೋ ನಾಮ ಕೋಚಿ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅತ್ಥಿ, ಯೋ ಕಾರಣೇನ ಜನೀಯತಿ ತಬ್ಬಿರುದ್ಧಕ್ಖಣುಪ್ಪಾದನಭಾವೋವುಪ್ಪಾದನಂ ಅನೇಕಕ್ಖಣುಪ್ಪಾದನೇನ ಖನ್ಧಕಾರಾಭಾವುಪ್ಪಾದನಂ ವಿಯ, ತಸ್ಮಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅರಿಯಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋಪಚಾರೇನ ನಿಬ್ಬಾನಂ "ಅಸೇಸವಿರಾಗನಿರೋಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಂ। ಸರೂಪೇನೇವ ಕಸ್ಮಾ ನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಚೇ? ಅಭಿಸುಖುಮತ್ತಾ, ಅನುಪಲದ್ಧಪುಬ್ಬತ್ತಾ ಚ, ಸುಖುಮತಾ ಚಸ್ಸ ಭಗವತೋ ಅಪ್ಪೋಸ್ಸುಕ್ಕತಾವಚನತೋ, ಅರಿಯೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ಪಸ್ಸಿತಬ್ಬತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏತ್ಥ ಪನ ಪರವಾದೀ ಆಹ - "ನತ್ಥೇವ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅನುಪಲಬ್ಭನೀಯತೋ"ತಿ। ನ ಅನುಪಲಬ್ಭನೀಯಂ ತಸ್ಸ ಸಿದ್ಧತ್ತಾ। ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಹಿ ತಂ ತದನುರೂಪಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅರಿಯೇಹಿ। ಅಪಿಚ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನತ್ಥೀತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ವಿರುದ್ಧಧಮ್ಮಾನಂ ಭಾವೇನ ಅಪವಗ್ಗಾಭಾವಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ। ನ ಚ ತಂ ಯುತ್ತಂ ಉಣ್ಹಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಸೀತಾದಿನೋ ವಿಯ ಭವಪಟಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸಪಿ ಅವಸ್ಸಂಭಾವಾ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

"ಯಥಾಪಿ ಉಣ್ಹೇ ವಿಜ್ಜನ್ತೇ, ಅಪರಂ ವಿಜ್ಜತಿ ಸೀತಲಂ।
ಏವಂ ತಿವಿಧಗ್ಗಿ ವಿಜ್ಜನ್ತೇ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಕ"ನ್ತಿ॥ (ಬು॰ ವಂ॰ ೨.೧೧) -

ಆದಿ। ಅಚ್ಚನ್ತನಿರೋಧಹೇತುನೋ ವಿಪಸ್ಸನೋಪದೇಸಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ಚ ಅತ್ಥೇವ ನಿಬ್ಬಾನಂ ತಂ ವಿನಾ ತಸ್ಸಾಸಮ್ಭವತೋತಿ ವುತ್ತೋವಾಯಮತ್ಥೋ। ತದೇತಂ ಪುರಿಮಾಯ ಕೋಟಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಅಪ್ಪಭವಂ, ತತೋವ ಅಜರಾಮರಣಂ, ನಿಚ್ಚಞ್ಚ ಹೋತೀತಿ ಅಣುಆದೀನಮ್ಪಿ ನಿಚ್ಚಭಾವಪತ್ತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸೇವ ನಿಚ್ಚತ್ತಾತಿ ಚೇ? ನ, ಭಿನ್ನಾಧಿಕರಣತ್ತೇನ ಹೇತುಲಕ್ಖಣಸ್ಸಾನುಪಪತ್ತಿತೋ। ಅಣುಆದೀನಮ್ಪಿ ಅಸಙ್ಖತತಾ ಇತಿ ಚೇ? ನ, ಅಸಙ್ಖತತಾಸಿದ್ಧಿತೋ ಅಸಙ್ಖತಾನಞ್ಚಾನೇಕತ್ತಾನುಪಪತ್ತಿತೋ। ಯದಿ ಹಿ ಅಸಙ್ಖತಂ ನಾಮ ಭವೇಯ್ಯ, ಏಕೇನೇವ ಭವಿತಬ್ಬಂ ದೇಸಕಾಲಸಭಾವಭೇದಸ್ಸ ಕಾರಣಭೇದಕತ್ತಾ, ಭಿನ್ನಸಭಾವಾನಮ್ಪಿ ಅಹೇತುಕತ್ತೇ ಅತಿಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ।

ಸಙ್ಖತೇಹಿ ಸಭಾವಭಿನ್ನಸ್ಸ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಕಥಂ ಅಹೇತುಕತಾತಿ ಚೇ? ಅಸಙ್ಖತಸಭಾವೇನ ಸಙ್ಖತಸಭಾವೇಹಿ ಭಿನ್ನಸ್ಸ ಕಾರಣಾನಪೇಕ್ಖತ್ತಾ। ಅಸಙ್ಖತತ್ತೇ ಹಿ ಸಮಾನೇ ಭವಸಭಾವಭೇದೋ ಕಾರಣಭೇದಂ ಸೂಚಯತಿ , ತಸ್ಮಾ ಏಕಮೇವ ನಿಚ್ಚಂ ಭವಿತುಮರಹತಿ, ತಞ್ಚ ಯಥಾವುತ್ತಯುತ್ತಿತೋ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುವಚನತೋ ಚ ಪರಮತ್ಥತೋ ವಿಜ್ಜಮಾನಂ ನಿಬ್ಬಾನಮೇವ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ ಭಗವತಾ "ಅತ್ಥಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅಜಾತಂ ಅಭೂತಂ ಅಕತಂ ಅಸಙ್ಖತ"ನ್ತಿ (ಇತಿವು॰ ೪೩)। ಅಯಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಸಚ್ಚೇ ನಯೋ।

ಇತರಂ ಪನ "ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ"ತಿ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಂ। ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪನೇತ್ಥ ಮಗ್ಗಙ್ಗವಿಭಙ್ಗೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತೀತಿ ಅಯಂ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ಪನ -

"ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ। ತತ್ಥ ತಣ್ಹಾ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋ। ಅವಸೇಸಾ ಸಾಸವಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ದುಕ್ಖಂ। ತಣ್ಹಾಯ ಪಹಾನಂ ದುಕ್ಖನಿರೋಧೋ। ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನೀ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೦೬) -

ವತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ "ಅವಸೇಸಾ ಧಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖನಿರೋಧಗಾಮಿನಿಯಾ ಪಟಿಪದಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೦೬ ಆದಯೋ) ಏವಂ ಪಠಮವಾರೇ ಚತ್ತಾರಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ವಿಭತ್ತಾನಿ। ತಾನಿ ಪುನ ಅಪರೇಹಿಪಿ "ತಣ್ಹಾ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ ಸಮುದಯೋ, ತಥಾ ತಣ್ಹಾ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಅಕುಸಲಾ ಸಮುದಯೋ, ತಥಾ ತಣ್ಹಾ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಅಕುಸಲಾ, ತೀಣಿ ಚ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ಸಾಸವಾನಿ ಸಮುದಯೋ, ತಥಾ ತಣ್ಹಾ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಕಿಲೇಸಾ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಅಕುಸಲಾ, ತೀಣಿ ಚ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ಸಾಸವಾನಿ, ಅವಸೇಸಾ ಚ ಸಾಸವಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಸಮುದಯೋ। ಅವಸೇಸಾ ಸಾಸವಧಮ್ಮಾ ದುಕ್ಖಂ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಸ್ಸ ಪಹಾನಂ ನಿರೋಧೋ, ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋ ಪಟಿಪದಾ"ತಿ ಇಮೇಹಿ ವಾರೇಹಿ ವಿಭತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ "ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಪಚ್ಚಯಸಙ್ಖಾತಂ ಸಮುದಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸಚ್ಚಾನೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಅರಿಯಸಚ್ಚೇಸು ಹಿ ತಣ್ಹಾವ ಸಮುದಯೋ, ನ

ಇತರೇ। ನ ಚ ಕೇವಲಂ ತಣ್ಹಾವ ದುಕ್ಖಂ ಸಮುದಾನೇತಿ, ಅವಸೇಸಾ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾಪಿ ಪಚ್ಚಯಂ ಸಮುದಾನೇನ್ತಿಯೇವಾತಿ ತೇಪಿ ಸಮುದಯತೋ ದಸ್ಸೇತುಂ "ಸಚ್ಚಾನಿ"ತ್ವೇವ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಪರಂ ಯಸ್ಮಾ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ ಮಗ್ಗೋವ ಪಟಿಪದಾತಿ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಪದಾ ಏವ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕವಾರೇಪಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ವಿಭತ್ತಾನಿ । ಏತ್ಥ ಹಿ ಅರಿಯಧನಾನೇವ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ। ಸೇಸಂ ಸದಿಸಮೇವಾತಿ ಅಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೇ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ಅರಿಯಸಚ್ಚಾನಂ ಕತಿ ಕುಸಲಾ...ಪೇ॰... ಕತಿ ಅರಣಾ? ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಅಕುಸಲಂ, ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಅಬ್ಯಾಕತಂ, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ತಿಧಾಪಿ। ಸಮುದಯೋ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರೋ, ನಿರೋಧೋ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರೋ, ಮಗ್ಗೋ ತಿಧಾಪಿ, ದುಕ್ಖಂ ತಿಧಾಪಿ, ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಚ। ತೀಣಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾನಿ, ದುಕ್ಖಂ ತಿಧಾಪಿ। ಸಮುದಯೋ ಹೇತು, ನಿರೋಧೋ ನ ಹೇತು, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಲೋಕಿಯಾನಿ, ಮಗ್ಗನಿರೋಧಾ ಲೋಕುತ್ತರಾ। ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಸರಣಂ, ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅರಣಾನಿ, ದುಕ್ಖಂ ದುವಿಧಾಪಿ। ಅಯಂ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೋ। ಇದಾನಿ ಪನೇತ್ಥ -

> ಕಮತೋನೂನಾಧಿಕತೋ, ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಸುಞ್ಞತೋ।
> ಞಾಣಕಿಚ್ಚೋಪಮಾ ಞೇಯ್ಯೋ, ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಕಮತೋ** ತಾವ ಇಧಾಪಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋವ ಯುಜ್ಜತಿ। ಏತ್ಥ ಓಳಾರಿಕತ್ತಾ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಪಠಮಂ ವುತ್ತಂ, ತತೋ ತಸ್ಸೇವ ಹೇತುದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತತೋ "ಹೇತುನಿರೋಧಾ ಭವನಿರೋಧೋ"ತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ತದಧಿಗಮುಪಾಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅನ್ತೇ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। ಭವಸುಖಸ್ಸಾದಗಧಿತಾನಂ ಸಂವೇಗಜನನತ್ಥಂ ಪಠಮಂ ದುಕ್ಖಮಾಹ, ತತೋ "ಭವಂ ನೇವ ಅಹೇತುಕಂ ಆಗಚ್ಛತಿ, ನ ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನಾದಿನಾ ಹೋತಿ, ಇತೋ ಪನ ಹೋತೀ"ತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ತತೋ ಸಹೇತುಕೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಅಭಿಭೂತತ್ತಾ ಸಂವಿಗ್ಗಮಾನಸಾನಂ ತನ್ನಿಸ್ಸರಣದಸ್ಸನೇನ ಅಸ್ಸಾಸಜನನತ್ಥಂ ನಿರೋಧಂ, ತತೋ ನಿರೋಧಸಮ್ಪಾಪಕಂ ಮಗ್ಗನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಕಮೋ।

ಅನೂನಾಧಿಕತೋ ಪನ ಕಸ್ಮಾ ಚತ್ತಾರಿ ಏವ ಸಚ್ಚಾನೀತಿ ಚೇ? ತತೋ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಅಸಮ್ಭವತೋ, ಅಞ್ಞತರಸ್ಸ ಚ ಅನಪನೇಯ್ಯತೋ। ಅಪಿಚ ಪವತ್ತಿಮಾಚಿಕ್ಖನ್ತೋ ಭಗವಾ ಸಹೇತುಕಂ ಆಚಿಕ್ಖತಿ, ನಿವತ್ತಿಞ್ಚ ಸಉಪಾಯಂ। ಇತಿ ಪವತ್ತಿನಿವತ್ತಿತದುಭಯಹೇತೂನಂ ಏತಪರಮತೋ ಚತ್ತಾರಿ ಏವ ವುತ್ತಾನೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥಾನೂನಾಧಿಕತೋ।

ಲಕ್ಖಣಾದೀಹಿ ಪನೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣತೋ ಬಾಧನಲಕ್ಖಣಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಸನ್ತಾಪನರಸಂ, ಪವತ್ತಿಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಪಭವಲಕ್ಖಣಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಅನುಪಚ್ಛೇದಕರಣರಸಂ, ಪಲಿಬೋಧಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಸನ್ತಿಲಕ್ಖಣಂ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ಅಚ್ಚುತಿರಸಂ, ಅನಿಮಿತ್ತಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ನಿಯ್ಯಾನಲಕ್ಖಣಂ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ, ಕಿಲೇಸಪಹಾನಕರಣರಸಂ, ವುಟ್ಠಾನಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಾನಂ। ಅಪಿಚ ಪವತ್ತಿಪವತ್ತಕನಿವತ್ತಿನಿವತ್ತಕಲಕ್ಖಣಾನಿ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ, ತಥಾ ಸಙ್ಖತತಣ್ಹಾಅಸಙ್ಖತದಸ್ಸನಲಕ್ಖಣಾನಿ ಚಾತಿ ಇಮಾನೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಾನಿ।

ಸುಞ್ಞತೋ ಪನೇತಾನಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವೇದಕಕಾರಕನಿಬ್ಬುತಗಮಕಾಭಾವತೋ ಸುಞ್ಞಾನಿ। ವುತ್ತಞ್ಚ -

> "ದುಕ್ಖಮೇವ ಹಿ, ನ ಕೋಚಿ ದುಕ್ಖಿತೋ,
> ಕಾರಕೋ ನ, ಕಿರಿಯಾವ ವಿಜ್ಜತಿ।
> ಅತ್ಥಿ ನಿಬ್ಬುತಿ, ನ ನಿಬ್ಬುತೋ ಪುಮಾ,
> ಮಗ್ಗಮತ್ಥಿ, ಗಮಕೋ ನ ವಿಜ್ಜತೀ"ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮೯)।

ಅಥ ವಾ -

> ಧುವಸುಭಸುಖತ್ತಸುಞ್ಞಂ,
> ಪುರಿಮದ್ವಯಮತ್ತಸುಞ್ಞಮಮತಪದಂ।
> ಧುವಸುಭಸುಖಅತ್ತವಿರಹಿತೋ,
> ಮಗ್ಗೋ ಇತಿ ಸುಞ್ಞತೋ ತೇಸು॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೮೯)।

ನಿರೋಧಸುಞ್ಞಾನಿ ವಾ ತೀಣಿ। ನಿರೋಧೋ ಚ ಸೇಸತ್ತಯಸುಞ್ಞೋ। ಫಲಸುಞ್ಞೋ ವಾ ಹೇತ್ಥ ಹೇತು ಸಮುದಯಮಗ್ಗೇಸು ದುಕ್ಖನಿರೋಧಾನಂ ಅಭಾವಾ ಪಕತಿವಾದೀನಂ ಪಕತಿ ವಿಯ। ಹೇತುಸುಞ್ಞಞ್ಚ ಫಲಂ ದುಕ್ಖಸಮುದಯಾನಂ, ನಿರೋಧಮಗ್ಗಾನಞ್ಚ ಅಸಮವಾಯಾ, ನ ಹೇತುಸಮವೇತಂ ಹೇತುಫಲಂ। ಹೇತುಫಲಸಮವಾಯವಾದೀನಂ ದ್ವಿಅಣುಕಾದೀನಿ ವಿಯಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸುಞ್ಞತಾ।

ಞಾಣಕಿಚ್ಚತೋತಿ ಏತ್ಥ ದುವಿಧಂ ಸಚ್ಚಞಾಣಂ ಅನುಬೋಧಞಾಣಂ, ಪಟಿವೇಧಞಾಣಞ್ಚ। ತತ್ಥ **ಅನುಬೋಧಞಾಣಂ** ಲೋಕಿಯಂ, ತಂ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ನಿರೋಧೇ, ಮಗ್ಗೇ ಚ ಪವತ್ತತಿ। **ಪಟಿವೇಧಞಾಣಂ** ಲೋಕುತ್ತರಂ, ತಂ ಸಚ್ಚಾವಬೋಧಪಟಿಪಕ್ಖಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇನ್ತಂ ನಿರೋಧಮಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಕಿಚ್ಚತೋ

ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ಯಂ ಪನೇತಂ ಲೋಕಿಯಂ, ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಞಾಣಂ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾಭಿಭವನವಸೇನ ಪವತ್ತಮಾನಂ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿಂ ನಿವತ್ತೇತಿ, ಸಮುದಯಞಾಣಂ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ, ನಿರೋಧಞಾಣಂ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿಂ। ದುಕ್ಖಞಾಣಂ ವಾ ತೇಸು ಧುವಸುಭಸುಖತ್ತಭಾವರಹಿತೇಸು ಖನ್ಧೇಸು ಧುವಸುಭಸುಖತ್ತಭಾವಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತಂ ಫಲೇ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ, ಸಮುದಯಞಾಣಂ "ಇಸ್ಸರಪಧಾನಕಾಲಸಭಾವಾದೀಹಿ ಲೋಕೋ ಪವತ್ತತೀ"ತಿ ಅಕಾರಣೇ ಕಾರಣಾಭಿಮಾನಪ್ಪವತ್ತಂ ಹೇತುಮ್ಹಿ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ, ನಿರೋಧಞಾಣಂ ಅರೂಪಲೋಕಾದೀಸು ಅಪವಗ್ಗಗ್ಗಾಹಭೂತಂ ನಿರೋಧೇ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ಕಾಮಸುಖಲ್ಲಿಕಅತ್ತಕಿಲಮಥಾನುಯೋಗಪ್ಪಭೇದೇ ಅವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೇ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗಗ್ಗಾಹವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಉಪಾಯೇ ವಿಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ನಿವತ್ತೇತಿ। ಇದಮೇತ್ಥ ಞಾಣಕಿಚ್ಚಂ।

ಉಪಮಾತೋ ಪನೇತ್ಥ ಭಾರೋ ವಿಯ ಹಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ, ಭಾರಾದಾನಮಿವ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ, ಭಾರನಿಕ್ಖೇಪನಮಿವ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ, ಭಾರನಿಕ್ಖೇಪನುಪಾಯೋ ವಿಯ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। ಅಪಿಚ ರೋಗತನ್ನಿದಾನತದುಪಸಮಭೇಸಜ್ಜೇಹಿ, ಓರಿಮತೀರಮಹೋಘಪಾರಿಮತೀರತಂಸಮ್ಪಾಪಕೋಪಾಯೇಹಿ ಚಾತಿ ಏವಮಾದೀಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಯೋಜೇತ್ವಾಪಿ ಏತಾನಿ ಉಪಮಾತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಉಪಮಾ। ಏವಂ ಞೇಯ್ಯೋ ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ದ್ವಾವೀಸತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀ**ತಿ ಏತ್ಥ ಇನ್ದ್ರಿಯಟ್ಠಸಮ್ಭವತೋ **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ**। ಕೋ ಪನೇಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಟ್ಠೋ ನಾಮಾತಿ? ಇನ್ದಲಿಙ್ಗಟ್ಠೋ, ಇನ್ದದೇಸಿತಟ್ಠೋ, ಇನ್ದದಿಟ್ಠಟ್ಠೋ, ಇನ್ದಸಿಟ್ಠಟ್ಠೋ, ಇನ್ದಜುಟ್ಠಟ್ಠೋ ಚ, ಸೋ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಇಧ ಯಥಾಯೋಗಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ಇನ್ದೋ ನಾಮ ಕಮ್ಮೇಸು ಕಸ್ಸಚಿ ಇಸ್ಸರಿಯಾಭಾವತೋ, ತೇನೇವೇತ್ಥ ಕಮ್ಮಸಞ್ಜನಿತಾನಿ ತಾವ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಜನಕಕಮ್ಮಂ ಉಲ್ಲಿಙ್ಗೇನ್ತಿ, ತೇನ ಚ ಸಿಟ್ಠಾನೀತಿ ಇನ್ದಲಿಙ್ಗಟ್ಠೇನ, ಇನ್ದಸಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಚ **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ**। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪನ ಪರಮಿಸ್ಸರಿಯಭಾವತೋ ಇನ್ದೋ, ತತೋ ಸಬ್ಬಾನಿಪೇತಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಭಗವತಾ ಯಥಾಭೂತತೋ ಪಕಾಸಿತಾನಿ, ಅಭಿಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಿ ಚಾತಿ ಇನ್ದದೇಸಿತಟ್ಠೇನ, ಇನ್ದದಿಟ್ಠಟ್ಠೇನ ಚ **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ**। ತೇನೇವ ಭಗವತಾ ಕಾನಿಚಿ ಗೋಚರಾಸೇವನಾಯ, ಕಾನಿಚಿ ಭಾವನಾಸೇವನಾಯ ಸೇವಿತಾನೀತಿ ಇನ್ದಜುಟ್ಠಟ್ಠೇನಪಿ **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ**। ಅಪಿಚ ಆಧಿಪಚ್ಚಸಙ್ಖಾತೇನ ಇಸ್ಸರಿಯಟ್ಠೇನಾಪಿ ಏತಾನಿ **ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ**।

ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿಆದೀಸು ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಪದತ್ಥೋ ಹೇಟ್ಠಾ ಪಕಾಸಿತೋ। ಪಚ್ಛಿಮೇಸು ಪನ ತೀಸು ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಅನಞ್ಞಾತಂ ಅಮತಂ ಪದಂ, ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ವಾ ಜಾನಿಸ್ಸಾಮೀತಿ ಏವಂ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ , ಇನ್ದ್ರಿಯಟ್ಠಸಮ್ಭವತೋ ಚ **ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ಆಜಾನನತೋ ಅಞ್ಞಾ ಏವ ಇನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ **ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ಅಞ್ಞಾತಾವಿನೋ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ನಿಟ್ಠಿತಞಾಣಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯನ್ತಿ **ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ**। ತತ್ಥ ಚ ಪಸಾದಿನ್ದ್ರಿಯಾನನ್ತರಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿವೀಥಿಚಿತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ರೂಪಾದೀನಂ ನಿಯತಭಾವಸ್ಸ, ಅತ್ತನೋ ತಿಕ್ಖಮನ್ದತಾನುವಿಧಾನಸ್ಸ ಚ ಆಪಾದನತೋ ಆಧಿಪಚ್ಚಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಂ ಪನ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ವಿಜಾನನಾದಿಲಕ್ಖಣೇ ಆಧಿಪಚ್ಚಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದತೋ ಪನೇತ್ಥ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ರೂಪಾರೂಪವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ। ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ವೇದನಾಭಾವತೋ ಏಕಧಮ್ಮೋ, ತಥಾ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಮೋಹಭಾವತೋ। ಸೇಸಾನಿ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಏಕೇಕಧಮ್ಮಾ ಏವಾತಿ ಏವಂ ಪರಮತ್ಥತೋ ಸೋಳಸ ಧಮ್ಮಾವ ದ್ವಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಭಾವೇನ ದೇಸಿತಾನಿ। ಸೇಸಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ಚೇತಸಿಕರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾನೀತಿ ಅಯಂ ಧಮ್ಮಭೇದೋ।

ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಪನೇತ್ಥ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಂ ನಾಮ ನ ಗಹಿತಂ। ಕಸ್ಮಾ? ಸುತ್ತನ್ತೇ ಇಮಾಯ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ದ್ವಾವೀಸತಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಅನಾಗತತ್ತಾ। ಸುತ್ತನ್ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ ದ್ವೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಕಥಿತಾನಿ, ಕತ್ಥಚಿ ತೀಣಿ, ಕತ್ಥಚಿ ಪಞ್ಚ, ಏವಂ ಪನ ನಿರನ್ತರಂ ದ್ವಾವೀಸತಿ ಆಗತಾನಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। **ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇಪಿ** ವಿಸೇಸೋ ನತ್ಥಿ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೇ ಪನ ದ್ವಾವೀಸತಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಕತಿ ಕುಸಲಾ...ಪೇ॰... ಕತಿ ಅರಣಾತಿ? ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಕುಸಲಂ, ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಕುಸಲಂ, ಸದ್ಧಾಸತಿಪಞ್ಞಾಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾನಿ, ಮನಜೀವಿತಸೋಮನಸ್ಸಉಪೇಕ್ಖಾವೀರಿಯಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಛ ತಿಧಾಪಿ, ಸೇಸಾನಿ ದಸ ಅಬ್ಯಾಕತಾನಿ। ಛ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸಿಯಾ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಸಿಯಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ, ತೀಣಿ ತಿಧಾಪಿ, ಜೀವಿತಂ ತಿಧಾ ಚ ನ ವತ್ತಬ್ಬಞ್ಚ, ದ್ವಾದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ ಏವ। ತೀಣಿ ವಿಪಾಕಾನಿ, ದ್ವೇ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾನಿ, ರೂಪಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸತ್ತ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾನಿ, ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಂ, ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಂ, ನವಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ತಿಧಾಪಿ। ನವಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಉಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಾನಿ, ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅನುಪಾದಿನ್ನುಪಾದಾನಿಯಂ, ತೀಣಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಅನುಪಾದಾನಿಯಾನಿ, ನವ ತಿಧಾಪಿ। ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಂ, ಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ತಥಾ ಚ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಞ್ಚ, ನವ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾನಿ, ಏಕಾದಸ ತಿಧಾಪಿ। ಸತ್ತ ರೂಪಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚೇವ ಸುಖದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚಾತಿ ದಸ ಪರಿತ್ತಾನಿ, ಪಚ್ಛಿಮಾನಿ ತೀಣಿ ಅಪ್ಪಮಾಣಾನಿ, ಸೇಸಾನಿ ನವ ತಿಧಾವ। ತತ್ಥ ಚ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ರೂಪಾವಚರವಸೇನೇವ ಮಹಗ್ಗತಂ, ತದವಸೇಸಾನಿ ಅರೂಪಾವಚರವಸೇನಾಪೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಅನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾನಿ, ಸತ್ತರಸ ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾನೇವ।

ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಹೇತೂ, ಸೇಸಾ ನ ಹೇತೂ…ಪೇ॰… ದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಸರಣಂ, ಮನಜೀವಿತಸೋಮನಸ್ಸಉಪೇಕ್ಖಾವೀರಿಯಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ದ್ವಿಧಾಪಿ, ಸೇಸಾನಿ ಪನ್ನರಸ ಅರಣಾನೇವಾತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೋ।

ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಪನೇತೇಸು, ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ।
ಕಮತೋ ದಾನಿ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಮಿಚ್ಛತಾ॥

ಕಮತೋತಿ ಅಯಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋವ। ತತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಧಮ್ಮೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ಅರಿಯಭೂಮಿಪಟಿಲಾಭೋ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ತಭಾವಪರಿಯಾಪನ್ನಾನಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ ಪಠಮಂ ದೇಸಿತಾನಿ। ಸೋ ಮನುಸ್ಸತ್ತಭಾವೋ ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಉಪಾದಾಯ "ಇತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ "ಪುರಿಸೋ"ತಿ ವಾ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ, "ಅಯಂ ಸೋ"ತಿ ನಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತತೋ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚ। ಸೋ ದುವಿಧೋಪಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತೀತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ತತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ಯಾವ ತಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ, ತಾವ ಏತೇಸಂ ವೇದಯಿತಾನಂ ಅನಿವತ್ತಿ। ಯಞ್ಚ ಕಿಞ್ಚಿ ವೇದಯಿತಂ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ತತೋ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ। ತನ್ನಿರೋಧತ್ಥಂ ಪನ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತತೋ ಸದ್ಧಾದೀನಿ। "ಇಮಾಯ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಏಸ ಧಮ್ಮೋ ಪಠಮಂ ಅತ್ತನಿ ಪಾತುಭವತೀ"ತಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ಅಮೋಘಭಾವದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತತೋ ಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ತಸ್ಸೇವ ಫಲತ್ತಾ, ತತೋ ಅನನ್ತರಂ ಭಾವೇತಬ್ಬತ್ತಾ ಚ ತತೋ ಅಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ। ಇತೋ ಪರಂ ಭಾವನಾಯ ಇಮಸ್ಸ ಅಧಿಗಮೋ, ಅಧಿಗತೇ ಚ ಪನ ಇಮಸ್ಮಿಂ ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚಿ ಉತ್ತರಿ ಕರಣೀಯನ್ತಿ ಞಾಪನತ್ಥಂ ಅನ್ತೇ ಪರಮಸ್ಸಾಸಭೂತಂ ಅಞ್ಞಾತಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದೇಸಿತನ್ತಿ ಏವಂ ಕಮತೋ ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯನಯೋ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ।

ಇನ್ದ್ರಿಯವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ**ತಿಆದೀಸು ಅವಿನ್ದಿಯಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದಿಂ ವಿನ್ದತಿ ಪಟಿಲಭತಿ, ವಿನ್ದಿಯಂ ವಾ ಕಾಯಸುಚರಿತಾದಿಂ ನ ವಿನ್ದತಿ, ಧಮ್ಮಾನಂ ವಾ ಯಥಾಸಭಾವಂ ಅವಿದಿತಂ ಕರೋತಿ, ಅನ್ತವಿರಹಿತೇ ವಾ ಸಂಸಾರೇ ಸತ್ತೇ ಜವಾಪೇತಿ, ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ವಾ ಜವತಿ, ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸು ವಾ ನ ಜವತೀತಿ ಅವಿಜ್ಜಾ। ಪಟಿಚ್ಚ ಫಲಮೇತಿ ಏತಸ್ಮಾತಿ ಪಚ್ಚಯೋ, ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಠಿತಿಯಾ ಚ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ। ಅವಿಜ್ಜಾ ಚ ಸಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಚಾತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯೋ, ತಸ್ಮಾ **ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ**। ಸಙ್ಖತಮಭಿಸಙ್ಖರೋನ್ತೀತಿ ಸಙ್ಖಾರಾ।

ಇತೋ ಪರಂ **ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿಆದೀಸು ವುತ್ತಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅವುತ್ತೇಸು ಪನ ವಿಜಾನಾತೀತಿ **ವಿಞ್ಞಾಣಂ**। ನಮತೀತಿ ನಾಮಂ, ರುಪ್ಪತೀತಿ ರೂಪಂ, ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ನಾಮರೂಪಞ್ಚ **ನಾಮರೂಪ**ನ್ತಿ ಏಕದೇಸಸರೂಪೇಕಸೇಸನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಆಯೇ ತನೋತಿ, ಆಯತಞ್ಚ ನಯತೀತಿ ಆಯತನಂ, ಛಟ್ಠಾಯತನಞ್ಚ ಸಳಾಯತನಞ್ಚ **ಸಳಾಯತನ**ನ್ತಿ ಏಕಸೇಸನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಫುಸತೀತಿ **ಫಸ್ಸೋ**। ವೇದಯತೀತಿ **ವೇದನಾ**। ಪರಿತಸ್ಸತೀತಿ **ತಣ್ಹಾ**। ಉಪಾದಿಯತೀತಿ **ಉಪಾದಾನಂ**। ಭವತಿ, ಭಾವಯತಿ ಚಾತಿ **ಭವೋ**। ಜನನಂ **ಜಾತಿ**। ಜೀರಣಂ **ಜರಾ**। ಮರನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ **ಮರಣಂ**। ಸೋಚನಂ **ಸೋಕೋ**। ಪರಿದೇವನಂ **ಪರಿದೇವೋ**। ದುಕ್ಖಯತಿ, ಉಪ್ಪಾದಟ್ಠಿತಿವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಖಣತೀತಿಪಿ **ದುಕ್ಖಂ**। ದುಮ್ಮನಸ್ಸ ಭಾವೋ **ದೋಮನಸ್ಸಂ**। ಭುಸೋ ಆಯಾಸೋ **ಉಪಾಯಾಸೋ**। **ಸಮ್ಭವನ್ತೀ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಸೋಕಾದೀಹೇವ, ಅಥ ಖೋ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಮ್ಭವನ್ತೀತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಪದೇಹಿಪಿ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ-ಸದ್ದಸ್ಸ ಯೋಜನಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಹಿ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನವವತ್ಥಾನಂ ಕತಂ ಹೋತಿ।

ಏವನ್ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನಯನಿದಸ್ಸನಂ, ತೇನ ಅವಿಜ್ಜಾದೀಹೇವ ಕಾರಣೇಹಿ, ನ ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನಾದೀಹೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। **ಏತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾವುತ್ತಸ್ಸ। **ಕೇವಲಸ್ಸಾ**ತಿ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಸ್ಸ, ಸಕಲಸ್ಸ ವಾ, **ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಸಮೂಹಸ್ಸ, ನ ಸತ್ತಸ್ಸ, ನ ಸುಖಸುಭಾದೀನಂ। **ಸಮುದಯೋ**ತಿ ನಿಬ್ಬತ್ತಿ, **ಹೋತೀ**ತಿ ಸಮ್ಭವತಿ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದತೋ ಪನೇತ್ಥ **ಅವಿಜ್ಜಾ**ತಿ ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ದುಕ್ಖಾದೀಸು ಚತೂಸು, ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ ಪುಬ್ಬನ್ತಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠಸು ವಾ ಠಾನೇಸು ಅಞ್ಞಾಣಂ। **ಸಙ್ಖಾರಾ** ಪನ ಪುಞ್ಞಾಪುಞ್ಞಾನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾ ತಯೋ, ಕಾಯವಚೀಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರಾ ತಯೋ ಚಾತಿ ಛಬ್ಬಿಧಾ। ತತ್ಥ ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚೇತನಾ, ಪಞ್ಚ ರೂಪಾವಚರಕುಸಲಚೇತನಾ ಚೇತಿ ತೇರಸ ಚೇತನಾ **ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ** ನಾಮ। ದ್ವಾದಸ ಅಕುಸಲಚೇತನಾ **ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ** ನಾಮ। ಚತಸ್ಸೋ ಅರೂಪಾವಚರಕುಸಲಚೇತನಾ **ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೋ** ನಾಮ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ತಿಣ್ಣಂ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಏವ ದ್ವಾರತೋ ಪವತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಅಯಂ ಸಙ್ಖಾರಾದಿತ್ತಿಕೋ ವುತ್ತೋ।

ಅಟ್ಠ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚೇತನಾ ಚೇವ ದ್ವಾದಸಾಕುಸಲಚೇತನಾ ಚ ಕಾಯದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಂ **ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ,** ವಚೀದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಂ **ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ,** ಏತಾ ಚೇವ ಮನೋದ್ವಾರೇ ಪವತ್ತಿಯಂ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ಏವ ಪವತ್ತನಕಾ ರೂಪಾರೂಪಕುಸಲಚೇತನಾ ಚ **ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ**ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಅಭಿಞ್ಞಾಚೇತನಾ, ಪನೇತ್ಥ ಉದ್ಧಚ್ಚಚೇತನಾ ಚ ಪರತೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ಅಪನೇತಬ್ಬಾಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಮ್ಭವತೋ ಇಧ ಗಹೇತಬ್ಬಾವಾತಿ ಅಯಂ ತಿಕೋ ಪುರಿಮತ್ತಿಕಮೇವ ಪವಿಸತೀತಿ ಅತ್ಥತೋ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾವ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇದಞ್ಚ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯೇನ, ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯನಯೇನ ಪನ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೇ ಏಕೇಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ದ್ವಾದಸಙ್ಗಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಗಹಣತೋ

ಸಬ್ಬಾಪಿ ಚೇತನಾ **ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಾದೀಸುಪಿ ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತವಸೇನ ಚ ಧಮ್ಮಭೇದೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯೇನೇವ ಪನ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ।

ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಛಬ್ಬಿಧಂ ಬಾತ್ತಿಂಸಲೋಕಿಯವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ಹೋತಿ, ಲೋಕುತ್ತರಾನಿ ಪನ ವಟ್ಟಕಥಾಯ ನ ಯುಜ್ಜನ್ತೀತಿ ನ ಗಹಿತಾನಿ। ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪಂ ಪನ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ತಯೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ। ರೂಪಂ ಸಬ್ಬಾನಿ ಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪಾನಿ। ಸಳಾಯತನಂ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ಫಸ್ಸೋ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದಿಕೋ ಛವಿಪಾಕಫಸ್ಸೋ, ತಥಾ ವೇದನಾಪಿ। ತಣ್ಹಾ ರೂಪತಣ್ಹಾದಿಭೇದತೋ ಛಬ್ಬಿಧೋ ಲೋಭೋ। ಉಪಾದಾನಂ ಕಾಮುಪಾದಾನಾದಿತೋ ಚತುಬ್ಬಿಧಾ ಲೋಭದಿಟ್ಠಿಯೋವ। ಭವೋ ಪನ ದುವಿಧೋ ಕಮ್ಮಭವೋ, ಉಪಪತ್ತಿಭವೋತಿ। ತತ್ಥ **ಕಮ್ಮಭವೋ** ತೇಭೂಮಕಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ಚ। **ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ** ಪನ ಕಮ್ಮಾಭಿನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧಾ। ಸೋ ಪಭೇದತೋ ಕಾಮರೂಪಾರೂಪಭವಾ ತಯೋ, ಸಞ್ಞಾ ಅಸಞ್ಞಾ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ ಭವಾ ತಯೋ, ಏಕಚತುಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವಾ ತಯೋತಿ ನವವಿಧೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಜಾತಿಆದೀನಿ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಾನಿ। ತೇಸು ಜಾತಿಗ್ಗಹಣೇನ ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಸಳಾಯತನಫಸ್ಸವೇದನಾವ ಗಹಿತಾ ತದವಿನಾಭಾವತೋ। ತಥಾ ಜರಾಮರಣಗ್ಗಹಣೇನಾಪಿ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಪಾಕಭೇದತ್ತಾ। ಸೋಕಾದಯೋ ಪನ ಜರಾಮರಣೇನ ದ್ವಾದಸಮೇನ ಅಙ್ಗೇನ ಏಕಸಙ್ಖೇಪಂ ಕತ್ವಾ ವುತ್ತಾ, ನ ವಿಸುಂ ಅಙ್ಗಭಾವೇನ। ಕಿಮತ್ಥನ್ತಿ ಚೇ? ಭವಚಕ್ಕಸ್ಸ ಅವಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಸೋಕಾದಿತೋ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಿದ್ಧಾ ಹೋತಿ ಅವಿಜ್ಜಾವಿಪ್ಪಯೋಗತೋ , ಅವಿಜ್ಜಾಸಮುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ। ಜರಾಮರಣಬ್ಭಾಹತಸ್ಸ ಹಿ ಬಾಲಸ್ಸೇವ ತೇ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ತೇಹಿ ಚ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಸಿದ್ಧಾಯ ಪುನ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಏವಂ ಹೇತುಫಲಪರಮ್ಪರಾಯ ಭವಚಕ್ಕಂ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಂ, ಅನಾದಿಕಂ, ಅಪರಿಯನ್ತಂ, ಅಪರಿಯೋಸಾನಞ್ಚ ಹೋತಿ।

ಯದಿ ಏವಂ, ಕಸ್ಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಾತಿ? ಪಧಾನದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಪನ ಆದಿತೋ ವುತ್ತಾ। ತಿಣ್ಣಂ ಹಿ ವಟ್ಟಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪಧಾನೋ ಹೇತು ತಸ್ಸಾ ಭಾವೇ ಭಾವತೋ, ನಿರೋಧೇನ ಚ ನಿರುಜ್ಝನತೋ। ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾದೀಹಿ ದ್ವಾದಸಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯೇನ ಸಬ್ಬೇ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾವ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾಪೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಭೇದೋ।

ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಪನೇತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಪುಚ್ಛಕನಯೋ ನತ್ಥಿ, ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯಾಪಿ ಧಮ್ಮಭೇದೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ** ಪನ -

> “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮಂ, ನಾಮಪಚ್ಚಯಾ ಛಟ್ಠಾಯತನಂ, ಛಟ್ಠಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ, ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ, ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನಂ, ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಭವೋ, ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತಿ, ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣಂ, ಏವಮೇತಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಹೋತಿ।
>
> “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರೋ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮಂ, ನಾಮಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ...ಪೇ॰... ಸಮುದಯೋ ಹೋತಿ।
>
> “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪಂ, ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಛಟ್ಠಾಯತನಂ, ಛಟ್ಠಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ...ಪೇ॰... ಸಮುದಯೋ ಹೋತಿ।
>
> “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪಂ, ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನಂ, ಛಟ್ಠಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ...ಪೇ॰... ಸಮುದಯೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೪೩) -

ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಚತುಕ್ಕಂ, ಪುನ “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರೋ ಅವಿಜ್ಜಾಹೇತುಕೋ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೨೪೪) ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಹೇತುಚತುಕ್ಕಂ, ಪುನ “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರೋ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೨೪೫) ಸಮ್ಪಯುತ್ತಚತುಕ್ಕಂ, ಪುನ “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾಪಿ ಅವಿಜ್ಜಾ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೨೪೬) ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯಚತುಕ್ಕನ್ತಿ ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚತುಕ್ಕಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಏವಂ “ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ಅವಿಜ್ಜಾ”ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖಾರಾದಿಮೂಲಕಾದಿಉಪಾದಾನಮೂಲಕಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ಅಟ್ಠಸು ಪದೇಸು ಚತ್ತಾರಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚತುಕ್ಕಾನೀತಿ ಬಾತ್ತಿಂಸ ಚತುಕ್ಕಾನಿ ಮಾತಿಕಂ ಕತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪುನ ಅಕುಸಲಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಚಿತ್ತೇಸು ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಚಿತ್ತೇ ಯಥಾನಿಕ್ಖಿತ್ತೇಹಿ ಛತ್ತಿಂಸಬಾತ್ತಿಂಸಮಾತಿಕಾಚತುಕ್ಕೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ ವಿಭತ್ತೋ। ಇದಞ್ಚ ಯಸ್ಮಾ ನ ಕೇವಲಂ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೋ ನಾನಾಚಿತ್ತೇಸು ಏವ ಹೋತಿ, ಏಕಚಿತ್ತೇಪಿ ಹೋತಿಯೇವ। ನಾಪಿ ವಟ್ಟಚಿತ್ತೇ ಏವ ಹೋತಿ, ತಣ್ಹಾಭಾವತೋ ವಿವಟ್ಟಚಿತ್ತೇಪಿ, ತಸ್ಮಾ ತಂ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಂ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ। ತೇನೇವ ಹೇತ್ಥ “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ”ತಿ ಅವತ್ವಾ “ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರೋ”ತಿ ಏಕವಚನೇನ ವುತ್ತಂ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಬಹುಚೇತನಾಭಾವಾ। ತತ್ಥ ಯದೇತಂ ಪಠಮಚತುಕ್ಕಂ, ತತ್ಥ ಪಠಮವಾರೋ ನಾಮರೂಪಟ್ಠಾನೇ ನಾಮಂ, ಸಳಾಯತನಟ್ಠಾನೇ ಛಟ್ಠಾಯತನಞ್ಚ ಗಹೇತ್ವಾ, ರೂಪಾರೂಪಾದಿಸಬ್ಬಭವಸಾಧಾರಣವಸೇನ, ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಪರಿಯಾಪನ್ನಧಮ್ಮಗ್ಗಹಣವಸೇನ ಚ ರೂಪಂ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ವುತ್ತೋ ರೂಪಸ್ಸ ಸಬ್ಬಭವಾಸಾಧಾರಣತ್ತಾ, ಬಹುಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತ್ತಾ ಚ। ದುತಿಯೋ ನಾಮರೂಪಟ್ಠಾನೇ ನಾಮಂ, “ನಾಮಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ”ತಿ ಸಳಾಯತನಟ್ಠಾನೇ ಫಸ್ಸಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಳಾಯತನಂ ವಿನಾಪಿ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸಸಮ್ಭವದಸ್ಸನವಸೇನ ಚೇವ **ಮಹಾನಿದಾನಸುತ್ತ**ನಯದಸ್ಸನವಸೇನ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೯೭ ಆದಯೋ) ಚ ವುತ್ತೋ। ತತಿಯೋ ಸಳಾಯತನಟ್ಠಾನೇ ಛಟ್ಠಾಯತನಮೇವ ಗಹೇತ್ವಾ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ಅಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನಾನಂ, ರೂಪಭವಿಕಾದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಚತುತ್ಥೋ

“ನಾಮಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನಂ, ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸೋ”ತಿ ಏವಂ ಇತರಾಯತನೇಹಿಪಿ ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯತಂವ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಓಪಪಾತಿಕಾನಂ, ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನಾನಂ ಕಾಮಭವಿಕಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ದುತಿಯಚತುಕ್ಕಾದೀಸುಪಿ।

ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪಿ ಚೇತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸೋಕಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ನ ಸಮ್ಭವನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಞ್ಚ ಚಿತ್ತೇ, ಭವೇ ಚ ನಪ್ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ಗಹಿತಾ। ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣಮತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಚ ಅಚಿತ್ತಕ್ಖಣಮತ್ತಾನಿಪಿ ಸಮಾನಾನಿ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಅನ್ತೋಗಧತ್ತಾ ಪರಿಯಾಯತೋ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇ ಕತ್ವಾ ಅಙ್ಗಪರಿಪೂರಣತ್ಥಂ ಗಹಿತಾನಿ। ಭವೋತಿ ಚೇತ್ಥ ಉಪಾದಾನಾದಿಪಚ್ಚಯವಿರಹಿತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಅರೂಪಿನೋ ಖನ್ಧಾ, ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಕಾಮುಪಾದಾನಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ತೀಣಿ ಉಪಾದಾನಾನಿ ಏವ ಗಹೇತಬ್ಬಾನಿ । ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಏಕಲಕ್ಖಣಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಅಸಮ್ಭವಾ ಲೋಭಮೂಲವಿರಹಿತೇಸು ದೋಸಮೋಹಮೂಲೇಸು ಚೇವ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತೇಸು ಚ ಚಿತ್ತೇಸು ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ಪಟಿಘಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉದ್ಧಚ್ಚನ್ತಿ ಏವಂ ತಣ್ಹಾಠಾನೇ ಯಥಾಯೋಗಂ ಪಟಿಘಾದಯೋ ತಯೋ। ತೇಸು ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾವಜ್ಜಿತೇಸು ಚೇವ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಚ ಉಪಾದಾನಟ್ಠಾನೇ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಗಹಿತೋ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ಪನ ಸದ್ಧಿಂ ಅಧಿಮೋಕ್ಖಸ್ಸಾಪಿ ಅಸಮ್ಭವಾ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಪಚ್ಚಯಾ ಭವೋತಿ ಚ ಗಹಿತೋ। ಉಪಾದಾನಟ್ಠಾನೇ ಚ ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಚ ಗಹಿತೋ। ಲೋಕಿಯಾನಞ್ಚೇತ್ಥ ಕುಸಲಾಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯತಾ ವುತ್ತಾ। ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾವಿಜ್ಜೋ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪಹಾನತ್ಥಂ, ಪಟಿಪ್ಪಸ್ಸಮ್ಭನತ್ಥಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಭಾವೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಮತಿಕ್ಕಮನವಸೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯತಾ ವುತ್ತಾ, ನ ಸಹಜಾತವಸೇನ। ತೇನೇವ ತೇಸಂ **ನಿದ್ದೇಸವಾರೇಸು** “ತತ್ಥ ಕತಮಾ ಅವಿಜ್ಜಾ”ತಿ ಅವಿಭಜಿತ್ವಾ “ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರೋ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೪೦) ವಿಭತ್ತಂ। ಕಿರಿಯಧಮ್ಮಾನಂ ಪನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕತ್ತಂ ನತ್ಥೀತಿ “ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖಾರಮೂಲಕಾದಿಕೋ ನಯೋ ವುತ್ತೋ, ನ ಅವಿಜ್ಜಾಮೂಲಕೋ। ಅಪಿಚ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾದೀಸು ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ “ಏವಮೇತಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ದುಕ್ಖಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಸಮುದಯೋ ಹೋತೀ”ತಿ (ವಿಭ॰ ೨೨೫) ಏವಂ ಅಪ್ಪನಾ ಕತಾ, ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಾದೀಸು “ಏವಮೇತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನ”ನ್ತಿ। ಅಯಂ ಲೋಕಿಯತೋ ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ದೇಸನಾಯ ವಿಸೇಸೋತಿ ಅಯಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ನಯೋ।

> ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚಯನಯಾ, ಕಾರಕಾದೀಹಿ ಸುಞ್ಞತೋ।
> ಮೂಲದ್ಧಸನ್ಧಿಸಙ್ಖೇಪಾಕಾರವಟ್ಟವಿಭಾಗತೋ॥
>
> ವಾರಣೋಪಮತೋಪೇತ್ಥ, ಗಮ್ಭೀರನಯಭೇದತೋ।
> ಯಥಾರಹಂ ವಿಜಾನೀಯೋ, ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಪಚ್ಚಯನಯೋ** ಸಾಮಞ್ಞತೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಚಾತಿ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ತಬ್ಭಾವಭಾವಿಮತ್ತತಾಪಕಾಸಕೋ **ಸಾಮಞ್ಞತೋ** ಪಚ್ಚಯನಯೋ। **ವಿಸೇಸತೋ** ಪನ ಪಟ್ಠಾನೇ ಆಗತೇಸು ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದಿಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಯಥಾನುರೂಪಂ ಪಚ್ಚಯವಿಸೇಸುಪ್ಪನ್ನಮತ್ತತಾಪಕಾಸಕೋ। ಸಾ ಚ ನೇಸಂ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಿಭಾಗತಾ ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾಯ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಙ್ಖಾರಾದಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾದಿಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ಏವ ಭಾವಿನೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು, ಪುಬ್ಬನ್ತಾದೀಸು ಚ ಅವಿಜ್ಜಾ ಅಪ್ಪಹೀನಾ ಹೋತಿ, ಸೋ ದುಕ್ಖೇ ತಾವ ಪುಬ್ಬನ್ತಾದೀಸು ಚ ಅಞ್ಞಾಣೇನ ತೀಸು ಭವೇಸು ಜಾತಿಜರಾರೋಗಮರಣಾದಿಅನೇಕಾದೀನವವೋಕಿಣ್ಣಂ ಪುಞ್ಞಫಲಸಙ್ಖಾತಂ ಸಙ್ಖಾರವಿಪರಿಣಾಮದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅಜಾನನ್ತೋ ಸುಖಸಞ್ಞಾಯ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ತೀಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಪುಞ್ಞಾನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಭತಿ। ಸಮುದಯೇ ಅಞ್ಞಾಣೇನ ದುಕ್ಖಹೇತುಭೂತೇಸುಪಿ ತಣ್ಹಾಪರಿಕ್ಖಾರೇಸು ದುಕ್ಖಹೇತುಕಂ ಆಪಾಯಿಕಾದಿದುಕ್ಖಂ, ದುಕ್ಖಹೇತುಭೂತೇಸು ಕಾಮೂಪಸೇವನಾದೀಸು ಚ ಆದೀನವಂ ಅಪಸ್ಸನ್ತೋ ಸುಖಹೇತುಸಞ್ಞಾಯ ಚೇವ ಕಿಲೇಸಾಭಿಭೂತತಾಯ ಚ ತಿವಿಧೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಭತಿ। ನಿರೋಧೇ, ಪನ ಮಗ್ಗೇ ಚ ಅಞ್ಞಾಣೇನ ಅನಿರೋಧಭೂತೇ ಗತಿವಿಸೇಸೇ ನಿರೋಧಸಞ್ಞೀ, ನಿರೋಧಸ್ಸ ಚ ವಾ ಅಮಗ್ಗಭೂತೇಸುಪಿ ಯಞ್ಞಾಮರತಪಾದೀಸುಪಿ ನಿರೋಧಮಗ್ಗಸಞ್ಞೀ ಹುತ್ವಾ ತಿವಿಧೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಭತಿ। ಇದಪ್ಪಚ್ಚಯತಾಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅಞ್ಞಾಣೇನ “ಅಹೇತೂ ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಸತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಹೋನ್ತಿ ಪರಂ ಮರಣಾ”ತಿ ವಾ “ಅತ್ತಾವ ಜಾನಾತಿ ವಾ ನ ಜಾನಾತಿ ವಾ, ಸೋವ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಙ್ಖರೋತಿ, ಸೋವ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅಣುಇಸ್ಸರಾದಯೋ ಕಲಲಾದಿಭಾವೇನ ಸರೀರಂ ಸಣ್ಠಪೇನ್ತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸಮ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ಸೋವ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮ್ಪನ್ನೋ ಫುಸತಿ, ವೇದಯತಿ, ತಣ್ಹಿಯತಿ, ಉಪಾದಾನಾದೀನಿ ಚ ಕರೋತೀ”ತಿ ವಾ “ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ನಿಯತಿಸಙ್ಗತಿಭವಪರಿಣತಾ”ತಿ ವಾ ವಿಕಪ್ಪೇತಿ। ಸೋ ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಅನ್ಧೀಕತೋ –

> “ಯಥಾಪಿ ನಾಮ ಜಚ್ಚನ್ಧೋ, ನರೋ ಅಪರಿಣಾಯಕೋ।
> ಏಕದಾ ಯಾತಿ ಮಗ್ಗೇನ, ಉಮ್ಮಗ್ಗೇನಾಪಿ ಏಕದಾ॥
>
> “ಸಂಸಾರೇ ಸಂಸರಂ ಬಾಲೋ, ತಥಾ ಅಪರಿಣಾಯಕೋ।
> ಕರೋತಿ ಏಕದಾ ಪುಞ್ಞಂ, ಅಪುಞ್ಞಮಪಿ ಏಕದಾ”ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨೨೬ ಸಙ್ಖಾರಪದನಿದ್ದೇಸ) –

ವುತ್ತನಯೇನ ತಿವಿಧೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಅಭಿಸಙ್ಖರೋತೀತಿ। ಕಿಂ ಪನೇತ್ಥ ಏಕಾವ ಅವಿಜ್ಜಾ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ನನು ಏಕಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ಏಕಂವ ಕಾರಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅನೇಕಂ ಕಾರಿಯಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅನೇಕಸ್ಮಾ ವಾ ಏಕನ್ತಿ, ಅನೇಕಸ್ಮಾ ಕಾರಣಾ ಅನೇಕಂ ಕಾರಿಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಚ್ಚಂ, ಪಧಾನತ್ತಪಾಕಟತ್ತಅಸಾಧಾರಣತ್ತದೀಪನತ್ಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಅನೇಕೇಸು ಕಾರಣೇಸುಪಿ ಏಕಾ ಅವಿಜ್ಜಾ ಏವ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ “ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾ (ಉದಾ॰

೩), ಸೇಮ್ಹಸಮುಟ್ಠಾನಾ ಆಬಾಧಾ"ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೬೦; ಮಹಾನಿ॰ ೫; ಚೂಳನಿ॰ ಖಗ್ಗವಿಸಾಣಸುತ್ತನಿದ್ದೇಸ ೧೨೮) ವಿಯ। ಅವಿಜ್ಜಾ ಹಿ ಪಧಾನೋ ಹೇತು, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಾಕಟೋ, ಅಸಾಧಾರಣೋ ಚ ತಣ್ಹಾದಿಹೇತೂನಮ್ಪಿ ಹೇತುತ್ತಾ, ನ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದೀನಿ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ತೇಸಂ ಸಮ್ಭವೇಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಭಾವಾತಿ। ಏವಂ ತಾವೇತ್ಥ ವಟ್ಟಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಏವ ಭಾವೇ ಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತಥಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸಾಪಿ ಉಪಚಿತಕಮ್ಮಾಭಾವೇ ಅಭಾವತೋ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಬ್ಬೇಸಞ್ಚ ಸಬ್ಬವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣುಪ್ಪತ್ತಿಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಏವ ಭಾವೇ ಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ನಾಮರೂಪಾದೀನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಭಾವೇ ಭಾವೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಅನುಭವಯುತ್ತಿತೋ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಪಚ್ಚಯನಯೋ।

ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಅವಿಜ್ಜಾ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ತಾವ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ, ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಸಾ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಂ ಆರಬ್ಭ ಸಮ್ಮಸನಾದಿವಸೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಕಾಮಾವಚರಾನಂ, ಅಭಿಞ್ಞಾಚಿತ್ತೇನ ಸಮೋಹಚಿತ್ತಸ್ಸ ಜಾನನಕಾಲೇ ರೂಪಾವಚರಾನಞ್ಚ ಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ತಾವ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅವಿಜ್ಜಾಸಮತಿಕ್ಕಮನತ್ಥಾಯ ಪನ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಮೂಳ್ಹತಾಯ ಕಾಮರೂಪಭವಸಮ್ಪತ್ತಿಯೋ ಪತ್ಥೇತ್ವಾವ ಕಾಮರೂಪಾವಚರಪುಞ್ಞಾನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಪುಞ್ಞಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪನೇಸಾ ಅವಿಜ್ಜಂ ಆರಬ್ಭ ರಾಗಾದೀನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾಲೇ ಆರಮ್ಮಣಾದಿಪಚ್ಚಯೇನ ಅವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಮೂಳ್ಹತಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ, ದುತಿಯಜವನಾದೀನಂ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಾಸೇವನನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಕುಸಲಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಹೇತುಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹೀತಿ ಏವಂ ಅನೇಕಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಆನೇಞ್ಜಾಭಿಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪನ ಏಕೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣಪದೇ ಪನ ತಯೋಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ತೀಸು ಭವೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಪವತ್ತೀಸು ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ ಚೇವ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಚಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯನಯೇನ ಸಹಜಾತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಮ್ಮತ್ಥಿಅವಿಗತಾದಿಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ।

ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪಪದೇ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಪಾಕಭೂತಂ, ಅವಿಪಾಕಭೂತಞ್ಚ ನಾಮಸ್ಸ ಕೇವಲಸ್ಸ ವಾ ರೂಪಮಿಸ್ಸಕಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಪವತ್ತೀಸು ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪಾಕಆಹಾರಇನ್ದ್ರಿಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಯಥಾರಹಂ ನವಧಾ, ಅಟ್ಠಧಾ ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ವಿಪಾಕವಿಞ್ಞಾಣಂ ವತ್ಥುರೂಪಸ್ಸ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಆಹಾರಇನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿ ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ನವಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಠಪೇತ್ವಾ ಪನ ವತ್ಥುರೂಪಂ ಸೇಸರೂಪಸ್ಸ ತೇಹೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯರಹಿತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಅಭಿಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಏಕವೋಕಾರಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇಸು ಕಮ್ಮಜರೂಪಸ್ಸ ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಪವತ್ತಿಯಂ ಪನ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಅರೂಪಭವೇ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನಾಮಸ್ಸೇವ, ಅಸಞ್ಞಭವೇ ರೂಪಸ್ಸೇವ, ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ನಾಮರೂಪಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತೇನೇವ ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ನಾಮರೂಪಞ್ಚ ನಾಮರೂಪನ್ತಿ ನಿಬ್ಬಚನಂ ಕತನ್ತಿ।

ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನಪದೇ ಪನ ನಾಮಂ ವಿಪಾಕಭೂತಂ, ಅವಿಪಾಕಭೂತಞ್ಚ ಅರೂಪಭವೇ ಛಟ್ಠಾಯತನಸ್ಸ ಅವಕಂಸತೋ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪಾಕಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ಸತ್ತಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಇತರೇಸಂ ಪನೇತಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀನಂ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಚತುಮಹಾಭೂತಸಹಾಯಂ ಹುತ್ವಾ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಛಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಕಿಞ್ಚಿ ಪನೇತ್ಥ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ, ಕಿಞ್ಚಿ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಚಾತಿ ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು ಉಕ್ಕಂಸಾವಕಂಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪವತ್ತೇ ಪನ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಪಾಕಮವಿಪಾಕಮ್ಪಿ ನಾಮಂ ಪಚ್ಛಾಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಚತುಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಏವಂ ತಾವ ನಾಮಮೇವ ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ರೂಪಂ ಪನ ವತ್ಥುಭೂತಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಛಟ್ಠಾಯತನಸ್ಸ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಛಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಚತುಮಹಾಭೂತರೂಪಂ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ, ಪವತ್ತೇ ಚ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚತುಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪನ ಇನ್ದ್ರಿಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ತಿವಿಧಾ। ತಥಾ ಆಹಾರೋ ಆಹಾರತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ। ಸೋ ಚ ಆಹಾರೂಪಜೀವೀನಂ ಪವತ್ತೇಯೇವ, ನೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ। ತಾನಿ ಪನ ಪಞ್ಚ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀನಿ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಛಟ್ಠಸ್ಸ ಮನಾಯತನಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಇನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಛಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ ಪವತ್ತೇಯೇವ, ನೋ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ। ತಥಾ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣವಿರಹಿತಮನಾಯತನಸ್ಸ ವತ್ಥುರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಪಞ್ಚಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಏವಂ ರೂಪಮೇವ ಛಟ್ಠಾಯತನಸ್ಸ, ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಖನ್ಧತ್ತಯವತ್ಥುರೂಪಸಙ್ಖಾತಂ ಪನ ನಾಮರೂಪಂ ಛಟ್ಠಾಯತನಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತವಿಪಾಕಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾದಿವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ। ಏವಂ ನಾಮಞ್ಚ ರೂಪಞ್ಚ ನಾಮರೂಪಞ್ಚ ಯಥಾರಹಂ ಛಟ್ಠಾಯತನಸ್ಸ, ಸಳಾಯತನಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಸಳಾಯತನಪಚ್ಚಯಾ ಫಸ್ಸಪದೇ ಪನ ಛಟ್ಠಾಯತನಂ ವಿಪಾಕಂ, ಅವಿಪಾಕಞ್ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಫಸ್ಸಸ್ಸ ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ನವಧಾ, ಅಟ್ಠಧಾ ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪವತ್ತೇ ಚಕ್ಖುಸಮ್ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಇನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ

ಛಧಾ, ರೂಪಾಯತನಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ತಿಧಾ। ಮನೋಸಮ್ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಪನ ತಾನಿ, ಧಮ್ಮಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ತಥಾ ಚ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಮತ್ತೇನ ಚಾತಿ ಬಹುಧಾ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಂ ಛಟ್ಠಾಯತನಞ್ಚ ಸಳಾಯತನಞ್ಚ ಛಬ್ಬಿಧಸ್ಸಾಪಿ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಫಸ್ಸಪಚ್ಚಯಾ ವೇದನಾಪದೇ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಫಸ್ಸೋ ಸಹಜಾತಾನಂ ವೇದನಾನಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಆಹಾರಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಅಟ್ಠಧಾ, ಸತ್ತಧಾ ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಸಹಜಾತಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವಾತಿ।

ವೇದನಾಪಚ್ಚಯಾ ತಣ್ಹಾಪದೇ ವಿಪಾಕವೇದನಾ ಅನುಸಯಪತಿತಾಯ ತಣ್ಹಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ, ಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ -

ದುಕ್ಖೀ ಸುಖಂ ಪತ್ಥಯತಿ, ಸುಖೀ ಭಿಯ್ಯೋಪಿ ಇಚ್ಛತಿ।
ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನ ಸನ್ತತ್ತಾ, ಸುಖಮಿಚ್ಚೇವ ಭಾಸಿತಾ।
ತಣ್ಹಾಯ ಪಚ್ಚಯಾ ತಸ್ಮಾ, ಹೋನ್ತಿ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ವೇದನಾತಿ॥ (ವಿಸುದ್ಧಿ॰ ೨.೬೪೪)।

ತಣ್ಹಾಪಚ್ಚಯಾ ಉಪಾದಾನಪದೇ ತಣ್ಹಾ ಅಸಹಜಾತಾ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ಉಪಾದಾನಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ಚೇವ ಅನನ್ತರಾದಿವಸೇನ ಚ, ಸಹಜಾತಾ ಪನ ಕಾಮುಪಾದಾನವಜ್ಜಿತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಹೇತುಸಹಜಾತ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಸತ್ತಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ಉಪಾದಾನಪಚ್ಚಯಾ ಭವಪದೇ ಚತುಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಉಪಾದಾನಂ ಅಸಹಜಾತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಚೇವ ಉಪಪತ್ತಿಭವಸ್ಸ ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಸಹಜಾತಸ್ಸ ಪನ ಕಮ್ಮಭವಸ್ಸ ಹೇತುಸಹಜಾತಾದಿವಸೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ಭವಪಚ್ಚಯಾ ಜಾತಿಪದೇ ಭವೋತಿ ಕಮ್ಮಭವೋವ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ, ಸೋ ಚ ಜಾತಿಯಾ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ।

ಜಾತಿಪಚ್ಚಯಾ ಜರಾಮರಣಾದಿಪದೇ ಜಾತಿ ಪನ ಜರಾಮರಣಾನಂ, ಸೋಕಾದೀನಞ್ಚ ತಬ್ಭಾವಭಾವೀಭಾವಮತ್ತತೋ ಸುತ್ತನ್ತಿಕನಯೇನ ಉಪನಿಸ್ಸಯಕೋಟಿಯಾವ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪಚ್ಚಯನಯೋ।

ಕಾರಕಾದೀಹಿ ಸುಞ್ಞತೋ ಪನೇತೇ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ದ್ವಾದಸ ಧಮ್ಮಾ ಯಸ್ಮಾ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವೇನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಟಿಬದ್ಧಾ ಅಞ್ಞನಿರಪೇಕ್ಖಾ ಹುತ್ವಾ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನಾ ಅನಾದಿಕಾ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿನಾ ಕಾರಕೇನ, ಪಕತಿಅಣುಕಾಲಾದಿಹೇತುನಾ ವಾ ಕಾರಕವೇದಕರೂಪೇನ ಪರಪರಿಕಪ್ಪಿತೇನ ಅತ್ತನಾ ವಾ ರಹಿತಾ। ನ ಚೇತೇ ಅತ್ತಾ, ನ ಅತ್ತನಿ, ನ ಅತ್ತವನ್ತೋ, ಸುಞ್ಞಾ ಏತೇ ಅತ್ತೇನ ವಾ ಅತ್ತನಿಯೇನ ವಾ ಧುವಭಾವೇನ ವಾ ಸುಭಭಾವೇನ ವಾ ಸುಖಭಾವೇನ ವಾತಿ ಅಯಂ ಕಾರಕಾದೀಹಿ ಸುಞ್ಞತಾ।

ಮೂಲದ್ಧಸನ್ಧಿಸಙ್ಖೇಪಾಕಾರವಟ್ಟವಿಭಾಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಮೂಲತೋ ತಾವ ಅವಿಜ್ಜಾ, ತಣ್ಹಾ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಧಮ್ಮಾ **ಮೂಲನ್ತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅದ್ಧತೋ ಪನೇತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನಿ ಅತೀತೋ **ಅದ್ಧಾ,** ವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಭವಾವಸಾನಾನಿ ಅಟ್ಠ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ ಅದ್ಧಾ, ಜಾತಿ ಚೇವ ಜರಾಮರಣಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಅನಾಗತೋ ಅದ್ಧಾತಿ ತಯೋ ಅದ್ಧಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸನ್ಧಿತೋ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ, ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಚ ಅನ್ತರಾ ಏಕೋ ಹೇತುಫಲಸನ್ಧಿ, ವೇದನಾಯ ಚ ತಣ್ಹಾಯ ಚ ಅನ್ತರಾ ಏಕೋ ಫಲಹೇತುಸನ್ಧಿ, ಭವಸ್ಸ ಚ ಜಾತಿಯಾ ಚ ಅನ್ತರಾ ಏಕೋ ಹೇತುಫಲಸನ್ಧಿ ಚಾತಿ ತಯೋ **ಸನ್ಧೀ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪನ ಸನ್ಧೀನಂ ಆದಿಪರಿಯೋಸಾನವವತ್ಥಿತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಸಙ್ಖೇಪಾ ಹೋನ್ತಿ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ ಏಕೋ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿಞ್ಞಾಣನಾಮರೂಪಸಳಾಯತನಫಸ್ಸವೇದನಾ ದುತಿಯೋ, ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾ ತತಿಯೋ, ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾನಿ ಚತುತ್ಥೋತಿ ಏವಂ ಚತ್ತಾರೋ **ಸಙ್ಖೇಪಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಆಕಾರತೋ ಪನೇತ್ಥ -

ಅತೀತೇ ಹೇತುಯೋ ಪಞ್ಚ, ಇದಾನಿ ಫಲಪಞ್ಚಕಂ।
ಇದಾನಿ ಹೇತುಯೋ ಪಞ್ಚ, ಆಯತಿಂ ಫಲಪಞ್ಚಕನ್ತಿ॥ -

ಏವಂ ವೀಸತಿ ಆಕಾರಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಏತ್ಥ ಹಿ ಸರೂಪತೋ ವುತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾ, ತೇಸಂ ಗಹಣೇನ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಗಹಿತಾ ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ **ಅತೀತೇ ಹೇತುಯೋ** ನಾಮ, ಸರೂಪತೋ ವುತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ **ಇದಾನಿ ಫಲಪಞ್ಚಕಂ** ನಾಮ, ಸರೂಪತೋ ಪನ ವುತ್ತಾ ತಣ್ಹುಪಾದಾನಭವಾ, ತೇಸಂ ಗಹಣೇನ ತದವಿನಾಭಾವತೋ ಗಹಿತಾ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ **ಇದಾನಿ ಹೇತುಯೋ** ನಾಮ। ಜಾತಿಆದಿಅಪದೇಸೇನ ವುತ್ತಾ ವಿಞ್ಞಾಣಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ **ಆಯತಿಂ ಫಲಪಞ್ಚಕಂ** ನಾಮಾತಿ ಏವಂ ವೀಸತಿ **ಆಕಾರಾ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಟ್ಟತೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಙ್ಖಾರಭವಾ ಕಮ್ಮವಟ್ಟಂ, ಅವಿಜ್ಜಾತಣ್ಹುಪಾದಾನಾ

ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಂ, ಸೇಸಾನಿ ವಿಪಾಕವಟ್ಟನ್ತಿ ತೀಣಿ **ವಟ್ಟಾನಿ** ಹೋನ್ತಿ। ಯಾವ ಚ ತೇಸು ಕಿಲೇಸವಟ್ಟಂ ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ನ ಉಪಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಾವ ಇದಂ ಭವಚಕ್ಕಂ ಅನುಪಚ್ಛಿನ್ನಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಮೂಲದ್ಧಸನ್ಧಿಸಙ್ಖೇಪಾಕಾರವಟ್ಟವಿಭಾಗೋ।

ವಾರಣೋಪಮತೋತಿ ಏತ್ಥ ವಾರಣತೋ ತಾವ - "ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಇದಮಹೇತುಕವಿಸಮಹೇತುಕದಸ್ಸನನಿವಾರಣಂ, "ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಉಚ್ಛೇದಅತ್ತಸಙ್ಕನ್ತಿದಸ್ಸನನಿವಾರಣಂ, "ವಿಞ್ಞಾಣಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮರೂಪ"ನ್ತಿ ಅತ್ತಾತಿ ಪರಿಕಪ್ಪಿತವತ್ಥುಭೇದದಸ್ಸನತೋ ಘನಸಞ್ಞಾನಿವಾರಣಂ, "ನಾಮರೂಪಪಚ್ಚಯಾ ಸಳಾಯತನ"ನ್ತಿಆದಿ ಅತ್ತಾ ಪಸ್ಸತಿ...ಪೇ॰... ವಿಜಾನಾತಿ ಫುಸತಿ, ವೇದಯತಿ, ತಣ್ಹಿಯತಿ, ಉಪಾದಿಯತಿ, ಭವತಿ, ಜಾಯತಿ, ಜೀಯತಿ, ಮೀಯತೀತಿ ಏವಮಾದಿದಸ್ಸನನಿವಾರಣನ್ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಮಿಚ್ಛಾದಸ್ಸನನಿವಾರಣಂ।

ಉಪಮಾತೋ ಪನೇತ್ಥ ಅನ್ಧೋ ವಿಯ ಅವಿಜ್ಜಾ, ತಸ್ಸ ಉಪಕ್ಖಲನಂ ವಿಯ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಪತನಂ ವಿಯ ವಿಞ್ಞಾಣಂ, ತೇನ ಗಣ್ಡಪಾತುಭಾವೋ ವಿಯ ನಾಮರೂಪಂ, ತಸ್ಸ ಗಣ್ಡಭೇದಪೀಳಕಾ ವಿಯ ಸಳಾಯತನಂ, ತಸ್ಸ ಸಙ್ಘಟ್ಟನಂ ವಿಯ ಫಸ್ಸೋ, ತಜ್ಜನಿತದುಕ್ಖಂ ವಿಯ ವೇದನಾ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಪಟಿಕಾರಾಭಿಲಾಸೋ ವಿಯ ತಣ್ಹಾ, ಅಸಪ್ಪಾಯಗ್ಗಹಣಂ ವಿಯ ಉಪಾದಾನಂ, ಅಸಪ್ಪಾಯಾಲೇಪನಂ ವಿಯ ಭವೋ, ತೇನ ಗಣ್ಡವಿಕಾರಪಾತುಭಾವೋ ವಿಯ ಜಾತಿ, ತಬ್ಬಿಕಾರಭೇದೋ ವಿಯ ಜರಾಮರಣಂ। ಯಥಾಸಭಾವದಸ್ಸನನಿವಾರಣಾದಿತೋ ವಾ ಏತೇ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಅಕ್ಖಿಪಟಲಾದಿ ಉಪಮಾಹಿಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಉಪಮಾ।

ಗಮ್ಭೀರನಯಭೇದತೋತಿ ಏತ್ಥ ಗಮ್ಭೀರಭೇದೋ ತಾವ ಇಮೇಸಂ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಧಮ್ಮತ್ಥದೇಸನಾಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮೇ ಹಿ ಅವಿಜ್ಜಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಯೇನಾಕಾರೇನ ಯದವತ್ಥಾ ಚ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಫಲಾನಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೋ ನೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೋ ದುರವಬೋಧತೋ ಗಮ್ಭೀರೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ **ಧಮ್ಮಗಮ್ಭೀರತಾ**। ಧಮ್ಮೋತಿ ಹೇತು "ಹೇತುಮ್ಹಿ ಞಾಣಂ ಧಮ್ಮಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೨೦) ವಚನತೋ। ಜರಾಮರಣಾದೀನಂ ಫಲಾನಂ ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಸಮ್ಭೂತಸಮುದಾಗತಟ್ಠೋ ದುರವಬೋಧತೋ ಗಮ್ಭೀರೋತಿ ಅಯಂ **ಅತ್ಥಗಮ್ಭೀರತಾ**। ಅತ್ಥೋತಿ ಫಲಂ "ಹೇತುಫಲೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೨೦) ವಚನತೋ। ತೇಸಂ ಪನ ಹೇತೂನಂ, ಫಲಾನಞ್ಚ ತೇನ ತೇನಾಕಾರೇನ ಅವಿಪರೀತತೋ ದೇಸನಾಪಿ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವ ಗೋಚರತೋ ಗಮ್ಭೀರಾತಿ ಅಯಂ **ದೇಸನಾಗಮ್ಭೀರತಾ**। ಯೋ ಪನೇಸಂ ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ಅದಸ್ಸನಾಯೂಹನಾದಿಸಭಾವೋ, ಸೋ ಮನ್ದಪಞ್ಞೇಹಿ ದುಪ್ಪರಿಯೋಗಾಹತ್ತಾ ಗಮ್ಭೀರೋತಿ ಅಯಂ **ಪಟಿವೇಧಗಮ್ಭೀರತಾ**ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಗಮ್ಭೀರಭೇದೋ।

ನಯಭೇದೋ ಪನೇತ್ಥ ಏಕತ್ತನಯೋ ನಾನತ್ತನಯೋ ಅಬ್ಯಾಪಾರನಯೋ ಏವಂಧಮ್ಮತಾನಯೋತಿ ಇಮೇಸಂ ಚತುನ್ನಂ ಅತ್ಥನಯಾನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಹಿ "ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ, ಸಙ್ಖಾರಪಚ್ಚಯಾ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಬೀಜಸ್ಸ ಅಙ್ಕುರಾದಿಭಾವೇನ ರುಕ್ಖಭಾವಪ್ಪತ್ತಿ ವಿಯ ಸನ್ತಾನಾನುಪಚ್ಛೇದೋ **ಏಕತ್ತನಯೋ** ನಾಮ। ಯಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಹೇತುಫಲಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಸನ್ತಾನಾನುಪಚ್ಛೇದಾವಬೋಧತೋ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಪಜಹತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಹೇತುಫಲಸಮ್ಬನ್ಧೇನ ಪವತ್ತಮಾನಸ್ಸ ಸನ್ತಾನಾನುಪಚ್ಛೇದಸ್ಸ ಏಕತ್ತಗ್ಗಹಣತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಂ ಉಪಾದಿಯತಿ।

ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಪನ ಯಥಾಸಕಂ ಲಕ್ಖಣವವತ್ಥಾನಂ **ನಾನತ್ತನಯೋ** ನಾಮ। ಯಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ನವನವಾನಂ ಉಪ್ಪಾದದಸ್ಸನತೋ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಂ ಪಜಹತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಏಕಸನ್ತಾನಪತಿತಸ್ಸ ಭಿನ್ನಸನ್ತಾನಸ್ಸೇವ ನಾನತ್ತಗ್ಗಹಣತೋ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಂ ಉಪಾದಿಯತಿ।

ಅವಿಜ್ಜಾಯ ಪನ "ಸಙ್ಖಾರಾ ಮಯಾ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬಾ, ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ವಾ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಅಮ್ಹೇಹೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿಬ್ಯಾಪಾರಾಭಾವೋ **ಅಬ್ಯಾಪಾರನಯೋ** ನಾಮ। ಯಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋಕಾರಕಸ್ಸ ಅಭಾವಾವಬೋಧತೋ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿಂ ಪಜಹತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಯೋ ಅಸತಿಪಿ ಬ್ಯಾಪಾರೇ ಅವಿಜ್ಜಾದೀನಂ ಸಭಾವನಿಯಮಸಿದ್ಧೋ ಹೇತುಭಾವೋ, ತಸ್ಸ ಅಗ್ಗಹಣತೋ ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿಂ ಉಪಾದಿಯತಿ।

ಅವಿಜ್ಜಾದೀಹಿ ಪನ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂಯೇವ ಸಮ್ಭವೋ ಖೀರಾದೀಹಿ ದಧಿಆದೀನಂ ವಿಯ, ನ ಅಞ್ಞೇಸನ್ತಿ ಅಯಂ **ಏವಂಧಮ್ಮತಾನಯೋ** ನಾಮ। ಯಂ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಚ್ಚಯಾನುರೂಪತೋ ಫಲಾವಬೋಧತೋ ಅಹೇತುಕದಿಟ್ಠಿಂ, ಅಕಿರಿಯದಿಟ್ಠಿಞ್ಚ ಪಜಹತಿ, ಮಿಚ್ಛಾ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪಚ್ಚಯಾನುರೂಪಂ ಫಲಪ್ಪವತ್ತಿಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಯತೋ ಕುತೋಚಿ ಯಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಅಸಮ್ಭವಗ್ಗಹಣತೋ ಅಹೇತುಕದಿಟ್ಠಿಂ ಚೇವ ನಿಯತವಾದಞ್ಚ ಉಪಾದಿಯತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ನಯಭೇದೋತಿ ಏವಂ ವಿಜಾನೀಯೋ ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಪಚ್ಚಯಾಕಾರವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಚತ್ತಾರೋ**ತಿ ಗಣನಪರಿಚ್ಛೇದೋ, ತೇನ ನ ತತೋ ಹೇಟ್ಠಾ, ನ ಉದ್ಧನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ। **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ದ್ವೇ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಸತಿಗೋಚರೋಪಿ ಸತಿಪಿ। "ಚತುನ್ನಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಸಮುದಯಞ್ಚ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಞ್ಚ ದೇಸೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿಆದೀಸು (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೪೦೮) ಹಿ ಸತಿಗೋಚರೋ "ಸತಿಪಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ತಸ್ಮಿನ್ತಿ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಕಾ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ? ಸತಿ। ಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನಂ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ**। ಪಧಾನಂ ಠಾನನ್ತಿ ವಾ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನಂ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ**। "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಭಾವಿತಾ ಬಹುಲೀಕತಾ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಪರಿಪೂರೇನ್ತೀ"ತಿಆದೀಸು (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೧೪೭) ಪನ ಸತಿ। ತಸ್ಸತ್ಥೋ ಪತಿಟ್ಠಾತೀತಿ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಉಪಟ್ಠಾತಿ ಓಕ್ಕನ್ತಿತ್ವಾ ಪಕ್ಖನ್ದಿತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸತಿಯೇವ ಪಟ್ಠಾನತ್ಥೇನ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ**।

ಅಥ ವಾ ಸರಣಟ್ಠೇನ ಸತಿ, ಸಾ ಚ ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ,** ಇದಮಿಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಯದಿ ಏವಂ, ಕಸ್ಮಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾತಿ ಬಹುವಚನಂ ಕತಂ? ಸತಿಯಾ ಬಹುತ್ತಾ। ಆರಮ್ಮಣಭೇದೇನ ಹಿ ಬಹುಕಾ ತಾ ಸತಿಯೋ।

ಇಧಾತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ, ತೇನ ಅಜ್ಝತ್ತಾದಿವಸೇನ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಚತುಚತ್ತಾಲೀಸವಿಧಸತಿಪಟ್ಠಾನನಿಬ್ಬತ್ತಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ನಿಸ್ಸಯಭೂತಂ ಸಾಸನಮೇವ, ನಾಞ್ಞಂ ಸಾಸನನ್ತಿ ದೀಪೇತಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ "ಇಧೇವ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಣೋ…ಪೇ॰… ಸುಞ್ಞಾ ಪರಪ್ಪವಾದಾ ಸಮಣೇಹಿ ಅಞ್ಞೇಹೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೨೧೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೧೩೯; ಅ॰ ನಿ॰ ४.೨೪೧)।

ಭಿಕ್ಖೂತಿ ಸಂಸಾರೇ ಭಯಂ ಇಕ್ಖನಕೋ। ತೇನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಭಗವತೋ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ದೇಸೇನ್ತಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ದೇವಗಣಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಏಕಭಿಕ್ಖುಪಿ ನಿಸಿನ್ನೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಥಾಪಿ ದೇವೋ ವಾ ಹೋತು ಮನುಸ್ಸೋ ವಾ ಗಹಟ್ಠೋ ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತೋ ವಾ, ಸಂಸಾರೇ ಭಯನ್ತಿ ಸಮ್ಮಾ ಇಕ್ಖಮಾನೋ ಯಥಾನುಸಿಟ್ಠಂ ಪಟಿಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಭಿಕ್ಖು ನಾಮ ಹೋತಿ, ನಾಞ್ಞೋತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಯಥಾಹ "ಅಲಙ್ಕತೋ ಚೇಪೀ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧೪೨)।

ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ನಿಯಕಜ್ಝತ್ತಂ। **ಕಾಯೇತಿ** ಏತ್ಥ ಆಯನ್ತಿ ತತೋತಿ ಆಯೋ। ಕೇ ಆಯನ್ತಿ? ಕುಚ್ಛಿತಾ ಕೇಸಾದಯೋ, ಇತಿ ಕುಚ್ಛಿತಾನಂ ಆಯೋತಿ ಕಾಯೋ। ಅಥ ವಾ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಾನಂ, ಕೇಸಾದೀನಞ್ಚ ಸಮೂಹಟ್ಠೇನಪಿ ಕಾಯೋ, ರೂಪಕಾಯೋ, ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತನೋ ಕಾಯೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀತಿ** ಕಾಯಂ ಅನುಪಸ್ಸನಸೀಲೋ। "ಕಾಯೇ"ತಿ ಚ ವತ್ವಾ ಪುನ "ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ"ತಿ ದುತಿಯಕಾಯ-ಗ್ಗಹಣಂ "ಏವಂ ನ ಕಾಯೇ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತಏಕಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ, ನಾಪಿ ಕೇಸಲೋಮಾದಿವಿನಿಮುತ್ತಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾನುಪಸ್ಸೀ, ನ ಚ ಭೂತುಪಾದಾಯವಿನಿಮುತ್ತಏಕಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ, ಅಥ ಖೋ ರಥಸಮ್ಭಾರನಗರಾವಯವಕದಲಿಕ್ಖನ್ಧವಿಭಾಗಾನುಪಸ್ಸಕೋ ವಿಯ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಕೇಸಾದಿಭೂತುಪಾದಾಯಸಮೂಹಾನುಪಸ್ಸೀ ಏವಾ"ತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕತಂ। ತಥಾ ಹೇತ್ಥ ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಸಮೂಹವಿನಿಮುತ್ತೋ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಕೋ, ಅಞ್ಞೋ ವಾ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ನ ದಿಸ್ಸತಿ, ಯಥಾವುತ್ತಧಮ್ಮಸಮೂಹಮತ್ತೇಯೇವ ಪನ ಬಾಲಾ ತಥಾ ತಥಾ ಸುಭಾದಿತೋ ಚ ಮಿಚ್ಛಾಭಿನಿವೇಸಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅಯಂ ಪನ ಯೋಗೀ ತತ್ಥ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ಏವ ಅನಿಚ್ಚದುಕ್ಖಅನತ್ತಾಸುಭಾನುಪಸ್ಸೀ ಏವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಯ್ವಾಯಂ ಮಹಾಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾದಿಕೋ ಚುದ್ದಸವಿಧೋ ಕಾಯೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಸ ಸಬ್ಬಸ್ಸ ಇಮಸ್ಮಿಂಯೇವ ಕಾಯೇ ಅನುಪಸ್ಸನತೋ "ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾಪಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ವಿಹರತೀತಿ ಇರಿಯತಿ, ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಏಕೇನಾಗತಂ ಸರೀರಬಾಧನಂ ಅಞ್ಞೇನ ಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅಪತಮಾನಂ ಅತ್ತಭಾವಂ ಹರತಿ, ಪವತ್ತೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಬಹಿದ್ಧಾ ಕಾಯೇತಿ** ಪರಸ್ಸ ಕಾಯೇ। **ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾ ಕಾಯೇತಿ** ಕಾಲೇನ ಅತ್ತನೋ, ಕಾಲೇನ ಪರಸ್ಸ ಕಾಯೇ। ಕಾಲೇನ ಹಿ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾಕಾಯೇಸುಪಿ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪಗುಣಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಪನ ಅಪರಾಪರಂ ಸಞ್ಚರಣಕಾಲೋ ಏತ್ಥ ಕಥಿತೋ। **ಆತಾಪೀತಿ** ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಾಹಕವೀರಿಯೇನ ವೀರಿಯವಾ। ಸೋ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಆತಾಪನತೋ ಆತಾಪೋ ವುಚ್ಚತಿ ವೀರಿಯಂ, ಸೋ ಚಸ್ಸ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಆತಾಪೀತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಮ್ಪಜಾನೋತಿ** ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಾಹಕೇನ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। **ಸತಿಮಾತಿ** ಕಾಯಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಯ ಸತಿಯಾ ಸಮನ್ನಾಗತೋ। ಅಯಂ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಸತಿಯಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಞಾಯ ಅನುಪಸ್ಸತಿ, ವೀರಿಯೇನ ಚ ಅನ್ತರಾ ವೋಸಾನಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆನುಭಾವೇನ ತಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ತೇಸಂ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಆತಾಪೀ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಸತಿಮಾ"ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಇತಿ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗಞ್ಚ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಹಾನಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿನೇಯ್ಯ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸ"**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ವಿನೇಯ್ಯಾತಿ** ತದಙ್ಗವಿನಯೇನ ವಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿನಯೇನ ವಾ ವಿನಯಿತ್ವಾ। **ಲೋಕೇತಿ** ಯ್ವಾಯಂ ಅಜ್ಝತ್ತಾದಿಭೇದೋ ಕಾಯೋ ವುತ್ತೋ, ಸ್ವೇವ ಇಧ ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ ಲೋಕೋ ನಾಮ। **ವಿಭಙ್ಗೇ** ಪನ ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಕಾಯೇ ಪಹೀನಅಭಿಜ್ಝಾದಯೋ ವೇದನಾದೀಸುಪಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಏವ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚಪಿ ಉಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ "ಲೋಕೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಲೋಕೇ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸಸಙ್ಖಾತಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಬ್ಯಾಪಾದಂ ವಿನೇಯ್ಯಾತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇಮಸ್ಸ ಚ ನೀವರಣೇಸು ಬಲವಧಮ್ಮದ್ವಯಸ್ಸ ಪಹಾನದಸ್ಸನೇನ ಸೇಸನೀವರಣಾನಮ್ಪಿ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂಯೇವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವಿಸೇಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಅಭಿಜ್ಝಾದೋಮನಸ್ಸವಿನಯೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಾಯಸಮ್ಪತ್ತಿವಿಪತ್ತಿಮೂಲಾನಂ ಅನುರೋಧವಿರೋಧಾನಂ, ಅತ್ತಅಭಿರತಿತದಸುಭಾಕಾರಾದಿಭಾವನಾನಭಿರತೀನಂ, ಅಭೂತಗುಣಪಕ್ಖೇಪಭೂತದೋಸಾಪನಯನಾನಞ್ಚ ಪಹಾನಂ ವುತ್ತಂ, ತೇನ ಯೋಗಾವಚರಸ್ಸ ಯೋಗಾನುಭಾವನಿಬ್ಬತ್ತಫಲಂ, ಯೋಗಸಮತ್ಥತಾ ಚ ದೀಪಿತಾ ಹೋತಿ।

ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವೇದನಾಸೂತಿಆದೀಸುಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಾದೀನಿ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಏತ್ಥ ಪನ **ವೇದನಾತಿ** ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ ಲೋಕಿಯಾ, ತಥಾ **ಚಿತ್ತಂ, ಧಮ್ಮಾ** ಚ, ತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋ ವಿಭಙ್ಗನಯೇ ಆವಿ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಕೇವಲಂ ಪನೇತ್ಥ ಯಥಾ ವೇದನಾದಯೋ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ವೇದನಾದಿಅನುಪಸ್ಸೀ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಸೋ ನಯೋ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ವೇದನಾಸು ತಾವ ಸುಖಾ ವೇದನಾ ದುಕ್ಖತೋ, ದುಕ್ಖಾ ಸಲ್ಲತೋ, ಇತರಾ ಚ ಅನಿಚ್ಚತೋ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾಹ -

> "ಯೋ ಸುಖಂ ದುಕ್ಖತೋ ಅದ್ದ, ದುಕ್ಖಮದ್ದಕ್ಖಿ ಸಲ್ಲತೋ।
> ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಂ ಸನ್ತಂ, ಅದ್ದಕ್ಖಿ ನಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ४.೨೫೩; ಇತಿವು॰ ೫೩)॥

ಸಬ್ಬಾ ಏವ ಏತಾ ದುಕ್ಖತೋ ಅನುಪಸ್ಸಿತಬ್ಬಾ "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ವೇದಯಿತಂ, ತಂ ದುಕ್ಖಸ್ಮಿನ್ತಿ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ४.೨೫೯) ವಚನತೋ। ಏವಂ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ ಪನ ಅನಿಚ್ಚಾದಿಸತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ "ಇಮಂ ವೇದನಂ ಕೋ ವೇದಯತಿ, ಕಸ್ಸಾಯಂ ವೇದನಾ, ಕಿಂ ಕಾರಣಾಯಂ

ವೇದನಾ"ತಿ ಉಪಪರಿಕ್ಖಿತ್ವಾ "ನ ಕೋಚಿ ಸತ್ತಾದಿಕೋ ವೇದಯತಿ, ನ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸತ್ತಾದೀನಂ ವೇದನಾ, ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾದಿಕಾರಣಾ ಪನಾಯಂ ವೇದನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋಪಿ **ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ ಸುಖಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ದುಕ್ಖಾದೀನಂ ಅಸಮ್ಭವಾ ಅನಿಚ್ಚಾ ಅದ್ಧುವಾ ವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮಾತಿ ಏವಂ ವಾ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ **ವೇದನಾನುಪಸ್ಸೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಪಾಳಿನಯಾನುಸಾರೇನ ಸೇಸಚಿತ್ತಧಮ್ಮಾನಮ್ಪಿ ಅನುಪಸ್ಸನಾಕಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನೇತ್ಥ ಚಿತ್ತೇಸು ಅನಿಚ್ಚತಾವಸೇನ, ಧಮ್ಮೇಸು ಅನತ್ತತಾವಸೇನ ಚ ಅನುಪಸ್ಸನ್ತೋ **ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸೀ, ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ** ಚ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದೋ ಪನೇತ್ಥ ನತ್ಥಿ, ಸರಣವಸೇನ ಚ ಏಕಾವ ಸತಿ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ।

ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಪನೇತ್ಥ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ತಾವ ಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾತದುಭಯಕಾಯೇ ಕೇಸಾದಿಕೋಟ್ಠಾಸಭಾವನಾವಸೇನ ಪಠಮಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ। ತಥಾ ಅಜ್ಝತ್ತಾದೀಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಾಮಿಸನಿರಾಮಿಸವಸೇನ ದುವಿಧಾನಂ ಸುಖದುಕ್ಖಅದುಕ್ಖಮಸುಖವೇದನಾನಂ ವಸೇನ ದುತಿಯಂ, ಸರಾಗವೀತರಾಗಸದೋಸವೀತದೋಸಸಮೋಹವೀತಮೋಹಸಂಖಿತ್ತವಿಕ್ಖಿತ್ತಮಹಗ್ಗತಅಮಹಗ್ಗತಸಉತ್ತರಾನುತ್ತರಸಮಾಹಿತಾಸಮಾಹಿತವಿಮುತ್ತಾವಿಮುತ್ತಭೇದತೋ ಸೋಳಸವಿಧೇಹಿ ಚಿತ್ತಪಜಾನನವಸೇನ ತತಿಯಂ, ಪಞ್ಚನೀವರಣಾನಂ, ಸತ್ತಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಞ್ಚ ಸಮ್ಭವಾಸಮ್ಭವಉಪ್ಪಾದಪಹಾನಪಹೀನಾನುಪ್ಪತ್ತಿಭಾವನಾಪಾರಿಪೂರಿಹೇತುಜ್ಝಾನವಸೇನ ಚತುತ್ಥಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ವಿತ್ಥಾರಿತಂ। ಅಯಂ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯನಯೋ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ಪನ ತಾವ "ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ। ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತಿ ವೇದನಾಸು…ಪೇ॰… ಧಮ್ಮೇಸು ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸೀ ವಿಹರತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೩೮೦) ಏವಂ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣಿಯಂ ವುತ್ತನಯಸ್ಸ ವಿತ್ಥಾರೇಸು ಅಟ್ಠಸು ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತೇಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತಸತಿವಸೇನೇವ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕನಯೇಪಿ ಚತುನ್ನಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಕತಿ ಕುಸಲಾ…ಪೇ॰… ಕತಿ ಅರಣಾ? ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ…ಪೇ॰… ಅನುಪಾದಿನ್ನಅನುಪಾದಾನಿಯಾವ, ಅಸಂಕಿಲಿಟ್ಠಅಸಂಕಿಲೇಸಿಕಾವ…ಪೇ॰… ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾವ। ನ ಹೇತೂ ಅಹೇತುಕಾವ…ಪೇ॰… ಅನುತ್ತರಾ ಅರಣಾವಾತಿ ಲೋಕುತ್ತರವಸೇನೇವ ವಿಭತ್ತಾ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಹಿ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಮಿಸ್ಸಕಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ಕಥಿತಾ, ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇಸು ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಾಯೇವ। ತೇಸು ಚ ಲೋಕಿಯಾ ನಾನಾಚಿತ್ತೇಸು ಏವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಅಞ್ಞೇನೇವ ಹಿ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾಯಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ಅಞ್ಞೇನ ವೇದನಾದಯೋತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಾ ಪನ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏಕಚಿತ್ತೇಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಮಗ್ಗಚಿತ್ತಕ್ಖಣೇ ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಾ ಏಕಾವ ಸತಿ ಕಾಯಾದೀಸು ಸುಭಸುಖನಿಚ್ಚಅತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸಸಮುಚ್ಛೇದಕತಾಯ ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧನಟ್ಠೇನ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ನಾಮಾನಿ ಲಭತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿಭಙ್ಗನಯೋ।

> ಕಮತೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ, ಅನೂನಾಧಿಕತೋಪಿ ಚ।
> ಪಾಳಿಮುತ್ತನಯೋ ಞೇಯ್ಯೋ, ತತ್ಥ ಕೋಸಲ್ಲಮಿಚ್ಛತಾ॥

ತತ್ಥ **ಕಮತೋ** ತಾವ ಅಯಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋವ, ಸೋಪಿ ಪಾಕಟಾಪಾಕಟವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ಇಮಾಸು ಹಿ ರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪಾಕಟನ್ತಿ ಪಠಮಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾ ವುತ್ತಾ। ತತೋ ಅರೂಪಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ। ತತ್ಥಾಪಿ ಆರಮ್ಮಣಂ ಅನುಭವನ್ತೀ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ವೇದನಾ ಪಾಕಟಾತಿ ಅನನ್ತರಾ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾ, ತತೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ವಿಜಾನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಪಾಕಟನ್ತಿ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾ, ಚಿತ್ತೇ ಪಾಕಟೇ ತನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ಸುಖುಮಾಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಪಾಕಟಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅನ್ತೇ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾ ವುತ್ತಾ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಕಮೋ।

ಅನೂನಾಧಿಕತೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಕಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ ಚತ್ತಾರೋವ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ ವುತ್ತಾ, ಅನೂನಾ ಅನಧಿಕಾತಿ? ತಣ್ಹಾಚರಿತದಿಟ್ಠಿಚರಿತಸಮಥಯಾನಿಕವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಾನಂ ಮನ್ದತಿಕ್ಖವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ಪವತ್ತಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗವಸೇನ। ಮನ್ದಸ್ಸ ಹಿ ತಣ್ಹಾಚರಿತಸ್ಸ ಓಳಾರಿಕಂ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ, ತಿಕ್ಖಸ್ಸ ಸುಖುಮಂ ವೇದನಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ದಿಟ್ಠಿಚರಿತಸ್ಸಾಪಿ ಮನ್ದಸ್ಸ ನಾತಿಪ್ಪಭೇದಗತಂ ಚಿತ್ತಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ, ತಿಕ್ಖಸ್ಸ ಅತಿಪ್ಪಭೇದಗತಂ ಧಮ್ಮಾನುಪಸ್ಸನಾಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ। ಸಮಥಯಾನಿಕಸ್ಸ ಚ ಮನ್ದಸ್ಸ ಅಕಿಚ್ಛೇನ ಅಧಿಗನ್ತಬ್ಬನಿಮಿತ್ತಂ ಪಠಮಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋ, ತಿಕ್ಖಸ್ಸ ದುತಿಯಂ, ವಿಪಸ್ಸನಾಯಾನಿಕಸ್ಸಾಪಿ ಮನ್ದಸ್ಸ ತತಿಯಂ, ತಿಕ್ಖಸ್ಸ ಚತುತ್ಥಂ ವಿಸುದ್ಧಿಮಗ್ಗೋತಿ ವೇನೇಯ್ಯಜ್ಝಾಸಯತೋ ಚತ್ತಾರೋ ವುತ್ತಾ। ಸುಭಸುಖನಿಚ್ಚಅತ್ತಭಾವವಿಪಲ್ಲಾಸಪ್ಪಹಾನತ್ಥಂ ವಾ ಚತುರೋಘಯೋಗಾಸವಗನ್ಥಉಪಾದಾನಅಗತಿಪ್ಪಹಾನತ್ಥಮ್ಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಾಹಾರಪರಿಞ್ಞತ್ಥಞ್ಚ ಚತ್ತಾರೋವ ವುತ್ತಾ, ಅನೂನಾ ಅನಧಿಕಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಅನೂನಾಧಿಕತಾ। ಏವಂ ಪಾಳಿಮುತ್ತನಯೋ ಞೇಯ್ಯೋ।

ಸತಿಪಟ್ಠಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ**ತಿ ಕಾರಣಪ್ಪಧಾನಾ ಉಪಾಯಪ್ಪಧಾನಾ। ಯೋನಿಸೋ ಪದಹನತೋ ಪಠಮಂ ಧಾನಂ ಪಧಾನಂ, ಪಧಾನವೀರಿಯಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇಧ ಭಿಕ್ಖೂ**ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಪಟಿಪನ್ನಕೋ ಭಿಕ್ಖು। **ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನ**ನ್ತಿ ಅನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ। **ಪಾಪಕಾನ**ನ್ತಿ ಲಾಮಕಾನಂ। **ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ**ನ್ತಿ ಅಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ। **ಅನುಪ್ಪಾದಾಯಾ**ತಿ ನ ಉಪ್ಪಾದನತ್ಥಾಯ। **ಛನ್ದಂ ಜನೇತೀ**ತಿ

ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಸಙ್ಖಾತಂ ಕುಸಲಚ್ಛನ್ದಂ ಜನೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। **ವಾಯಮತೀತಿ** ಪಯೋಗಂ ಪರಕ್ಕಮಂ ಕರೋತಿ। **ವೀರಿಯಂ ಆರಭತೀತಿ** ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕವೀರಿಯಂ ಕರೋತಿ। **ಚಿತ್ತಂ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿ** ತೇನೇವ ಸಹಜಾತವೀರಿಯೇನ ಚಿತ್ತಂ ಉಕ್ಖಿಪತಿ। **ಪದಹತೀತಿ** ಪಧಾನವೀರಿಯಂ ಕರೋತಿ। ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಪನೇತಾನಿ ಚತ್ತಾರಿಪಿ ಪದಾನಿ ವೀರಿಯಸ್ಸೇವ ಆಸೇವನಾಭಾವನಾಬಹುಲೀಕಮ್ಮಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾಹಿ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ।

ಉಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾತಿ ಅವತ್ತಬ್ಬತಂ ಆಪನ್ನಾನಂ। **ಪಹಾನಾಯಾತಿ** ಪಜಹನತ್ಥಾಯ। **ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಅನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ ಕೋಸಲ್ಲಸಮ್ಭೂತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ। **ಉಪ್ಪಾದಾಯಾತಿ** ಉಪ್ಪಾದನತ್ಥಾಯ। **ಉಪ್ಪನ್ನಾನನ್ತಿ** ನಿಬ್ಬತ್ತಾನಂ। **ಠಿತಿಯಾತಿ** ಠಿತತ್ಥಾಯ। **ಅಸಮ್ಮೋಸಾಯಾತಿ** ಅನಸ್ಸನತ್ಥಂ। **ಭಿಯ್ಯೋಭಾವಾಯಾತಿ** ಪುನಪ್ಪುನಂ ಭವನಾಯ। **ವೇಪುಲ್ಲಾಯಾತಿ** ವಿಪುಲಭಾವಾಯ। **ಭಾವನಾಯಾತಿ** ವಡ್ಢಿಯಾ। **ಪಾರಿಪೂರಿಯಾತಿ** ಪರಿಪೂರಣತ್ಥಾಯ। ಸೇಸಂ ಪದತೋ ಉತ್ತಾನಮೇವ।

ಅತ್ಥತೋ ಪನೇತ್ಥ "ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಅಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ವಾ ಅನನುಭೂತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ವಾ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಞ್ಞಥಾ ಹಿ ಅನಮತಗ್ಗೇ ಸಂಸಾರೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಕುಸಲಧಮ್ಮೇಸು ಪನ ರತನತ್ತಯಪ್ಪಸಾದವಿಪಸ್ಸನಾದಿವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಕುಸಲಾದಿವಸೇನ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಪಿ ಅತ್ಥಿ। ತೇಸಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬತ್ತೇ ಸತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ಚ ಆಸವಕ್ಖಯಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ। ಏಕನ್ತಪ್ಪವತ್ತಸಾಧಕಾ ತೇಸಂ। ತತ್ಥ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ವತ್ತಗನ್ಥಧುತಙ್ಗಸಮಾಧಿವಿಪಸ್ಸನಾನವಕಮ್ಮೇಸು ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ನಿಚ್ಚಪ್ಪಯುತ್ತಸ್ಸ, ಘಟತೋ, ವಾಯಮತೋ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಾ ಆಗತತ್ತಾ ಭವವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇಸು ಅಲದ್ಧಾಸೇವನಸ್ಸ ಸತ್ತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಾ ನ ಸಮುದಾಚರನ್ತಿ, ಅಪರಭಾಗೇ ಪನಸ್ಸ ವತ್ತಾದೀನಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾ ಕುಸೀತಸ್ಸ ಚರತೋ ಚೇವ ಅಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತಾದಿತೋ ಕಿಲೇಸೇಸು ಲದ್ಧಾಸೇವನಸ್ಸ ಚ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಂ, ಸತಿವೋಸ್ಸಗ್ಗಞ್ಚ ಆಗಮ್ಮ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಏವಂ ತಾವ ಅಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಭಾವೇ ಅನನುಭೂತಪುಬ್ಬಂ ದಿಬ್ಬಾದಿಭೇದಂ ಮನಾಪಿಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ತತ್ಥ ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಸತಿವೋಸ್ಸಗ್ಗೇ ಆಗಮ್ಮ ಕಿಲೇಸಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಲಭಿತ್ವಾ ಏವಂ ಅನನುಭೂತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಕಿಲೇಸಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

"ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ವತ್ತಮಾನಭೂತಾಪಗತಓಕಾಸಕತಭೂಮಿಲದ್ಧವಸೇನ, ತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತೋವ। ಅಪರಮ್ಪಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸಮುದಾಚಾರಆರಮ್ಮಣಾಧಿಗ್ಗಹಿತಅವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಅಸಮುಗ್ಘಾತಿತವಸೇನ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಪತಿ ವತ್ತಮಾನಂಯೇವ **ಸಮುದಾಚಾರುಪ್ಪನ್ನಂ** ನಾಮ। ಸೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಇಮೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ವತ್ತಮಾನಭೂತಾಪಗತಓಕಾಸಕತಸಮುದಾಚಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ನ ಮಗ್ಗವಜ್ಝಂ, ತಸ್ಮಾ ಭೂಮಿಲದ್ಧಆರಮ್ಮಣಾಧಿಗ್ಗಹಿತಅಸಮುಗ್ಘಾತಿತಸಙ್ಖಾತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಸನ್ಧಾಯೇತ್ಥ "ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಪಾಪಕಾನಂ ಪಹಾನಾಯಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಕಥಂ ಪನ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ವಾಯಾಮೋ ಹೋತಿ, ಕಥಞ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಠಿತಿಯಾತಿ? ಮಗ್ಗಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಏವ। ಮಗ್ಗೋ ಹಿ ಪವತ್ತಮಾನೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನುಪ್ಪನ್ನಪುಬ್ಬತ್ತಾ **ಅನುಪ್ಪನ್ನೋ** ನಾಮ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಾ ಚಸ್ಸ ಪವತ್ತಿ, ಅಯಮೇವ **ಠಿತಿ** ನಾಮಾತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದೋ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ಏಕಸ್ಸೇವ ವೀರಿಯಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಭೇದತೋ ಚತುಧಾ ವುತ್ತಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಪನ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ ತಾವ ಚತ್ತಾರೋ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತವೀರಿಯವಸೇನ ಅಕುಸಲಾದಿಪದೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾ। ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇಸು ಪನೇತೇ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತವಸೇನೇವ ವಿಭತ್ತಾ, ಫಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ ನ ಗಹಿತಾ। ತೇನೇವ ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇ "ಕುಸಲಾ ಏವ, ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ ಏವ, ಅಪಚಯಗಾಮಿನೋವ, ಸೇಖಾವಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾ। ಸೇಸೋ ಪನೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಇದ್ಧಿಪಾದವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಇದ್ಧಿಪಾದವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಚತ್ತಾರೋ ಇದ್ಧಿಪಾದಾತಿ** ಏತ್ಥ ಇಜ್ಝತೀತಿ ಇದ್ಧಿ, ಸಮಿಜ್ಝತಿ ನಿಪ್ಫಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ಇದ್ಧಿ ಏವ ಪಾದೋ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ,** ಇದ್ಧಿಕೋಟ್ಠಾಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಜ್ಝನ್ತಿ ವಾ ಏತಾಯ ಸತ್ತಾ ಇದ್ಧಾ ವುದ್ಧಾ ಉಕ್ಕಂಸಗತಾ ಹೋನ್ತೀತಿಪಿ ಇದ್ಧಿ, ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಏತೇನಾತಿ ಪಾದೋ, ಪತಿಟ್ಠಾ ಅಧಿಗಮೂಪಾಯೋತಿ ಅತ್ಥೋ, ಇದ್ಧಿಯಾ ಪಾದೋ **ಇದ್ಧಿಪಾದೋ।** **ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಸಮನ್ನಾಗತ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಛನ್ದಹೇತುಕೋ, ಛನ್ದಾಧಿಕೋ ವಾ ಸಮಾಧಿ **ಛನ್ದಸಮಾಧಿ,** ಕತ್ತುಕಮ್ಯತಾಛನ್ದಂ ಅಧಿಪತಿಂ ಕರಿತ್ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಸಮಾಧಿಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ಪಧಾನಭೂತಾ ಸಙ್ಖಾರಾ **ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾ,** ಚತುಕಿಚ್ಚಸಾಧಕಸ್ಸ ಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನವೀರಿಯಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। **ಸಮನ್ನಾಗತ**ನ್ತಿ ತೇನ ಛನ್ದಸಮಾಧಿನಾ, ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೇನ ಚ ಉಪೇತಂ। **ಇದ್ಧಿಪಾದ**ನ್ತಿ ಯಥಾವುತ್ತತ್ಥೇನ "ಇದ್ಧೀ"ತಿ ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗತಾನಂ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನಾದಿಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಛನ್ದಸಮಾಧಿಪಧಾನಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಪಾದಭೂತಸೇಸಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕರಾಸಿಂ। **ಭಾವೇತೀತಿ** ವಡ್ಢೇತಿ, ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಜನೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ವೀಮಂಸಾತಿ** ಪಞ್ಞಾ। ಸೇಸಂ ಪದತೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಅತ್ಥತೋ ಪನೇತ್ಥ ತೇನ ಕಿಂ ಕಥಿತಂ? ಚತುನ್ನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಕಥಿತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಚತೂಸು ಅಮಚ್ಚಪುತ್ತೇಸು ಠಾನನ್ತರಂ ಪತ್ಥೇತ್ವಾ ವಿಚರನ್ತೇಸು ಏಕೋ ಉಪಟ್ಠಾನೇನ, ಏಕೋ ಸೂರಭಾವೇನ, ಏಕೋ ಜಾತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ, ಏಕೋ ಮನ್ತಬಲೇನಾತಿ ಏವಂ ತೇ ಪಚ್ಚೇಕಕಾರಣೇನ ರಾಜಾನಂ ಆರಾಧೇತ್ವಾ ಠಾನನ್ತರಂ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ಏವಂ ಭಿಕ್ಖೂಪಿ ಛನ್ದವೀರಿಯಚಿತ್ತವೀಮಂಸಾಸು ಏಕೇಕಂ ಜೇಟ್ಠಂ ಧುರಂ ಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಂ ಕತ್ವಾ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮನಿಬ್ಬತ್ತಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಛನ್ದೋ ಸಮಾಧಿ ಪಧಾನಸಙ್ಖಾರೋತಿ ತಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಇದ್ಧೀಪಿ ಹೋನ್ತಿ ಇದ್ಧಿಪಾದಾಪಿ, ಸೇಸಾ ಪನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ಏವ। ಏವಂ ಸೇಸಾಧಿಪತಿಯುತ್ತಚಿತ್ತೇಸುಪಿ ಇದ್ಧಿಪಾದಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಪಿಚ ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಪುಬ್ಬಭಾಗೋ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ। ಯೋ ಪಟಿಲಾಭೋ, ಸಾ ಇದ್ಧಿ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀನಂ ಹಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪರಿಕಮ್ಮಾನಿ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಯೋ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ। ಪಠಮಮಗ್ಗಾದೀನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗವಿಪಸ್ಸನಾ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ಪಠಮಮಗ್ಗಾದಯೋ ಇದ್ಧಿ ನಾಮ। ಪಟಿಲಾಭವಸೇನಾಪಿ ದೀಪೇತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಯೋ ಹಿ ಪಠಮಮಗ್ಗಾದಯೋ ಚ ಇದ್ಧಿಪಾದೋ ನಾಮ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದಯೋ, ದುತಿಯಮಗ್ಗಾದಯೋ ಚ ಇದ್ಧಿ ನಾಮಾತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದೋ ಪನೇತ್ಥ ವಿಭಙ್ಗನಯೇನೇವ ಪಾಕಟೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ತಾವ ಛನ್ದಾದೀನಂ ಪದಾನಂ ವಿಭಙ್ಗಂ ವತ್ವಾ ಅನ್ತೇ "ಇದ್ಧಿಪಾದೋತಿ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ…ಪೇ॰… ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ। ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತೀತಿ ತೇ ಧಮ್ಮೇ ಆಸೇವತಿ ಭಾವೇತಿ ಬಹುಲೀಕರೋತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಇದ್ಧಿಪಾದಂ ಭಾವೇತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೪೩೪) ಏವಂ ಸಬ್ಬೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾ ಇದ್ಧಿಪಾದೋತಿ ವುತ್ತಾ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ಪನ ಛನ್ದಾದೀನಿ ಪದಾನಿ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ಅನ್ತೇ "ಇದ್ಧಿಪಾದೋತಿ ತಥಾಭೂತಸ್ಸ ಫಸ್ಸೋ…ಪೇ॰… ಪಗ್ಗಾಹೋ ಅವಿಕ್ಖೇಪೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೪೪೭) ಏವಂ ಸಬ್ಬೇ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ಇದ್ಧಿಪಾದಾತಿ ವತ್ವಾ ಪುನ "ಛನ್ದಿದ್ಧಿಪಾದೋ ವೀರಿಯಿದ್ಧಿಪಾದೋ ಚಿತ್ತಿದ್ಧಿಪಾದೋ ವೀಮಂಸಿದ್ಧಿಪಾದೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೪೫೭) ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ "ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಛನ್ದಿದ್ಧಿಪಾದೋ? ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಯಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಝಾನಂ ಭಾವೇತಿ…ಪೇ॰… ಯೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಛನ್ದೋ ಛನ್ದಿಕತಾ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಛನ್ದಿದ್ಧಿಪಾದೋ"ತಿಆದಿನಾ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಛನ್ದವೀರಿಯಚಿತ್ತವೀಮಂಸಾ ಏವ ಇದ್ಧಿಪಾದಾತಿ ವುತ್ತಾ। ತಥಾ **ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇಪಿ** ಕುಸಲಾ ಏವ, ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾ ಏವ, ವೀಮಂಸಿದ್ಧಿಪಾದೋ ಹೇತು, ಸೇಸಾ ನ ಹೇತೂ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಿದ್ಧಿಪಾದೋ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಸೇಸಾ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ…ಪೇ॰… ಅನುತ್ತರಾವ, ಅರಣಾವಾತಿ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ। ಪಾಳಿಮುತ್ತಕನಯೋ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ನ ಉದ್ಧಟೋತಿ।

ಇದ್ಧಿಪಾದವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಬೋಧಿಯಾ, ಬೋಧಿಸ್ಸ ವಾ ಅಙ್ಗಾತಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ**। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ಯಾಯ ಏವ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾಯ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಾದಿಅನೇಕೇಸಂ ಉಪದ್ದವಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾಯ ಸತಿಧಮ್ಮವಿಚಯಾದಿಸತ್ತವಿಧಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಬುಜ್ಝತಿ, ಕಿಲೇಸನಿದ್ದಾಯ ಉಟ್ಠಹತಿ, ಸಚ್ಚಾನಿ ವಾ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸಾ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ಬೋಧಿಯಾ ಅಙ್ಗಾತಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ** ಝಾನಙ್ಗಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ವಿಯ। ಯೋ ಪನೇಸ ಯಥಾವುತ್ತಪ್ಪಕಾರಾಯ ಏತಾಯ ಧಮ್ಮಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಬುಜ್ಝತೀತಿ ಕತ್ವಾ ಅರಿಯಸಾವಕೋ "ಬೋಧೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ಬೋಧಿಸ್ಸ ಅಙ್ಗಾತಿ **ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ** ಸೇನಙ್ಗರಥಙ್ಗಾದಯೋ ವಿಯ। ಅಪಿಚ "ಬೋಧಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತೀತಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾನಯೇನಾಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಸತ್ಥೋ, ಸುನ್ದರೋ ವಾ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ, ಸತಿಯೇವ ಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ **ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ**। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। ತತ್ಥ ಧಮ್ಮೇ ವಿಚಿನಾತಿ ಅನಿಚ್ಚಾದಿತೋ ಪರಿವೀಮಂಸತಿ ಜಾನಾತಿ, ಧಮ್ಮೇ ವಾ ಏತೇನ ಸತ್ತಾ ವಿಚಿನನ್ತೀತಿ **ಧಮ್ಮವಿಚಯೋ,** ಪಞ್ಞಾ। ಉಪೇಕ್ಖತಿ ಸಮರಸಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಹಾಪನವಡ್ಢನೇ ಅವಾವಟತಾಯ ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಾಕಾರೇನ ಮಜ್ಝತ್ತಾ ಹೋತೀತಿ **ಉಪೇಕ್ಖಾ,** ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ। ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಲಕ್ಖಣೋ ಹಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ। **ಧಮ್ಮಭೇದೋ**ಪೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋವ।

ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಪನೇತ್ಥ **ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯೇ** ತಾವ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರವಸೇನ ಸೇಸೇಸು ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲವಿಪಾಕವಸೇನ ವಿಭತ್ತಾ। **ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇ** ಪನ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋವ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಹಿ…ಪೇ॰… ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಸುಖಸಹಗತೋವ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ, ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾ, ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಹೇತು, ಸೇಸಾ ನ ಹೇತೂ…ಪೇ॰… ರೂಪಾವಚರಾವ, ಅರಣಾವಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸತಿಪಟ್ಠಾನೇ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿಭಙ್ಗನಯೋ।

ಇದಾನಿ ಪನ -

> ಕಮತೋ ತಾವತ್ತತೋ ಚ, ಹೇತುಭೂಮಿವಿಭಾಗತೋ।
> ವಿವೇಕತೋ ಚ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಕಮತೋ** ತಾವ ಅಯಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋವ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಹಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾನಂ ಉಪಕಾರತ್ತಾ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೋ ಪಠಮಂ ವುತ್ತೋ, ತತೋ ಯಸ್ಮಾ ಉಪಟ್ಠಿತಸತಿಕೋ ಧಮ್ಮೇ ಪಞ್ಞಾಯ ಪವಿಚಿನಾತಿ, ಪವಿಚಿತಧಮ್ಮೋ ವೀರಿಯಂ ಆರಭತಿ, ಆರದ್ಧವೀರಿಯಸ್ಸ ಪೀತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪೀತಿಮನಸ್ಸ ಕಾಯೋಪಿ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ

ಪಸ್ಸಮ್ಭತಿ, ಪಸ್ಸದ್ಧಕಾಯಸ್ಸ ಸುಖಿನೋ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತೋ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಾಧುಕಂ ಅಜ್ಝುಪೇಕ್ಖಿತಾ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾದಯೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವುತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಕಮೋ।

ತಾವತ್ತತೋ ಪನ ಕಸ್ಮಾ ತೇ ಸತ್ತೇವ ವುತ್ತಾ, ಅನೂನಾ ಅನಧಿಕಾತಿ? ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಟಿಪಕ್ಖತೋ, ಸಬ್ಬತ್ತಿಕತೋ ಚ। ಏತ್ಥ ಹಿ ತಯೋ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಲೀನಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ। ಯಥಾಹ - "ಯಸ್ಮಿಂ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಲೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಧಮ್ಮವಿಚಯಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ವೀರಿಯ…ಪೇ॰… ಪೀತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)। ತಯೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಸ್ಸ ಪಟಿಪಕ್ಖಾ। ಯಥಾಹ - "ಯಸ್ಮಿಂ ಚ ಖೋ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಮಯೇ ಉದ್ಧತಂ ಚಿತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಕಾಲೋ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಪಸ್ಸದ್ಧಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯ, ಕಾಲೋ ಸಮಾಧಿ…ಪೇ॰… ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಭಾವನಾಯಾ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)। ಏಕೋ ಪನೇತ್ಥ ಲೋಣಧೂಪನಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಬ್ಯಞ್ಜನೇಸು ಸಬ್ಬಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬೋ। ಯಥಾಹ - "ಸತಿಞ್ಚ ಖ್ವಾಹಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೨೩೪)। ಏವಂ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚಪಟಿಪಕ್ಖತೋ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕತೋ ಚ ಸತ್ತೇವ ವುತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ತಾವತ್ತತೋ।

ಹೇತುಭೂಮಿವಿಭಾಗತೋತಿ ಏತ್ಥ ಹೇತುವಿಭಾಗತೋ ತಾವ - ಚತ್ತಾರೋ ಸತಿಸಮ್ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಾಯ ಸಂವತ್ತನ್ತಿ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಮುಟ್ಠಸ್ಸತಿಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ ಉಪಟ್ಠಿತಸ್ಸತಿಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ತಥಾ ಸತ್ತ ಧಮ್ಮಾ ದುತಿಯಸ್ಸ ಪರಿಪುಚ್ಛಕತಾ ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ ದುಪ್ಪಞ್ಞಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನಾ ಪಞ್ಞವನ್ತಪುಗ್ಗಲಸೇವನಾ ಗಮ್ಭೀರಞಾಣಚರಿಯಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ತತ್ಥ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಬಾಹಿರಾನಂ ಸರೀರಪರಿಕ್ಖಾರಭೂತಾನಂ ವತ್ಥೂನಂ ವಿಸದಭಾವಕರಣಂ **ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ** ನಾಮ। ತಥಾ ಏಕಾದಸ ಧಮ್ಮಾ ತತಿಯಸ್ಸ ಅಪಾಯಭಯಗಮನವೀಥಿದಾಯಜ್ಜಮಹತ್ತಸತ್ಥುಮಹತ್ತಜಾತಿಮಹತ್ತಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಮಹತ್ತಾನಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿತಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾಪಚಾಯನತಾ ಕುಸೀತಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ ಆರದ್ಧವೀರಿಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ತತ್ಥ "ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಗತಮಗ್ಗೋ ಮಯಾ ಗನ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ **ವೀಥಿಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ** ನಾಮ। "ದಾಯಕೇಹಿ ದಿನ್ನಪಿಣ್ಡಪಾತಸ್ಸ ಮಹಪ್ಫಲತಂ ಸಮ್ಪಾದೇಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ದಮನಂ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಾಪಚಾಯನಂ** ನಾಮ। ತಥಾ ಏಕಾದಸ ಧಮ್ಮಾ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ ಬುದ್ಧಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸೀಲಚಾಗದೇವತೋಪಸಮಾನುಸ್ಸತಿಯೋ ಸತ್ತ, ಲೂಖಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ ಸಿನಿದ್ಧಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ ಪಸಾದನೀಯಸುತ್ತನ್ತಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ತಥಾ ಸತ್ತ ಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಚಮಸ್ಸ ಪಣೀತಭೋಜನಸೇವನತಾ, ಉತುಸುಖಇರಿಯಾಪಥಸುಖಸೇವನತಾ ದ್ವೇ ಮಜ್ಝತ್ತಪ್ಪಯೋಗತಾ ಸಾರದ್ಧಕಾಯಪುಗ್ಗಲಪರಿವಜ್ಜನತಾ ಸನ್ತಕಾಯಪುಗ್ಗಲಸೇವನತಾ ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ಏಕಾದಸ ಧಮ್ಮಾ ಛಟ್ಠಸ್ಸ ವತ್ಥುವಿಸದಕಿರಿಯಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಮತ್ತಪಟಿಪಾದನಾ ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ ಸಮಯೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಗ್ಗಹನಿಗ್ಗಹಸಮ್ಪಹಂಸನಜ್ಝುಪೇಕ್ಖನಾ ಚತಸ್ಸೋ , ಅಸಮಾಹಿತಸಮಾಹಿತಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಪರಿವಜ್ಜನಸೇವನತಾ ದ್ವೇ, ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣತಾ ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ತತ್ಥ ಕಸಿಣಾದಿನಿಮಿತ್ತಾನಂ ಉಗ್ಗಹಣಕುಸಲತಾ **ನಿಮಿತ್ತಕುಸಲತಾ** ನಾಮ। ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಸತ್ತಮಸ್ಸ ಸತ್ತಸಙ್ಖಾರಕೇಲಾಯನಮಜ್ಝತ್ತಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಪರಿವಜ್ಜನಸೇವನತಾ ದ್ವೇ ದ್ವೇ, ತದಧಿಮುತ್ತತಾತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಾ** ವಿಭಙ್ಗಟ್ಠಕಥಾಯ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಹೇತುವಿಭಾಗೋ।

ಭೂಮಿವಿಭಾಗತೋ ಪನೇತೇ ಕಾಮಾವಚರಾ, ಲೋಕುತ್ತರಾ ವಾ ಹೋನ್ತಿ, ಕಾಮಾವಚರೇಸು ಬಲವವಿಪಸ್ಸನಾದೀಸು ಏವ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ನ ಇತರೇಸು। ಲೋಕುತ್ತರೇಸು ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಚಿತ್ತೇಸು ಸಬ್ಬಥಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ ಅಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಕತ್ತಾ। ಕೇಚಿ ಪನ ಥೇರಾ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕೇಸು ಕಸಿಣಾಸುಭಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಜ್ಝಾನೇಸುಪಿ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇ ಉದ್ಧರನ್ತಿ, ನ ಚ ತೇ ಪಟಿಸಿದ್ಧಾ ಅಟ್ಠಕಥಾಚರಿಯೇಹಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ಮತೇನ ರೂಪಾವಚರಾಪಿ ಹೋನ್ತಿ, ನ ಕೇನಚಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅರೂಪಾವಚರಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭೂಮಿವಿಭಾಗೋ।

ವಿವೇಕತೋತಿ ಏತ್ಥ ವಿವೇಕೋತಿ ವಿವಿತ್ತತಾ, ಸ್ವಾಯಂ ಪಞ್ಚವಿಧೋ ತದಙ್ಗವಿಕ್ಖಮ್ಭನಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕವಸೇನ। **ತದಙ್ಗವಿವೇಕೋತಿ** ವಿಪಸ್ಸನಾ, **ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕೋತಿ** ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, **ಸಮುಚ್ಛೇದವಿವೇಕೋತಿ** ಮಗ್ಗೋ, **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕೋತಿ** ಫಲಂ, **ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕೋತಿ** ಸಬ್ಬನಿಮಿತ್ತನಿಸ್ಸಟಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ। ತತ್ರಿಮೇ ತದಙ್ಗಸಮುಚ್ಛೇದಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾ ಹೋನ್ತಿ। ತಥಾ ಹೇತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಕ್ಖಣೇ ಕಿಚ್ಚತೋ ತದಙ್ಗವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾ, ಅಜ್ಝಾಸಯತೋ ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾ। ಮಗ್ಗಕಾಲೇ ಪನ ಕಿಚ್ಚತೋ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾ, ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾ, ಫಲಕ್ಖಣೇ ಕಿಚ್ಚತೋ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾ। ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಕೇಸಞ್ಚಿ ಥೇರಾನಂ ಮತೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾವಾತಿ ಪಞ್ಚವಿವೇಕನಿಸ್ಸಿತಾಪಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿವೇಕೋ। ಏವಂ ವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಬೋಜ್ಝಙ್ಗವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮಗ್ಗಙ್ಗವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಮಗ್ಗಙ್ಗವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಅರಿಯೋತಿ** ತಂತಂಮಗ್ಗವಜ್ಝಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ , ಅರಿಯಭಾವಕರತ್ತಾ ಚ **ಅರಿಯೋ,** ಅಟ್ಠ ಅಙ್ಗಾನಿ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋ,** ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಿಕೇಹಿ ಮಗ್ಗೀಯತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಮಗ್ಗತಿ, ಕಿಲೇಸೇ ವಾ ಮಾರೇನ್ತೋ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಮಗ್ಗೋ। ಸೇಯ್ಯಥಿದನ್ತಿ** ಸೋ ಕತಮೋತಿ ಚೇ, ಇದಾನಿ ಸ್ವಾಯಂ ಮಗ್ಗೋ ಚತುರಙ್ಗಿನೀ ವಿಯ ಸೇನಾ ಅಙ್ಗಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ಅಙ್ಗವಿನಿಮುತ್ತೋ ನತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ…ಪೇ॰… ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ"**ತಿ ಆಹ। ತತ್ಥ ಸಮ್ಮಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ,** ಪಞ್ಞಾ। ಸಮ್ಮಾ ಸಙ್ಕಪ್ಪೇತಿ ತಕ್ಕೇತೀತಿ **ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ,** ವಿತಕ್ಕೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ತತೋ **ಧಮ್ಮಭೇದೋಪಿ ವಿಭಙ್ಗನಯೋಪಿ** ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ವುತ್ತಸದಿಸೋ।

ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ ಪನ ವಿರತಿತ್ತಯವಜ್ಜಿತೋ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋಪಿ ಮಗ್ಗೋ ವಿಭತ್ತೋ, ತಞ್ಚ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಅಙ್ಗಾನಂ ಕಿಚ್ಚಾಧಿಕತಂ, ವಿರತೀನಞ್ಚ ಅವುತ್ತಸಿದ್ಧತಂ ಸನ್ಧಾಯ, ವಿರತಿವಜ್ಜಿತಸ್ಸ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಸೋಪಿ ಅಟ್ಠಙ್ಗಿಕೋವಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇಪಿ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋವ, ಸೇಸಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ। ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ, ಪೀತಿಸಹಗತೋ ಸುಖಸಹಗತೋವ, ನ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತೋ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ। ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ಹೇತು, ಸೇಸಾ ನಹೇತೂತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ। ಸೇಸಂ ಸಮಮೇವ। ಇದಾನಿ ಪನ -

> ಕಮತೋ ಕಿಚ್ಚಭೇದತೋ, ಭೂಮಿಭೇದವಿವೇಕತೋ।
> ಮಗ್ಗಙ್ಗೇಸು ವಿಜಾನೀಯೋ, ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಕಮತೋ** ತಾವ ಅಯಮ್ಪಿ ದೇಸನಾಕ್ಕಮೋವ। ಭಗವತಾ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಾಧಿಗಮಾಯ ಪಟಿಪನ್ನಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪಜ್ಜೋತಪಞ್ಞಾಸತ್ಥತಾಯ ಅವಿಜ್ಜನ್ಧಕಾರವಿಧಮನತೋ ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ ಪಠಮಂ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ದೇಸಿತಾ। ತತೋ ಹೇರಞ್ಞಿಕಸ್ಸ ಕಹಾಪಣಪರಿವತ್ತಕಹತ್ಥೋ ವಿಯ ಯಥಾಸಭಾವದಸ್ಸನಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ ಬಹೂಪಕಾರತ್ತಾ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ। ಸ್ವಾಯಂ ಯಥಾ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಯಾ, ಏವಂ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಯಪಿ ಉಪಕಾರಕೋ। ಯಥಾಹ "ಪುಬ್ಬೇ ಖೋ, ಗಹಪತಿ, ತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾಚಂ ಭಿನ್ದತೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೩), ತಸ್ಮಾ ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ವಾಚಾಯ ಸಂವಿದಹಿತ್ವಾ ಲೋಕೇ ಕಮ್ಮನ್ತೇ ಪಯೋಜೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ। ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತಂ ಪಹಾಯ ಉಭಯಸುಚರಿತಂ ಪೂರೇನ್ತಸ್ಸೇವ ಯಸ್ಮಾ ಆಜೀವಟ್ಠಮಕಂ ಸೀಲಂ ಪೂರತಿ, ನ ಇತರಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ತದುಭಯಾನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ "ವಿಸುದ್ಧದಿಟ್ಠಿಸೀಲೇನಾಪಿ ಏತ್ತಾವತಾ ಪರಿತೋಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಇದಂ ವೀರಿಯಂ ಆರಭಿತಬ್ಬ"ನ್ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ। ಆರದ್ಧವೀರಿಯೇನಾಪಿ ಕಾಯಾದೀಸು ಸತಿ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ ಕಾತಬ್ಬಾತಿ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸತಿ। ಸೂಪಟ್ಠಿತಾಯ ಸತಿಯಾ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಸಮಾಧಾತುಂ ಸಕ್ಕಾತಿ ತದನನ್ತರಂ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ವುತ್ತೋತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಕಮೋ।

ಕಿಚ್ಚತೋ ಪನೇಸಂ ಏಕೇಕಸ್ಸ ತೀಣಿ ತೀಣಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ, ಸೇಯ್ಯಥಿದಂ - ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ ತಾವ ಅಞ್ಞೇಹಿಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪಚ್ಚನೀಕಕಿಲೇಸೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಂ ಪಜಹತಿ, ಆರಮ್ಮಣತೋ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಅಸಮ್ಮೋಹತೋ ಸೇಸಸಚ್ಚಾನಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝತಿ। ಏವಂ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದೀನಂ ಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಪಜಹನಾದಿವಸೇನ ಯಥಾನುರೂಪನ್ತಿ ಕಿಚ್ಚತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ವಿಸೇಸತೋ ಪನೇತ್ಥ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮೇ ಅಭಿನಿರೋಪೇತಿ, ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ , ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ ವೋದಾಪೇತಿ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ ಪಗ್ಗಣ್ಹಾತಿ, ಸಮ್ಮಾಸತಿ ಉಪಟ್ಠಾಪೇತಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಸಮಾದಹತೀತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಕಿಚ್ಚಂ।

ಭೇದತೋ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ "ದುಕ್ಖೇ ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಞಾಣವಸೇನ ನಾನಕ್ಖಣಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ ನಾನಾನಾಮಾ ಹೋತಿ, ದುತಿಯೋ ಪನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಅಬ್ಯಾಪಾದಅವಿಹಿಂಸಾಸಙ್ಕಪ್ಪವಸೇನ, ವಿರತಿಯೋ ಚತುಬ್ಬಿಧವಚೀದುಚ್ಚರಿತತಿವಿಧಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಮಿಚ್ಛಾಜೀವವಿರಮಣಸಙ್ಖಾತಚೇತನಾವಸೇನಪಿ ವಿರತಿವಸೇನಪಿ, ಛಟ್ಠಸತ್ತಮಾ ಚತುಬ್ಬಿಧಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಸತಿಪಟ್ಠಾನವಸೇನ ನಾನಕ್ಖಣಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ ನಾನಾನಾಮಾ ಹೋನ್ತಿ। ಮಗ್ಗಕಾಲೇ ಪನೇತೇ ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿಆದಯೋ ಏಕಕ್ಖಣಾ ಏಕಾರಮ್ಮಣಾ। ಕಿಚ್ಚತೋ ಪನ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ನಾನಾನಾಮಾನಿ ಲಭನ್ತಿ, ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇಪಿ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇಪಿ ಚತುಕ್ಕಪಞ್ಚಕಜ್ಝಾನವಸೇನ ನಾನಕ್ಖಣೋ ನಾನಾನಾಮೋ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪನ ಏಕಾರಮ್ಮಣೋ ಹೋತಿ। ಏಕಸ್ಸ ಹಿ ಪಠಮಮಗ್ಗೋ ಪಾದಕಜ್ಝಾನಾದಿನಿಯಮತೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದಿಕೋ ವಾ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಜ್ಝಾನಿಕೋ ವಾ, ದುತಿಯಮಗ್ಗಾದಯೋಪಿಸ್ಸ ಪಠಮಮಗ್ಗಸದಿಸಜ್ಝಾನಿಕಾ ವಾ ವಿಸದಿಸಜ್ಝಾನಿಕಾ ವಾತಿ ಸೋ ಮಗ್ಗಕಾಲೇಪಿ ನಾನಕ್ಖಣೋ ನಾನಾನಾಮೋ ವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಭೇದೋ।

ಭೂಮಿತೋ ಚ **ವಿವೇಕತೋ** ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗೇಸು ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಏವಂ ವಿಜಾನೀಯೋ ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಮಗ್ಗಙ್ಗವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಝಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಝಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ**ತಿಆದೀಸು ಪಾತಿಮೋಕ್ಖನ್ತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಸೀಲಂ। ತಂ ಹಿ ಯೋ ನಂ ಪಾತಿ ರಕ್ಖತಿ, ತಂ ಮೋಕ್ಖೇತಿ ಮೋಚೇತಿ ಆಪಾಯಿಕಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇಹಿ, ತಸ್ಮಾ "ಪಾತಿಮೋಕ್ಖ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸಂವರಣಂ, ಸಂವರನ್ತಿ ವಾ ತೇನಾತಿ ಸಂವರೋ, ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಮೇವ ಸಂವರೋ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರೋ, ಕಮ್ಮವಾಚಾಪರಿಯೋಸಾನೇ ಇಜ್ಝನಕಸ್ಸ ಅತ್ಥತೋ ಚೇತನಾದಿರೂಪಸ್ಸ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ತೇನ ಸಂವುತೋ ಪಿಹಿತಕಾಯವಚೀಪಯೋಗೋತಿ **ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ। ವಿಹರತೀ**ತಿ ಇರಿಯತಿ ಪವತ್ತೇತಿ। **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ**ತಿ ಏತ್ಥ ಆಚರಿತಬ್ಬತೋ ಆಚಾರೋ, ಗಾವೋ ಚರನ್ತಿ ಏತ್ಥಾತಿ ಗೋಚರೋ, ಗುನ್ನಂ ಚರಣಟ್ಠಾನಂ। ತಂಸದಿಸತಾಯ ಪನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಪವತ್ತಿವಿಸಯೋ ಗೋಚರೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇಸಂ ವಿಭಾಗೋ ನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನಿದ್ದೇಸೇ ಹಿ -

“ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋತಿ ಅತ್ಥಿ ಆಚಾರೋ, ಅತ್ಥಿ ಅನಾಚಾರೋ। ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಅನಾಚಾರೋ? ಕಾಯಿಕೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ವಾಚಸಿಕೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ವೀತಿಕ್ಕಮೋ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅನಾಚಾರೋ, ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ ಅನಾಚಾರೋ, ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ವೇಳುದಾನೇನ ವಾ ಪತ್ತ…ಪೇ॰… ಪುಪ್ಫಫಲಸಿನಾನದನ್ತಕಟ್ಠದಾನೇನ ವಾ ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾಯ ವಾ ಮುಗ್ಗಸುಪ್ಯತಾಯ ವಾ ಪಾರಿಭಟುತಾಯ ವಾ ಜಙ್ಘಪೇಸನಿಕೇನ ವಾ ಅಞ್ಞತರಞ್ಞತರೇನ ವಾ ಬುದ್ಧಪತಿಕುಟ್ಠೇನ ಮಿಚ್ಛಾಆಜೀವೇನ ಜೀವಿಕಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅನಾಚಾರೋ।

“ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಆಚಾರೋ? ಕಾಯಿಕೋ ಅವೀತಿಕ್ಕಮೋ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೧೩) -

ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಆಚಾರೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ।

“ಗೋಚರೋತಿ ಅತ್ಥಿ ಗೋಚರೋ, ಅತ್ಥಿ ಅಗೋಚರೋ। ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಅಗೋಚರೋ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ ವಾ ಹೋತಿ, ವಿಧವಾ…ಪೇ॰… ಥುಲ್ಲಕುಮಾರೀಪಣ್ಡಕಭಿಕ್ಖುನೀಪಾನಾಗಾರಗೋಚರೋ ವಾ, ಸಂಸಟ್ಠೋ ವಿಹರತಿ ರಾಜೂಹಿ ರಾಜಮಹಾಮತ್ತೇಹಿ ತಿತ್ಥಿಯೇಹಿ ತಿತ್ಥಿಯಸಾವಕೇಹಿ ಅನನುಲೋಮಿಕೇನ ಸಂಸಗ್ಗೇನ, ಯಾನಿ ವಾ ಪನ ತಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಾನಿ ಅಪ್ಪಸನ್ನಾನಿ…ಪೇ॰… ತಥಾರೂಪಾನಿ ಕುಲಾನಿ ಸೇವತಿ ಭಜತಿ ಪಯಿರುಪಾಸತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಅಗೋಚರೋ।

“ತತ್ಥ ಕತಮೋ ಗೋಚರೋ? ಇಧೇಕಚ್ಚೋ ನ ವೇಸಿಯಾಗೋಚರೋ ಹೋತೀ”ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೫೧೪) -

ವುತ್ತವಿಪರಿಯಾಯೇನ ಗೋಚರೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ।

ಅಪಿಚೇತ್ಥ ಥೇರಾನಂ ಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪುರತೋ ಗಮನನಿಸೀದನಚಙ್ಕಮನಘಟ್ಟನಾಭಿಭವನಾದಿಕಾಯಿಕಾಚಿತ್ತೀಕಾರಕಿರಿಯಾನಞ್ಚೇವ ಥೇರೇ ಭಿಕ್ಖೂ ಅನಾಪುಚ್ಛಾ ಧಮ್ಮಕಥನಖುಂಸನಾದಿವಾಚಸಿಕಾಚಿತ್ತೀಕಾರಕಿರಿಯಾನಞ್ಚ ಅನಾಚಾರಾನಂ ಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕೋ ಆಚಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ ಭಿಕ್ಖು ಸಗಾರವೋ ಸಪ್ಪತಿಸ್ಸೋ ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಸಮ್ಪನ್ನೋ ಸುನಿವತ್ಥೋ ಸುಪಾರುತೋ ಪಾಸಾದಿಕೇನ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದಿನಾ ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖು ಇರಿಯಾಪಥಸಮ್ಪನ್ನೋ ಆಭಿಸಮಾಚಾರಿಕೇಸು ಸಕ್ಕಚ್ಚಕಾರೀ ಗರುಚಿತ್ತೀಕಾರಬಹುಲೋ ವಿಹರತಿ, ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ ಆಚಾರೋ। ಗೋಚರೋ ಪನ ತಿವಿಧೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋತಿ। ತತ್ಥ ದಸಕಥಾವತ್ಥುಗುಣಸಮನ್ನಾಗತೋ ಕಲ್ಯಾಣಮಿತ್ತೋ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಗೋಚರೋ** ನಾಮ। ಅನ್ತರಘರಾದೀಸು ಓಕ್ಖಿತ್ತಚಕ್ಖುತಾದೀಹಿ ದಿಸಾ ವಿದಿಸಾ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಗಮನಂ **ಆರಕ್ಖಗೋಚರೋ** ನಾಮ। ಚತ್ತಾರೋ ಪನ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾ **ಉಪನಿಬನ್ಧಗೋಚರೋ** ನಾಮ। ಯತ್ಥ ಚಿತ್ತಂ ಉಪನಿಬನ್ಧತಿ, ಅಯಂ ತಿವಿಧೋಪೇತ್ಥ ಗೋಚರೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಇಮಿನಾತಿ** ಇಮಿನಾ ಆಚಾರೇನ, ಗೋಚರೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ** ನಾಮ।

ಅಣುಮತ್ತೇಸು ವಜ್ಜೇಸೂತಿ ಅಣುಪ್ಪಮಾಣೇಸು ದೋಸೇಸು। **ಭಯದಸ್ಸಾವೀತಿ** ಭಯದಸ್ಸನಸೀಲೋ, ಅಣುಮತ್ತಂ ರೇಣುಂ ಸಿನೇರುಸದಿಸಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ವಿಯ ಸಬ್ಬಲಹುಕಮ್ಪಿ ದುಕ್ಕಟದುಬ್ಭಾಸಿತಮತ್ತಂ ಪಾರಾಜಿಕಸದಿಸಂ ಕತ್ವಾ ವಜ್ಜತೋ ಭಯತೋ ದಸ್ಸನಸೀಲೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮಾದಾಯ ಸಿಕ್ಖತಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸೂತಿ** ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದೇಸು ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಂ, ತಂ ಸುಟ್ಠು ಆದಾಯ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಿಕ್ಖತಿ।

ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋತಿ ಮನಚ್ಛಟ್ಠೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣನಿಮಿತ್ತಾದೀನಂ ಅಗ್ಗಹಣಸಙ್ಖಾತಸತಿಸಂವರೇನ ಪಿಹಿತದ್ವಾರೋ। **ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂತಿ** ಪಿಣ್ಡಪಾತೇ ಪಟಿಗ್ಗಹಣಪರಿಭೋಗೇಸು ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣವಸೇನ ಚೇವ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದೀಹಿ ಚ ಮತ್ತಜಾನನಕೋ, ಪಿಣ್ಡಪಾತವಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಥ ವಾ ಭುಞ್ಜಿತಬ್ಬತೋ ಭೋಜನನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪುಬ್ಬರತ್ತಾಪರರತ್ತನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ಅಡ್ಢರತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಪುಬ್ಬರತ್ತಂ, ಇಮಿನಾ ಪಠಮಯಾಮಞ್ಚೇವ ಪಚ್ಛಾಭತ್ತಞ್ಚ ಗಣ್ಹಾತಿ। ರತ್ತಿಯಾ ಪಚ್ಛಾ ಅಪರರತ್ತಂ, ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮಞ್ಚೇವ ಪುರೇಭತ್ತಞ್ಚ ಗಣ್ಹಾತಿ। ಪಚ್ಛಿಮಯಾಮೋ ಪನಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ನಿದ್ದಾಕಿಲಮಥವಿನೋದನೋಕಾಸೋತಿ ನ ಗಹಿತೋ।

ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಮನುಯುತ್ತೋತಿ ಅಸುಭಭಾವನಾಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಭಾವನಾರಾಮಸ್ಸ ಅನುಯೋಗಸಙ್ಖಾತಂ ಆಸೇವನಭಾವನಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ಚಙ್ಕಮನನಿಸಜ್ಜಾಹಿ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೇನ ಆವರಣೀಯೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಚಿತ್ತಪರಿಸೋಧನೇ ಯುತ್ತಪ್ಪಯುತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಾತಚ್ಚಂ ನೇಪಕ್ಕನ್ತಿ** ಸತತಂ ಪವತ್ತಯಿತಬ್ಬತೋ ಸಾತಚ್ಚಸಙ್ಖಾತಂ ವೀರಿಯಂ, ಪರಿಪಾಕಗತತ್ತಾ ನೇಪಕ್ಕಸಙ್ಖಾತಞ್ಚ ಪಞ್ಞಂ ಅನುಯುತ್ತೋತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಇಮಿನಾ ವೀರಿಯಪಞ್ಞಾಹಿ ಯುತ್ತಸ್ಸೇವ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಸಿದ್ಧೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ।

ಇದಾನಿ ತಂ ಜಾಗರಿಯಾನುಯೋಗಂ ಸರೂಪತೋ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **“ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನ”**ನ್ತಿಆದಿಮಾಹ। **ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನನ್ತಿ** ಚತುಸಚ್ಚಾವಬೋಧಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಞಾಣಸ್ಸ ಪಕ್ಖೇ ಭವಾನಂ ಚತುಸಚ್ಚಸತಿಪಟ್ಠಾನಾದಿಸತ್ತತಿಂಸಧಮ್ಮಾನಂ। ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನಸ್ಸ ಲೋಕಿಯಭಾವನಾಯ ವಿಸೇಸಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಯಧಮ್ಮೇ ಏಕಾರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತನಸಮತ್ಥತಾಯ ಸತ್ತ ಬೋಜ್ಝಙ್ಗಾ ಏವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ। ತೇಸಂ ಗಹಣೇನ ಪನ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ತತ್ಥ ಗಹಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸೋ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ ಪಟಿಕ್ಕನ್ತೇ**ತಿಆದೀಸು **ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಂ** ವುಚ್ಚತಿ ಪುರತೋ ಗಮನಂ, **ಪಟಿಕ್ಕನ್ತಂ** ನಿವತ್ತನಂ, ತದುಭಯಞ್ಚ ಠಾನನಿಸಜ್ಜಾಸಯನೇಸುಪಿ ಪುರತೋ, ಪಚ್ಛತೋ ಚ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಭಿಗಮನಅಪಗಮನವಸೇನ ಲಬ್ಭತಿ। **ಸಮ್ಪಜಾನಕಾರೀ ಹೋತೀತಿ** ಸಮ್ಪಜಞ್ಞೇನ ಸಬ್ಬಕಿಚ್ಚಕಾರೀ, ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಸ್ಸೇವ ವಾ ಕಾರೀ, ಸಮ್ಪಜಞ್ಞ-ಗ್ಗಹಣೇನ ಚೇತ್ಥ ಅವಿಪ್ಪಯೋಗತೋ ಸತಿಪಿ ಗಹಿತಾವ ಹೋತಿ। ತೇನೇವಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೇ “ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ ಅಭಿಕ್ಕಮತೀ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಆಲೋಕಿತೇತಿಆದೀಸು **ಆಲೋಕಿತಂ** ನಾಮ ಪುರತೋ ಪೇಕ್ಖನಂ। **ವಿಲೋಕಿತಂ** ನಾಮ ಅನುದಿಸಾಪೇಕ್ಖನಂ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಗಹಣೇನ ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪರಿ ಪಚ್ಛತೋ ಪೇಕ್ಖನಸಙ್ಖಾತಾನಿ ಓಲೋಕಿತುಲ್ಲೋಕಿತಾಪಲೋಕಿತಾನಿಪಿ ಗಹಿತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಸಮಿಞ್ಜಿತೇ ಪಸಾರಿತೇತಿ ಪಬ್ಬಾನಂ ಸಮಿಞ್ಜನೇ, ಪಸಾರಣೇ ಚ। **ಸಙ್ಘಾಟಿಪತ್ತಚೀವರಧಾರಣೇ**ತಿ ಏತ್ಥ ಸಙ್ಘಾಟಿಚೀವರಾನಂ ನಿವಾಸನಪಾರುಪನವಸೇನ, ಪತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖಾಪಟಿಗ್ಗಹಣಾದಿವಸೇನ ಚ ಪರಿಭೋಗೋ ಧಾರಣಂ ನಾಮ। **ಅಸಿತೇ**ತಿ ಪಿಣ್ಡಪಾತಾದಿಭೋಜನೇ। **ಪೀತೇ**ತಿ ಯಾಗುಆದಿಪಾನೇ। **ಖಾಯಿತೇ**ತಿ ಪಿಟ್ಠಖಜ್ಜಾದಿಖಾದನೇ। **ಸಾಯಿತೇ**ತಿ ಮಧುಫಾಣಿತಾದಿಸಾಯಿತೇ। **ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವಕಮ್ಮೇ**ತಿ ಉಚ್ಚಾರಸ್ಸ ಚ ಪಸ್ಸಾವಸ್ಸ ಚ ಕರಣೇ। **ಗತೇ**ತಿ ಗಮನೇ। **ಠಿತೇ**ತಿ ಠಾನೇ। **ನಿಸಿನ್ನೇ**ತಿ ನಿಸಜ್ಜಾಯ। **ಸುತ್ತೇ**ತಿ ಸಯನೇ। **ಜಾಗರಿತೇ**ತಿ ಜಾಗರಣೇ। ಏತ್ಥ ಚ ಭಿಕ್ಖಾಚಾರಗಮನಾದಿವಸೇನ "ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ವಿಹಾರೇ ಪನ ಚಙ್ಕಮನಾದಿಇರಿಯಾಪಥವಸೇನೇವ "ಗತೇ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಭಾಸಿತೇ**ತಿ ಕಥನೇ। **ತುಣ್ಹೀಭಾವೇ**ತಿ ಅಕಥನೇ।

ಸಬ್ಬೇಸು ಪನ ತೇಸು ಅಭಿಕ್ಕನ್ತಾದೀಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞನ್ತಿ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ಅಭಿಕ್ಕಮಿತುಕಾಮತಾದಿಚಿತ್ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಚಿತ್ತವಸೇನೇವ ಗಮನಾದಿಂ ಅಕತ್ವಾ "ಕಿಂ ನು ಮೇ ತತ್ಥ ಗತೇನ ಅತ್ಥೋ"ತಿ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಚೇತಿಯದಸ್ಸನಾದಿನೋ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಅತ್ಥಸ್ಸ ಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಸಾತ್ಥಕಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ** ನಾಮ। ಸಾತ್ಥಕೇಸು ಪನೇತೇಸು ಗಮನಾದೀಸು ಜೀವಿತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯನ್ತರಾಯಾನಞ್ಚೇವ ಸಲ್ಲೇಖಪಟಿಪತ್ತಿವಿಘಾತಕರಾನಂ ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಪರಿಕ್ಕಿಲೇಸಾನಞ್ಚ ಸಬ್ಬೇಸಾನಂ ಸಬ್ಭಾವಾಭಾವಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಪ್ಪಾಯಪರಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ **ಸಪ್ಪಾಯಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ** ನಾಮ। ಏವಂ ಪರಿಗ್ಗಹಿತಸಾತ್ಥಕಸಪ್ಪಾಯಸ್ಸ ಪನ ಅಟ್ಠತಿಂಸಾಯ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇಸು, ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅಭಿರುಚಿತಂ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಙ್ಖಾತಂ ಗೋಚರಂ ಅವಿಸ್ಸಜ್ಜೇತ್ವಾವ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀನಂ ಕರಣಂ **ಗೋಚರಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ** ನಾಮ। ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀಸು ಪನ ಅನ್ಧಬಾಲಪುಥುಜ್ಜನಾ "ಅತ್ತಾ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀನಿ ಕರೋತಿ, ಅಹಂ ಕರೋಮೀ"ತಿ ವಾ ಸಮ್ಮುಯ್ಹನ್ತಿ, ತಥಾ ಅಸಮ್ಮುಯ್ಹಿತ್ವಾ "ಅಭಿಕ್ಕಮಿತುಕಾಮತಾದಿಚಿತ್ತಕಿರಿಯವಾಯೋಧಾತು ವಿಪ್ಫಾರಾದಿಕಾರಣಸಾಮಗ್ಗಿಯಾ ಅಯಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾತೋ ಅಟ್ಠಿಸಙ್ಘಾಟೋ ಅಭಿಕ್ಕಮಾದೀನಿ ಕರೋತಿ, ತತೋ ಅಞ್ಞೋ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಅತ್ತಾ ವಾ ಸತ್ತೋ ವಾ ಅಭಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಾ ಪಟಿಕ್ಕಮನ್ತೋ ವಾ...ಪೇ॰... ತುಣ್ಹೀ ಭವನ್ತೋ ವಾ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ಯಾಥಾವತೋ ಜಾನನವಸೇನ ಪಞ್ಞಾಯ ಪವತ್ತನಂ **ಅಸಮ್ಮೋಹಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ** ನಾಮ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ಸಮ್ಮೋಹವಿನೋದನಿಯಂ** (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೦೮) ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಯಸ್ಸ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಯಥಾವುತ್ತಾ ಏತ್ತಕಾ ಗುಣಾ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಸ ಅರಞ್ಞವಾಸೋ ಪನ ಮಕ್ಕಟಾದೀನಂ ವಿಯ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ ನ ಹೋತಿ, ಉಪಚಾರಮತ್ತಮ್ಪಿಸ್ಸ ಝಾನಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಸನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅರಞ್ಞವಾಸೋ ಅನುಚ್ಛವಿಕೋ ಹೋತಿ। ಸೋ ಹಿ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಜ್ಝಾನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅರಞ್ಞವಾಸಞ್ಚೇವ ಆರಞ್ಞಕೇ ಚ ಉಪಸೋಭೇತಿ, ಸಕಲಞ್ಚ ಸಾಸನಂ ಪಸಾದೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏವರೂಪಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಉಪಾಸನಟ್ಠಾನಯೋಗಪಥಂ ಸಪ್ಪಾಯಸೇನಾಸನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಸೋ ವಿವಿತ್ತಂ ಸೇನಾಸನಂ ಭಜತೀ**"ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವಿವಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಸುಞ್ಞಂ। ಸೇತಿ ಚೇವ ಆಸತಿ ಚ ಏತ್ಥಾತಿ **ಸೇನಾಸನಂ,** ಮಞ್ಚಾದಿ, ವಿಹಾರಾದಿ ಚ। ತೇನೇವಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಮಞ್ಚೋ ಪೀಠ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಇದಾನಿ ಅಞ್ಞಮ್ಪಿಸ್ಸ ಪಭೇದಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಅರಞ್ಞ**"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅರಞ್ಞ**ನ್ತಿ ವಿನಯಪರಿಯಾಯೇನ ತಾವ ಠಪೇತ್ವಾ ಗಾಮಞ್ಚ ಗಾಮೂಪಚಾರಞ್ಚ ಅವಸೇಸಂ, ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ಚ ಆರಞ್ಞಕಂ ಭಿಕ್ಖುಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪಞ್ಚಧನುಸತಿಕಂ ಪಚ್ಛಿಮಂ ಅರಞ್ಞನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅಭಿಧಮ್ಮಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ಗಾಮದ್ವಾರಸ್ಸ ಇನ್ದಖೀಲತೋ ಬಹಿ ಸಬ್ಬಂ "ಅರಞ್ಞ"ನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। "ನಿಕ್ಖಮಿತ್ವಾ ಬಹಿ ಇನ್ದಖೀಲಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೨೯) ಹಿ ವುತ್ತಂ। **ಕನ್ದರ**ನ್ತಿ ಕಂ ವುಚ್ಚತಿ ಉದಕಂ, ತೇನ ದರಿತಂ ಉದಕೇನ ಭಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಪದೇಸಂ, ಯಂ "ನಿತುಮ್ಬ"ನ್ತಿಪಿ "ನದೀಕುಞ್ಜ"ನ್ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ರಜತಪಟ್ಟಸದಿಸವಾಲಿಕಾಪುಲಿನೇ ಮಣಿವಿತಾನಸದಿಸೇ ಸನ್ದಚ್ಛಾಯೇ ವನಗಹನೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಮಣಿಕ್ಖನ್ಧಸದಿಸೇ ಉದಕೇ ಸನ್ದಮಾನೇ ಸೀತೇನ ವಾತೇನ ಬೀಜಿಯಮಾನಸ್ಸ ಸಮಣಧಮ್ಮಂ ಕರೋತೋ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ। **ಗಿರಿಗುಹ**ನ್ತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಬ್ಬತಾನಮನ್ತರಂ, ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ವಾ ಉಮಙ್ಗಸದಿಸಂ ಮಹಾವಿವರಂ। **ವನಪತ್ಥ**ನ್ತಿ ಗಾಮನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ಅನುಪಚಾರಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ನ ಕಸನ್ತಿ ನ ವಪನ್ತಿ। ತೇನೇವಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೇ "ವನಪತ್ಥನ್ತಿ ದೂರಾನಮೇತಂ ಸೇನಾಸನಾನಂ ಅಧಿವಚನ"ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ।

ಅಬ್ಭೋಕಾಸನ್ತಿ ಅಚ್ಛನ್ನಂ। ಆಕಙ್ಖಮಾನೋ ಪನೇತ್ಥ ಚೀವರಕುಟಿಂ ಕತ್ವಾ ವಸತಿ। **ಪಲಾಲಪುಞ್ಜ**ನ್ತಿ ಪಲಾಲರಾಸಿಂ। ಮಹಾಪಲಾಲಪುಞ್ಜತೋ ಹಿ ಪಲಾಲಂ ನಿಕ್ಕಡ್ಢಿತ್ವಾ ಪಬ್ಭಾರಲೇಣಸದಿಸೇ ಆಲಯೇ ಕರೋನ್ತಿ, ಗಚ್ಛಗುಮ್ಬಾದೀನಮ್ಪಿ ಉಪರಿ ಪಲಾಲಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ನಿಸೀದನ್ತಿ, ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಅಪ್ಪಸದ್ದ**ನ್ತಿಆದೀಸು ವಚನಸದ್ದೇನ ವಿರಹಿತತ್ತಾ ಅಪ್ಪಸದ್ದಂ। ನಗರನಿಗ್ಘೋಸಸದ್ದೇನ ಚೇವ ಮಿಗಪಕ್ಖಿನಿಗ್ಘೋಸೇನ ಚ ರಹಿತತ್ತಾ **ಅಪ್ಪನಿಗ್ಘೋಸಂ। ವಿಜನವಾತ**ನ್ತಿ ಅನುಸಞ್ಚರಕಜನಸ್ಸ ಸರೀರವಾತೇನ ವಿರಹಿತತ್ತಾ ವಿಜನವಾತಂ, "ವಿಜನವಾದ"ನ್ತಿಪಿ ಪಾಠೋ। ಸೇನಾಸನಸ್ಸ ಅನ್ತೋ ಜನವಾದಸದ್ದೇನ ರಹಿತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಮನುಸ್ಸಾನಂ ರಹಸ್ಸ ಕಿರಿಯಾರಹತ್ತಾ **ಮನುಸ್ಸರಾಹಸ್ಸೇಯ್ಯಕಂ,** ತತೋ ತತೋ ಪಟಿನಿವತ್ತಿತ್ವಾ ಸಮ್ಮದೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಲೀಯನತೋ ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ವಿವೇಕಸ್ಸ ಭಾವನಾರಾಮಸ್ಸ ಅನುರೂಪತ್ತಾ **ಪಟಿಸಲ್ಲಾನಸಾರುಪ್ಪಂ।** ಭಜತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। **ಅರಞ್ಞಗತೋ**ತಿಆದೀಸು ಅರಞ್ಞಂ, ರುಕ್ಖಮೂಲಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಮ್ಪಿ ಸೇನಾಸನಂ ಸುಞ್ಞಾಗಾರೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ।

ಪಲ್ಲಙ್ಕಂ ಆಭುಜಿತ್ವಾತಿ ಸಮನ್ತತೋ ಊರುಬದ್ಧಾಸನಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ। **ಉಜುಂ ಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯಾ**ತಿ ಉಪರಿಮಕಾಯಂ ಉಜುಂ ಠಪೇತ್ವಾ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಪಿಟ್ಠಿಕಣ್ಟಕೇ ಕೋಟಿಯಾ ಕೋಟಿಂ ಪಟಿಪಾದೇತ್ವಾ। ಏವಂ ನಿಸಿನ್ನಸ್ಸ ಹಿ ಚಮ್ಮಮಂಸನಹಾರೂನಿ ನ ಪಣಮನ್ತಿ, ಅಥಸ್ಸ ತೇಸಂ ಅಪಣಮನಪಚ್ಚಯಾ ಖಣೇ ಖಣೇ ವೇದನಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತೋ ಚಿತ್ತಂ ಏಕಗ್ಗಂ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ವುದ್ಧಿಂ ಉಪಗಚ್ಛತಿ। **ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿಂ ಉಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ**ತಿ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಾಭಿಮುಖಂ ಸತಿಂ

ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ, ಮುಖಸಮೀಪೇ ವಾ ಕತ್ವಾ। ತೇನೇವಸ್ಸ **ನಿದ್ದೇಸೇ** "ಅಯಂ ಸತಿ ಉಪಟ್ಠಿತಾ ಹೋತಿ ಸೂಪಟ್ಠಿತಾ, ನಾಸಿಕಗ್ಗೇ ವಾ ಮುಖನಿಮಿತ್ತೇ ವಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೩೭) ವುತ್ತಂ। **ಮುಖನಿಮಿತ್ತ**ನ್ತಿ ಚೇತ್ಥ ಉತ್ತರೋಟ್ಠಸ್ಸ ವೇಮಜ್ಝಪದೇಸೋ, ಯತ್ಥ ನಾಸಿಕಾವಾತೋ ಪಟಿಹಞ್ಞತಿ। ಅಥ ವಾ "ಪರೀತಿ ಪರಿಗ್ಗಹಟ್ಠೋ, ಮುಖನ್ತಿ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೋ, ಸತೀತಿ ಉಪಟ್ಠಾನಟ್ಠೋ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಪರಿಮುಖಂ ಸತಿ"ನ್ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೧೬೪) ಏವಂ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ** ವುತ್ತನಯೇನಪೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತ್ರಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ "ಪರಿಗ್ಗಹಿತನಿಯ್ಯಾನಂ ಸತಿಂ ಕತ್ವಾ"ತಿ।

ಅಭಿಜ್ಝಂ ಲೋಕೇತಿಆದೀಸು ಅಭಿಮುಖಂ ಝಾಯತಿ ಚಿನ್ತೇತೀತಿ **ಅಭಿಜ್ಝಾ,** ರಾಗೋ। ಲುಜ್ಜನಪಲುಜ್ಜನಟ್ಠೇನ **ಲೋಕೋ,** ಪಞ್ಚುಪಾದಾನಕ್ಖನ್ಧಾ। ತೇಸು ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಂ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನೇವ ವಿಗತಾಭಿಜ್ಝೇನ, ನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿಸದಿಸೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೇತಸಾ**ತಿ ಚಿತ್ತೇನ, ಇತ್ಥಮ್ಭೂತೋ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಭಿಜ್ಝಾಯಾ**ತಿ ಅಭಿಜ್ಝಾತೋ। **ಚಿತ್ತಂ ಪರಿಸೋಧೇತೀ**ತಿ ಯಥಾ ನಂ ಸಾ ಮುಞ್ಚತಿ ಚೇವ ನ ಪುನ ಗಣ್ಹಾತಿ, ಏವಂ ಪರಿಮೋಚೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಿ ಇಮಿನಾ ಚಿತ್ತಂ ಪೂತಿಕುಮ್ಮಾಸಾದಯೋ ವಿಯ ಪಕತಿಂ ಜಹಾತೀತಿ **ಬ್ಯಾಪಾದೋ।** ವಿಕಾರಾಪತ್ತಿಯಾ ಪದುಸ್ಸತಿ, ಪರಂ ವಾ ಪದೂಸೇತಿ ವಿನಾಸೇತೀತಿ **ಪದೋಸೋ,** ಉಭಯಮ್ಪೇತಂ ಕೋಧಸ್ಸೇವಾಧಿವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಂ ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸಾಧಾರಣವಸೇನ ದೇಸೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಬ್ಬಪಾಣಭೂತಹಿತಾನುಕಮ್ಪೀ"ತಿ ಏವಂ ಮೇತ್ತಾವಸೇನ ಅವತ್ವಾ "ಅಬ್ಯಾಪನ್ನಚಿತ್ತೋ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ।

ಥಿನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗೇಲಞ್ಞಂ, **ಮಿದ್ಧಂ** ಚೇತಸಿಕಾನಂ। **ಆಲೋಕಸಞ್ಞೀ**ತಿ ರತ್ತಿಯಮ್ಪಿ ದಿವಾಪಿ ದಿಟ್ಠಆಲೋಕಸಞ್ಜಾನನಸಞ್ಞಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ, ತಾಯ ಪನ ಆಲೋಕಸಞ್ಞಾಯ ಥಿನಮಿದ್ಧವಿನೋದನಸ್ಸ ವಿಸೇಸತೋ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಆಹ **"ಸತೋ ಸಮ್ಪಜಾನೋ"**ತಿ।

ಅನುದ್ಧತೋತಿ ಅವಿಕ್ಖಿತ್ತೋ ತಥಾ ಏವ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ವೂಪಸನ್ತಚಿತ್ತೋ। **ತಿಣ್ಣವಿಚಿಕಿಚ್ಛೋ**ತಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಠಿತೋ। **ಅಕಥಂಕಥೀ ಕುಸಲೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ**ತಿ ಅನವಜ್ಜಧಮ್ಮೇಸು "ಕಥಂ ಇಮೇ, ಕಥಂ ಇಮೇ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತನತೋ ಕಥಂಕಥೀಸಙ್ಖಾತಾಯ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಯ ವಿರಹಿತೋ। ಏವಂ ಪಞ್ಚನೀವರಣಪ್ಪಹಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಸ್ಮಾ ಅಪ್ಪಹೀನನೀವರಣಸ್ಸ ಝಾನಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಹಿ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದಾದೀಹಿ ನಾನಾವಿಸಯವಿಕ್ಖಿತ್ತಚಿತ್ತಂ ಏಕತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಸಮಾಧಿಯತಿ, ನ ಕಾಮಧಾತುಸಮತಿಕ್ಕಮನಾಯ ವಾ ಪಟಿಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ **"ಸೋ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ ಪಹಾಯಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸೋ**ತಿ ಯೋ ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲಾದಿಗುಣೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ ಅರಞ್ಞಾದಿಅನುರೂಪಸೇನಾಸನಗತೋ ಅತ್ತನೋ ಚರಿಯಾನುಕುಲಕಮ್ಮಟ್ಠಾನೇ ಲೀನುದ್ಧಚ್ಚರಹಿತಾಯ ಸಾತಚ್ಚಕಿರಿಯಾಯ ಉಪ್ಪಾದಿತುಪಚಾರಜ್ಝಾನೇನ ಪಹೀನಪಞ್ಚನೀವರಣೋ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಾಯ ವಾಯಮತಿ, ಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಚೇತಸೋ ಉಪಕ್ಕಿಲೇಸೇತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಭಸ್ಸರಭಾವಕರಣೇ। **ಪಞ್ಞಾಯ ದುಬ್ಬಲೀಕರಣೇ**ತಿ ಯಸ್ಮಾ ಇಮೇ ನೀವರಣಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನಾಯ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ನ ದೇನ್ತಿ, ಉಪ್ಪನ್ನಾಯ ಪನ ಲೋಕಿಯಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ, ಅಭಿಞ್ಞಾಭೂತಾಯ ವಾ ಮೂಲಂ ಉಪಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಪಾತೇನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಪಞ್ಞಾಯ ದುಬ್ಬಲೀಕರಣಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। **ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಕಾಮೇಹೀ**ತಿಆದೀಸು **ಕಾಮೇಹೀ**ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ। **ವಿವಿಚ್ಚೇವಾ**ತಿ ವಿವಿಚ್ಚಿತ್ವಾ ವಿನಾ ಹುತ್ವಾ, ಅಪಕ್ಕಮಿತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ನಿಯಮತ್ಥೇನ ಪನೇತ್ಥ **ಏವ**-ಕಾರೇನ ಝಾನಪಟಿಪಕ್ಖಭೂತಾನಂ ಕಾಮಾನಂ ಪರಿಚ್ಚಾಗೇನೇವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮೋ, ಅನ್ಧಕಾರಪರಿಚ್ಚಾಗೇನೇವ ದೀಪಪ್ಪವತ್ತಿ ವಿಯಾತಿ ದಸ್ಸೇತಿ। ಉತ್ತರಪದೇಪಿ ಚೇಸ ಏವ-ಕಾರೋ ಆನೇತ್ವಾ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ ಅಕುಸಲೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹೀ"ತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧಿತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಸಕ್ಕಾ ಕಾಮತೋ ಅಞ್ಞೇಹಿ ನೀವರಣಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮೇಹಿ ಅವಿವಿಚ್ಚಾಪಿ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರಿತುಂ। ಪದದ್ವಯೇಪಿ ಪನ "ವಿವಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಾಯವಿವೇಕಾದೀಸು, ತದಙ್ಗವಿವೇಕಾದೀಸು ಚ ತದಙ್ಗನಿಸ್ಸರಣವಿವೇಕವಜ್ಜಿತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ವಿವೇಕಾ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ। ವತ್ಥುಕಾಮವಿವೇಕವಚನತೋ ಹಿ ಕಾಯವಿವೇಕೋ ವುತ್ತೋ, ಕಿಲೇಸಕಾಮೇಹಿ ಪನ ಸೇಸಾಕುಸಲೇಹಿ ಚ ವಿವೇಕವಚನತೋ ಚಿತ್ತಉಪಧಿವಿವೇಕಾ, ವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾದಿವಿವೇಕಾ ಚ ವುತ್ತಾ। ಲೋಕುತ್ತರಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಏವಮೇತೇನ ಪದದ್ವಯೇನ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಕಾಮಚ್ಛನ್ದನೀವರಣಸೇಸನೀವರಣವಿಕ್ಖಮ್ಭನಾದಿಕೋ ವುತ್ತೋ। ಏವಂ ಓಘಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ।

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪಹಾನಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಸಮ್ಪಯೋಗಙ್ಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ । ತತ್ಥ ವಿತಕ್ಕೇನ ಚ ವಿಚಾರೇನ ಚ ಸಹ ವತ್ತತಿ ರುಕ್ಖೋ ವಿಯ ಪುಪ್ಫೇನ, ಫಲೇನ ಚಾತಿ ಇದಂ ಝಾನಂ **"ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ವಿವೇಕಜ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ವಿವಿತ್ತಿ ವಿವೇಕೋ, ನೀವರಣವಿಗಮೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವಿವಿತ್ತೋತಿ ವಾ ವಿವೇಕೋ, ನೀವರಣವಿವಿತ್ತೋ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮರಾಸೀತಿ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿವೇಕತೋ, ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ವಿವೇಕೇ ಜಾತನ್ತಿ ವಿವೇಕಜಂ। **ಪೀತಿಸುಖ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪೀತೀತಿ ಅಪ್ಪನಾಪ್ಪತ್ತಾ ಫರಣಾಪೀತಿ, ಸುಖಞ್ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ, ಇತಿ ಅಯಞ್ಚ ಪೀತಿ ಇದಞ್ಚ ಸುಖಂ ಅಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ, ಅಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಇದಂ ಝಾನಂ **"ಪೀತಿಸುಖ"**ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಥ ವಾ ಪೀತಿ ಚ ಸುಖಞ್ಚ ಪೀತಿಸುಖಂ, ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ ಅಸ್ಸ, ಅಸ್ಮಿಂ ವಾತಿ **ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖಂ,** ಏವಂ ಏಕಪದವಸೇನ "ವಿವೇಕಜಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ನಿಗ್ಗಹೀತಾಗಮಂ ಕತ್ವಾ "ವಿವೇಕಜಂ ಪೀತಿಸುಖ"ನ್ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ಯುಜ್ಜತಿ। ಯಥೇವ ಹಿ ಝಾನಂ, ಏವಂ ಪೀತಿಸುಖಮ್ಪಿ ವಿವೇಕಜಮೇವ ಹೋತೀತಿ। **ಪಠಮಂ ಝಾನ**ನ್ತಿ ಗಣನಾನುಪುಬ್ಬತೋ ಪಠಮಂ, ಪಠಮಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿತೋಪಿ ಪಠಮಂ। ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಜ್ಝಾನತೋ, ಪಚ್ಚನೀಕಝಾಪನತೋ ವಾ ಝಾನಂ, ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಉಪರಿ "ದುತಿಯಂ ಝಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀ**ತಿ ಏವಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ಪಞ್ಚಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಂ ದಸಲಕ್ಖಣಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ತದನುರೂಪೇನ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ಥ ಚ ಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರ"ನ್ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪಾಠೇ ನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತಥಾಪಿ **ವಿಭಙ್ಗೇ** "ಝಾನನ್ತಿ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ ಪೀತಿ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೫೬೯) ವುತ್ತತ್ತಾ ಅಙ್ಗಮೇವ।

ಏವಂ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತದನನ್ತರಂ ಅಧಿಗತಪಠಮಜ್ಝಾನಸ್ಸ ತಂ ಆವಜ್ಜನಸಮಾಪಜ್ಜನವುಟ್ಠಾನಾಧಿಟ್ಠಾನಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಸಙ್ಖಾತಾಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ವಸೀಹಿ ವಸೀಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ಆಸನ್ನನೀವರಣಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾಯ ಚೇವ ಓಳಾರಿಕವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ವಿತಕ್ಕಾದಿಭೇದೋಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾಯ, ಪೀತಿಆದಿಸನ್ತಙ್ಗಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚ ತದೇವ ಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಪ್ಪಾದಕಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರಜ್ಝಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ವೂಪಸಮಾತಿ** ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ, ದುತಿಯಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಅಪಾತುಭಾವಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ** ಅತ್ತನಿ ಜಾತಂ, ಅತ್ತಸನ್ತಾನೇ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಮ್ಪಸಾದನನ್ತಿ** ಸದ್ಧಾಸಙ್ಖಾತಸಮ್ಪಸಾದನಯೋಗತೋ ಝಾನಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಸಾದನಂ ನೀಲವಣ್ಣಯೋಗತೋ ನೀಲವತ್ಥಂ ವಿಯ। **ಏಕೋದಿಭಾವನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ ಅನಜ್ಝಾರುಳ್ಹತ್ತಾ ಏಕೋ ಅಗ್ಗೋ ಸೇಟ್ಠೋ ಉದೇತೀತಿ ಏಕೋದಿ, ಸಮಾಧಿ। ತಂ ಭಾವೇತಿ ವಡ್ಢೇತೀತಿ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ **ಏಕೋದಿಭಾವಂ।** ಸೋ ಪನಾಯಂ ಏಕೋದಿ ಯಸ್ಮಾ ಚೇತಸೋ, ನ ಸತ್ತಸ್ಸ, ನ ಜೀವಸ್ಸ, ತಸ್ಮಾ ಏತಂ "ಚೇತಸೋ ಏಕೋದಿಭಾವ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ನನು ಚಾಯಂ ಸದ್ಧಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನೇಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಅಯಞ್ಚ ಏಕೋದಿನಾಮಕೋ ಸಮಾಧಿ, ಅಥ ಕಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ? ವುಚ್ಚತೇ - ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ಝಾನೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಕ್ಖೋಭಾಭಾವೇನ ಬಲವತೀ ಸದ್ಧಾ, ಸಮಾಧಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಇದಮೇವ ಏವಂ ವುತ್ತನ್ತಿ। **ಅವಿತಕ್ಕಂ ಅವಿಚಾರನ್ತಿ** ಭಾವನಾಯ ಪಹೀನತ್ತಾ ನತ್ಥಿ ಏತಸ್ಮಿಂ, ಏತಸ್ಸ ವಾ ವಿತಕ್ಕೋ ವಿಚಾರೋ, ನ ತತಿಯಜ್ಝಾನಾದಿ ವಿಯ, ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದಿ ವಿಯ ಚ ಅಭಾವಪ್ಪತ್ತಿತೋ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಸ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ ಇದಂ ಕಾರಣವಚನನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। **ಸಮಾಧಿಜನ್ತಿ** ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಧಿತೋ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಾಧಿತೋ ವಾ ಜಾತಂ, ವಿತಕ್ಕಾದಿಕ್ಖೋಭಾಭಾವೇನ ಚೇತಸ್ಸ ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಂ ಇದಮೇವ "ಸಮಾಧಿಜ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ। **ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ** ಏವಂ ದುವಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ತಿವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಾದಿಯುತ್ತಂ ದುತಿಯಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತದನನ್ತರಂ ಅಧಿಗತದುತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ತಂ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವಸೀಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಆಸನ್ನವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾಯ ಚೇವ ಓಳಾರಿಕಪೀತಙ್ಗಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಚ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತದೋಳಾರಿಕಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾಯ ಸೇಸಸನ್ತಙ್ಗಪಟಿಲಾಭಾಯ ತದೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಪ್ಪಾದಕಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರಂ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ವಿರಜ್ಜನಂ ವಿರಾಗೋ, ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ, ತಸ್ಮಾ **ವಿರಾಗಾ। ಚ**-ಕಾರೇನ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ವೂಪಸಮಂ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡೇತಿ "ಪೀತಿಯಾ ಚ ವಿರಾಗಾ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಞ್ಚ ವೂಪಸಮಾ"ತಿ। ಇದಞ್ಚೇತಸ್ಸ ಆಗಮನಮಗ್ಗಪರಿದೀಪನತ್ಥಂ, ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಞ್ಚ ವುತ್ತಂ। **ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ವಿಹರತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿತೋ ಇಕ್ಖತಿ ಅಪಕ್ಖಪತಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಪಸ್ಸತೀತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ, ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ। ತಾಯ ವಿಸದಾಯ ಪೀತಿವಿರಾಗಪದಟ್ಠಾನಾಯ ಥಾಮಗತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತತ್ತಾ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗೀ "ಉಪೇಕ್ಖಕೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ವಿತಕ್ಕಾದಿಕ್ಖೋಭಾಭಾವೇನ ಪನೇಸಾ ಏತ್ಥೇವ ಪರಿಬ್ಯತ್ತಕಿಚ್ಚಾ ಜಾತಾ, ನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಸೂತಿ। **ಸತೋ ಚ ಸಮ್ಪಜಾನೋತಿ** ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ಸತಿ ಚ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಞ್ಚ ವುತ್ತಂ, ಇದಞ್ಚ ಸತಿಸಮ್ಪಜಞ್ಞಬಲೇನೇವ ಠಿತಂ ತಂಪೀತಿಸಹಚರಿತಂ ಸುಖಂ, ತತೋ ಅಪನೀತಂ ವಚ್ಛೋ ವಿಯ ಬನ್ಧನಬಲೇನ ಧೇನುಂ ಪೀತಿಂ ನ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಸತಿ ಅತಿಮಧುರೇ ಸುಖೇ ಯೋಗಿನೋ ನ ಸಾರಜ್ಜನ್ತಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಇಮಮ್ಪಿ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಇಧೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀತಿ** ಏತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿನೋ ಸುಖಪಟಿಸಂವೇದನಾಭೋಗೋ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಯಸ್ಮಾ ತಸ್ಸ ನಾಮಕಾಯೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಅತಿಪಣೀತಂ ಸುಖಂ, ತಂಸಮುಟ್ಠಿತೇನ ತಸ್ಸ ಅತಿಪಣೀತೇನ ರೂಪೇನ ರೂಪಕಾಯೋ ಫುಟೋ, ಯಸ್ಸ ಫುಟತ್ತಾ ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಿತೋಪಿ ಕಾಯಿಕಸುಖಂ ಪಟಿಸಂವೇದೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಾ ಏತಮತ್ಥಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "ಸುಖಞ್ಚ ಕಾಯೇನ ಪಟಿಸಂವೇದೇತೀ"ತಿ ಆಹ। **ಯಂ ತನ್ತಿ**ಆದೀಸು **ಯನ್ತಿ** ಯಸ್ಮಾ, ಯಂ ಝಾನಹೇತೂತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತನ್ತಿ** ತಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಸಮಙ್ಗಿಪುಗ್ಗಲಂ ಬುದ್ಧಾದಯೋ **ಅರಿಯಾ ಆಚಿಕ್ಖನ್ತಿ** ಪಸಂಸನ್ತಿ। ಕಿನ್ತಿ? **"ಉಪೇಕ್ಖಕೋ ಸತಿಮಾ ಸುಖವಿಹಾರೀ"**ತಿ। ಏವಂ ಏಕಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ದುವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಾದಿಯುತ್ತಂ ತತಿಯಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯಂ ಪನ ಝಾನಂ **ವಿಭಙ್ಗೇ** "ಝಾನನ್ತಿ ಉಪೇಕ್ಖಾ ಸತಿ ಸಮ್ಪಜಞ್ಞಂ ಸುಖಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸೇಕಗ್ಗತಾ"ತಿ (ವಿಭಂ ೫೯೧) ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸಪರಿಕ್ಖಾರಂ ಝಾನಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಂ। ಉಪನಿಜ್ಝಾನಲಕ್ಖಣಾನಂ ಪನ ಸುಖಚಿತ್ತೇಕಗ್ಗತಾನಂ ವಸೇನ ದುವಙ್ಗಿಕಮೇವೇತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ - "ದುವಙ್ಗಿಕಂ ಝಾನಂ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿ (ವಿಭಂ ೬೨೪)।

ಏವಂ ತತಿಯಜ್ಝಾನಾಧಿಗಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತದನನ್ತರಂ ಅಧಿಗತತತಿಯಜ್ಝಾನಸ್ಸ ತಂ ವಸೀಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಓಳಾರಿಕಸುಖಙ್ಗಪ್ಪಹಾನಾಯ, ಉಪೇಕ್ಖೇಕಗ್ಗತಾಸಙ್ಖಾತಸೇಸಸನ್ತಙ್ಗಪಟಿಲಾಭಾಯ ಚ ತದೇವ ನಿಮಿತ್ತಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಪ್ಪಾದಕಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರಂ, ತಂ ಪುಗ್ಗಲಾಧಿಟ್ಠಾನೇನ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾತಿ** ಕಾಯಿಕಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ। **ಪುಬ್ಬೇವಾತಿ** ತಞ್ಚ ಖೋ ಪುಬ್ಬೇವ, ನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸೋಮನಸ್ಸದೋಮನಸ್ಸಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾತಿ** ಚೇತಸಿಕಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ ಚ ಪುಬ್ಬೇವ ಪಹಾನಾ। ಕದಾ ಪನ ತೇಸಂ ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ? ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ। ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಸುಖಸೋಮನಸ್ಸಾನಿ ಹಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪಠಮಾದಿಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇ ಏವ ಪಹೀಯನ್ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ, ಕಸ್ಮಾ ಪನೇಸ "ವಿವಿಚ್ಚೇವ...ಪೇ॰... ಪಠಮಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಏತ್ಥುಪ್ಪನ್ನಂ ದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ...ಪೇ॰... ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತಿ, ಏತ್ಥುಪ್ಪನ್ನಂ ಸೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಪರಿಸೇಸಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೫೧೦) ಏವಂ ಝಾನೇಸ್ವೇವ ನಿರೋಧೋ ವುತ್ತೋತಿ? ಅತಿಸಯನಿರೋಧಸ್ಸ ವುತ್ತತ್ತಾ। ಉಪಚಾರಕ್ಖಣೇಸು ಹಿ ಯೋ ನಿರೋಧೋ, ಸೋ ನಿರೋಧೋ ಏವ, ನಾತಿಸಯನಿರೋಧೋ, ಸೋ ಪನ ಝಾನಕ್ಖಣೇಸು ಏವ। ತತೋ ಏವ ಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಅಪರಿಸೇಸಗ್ಗಹಣಂ ಕತನ್ತಿ, ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪನ ಪಹೀನಾಪಿ ಏತಾ ವೇದನಾ ಏತ್ಥ ದುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಲಕ್ಖಣಾಯ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ

ದುಕ್ಖಾದಿಬ್ಯತಿರೇಕೇನ ಸುಖಗ್ಗಹಣತ್ಥಂ, ವಣ್ಣಭಣನತ್ಥಞ್ಚಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಮಾಹಟಾ, ಪಚ್ಚಯದಸ್ಸನತ್ಥಞ್ಚಸ್ಸ। ಯಥಾಹ - "ಚತ್ತಾರೋ ಖೋ, ಆವುಸೋ, ಪಚ್ಚಯಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ, ಇಧಾವುಸೋ, ಭಿಕ್ಖು ಸುಖಸ್ಸ ಚ ಪಹಾನಾ"ತಿಆದಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೫೮)।

ಉಪೇಕ್ಖಾಸತಿಪಾರಿಸುದ್ಧಿನ್ತಿ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಜನಿತಸತಿಯಾ ಪಾರಿಸುದ್ಧಿಂ। ನಿರುಪಕ್ಕಿಲೇಸತಾಯ ಹಿ ತಂ ಪರಿಸುದ್ಧತ್ತಂ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತ್ಥ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಸತಿ ಏವ ಪರಿಸುದ್ಧಾ, ಅಪಿಚ ಖೋ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾ, ಸತಿಸೀಸೇನ ಪನಾಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ। **ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವಿಹರತೀತಿ** ಏವಂ ಏಕಙ್ಗವಿಪ್ಪಹೀನಂ ದುವಙ್ಗಸಮನ್ನಾಗತಂ ತಿವಿಧಕಲ್ಯಾಣಾದಿಯುತ್ತಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಅಧಿಗನ್ತ್ವಾ ತದನುರೂಪೇನ ಇರಿಯಾಪಥವಿಹಾರೇನ ಪವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ರೂಪಾವಚರಲೋಕುತ್ತರಚತುಕ್ಕಜ್ಝಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ ಯಂ ತತ್ಥ ಪರಮಂ, ಏವಂ ಅಧಿಗತರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಕರಜರೂಪೇ ದಣ್ಡಾದಾನಾದೀನಞ್ಚೇವ ಚಕ್ಖುರೋಗಾದಿಆಬಾಧಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ದಿಟ್ಠಾದೀನವಸ್ಸ ಕರಜರೂಪಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯ ಆಕಾಸಕಸಿಣವಿರಹಿತೇಸು ನವಸು ಕಸಿಣೇಸು ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಚತುತ್ಥಂ ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ತಸ್ಸಾರಮ್ಮಣಭೂತಂ ಕಸಿಣಪಟಿಭಾಗರೂಪಮ್ಪಿ ಕರಜರೂಪಪಟಿಭಾಗತಾಯ, ಅರಞ್ಞೇ ಸಪ್ಪಾನುಬನ್ಧಸ್ಸ ಭಯೇನ ಪಲಾಯತೋ ರಜ್ಜುತಾಲಪಣ್ಣಾದಿಂ ಸಪ್ಪಪಟಿಭಾಗತಾಯ ವಿಯ ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತುಕಾಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚಹಾಕಾರೇಹಿ ತಂ ಝಾನಂ ವಸೀಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ತತ್ಥ ನಿಬ್ಬೇಜನೀಯರೂಪಪಟಿಭಾಗಾರಮ್ಮಣತಾಯ, ಆಸನ್ನಸೋಮನಸ್ಸಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾಯ ಚ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ಅಙ್ಗೇಸು ಸಮತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬಾಭಾವೇನ ಆರಮ್ಮಣಸಮತಿಕ್ಕಮಭೂತಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸನ್ತತೋ ಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ವಾ ಯತ್ತಕಂ ವಾ ಇಚ್ಛತಿ, ತತ್ತಕಂ ಕಸಿಣಂ ಪತ್ಥರಿತ್ವಾ ವಾ ಕಸಿಣಂ ಅಮನಸಿಕರಿತ್ವಾ ತೇನ ಫುಟ್ಠೋಕಾಸಂ "ಆಕಾಸೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ವಾ "ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ ವಾ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಕಸಿಣಂ ಉಗ್ಘಾಟೇತ್ವಾ ವಾ ತಂ ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸನಿಮಿತ್ತಂ "ಆಕಾಸೋ"ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ತಾವ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ।

ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಸೋತಿ** ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ, ಸಬ್ಬಾಸಂ ವಾ ಅನವಸೇಸಾನನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರೂಪಸಞ್ಞಾನನ್ತಿ** ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವುತ್ತಾನಂ ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯವಸೇನ ಪಞ್ಚದಸರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಾನಞ್ಚೇವ ತದಾರಮ್ಮಣಾನಞ್ಚ। ರೂಪಜ್ಝಾನಮ್ಪಿ ಹಿ "ರೂಪೇ ಸಞ್ಞಾ ರೂಪಸಞ್ಞಾ"ತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ವುಚ್ಚತಿ, ತದಾರಮ್ಮಣಕಸಿಣಮ್ಪಿ ರೂಪನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾ ನಾಮಮಸ್ಸಾತಿ "ರೂಪಸಞ್ಞ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಸಮತಿಕ್ಕಮಾತಿ** ವಿರಾಗಾ, ನಿರೋಧಾ ಚ। **ವಿಭಙ್ಗೇ** ಪನ ಸಞ್ಞಾಸು ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಾಸು ಆರಮ್ಮಣಂ ಸಮತಿಕ್ಕನ್ತಮೇವ ಹೋತೀತಿ "ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ಉಪಪನ್ನಸ್ಸ ವಾ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮಸುಖವಿಹಾರಿಸ್ಸ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೬೦೨) ಸಞ್ಞಾನಮೇವ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ವುತ್ತೋ, ಆರಮ್ಮಣೇ ಅವಿರತ್ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಸಮತಿಕ್ಕಮೋ ನತ್ಥೇವಾತಿ ತಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮವಸೇನಾಪಿ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ ಕಾತಬ್ಬಾವ।

ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾತಿ ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ವತ್ಥೂನಂ, ರೂಪಾದೀನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಪಟಿಘಾತೇನ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಞ್ಞಾ **ಪಟಿಘಸಞ್ಞಾ,** ತಾಸಂ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತಾ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸಾಪಿ ನ ಸನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ನ ಪಹೀನತ್ತಾ ನ ಸನ್ತಿ। ನ ಹಿ ರೂಪವಿರಾಗಾಯ ರೂಪಾವಚರಭಾವನಾ ಸಂವತ್ತತಿ, ರೂಪಾಯತ್ತಾವ ಏತಾಸಂ ಪವತ್ತಿ, ಅಯಂ ಪನ ಭಾವನಾ ರೂಪವಿರಾಗಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ತಾ ಏತ್ಥ ಪಹೀನಾತಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾತಿ** ನಾನತ್ತೇ ಗೋಚರೇ ಪವತ್ತಾನಂ, ನಾನತ್ತಾನಂ ವಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಞ್ಚ ಚತುಚತ್ತಾಲೀಸಕಾಮಾವಚರಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಅನಾವಜ್ಜನಾ। ಏತ್ಥ ಚ ರೂಪಪಟಿಘಸಞ್ಞಾನಂ ಇಮಿನಾ ಝಾನೇನ ನಿಬ್ಬತ್ತಭವೇಪಿ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ "ಸಮತಿಕ್ಕಮಾ ಅತ್ಥಙ್ಗಮಾ"ತಿ ಏವಂ ಅಭಾವೋ ಏವ ವುತ್ತೋ। "ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾನಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಾನಂ ನವಕಿರಿಯಾನಂ ದಸಾಕುಸಲಾನಂ ವಸೇನ ಸತ್ತವೀಸತಿಸಞ್ಞಾನಂ ಅರೂಪಭವೇಪಿ ಮನಸಿಕಾರೇನ ಉಪ್ಪತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ ತಾಸಂ ಅಮನಸಿಕಾರಾ ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋತಿ ಏತ್ಥ ನಾಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದನ್ತೋ ವಾ ವಯನ್ತೋ ವಾ ಪಞ್ಞಾಯತೀತಿ **ಅನನ್ತೋ। ಆಕಾಸೋತಿ** ಕಸಿಣುಗ್ಘಾಟಿಮಾಕಾಸೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಮನಸಿಕಾರವಸೇನಪೇತ್ಥ ಅನನ್ತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇನೇವ **ವಿಭಙ್ಗೇ** ವುತ್ತಂ "ತಸ್ಮಿಂ ಆಕಾಸೇ ಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತಿ...ಪೇ॰... ಅನನ್ತಂ ಫರತಿ, ತೇನ ವುಚ್ಚತಿ ಅನನ್ತೋ ಆಕಾಸೋ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೬೦೫)। ಇದಂ ಪನಸ್ಸ ಭಾವನಾಕಾರದಸ್ಸನಂ। **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ನಾಸ್ಸ ಅನ್ತೋತಿ ಅನನ್ತಂ ಆಕಾಸಮೇವ ಅನನ್ತಂ ಆಕಾಸಾನನ್ತಂ, ಆಕಾಸಾನನ್ತಮೇವ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಂ, ತದೇವ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ, ಸಞ್ಜಾತಿಸಮೋಸರಣಟ್ಠೇನ ಚ ಆಯತನಂ, ತಂ ಆರಮ್ಮಣಮಸ್ಸ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸಾತಿ **ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ।** ತಂ ಉಪಸಮ್ಪಜ್ಜ ವುತ್ತನಯೇನ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಏವಂ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾಧಿಗಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಂ ತದನನ್ತರಂ ಅಧಿಗತಪರಮಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ತಂ ವಸೀಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಆಸನ್ನರೂಪಜ್ಝಾನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾಯ, ರೂಪಪಟಿಭಾಗಾಕಾಸಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಚ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯ ಆಕಾಸಂ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣಂ "ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬಸೋ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಝಾನಮ್ಪಿ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ। ಆರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಹಿ ಪುರಿಮನಯೇನ ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಞ್ಚ ತಂ ಪಠಮಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣತ್ತಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ "ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇತಿ ಉಭಯಸ್ಸಾಪಿ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕರಣೇನ, ಅಮನಸಿಕರಣೇನ ಚ ಏಕಜ್ಝಂ ಕತ್ವಾ "ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮ್ಮಾ"ತಿ ಇದಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣನ್ತಿ ತಞ್ಞೇವ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಂ ಆಕಾಸಂ ಅನನ್ತತೋ ಫರಿತ್ವಾ ಪವತ್ತಂ "ಅನನ್ತಂ ವಿಞ್ಞಾಣ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಮನಸಿಕರೋತೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಮನಸಿಕಾರವಸೇನ ವಾ ಅನನ್ತಂ। **ವಿಭಙ್ಗೇಪಿ** ಹಿ "ಅನನ್ತಂ ಫರತೀ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೬೧೦) ವುತ್ತಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನನ್ತಿ** ಏತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನ ಅನನ್ತಮೇವ

ಆನಞ್ಚಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ತಂ ಆನಞ್ಚಞ್ಚಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾನನ್ತನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬೇ ರುಳ್ಹಿತೋ "ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತದೇವ ಆಯತನಮಾರಮ್ಮಣಮಸ್ಸಾತಿ **ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ**। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಏವಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಂ ತದನನ್ತರಂ ಅಧಿಗತದುತಿಯಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ತಂ ವಸೀಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಆಸನ್ನಾಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾಯ, ತದಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಚ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯ ಪಠಮಾರುಪ್ಪವಿಞ್ಞಾಣಾಭಾವಂ "ನತ್ಥಿ ನತ್ಥೀ"ತಿ ವಾ "ಸುಞ್ಞಂ ಸುಞ್ಞ"ನ್ತಿ ವಾ "ವಿವಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತ"ನ್ತಿ ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಇಧಾಪಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಝಾನಸ್ಸ, ತದಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಸ್ಸ ಸಮತಿಕ್ಕಮೋವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ನತ್ಥಿ ಕಿಞ್ಚೀತಿ** "ನತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ, ಸುಞ್ಞಂ ಸುಞ್ಞಂ, ವಿವಿತ್ತಂ ವಿವಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಮನಸಿಕರೋತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನನ್ತಿ ಏತ್ಥ ನಾಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚನನ್ತಿ ಅಕಿಞ್ಚನಂ, ಅನ್ತಮಸೋ ಭಙ್ಗಮತ್ತಮ್ಪಿಸ್ಸ ಅವಸಿಟ್ಠಂ ನತ್ಥೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಕಿಞ್ಚನಸ್ಸ ಭಾವೋ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನವಿಞ್ಞಾಣಾಪಗಮಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಂ ಆಯತನಮಾರಮ್ಮಣಮಸ್ಸಾತಿ **ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ**। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಏವಂ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಾಧಿಗಮಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಂ ತದನನ್ತರಂ ಅಧಿಗತತತಿಯಾರುಪ್ಪಸ್ಸ ತಂ ವಸೀಭೂತಂ ಕತ್ವಾ ತತ್ಥ ಆಸನ್ನವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಪಚ್ಚತ್ಥಿಕತಾಯ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ ನಿಕನ್ತಿಂ ಪರಿಯಾದಾಯ ತಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮಾಯ ತದೇವ ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ "ಸನ್ತಂ ಸನ್ತ"ನ್ತಿ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಮನಸಿಕರೋತೋ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಸಬ್ಬಸೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನ**ನ್ತಿ ಓಳಾರಿಕಾಯ ಸಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವತೋ, ಸುಖುಮಾಯ ಚ ಭಾವತೋ ನೇವಸ್ಸ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾ ನಾಸಞ್ಞಾತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಂ, ತದೇವ ಧಮ್ಮಾಯತನಮನಾಯತನಪರಿಯಾಪನ್ನತ್ತಾ ಆಯತನನ್ತಿ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ**।

ಅಥ ವಾ ಯಾಯಮೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾ, ಸಾ ಪಟುಸಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ನೇವಸಞ್ಞಾ, ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನತ್ತಾ ನಾಸಞ್ಞಾತಿ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ, ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾ ಚ ಸಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಆಯತನಞ್ಚಾತಿ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ**। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇತ್ಥ ಸಞ್ಞಾವ ಏದಿಸೀ, ಅಪಿ ತು ಫಸ್ಸೋಪಿ ನೇವಫಸ್ಸೋ ನಾಫಸ್ಸೋ, ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ನೇವಚಿತ್ತಂ ನಾಚಿತ್ತಂ, ಏವಂ ಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾಪಿ, ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ ಪನಾಯಂ ದೇಸನಾ ಕತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ **ಸಙ್ಖಾರಾವಸೇಸಸುಖುಮಭಾವೇನಾತಿ** ಅಚ್ಚನ್ತಸುಖುಮಭಾವಪ್ಪತ್ತಸಙ್ಖಾರಭಾವೇನ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ।

ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪಿಣ್ಡತ್ಥಪ್ಪಕಾಸನಾ - "ಇಧ ಭಿಕ್ಖು ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸಂವುತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಾಸನೇ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಜ್ಝಾನನಿಬ್ಬತ್ತಕಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾಭೂತಸೀಲೇಸು ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲವಿಸುದ್ಧಿಂ ಉಪದಿಸತಿ। "ವಿಹರತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ತದನುರೂಪವಿಹಾರಸಮಙ್ಗಿಭಾವಂ। "ಆಚಾರಗೋಚರಸಮ್ಪನ್ನೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಆಜೀವಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಂ, ತದುಪಕಾರಕೇ ಚ ಧಮ್ಮೇ। "ಅಣುಮತ್ತೇಸೂ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಸೀಲೇಹಿ ಅಚವನಂ, ತೇಸಞ್ಚ ಅನವಸೇಸತೋ ಸಮಾದಾನಂ। "ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಗುತ್ತದ್ವಾರೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರಸೀಲಂ। "ಭೋಜನೇ ಮತ್ತಞ್ಞೂ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಚ್ಚಯಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸೀಲಂ, ಸನ್ತೋಸಾದಿಗುಣಞ್ಚ। "ಪುಬ್ಬರತ್ತಾಪರರತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸೀಲಧುತಙ್ಗೇಸು ಪತಿಟ್ಠಿತಸ್ಸ ಭಾವನಾರಾಮಸ್ಸ ತದುಪಕಾರಕೇ ಧಮ್ಮೇ। "ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಕಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಪತ್ತಿಯಾ ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯತಂ। "ಸೋ ಅಭಿಕ್ಕನ್ತೇ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾವುತ್ತಗುಣಾನಂ ಅಪರಿಹಾನಾಯ, ವಕ್ಖಮಾನಾನಞ್ಚ ಪಟಿಲಾಭಾಯ ಸತಿಸಮ್ಪಯೋಗಂ। "ಸೋ ವಿವಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಭಾವನಾನುರೂಪಸೇನಾಸನಪರಿಗ್ಗಹಂ। "ಸೋ ಅರಞ್ಞಗತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಝಾನಭಾವನಾರಮ್ಭಪ್ಪಕಾರಂ। "ಸೋ ಅಭಿಜ್ಝ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಝಾನಭಾವನಾಭಿಯೋಗೇನ ಪಹೀನಪಞ್ಚನೀವರಣಸ್ಸ ಉಪಚಾರಜ್ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿಂ। "ಸೋ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ನೀವರಣೇ"ತಿಆದಿನಾ ತಸ್ಸ ಉಪರೂಪರಿ ವಾಯಮತೋ ರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಕಮಂ ಉಪದಿಸತಿ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದೋ ಪನೇತ್ಥ ವಿಭಙ್ಗನಯೇ ಪಾಕಟೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತೀಸು ಹಿ ನಯೇಸು ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಾ ಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಪೀತಿಸುಖಉಪೇಕ್ಖಾಏಕಗ್ಗತಾಸಙ್ಖಾತಾ ಝಾನಧಮ್ಮಾ ನಾನಾನಯೇಹಿ ವಿಭತ್ತಾ, ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ ಸೇಸಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮಾವ ಇಧ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪನೇತ್ಥ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಾದಯೋಪಿ ವುತ್ತಾ, ತಥಾಪಿ ತೇ ಝಾನಾನಂ ಪುಬ್ಬಭಾಗಪ್ಪಟಿಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಚೇವ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮವಸೇನ ಚ ವುತ್ತಾ, ಇಧ ಪನ ನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇ ಪನ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ತೀಣಿ ಝಾನಾನಿ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಚತುತ್ಥಂ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ಪನೇತ್ಥ ವೇದನಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಾ, ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರವಜ್ಜಿತಂ ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಂ, ವಿತಕ್ಕೋ ಪನೇತ್ಥ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತೋ, ವಿಚಾರೋ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ತೀಣಿ ಝಾನಾನಿ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ, ದ್ವೇ ಝಾನಾನಿ ಪೀತಿವಜ್ಜಿತಾನಿ ಪೀತಿಸಹಗತಾನಿ, ತೀಣಿ ಸುಖವಜ್ಜಿತಾನಿ ಸುಖಸಹಗತಾನಿ, ಚತುತ್ಥಂ ಉಪೇಕ್ಖಾವಜ್ಜಿತಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಂ, ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ಸುಖಂ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ಚ ಇಧ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ...ಪೇ॰... ಸಿಯಾ ಮಹಗ್ಗತಾ, ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಾ, ತೀಣಿ ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಾರಮ್ಮಣಾ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಚತುತ್ಥಂ ತಿಧಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಞ್ಚ, ತೀಣಿ ಸಿಯಾ ಮಗ್ಗಹೇತುಕಾ, ಸಿಯಾ ಮಗ್ಗಾಧಿಪತಿನೋ, ಸಿಯಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಚತುತ್ಥಂ ತಿಧಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಪೀತಿ ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾನಿ, ಚತುತ್ಥಂ ತಿಧಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾ ನ ಹೇತೂ...ಪೇ॰... ನೋಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಅರಣಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪಾಳಿಮುತ್ತನಯೋ ಪನೇತ್ಥ ನತ್ಥಿ, ಇತೋ ಪರಂ ಪನ ಏತ್ತಕಮ್ಪಿ ಅವತ್ವಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಟ್ಠಾನೇ ಏವ ವಕ್ಖಾಮ।

ಝಾನವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಚತಸ್ಸೋ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ**ತಿಆದೀಸು ಫರಣಅಪ್ಪಮಾಣವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ। ಏತಾ ಹಿ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣೇ ವಾ ಸತ್ತೇ ಫರನ್ತಿ, ಏಕಸತ್ತಮ್ಪಿ ವಾ ಅನವಸೇಸಫರಣವಸೇನ ಅಪ್ಪಮಾಣತೋ ಫರನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಫರಣಅಪ್ಪಮಾಣವಸೇನ "**ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾಯೋ**"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, ಸತ್ತ ಅಪ್ಪಮಾಣವಸೇನಾಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ। **ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನಾ**ತಿ ಮೇತ್ತಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೇನ। **ಏಕಂ ದಿಸ**ನ್ತಿ ಪುರತ್ಥಿಮಾದೀಸು ಚತೂಸು ದಿಸಾಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಏಕಂ ದಿಸಂ, ತಂದಿಸಾಪರಿಯಾಪನ್ನಸತ್ತಫರಣವಸೇನ ಚೇತಂ ವುತ್ತಂ। **ಫರಿತ್ವಾ**ತಿ ಫುಸಿತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ। **ವಿಹರತೀ**ತಿ ಪವತ್ತೇತಿ। **ತಥಾ ದುತಿಯ**ನ್ತಿಆದೀಸು। ಯಥಾ ಏಕಂ ದಿಸಂ ಫರಿತ್ವಾ, ತಥೇವ ತದನನ್ತರಂ ದುತಿಯಂ, ತತಿಯಂ, ಚತುತ್ಥಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಇತಿ ಉದ್ಧಮಧೋ ತಿರಿಯ**ನ್ತಿ ಏತೇನೇವ ನಯೇನ ಉಪರಿಮಂ ದಿಸಂ, ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ದಿಸಂ, ಅನುದಿಸಞ್ಚ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನ ಚೇತಸಾ ಫರಿತ್ವಾ ವಿಹರತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ಏಕಮೇಕಂ ದಿಸಂ ಪರಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಓಧಿಸೋ ಮೇತ್ತಾಫರಣತಂ ದಸ್ಸಿತಂ।

ಸಬ್ಬಧೀತಿಆದಿ ಪನ ಅನೋಧಿಸೋ ದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಸಬ್ಬಧೀ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇಸು ಹೀನಮಜ್ಝಿಮುಕ್ಕಟ್ಠಮಿತ್ತಸಪತ್ತಮಜ್ಝತ್ತಾದಿಪ್ಪಭೇದೇಸು ಅತ್ತತಾಯ, ತೇಸು ವಿಭಾಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಅತ್ತಸಮತಾಯಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅಥ ವಾ **ಸಬ್ಬತ್ತತಾಯಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇನ ಚಿತ್ತಭಾವೇನ, ಈಸಕಮ್ಪಿ ಬಹಿ ಅವಿಕ್ಖಿಪಮಾನೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಬ್ಬಾವನ್ತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಸತ್ತವನ್ತಂ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಯುತ್ತನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಲೋಕ**ನ್ತಿ ಸತ್ತಲೋಕಂ। ಪುನ "ಮೇತ್ತಾಸಹಗತೇನಾ"ತಿ ಇದಂ "ವಿಪುಲೇನಾ"ತಿಆದೀಹಿ ವಿಸೇಸನೇಹಿ ಸಮ್ಬನ್ಧದಸ್ಸನವಸೇನ ವಾ ವುತ್ತಂ, ನಿಗಮನವಸೇನ ವಾ। ತತ್ಥ ಫರಣವಸೇನ ವಿಪುಲತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಭೂಮಿವಸೇನ ಪನ ಮಹಗ್ಗತತಾ। ಪಗುಣವಸೇನ, ಅಪ್ಪಮಾಣಸತ್ತಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ ಅಪ್ಪಮಾಣತಾ। ಬ್ಯಾಪಾದಪಚ್ಚತ್ಥಿಕಪ್ಪಹಾನೇನ ಅವೇರತಾ। ದೋಮನಸ್ಸಪ್ಪಹಾನೇನ ನಿದ್ದುಕ್ಖತಾ, ಸಜ್ಝತತಾ, ಅಬ್ಯಾಪಜ್ಜತಾ ಚ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ಏವಂ **ಕರುಣಾಸಹಗತೇನಾ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದೋ ಪನೇತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋವ। **ವಿಭಙ್ಗನಯೇನ** ಪನ ತೀಸು ರೂಪಾವಚರಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾಚಿತ್ತೇಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಸತ್ತೇಸು ಮೇತ್ತಾದಿಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರಭೂತಾ ಅದೋಸೋ ಕರುಣಾ ಮುದಿತಾ ತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಧಮ್ಮಾ ನಾನಾನಯೇಹಿ ವಿಭತ್ತಾ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಭೂತಾ ಚ ಏತಾ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾ। ಅರೂಪಾವಚರಲೋಕುತ್ತರೇಸು ಪನೇತಾ ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ನತ್ಥೇವಾತಿ। **ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇ** ಪನೇತಾ ತಾವ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ। ತಿಸ್ಸೋ ಸುಖಾಯ, ಚತುತ್ಥಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ। ವಿಪಾಕತ್ತಿಕೇ ತಿಧಾಪಿ, ಉಪೇಕ್ಖಾ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಾ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ, ಮಹಗ್ಗತಾವ, ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಅತೀತಾರಮ್ಮಣತ್ತಿಕೇಸು ನ ವತ್ತಬ್ಬಾವ, ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾವ, ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾವ, ಮೇತ್ತಾ ಹೇತು, ಸೇಸಾ ನ ಹೇತೂ, ನೋ ಚಿತ್ತಾ, ಚೇತಸಿಕಾ, ರೂಪಾವಚರಾ, ಸಉತ್ತರಾವ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ।

ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನೀ**ತಿ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬಪದಾನಿ, ಸಿಕ್ಖಾಕೋಟ್ಠಾಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಪಿಚ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಿಕ್ಖಿತಬ್ಬತೋ ಸಿಕ್ಖಾ, ತಾಸಂ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ ಪದಂ, ಪಞ್ಚಸು ಪನ ಸೀಲಙ್ಗೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಙ್ಗಂ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಸು ಪಾಣಸ್ಸ ಅತೀವ ಪಾತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ಪಾಣವಧೋತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಪಾಣೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ವೋಹಾರತೋ ಸತ್ತೋ, ಪರಮತ್ಥತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪನ ಪಾಣೇ ಪಾಣಸಞ್ಞಿನೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯುಪಚ್ಛೇದಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಕಾಯವಚೀದ್ವಾರಾನಂ ಅಞ್ಞತರದ್ವಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ವಧಕಚೇತನಾ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ, ತಸ್ಮಾ **ಪಾಣಾತಿಪಾತಾ**। **ವೇರಮಣೀ**ತಿ ವಿರತಿ, ಸಾ ಏವ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಿಕ್ಖಾಪದನ್ತಿ **ವೇರಮಣಿಸಿಕ್ಖಾಪದಂ**। **ಅದಿನ್ನ**ನ್ತಿ ನ ದಿನ್ನಂ, ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಂ, ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತಸ್ಸ ಅದಿನ್ನಸ್ಸ ಆದಾನಂ ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ। ಪರಸ್ಸ ಹರಣಂ ಥೇಯ್ಯಂ ಚೋರಿಕಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತೇ ತಥಾಸಞ್ಞಿನೋ ತದಾದಾಯಕಉಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಥೇಯ್ಯಚೇತನಾ **ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ**। **ಕಾಮೇಸೂ**ತಿ ವತ್ಥುಕಾಮೇಸು। **ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಾ**ತಿ ಕಿಲೇಸಕಾಮವಸೇನ ಲಾಮಕಾಚಾರಾ, ಪುರಿಸಸ್ಸ ಮಾತುರಕ್ಖಿತಾದಿಸಞ್ಞಾತಾಸು, ಇತ್ಥಿಯಾ ಅತ್ತನೋ ನಿಯಮಿತಪುರಿಸತೋ ಪರಪುರಿಸಸಞ್ಞಾತೇಸು ಚ ಅಗಮನೀಯಟ್ಠಾನೇಸು ವೀತಿಕ್ಕಮಾಚಾರಾತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಅತ್ಥತೋ ಪನ ಅಗಮನೀಯವತ್ಥೂಸು ಮಗ್ಗೇನಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪಾದನೋಪಕ್ಕಮಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ, ಅಧಿವಾಸನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತಾ ವಾ ಮೇಥುನಚೇತನಾ **ಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ**। **ಮುಸಾ**ತಿ ಅಭೂತಂ ಅತಚ್ಛಂ ವತ್ಥು, **ವಾದೋ**ತಿ ತಸ್ಸ ಅಭೂತತಂ ಇತ್ವಾವ ಭೂತತೋ ತಚ್ಛತೋ ವಿಞ್ಞಾಪನಂ। ಲಕ್ಖಣತೋ ಪನ ಅತಥಂ ವತ್ಥುಂ ಇತ್ವಾ ತಥತೋ ಪರಂ ವಿಞ್ಞಾಪೇತುಕಾಮಸ್ಸ ಅತ್ಥಭಞ್ಜಕಕಾಯವಚೀಪಯೋಗಸಮುಟ್ಠಾಪಿಕಾ ಚೇತನಾ **ಮುಸಾವಾದೋ**। **ಸುರಾ**ತಿ ಪಿಟ್ಠಸುರಾ ಪೂವಸುರಾ ಓದನಸುರಾ ಕಿಣ್ಣಪಕ್ಖಿತ್ತಾ ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತಾತಿ ಪಞ್ಚ ಸುರಾ। **ಮೇರಯ**ನ್ತಿ ಪುಪ್ಫಾಸವೋ ಫಲಾಸವೋ ಗುಳಾಸವೋ ಮಧ್ವಾಸವೋ ಸಮ್ಭಾರಸಂಯುತ್ತೋತಿ ಪಞ್ಚ ಆಸವಾ। ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಮದನೀಯಟ್ಠೇನ **ಮಜ್ಜಂ,** ಯಾಯ ಚೇತನಾಯ ತಂ ಮಜ್ಜಂ ಪಿವತಿ, ಸಾ ಪಮಾದಕಾರಣತ್ತಾ **ಪಮಾದಟ್ಠಾನಂ,** ತಸ್ಮಾ **ಸುರಾಮೇರಯಮಜ್ಜಪಮಾದಟ್ಠಾನಾ**। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದೋ ಪನ ವಿಭಙ್ಗನಯೇ ಪಾಕಟೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ। ವಿಭಙ್ಗನಯೇಸು ಚೇತ್ಥ ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಂ ನತ್ಥಿ, **ಅಭಿಧಮ್ಮಭಾಜನೀಯೇ** ಪನೇತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ವಿರತೀನಂ ವಸೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಪಠಮವಾರೇ ವಿಭತ್ತಾನಿ, ತಥಾ ದುತಿಯವಾರೇ ಚೇತನಾವಸೇನ, ವಿರತಿಚೇತನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಾ ನ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ, ಸಿಕ್ಖಾಪದಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ತತಿಯನಯೇ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾತಿ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇ ಪನ ಚೇತನಾಯ, ಫಸ್ಸಾದೀನಞ್ಚ ಪರಿಯಾಯಸಿಕ್ಖಾಪದತ್ತಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯಸಿಕ್ಖಾಪದಭೂತಾನಂ ವಿರತೀನಂ ವಸೇನೇವ ವಿಭತ್ತಾನಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಪಞ್ಚ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಕುಸಲಾ ಏವ, ಸಿಯಾ ಸುಖಾಯ, ಸಿಯಾ ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ...ಪೇ॰... ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾವ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾವ, ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾವ, ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾವ, ನ ಹೇತೂ, ಸಹೇತುಕಾ, ನೋ ಚಿತ್ತಾ, ಚೇತಸಿಕಾ, ಕಾಮಾವಚರಾ , ಸಉತ್ತರಾವ, ಅರಣಾವಾತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಯಾನಿ ಸಿಕ್ಖಾಪದಾನಿ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ಚ ವಿರತಿಸಭಾವತ್ತಾ ಯಸ್ಮಾ "ಸತ್ತೋ"ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗತೇ ಪರಿತ್ತಧಮ್ಮೇ ಏವ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಏವ ಧಮ್ಮೇ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾತಿ ಚ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇದಾನಿ ವಿರಮಿತಬ್ಬಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ -

ಧಮ್ಮಕಮ್ಮಪಥಾಲಮ್ಬ-ವೇದನಾಮೂಲಕಮ್ಮತೋ।
ಸಾವಜ್ಜಙ್ಗಾದಿತೋ ಞೇಯ್ಯೋ, ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮತೋ** ತಾವ - ಪಞ್ಚಪೇತೇ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ಚೇತನಾಸಭಾವಾವ ಹೋನ್ತಿ। **ಕಮ್ಮಪಥತೋ** ಪಞ್ಚ ಕಮ್ಮಪಥಾವ। **ಆರಮ್ಮಣತೋ** ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾರಮ್ಮಣೋ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ಸತ್ತಾರಮ್ಮಣಂ, ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ, ತಥಾ ಮುಸಾವಾದೋ, ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾರಮ್ಮಣೋ, ಸುರಾಪಾನಂ ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಂ। **ವೇದನಾತೋ** ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ದುಕ್ಖವೇದನೋ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ತಿವೇದನಂ, ತಥಾ ಮುಸಾವಾದೋ, ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ಪನ ಸುಖಮಜ್ಝತ್ತವಸೇನ ದ್ವಿವೇದನೋ, ತಥಾ ಸುರಾಪಾನಂ। **ಮೂಲತೋ** ಪನ ಪಠಮೋ ದೋಸಮೋಹಮೂಲೋ, ದುತಿಯಂ ಸಿಯಾ ಲೋಭಮೋಹಮೂಲಂ, ಸಿಯಾ ದೋಸಮೋಹಮೂಲಂ, ತಥಾ ಮುಸಾವಾದೋ, ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ಪನ ಲೋಭಮೋಹಮೂಲೋವ, ತಥಾ ಸುರಾಪಾನಂ। **ಕಮ್ಮತೋ** ಪನೇತ್ಥ ಮುಸಾವಾದೋ ವಚೀಕಮ್ಮಂ, ಸೇಸಾ ಕಾಯಕಮ್ಮಮೇವ।

ಸಾವಜ್ಜತೋ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ತಾವ ಅಮನುಸ್ಸಕೇ ಪಾಣೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮನುಸ್ಸಕೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ತೇಸು ಚ ಖುದ್ದಕಸರೀರೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಸರೀರೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಕಸ್ಮಾ? ಪಯೋಗಮಹನ್ತತಾಯ। ಪಯೋಗಸಮತ್ತೇಪಿ ಅಪ್ಪಗುಣೇ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಮಹಾಗುಣೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ। ಸರೀರಗುಣಾನಂ ಸಮಭಾವೇ ಸತಿ ಕಿಲೇಸಾನಂ, ಉಪಕ್ಕಮಾನಞ್ಚ ಮುದುತಿಬ್ಬತಾಯ ಅಪ್ಪಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ ಹೋತಿ, ಖೀಣಾಸವೇ ಪನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತರೋತಿ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಂ ವತ್ಥುನೋ ಹೀನಪ್ಪಣೀತತಾಯ ಚೇವ ಗುಣವಿರಹಿತತಬ್ಬನ್ತಸನ್ತಕತಾಯ ಚ। ತತ್ಥಾಪಿ ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಚ ಅಪ್ಪಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ, ಖೀಣಾಸವಸನ್ತಕೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತರನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮಿಚ್ಛಾಚಾರೋ ದುಸ್ಸೀಲಸೀಲವನ್ತವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮನೇನ। ತತ್ಥಾಪಿ ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಚ ಅಪ್ಪಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ, ಖೀಣಾಸವವತ್ಥುವೀತಿಕ್ಕಮನೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತರೋತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಮುಸಾವಾದೋ ಯಮತ್ಥಂ ಭಞ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಅಪ್ಪಮಹನ್ತತಂ, ವತ್ಥುಸಾಮಿನೋ ಗುಣವಿರಹಿತತಂ, ತಬ್ಬನ್ತತಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಅಪ್ಪಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ ಹೋತಿ। ಅಪಿಚ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಕಂ ಅದಾತುಕಾಮತಾಯ, ಹಸಾಧಿಪ್ಪಾಯೇನ ವಾ "ನತ್ಥೇತ"ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜೋ, ಅದಿಟ್ಠಂ "ದಿಟ್ಠ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕೂಟಸಕ್ಖಿಆದಿಭಾವೇನ ವಾ ಪವತ್ತೋ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜೋ, ಮುಸಾ ವತ್ವಾ ಪನ ಸಙ್ಘಭೇದನೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತರೋ। ಸುರಾಪಾನಂ ಬಿನ್ದುಮತ್ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ತಂ ತಂ ಉಪಾದಾಯುಪಾದಾಯ ಅಪ್ಪಸಾವಜ್ಜಂ, ಬಹುಕೇ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜಂ, ಕಾಯವಿಕಾರಜನನಪಹೋನಕಪಾನೇ ಪನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತರಮೇವ।

ಅಙ್ಗಾದಿತೋ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ ಪಾಣೋ ಪಾಣಸಞ್ಞಿತಾ ವಧಕಚಿತ್ತಂ ಉಪಕ್ಕಮೋ ತೇನ ಮರಣನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ। ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ಆಣತ್ತಿಕೋ ನಿಸ್ಸಗ್ಗಿಕೋ ಥಾವರೋ ವಿಜ್ಜಾಮಯೋ ಇದ್ಧಿಮಯೋತಿ ಛ ಪಯೋಗಾ। ಅದಿನ್ನಾದಾನಸ್ಸ ಪರಪರಿಗ್ಗಹಿತತಾ ತಥಾಸಞ್ಞಿತಾ ಥೇಯ್ಯಚಿತ್ತಂ ಉಪಕ್ಕಮೋ ತೇನ ಹರಣನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ಅಙ್ಗಾನಿ। ಸಾಹತ್ಥಿಕಾದಯೋ ಛ ಏವ ಪಯೋಗಾ। ತೇ ಚ ಖೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಥೇಯ್ಯಾವಹಾರಾದೀನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತಾ। ಮಿಚ್ಛಾಚಾರಸ್ಸ ಅಗಮನೀಯವತ್ಥುತಾ ಸೇವನಚಿತ್ತಂ ಮಗ್ಗೇನ ಮಗ್ಗಪ್ಪಟಿಪತ್ತೀತಿ ತೀಣಿ ಅಙ್ಗಾನಿ। ಸಾಹತ್ಥಿಕೋ ಏಕೋವ ಪಯೋಗೋ। ಏವಂ ಸೇಸಾನಮ್ಪಿ ಪಯೋಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಮುಸಾವಾದಸ್ಸ ಅತಥಂ ವತ್ಥು, ವಿಸಂವಾದನಚಿತ್ತಂ, ತಜ್ಜೋ ವಾಯಾಮೋ, ಪರಸ್ಸ ತದತ್ಥವಿಜಾನನನ್ತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಅಙ್ಗಾನಿ। ಸುರಾಪಾನಸ್ಸ ಸುರಾದೀನಂ ಅಞ್ಞತರತಾ ಅಜ್ಝೋಹರಣನ್ತಿ ದ್ವೇ ಅಙ್ಗಾನೀತಿ।

ಏವಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ ಧಮ್ಮಾದಿತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯಂ ಞತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾವೇರಮಣಿಆದೀನಂ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ -

ಧಮ್ಮಕಮ್ಮಪಥಾಲಮ್ಬ-ಸಮಾದಾನಪಯೋಗತೋ।
ಖಣ್ಡತೋ ಚ ವಿಜಾನೀಯೋ, ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮಕಮ್ಮಪಥತೋ** ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವುತ್ತನಯೋವ। **ಆರಮ್ಮಣತೋ** ಪನೇತಾನಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿತಂತಂವೀತಿಕ್ಕಮಿತಬ್ಬವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾನಿ। **ಸಮಾದಾನತೋ** ಏಕಸ್ಸ ಸನ್ತಿಕೇ ವಾ ಸಯಮೇವ ವಾ "ಪಞ್ಚ ಸೀಲಾನಿ ಅಧಿಟ್ಠಹಾಮೀ"ತಿ ಏಕತೋ ವಾ ಪಾಟಿಏಕ್ಕಂ ವಾ ಸಮಾದಿಯನ್ತೇನ ಏತಾನಿ ಸಮಾದಿನ್ನಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। **ಪಯೋಗತೋ** ಪನ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಸಾಹತ್ಥಿಕಪಯೋಗಾನೇವ। **ಖಣ್ಡತೋ** ಗಹಟ್ಠಾ ಯಂ ಯಂ ವೀತಿಕ್ಕಮನ್ತಿ, ತಂ ತದೇವ ಖಣ್ಡಂ ಹೋತಿ,

ನೇತರೇ। ಗಹಟ್ಠಾ ಅನಿಬದ್ಧಸೀಲಾ ಹೋನ್ತಿ, ಯಂ ಯಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತಂ ತದೇವ ಗೋಪೇನ್ತಿ। ಸಾಮಣೇರಾನಂ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ವೀತಿಕ್ಕಮಿತೇ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಭಿಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಏವಂ ವಿಜಾನೀಯೋ ಪಾಳಿಮುತ್ತವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಿಕ್ಖಾಪದವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ಪಭೇದಾ। **ನಿದ್ದೇಸೇ** ಪನ "ಅತ್ಥೇ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥಪ್ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿಆದಿನಾ (ವಿಭ॰ ೭೧೮) ಞಾಣವಸೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ಞಾಣಸ್ಸೇವ, ನ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ**ತಿ ಅತ್ಥವಿಸಯಞಾಣಪ್ಪಭೇದಾ, ಅತ್ಥಪ್ಪಭೇದಸಲ್ಲಕ್ಖಣವಿಭಾವನವವತ್ಥಾನಕರಣಸಮತ್ಥತಾವಸೇನ ಅತ್ಥೇ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏತ್ಥ ಚ **ಅತ್ಥೋ**ತಿ ಹೇತುಫಲಂ। ಸೋ ಹಿ ಹೇತುವಸೇನ ಅರಣೀಯತೋ ಗನ್ತಬ್ಬತೋ, ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬತೋ ಚ "ಅತ್ಥೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಭೇದತೋ ಪನೇಸೋಪಿ ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಹೋತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ, ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಭಾಸಿತತ್ಥೋ, ವಿಪಾಕೋ, ಕಿರಿಯಾತಿ।

ಧಮ್ಮೋತಿ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸೋ ಹಿ ಫಲಂ ವಿದಹತಿ ಪವತ್ತೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ಚೇವ ಪಾಪೇತಿ ಚಾತಿ "ಧಮ್ಮೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಪಭೇದತೋ ಪನೇಸೋಪಿ ಪಞ್ಚವಿಧೋ ಹೋತಿ ಯೋ ಕೋಚಿ ಫಲನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ಹೇತು, ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ, ಭಾಸಿತಂ, ಕುಸಲಂ, ಅಕುಸಲನ್ತಿ।

ನಿರುತ್ತೀತಿ ಯಥಾವುತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಅತ್ಥಾನಞ್ಚ ವಾಚಕೋ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೋ ಸದ್ದೋ। ಇಮಾ ಧಮ್ಮತ್ಥನಿರುತ್ತಿಯೋ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ** ನಾಮ।

ಏತ್ಥ ಚ ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾ, ನ ಪಞ್ಞತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತೋ ಹಿ "ಫಸ್ಸೋ ವೇದನಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ, "ಫಸ್ಸಾ ವೇದನೋ"ತಿಆದಿಕಂ ಪನ "ನ ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ। ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀತಿ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೧೮) ಚ ಮಾಗಧಿಕಾ ಭಾಸಾ, ಯಾಯ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ತನ್ತಿಂ ಆರೋಪೇನ್ತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾನೋ ಚ ಅಗಾಮಕೇ ಅರಞ್ಞೇ ಕಿಞ್ಚಿ ವಚನಂ ಅಸುತ್ವಾ ವಡ್ಢಿತದಾರಕಾ ಚ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ ಭಾಸನ್ತಿ, ಯಾ ಚ ಅಪಾಯೇಸು ಮನುಸ್ಸೇ ದೇವಲೋಕೇ ಚೇವ ಮಾಗಧಭಾಸಾ ಉಸ್ಸನ್ನಾ, ಪಚ್ಛಾ ಚ ತತೋ ಅನ್ಧಕಯೋನಕದಮಿಳಾದಿದೇಸಭಾಸಾ ಚೇವ ಸಕ್ಕತಾದಿಅಟ್ಠಾರಸಮಹಾಭಾಸಾ ಚ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ, ಸಾ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಇತರಾಸು ಭಾಸಾಸು ಪರಿವತ್ತನ್ತಾಸುಪಿ ನ ಪರಿವತ್ತತಿ, ಸಬ್ಬಕಾಲಂ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವೇ ಏವ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಾ ಬ್ರಹ್ಮವೋಹಾರೋ, ಅರಿಯವೋಹಾರೋತಿ ಚ ವುಚ್ಚತಿ, ತಾಯ ಪನ ಮಾಗಧಭಾಸಾಯ ತನ್ತಿಂ ಆರುಳ್ಹಸ್ಸ ಬುದ್ಧವಚನಸ್ಸ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಾನಂ ಸೋತಪಥಾಗಮನಮೇವ ಪಪಞ್ಚೋ । ಸೋತೇ ಪನ ಸಙ್ಘಟ್ಟಿತಮತ್ತೇ ಏವ ನಯಸತೇನ ನಯಸಹಸ್ಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಉಪಟ್ಠಾತಿ। ಅಞ್ಞಾಯ ಪನ ಭಾಸಾಯ ತನ್ತಿಂ ಆರುಳ್ಹಂ ತಂ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಸಹಸಾ ನಾರೋಹತಿ, ಕಿಚ್ಛೇನ ಉಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಂ ಹೋತಿ, ಪುಥುಜ್ಜನಾನಞ್ಚ ಸಕಲಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಅರಿಯಸಾವಕೋ ನೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಪತ್ತೋ ಅಞ್ಞಂ ಸದ್ದಂ ನಾಮಾಖ್ಯಾತೋಪಸಗ್ಗನಿಪಾತಭೇದತೋ ಜಾನಾತಿ, ನ ಜಾನಾತೀತಿ? ಯದಗ್ಗೇನ ಸದ್ದಂ ಸುತ್ವಾ "ಅಯಂ ಸಭಾವನಿರುತ್ತಿ, ಅಯಂ ನ ಸಭಾವನಿರುತ್ತೀ"ತಿ ಜಾನಾತಿ, ತದಗ್ಗೇನ ಏತಮ್ಪಿ ಜಾನಿಸ್ಸತಿ, ನ ಚೇತಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಕಿಚ್ಚನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಟಿಭಾನನ್ತಿ ಧಮ್ಮತ್ಥಾದಿವಿಸಯಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಕಞಾಣಂ, ತಂ ಞಾಣಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಸ್ಸ ಪಭೇದಗತಂ ಞಾಣಂ **ಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ** ನಾಮ, ಇಮಾ ಚತಸ್ಸೋಪಿ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಅಧಿಗಮೇನ ಪರಿಯತ್ತಿಉಗ್ಗಹಣೇನ ಸಕ್ಕಚ್ಚಧಮ್ಮಸ್ಸವನೇನ ಅತ್ಥಪರಿಪುಚ್ಛಾಯ ಪುಬ್ಬಯೋಗೇನಾತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ವಿಸದಾ ಹೋನ್ತಿ, ಸೇಖಭೂಮಿಯಂ, ಅಸೇಖಭೂಮಿಯಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಪಭೇದಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥೋ।

ಧಮ್ಮಭೇದೋ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ವಿಭಙ್ಗನಯೇ ಪಾಕಟೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ವಿಭಙ್ಗನಯೇಸು ಹಿ ತೀಸುಪಿ ಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಕಾಮಾವಚರಜವನಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣಾನಂ ವಸೇನ ತಬ್ಬಿಸಯಪ್ಪಭೇದೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾ। ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪನ ತೇಸಂ ಞಾಣಾನಞ್ಚೇವ ಅಟ್ಠಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ತಬ್ಬಿಸಯಪ್ಪಭೇದೇನ ಸದ್ಧಿಂ। ಲೋಕುತ್ತರಞಾಣಾನಿಪಿ ಹಿ ಮಗ್ಗಪ್ಪತ್ತಬ್ಬತಾಯ ಅತ್ಥಭೂತನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣತ್ತಾ "ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪಞ್ಹಾಪುಚ್ಛಕೇ ಪನ ಸಿಯಾ ಕುಸಲಾ, ಸಿಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸಿಯಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಸಿಯಾ ನೇವವಿಪಾಕನವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮಾ, ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ತಿಧಾಪಿ, ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪರಿತ್ತಾ, ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸಿಯಾ ಪರಿತ್ತಾ, ಸಿಯಾ ಅಪ್ಪಮಾಣಾ , ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾ, ಬಹಿದ್ಧಾರಮ್ಮಣಾ ಚ, ಸೇಸಾ ತಿಧಾಪಿ, ನಿರುತ್ತಿಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾವ, ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ತಿಧಾಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ ಚ, ಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘಾ, ಹೇತೂ, ಸಹೇತುಕಾ, ತಿಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ಸಉತ್ತರಾ, ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ದ್ವಿಧಾಪಿ, ಅರಣಾ ಚಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ **ಅತ್ಥತೋ** ತಾವ - **ಏಕವಿಧೇನಾ**ತಿ ಏಕಪ್ಪಕಾರೇನ, ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ವಾ। **ಞಾಣವತ್ಥೂ**ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ ಞಾಣಞ್ಚ ತಂ ವತ್ಥು ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತೀನನ್ತಿ ಞಾಣವತ್ಥು। **ಪಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ। **ನ ಹೇತೂ ಅಹೇತುಕಾ**ತಿಆದೀಸು ಹೇಟ್ಠಾ ಹೇತುದುಕಾದೀಸು ವುತ್ತನಯಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಪಿಚ ಹೇತುದುಕಾದೀಸು ಪಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಾ ಹೇತೂ ಧಮ್ಮಾತಿ ವಾ ಸಹೇತುಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ವಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಏಕನ್ತೇನ ಪನ ನ ಹೇತೂ ಏವ, ಅಹೇತುಕಾ ಏವಾತಿ। ಏವಂ "ಯಾಥಾವಕವತ್ಥುವಿಭಾವನಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಉಪರಿ ಏಕವಿಧಪರಿಚ್ಛೇದಾವಸಾನೇ ವಕ್ಖಮಾನೇನ ಸಮ್ಬನ್ಧೋತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಚ **ಅಚೇತಸಿಕಾ**ತಿ ಚಿತ್ತಾನಿ ಏವ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಇಧ ಅಪರಾಮಟ್ಠತ್ತಾ।

ಉಪ್ಪನ್ನವತ್ಥುಕಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾರಮ್ಮಣಾತಿ ಖಣಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಅನಾಗತಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಅನಾಗತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಪುರೇಜಾತವತ್ಥುಕಾ ಪುರೇಜಾತಾರಮ್ಮಣಾ**ತಿ ಸಹುಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ಸಹುಪ್ಪನ್ನಂ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕವತ್ಥುಕಾ**ತಿ ಅಜ್ಝತ್ತಜ್ಝತ್ತಭೂತೇ ಪಞ್ಚ ಪಸಾದೇ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಪಞ್ಚ ವಿಞ್ಞಾಣಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕವತ್ಥುಕಾ ಚ, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಂ ಹದಯನಿಸ್ಸಿತಂ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ, ಬಾಹಿರವತ್ಥುಕಂ, ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಬಾಹಿರಾ, ಅಜ್ಝತ್ತಿಕವತ್ಥುಕಾ, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಬಾಹಿರಾ, ಬಾಹಿರವತ್ಥುಕಾತಿ ಏವಂ ಚತುಕ್ಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅಸಮ್ಭಿನ್ನವತ್ಥುಕಾ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಾರಮ್ಮಣಾತಿ ಅನಿರುದ್ಧವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಾ। ನ ಹಿ ತಾನಿ ನಿರುದ್ಧವತ್ಥಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ನಾನಾವತ್ಥುಕಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣಾ**ತಿ ತಾನಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಚಕ್ಖುರೂಪಾದಿನಿಯತೇಕೇಕವತ್ಥಾರಮ್ಮಣತಾಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಭಿನ್ನವತ್ಥುಕಾ, ಭಿನ್ನಾರಮ್ಮಣಾ ಚ। ನ ಹಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಂ ಚಕ್ಖುಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸೋತಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಂ ವತ್ಥುಂ ಕತ್ವಾ ರೂಪಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಸದ್ದಾದೀಸು ಅಞ್ಞತರಾರಮ್ಮಣಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಇತರಾನಿ ಚೇತರಾನಿ। **ನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಗೋಚರವಿಸಯಂ ಪಚ್ಚನುಭೋನ್ತೀ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ನೇಸಂ ನಾನಾರಮ್ಮಣತಂಯೇವ ವಿಭಾವೇತಿ। **ನ ಅಸಮನ್ನಾಹಾರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಅನಾವಜ್ಜನೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಞ್ಚದ್ವಾರಾವಜ್ಜನೇನ ಅನಾವಜ್ಜಿತೇ ವಿಸಯೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಅಮನಸಿಕಾರಾ**ತಿ ತಮೇವೇತ್ಥ ಪರಿಯಾಯನ್ತರೇನ ವಿಭಾವೇತಿ। **ನ ಅಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನಿರನ್ತರಾ ಹುತ್ವಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ನ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮ**ನ್ತಿ ಏಕಕ್ಖಣೇಪಿ ಸಹ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಏತಾನಿ, ಅಞ್ಞಾನಿಪಿ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ದ್ವೇ ವಾ ತದುತ್ತರಿಂ ವಾ ಏಕತೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏಕೇಕಮೇವ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ - "ಅಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇ ಚಿತ್ತಂ, ಅಞ್ಞಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿಆದಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೨೧೪; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೦೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩.೫.೩೯೮; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೫೨೩)। **ನ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಸಮನನ್ತರಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನಬ್ಬೋಕಿಣ್ಣತಾಯ ಏವ ವಿಭಾವನಾ।

ಅನಾಭೋಗಾತಿ ಅನಾವಜ್ಜನಭೂತಾ ಆವಜ್ಜನಟ್ಠಾನೇ ಠತ್ವಾ ಆವಜ್ಜನಕಿಚ್ಚಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಮತ್ಥಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜಾನಾತೀ**ತಿ "ಮನೋಪುಬ್ಬಙ್ಗಮಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧-೨) ಏವಂ ವುತ್ತಂ ಏಕಮ್ಪಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಕೋಚಿಪಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ನ ಪಟಿವಿಜಾನಾತಿ, ತೇಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ನ ಸಾಧೇತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞತ್ರ ಅಭಿನಿಪಾತಮತ್ತಾ**ತಿ ಠಪೇತ್ವಾ ರೂಪಾದಿಆರಮ್ಮಣಾನಂ ಅಭಿನಿಪಾತಮತ್ತಂ ಆಪಾಥಗಮನಮತ್ತಂ, ಬ್ಯತ್ತತರೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ಆಪಾಥಗತಾರಮ್ಮಣಪಟಿವಿಜಾನನಮತ್ತತೋ ಅಞ್ಞಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಪಟಿವಿಜಾನನಂ ಕಾತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾಪೀತಿ ಮನೋಧಾತುಯಾಪಿ। **ಅಪಿ**-ಸದ್ದೋ ಚೇತ್ಥ ಸಮ್ಪಿಣ್ಡನತ್ಥೋ, ತೇನ ನ ಕೇವಲಂ ಮನೋಧಾತುಯಾವ, ತತೋ ಪರೇಹಿಪಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ತದಾರಮ್ಮಣಪರಿಯೋಸಾನೇಹಿ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿವಿಜಾನಾತೀತಿ ಅಯಮತ್ಥೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾದೀನಿ ಜವನಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಥಾಪಿ ತಾನಿ ಮೋಘಪುಪ್ಫಾನಿ ವಿಯ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಾನಿ। **ನ ಕಞ್ಚಿ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಕಪ್ಪೇತೀ**ತಿಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ನ ಹಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕವಿಞ್ಞಾಣೇಹಿ ಗಮನಾದೀಸು ಕಞ್ಚಿ ಇರಿಯಾಪಥಂ ಕಪ್ಪೇತಿ, ನ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಂ ಪಟ್ಠಪೇತಿ, ನ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ನ ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಮಾದಿಯತಿ, ನ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಂ ಸಮಾಧಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ನ ತತೋ ವುಟ್ಠಾತಿ, ನ ಭವತೋ ಚವತಿ, ನ ಭವನ್ತರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಕಿಚ್ಚಂ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಚಿತ್ತೇನೇವ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚೇತೇಸಂ ಏತಾನಿ ಕಿಚ್ಚಾನಿ ನತ್ಥಿ, ಏವಂ ನಿಯಾಮೋಕ್ಕಮನಾದೀನಿಪಿ। ನ ಹಿ ಕೋಚಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಜವನೇಹಿ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯಾಮಂ, ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಂ ವಾ ಓಕ್ಕಮತಿ, ನ ಚೇತಾನಿ ನಾಮಗೋತ್ತಂ ವಾ ಕಸಿಣಾದಿಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ವಾ ತಿಲಕ್ಖಣಾದಿಂ ವಾ ಆರಬ್ಭ ಭವನ್ತಿ। **ನ ಸುಪತೀ**ತಿಆದೀಸು ಸಬ್ಬೇಹಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಚಿತ್ತೇಹಿ ನ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕಮತಿ, ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ। ನಿದ್ದಾಯನ್ತಸ್ಸ ಹಿ ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಮಹಾಪದೀಪತುರಿಯಸದ್ದಾದಿಓಳಾರಿಕೇಹಿಪಿ ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣೇಹಿ ಘಟ್ಟಿತೇಸು ಪಠಮಂ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಾನಿ ಆವಜ್ಜನಾನಿ ಭವಙ್ಗಂ ಆವಟ್ಟೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಮನೋದ್ವಾರಿಕಮೇವ ಆವಜ್ಜನಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಸ್ಮಿಞ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಜವನಂ ಜವಿತ್ವಾ ಭವಙ್ಗಂ ಓತರತಿ। ದುತಿಯವಾರೇ ಪನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕಆವಜ್ಜನೇಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಯಥಾರಹಂ ಭವಙ್ಗಂ ಆವಟ್ಟೇತಿ, ತತೋ ತದಾರಮ್ಮಣಪರಿಯೋಸಾನಾನಿ ತಂತಂದ್ವಾರಿಕವೀಥಿಚಿತ್ತಾನಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಪವತ್ತಿತ್ವಾ ಭವಙ್ಗಂ ಓತರನ್ತಿ। ತತಿಯವಾರೇ ಪನ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಾವಜ್ಜನಜವನಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಾರಮ್ಮಣವವತ್ಥಾನಂ ಹೋತಿ, ಸತ್ತೋ ಚ ನಿದ್ದಾಯ ಪಟಿಬುದ್ಧೋತಿ, ಏವಂ ಮನೋದ್ವಾರಿಕಚಿತ್ತೇನೇವ ಪಟಿಬುಜ್ಝತಿ।

ಸುಪಿನಮ್ಪಿ ಹಿ ತೇನೇವ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ಪಞ್ಚದ್ವಾರಿಕೇನ, ತಞ್ಚ ಪನೇತಂ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಚತೂಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಪಸ್ಸತಿ ಧಾತುಕ್ಖೋಭತೋ ವಾ ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬತೋ ವಾ ದೇವತೋಪಸಂಹಾರತೋ ವಾ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತತೋ ವಾ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಸಂಸಗ್ಗಸನ್ನಿಪಾತತೋಪಿ ಬಹುಧಾ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಯಂ ವಾತಪಿತ್ತಾದಿಧಾತುಕ್ಖೋಭತೋ, ಅನುಭೂತಪುಬ್ಬತೋ ಚ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ನ ತಂ ಸಚ್ಚಂ। ಯಂ ದೇವತೋಪಸಂಹಾರತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ ಸಚ್ಚಂ ವಾ ಹೋತಿ ಅಲಿಕಂ ವಾ। ಕುದ್ಧಾ ಹಿ ದೇವತಾ ವಿಪರೀತಮ್ಪಿ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇನ್ತಿ। ಯಂ ಪುಬ್ಬನಿಮಿತ್ತತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ತಂ ಏಕನ್ತಸಚ್ಚಮೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಕೋಸಲರಾಜಾದೀನಂ

ಪಞ್ಚಸೋಳಸಮಹಾಸುಪಿನಾನಿ ವಿಯ। ತಞ್ಚ ಪನೇತಂ ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಸುಪಿನಂ ಸೇಖಪುಥುಜ್ಜನಾವ ಪಸ್ಸನ್ತಿ, ನ ಅಸೇಖಾ ಪಹೀನವಿಪಲ್ಲಾಸತ್ತಾ। ಕಿಂ ಪನೇತಂ ಪಸ್ಸನ್ತೋ ಸುತ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿ ಪಟಿಬುದ್ಧೋ ವಾ? ಕಿಞ್ಚೇತ್ಥ, ಯದಿ ಸುತ್ತೋ ಪಸ್ಸತಿ, ಸುಪಿನಸ್ಸ ಕುಸಲಾದಿಸಭಾವತೋ, ಭವಙ್ಗಸ್ಸ ಚ ತದಭಾವಾ ಅಭಿಧಮ್ಮವಿರೋಧೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಅಥ ಪಟಿಬುದ್ಧೋ, ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನ್ತೇನ ಕತಸ್ಸ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಸ್ಸಾಪಿ ವೀತಿಕ್ಕಮಸ್ಸ ಸಬ್ಬೋಹಾರಿಕಸ್ಸೇವ ಏಕನ್ತಸಾವಜ್ಜತ್ತಾ ಅನಾಪತ್ತಿ ನ ಸಿಯಾತಿ ವಿನಯವಿರೋಧೋ ಆಪಜ್ಜತಿ। ಪಕಾರನ್ತರೋ ಚ ನತ್ಥಿ, ಯೇನ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸೇಯ್ಯಾತಿ ಸುಪಿನಸ್ಸ ಅಭಾವೋವ ಆಪಜ್ಜತೀತಿ? ನಾಪಜ್ಜತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಯಸ್ಮಾ ಕಪಿಮಿದ್ಧಪರೇತೋ ಪಸ್ಸತಿ "ಕಪಿಮಿದ್ಧಪರೇತೋ ಖೋ, ಮಹಾರಾಜ, ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿ (ಮಿ॰ ಪ॰ ೫.೩.೫) ವಚನತೋ, ಯಾ ಪನ ನಿದ್ದಾ ಮಕ್ಕಟನಿದ್ದಾ ವಿಯ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಕುಸಲಾದಿಚಿತ್ತವೋಕಿಣ್ಣತ್ತಾ ಲಹುಪರಿವತ್ತಾ, ತಂ ಕಪಿಮಿದ್ಧಂ, ತೇನ ಸುತ್ತೋ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸುಪಿನೋ ಕುಸಲೋಪಿ ಹೋತಿ ಅಕುಸಲೋಪಿ, ಆವಜ್ಜನತದಾರಮ್ಮಣವಸೇನ ಅಬ್ಯಾಕತೋಪಿ, ಸುಪಿನೇ ಚ ಕತಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲದುಬ್ಬಲತಾಯ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಕಡ್ಢಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಪವತ್ತೇ ವೇದನೀಯಂ ಪನ ಹೋತಿ। "ಯಾಥಾವಕವತ್ಥುವಿಭಾವನಾ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯೋ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಯಥಾವುತ್ತೋ ನ ಹೇತುಕಟ್ಠೋ, ಅಹೇತುಕಟ್ಠೋ...ಪೇ॰... ನ ಸುಪಿನಂ ಪಸ್ಸನಟ್ಠೋ, ಸೋ ಯಾಥಾವಟ್ಠೋ, ತಂತಂಯಾಥಾವತ್ಥುಂ ವಿಭಾವೇತೀತಿ ಯಾಥಾವಕವತ್ಥುವಿಭಾವನಾ ಪಞ್ಞಾ। **ಏವಂ ಏಕವಿಧೇನ ಞಾಣವತ್ಥೂ**ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇನ ಏಕೇನ ಪಕಾರೇನ ಏಕೇನ ಆಕಾರೇನ, ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಞಾಣವತ್ಥು ಹೋತೀತಿ।

ಏಕಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ದುಕೇಸು **ಅತ್ಥಜಾಪಿಕಾ**ತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವಿಭಙ್ಗೇ ವುತ್ತೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಅತ್ಥೇಸು ಯಥಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥಂ ಜಾಪೇತಿ ಜನೇತಿ ಪವತ್ತೇತೀತಿ **ಅತ್ಥಜಾಪಿಕಾ,** ಚತುಭೂಮಕಕುಸಲಚಿತ್ತೇಸು ಚೇವ ಅಸೇಖಾನಂ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಪರಿಕಮ್ಮಾದಿಭೂತಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಾಚಿತ್ತೇಸು ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ। ತಾಸು ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಕುಸಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾವ ಪಞ್ಞಾ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಭೂಮಿಪರಿಯಾಪನ್ನಂ ವಿಪಾಕಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಜಾಪೇತಿ ಜನೇತಿ। ಕಾಮಾವಚರಕಿರಿಯಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪನ ಪರಿಕಮ್ಮಾದಿಭೂತಾ ಅಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತಿಕಿರಿಯಾ ಅರಹತ್ತಫಲಸಙ್ಖಾತಂ ಅತ್ಥಂ ಜಾಪೇತಿ ಜನೇತಿ, ತಸ್ಮಾ ಏತಾ ಅತ್ಥಜಾಪಿಕಾತಿ ವುತ್ತಾ। ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಅವುತ್ತಾಪಿ ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ಕಿರಿಯಜವನಪಞ್ಞಾ ಅನನ್ತರಾದಿಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರಂ ಕಿರಿಯತ್ಥಂ ಜಾಪೇತೀತಿ "ಅತ್ಥಜಾಪಿಕಾ"ತ್ವೇವ ವುತ್ತಾ। **ಜಾಪಿತತ್ಥಾ ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಂ ವಿಪಾಕತ್ಥಂ ಜಾಪೇತ್ವಾ ಠಿತಾ, ಅತ್ತನೋ ವಾ ಕಾರಣೇಹಿ ಜಾಪಿತಾ ಜನಿತಾ ಪವತ್ತಿತಾ ಸಯಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಭೂತಾತಿ **ಜಾಪಿತತ್ಥಾ**। ಚತುಭೂಮಕವಿಪಾಕೇಸು ಚ ಕಿರಿಯಾಭಿಞ್ಞಾಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ। ಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಪನ ಪಾಳಿಯಂ ಅವುತ್ತಾ ಸೇಸಕಿರಿಯಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾಪಿ ಪಞ್ಞಾ ಯಥಾಸಕಂ ಕಾರಣೇಹಿ ಜಾಪಿತಾ, ಸಯಞ್ಚ ಅತ್ಥಭೂತಾತಿ "ಜಾಪಿತತ್ಥಾ"ತ್ವೇವ ವುತ್ತಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ದುಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ತಿಕೇಸು ಪನ ಚಿನ್ತಾಮಯತ್ತಿಕೇ ಪರತೋ ಅದಿಸ್ವಾ ಅಸುತ್ವಾವ ಅತ್ತನೋ ಧಮ್ಮತಾಯ "ಏವಂ ಸತಿ ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಚಿನ್ತಾಮಯಅನುಬುದ್ಧಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ ಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನೇಸು ಪಞ್ಞಾ ಚೇವ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಂ, ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಞಾಣಞ್ಚ **ಚಿನ್ತಾಮಯಾ** ನಾಮ ಪಞ್ಞಾ। ತತ್ಥ ವಡ್ಢಕಿಕಮ್ಮಪುಪ್ಫಛಡ್ಡಕಕಮ್ಮಾದಿ ಹೀನಞ್ಚೇವ ಕಸಿವಾಣಿಜ್ಜಾದಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಞ್ಚ ಕಮ್ಮಮೇವ **ಕಮ್ಮಾಯತನಂ**। ನಳಕಾರಪೇಸಕಾರಸಿಪ್ಪಾದಿ ಹೀನಞ್ಚೇವ ಮುದ್ದಾಗಣನಾಲೇಖಾದಿ ಉಕ್ಕಟ್ಠಞ್ಚ ಸಿಪ್ಪಮೇವ **ಸಿಪ್ಪಾಯತನಂ**। ನಾಗಮಣ್ಡಲಪರಿತ್ತಾದಿ ಧಮ್ಮಿಕವಿಜ್ಜಾವ **ವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಂ**। ತೇಸು ಚಿನ್ತಾಬಲೇನೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪಞ್ಞಾ। ಬೋಧಿಸತ್ತಾದಯೋ ಹಿ ಸತ್ತಹಿತಾಯ ಅದಿಟ್ಠಂ ಅಸುತಂ ತಂತಂಅನವಜ್ಜಕಮ್ಮಸಿಪ್ಪತದುಪಕರಣಕರಣಪ್ಪಕಾರಞ್ಚ ಞಾಣಬಲೇನ ಚಿನ್ತೇತ್ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇನ್ತಿ। ನಾಗಮಣ್ಡಲಪರಿತ್ತಾದಿವಿಜ್ಜಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಾದೇನ್ತಿ, ಏವಂ ಕತಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಪುಬ್ಬೇ ಉಗ್ಗಣ್ಹಿತ್ವಾ ಕರೋನ್ತೇಹಿ ಕತಸಿಪ್ಪಸದಿಸಾನೇವ ಹೋನ್ತಿ। **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಂ** ನಾಮ ಕುಸಲಕಮ್ಮಂ ಸತ್ತಾನಂ ಸಕಂ, ಅಕುಸಲಂ ನೋ ಸಕನ್ತಿ ಏವಂ ಜಾನನಪಞ್ಞಾ। ಅಥ ವಾ ಕುಸಲಕಮ್ಮಮೇವ ಸತ್ತಾನಂ ಸಕಂ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ, ನಾಞ್ಞನ್ತಿ ಏವಂ ಜಾನನಪಞ್ಞಾಪಿ। **ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಂ ಞಾಣ**ನ್ತಿ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ। ತಂ ಹಿ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಸ್ಸ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಸ್ಸ ಅನುಲೋಮನತೋ "ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇದಮ್ಪಿ ಹಿ ಞಾಣದ್ವಯಂ ಪರತೋ ಅಸುತ್ವಾ ಚಿನ್ತಾಬಲೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಂ ಚಿನ್ತಾಮಯಞಾಣಮೇವ ಹೋತಿ। ಇದಞ್ಚ ನ ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾತಾನಂ ಪನ ಪುಞ್ಞವನ್ತಾನಂ ಮಹಾಸತ್ತಾನಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತತ್ಥಾಪಿ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಞಾಣಂ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಞ್ಞೇವ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಸುತಮಯಾ ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಪರತೋ ಸುತ್ವಾ ಸುತವಸೇನ ಉಪ್ಪಾದಿತಾ ಯಥಾವುತ್ತಕಮ್ಮಾಯತನಾದಿಪಞ್ಞಾವ। ಪರತೋ ಅಸುತ್ವಾ ಪನ ಕಮ್ಮಾಯತನಾದಿ ಪರೇನ ಕಯಿರಮಾನಂ, ಕತಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ಉಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ವಾ ಪಟಿಲದ್ಧಾಪಿ ಪಞ್ಞಾ "ಸುತಮಯಾ"ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ತದುಭಯಾಪಿ ಚಿನ್ತಾಮಯಾ, ಸುತಮಯಾ ಚ ಕಾಮಾವಚರಾವ। **ಭಾವನಾಮಯಾ** ಪನ ಪಞ್ಞಾ ಚಿನ್ತಾಮಯವಸೇನ, ಸುತಮಯವಸೇನ ವಾ ಪವತ್ತಿತಕಾಮಾವಚರಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಸಮುಪ್ಪನ್ನಾ ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಜವನಪಞ್ಞಾ।

ದಾನಮಯತ್ತಿಕೇ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮಪರಿಚ್ಚಾಗವಸೇನ ಪವತ್ತಾ **ದಾನಮಯಾ,** ಸೀಲಪೂರಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ **ಸೀಲಮಯಾ,** ತದುಭಯಾಪಿ ಕಾಮಾವಚರಾವ। **ಭಾವನಾಮಯಾ** ಪನೇತ್ಥ ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಚತುಭೂಮಕಪಞ್ಞಾ। ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನಸ್ಸ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಸಮಾಪನ್ನಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾ"ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೬೮) ಏವಂ ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಪಞ್ಞಾವ ವುತ್ತಾ, ತಥಾಪಿ ತಂ ಉಕ್ಕಟ್ಠವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕಾಮಾವಚರಾನಂ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಭಾವನಾನಂ, ಅನುಸ್ಸತಿಉಪಚಾರಭಾವನಾನಞ್ಚ ಭಾವನಾಮಯೇ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಪುರಿಮತ್ತಿಕೇ ಪನೇತಾಸಂ ಚಿನ್ತಾಮಯೇ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಭಾವನಾಮಯೇ ಅಸಙ್ಗಹೋ, ತತ್ಥಾಪಿ ಭಾವನಾಬಲನಿಪ್ಫನ್ನಾನಮೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ಅಧಿಸೀಲತ್ತಿಕೇ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖಸಂವರಸೀಲಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಹೇತುತ್ತಾ ಸೇಸಸೀಲತೋ ಅಧಿಕಂ ಸೀಲನ್ತಿ ಅಧಿಸೀಲಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಪಞ್ಞಾ **ಅಧಿಸೀಲೇ ಪಞ್ಞಾ।** ವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಿಕಾ ಪನ ಅಟ್ಠ ಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಸೇಸಚಿತ್ತೇಹಿ ಅಧಿಕತ್ತಾ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ, ತಸ್ಮಿಂ ಪಞ್ಞಾ **ಅಧಿಚಿತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾ,** ಚಿತ್ತಸೀಸೇನ ಚೇತ್ಥ ಸಮಾಧಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಸವಿಪಸ್ಸನಾ ಪನ ಮಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾ ಸೇಸಾಹಿ ಅಧಿಕತ್ತಾ ಅಧಿಪಞ್ಞಾ ನಾಮ। ಸಾ ಚ ಅಧಿಪಞ್ಞಾಯ ಪಞ್ಞಾತಿ ದೇಸನಾಯ ಸಮರಸತಾಯ ವುತ್ತಾ। ಸೀಲಾದಯೋ "ಸೀಲಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಞ್ಞಾ, ಅಧಿಸೀಲಂ ಅಧಿಚಿತ್ತಂ ಅಧಿಪಞ್ಞಾ"ತಿ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದುವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಪುರಿಮಾ ಪಞ್ಚಸೀಲದಸಸೀಲಾನಿ, ವಟ್ಟಪಾದಿಕಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ, ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿಯಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಪಞ್ಞಾ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಹೋನ್ತಿ। ತೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ತಥಾಗತೇ ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಂ, ತಾಪಸಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾನಂ, ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಾಜಾದೀನಞ್ಚ ಕಾಲೇ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಾ ಪನ ವುತ್ತಾವಸೇಸಾ ಉಪ್ಪನ್ನೇ ಏವ ತಥಾಗತೇ ವಿತ್ಥಾರಿಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ನೋ ಅನುಪ್ಪನ್ನೇತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ಥ ಚ ರತನತ್ತಯೇ ದಾನಾಪಚಾಯನಾದಿವಸೇನ, ಸರಣಗಮನಸದ್ಧಮ್ಮಸವನಾದಿವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತಾ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಭೂತಾ ಕುಸಲಧಮ್ಮಾಪಿ ಅಧಿಸೀಲಅಧಿಪಞ್ಞಾಸು ಗಹಿತಾ ಏವಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ಆಯಕೋಸಲ್ಲತ್ತಿಕೇ **ಆಯೋ**ತಿ ವಡ್ಢಿ, ಸಾ ಅಕುಸಲಾದಿಅನತ್ಥಹಾನಿತೋ, ಕುಸಲಾದಿಅತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ ದುವಿಧಾ। **ಅಪಾಯೋ**ತಿ ಅವಡ್ಢಿ, ಸಾಪಿ ಕುಸಲಾದಿಅತ್ಥಹಾನಿತೋ, ಅಕುಸಲಾದಿಅನತ್ಥುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ಚ ದುವಿಧಾ। ತೇಸು ಕೋಸಲ್ಲಂ, ಕುಸಲಸಭಾವಾ ಪಞ್ಞಾ। ಅಪಾಯಕೋಸಲ್ಲಂ ಪಞ್ಞವತೋ ಏವ "ಏವಂ ಮನಸಿಕಾರಾದಿಪ್ಪವತ್ತಿಯಂ ಅವಡ್ಢಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವಡ್ಢಿ ಪರಿಹಾಯತೀ"ತಿ ಞತ್ವಾ ತದುಭಯಪಟಿಪತ್ತಿಸಮ್ಭವತೋ। **ಉಪಾಯಕೋಸಲ್ಲ**ನ್ತಿ ಅತ್ರ ಉಪಾಯೋ ಅಚ್ಚಾಯಿಕಕಿಚ್ಚಾದೀಸು ಠಾನುಪ್ಪತ್ತಿಕಉಪಾಯಜಾನನಪಞ್ಞಾ, ತಿವಿಧಾಪಿ ಚೇತಾ ಕಾಮಾವಚರಪಞ್ಞಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ತಿಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಚತುಕ್ಕೇಸು ಪನ ಪಠಮೇ **ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣಂ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಂ ಞಾಣಞ್ಚ** ವುತ್ತಮೇವ, ಇಧ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಚ್ಚಾನುಲೋಮಿಕಞಾಣಂ ಸಬ್ಬಾಪಿ ಸಾಸವಾ ಕುಸಲಾ ಪಞ್ಞಾ ಕಮ್ಮಸ್ಸಕತಞಾಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಚತೂಸು ಮಗ್ಗೇಸು, ಫಲೇಸು ಚ ಪಞ್ಞಾವ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಞಾಣಂ, ಫಲಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಞಾಣಞ್ಚಾತಿ।

ಸಚ್ಚಚತುಕ್ಕೇ ಅರಿಯಮಗ್ಗಫಲಪಞ್ಞಾವ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಏಕಪಟಿವೇಧವಸೇನ "ದುಕ್ಖೇ ಞಾಣ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚತೂಸು ಠಾನೇಸು ಗಹಿತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಹಿ ಕಾಮಾವಚರಞಾಣಮ್ಪಿ ಚತೂಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಪವತ್ತತಿ, ಪಟಿವೇಧಕಿಚ್ಚವಸೇನ ಪನ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ ಪಾಳಿಯಂ ತಂ ನ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಧಮ್ಮಚತುಕ್ಕೇ ಮಗ್ಗಫಲೇಸು ಪಞ್ಞಾ **ಧಮ್ಮೇ ಞಾಣಂ** ನಾಮ। ತೇಸು ಹಿ ಮಗ್ಗಞಾಣಂ ತಾವ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಪಟಿವೇಧವಸೇನ ಜಾನನತೋ "ಧಮ್ಮೇ ಞಾಣ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಫಲಞಾಣಂ ಪನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚವಸೇನ **ಧಮ್ಮೇ ಞಾಣ**ನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಮಗ್ಗಾನುಭಾವನಿಬ್ಬತ್ತಂ ಪನ ಅತೀತಾನಾಗತೇಸು ಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧನಯಸಙ್ಗಹಣವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ **ಅನ್ವಯೇ ಞಾಣಂ** ನಾಮ। ತಸ್ಸ ಚ ಯೇಹಿ ನಯೇಹಿ ಅರಿಯಾ ಅತೀತಮದ್ಧಾನಂ ಚತುಸಚ್ಚಧಮ್ಮಂ ಜಾನಿಂಸು, ತೇಪಿ ಇಮಞ್ಞೇವ ಚತುಸಚ್ಚಂ ಏವಮೇವ ಜಾನಿಂಸು, ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಜಾನನವಸೇನ ಪವತ್ತಿ ಆಕಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸರಾಗಾದಿವಸೇನ ಪರಚಿತ್ತಪರಿಚ್ಛೇದಞಾಣಂ **ಪರಿಯೇ ಞಾಣಂ** ನಾಮ। ಧಮ್ಮನ್ವಯಪರಿಯಞಾಣಾನಿ ಪನ ಠಪೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬಲೋಕಿಯಪಞ್ಞಾಞಾಣನ್ತಿ ಸಮ್ಮತತ್ತಾ ಸಮ್ಮುತಿಮ್ಹಿ ಞಾಣನ್ತಿ **ಸಮ್ಮುತಿಞಾಣಂ** ನಾಮ।

ಆಚಯಚತುಕ್ಕೇ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲೇ ಪಞ್ಞಾ **ಆಚಯಾಯ ನೋ ಅಪಚಯಾಯ।** ಸಾ ಹಿ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಚಿನೋತಿ ಏವ, ನೋ ಅಪಚಿನೋತಿ। ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಪನ **ಅಪಚಯಾಯ ನೋ ಆಚಯಾಯ।** ರೂಪಾರೂಪಕುಸಲಪಞ್ಞಾ **ಆಚಯಾಯ ಚೇವ ಅಪಚಯಾಯ ಚ।** ಸಾ ಹಿ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಸೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಚ ತಮ್ಮೂಲಕೇ ಚ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮೇ ಅಪಚಿನೋತಿ। ಸೇಸಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಪಞ್ಞಾ **ನೇವಾಚಯಾಯ ನೋ ಅಪಚಯಾಯ।**

ನಿಬ್ಬಿದಾಚತುಕ್ಕೇ ರೂಪಾವಚರಪಠಮಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ **ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ನೋ ಪಟಿವೇಧಾಯ।** ಸಾ ಹಿ ಕಾಮವಿವೇಕೇನ ಪತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ಕಿಲೇಸನಿಬ್ಬಿದಾಯ ಪವತ್ತತಿ, ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಭಾವಂ ಪನ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ನೇವಾಭಿಞ್ಞಾಪಟಿವೇಧಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ **ಪಟಿವೇಧಾಯ ನೋ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ।** ಸಾ ಹಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಭಾವೇನಾಪಿ ಅಭಿಞ್ಞಾಭಾವಪ್ಪತ್ತಿಯಾಪಿ ಪಟಿವೇಧಾಯ ಸಂವತ್ತತಿ। ಪಠಮಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ ಏವ ನೀವರಣನಿಬ್ಬಿನ್ನತ್ತಾ ನೋ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ। ದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನಪಞ್ಞಾ ಪನ ಸೋಮನಸ್ಸಸಹಗತತಾಯ ಪಠಮಜ್ಝಾನಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ವಾ ಅವಿತಕ್ಕತಾಯ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಾ ವಾ ಕಾತಬ್ಬಾ। ಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾ ಪನ **ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ಚೇವ ಪಟಿವೇಧಾಯ ಚ।** ಏತ್ಥ ಹಿ ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧವಸೇನ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ಚೇವೇತಾಸಂ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿವೇಧಾಯ ಚ ಸಂವತ್ತನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾ ಪಞ್ಞಾ **ನೇವ ನಿಬ್ಬಿದಾಯ ನೋ ಪಟಿವೇಧಾಯ।**

ಹಾನಭಾಗಿಯಚತುಕ್ಕೇ ಹಾನಂ ಭಜತೀತಿ **ಹಾನಭಾಗಿನೀ,** ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ। **ನಿಬ್ಬೇಧೋ**ತಿ ಚೇತ್ಥ ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ತನ್ನಿಬ್ಬತ್ತಕವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕತ್ತಾ। **ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿನೀ**ತಿ ಚತೂಸುಪಿ ಠಾನೇಸು ರೂಪಾರೂಪಕುಸಲಪಞ್ಞಾವ ವುತ್ತಾ। ತಾನಿ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಸಭಾವಾ ಪರಿಹಾಯಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಓರೋಹಣಪಚ್ಚಯಭೂತಾ **ಹಾನಭಾಗಿನೀ।** ಉಪನಿಜ್ಝಾನಪಚ್ಚಯಭೂತಾ **ವಿಸೇಸಭಾಗಿನೀ,** ತಂ ಪನ ಝಾನನಿಕನ್ತಿಯಾ ಬಲವತಾಯ ವಿಸೇಸಂ, ಹಾನಿಂ ವಾ ಅನುಸ್ಸಕ್ಕಿತ್ವಾ ಠಿತಿಕೋಟ್ಠಾಸಿಕಾ **ಠಿತಿಭಾಗಿನೀ,** ಅರಿಯಮಗ್ಗಪದಟ್ಠಾನವಿಪಸ್ಸನಾಪಾದಕಭೂತಾವ **ನಿಬ್ಬೇಧಭಾಗಿನೀ** ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಅತ್ಥಧಮ್ಮನಿರುತ್ತಿಪಟಿಭಾನಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾವ। **ಚತಸ್ಸೋ ಪಟಿಪದಾ**ತಿ ದುಕ್ಖಾಪಟಿಪದಾದನ್ಧಾಭಿಞ್ಞಾದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾವ। **ಚತ್ತಾರಿ ಆರಮ್ಮಣಾನೀ**ತಿ ಪರಿತ್ತಾ, ಪರಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಾತಿಆದಿಕಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾವ। ಜರಾಮರಣಾದಿಚತುಕ್ಕೇಸುಪಿ ಮಗ್ಗಞಾಣವಸೇನೇವ ಚತಸ್ಸೋ ಯೋಜನಾ ವುತ್ತಾ।

ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ಚತುಕ್ಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಪಞ್ಚಕೇಸು ಪನ **ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ**ತಿ ಪೀತಿಫರಣತಾ ಸುಖಫರಣತಾ ಚೇತೋಫರಣತಾ ಆಲೋಕಫರಣತಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನಿಮಿತ್ತನ್ತಿ ಏವಂ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಞಾಣಙ್ಗೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಸಮಾಧಿ। ತತ್ಥ ಪೀತಿಂ ಫರಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ದ್ವೀಸು ಝಾನೇಸು ಪಞ್ಞಾ **ಪೀತಿಫರಣತಾ** ನಾಮ, ಸುಖಂ ಫರಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ತೀಸು ಝಾನೇಸು ಪಞ್ಞಾ **ಸುಖಫರಣತಾ** ನಾಮ। ಪರೇಸಂ ಚೇತೋಫರಮಾನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಂ **ಚೇತೋಫರಣತಾ** ನಾಮ। ಆಲೋಕಫರಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣಂ **ಆಲೋಕಫರಣತಾ** ನಾಮ। ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ **ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನಿಮಿತ್ತಂ** ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ ಪೀತಿಫರಣತಾ, ಸುಖಫರಣತಾ ಚ ದ್ವೇ ಪಾದಾ ವಿಯ, ಚೇತೋಫರಣತಾ, ಆಲೋಕಫರಣತಾ ಚ ದ್ವೇ ಹತ್ಥಾ ವಿಯ, ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣನಿಮಿತ್ತಂ ಸೀಸಂ ವಿಯ, ಅಭಿಞ್ಞಾಪಾದಕಜ್ಝಾನಂ ಮಜ್ಝಿಮಕಾಯೋ ವಿಯ। ಇತಿ ಭಗವಾ ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕಂ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿಂ ಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗಸಮ್ಪನ್ನಂ ಪುರಿಸಂ ವಿಯ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತಿ। ಇಮಿನಾ ಚ ಸಮಾಧಿನಾ ಅಙ್ಗಾನಿ ಪಞ್ಚ ಞಾಣಙ್ಗಾನಿ ವುತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಪಞ್ಚಞಾಣಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀತಿ –

> ‘‘‘ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸುಖೋ ಚೇವ ಆಯತಿಞ್ಚ ಸುಖವಿಪಾಕೋ’ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ‘ಅಯಂ ಸಮಾಧಿ ಅರಿಯೋ ನಿರಾಮಿಸೋ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಮಹಾಪುರಿಸಸೇವಿತೋ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಸನ್ತೋ ಪಣೀತೋ ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಲದ್ಧೋ ಏಕೋದಿಭಾವಾಧಿಗತೋ ನ ಸಸಙ್ಖಾರನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾರಿತಗತೋ’ತಿ…ಪೇ॰… ‘ಸೋ ಖೋ ಪನಾಹಂ ಇಮಂ ಸಮಾಧಿಂ ಸತೋವ ಸಮಾಪಜ್ಜಾಮಿ, ಸತೋ ವುಟ್ಠಹಾಮೀ’ತಿ ಪಚ್ಚತ್ತಞ್ಞೇವ ಞಾಣಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ’’ತಿ (ವಿಭ॰ ೮೦೪) –

ಏವಂ **ಪಾಳಿಯಂ** ವುತ್ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇಹಿ ಯುತ್ತೋ ಅರಹತ್ತಫಲಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮಾಪತ್ತಿಫಲಸಮಾಧಿ। ಸೋ ಏವಂ ಹಿ ಅಪ್ಪಿತಪ್ಪಿತಕ್ಖಣೇ ಸುಖತ್ತಾ **ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸುಖೋ,** ಪುರಿಮೋ ಪುರಿಮೋ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಸ್ಸ ಸಮಾಧಿಸುಖಸ್ಸ ಚೇವ ಅತ್ತನಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪಿತಮ್ಪಿ ಪಣೀತರೂಪೇನ ಫುಟ್ಠಸಕಲಕಾಯತಾಯ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿತೋ ವುಟ್ಠಿತಕಾಲೇ ಅತಿಪಣೀತಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಸುಖಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯತ್ತಾ **ಆಯತಿಂ ಸುಖವಿಪಾಕೋ** ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇಮಿನಾಪಿ ಪರಿಯಾಯೇನ ಆಯತಿಂ ಸುಖವಿಪಾಕೋತಿ ಏಕಂ ಅಙ್ಗಂ, ಕಿಲೇಸೇಹಿ ಆರಕತ್ತಾ **ಅರಿಯೋ** ಕಾಮಾಮಿಸವಟ್ಟಾಮಿಸಲೋಕಾಮಿಸಾನಂ ಅಭಾವಾ **ನಿರಾಮಿಸೋ**ತಿ ಏಕಂ, ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಮಹಾಪುರಿಸೇಹಿ ಸೇವಿತತ್ತಾ ಅಕಾಪುರಿಸಸೇವಿಸೋತಿ ಏಕಂ, ಅಙ್ಗಾರಮ್ಮಣೇ ಸನ್ತತಾಯ, ಸಬ್ಬಕಿಲೇಸದರಥಸನ್ತತಾಯ ಚ **ಸನ್ತೋ** ಅತಪ್ಪನೀಯಟ್ಠೇನ **ಪಣೀತೋ** ಕಿಲೇಸಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಿಭಾವಸ್ಸ ಲದ್ಧತ್ತಾ **ಪಟಿಪಸ್ಸದ್ಧಲದ್ಧೋ** ಏಕೋದಿಭಾವೇನ ಚ ಅಧಿಗತೋ ಅಪ್ಪಗುಣಸಾಸವಸಮಾಧಿ ವಿಯ ಸಸಙ್ಖಾರೇನ ಸಪ್ಪಯೋಗೇನ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮೇ ನಿಗ್ಗಯ್ಹ ಕಿಲೇಸೇ ವಾರೇತ್ವಾ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ **ನ ಸಸಙ್ಖಾರನಿಗ್ಗಯ್ಹವಾರಿತಗತೋ**। ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸಾಯಂ ಸಮಾಧೀತಿ ಏವಂ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಸತಿವೇಪುಲ್ಲಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಯಥಾಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಕಾಲವಸೇನ ಇಮಂ ಸಮಾಧಿಂ ಸತೋವ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ಉಟ್ಠಹತಿ ಚಾತಿ ಏಕಮಙ್ಗನ್ತಿ ಇಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಅಙ್ಗೇಹಿ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಯುತ್ತತ್ತಾ ‘‘ಪಞ್ಚಞಾಣಿಕೋ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧೀ’’ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ಪಞ್ಚಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಛಕ್ಕೇ **ಛಸು ಅಭಿಞ್ಞಾಸು ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ಇದ್ಧಿವಿಧೇ ಞಾಣಂ, ದಿಬ್ಬಸೋತಧಾತುಯಾ ಞಾಣಂ, ಚೇತೋಪರಿಯೇ ಞಾಣಂ, ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತಿಯಂ ಞಾಣಂ, ಚುತೂಪಪಾತೇ ಞಾಣಂ, ಆಸವಾನಂ ಖಯೇ ಞಾಣನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ಛಳಭಿಞ್ಞಾಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ ಞಾಣಾನಿ। ತೇಸು ಪಚ್ಛಿಮಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ, ಸೇಸಾನಿ ರೂಪಾವಚರಪಞ್ಚಮಜ್ಝಾನಿಕಾನೀತಿ।

ಛಕ್ಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಸತ್ತಕೇ **ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣವತ್ಥೂನೀ**ತಿ ‘‘ಅವಿಜ್ಜಾಪಚ್ಚಯಾ ಸಙ್ಖಾರಾ’’ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಂ ಏಕಂ, ‘‘ಅಸತಿ ಅವಿಜ್ಜಾಯ ನತ್ಥಿ ಸಙ್ಖಾರಾ’’ತಿ ಏಕನ್ತಿ ದ್ವೇ ಞಾಣಾನಿ, ಏವಂ ಅತೀತೇಪಿ ದ್ವೇ, ಅನಾಗತೇಪಿ ದ್ವೇತಿ ಛ, ತಂ ಛಬ್ಬಿಧಮ್ಪಿ ಞಾಣಂ ‘‘ಖಯಧಮ್ಮ’’ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತ ಞಾಣಾನಿ। ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಜಾತಿಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಚಾತಿ ಏವಂ ಏಕಾದಸಸು ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಕಾಲತ್ತಯೇಪಿ ಅನ್ವಯಬ್ಯತಿರೇಕಞಾಣಂ ತೇಸಂ ವಯದಸ್ಸನಞಾಣಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಕತ್ವಾ ಸತ್ತಸತ್ತತಿ ಞಾಣಾನಿ।

ಸತ್ತಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ಅಟ್ಠಕಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ನವಕೇ **ನವಸು ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಪಞ್ಞಾ**ತಿ ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಅನುಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ವಿಹಾತಬ್ಬತೋ ಉಪ್ಪಾದೇತಬ್ಬತೋ ಅನುಪುಬ್ಬವಿಹಾರಸಙ್ಖಾತಾಸು ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಟ್ಠ ಪಞ್ಞಾ ಚೇವ ತದನನ್ತರಂ ನಿರೋಧಂ ಫುಸಿತ್ವಾ ವುಟ್ಠಿತಸ್ಸ ನಿರೋಧಂ ಸನ್ತತೋ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಞ್ಚಾತಿ ನವ।

ನವಕಂ ನಿಟ್ಠಿತಂ।

ದಸಕೇ **ತಥಾಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಥಾ ವಿಪಸ್ಸೀಆದಯೋ ಪುಬ್ಬಕಾ ಇಸಯೋ ಆಗತಾ, ತಥಾ ಆಗತಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಸ್ಸ। **ತಥಾಗತಬಲಾನೀ**ತಿ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಾನಿ ತಥಾಗತಸ್ಸೇವ ಬಲಾನಿ, ಯಥಾ ವಾ ಪುಬ್ಬಬುದ್ಧಾನಂ ಬಲಾನಿ ಪುಞ್ಞುಸ್ಸಯಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಆಗತಾನಿ, ತಥಾ ಆಗತಾನಿ ಬಲಾನೀತಿಪಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ದುವಿಧಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಬಲಂ ಕಾಯಬಲಂ, ಞಾಣಬಲಞ್ಚ। ತೇಸು **ಕಾಯಬಲಂ** ಹತ್ಥಿಕುಲಾನುಸಾರೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ ಪೋರಾಣೇಹಿ -

"ಕಾಳಾವಕಞ್ಚ ಗಙ್ಗೇಯ್ಯಂ, ಪಣ್ಡರಂ ತಮ್ಬಪಿಙ್ಗಲಂ।
ಗನ್ಧಮಙ್ಗಲಹೇಮಞ್ಚ, ಉಪೋಸಥಛದ್ದನ್ತಿಮೇ ದಸಾ"ತಿ॥ (ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೬೦; ಮ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧೪೮; ಸಂ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೨೨; ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೨೧; ಉದಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೫; ಬು॰ ವಂ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೩೯; ಪಟಿ॰ ಮ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೨.೨.೪೪; ಚೂಳನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೮೧)।

ಇಮಾನಿ ಹಿ ದಸ ಹತ್ಥಿಕುಲಾನಿ। ತತ್ಥ **ಕಾಳಾವಕ**ನ್ತಿ ಪಕತಿಹತ್ಥಿಕುಲಂ, ಯಂ ದಸನ್ನಂ ಪುರಿಸಾನಂ ಕಾಯಬಲಂ, ತಂ ಏಕಸ್ಸ ಕಾಳಾವಕಹತ್ಥಿನೋ ಬಲಂ, ಯಂ ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಬಲಂ, ತಂ ಏಕಸ್ಸ ಗಙ್ಗೇಯ್ಯಸ್ಸ, ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಪಣ್ಡರಸ್ಸ, ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ತಮ್ಬಸ್ಸ, ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಪಿಙ್ಗಲಸ್ಸ, ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಗನ್ಧಹತ್ಥಿನೋ, ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಮಙ್ಗಲಸ್ಸ, ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಹೇಮಸ್ಸ, ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಉಪೋಸಥಸ್ಸ, ತೇಸಂ ದಸನ್ನಂ ಬಲಂ ಛದ್ದನ್ತಸ್ಸ, ಯಂ ದಸನ್ನಂ ಛದ್ದನ್ತಾನಂ ಬಲಂ, ತಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ನಾರಾಯಣಬಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತದೇತಂ ಪಕತಿಹತ್ಥಿಗಣನಾಯ ಹತ್ಥೀನಂ **ಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಂ**, ಪುರಿಸಗಣನಾಯ ದಸನ್ನಂ ಪುರಿಸಕೋಟಿಸಹಸ್ಸಾನಂ ಬಲಂ ಹೋತಿ। ಇದಂ ತಾವ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಕಾಯಬಲಂ। ಯಾನಿ ಪನ ದಸಬಲಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಾದೀನಿ ಅನೇಕಾನಿ ಞಾಣಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಏತಂ **ಞಾಣಬಲಂ** ನಾಮ। ಇಧಾಪಿ ಞಾಣಬಲಮೇವ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ। ಞಾಣಞ್ಹಿ ಅಕಮ್ಪಿಯಟ್ಠೇನ, ಉಪತ್ಥಮ್ಭನಟ್ಠೇನ ಚ ಬಲನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಯೇಹಿ ಬಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಯೇಹಿ ದಸಹಿ ಞಾಣಬಲೇಹಿ ಉಪೇತೋ। **ಆಸಭಣ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಸೇಟ್ಠಟ್ಠಾನಂ। ಅಪಿಚ ಗವಸತಜೇಟ್ಠಕೋ ಉಸಭೋ, ಗವಸಹಸ್ಸಜೇಟ್ಠಕೋ ವಸಭೋ। ವಜಸತಜೇಟ್ಠಕೋ ವಾ ಉಸಭೋ, ವಜಸಹಸ್ಸಜೇಟ್ಠಕೋ ವಸಭೋ, ಸಬ್ಬಗವಸೇಟ್ಠೋ ನಿಸಭೋ, ಸೇತೋ ಪಾಸಾದಿಕೋ ಮಹಾಭಾರವಹೋ ಸಬ್ಬಪರಿಸ್ಸಯಸಹೋ ಅಸನಿಸತಸದ್ದೇಹಿಪಿ ಅಕಮ್ಪನೀಯೋ ನಿಸಭೋ, ಸೋ ಇಧ **ಉಸಭೋ**ತಿ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಇದಮ್ಪಿ ಹಿ ತಸ್ಸ ಪರಿಯಾಯವಚನಂ। ಉಸಭಸ್ಸ ಇದನ್ತಿ ಆಸಭಂ। **ಠಾನ**ನ್ತಿ ತಸ್ಸ ನಿಸಭಬಲಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಚತೂಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪಥವಿಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಅಚಲಟ್ಠಾನಂ, ಇದಂ ಪನ ಆಸಭಂ ವಿಯಾತಿ **ಆಸಭಂ**। ಯಥೇವ ಹಿ ನಿಸಭಸಙ್ಖಾತೋ ಉಸಭೋ ಉಸಭಬಲೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚತೂಹಿ ಪಾದೇಹಿ ಪಥವಿಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಅಚಲಟ್ಠಾನೇನ ತಿಟ್ಠತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋಪಿ ಹಿ ದಸಬಲಸಮನ್ನಾಗತೋ ಚತುವೇಸಾರಜ್ಜಪಾದೇಹಿ ಅಟ್ಠಪರಿಸಪಥವಿಂ ಉಪ್ಪೀಳೇತ್ವಾ ಸದೇವಕೇ ಲೋಕೇ ಕೇನಚಿ ಅಪ್ಪಧಂಸಿಯೋ ಅಚಲೇನ ಠಾನೇನ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಞ್ಚೇಸ ಪಟಿಜಾನಾತಿ ಉಪಗಚ್ಛತಿ ನ ಪಚ್ಚಕ್ಖಾತಿ ಅತ್ತನಿ ಆರೋಪೇತಿ, ತೇನ ವುತ್ತಂ **"ಆಸಭಂ ಠಾನಂ ಪಟಿಜಾನಾತೀ"**ತಿ (ವಿಭ॰ ೭೬೦)।

ಪರಿಸಾಸೂತಿ ಅಟ್ಠಸು ಪರಿಸಾಸು। **ಸೀಹನಾದಂ ನದತೀ**ತಿ ಸೇಟ್ಠನಾದಂ ಅಭೀತನಾದಂ, ಸೀಹನಾದಸದಿಸಂ ವಾ ನಾದಂ ನದತಿ। ಅಯಮತ್ಥೋ ಸೀಹನಾದಸುತ್ತೇನ ದೀಪೇತಬ್ಬೋ। ಯಥಾ ವಾ ಸೀಹೋ ಸಹನತೋ ಚ ಹನನತೋ ಚ "ಸೀಹೋ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಏವಂ ತಥಾಗತೋಪಿ ಲೋಕಧಮ್ಮಾನಂ ಸಹನತೋ, ಪರಪ್ಪವಾದಾನಞ್ಚ ಹನನತೋ **"ಸೀಹೋ"**ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಸ್ಸ ನಾದಂ ನದತಿ।

ಬ್ರಹ್ಮಚಕ್ಕನ್ತಿಆದೀಸು **ಬ್ರಹ್ಮ**ನ್ತಿ ಉತ್ತಮಂ ವಿಸುದ್ಧಂ। **ಚಕ್ಕ**-ಸದ್ದೋ ಪನಾಯಂ "ಚತ್ತಾರಿಮಾನಿ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಚಕ್ಕಾನಿ, ಯೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ ದೇವಮನುಸ್ಸಾನ"ನ್ತಿಆದೀಸು (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೩೧) ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಂ ದಿಸ್ಸತಿ। "ಪಾದತಲೇಸು ಚಕ್ಕಾನಿ ಜಾತಾನೀ"ತಿಆದೀಸು (ದೀ॰ ನಿ॰ ೨.೩೫; ೩.೨೦೪; ಮ॰ ನಿ॰ ೨.೩೮೬) ಲಕ್ಖಣೇ। "ಚಕ್ಕಂವ ವಹತೋ ಪದ"ನ್ತಿ (ಧ॰ ಪ॰ ೧) ಏತ್ಥ ರಥಙ್ಗೇ। "ಚತುಚಕ್ಕಂ ನವದ್ವಾರ"ನ್ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯) ಏತ್ಥ ಇರಿಯಾಪಥೇ। "ಚಕ್ಕಂ ಪವತ್ತಯ ಸಬ್ಬಪಾಣಿನ"ನ್ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೭.೧೪೯) ಏತ್ಥ ದಾನೇ। "ದಿಬ್ಬಂ ಚಕ್ಕರತನಂ ಪಾತುರಹೋಸೀ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೮೫) ಏತ್ಥ ರತನಚಕ್ಕೇ। "ಇಚ್ಛಾಹತಸ್ಸ ಪೋಸಸ್ಸ, ಚಕ್ಕಂ ಭಮತಿ ಮತ್ಥಕೇ"ತಿ (ಜಾ॰ ೧.೧.೧೦೪; ೧.೫.೧೦೩) ಏತ್ಥ ಉರಚಕ್ಕೇ। "ಖುರಪರಿಯನ್ತೇನ ಚೇಪಿ ಚಕ್ಕೇನಾ"ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೧೬೬) ಏತ್ಥ ಪಹರಣಚಕ್ಕೇ। "ಅಸನಿಚಕ್ಕ"ನ್ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೩.೬೧; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೬೨) ಏತ್ಥ ಅಸನಿಮಣ್ಡಲೇ। "ಮಯಾ ಪವತ್ತಿತಂ ಚಕ್ಕ"ನ್ತಿ (ಸು॰ ನಿ॰ ೫೬೨) ಏತ್ಥ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕೇ। ಇಧ ಪನ ಧಮ್ಮಚಕ್ಕೇ ಪವತ್ತತಿ।

ಧಮ್ಮಚಕ್ಕಞ್ಚ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ ಪಟಿವೇಧಞಾಣಞ್ಚ ದೇಸನಾಞಾಣಞ್ಚ। ತತ್ಥ ಪಞ್ಞಾಪಭಾವಿತಂ ಅತ್ತನೋ ಅರಿಯಫಲಾವಹಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ **ಪಟಿವೇಧಞಾಣಂ,** ಕರುಣಾಪಭಾವಿತಂ ಸಾವಕಾನಂ ಅರಿಯಫಲಾವಹಂ ಕಾಮಾವಚರಂ **ದೇಸನಾಞಾಣಂ,** ಉಭಯಮ್ಪಿ ಪನೇತಂ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಅಸಾಧಾರಣಂ ಬುದ್ಧಾನಞ್ಞೇವ ಓರಸಞಾಣಂ, ತಂ ಪವತ್ತೇತಿ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ ವಿಭಾವೇತಿ ವಿತ್ಥಾರಿಕಂ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಇದಾನಿ ಯಾನಿ ದಸ ಞಾಣಾನಿ ಆದಿತೋ "ತಥಾಗತಬಲಾನೀ"ತಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನಿ, ತಾನಿ ವಿತ್ಥಾರೇತುಂ **"ಕತಮಾನಿ ದಸ? ಇಧ ತಥಾಗತೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಠಾನಞ್ಚ ಠಾನತೋ**ತಿ ಕಾರಣಞ್ಚ ಕಾರಣತೋ। ಕಾರಣಂ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ಫಲಂ ತಿಟ್ಠತಿ ತದಾಯತ್ತವುತ್ತಿತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ಪವತ್ತತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। **ಅಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಾನತೋ**ತಿ ಅಕಾರಣಞ್ಚ ಅಕಾರಣತೋ। **ಯಮ್ಪೀ**ತಿ ಯೇನ ಞಾಣೇನ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಇದಮ್ಪಿ ಠಾನಾಠಾನಞಾಣಂ ತಥಾಗತಸ್ಸ ತಥಾಗತಬಲಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥ ಭಗವಾ ಠಾನಞ್ಚ ಠಾನತೋ, ಅಟ್ಠಾನಞ್ಚ ಅಟ್ಠಾನತೋ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ? ಅಟ್ಠಾನಮೇತಂ ಅನವಕಾಸೋ, ಯಂ ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ನಿಚ್ಚತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ…ಪೇ॰…

ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ಅತ್ತತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯ, ಮಾತರಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ಪಿತರಂ…ಪೇ॰… ಅರಹನ್ತಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇಯ್ಯ, ಪದುಟ್ಠಚಿತ್ತೇನ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಲೋಹಿತಂ ಉಪ್ಪಾದೇಯ್ಯ, ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದೇಯ್ಯ, ಅಞ್ಞಂ ಸತ್ಥಾರಂ ಉದ್ದಿಸೇಯ್ಯ, ಅಟ್ಠಮಂ ಭವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಪನೇತಂ ಸಬ್ಬಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ಠಾನಮೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ, ತಥಾ ಯಂ ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ತಥಾ ದ್ವೇ ರಾಜಾನೋ ಚಕ್ಕವತ್ತೀ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ಏಕೋ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಠಾನಮೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ ಪಜಾನಾತಿ, ತಥಾ ಯಂ ಕಾಯದುಚ್ಚರಿತಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ದುಚ್ಚರಿತಾನಂ ಇಟ್ಠೋ ವಿಪಾಕೋ, ಸುಚರಿತಾನಞ್ಚ ಅನಿಟ್ಠೋ ವಿಪಾಕೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ನೇತಂ ಠಾನಂ ವಿಜ್ಜತಿ, ತಬ್ಬಿಪರೀತೋ ಪನ ನೇಸಂ ವಿಪಾಕೋ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ಠಾನಮೇತಂ ವಿಜ್ಜತೀತಿ, ಯೇ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಯೇಸಂ ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತೂ ಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪಾದಾಯ, ತಂ ತಂ ಠಾನಂ, ಇತರೇ ಅಟ್ಠಾನನ್ತಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಏತ್ಥ ಪನಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾವಿನಿಚ್ಛಯೋ। “ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛೇಯ್ಯಾ”ತಿ ಇದಂ “ಏಕನ್ತಸುಖೀ ಅತ್ತಾ”ತಿಆದಿನಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೨೭) ದಿಟ್ಠಿವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಸುಖತೋ ಗಾಹಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತವಿಪಲ್ಲಾಸವಸೇನ ಪನ ಅರಿಯಸಾವಕೋಪಿ ಕಿಲೇಸಪರಿಳಾಹಾಭಿಭೂತೋ ಮತ್ತಹತ್ಥಿಪರಿತಾಸಿತೋ ವಿಯ, ಸುಚಿಕಾಮೋ ಗೂಥಕೂಪಂ ವಿಯ ಕಞ್ಚಿ ಸಙ್ಖಾರಂ ಸುಖತೋ ಉಪಗಚ್ಛತಿ, ಅತ್ತತೋ ಉಪಗಮನವಾರೇ ಕಸಿಣಾದಿಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಚ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ “ಸಙ್ಖಾರ”ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ **“ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮ”**ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಮಾತರನ್ತಿಆದೀಸು ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅರಿಯಸಾವಕೋ ಸೀಸಚ್ಛೇದಂ ಪಾಪುಣನ್ತೋಪಿ ಕುನ್ಥಕಿಪಿಲ್ಲಿಕಂ ಉಪಾದಾಯ ಪಾಣಾತಿಪಾತಂ, ಅದಿನ್ನಾದಾನಾದೀಸು ವಾ ಯಂಕಿಞ್ಚಿ ದುಚ್ಚರಿತಂ ಅಪಾಯಹೇತುಭೂತಂ ಕಾತುಂ ಭವನ್ತರೇಪಿ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವಸ್ಸ ಪನ ಮಹಾಸಾವಜ್ಜತಾದಸ್ಸನತ್ಥಮೇತ್ಥ ಪಞ್ಚಾನನ್ತರಿಯಾನೇವ ಉದ್ಧಟಾನಿ। ಸಾವಜ್ಜೋ ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನಭಾವೋ, ಯತ್ರ ಹಿ ನಾಮ ಆನನ್ತರಿಯಾನಿಪಿ ಕರಿಸ್ಸತೀತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಮನುಸ್ಸಭೂತಸ್ಸೇವ ಮನುಸ್ಸಭೂತಂ ಜನಿಕಂ ಮಾತರಂ, ಪಿತರಂ ವಾ ಅಪಿ ಪರಿವತ್ತಲಿಙ್ಗಂ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇನ್ತಸ್ಸ ಕಮ್ಮಂ ಆನನ್ತರಿಯಂ ಹೋತಿ। ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಂ ಪನ ಮಾತರಂ, ಪಿತರಂ ವಾ ಸಯಂ ವಾ ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತೋ ಮನುಸ್ಸಭೂತಂ, ತಿರಚ್ಛಾನಭೂತಂ ವಾ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇನ್ತೋ ಆನನ್ತರಿಯಂ ನ ಫುಸತಿ, ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಭಾರಿಯಂ, ಆನನ್ತರಿಯಂ ಆಹಚ್ಚೇವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಅರಹನ್ತಮ್ಪಿ ಮನುಸ್ಸಭೂತಮೇವ ಘಾತೇನ್ತೋ ಆನನ್ತರಿಯಂ ಫುಸತಿ। ತಸ್ಸ ಚ ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೇ ಪಹಾರಂ ದತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತಾ ತಸ್ಮಿಂ ತೇನೇವ ರೋಗೇನ ಮತೇಪಿ ಅರಹನ್ತಘಾತಕೋ ಹೋತಿ, ನ ಯಕ್ಖಭೂತಂ ಅರಹನ್ತಂ, ಸೇಸಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ವಾ ಮನುಸ್ಸಭೂತೇಪಿ ಘಾತೇನ್ತೋ, ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಆನನ್ತರಿಯಸದಿಸಂ ಹೋತಿ। ಯಂ ಪನ ಪುಥುಜ್ಜನಕಾಲೇ ದಿನ್ನಂ ದಾನಂ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ಪರಿಭುಞ್ಜತಿ, ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ತಂ ದಿನ್ನಂ ಹೋತಿ, ಸೇಸಅರಿಯಪುಗ್ಗಲೇ ಮಾರೇನ್ತಸ್ಸ ಆನನ್ತರಿಯಂ ನತ್ಥಿ, ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಗರುಕಂ ಹೋತಿ। ಏತ್ಥ ಚ ಏಳಕಾದಿಚತುಕ್ಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ - “ಏಳಕಂ ಮಾರೇಮೀ”ತಿ ಹಿ ಅಭಿಸನ್ಧಿನಾ ಏಳಕಟ್ಠಾನೇ ನಿಪನ್ನಂ ಮಾತರಂ, ಪಿತರಂ, ಅರಹನ್ತಂ ವಾ ಮಾರೇನ್ತೋ ಆನನ್ತರಿಯಂ ಫುಸತಿ, ಏಳಕಾಭಿಸನ್ಧಿನಾ ವಾ ಮಾತಾದಿಅಭಿಸನ್ಧಿನಾ ವಾ ಏಳಕಂ ಮಾರೇನ್ತೋ ಆನನ್ತರಿಯಂ ನ ಫುಸತಿ, ಮಾತಾದಿಅಭಿಸನ್ಧಿನಾ ತೇ ಏವ ಮಾರೇನ್ತೋ ಫುಸತೇವ। ಏಸ ನಯೋ ಚೋರಚತುಕ್ಕಾದೀಸುಪಿ।

ಲೋಹಿತುಪ್ಪಾದೇ ತಥಾಗತಸ್ಸ ಅಭೇಜ್ಜಕಾಯತಾಯ ಕುದ್ಧಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪರಸ್ಸ ಉಪಕ್ಕಮೇನ ಚಮ್ಮಚ್ಛೇದೋ, ಲೋಹಿತಪಗ್ಘರಣಂ ವಾ ನತ್ಥಿ, ದೇವದತ್ತೇನ ಪನ ಪವಿದ್ಧಸಿಲಾತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಗತಸಕ್ಖಲಿಕಪ್ಪಹಾರೇನ ವಿಯ ಸರೀರಸ್ಸ ಅನ್ತೋಯೇವ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನೇ ಯಥಾ ಖುದ್ದಿಕಮಕ್ಖಿಕಾಪಿವನಮತ್ತಮ್ಪಿ ಲೋಹಿತಂ ವಿಸಮಂ ಸಮೋಸರತಿ, ತಥಾ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಆನನ್ತರಿಯಂ ಹೋತಿ, ನ ಪನ ಜೀವಕಸ್ಸೇವ ಮುದುಚಿತ್ತೇನ ದುಟ್ಠಲೋಹಿತಂ ನೀಹರಿತ್ವಾ ಫಾಸುಕಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ , ಪುಞ್ಞಮೇವ ಪನಸ್ಸ ಹೋತಿ, ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಭಗವತಿ ಚೇತಿಯಂ ಭಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ, ಬೋಧಿಂ ಛಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ, ಧಾತೂಸು ಉಪಕ್ಕಮನ್ತಸ್ಸ ಚ ಆನನ್ತರಿಯಂ ನ ಹೋತಿ, ಕಮ್ಮಂ ಪನ ಆನನ್ತರಿಯಸದಿಸಂ ಹೋತಿ। ಬೋಧಿರುಕ್ಖಸ್ಸ ಪನ ಥೂಪಂ ವಾ ಸಧಾತುಕಂ ಪಟಿಮಂ ವಾ ಬಾಧಯಮಾನಂ ಸಾಖಂ, ಚೇತಿಯವತ್ಥುಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತಂ ಬೋಧಿಮೂಲಞ್ಚ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಹರಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಸಚೇಪಿ ಸಾಖಾಯ ನಿಲೀನಾ ಸಕುಣಾ ಚೇತಿಯೇ ವಚ್ಚಂ ಪಾತೇನ್ತಿ, ಛಿನ್ದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ। ಪರಿಭೋಗಚೇತಿಯತೋ ಹಿ ಸರೀರಚೇತಿಯಮೇವ ಮಹನ್ತತರಂ। ಧಾತುನಿಧಾನರಹಿತಂ ಪಟಿಮಾಘರಂ ವಾ ಬೋಧಿಘರಂ ವಾ ಬಾಧೇನ್ತಂ ಸಾಖಂ ಛಿನ್ದಿತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಓಜೋಹರಣಸಾಖಂ, ಪನಸ್ಸ ಪೂತಿಟ್ಠಾನಂ ವಾ ಛಿನ್ದಿತುಂ ವಟ್ಟತಿ, ಸರೀರಪಟಿಜಗ್ಗನೇ ವಿಯ ಪುಞ್ಞಮೇವ ಹೋತಿ।

ಸಙ್ಘಭೇದೇ ಸಮಾನಸಂವಾಸಸೀಮಾಯ ಸಮಾನಸಂವಾಸಕೇ ಸಙ್ಘೇ ಏಕತೋ ಠಿತೇ ವಿಸುಂ ವಗ್ಗಸಙ್ಘಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದನ್ತಸ್ಸ ಸಙ್ಘಭೇದೋ ಹೋತಿ ಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಞ್ಚ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಪಞ್ಚಹಿ, ಉಪಾಲಿ, ಆಕಾರೇಹಿ ಸಙ್ಘೋ ಭಿಜ್ಜತಿ। ಕತಮೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ? ಕಮ್ಮೇನ ಉದ್ದೇಸೇನ ವೋಹರನ್ತೋ ಅನುಸ್ಸಾವನೇನ ಸಲಾಕಗ್ಗಾಹೇನಾ”ತಿ (ಪರಿ॰ ೪೫೮)। ತತ್ಥ **ಕಮ್ಮೇನಾ**ತಿ ಅಪಲೋಕನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಅಞ್ಞತರೇನ ಕಮ್ಮೇನ। **ಉದ್ದೇಸೇನಾ**ತಿ ಪಾತಿಮೋಕ್ಖುದ್ದೇಸೇನ। **ವೋಹರನ್ತೋ** ಕಥಯನ್ತೋ ತಾಹಿ ತಾಹಿ ಉಪಪತ್ತೀಹಿ “ಅಧಮ್ಮಂ ಧಮ್ಮೋ”ತಿಆದೀನಿ ಅಟ್ಠಾರಸ ಭೇದಕರವತ್ಥೂನಿ ದೀಪೇನ್ತೋ। **ಅನುಸ್ಸಾವನೇನಾ**ತಿ “ನನು ತುಮ್ಹೇ ಜಾನಾಥ ಮಯ್ಹಂ ಬಹುಸ್ಸುತಾದಿಭಾವಂ, ಕಥಂ ಹಿ ನಾಮ ಮಾದಿಸೋ ಉದ್ಧಮ್ಮಂ ಉಬ್ಬಿನಯಂ ಸತ್ಥುಸಾಸನಂ ಗಾಹೇಯ್ಯ, ಕಿಮಹಂ ಅಪಾಯತೋ ನ ಭಾಯಾಮೀ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಕಣ್ಣಮೂಲೇ ವಚೀಭೇದಂ ಕತ್ವಾ ಅನುಸ್ಸಾವನೇನ। **ಸಲಾಕಗ್ಗಾಹೇನಾ**ತಿ ಏವಂ ವೋಹಾರಾನುಸ್ಸಾವನೇಹಿ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭೇತ್ವಾ ಅನಿವತ್ತಿಧಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ “ಗಣ್ಹಥ ಇಮಂ ಸಲಾಕ”ನ್ತಿ ಸಲಾಕಗ್ಗಾಹೇನ।

ಏತ್ಥ ಚ ಕಮ್ಮಮೇವ ಉದ್ದೇಸೋ ವಾ ಪಮಾಣಂ, ವೋಹಾರಾನುಸ್ಸಾವನಸಲಾಕಗ್ಗಾಹಾ ಪನ ಪುಬ್ಬಭಾಗಾ। ತೇಸು ನಿಪ್ಫನ್ನೇಸುಪಿ ಅಭಿನ್ನೋವ ಹೋತಿ ಸಙ್ಘೋ। ಯದಾ ಪನ ವೋಹಾರಾನುಸ್ಸಾವನೇಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ವಾ ಅತಿರೇಕೇ ವಾ ಭಿಕ್ಖೂ ಸಲಾಕಂ ಗಾಹೇತ್ವಾ ವಗ್ಗಂ ಸಙ್ಘಂ ಗಹೇತ್ವಾ ವಿಸುಂ ಕಮ್ಮಂ ವಾ ಉದ್ದೇಸಂ ವಾ ಕರೋತಿ, ತದಾ ಸಙ್ಘೋ ಭಿನ್ನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಅಭೇದಪುರೇಕ್ಖಾರಸ್ಸ ಪನ ಸಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾಯ ವಟ್ಟತಿ। ಸಮಗ್ಗಸಞ್ಞಾಯ ಹಿ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ನೇವ ಭೇದೋ ಹೋತಿ, ನ ಆನನ್ತರಿಯಂ, ತಥಾ ತತೋ ಊನಪರಿಸಾಯ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ। ವುತ್ತಞ್ಹೇತಂ “ಏಕತೋ, ಉಪಾಲಿ, ಚತ್ತಾರೋ ಹೋನ್ತಿ ಏಕತೋ ಚತ್ತಾರೋ, ನವಮೋ ಅನುಸ್ಸಾವೇತೀ”ತಿಆದಿ (ಚೂಳವ॰ ೩೫೧)।

ಇಮೇಸು ಪನ ಪಞ್ಚಸು ಆನನ್ತರಿಯೇಸು ಸಙ್ಘಭೇದೋ ವಚೀಕಮ್ಮಂ, ಸೇಸಾನಿ ಕಾಯಕಮ್ಮಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನೇವ ಖೋ ತಾನಿ ಕಾಯದ್ವಾರತೋಪಿ ವಚೀದ್ವಾರತೋಪಿ ಸಮುಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಸಙ್ಘಭೇದೋಪಿ ಹಿ ಹತ್ಥಮುದ್ದಾಯ ಭೇದಂ ಕರೋನ್ತಸ್ಸ ಕಾಯದ್ವಾರತೋಪಿ ಸಮುಟ್ಠಾತಿ, ಸಙ್ಘಭೇದೋ ಚೇತ್ಥ ಕಪ್ಪಟ್ಠಿತಿಯೋ। ಕಪ್ಪವಿನಾಸೇ ಏವ ಹಿ ಸಙ್ಘಭೇದತೋ ಮುಚ್ಚತಿ, ಸೇಸಾನಂ ಪನ ತಥಾ ನಿಯಮೋ ನತ್ಥಿ। ಯೇನ ಚ ಪಞ್ಚಪೇತಾನಿ ಕಮ್ಮಾನಿ ಕತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಸಙ್ಘಭೇದೋವ ನಿರಯೇ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಸೇಸಾನಿ "ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ನಾಹೋಸಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ಏವಮಾದೀಸು ಸಙ್ಖ್ಯಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಸಙ್ಘಭೇದಾಭಾವೇ ಲೋಹಿತುಪ್ಪಾದೋ, ತದಭಾವೇ ಅರಹನ್ತಘಾತೋ , ತದಭಾವೇ ಮಾತುಘಾತೋ, ಪಿತುಘಾತೋ ವಾ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸೀಲಸಮ್ಪನ್ನತರೇ। ಪುರಿಮಾನಿ ಚೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಗಹಟ್ಠಪಬ್ಬಜಿತಾನಂ ಸಾಧಾರಣಾನಿ, ಸಙ್ಘಭೇದೋ ಪನ ಪಕತತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋವ, ಅಸಾಧಾರಣೋ ಅಞ್ಞೇಸಂ, ಭಿಕ್ಖುನೀಪಿ ಹಿ ಸಙ್ಘಂ ನ ಭಿನ್ದತಿ, ಪಗೇವ ಇತರೇ। ಪಞ್ಚಪಿ ಚೇತಾನಿ ದುಕ್ಖವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿ, ದೋಸಮೂಲಾನಿ ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಅಟ್ಠಮಂ ಭವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇಯ್ಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ಅಟ್ಠಮಭವಾಗಹಣಂ ಕೇನ ನಿಯಾಮಿತನ್ತಿ? ವಿಪಸ್ಸನಾಯ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಸಾ ತಿಕ್ಖಾ, ಸೋ ಏಕಂ ಏವ ಭವಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ **ಏಕಬೀಜೀ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಮನ್ದಾ, ಸೋ ದುತಿಯೇ…ಪೇ॰… ಛಟ್ಠೇ ವಾ ಭವೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ **ಕೋಲಂಕೋಲೋ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಅತಿಮನ್ದಾ, ಸೋ ಸತ್ತಮಂ ಭವಂ ನಾತಿಕ್ಕಮತಿ, ತತ್ಥ ನಿಯಮೇನ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಿತ್ವಾ **ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ಸಚೇಪಿ ಹಿಸ್ಸ ಸತ್ತಮೇ ಭವೇ ನಿದ್ದಂ ಓಕ್ಕನ್ತಸ್ಸ ಮತ್ಥಕೇ ಅಸನಿ ವಾ ಪಬ್ಬತಕೂಟೋ ವಾ ಪತೇಯ್ಯ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಕಾಲೇ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ। ಉತ್ತಮಕೋಟಿಯಾ ಹಿ ಸತ್ತಮಭವಾನತಿಕ್ಕಮನಞ್ಞೇವ ಸನ್ಧಾಯೇವ "ನಿಯತೋ ಸಮ್ಬೋಧಿಪರಾಯಣೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೭; ೨.೧೩೯; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೫.೯೯೮) ವುತ್ತೋತಿ।

ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ ದ್ವೇ ಅರಹನ್ತೋ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾತಿಆದೀಸು ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳಸಙ್ಖಾತಂ ಜಾತಿಖೇತ್ತಂ ಏಕಾ ಲೋಕಧಾತು ನಾಮ ಆಣಾವಿಸಯಖೇತ್ತೇಸು ಬುದ್ಧುಪ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾಯ ಏವಾಭಾವತೋ। ತತ್ಥ ದ್ವಿನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪಟಿಸೇಧಂ ಅಕತ್ವಾ ಜಾತಿಖೇತ್ತೇ ಏವ ಕತೋ। ಠಪೇತ್ವಾ ಇಮಂ ಚಕ್ಕವಾಳಂ ಅಞ್ಞಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಬುದ್ಧಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಬುದ್ಧತ್ತಹೇತೂನಂ ಅನಾದಿಬುದ್ಧಪರಮ್ಪರಾದೀನಂ ತಥಾಭಾವಾ। ತತೋ ಏವ ಹಿ ಸತ್ತಾ ನಿರವಸೇಸತೋ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ನ ಪಾಪುಣನ್ತಿ। ಯದಿ ಹಿ ಸಬ್ಬಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ಸಬ್ಬೇ ಸತ್ತಾ ಇತೋ ಪುಬ್ಬೇ ನಿರವಸೇಸತೋ ನಿಬ್ಬುತಿಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯುಂ, ನ ಚ ತಂ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನಾದಿಬುದ್ಧಪರಮ್ಪರಾಯ ವಿವಟ್ಟೂಪನಿಸ್ಸಯಸಮ್ಪನ್ನಾನಂ ನಿವಾಸಭೂತೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತೇ ಚೇತ್ಥಾಪಿ ದುಲ್ಲಭಾ, ತೇಸಂ ದುಲ್ಲಭತ್ತಾ ಏವೇತ್ಥ ಕಪ್ಪಾನಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಮ್ಪಿ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದರಹಿತಂ ಹೋತಿ। ಯದಿ ಚ ತೇ ಸುಲಭಾ ಭವೇಯ್ಯುಂ, ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಿವಟ್ಟಟ್ಠಾಯಿಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯೇ ಚತುಸಟ್ಠಿಬುದ್ಧಾನಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಸಕ್ಕಾ ಭವೇಯ್ಯ ಅನ್ತರಕಪ್ಪಸ್ಸ ಬುದ್ಧನ್ತರತ್ತಾ। ಭದ್ದಕಪ್ಪೇಸು ಚೇತ್ಥ ಪಞ್ಚ ಬುದ್ಧಾ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಕಥಂ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ದುಲ್ಲಭತರಾ ಚಕ್ಕವಾಳನ್ತರೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ಬುದ್ಧಾನಞ್ಚ ದುಲ್ಲಭತಾ ಕಾರಣದುಲ್ಲಭತಾಯ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ? ಏತ್ಥಾಪಿ ನ ದೇವಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸು, ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಏವ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಏತ್ಥೇವ ಸಬ್ಬಸೋ ತಿವಿಧಸದ್ಧಮ್ಮಾಧಾರಸ್ಸ ಸಙ್ಘರತನಸ್ಸ ಪಾತುಭಾವತೋ, ಇತರಲೋಕೇಸು ನಿರವಸೇಸತೋ ಪಕಾರಾಸಮ್ಭವತೋ ಚ।

ಯದಿ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ದೇವಲೋಕಾದೀಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ, ಮನುಸ್ಸಾ ಭಯೇನ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಮೇವ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಪಗೇವ ಧಮ್ಮಸವನಪಬ್ಬಜ್ಜಾದಿಂ ಕಾತುಂ, ತೇನೇವ ಅಮ್ಹಾಕಂ ಬೋಧಿಸತ್ತೋ ಅತ್ತನೋ ರೂಪಕಾಯಾನುಭಾವಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪನ್ನಅಮನುಸ್ಸಸಙ್ಕಾಕುತೂಹಲಂ ಜನಂ ನಿಜ್ಝಾಪೇತುಂ ಉತ್ತಾನಸೇಯ್ಯಕಾದಿನಿಯಾಮೇನ ವಡ್ಢಿತ್ವಾ ದಾರಪರಿಗ್ಗಹಾದಿಂ ಅಕಾಸಿ, ಏವಂ ಕತ್ವಾ ಪಬ್ಬಜಿತಮ್ಪಿ ನಂ ರಾಜಗಹೇ ಪಿಣ್ಡಾಯ ಪವಿಸಿತ್ವಾ ಪಣ್ಡವಪಬ್ಬತಪಸ್ಸೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಪಿಣ್ಡಪಾತಂ ಪರಿಭುಞ್ಜನ್ತಂ ಬಿಮ್ಬಿಸಾರೋ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಮನುಸ್ಸಭಾವಂ ವಿಚಿನಿತ್ವಾವ ಉಪಸಙ್ಕಮಿತುಂ ವಿಸಹಿ, ನೋ ಅಞ್ಞಥಾ। ಲೋಕನಿತ್ಥರಣತ್ಥಾಯ ಹಿ ಬುದ್ಧಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ಅತ್ತನೋ ಸಕ್ಕಾರಾದಿಅತ್ಥಾಯ, ತಸ್ಮಾ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥಾಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಜಮ್ಬುದೀಪೇ ಏವ, ತತ್ಥಾಪಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಮಜ್ಝಿಮಪದೇಸೇ ಏವ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ಬುದ್ಧಾವ, ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾ, ಅಗ್ಗಸಾವಕಮಹಾಸಾವಕಾ ಚ ಚಕ್ಕವತ್ತಿಆದಯೋ ಚ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಪುಞ್ಞವನ್ತಸತ್ತಾ ಏತ್ಥೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಮಾತುಕುಚ್ಛಿಸ್ಮಿಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಗ್ಗಹಣತೋ ಪುರೇ ಪುಬ್ಬಂ ನಾಮ, ಧಾತುಅನ್ತರಧಾನತೋ ಪಚ್ಛಾ ಚರಿಮಂ ನಾಮ, ಉಭಿನ್ನಮನ್ತರಾ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ನಾಮ। ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನಿವಾರಿತಾ, ಧಾತುಅನ್ತರಧಾನೇ ಪನ ಜಾತೇ ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನ ನಿವಾರಿತಾ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ನ ನಿವಾರಿತಾ, ಅನ್ತರಕಪ್ಪಂ ಪನ ಖೇಪೇತ್ವಾವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಞ್ಚ ಹಿ ಅನ್ತರಧಾನಾನಿ ನಾಮ ಅಧಿಗಮಅನ್ತರಧಾನಂ ಪಟಿಪತ್ತಿಅನ್ತರಧಾನಂ ಪರಿಯತ್ತಿಅನ್ತರಧಾನಂ ಲಿಙ್ಗಅನ್ತರಧಾನಂ ಧಾತುಅನ್ತರಧಾನನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಅಧಿಗಮೋತಿ ಮಗ್ಗಫಲಾಭಿಞ್ಞಾಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯೋ, ಸೋ ಪರಿಹಾಯಮಾನೋ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿಹಾಯತಿ। ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ಹಿ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಮೇವ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತತೋ ಪರಂ ಅಭಿಞ್ಞಾ, ತಾಪಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತೋ ಅನಾಗಾಮಿನೋ, ತತೋ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸು ಧರನ್ತೇಸುಪಿ ಅಧಿಗಮೋ ಅನನ್ತರಹಿತೋವ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಕಸ್ಸ ಪನ ಸೋತಾಪನ್ನಸ್ಸ ಜೀವಿತಕ್ಖಯೇನ ಅಧಿಗಮೋ ಅನ್ತರಹಿತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇದಂ **ಅಧಿಗಮಅನ್ತರಧಾನಂ**।

ತತೋ ಮಗ್ಗಫಲಾನಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಅಸಕ್ಕೋನ್ತಾ "ನತ್ಥಿ ದಾನಿ ನೋ ಅರಿಯಧಮ್ಮಪಟಿವೇಧೋ"ತಿ ಝಾನವಿಪಸ್ಸನಾಸು ವೋಸಾನಂ ಆಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಕೋಸಜ್ಜಬಹುಲಾ ಚತುಪಾರಿಸುದ್ಧಿಸೀಲಮತ್ತಂ ರಕ್ಖನ್ತೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ಚೋದೇನ್ತಿ, ನ ಸಾರೇನ್ತಿ, ಅಕುಕ್ಕುಚ್ಚಕಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಖುದ್ದಾನುಖುದ್ದಕಾನಿ

ಮದ್ದನ್ತಿ, ತತೋ ಗರುಕಾಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಪಾರಾಜಿಕಮತ್ತಮೇವ ರಕ್ಖನ್ತಿ, ತೇಸು ಧರನ್ತೇಸುಪಿ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅನನ್ತರಹಿತಾವ ಹೋತಿ, ಪಚ್ಛಿಮಕಸ್ಸ ಪನ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಸೀಲಭೇದೇನ ವಾ ಜೀವಿತಕ್ಖಯೇನ ವಾ ಪಟಿಪತ್ತಿ ಅನ್ತರಹಿತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇದಂ **ಪಟಿಪತ್ತಿಅನ್ತರಧಾನಂ** ನಾಮ।

ಪರಿಯತ್ತೀತಿ ಸಾಟ್ಠಕಥಂ ತೇಪಿಟಕಂ ಬುದ್ಧವಚನಂ, ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ಅಧಮ್ಮಿಕೇಹಿ ಕಲಿಯುಗರಾಜಾದೀಹಿ ವಿಪನ್ನಸಸ್ಸಾದಿಸಮ್ಪತ್ತಿತಾಯ ಪಚ್ಚಯದಾಯಕಾ ದುಗ್ಗತಾ ಹೋನ್ತಿ, ಭಿಕ್ಖೂ ಚ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಕಿಲಮನ್ತಾ ಅನ್ತೇವಾಸಿಕೇ ಗಹೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ತತೋ ಅಟ್ಠಕಥಾ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಪಾಳಿವಸೇನೇವ ಪರಿಯತ್ತಿಂ ಧಾರೇನ್ತಿ, ತತೋ ಪಾಳಿಂ ಸಕಲಂ ಧಾರೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ಪಠಮಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಂ ಪರಿಹಾಯತಿ, ತಞ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಹಾಯನಂ ಮತ್ಥಕತೋ ಪಠಾಯ। ಪಠಮಮೇವ ಹಿ ಮಹಾಪಕರಣಂ ಪರಿಹಾಯತಿ, ತತೋ ಯಮಕಂ ಕಥಾವತ್ಥು ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿ ಧಾತುಕಥಾ ವಿಭಙ್ಗೋ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹೋ ಚ ಅನುಕ್ಕಮೇನ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ತತೋ ಮತ್ಥಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸುತ್ತನ್ತಪಿಟಕಂ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಪಠಮಂ ಹಿ ಅಙ್ಗುತ್ತರನಿಕಾಯೋ ಏಕಾದಸಕನಿಪಾತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವಏಕಕನಿಪಾತಾ ಪರಿಹಾಯತಿ, ತತೋ ಮತ್ಥಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಂಯುತ್ತನಿಕಾಯೋ, ಪಠಮಂ ಹಿ ಮಹಾವಗ್ಗೋ ಪರಿಹಾಯತಿ, ತತೋ ಸಳಾಯತನವಗ್ಗೋ ಖನ್ಧಕವಗ್ಗೋ ನಿದಾನವಗ್ಗೋ ಸಗಾಥಾವಗ್ಗೋತಿ, ಏವಂ ಮಜ್ಝಿಮನಿಕಾಯದೀಘನಿಕಾಯಾದಯೋ ಚ ಮತ್ಥಕತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪರಿಹಾಯನ್ತಿ, ತತೋ ವಿನಯಪಿಟಕಮೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ತಮ್ಪಿ ಪರಿವಾರತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಯಾವ ಮಹಾವಿಭಙ್ಗಾ ಪರಿಹಾಯತಿ, ತತೋ ಉಪೋಸಥಕ್ಖನ್ಧಕತೋ ಮಾತಿಕಾಮತ್ತಮೇವ ಧಾರೇನ್ತಿ, ತದಾಪಿ ಯಾವ ಚತುಪ್ಪದಿಕಾಪಿ ಗಾಥಾ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಪವತ್ತತಿ, ತಾವ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅನನ್ತರಹಿತಾವ ಹೋತಿ, ತಾಯ ಅನ್ತರಹಿತಾಯ ಪರಿಯತ್ತಿ ಅನ್ತರಹಿತಾ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇದಂ **ಪರಿಯತ್ತಿಅನ್ತರಧಾನಂ** ನಾಮ।

ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಗಚ್ಛನ್ತೇ ಕಾಲೇ ಪತ್ತಚೀವರಗ್ಗಹಣಾದಿಆಕಪ್ಪಂ ನ ಪಾಸಾದಿಕಂ ಹೋತಿ, ನಿಗಣ್ಠಾದಯೋ ವಿಯ ಅಲಾಬುಪತ್ತಾದಿಂ ಅಗ್ಗಬಾಹಾಯ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾಪಿ ಓಲಮ್ಬಿತ್ವಾಪಿ ಸಿಕ್ಕಾಯ ಓಲಗ್ಗೇತ್ವಾಪಿ ವಿಚರನ್ತಿ, ಚೀವರರಜನಮ್ಪಿ ನ ಸಾರುಪ್ಪಂ, ಓಟ್ಠಟ್ಠಿಕವಣ್ಣಂ ಕತ್ವಾ ಧಾರೇನ್ತಿ, ತತೋ ರಜನಮ್ಪಿ ಓವಟ್ಟಿಕವಿಜ್ಝನಮ್ಪಿ ನ ಹೋತಿ, ದಸಾ ಛೇತ್ವಾ ಪರಿಬ್ಬಾಜಕಾ ವಿಯ ಕಾಸಾವಮತ್ತಮೇವ ಧಾರೇನ್ತಿ, ತತೋ ಪರಿಕ್ಖೀಣೇ ಕಾಲೇ ಖುದ್ದಕಕಾಸಾವಖಣ್ಡಂ ಹತ್ಥೇ ವಾ ಗೀವಾಯ ವಾ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಕಸಿಕಮ್ಮಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ದಾರಭರಣಾದಿಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತದಾ ದಕ್ಖಿಣಂ ದೇನ್ತೋ ಜನೋ ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಏತೇಸಂ ದೇತಿ, ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಭಗವತಾ ವುತ್ತಂ "ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಖೋ ಪನಾನನ್ದ, ಅನಾಗತಮದ್ಧಾನಂ ಗೋತ್ರಭುನೋ ಕಾಸಾವಕಣ್ಠಾ ದುಸ್ಸೀಲಾ ಪಾಪಧಮ್ಮಾ, ತೇಸು ದುಸ್ಸೀಲೇಸು ಸಙ್ಘಂ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ದಾನಂ ದಸ್ಸನ್ತಿ, ತದಾಪಹಂ, ಆನನ್ದ, ಸಙ್ಘಗತಂ ದಕ್ಖಿಣಂ ಅಸಙ್ಖ್ಯೇಯ್ಯಂ ಅಪ್ಪಮೇಯ್ಯಂ ವದಾಮೀ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೩.೩೮೦)। ತತೋ "ಪಪಞ್ಚೋ ಏಸ, ಕಿಂ ಇಮಿನಾ ಅಮ್ಹಾಕ"ನ್ತಿ ತಂ ಕಾಸಾವಖಣ್ಡಂ ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅರಞ್ಞೇ ಖಿಪನ್ತಿ, ಏತಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಲಿಙ್ಗಂ ಅನ್ತರಹಿತಂ ನಾಮ ಹೋತಿ। ಇದಂ **ಲಿಙ್ಗಅನ್ತರಧಾನಂ** ನಾಮ।

ತತೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಂ ಅಲಭಮಾನಾ ಧಾತುಯೋ ಬುದ್ಧಾನಂ ಅಧಿಟ್ಠಾನಬಲೇನ ಸಕ್ಕಾರಸಮ್ಮಾನಲಬ್ಭಮಾನಕಟ್ಠಾನಂ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತತೋ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಲಭಮಾನಾ ಸಬ್ಬಧಾತುಯೋ ಮಹಾಬೋಧಿಮಣ್ಡಮೇವ ಗಮಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಸಾಸಪಮತ್ತಾಪಿ ಹಿ ಧಾತು ನ ಅನ್ತರಾ ನಸ್ಸಿಸ್ಸತಿ, ತಾ ಪನ ಬೋಧಿಮಣ್ಡೇ ಪಲ್ಲಙ್ಕೇನ ನಿಸಿನ್ನಬುದ್ಧಸರೀರಸಿರಿಂ, ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಞ್ಚ ದಸ್ಸೇಸ್ಸನ್ತಿ, ತತೋ ಧಾತುಸರೀರತೋ ತೇಜೋ ಸಮುಟ್ಠಾಯ ತಂ ಸರೀರಂ ಅಪಣ್ಣತ್ತಿಕಭಾವಂ ಗಮೇತಿ, ತದಾ ದಸಸಹಸ್ಸಚಕ್ಕವಾಳೇ ದೇವತಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನದಿವಸೇ ವಿಯ ಪರಿದೇವಿತ್ವಾ ಪೂಜಾಸಕ್ಕಾರಂ ಕತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮನ್ತಿ। ಇದಂ **ಧಾತುಅನ್ತರಧಾನಂ** ನಾಮ।

ಇಮಸ್ಸ ಪಞ್ಚವಿಧಸ್ಸ ಅನ್ತರಧಾನಸ್ಸ ಪರಿಯತ್ತಿಅನ್ತರಧಾನಮೇವ ಮೂಲಂ। ಪರಿಯತ್ತಿಯಂ ಹಿ ಸತಿ ಪಟಿವೇಧಾದಯೋಪಿ ನಟ್ಠಾ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಅಸತಿ ನಟ್ಠಾತಿ। ಯಥಾ ಚ ನಿಧಿಕುಮ್ಭಿಯಾ ಜಾನನತ್ಥಾಯ ಪಾಸಾಣಪಿಟ್ಠೇ ಉಪನಿಬದ್ಧಅಕ್ಖರೇಸು ಧರನ್ತೇಸು ನಿಧಿಕುಮ್ಭಿ ನಟ್ಠಾ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಅಕ್ಖರೇಸು ಪನ ನಟ್ಠೇಸು ನಟ್ಠಾ, ಏವಂಸಮ್ಪದಮಿದಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಥಾಹ -

"ಯಾವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಸುತ್ತನ್ತಾ,
ವಿನಯೋ ಯಾವ ದಿಪ್ಪತಿ।
ತಾವ ದಕ್ಖನ್ತಿ ಆಲೋಕಂ,
ಸೂರಿಯೇ ಅಬ್ಭುಟ್ಠಿತೇ ಯಥಾ॥

"ಸುತ್ತನ್ತೇಸು ಅಸನ್ತೇಸು,
ಪಮುಟ್ಠೇ ವಿನಯಮ್ಹಿ ಚ।
ತಮೋ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಲೋಕೇ,
ಸೂರಿಯೇ ಅತ್ಥಙ್ಗತೇ ಯಥಾ॥

"ಸುತ್ತನ್ತೇ ರಕ್ಖಿತೇ ಸನ್ತೇ,
ಪಟಿಪತ್ತಿ ಹೋತಿ ರಕ್ಖಿತಾ।
ಪಟಿಪತ್ತಿಯಂ ಠಿತೋ ಧೀರೋ,
ಯೋಗಕ್ಖೇಮಾ ನ ಧಂಸತೀ"ತಿ। (ಅ॰ ನಿ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧.೧.೧೩೦; ಸಾರತ್ಥ॰ ಟೀ॰ ಪಾಚಿತ್ತಿಯ ೩.೪೩೮)।

ಏವಮಿಮೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಅನ್ತರಧಾನೇಸು ಧಾತುಅನ್ತರಧಾನತೋ ಪಚ್ಛಾ ಚರಿಮಂ ನಾಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಕಸ್ಮಾ ಪನ ದ್ವೇ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾ ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ನಿರತ್ಥಕತೋವ। ಏಕೋವ ಹಿ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಅನನ್ತೇಸು ಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಯದಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಏಕಕ್ಖಣೇ ಸಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ ಸಬ್ಬಾನುಕೂಲಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತ್ವಾ ತೇ ವಿನೇತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಕಿಮಙ್ಗಂ ಪನ ನಾನಕ್ಖಣೇಸು, ತಸ್ಮಾ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಕಾಲೇ ಅನೇಕೇಸಂ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನಿರತ್ಥಿಕಾವ। ಅನತ್ಥಕತಾ ಪನ ಅನಚ್ಛರಿಯಅಗಾರವವಿವಾದಾದಿದೋಸತೋ ಚೇವ ಮಹಾಪಥವಿಯಾ ದ್ವಿನ್ನಂ ಬುದ್ಧಾನಂ ಧಾರಣೇ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ವಿಕಿರಣಾದಿದೋಸತೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಪನ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇ ದ್ವೇ ಏಕತೋ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಏಕೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ನಾನಾಚಕ್ಕವಾಳೇಸು ಪನ ಬಹೂಪಿ ಏಕತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥ ಹಿ "ಏಕಿಸ್ಸಾ ಲೋಕಧಾತುಯಾ"ತಿ ಏತಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಚಕ್ಕವಾಳೇತಿ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಅಪುಬ್ಬಂ ಅಚರಿಮಞ್ಚೇತ್ಥ ಚಕ್ಕರತನಪಾತುಭಾವಅನ್ತರಧಾನಾನಂ ವೇಮಜ್ಝಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನ್ತರಧಾನಞ್ಚಸ್ಸ ಚಕ್ಕವತ್ತಿನೋ ಕಾಲಕಿರಿಯತೋ, ಪಬ್ಬಜ್ಜಾತೋ ವಾ ಸತ್ತಮೇ ದಿವಸೇ ಹೋತಿ, ತಸ್ಸ ಚ ಆನುಭಾವೇನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಏಕತ್ಥ ಸಹಅನುಪ್ಪತ್ತಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಠಾನಾಠಾನಞಾಣಬಲಂ ಪಠಮಂ।

ದುತಿಯೇ **ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಾನನ್ತಿ** ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಕತಾನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ, ಕಮ್ಮಮೇವ ವಾ ಕಮ್ಮಸಮಾದಾನಂ। **ಠಾನಸೋ ಹೇತುಸೋತಿ** ಪಚ್ಚಯತೋ ಚೇವ ಹೇತುಸಙ್ಖಾತಕಾರಣತೋ ಚ । ತತ್ಥ ಗತಿಉಪಧಿಕಾಲಪಯೋಗಾ ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ, ಕಮ್ಮಂ ಹೇತು। ತದುಭಯತೋ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಂ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಕಥಂ? ಭಗವಾ ಹಿ "ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಬಹೂನಿ ಪಾಪಕಮ್ಮಾನಿ ಗತಿಉಪಧಿಕಾಲಪಯೋಗಾನಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಬಾಹಿತಾನಿ ನ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಬಹೂನಿ ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮಾನಿ ತೇಸಂ ವಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಬಾಹಿತಾನಿ ನ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ವಿಪಚ್ಚನ್ತೀ"ತಿ ಪಜಾನಾತಿ।

ತತ್ಥ **ಗತಿವಿಪತ್ತೀತಿ** ಚತ್ತಾರೋ ಅಪಾಯಾ। **ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ಮನುಸ್ಸದೇವಗತಿಯೋ। **ಉಪಧೀತಿ** ಅತ್ತಭಾವೋ । ತಸ್ಸ ಸಮಿದ್ಧಿ **ಸಮ್ಪತ್ತಿ** ನಾಮ, ಅಸಮಿದ್ಧಿ **ವಿಪತ್ತಿ** ನಾಮ। **ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತೀತಿ** ಸುರಾಜಸುಮನುಸ್ಸಕಾಲಸಙ್ಖಾತೋ ಸಮ್ಪನ್ನಕಾಲೋ, ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೋ **ಕಾಲವಿಪತ್ತಿ** ನಾಮ। ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಪನ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಸಮ್ಮಾಪಯೋಗೋ **ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿ,** ಮಿಚ್ಛಾಪಯೋಗೋ **ಪಯೋಗವಿಪತ್ತಿ** ನಾಮ। ತತ್ಥ ಹಿ ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಕುಸಲಕಮ್ಮೇನ ದೇವಗತಿಆದೀಸು ಗತಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ತಂ ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಕುಸಲಾನಿ ಏವ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ। ತಾಯ ಪನ ಗತಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಬಾಹಿತಾನಿ ಅಕುಸಲಾನಿ ತತ್ಥ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ತಾನಿ ಪುನ ನಿರಯಾದೀಸು ಅಪಾಯೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ತಂ ಗತಿವಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಯಥಾಸುಖಂ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ। ತಾಯ ಪನ ಗತಿವಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಬಾಹಿತಾನಿ ಕುಸಲಾನಿ ತತ್ಥ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ದಸ್ಸನೀಯೇನಾಭಿರೂಪೇನ ಕಾಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ಯದಿಪಿ ಸೋ ದಾಸೋ ವಾ ಹೋತಿ ಹೀನಜಚ್ಚೋ ವಾ, ತಂ ಉಪಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಕುಸಲಾನಿ ಏವಸ್ಸ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ। ತಾದಿಸಂ ಹಿ ಸುರೂಪಂ "ಅಯಂ ಕಿಲಿಟ್ಠಕಮ್ಮಸ್ಸ ನಾನುಚ್ಛವಿಕೋ"ತಿ ಉಚ್ಚೇಸು ಅಮಚ್ಚಾದಿಟ್ಠಾನೇಸು ಠಪೇನ್ತಿ, ಚಣ್ಡಾಲಿಮ್ಪಿ ಸುರೂಪಂ ಅಗ್ಗಮಹೇಸಿಆದಿಟ್ಠಾನೇಸು ಠಪೇನ್ತಿ। ತಾಯ ಪನ ಉಪಧಿಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಬಾಹಿತಾನಿ ಅಕುಸಲಾನಸ್ಸ ವಿಪಚ್ಚಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ತಾನಿ ಪನ ಉಪಧಿವಿಪತ್ತಿಯಂ ಚ ಠಿತಸ್ಸ ಯಥಾಸುಖಂ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ। ರಾಜಕುಲಾದೀಸು ಹಿ ಉಪ್ಪನ್ನಮ್ಪಿ ದುರೂಪಂ ಹೀನೇಸು ಠಪೇನ್ತಿ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪನ ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಾನಂ ವಾ ಚಕ್ಕವತ್ತಿರಞ್ಞೋ ವಾ ಬುದ್ಧಾನಂ ವಾ ಸುರಾಜಸುಮನುಸ್ಸಾನಂ ಸಮ್ಪನ್ನೇ ಕಾಲೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಸ್ಸ ತಂ ಕಾಲಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಕುಸಲಾನಿ ಏವ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಅಕುಸಲಾನಿ। ತಾನಿ ಪುನ ದುರಾಜದುಮನುಸ್ಸಾನಂ ವಿಪನ್ನೇ ಕಾಲೇ ತಂ ಕಾಲವಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಪನ ಕುಸಲಾನಿ ತಾಯ ಕಾಲವಿಪತ್ತಿಯಾ ಪಟಿಬಾಹಿತತ್ತಾ। ಏಕಚ್ಚಸ್ಸ ಪನ ಸೀಲಸಂಯಮಾದಿಅನವಜ್ಜಪಯೋಗೇನ ಚೇವ ಸಾವಜ್ಜೇನ ವಾ ಅನವಜ್ಜೇನ ವಾ ದೇಸಕಾಲಾನುಸಾರೇನ ಆಯುಧಸಿಪ್ಪಾದಿಪಯೋಗಸಾಮತ್ಥಿಯೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಸ್ಸ ತಂ ಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ಕುಸಲಾನಿ ಏವ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಅಕುಸಲಾನಿ। ತಾನಿ ಪುನ ಯಥಾವುತ್ತವಿಪರೀತಪಯೋಗವಿಪತ್ತಿಂ ಆಗಮ್ಮ ವಿಪಚ್ಚನ್ತಿ, ನ ಪನ ಕುಸಲಾನಿ ತಾಯ ಪಟಿಬಾಹಿತತ್ತಾ। ಯುದ್ಧಾದೀಸು ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಂ ಕರೋನ್ತಾಪಿ ತಂತಂಆಯುಧಸಿಪ್ಪಾದಿಪಯೋಗಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯೇವ ಸೇನಾಪತಿಟ್ಠಾನಾದಿಮಹಾಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಲಭನ್ತಿ, ನ ಪನ ತಂ ಅಕುಸಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। ಯಥಾ ದಾನವೇಯ್ಯಾವಚ್ಚಾದೀಸು ಕುಸಲಂ ಕರೋನ್ತಾಪಿ ಅಧಿಮತ್ತವಾಯಾಮಾದಿಪಯೋಗವಿಪತ್ತಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಅನಯಬ್ಯಸನಮ್ಪಿ ಪಾಪುಣನ್ತಿ, ನ ಪನ ತಂ ಕುಸಲಂ ನಿಸ್ಸಾಯ। ಏವಮೇತಾಹಿ ಚತೂಹಿ ಸಮ್ಪತ್ತೀಹಿ, ವಿಪತ್ತೀಹಿ ಚ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ವಿಪಚ್ಚನಾವಿಪಚ್ಚನವಿಭಾಗಂ ಭಗವಾ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತಿ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ವಿಭಙ್ಗನಯೇನ ದುತಿಯಬಲಸ್ಸ ವಿಭಾವನಾ।

ಅಪರೇನ ಚಸ್ಸ -

> "ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ನಾಹೋಸಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ನತ್ಥಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಅತ್ಥಿ ಕಮ್ಮಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ, ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ , ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮಂ ನ ಭವಿಸ್ಸತಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ (ಪಟಿ॰ ಮ॰ ೧.೨೩೪) -

ಇಮಿನಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯಂ ವುತ್ತೇನಾಪಿ ನಯೇನ ವಿಭಾವನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಯಂ ಅತೀತತ್ತಭಾವೇ ಆಯೂಹಿತಂ ಕಮ್ಮಂ ವುತ್ತಂ, ಹೇತುಪಚ್ಚಯಂ ಆಗಮ್ಮ ತತ್ಥೇವ ವಿಪಾಕಂ ಅದಾಸಿ। ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ಪಠಮಂ ಪದಂ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಅತೀತೇಸು ಪನ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಾದೀಸು ಬಹೂಸು ಏಕಂ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮವೇದನೀಯಂ ಲದ್ಧಪಚ್ಚಯಂ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ, ಸೇಸಾನಿ ಅವಿಪಾಕಾನಿ। ಏಕಂ ಉಪಪಜ್ಜವೇದನೀಯಂ ಪನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಕಡ್ಢತಿ, ಏಕಂ ಆನನ್ತರಿಯಂ ನಿರಯಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ದೇತಿ, ಸೇಸಾನಿ ಅವಿಪಾಕಾನಿ। ಅಟ್ಠಸು ಸಮಾಪತ್ತೀಸು ಏಕಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತತಿ, ಸೇಸಾ ಅವಿಪಾಕಾ। ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಅಹೋಸಿ ಕಮ್ಮಂ ನಾಹೋಸಿ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋ"ತಿ ದುತಿಯಂ ಪದಂ ವುತ್ತಂ। ಯಂ ಅತೀತಂ ಕಮ್ಮಂ ಏತರಹಿ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ, ಇದಂ

ಸನ್ಧಾಯ ತತಿಯಂ। ಯಂ ಪುರಿಮನಯೇನ ನ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಚತುತ್ಥಂ। ಯಂ ಅನಾಗತೇ ವಿಪಾಕಂ ದಸ್ಸತಿ, ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪಞ್ಚಮಂ। ಯಂ ನ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಛಟ್ಠಂ। ಯಂ ಏತರಹಿ ಆಯೂಹಿತಂ ಕಮ್ಮಂ ಏತರಹೇವ ವಿಪಾಕಂ ದೇತಿ, ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಸತ್ತಮಂ। ಯಂ ನ ವಿಪಚ್ಚತಿ, ಇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅಟ್ಠಮಂ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸಪದಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। **ಇದಂ ತಥಾಗತಸ್ಸಾ**ತಿ ಇದಂ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಏತೇಹಿ ಪಕಾರೇಹಿ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕಮ್ಮನ್ತರವಿಪಾಕನ್ತರಾನಂ ಯಥಾಭೂತತೋ ಜಾನನಞಾಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। ದುತಿಯಬಲಂ।

ತತಿಯೇ **ಸಬ್ಬತ್ಥಗಾಮಿನಿ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಗತಿಗಾಮಿನಿಞ್ಚ ಅಗತಿಗಾಮಿನಿಞ್ಚ। **ಪಟಿಪದ**ನ್ತಿ ಮಗ್ಗಂ। **ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ ಬಹೂಸುಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀಸು ಏಕಮೇವ ಅಕುಸಲಂ ಏಕತೋ ಕರೋನ್ತೇಸು ಇಮಸ್ಸ ಚೇತನಾ ನಿರಯಗಾಮಿನೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಇಮಸ್ಸ ತಿರಚ್ಛಾನಯೋನಿಗಾಮಿನೀ, ಇಮಸ್ಸ ಪೇತ್ತಿವಿಸಯಗಾಮಿನೀ, ನಿರಯಾದೀಸುಪಿ ಪನೇಸಾ ಏವರೂಪೇ ಏವರೂಪೇ ಠಾನೇ ಏವಞ್ಚೇವಞ್ಚ ವಿಪಾಕಂ ದಸ್ಸತಿ, ಇಮಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಆಕಡ್ಢಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ಅಞ್ಞೇನ ಕಮ್ಮೇನ ದಿನ್ನಪಟಿಸನ್ಧಿಕಸ್ಸ ದುಬ್ಬಲಂ ಉಪಧಿವೇಪಕ್ಕಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ಬಹೂಸು ವಾ ಏಕತೋ ದಾನಾದಿಕುಸಲಂ, ವಿಪಸ್ಸನಂ ವಾ ಪಟ್ಠಪೇನ್ತೇಸು ಇಮಸ್ಸ ಚೇತನಾ ಮನುಸ್ಸಗತಿಗಾಮಿನೀ ಭವಿಸ್ಸತಿ, ಇಮಸ್ಸ ದೇವಗತಿಗಾಮಿನೀ, ತತ್ಥಾಪಿ ಏವಞ್ಚೇವಞ್ಚ ವಿಪಾಕಂ ದಸ್ಸತಿ, ಇಮಸ್ಸ ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾ ಏಕಂ ಮಗ್ಗಂ ದ್ವೇ ವಾ ತಯೋ ವಾ ಚತ್ತಾರೋ ವಾ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾದಿಸಹಿತೇ ವಾ ರಹಿತೇ ವಾ ನಿಪ್ಫಾದೇಸ್ಸತಿ, ಇಮಸ್ಸ ನ ಕಞ್ಚಿ ಪಟಿವೇಧಂ ಸಾಧೇಸ್ಸತೀತಿಆದಿನಾ ಅನನ್ತೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಏಕವತ್ಥುಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲಸಙ್ಖಾತಂ ಸಬ್ಬತ್ಥಗಾಮಿನಿಪಟಿಪದಂ ಅವಿಪರೀತತೋ ಪಜಾನಾತೀತಿ। ತತಿಯಬಲಂ।

ಚತುತ್ಥೇ **ಅನೇಕಧಾತು**ನ್ತಿ ಚಕ್ಖುಧಾತುಆದೀಹಿ, ಕಾಮಧಾತುಆದೀಹಿ ವಾ ಬಹುಧಾತುಂ। **ನಾನಾಧಾತು**ನ್ತಿ ತಾಸಞ್ಞೇವ ಧಾತೂನಂ ವಿಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಧಾತುಂ। **ಲೋಕ**ನ್ತಿ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಲೋಕಂ। **ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ ತಾಸಂ ತಾಸಂ ಧಾತೂನಂ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುವಿಭಙ್ಗಾದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನ ಅನನ್ತಪ್ಪಭೇದಂ ನಾನತ್ತಂ ಅವಿಪರೀತತೋ ಪಜಾನಾತಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚ ತಥಾಗತೋ ಉಪಾದಿನ್ನಕಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸೇವ ನಾನತ್ತಂ ಪಜಾನಾತಿ, ಅಥ ಖೋ ಅನುಪಾದಿನ್ನಕಸಙ್ಖಾರಲೋಕಸ್ಸಾಪಿ ಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಾದೀಹಿ ಪಟಿವಿಜ್ಝಿತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯಂ ನಾನತ್ತಂ ಪಜಾನಾತಿಯೇವ। ತೇಹಿ ಉಪಾದಿನ್ನಕಲೋಕಸ್ಸಾಪಿ ನಾನತ್ತಂ ಏಕದೇಸತೋವ ಜಾನನ್ತಿ, ಅನುಪಾದಿನ್ನಸ್ಸ ಪನ ನೇವ ಜಾನನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಞ್ಞುಬುದ್ಧಸ್ಸೇವೇತಂ ವಿಸಯೋ। ಏವಂ ಹಿ ಇಮಾಯ ನಾಮ ಧಾತುಯಾ ಉಸ್ಸನ್ನಾಯ ಇಮೇಸಂ ರುಕ್ಖಗಚ್ಛಲತಾದೀನಂ, ಖನ್ಧದಣ್ಡವಲ್ಲಿತಚಪತ್ತಪುಪ್ಫಫಲಾದಿನೋ ಸಣ್ಠಾನವಣ್ಣಗನ್ಧರಸಓಜಾಹಿ, ದೇಸಕಾಲೇಹಿ ಚ ಅನನ್ತಪ್ಪಭೇದಂ ನಾನತ್ತಂ, ಪಥವೀಪಬ್ಬತಾದೀನಞ್ಚ ನಾನತ್ತಂ ಹೋತೀತಿ ಅನನ್ತೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಜಾನಿತುಂ ಸಕ್ಕೋತಿ, ನಾಞ್ಞೋತಿ। ಚತುತ್ಥಬಲಂ।

ಪಞ್ಚಮೇ **ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕ**ನ್ತಿ ಹೀನಾದೀಹಿ ಅಧಿಮುತ್ತೀಹಿ ನಾನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಭಾವಂ। **ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ ತೀಸುಪಿ ಕಾಲೇಸು ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಹೀನಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇ ಏವ ಸೇವನ್ತಿ, ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕಾ ಚ ಪಣೀತಾಧಿಮುತ್ತಿಕೇ। ತತ್ಥಾಪಿ ಅಸ್ಸದ್ಧಾ ಅಸ್ಸದ್ಧೇ, ದುಸ್ಸೀಲಾ ದುಸ್ಸೀಲೇ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕೇ, ಸದ್ಧಾ ಸದ್ಧೇ, ಸೀಲಸುತಚಾಗಪಞ್ಞಾದಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಚ ತೇ ತೇ ಏವ ಸೇವನ್ತೀತಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರತೋ ಜಾನಾತಿ। ಸದ್ಧಾಸೀಲಾದಿಸಮ್ಪನ್ನಾ ಹಿ ತಬ್ಬಿರಹಿತೇ ಅತ್ತನೋ ಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯೇಪಿ ನ ಸೇವನ್ತಿ, ತೇಪಿ ಇತರೇ, ಅತ್ತನಾ ಅತ್ತನಾ ಪನ ಸದಿಸೇ ಏವ ಸೇವನ್ತೀತಿ। ಪಞ್ಚಮಬಲಂ।

ಛಟ್ಠೇ **ಪರಸತ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಪಧಾನಸತ್ತಾನಂ। **ಪರಪುಗ್ಗಲಾನ**ನ್ತಿ ತತೋ ಪರೇಸಂ ಹೀನಸತ್ತಾನಂ। ಏಕತ್ಥಮೇವ ವಾ ಏತಂ ಪದದ್ವಯಂ ವೇನೇಯ್ಯವಸೇನ ದ್ವಿಧಾ ವುತ್ತಂ। **ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತ**ನ್ತಿ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪರಭಾವಞ್ಚ ಅಪರಭಾವಞ್ಚ, ವುದ್ಧಿಞ್ಚ ಹಾನಿಞ್ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಥಾಭೂತ**ನ್ತಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಾನುಸಯಚರಿತಾಧಿಮುತ್ತಿಆದೀಹಿ ಸದ್ಧಾದಿ ತಿಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಮುದಿನ್ದ್ರಿಯತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಜಾನಾತಿ। ತತ್ಥ **ಆಸಯೋ**ತಿ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನಂ, ಯತ್ಥ ಸತ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನಂ ನಿಚ್ಚಂ ನಿವಸತಿ। ಸೋ ದುವಿಧೋ ವಟ್ಟಾಸಯೋ ವಿವಟ್ಟಾಸಯೋ ಚ। ತತ್ಥ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪವತ್ತಂ ಸಬ್ಬಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ **ವಟ್ಟಾಸಯೋ** ನಾಮ। ಸಪ್ಪಚ್ಚಯನಾಮರೂಪಪರಿಗ್ಗಹತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬಂ ವಿಪಸ್ಸನಾಞಾಣಂ, ಮಗ್ಗಞಾಣಞ್ಚ **ವಿವಟ್ಟಾಸಯೋ** ನಾಮ। ಮಗ್ಗಞಾಣಮ್ಪಿ ಹಿ "ದಸಯಿಮೇ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಅರಿಯಾವಾಸಾ, ಯದರಿಯಾ ಆವಸಿಂಸೂ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಅ॰ ನಿ॰ ೧೦.೧೯) ಆಸಯೋವ। ಇಮಂ ಪನ ಭಗವಾ ಸತ್ತಾನಂ ಆಸಯಂ ಜಾನನ್ತೋ ಉಭಿನ್ನಂ ದಿಟ್ಠಿಞಾಣಾನಂ ಅಪ್ಪವತ್ತಿಕ್ಖಣೇಪಿ ಜಾನಾತಿ ಏವ। ಕಾಮರಾಗಾದಿಕಿಲೇಸಾಧಿಮುತ್ತಞ್ಞೇವ ಹಿ ಪುಗ್ಗಲಂ ಭಗವಾ ತಥೇವ ಜಾನಾತಿ। "ಅಯಂ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾದಿಅಭಿರತೋ ವಿವಟ್ಟಾಸಯೋ"ತಿ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಾದಿಂ ಸೇವನ್ತಞ್ಞೇವ ಜಾನಾತಿ, "ಅಯಂ ಕಾಮಾದಿಅಭಿರತೋ ವಟ್ಟಾಸಯೋ"ತಿ ಅನುಸಯಚರಿತಾದಿಜಾನನೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ **ಅನುಸಯೋ** ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಾದಿತೋ ಸತ್ತವಿಧೋ। **ಚರಿತ**ನ್ತಿ ತೀಹಿ ದ್ವಾರೇಹಿ ಅಭಿಸಙ್ಖತಲೋಕಿಯಕುಸಲಾಕುಸಲಂ। **ಅಧಿಮುತ್ತೀ**ತಿ ಅಜ್ಝಾಸಯೋ। ಏವಮೇತ್ಥ ಆಸಯಾನುಸಯಞಾಣಂ, ಇನ್ದ್ರಿಯಪರೋಪರಿಯತ್ತಞಾಣಞ್ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಞಾಣಾನಿ ಏಕತೋ ಹುತ್ವಾ ಏಕಂ ಬಲಞಾಣಂ ನಾಮ ಜಾತನ್ತಿ। ಛಟ್ಠಬಲಂ।

ಸತ್ತಮೇ **ಝಾನವಿಮೋಕ್ಖಸಮಾಧಿಸಮಾಪತ್ತೀನ**ನ್ತಿ ಪಠಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಝಾನಾನಂ, "ರೂಪೀ ರೂಪಾನಿ ಪಸ್ಸತೀ"ತಿಆದೀನಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಿಮೋಕ್ಖಾನಂ, ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಮಾಧೀನಂ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಆದೀನಂ ನವನ್ನಂ ಅನುಪುಬ್ಬಸಮಾಪತ್ತೀನಂ। **ಸಂಕಿಲೇಸ**ನ್ತಿ ಹಾನಭಾಗಿಯಧಮ್ಮಂ। **ವೋದಾನ**ನ್ತಿ ವಿಸೇಸಭಾಗಿಯಂ ಧಮ್ಮಂ। **ವುಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಝಾನಾದೀಹಿ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿ, ತಂ ಕಾರಣಂ। ತಂ ಪನ ದುವಿಧಂ ವೋದಾನಮ್ಪಿ ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ। ಹೇಟ್ಠಿಮಂ ಹಿ ಪಗುಣಂ ಝಾನಂ ಅತ್ತನೋ ವೋದಾನವಸೇನ ಉಪರಿಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪದಟ್ಠಾನತೋ "ವುಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ತಮ್ಹಾ ತಮ್ಹಾ ಪನ ಸಮಾಧಿಮ್ಹಾ ಭವಙ್ಗವಸೇನೇವ ವುಟ್ಠಾನತೋ ಭವಙ್ಗಮ್ಪಿ। ನಿರೋಧತೋ ಪನ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾವ ವುಟ್ಠಹನ್ತಿ। ಇದಂ ಪಾಳಿಮುತ್ತಕವುಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಭಗವಾ ಯಥಾಭೂತಂ ಸಬ್ಬಾಕಾರೇನ ಪಜಾನಾತಿ। ಸತ್ತಮಬಲಂ।

ಅಟ್ಠಮೇ **ಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಾನುಸ್ಸತೀ**ತಿ ಪುಬ್ಬೇನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧಾನುಸ್ಸರಣಂ, ತಂ ನಾಮಗೋತ್ತವಣ್ಣಾಹಾರಸುಖದುಕ್ಖಾದೀಹಿ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಭವೇ ವಿಜ್ಜಮಾನೇಹಿ ಅನನ್ತೇಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಯಥಾಭೂತಂ ಪಜಾನಾತೀತಿ। ಅಟ್ಠಮಬಲಂ।

ನವಮೇ **ಚುತೂಪಪಾತ**ನ್ತಿ ಚುತಿಞ್ಚ ಉಪಪಾತಞ್ಚ, ತಂ ಚವಮಾನಉಪಪಜ್ಜಮಾನಹೀನಪಣೀತಸುವಣ್ಣದುಬ್ಬಣ್ಣಾದಿತೋ ಅನನ್ತಪಭೇದೇ ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗೇ ಸತ್ತೇ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಞಾಣೇನ ವಣ್ಣಾಯತನಗ್ಗಹಣಮುಖೇನ ದಿಸ್ವಾ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಪಜಾನಾತೀತಿ। ನವಮಬಲಂ।

ದಸಮೇ **ಆಸವಾನಂ ಖಯ**ನ್ತಿ ಆಸವನಿರೋಧಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ತಂ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧತೋ ಪಜಾನಾತೀತಿ। ದಸಮಬಲಂ।

ಇಮಾನೀತಿ ಯಾನಿ ಹೇಟ್ಠಾ "ತಥಾಗತಸ್ಸ ದಸ ತಥಾಗತಬಲಾನೀ"ತಿ ಅವೋಚ, ಇಮಾನಿ ತಾನೀತಿ ಅಪ್ಪನಂ ಕರೋತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಾದೀನಿ ಸಾವಕಾದೀನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಿಪಿ ಸವಿಸಯಂ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಜಾನನ್ತಿ, ನ ಚ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಪನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ವಿಯ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಯಥಾಸಕಂ ವಿಸಯೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಅಪ್ಪಟಿಹತಂ ಪವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ "ತಥಾಗತಬಲಾನೀ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಯದಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವಾಯಂ ಪಭೇದೋ ಹೋತಿ, ಕಸ್ಮಾ ಪನ "ದಸಬಲಞಾಣಾನೀ"ತಿ ವಿಸುಂ ವಿಭತ್ತಾನೀತಿ? ವಿಸಯಕಿಚ್ಚಭೂಮಿಭೇದತೋ ನೇಸಂ ಅಞ್ಞತ್ತಾ। ದಸಬಲಞಾಣೇಸು ಹಿ ಪಠಮಂ ಕಾರಣಾಕಾರಣಮೇವ ಜಾನಾತಿ, ದುತಿಯಂ ಕಮ್ಮನ್ತರವಿಪಾಕನ್ತರಮೇವ ಜಾನಾತಿ, ತತಿಯಂ ಕಮ್ಮಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವ, ಚತುತ್ಥಂ ನಾನತ್ತಕಾರಣಮೇವ, ಪಞ್ಚಮಂ ಸತ್ತಾನಂ ಅಜ್ಝಾಸಯಾಧಿಮುತ್ತಿಮೇವ, ಛಟ್ಠಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ತಿಕ್ಖಮುದುಭಾವಮೇವ, ಸತ್ತಮಂ ಝಾನಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ತೇಸಂ ಸಂಕಿಲೇಸಾದಿಮೇವ, ಅಟ್ಠಮಂ ಪುಬ್ಬೇನಿವುತ್ಥಕ್ಖನ್ಧಸನ್ತತಿಮೇವ, ನವಮಂ ಸತ್ತಾನಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಮೇವ, ದಸಮಂ ಸಚ್ಚಪರಿಚ್ಛೇದಮೇವ, ನಾಞ್ಞಂ।

ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಏತೇಹಿ ಜಾನಿತಬ್ಬಞ್ಚ ತತೋ ಉತ್ತರಿಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಅತೀತಾದಿಭೇದಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಜಾನಾತಿ, ಏತೇಸಂ ಪನ ಕಿಚ್ಚಂ ನ ಸಬ್ಬಂ ಕರೋತಿ। ತಂ ಹಿ ಝಾನಂ ಹುತ್ವಾ ಅಪ್ಪೇತುಂ, ಇದ್ಧಿ ಹುತ್ವಾ ವಿಕುಬ್ಬಿತುಂ, ಮಗ್ಗೋ ಹುತ್ವಾ ಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ। ದಸಬಲಞಾಣಾನಿ ಪನ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಯಥಾರಹಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಚ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಸತ್ತ ಞಾಣಾನಿ ಕಾಮಾವಚರಾನಿ, ತತೋ ದ್ವೇ ರೂಪಾವಚರಾನಿ, ಅವಸಾನೇ ಏಕಂ ಲೋಕುತ್ತರಂ। ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಂ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಮೇವಾತಿ ಏವಂ ವಿಸಯಕಿಚ್ಚಭೂಮಿಭೇದತೋ ಅಞ್ಞಮೇವ ದಸಬಲಞಾಣಂ। ಅಞ್ಞಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣನ್ತಿ। ಅಯಂ ತಾವ ಪದತ್ಥಾನುಸಾರತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। **ಧಮ್ಮಭೇದಾ**ದಿತೋ ಪನ ಸಬ್ಬೋಪಿ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಏಕವಿಧಕೋಟ್ಠಾಸತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏತ್ಥ ವುತ್ತಾನುಸಾರತೋವ ಞಾತಬ್ಬೋ, ಸುತ್ತನ್ತಭಾಜನೀಯಾದಯೋ ಹಿ ವಿಭಙ್ಗನಯಭೇದಾ ಏತ್ಥ, ಇತೋ ಪರೇಸು ಚ ವಿಭಙ್ಗೇಸು ನತ್ಥೀತಿ।

ಞಾಣವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಖುದ್ದಕವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಖುದ್ದಕವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನಾಯಂ ನಿಕ್ಖೇಪಪರಿಚ್ಛೇದೇನ ಸದ್ಧಿಂ **ಅತ್ಥತೋ** ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ಮಾತಿಕಾಯ ಹಿ ಆದಿತೋ ತಾವ - **ಜಾತಿಮದೋ**ತಿಆದಯೋ ತೇಸತ್ತತಿ ಏಕಕಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ತತೋ **ಕೋಧೋ ಚ ಉಪನಾಹೋ ಚಾ**ತಿಆದಯೋ ಅಟ್ಠಾರಸ ದುಕಾ, ಅಕುಸಲಮೂಲಾದಯೋ ಪಞ್ಚತಿಂಸ ತಿಕಾ, ಆಸವಚತುಕ್ಕಾದಯೋ ಚುದ್ದಸ ಚತುಕ್ಕಾ, ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾದಯೋ ಪನ್ನರಸ ಪಞ್ಚಕಾ, ವಿವಾದಮೂಲಾದಯೋ ಚುದ್ದಸ ಛಕ್ಕಾ, ಅನುಸಯಾದಯೋ ಸತ್ತ ಸತ್ತಕಾ, ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಆದಯೋ ಅಟ್ಠ ಅಟ್ಠಕಾ, ಆಘಾತವತ್ಥುಆದಯೋ ನವ ನವಕಾ, ಕಿಲೇಸವತ್ಥುಆದಯೋ ಸತ್ತ ದಸಕಾ, ಛನ್ನಂ ಅಟ್ಠಾರಸಕಾನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಸತತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಅನ್ತೇ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲಸುತ್ತೇ ಅತಿದಸ್ಸಿತಾನೀತಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ತೇಸಟ್ಠಿಅಧಿಕಾನಿ ಅಟ್ಠಕಿಲೇಸಸತಾನಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಅಯಂ ತಾವ ನಿಕ್ಖೇಪಪರಿಚ್ಛೇದೋ।

ಅತ್ಥತೋ ಪನ "**ಜಾತಿಮದೋ**"ತಿಆದೀಸು ಜಾತಿಉಚ್ಚಾಕುಲೀನತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಖತ್ತಿಯಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಮ್ಪಿ ವಣ್ಣಾನಂ ಅಹಂ ಉತ್ತಮಜಾತಿಕೋ, ಇಮೇ ನ ಉತ್ತಮಜಾತಿಕಾ"ತಿ ಏವಂ ಅತ್ತುಕ್ಕಂಸನಪರವಮ್ಭನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಜ್ಜನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ **ಜಾತಿಮದೋ** ನಾಮ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ತತ್ಥ ಆದಿಚ್ಚಗೋತ್ತಕಸ್ಸಪಗೋತ್ತಾದಿಉತ್ತಮಗೋತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ **ಗೋತ್ತಮದೋ**। ನಿರಾಬಾಧತಂ, ಯೋಬ್ಬಞ್ಞಂ, "ಚಿರಂ ಸುಖಂ ಜೀವಿಂ ಜೀವಾಮಿ ಜೀವಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ಜೀವಿತಂ, ಬಹುಲಾಭಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ **ಆರೋಗ್ಯಮದಾ**ದಯೋ ವುತ್ತಾ। ಸುಕತಪಣೀತಪಚ್ಚಯಲಾಭಂ, ಮಾನನವನ್ದನಾದಿಗರುಕಾರಂ ಮಞ್ಞೇವ ಪಮುಖಂ ಕತ್ವಾ ಪಞ್ಹಂ ಪುಚ್ಛನ್ತಿ, ಪರಿವಾರೇತ್ವಾ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಪುರೇಕ್ಖಾರಂ, ಮಹಾಪರಿವಾರಂ, ಸುಚಿಪರಿವಾರಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ **ಸಕ್ಕಾರಮದಾ**ದಯೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಭೋಗೋ ಪನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಲಾಭಗ್ಗಹಣೇನೇವ ಗಹಿತೋ, ನಿಹಿತಧನವಸೇನ ಪನೇತ್ಥ ಲಾಭೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, "ಅನ್ನಪಾನವತ್ಥಾಭರಣಮಾಲಾಗನ್ಧಾದಿಉಪಭೋಗಸಮಿದ್ಧಿವಸೇನಾಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೀ"ತಿಪಿ ವದನ್ತಿ। ಸರೀರವಣ್ಣಂ, ಗುಣವಣ್ಣಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ **ವಣ್ಣಮದೋ**। ಬಾಹುಸಚ್ಚಂ, ಪಟಿಭಾನಂ, "ವಣ್ಣಂ ಬುದ್ಧವಂಸಂ ರಾಜವಂಸಂ ಜನಪದವಂಸಂ ಗಾಮವಂಸಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವಪರಿಚ್ಛೇದಂ ನಕ್ಖತ್ತಮುಹುತ್ತಯೋಗಂ ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ಏವಂ ರತ್ತಞ್ಞುತಂ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ **ಸುತಮದಾ**ದಯೋ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಜಾತಿಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕತಂ, ಅನವಞ್ಞಾತತಂ, ಇರಿಯಾಪಥಪಾಸಾದಿಕತಂ, ಮಹಿದ್ಧಿಕತಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ **ಪಿಣ್ಡಪಾತಿಕಮದಾ**ದಯೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಪರಿವಾರ-ಗ್ಗಹಣೇನ ಯಸೋ ಗಹಿತೋ। ಪರಿವಾರಸ್ಸ ಪನ ಸವಸವತ್ತಕಭಾವೇನ ಪತ್ಥಟತಂ ಕಿತ್ತಿಯಸಞ್ಞೇವ ವಾ ನಿಸ್ಸಾಯ **ಯಸಮದೋ**। ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಂ , ಉಪಚಾರಪ್ಪನಾಝಾನಂ, ಸಿಪ್ಪಕೋಸಲ್ಲಂ, ಸರೀರಸ್ಸ ಆರೋಹಸಮ್ಪದಂ, ಪರಿಣಾಹಸಮ್ಪದಂ, ಅನೂನನಿದ್ದೋಸಅಙ್ಗಪಚ್ಚಙ್ಗತಾಯ ಸರೀರಪಾರಿಪೂರಿಞ್ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ **ಸೀಲಮದಾ**ದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಇಮಿನಾ ಏತ್ತಕೇನ ಠಾನೇನ ಸವತ್ಥುಕಂ ಮಾನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅವತ್ಥುಕಮೇವ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ಮಾನಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ "**ಮದೋ**"ತಿ ಆಹ। **ಪಮಾದೋ**ತಿಆದೀಸು ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣೇಸು ಚಿತ್ತವೋಸ್ಸಗ್ಗಸಙ್ಖಾತೋ ಸುಚರಿತಾಸೇವನಾಯ, ದುಚ್ಚರಿತಸೇವನಾಯ ಚ ಹೇತುಭೂತೋ ಪಮಜ್ಜನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ಪಮಾದೋ** ನಾಮ, ಸ್ವಾಯಂ ಸತಿವೋಸ್ಸಗ್ಗಲಕ್ಖಣೋ। ವಾತಭರಿತಭತ್ತಾ ವಿಯ ಮಾತಾಪಿತೂಸುಪಿ ಅನೋಣತಭಾವಸಙ್ಖಾತೋ

ಕಕ್ಖಳಮಾನೋ **ಥಮ್ಭೋ** ನಾಮ, ಸ್ವಾಯಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉದ್ಧುಮಾತಭಾವಲಕ್ಖಣೋ। ಅಞ್ಞೇಸಂ ಗೇಹಾದಿಉಪಕರಣಸಮ್ಪದಂ, ವಿಜ್ಜಾಸಮ್ಪದಂ ವಾ ದಿಸ್ವಾ ತದ್ದಿಗುಣಸಮಾರಮ್ಭನವಸಪ್ಪವತ್ತೋ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ **ಸಾರಮ್ಭೋ** ನಾಮ। ಗನ್ಥೋಪಿ ಹಿ ಸಾರಮ್ಭವಸೇನ ಉಗ್ಗಹೇತುಂ ನ ವಟ್ಟತಿ, ಅಕುಸಲಮೇವ **ಹೋತಿ**। ಸ್ವಾಯಂ ಕರಣುತ್ತರಿಯಲಕ್ಖಣೋ।

ಅತ್ರ ಅತ್ರ ವಿಸಯೇ ಇಚ್ಛಾ ಅಸ್ಸಾತಿ ಅತ್ರಿಚ್ಛೋ, ಪುಗ್ಗಲೋ, ತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ**। ಏವಂ **ಮಹಿಚ್ಛತಾ**ದೀಸುಪಿ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ಯಂ ಯಂ ಲದ್ಧಂ, ತೇನ ತೇನ ಅಸನ್ತುಸ್ಸಿತ್ವಾ ಅಪರಸ್ಸ ಅಪರಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ **ಲೋಭೋ ಅತ್ರಿಚ್ಛತಾ**। ಯಾಯ ಅತ್ತನಾ ಲದ್ಧಂ ಪಣೀತಮ್ಪಿ ಲಾಮಕಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ, ಪರೇನ ಲದ್ಧಂ ಲಾಮಕಮ್ಪಿ ಪಣೀತಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ। ಸಾಯಂ ಅಪರಾಪರಲಾಭಪತ್ಥನಾಲಕ್ಖಣಾ। ಸನ್ತಗುಣವಿಭಾವನಾವಸಪ್ಪವತ್ತೋ ಚೇವ ತದುಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ಅತಿಮಹನ್ತೇಹಿಪಿ ವತ್ಥೂಹಿ ಅಸನ್ತುಸ್ಸನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚ **ಲೋಭೋ ಮಹಿಚ್ಛತಾ**। ಯಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ದುಪ್ಪೂರೋ ಅಗ್ಗಿ ವಿಯ ಉಪಾದಾನೇನ, ಸಮುದ್ದೋ ವಿಯ ಚ ಉದಕೇನ। ಯಾ ಚಾಯಂ ಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾ, ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ, ಏತಂ ಮಹಿಚ್ಛತಾಲಕ್ಖಣಂ।

ಅಸನ್ತಾನಂ ಪನ ಸದ್ಧಾಸೀಲಾನಂ, ಮಗ್ಗಫಲಾದೀನಞ್ಚ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಗುಣಾನಂ ವಿಭಾವನಾವಸಪ್ಪವತ್ತೋ ಚೇವ ತದುಪ್ಪನ್ನೇಹಿ ಅತಿಮಹನ್ತೇಹಿಪಿ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಅಸನ್ತುಸ್ಸನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ಚ **ಲೋಭೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ**। ಯಾ ಚಾಯಂ ಅಸನ್ತಗುಣಸಮ್ಭಾವನತಾ, ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇ ಚ ಪರಿಭೋಗೇ ಚ ಅಮತ್ತಞ್ಞುತಾ ಏತಂ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾಲಕ್ಖಣಂ।

ಸಿಙ್ಗನ್ತಿ ವಿಜ್ಝನಟ್ಠೇನ ಸಿಙ್ಗಂ, ನಾಗರಿಕಭಾವಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಕಿಲೇಸಸಿಙ್ಗಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ಸಿಙ್ಗಾರಕರಣವಸಪ್ಪವತ್ತೋ ಲೋಭೋವ। **ತಿನ್ತಿಣನ್ತಿ** ಖೀಯನಂ, ತಂ ಅತ್ಥತೋ ನಿವಾಸಟ್ಠಾನೇ ಸುನಖಾನಂ ವಿಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸತ್ತಾನಂ "ತವ ಸನ್ತಕಂ, ಮಮ ಸನ್ತಕ"ನ್ತಿ ಖಿಯ್ಯನಾಕಾರಪ್ಪವತ್ತೋ ದೋಸೋವ। **ಚಾಪಲ್ಯನ್ತಿ** ಚಪಲತಾ, ತಂ ಪತ್ತಚೀವರಾದಿಪರಿಕ್ಖಾರಾನಂ, ಅತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಚ ಮಣ್ಡನವಿಭೂಸನಕೇಳಾಯನವಸಪ್ಪವತ್ತೋ ರಾಗೋವ, ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಜಿಣ್ಣೋಪಿ ದಹರೋ ವಿಯ ಹೋತಿ। **ಅಸಭಾಗವುತ್ತೀತಿ** ವಿಸಭಾಗವುತ್ತಿ ವಿಸಭಾಗಕಿರಿಯಾ, ಸಾ ಗರುಟ್ಠಾನಿಯೇಸುಪಿ ಅನಾದರವಸೇನ ವಿಪಚ್ಚನೀಕಗ್ಗಾಹಿತಾವಸಪ್ಪವತ್ತೋ ದೋಸೋವ , ಯಾಯ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಗಿಲಾನೇಪಿ ಮಾತಾಪಿತುಆಚರಿಯುಪಜ್ಝಾಯಾದಿಕೇ ನ ಓಲೋಕೇತಿ, ತೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಕಾರಣಾ ಕಲಹಂ ಕರೋತಿ, ತೇಸು ಹಿರೋತ್ತಪ್ಪಂ, ಚೇತಿಯಾದೀಸು ಚಿತ್ತೀಕಾರಞ್ಚ ನ ಪಚ್ಚುಪಟ್ಠಪೇತಿ। **ಅರತೀತಿ** ಪನ್ತೇಸು ಸೇನಾಸನೇಸು, ಸಮಥವಿಪಸ್ಸನಾಸು ಚ ಅನಭಿರಮಣಾ ಉಕ್ಕಣ್ಠಿತತಾ, ಸಾ ತಥಾಪವತ್ತೋ ಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋ। **ತನ್ದೀತಿ** ಆಲಸ್ಯಂ। **ವಿಜಮ್ಭಿತಾತಿ** ಕಾಯಸ್ಸ ಆನಮನಾದಿಆಕಾರೇನ ಫನ್ದನಾ ವಿಜಮ್ಭನಾ। **ಭತ್ತಸಮ್ಮದೋತಿ** ಭತ್ತಮುಚ್ಛಾಯ ಕಾಯಸ್ಸ ಅಕಮ್ಮಞ್ಞತಾ। **ಚೇತಸೋ ಚ ಲೀನತ್ತನ್ತಿ** ಚಿತ್ತಸಙ್ಕೋಚೋ। ಅತ್ಥತೋ ಪನೇತಾನಿ ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಥಿನಮಿದ್ಧವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಗಿಲಾನಾಕಾರೋವ।

ಕುಹನಾತಿಆದೀಸು ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಸನ್ನಿಸ್ಸಿತಸ್ಸ ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸ ತೇನ ತೇನ ಉಪಾಯೇನ ವಿಮ್ಹಾಪನಾ **ಕುಹನಾ** ನಾಮ। ಸಾ ತಿವಿಧಾ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಇರಿಯಾಪಥಸಣ್ಠಾಪನವಸೇನ। ತತ್ಥ ಚೀವರಾದೀಹಿ ನಿಮನ್ತಿತಸ್ಸ ತದತ್ಥಿಕಸ್ಸೇವ ಸತೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟಿಕ್ಖಿಪನೇನ, ತೇ ಚ ಗಹಪತಿಕೇ ಅತ್ತನಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಸದ್ಧೇ ಞತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂ "ಅಹೋ ಅಯ್ಯೋ ಅಪ್ಪಿಚ್ಛೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಿತುಂ ಇಚ್ಛತಿ, ಸುಲದ್ಧಂ ವತ ನೋ ಅಸ್ಸ, ಸಚೇ ಅಪ್ಪಮತ್ತಕಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹೇಯ್ಯಾ"ತಿ ನಾನಾವಿಧೇಹಿ ಉಪಾಯೇಹಿ ಪಣೀತಾನಿ ಚೀವರಾದೀನಿ ಉಪನಾಮೇನ್ತಾನಂ ತದನುಗ್ಗಹಕಾಮತಞ್ಞೇವ ಆವಿಕತ್ವಾ ಪಟಿಗ್ಗಹಣೇನ ಚ ತತೋ ಪಭುತಿ ಅಪಿ ಸಕಟಭಾರೇಹಿ ಉಪನಾಮನಹೇತುಭೂತಂ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ **ಪಚ್ಚಯಪಟಿಸೇವನಸಙ್ಖಾತಾ ಕುಹನಾ** ನಾಮ। ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸೇವ ಪನ ಸತೋ "ಯೋ ಏವರೂಪಂ ಚೀವರಂ ಧಾರೇತಿ, ಸೋ ಸಮಣೋ ಮಹೇಸಕ್ಖೋ"ತಿಆದಿನಾ ಉತ್ತರಿಮನುಸ್ಸಧಮ್ಮಾಧಿಗಮಪರಿದೀಪನವಾಚಾಯ ತಥಾ ತಥಾ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ **ಸಾಮನ್ತಜಪ್ಪನಸಙ್ಖಾತಾ ಕುಹನಾ** ನಾಮ। ಪಾಪಿಚ್ಛಸ್ಸೇವ ಪನ ಸತೋ ಸಮಾಹಿತಸ್ಸೇವ ಸಮ್ಭಾವನಾಧಿಪ್ಪಾಯಕತೇನ ಪಣಿಧಾಯ ಸಣ್ಠಪಿತೇನ ಗಮನಾದಿಇರಿಯಾಪಥೇನ ವಿಮ್ಹಾಪನಂ **ಇರಿಯಾಪಥಸಣ್ಠಪನಸಙ್ಖಾತಾ ಕುಹನಾ** ನಾಮ।

ಆಲಪನಾತಿಆದಿನಾ ಪನ ವುತ್ತಪಚ್ಚಯಪಟಿಸಂಯುತ್ತಾ ವಾಚಾಯೇವ ದಸ್ಸಿತಾ। ಅನುಪ್ಪಿಯಭಾಣಿತಾ, ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾ, ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾ, ಪಾರಿಭಟಯತಾ ಚ **ಆಲಪನಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಆಲಪನಾತಿ**ಆದಿತೋವ ಲಪನಾ। **ಅನುಪ್ಪಿಯಭಾಣಿತಾತಿ** ಸಚ್ಚಾನುರೂಪಂ, ಧಮ್ಮಾನುರೂಪಂ ವಾ ಅನಪಲೋಕೇತ್ವಾ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಪಿಯಭಣನಂ। **ಚಾಟುಕಮ್ಯತಾತಿ** ನೀಚವುತ್ತಿತಾ, ಅತ್ತಾನಂ ಹೇಟ್ಠತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಪವತ್ತನಂ। **ಮುಗ್ಗಸೂಪ್ಯತಾತಿ** ಮುಗ್ಗಸೂಪಸದಿಸತಾ, ಅಪಕ್ಕಮುಗ್ಗಸದಿಸೇನ ಅಪ್ಪಸಚ್ಚೇನ ಸಮನ್ನಾಗತವಚನತಾ। **ಪಾರಿಭಟಯತಾತಿ** ಕುಲದಾರಕಾನಂ ಅಙ್ಕೇನ ಪರಿಹರಣಾದಿಕಂ ಪರಿಭಟಸ್ಸ ಕಿಚ್ಚಂ। ಏವಮಯಂ ಸಬ್ಬೋಪಿ ಕಿರಿಯಾಭೇದೋ "ಲಪನಾ"ತ್ವೇವ ವುಚ್ಚತಿ। ಪರೇಸಂ ಪನ ಪಚ್ಚಯದಾನಸಞ್ಞಾಜನಕಂ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮಂ **ನೇಮಿತ್ತಿಕತಾ** ನಾಮ, ಯಾ "ಪರಿಕಥೋಭಾಸನಿಮಿತ್ತಕಮ್ಮ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಅಕ್ಕೋಸನವಮ್ಭನಗರಹಣಾದೀಹಿ ಯಥಾ ದಾಯಕೋ ಅವಣ್ಣಂ ಭಾಯತಿ, ಏವಂ ತಂ ನಿಪ್ಪೀಳನಂ **ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ** ನಾಮ। ಅಯಂ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ವೇಳುಪೇಸಿಕಾಯ ವಿಯ ಅಬ್ಭಙ್ಗಂ ಇಮಾಯ ಪರಸ್ಸ ಗುಣಂ ನಿಪ್ಪೇಸೇತಿ ನಿಪುಞ್ಛತಿ, ಯಸ್ಮಾ ವಾ ಗನ್ಧಜಾತಂ ಪಿಸಿತ್ವಾ ಗನ್ಧಮಗ್ಗನಾ ವಿಯ ಪರಗುಣೇ ನಿಪ್ಪಿಸಿತ್ವಾ ವಿಚುಣ್ಣೇತ್ವಾ ಏಸಾ ಲಾಭಮಗ್ಗನಾ **ಹೋತಿ**, ತಸ್ಮಾ "ನಿಪ್ಪೇಸಿಕತಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪನ ಕುಲೇ ಲದ್ಧಾಮಿಸಂ ಅಞ್ಞತ್ಥ ದಾನವಸೇನ ಲಾಭೇನ ಲಾಭಸ್ಸ ಪತ್ಥನಾ **ಲಾಭೇನ ಲಾಭಂ ನಿಜಿಗೀಸನಾ** ನಾಮ। ಇಮೇ ಚ ಕುಹನಾದಯೋ ಪಞ್ಚಪಿ ತಥಾ ತಥಾ ಪವತ್ತಾ ಲೋಭಾದಿಅಕುಸಲಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಯೋ ದ್ವಾದಸ ಮಾನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಂಯೋಜನಗೋಚ್ಛಕೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವ। ತತ್ಥ ಚ ಆದಿತೋ ತಯೋ ಮಾನಾ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅನಿಸ್ಸಾಯ ಜಾತಿಗೋತ್ತರೂಪಭೋಗಸಿಪ್ಪಸುತಾದಿಮಾನವತ್ಥುವಸೇನೇವ ಕಥಿತಾ, ತತೋ ಪರಂ ಪನ ನವ ಮಾನಾ ಸೇಯ್ಯಸದಿಸಹೀನಪುಗ್ಗಲೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ಕಥಿತಾ।

ಏವಮೇತೇಹಿ ದ್ವಾದಸಹಿ ಪದೇಹಿ ಸವತ್ಥುಕೇ ಮಾನೇ ಕಥೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅವತ್ಥುಕಂ ದಸ್ಸೇತುಂ "**ಮಾನೋ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತೋ ಪರಂ **ಅತಿಮಾನೋ**ತಿಆದೀಸು "ಜಾತಿಆದೀಹಿ ಮಯಾ ಸದಿಸೋ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಮಞ್ಞನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ **ಅತಿಮಾನೋ** ನಾಮ। "ಇಮೇ ಮಯಾ ಪುಬ್ಬೇ ಸದಿಸಾ, ಇದಾನಿ ಅಹಂ ಸೇಟ್ಠೋ, ಇಮೇ ಹೀನತರಾ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ ಭಾರಾತಿಭಾರೋ ವಿಯ **ಮಾನಾತಿಮಾನೋ** ನಾಮ। ಅತ್ತಾನಂ ಪನ ಅವಮಞ್ಞನಾವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ **ಓಮಾನೋ** ನಾಮ, ಸೋ "ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಪವತ್ತಹೀನಮಾನಸದಿಸೋವ। ಅನಧಿಗತೇಸು ಅರಿಯಧಮ್ಮೇಸು "ಅಧಿಗತಾ ಮಯಾ"ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಮಾನೋ ಅಧಿಕಮಾನತ್ತಾ **ಅಧಿಮಾನೋ** ನಾಮ, ಅಯಂ ಪನ ಸೋತಾಪನ್ನಾದಿಅರಿಯಸಾವಕಾನಂ "ಅಹಂ ಸಕದಾಗಾಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಫಲನಿಬ್ಬಾನಪಹೀನಕಿಲೇಸಾವಸಿಟ್ಠಕಿಲೇಸಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣೇನ ಅರಿಯಗುಣಪಟಿವೇಧೇ ನಿಕ್ಕಙ್ಖತ್ತಾ। ದುಸ್ಸೀಲಸ್ಸ ಪನ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೇವ, ಸೀಲವತೋಪಿ ಪರಿಚ್ಚತ್ತಕಮ್ಮಟ್ಠಾನಸ್ಸ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಪರಿಸುದ್ಧಸೀಲಸ್ಸೇವ ಪನ ಸುದ್ಧಸಮಥಲಾಭಿನೋ, ಸುದ್ಧವಿಪಸ್ಸನಾಲಾಭಿನೋ, ತದುಭಯಲಾಭಿನೋ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತೇಸು ತದುಭಯಲಾಭೀ ಅರಹತ್ತೇ ಏವ ಅಧಿಮಞ್ಞಿತ್ವಾ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ ಸುವಿಕ್ಖಮ್ಭಿತಕಿಲೇಸತ್ತಾ, ಪರಿಮದ್ದಿತಸಙ್ಖಾರತ್ತಾ ಚ, ಇತರೇ ಸೋತಾಪನ್ನಾದೀಸುಪೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಞ್ಚಸು ಪನ ಖನ್ಧೇಸು "ಅಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ **ಅಸ್ಮಿಮಾನೋ** ನಾಮ। ಪಾಪಕೇನ ಪನ ಪರೂಪಘಾತಕೇನ ಕಮ್ಮಾಯತನಸಿಪ್ಪಾಯತನವಿಜ್ಜಾಟ್ಠಾನಾದಿನಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸೇಯ್ಯಾದಿತೋ ಜಪ್ಪನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಮಾನೋ **ಮಿಚ್ಛಾಮಾನೋ** ನಾಮ।

ಞಾತಿವಿತಕ್ಕೋತಿಆದೀಸು "ಮಯ್ಹಂ ಞಾತಕಾ ಸುಖಜೀವಿನೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಯುತ್ತಾ"ತಿ ಏವಂ ಗೇಹಸಿತಪೇಮೇನ ಞಾತಕೇ ಉದ್ದಿಸ್ಸ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಞಾತಿವಿತಕ್ಕೋ** ನಾಮ, "ಞಾತಕಾ ಖಯಂ ಗತಾ ವಯಂ ಗತಾ ಸದ್ಧಾ ಪಸನ್ನಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪನ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸಿತೋ ಞಾತಿವಿತಕ್ಕೋ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ। ಏವಂ **ಜನಪದವಿತಕ್ಕೇ**ಪಿ, ತಸ್ಸ ಪನ "ಅಮ್ಹಾಕಂ ಜನಪದೋ ಸುಭಿಕ್ಖೋ ಸುನ್ದರೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಮರತ್ಥಾಯ ವಿತಕ್ಕೋ, ಅಮರೋ ವಾ ವಿತಕ್ಕೋತಿ **ಅಮರವಿತಕ್ಕೋ**। ತತ್ಥ ಯೋ ಉಕ್ಕುಟಿಕಪ್ಪಧಾನಾದೀಹಿ ದುಕ್ಖೇ ನಿಜ್ಜಿಣ್ಣೇ ಸಮ್ಪರಾಯೇ ಅತ್ತಾ ಸುಖೀ ಅಮರೋ ಹೋತೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತೋ, ಸೋ ಅಮರತ್ಥಾಯ ವಿತಕ್ಕೋ ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಗತಿಕಸ್ಸ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಪಕ್ಖೇ ಅಸಣ್ಠಹಿತ್ವಾ "ಏವಮ್ಪಿ ಮೇ ನೋ, ತಥಾಪಿ ಮೇ ನೋ, ಅಞ್ಞಥಾಪಿ ಮೇ ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅಮರಮಚ್ಛೋ ವಿಯ ಗಹೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ಪವತ್ತೋ, ಸೋ ಅಮರೋ ವಿತಕ್ಕೋ ನಾಮ। ತಂ ದುವಿಧಮ್ಪಿ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಇಧ "ಅಮರವಿತಕ್ಕೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ।

ಅನುದ್ದಯತಾ ಪತಿರೂಪಕೇನ ಪನ ಗಿಹೀಹಿ ಸಹಸೋಕಿಸಹನನ್ದಿತಾದಿವಸೇನ ಗೇಹಸಿತಪೇಮೇನ ಯುತ್ತೋ **ಪರಾನುದ್ದಯತಾಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ** ನಾಮ। ಲಾಭೇನ ಚೇವ ಸಕ್ಕಾರೇನ ಚ ಕಿತ್ತಿಸದ್ದೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಆರಮ್ಮಣಕರಣವಸೇನ ಯುತ್ತೋ ಗೇಹಸಿತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಲಾಭಸಕ್ಕಾರಸಿಲೋಕಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ** ನಾಮ, ತಸ್ಸ ಪನ "ಅಹೋ ವತ ಮೇ ಲಾಭಾದಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯು"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಿಆಕಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಅಹೋ ವತ ಮಂ ಪರೇ ನ ಅವಜಾನೇಯ್ಯು"ನ್ತಿ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಗೇಹಸಿತೋ ವಿತಕ್ಕೋ **ಅನವಞ್ಞತ್ತಿಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಿತಕ್ಕೋ** ನಾಮ। ಏಕಕಂ।

ದುಕಾದೀಸು ಕೋಧಾದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ಥೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾನಞ್ಞೇವ ವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ದುಕೇಸು ತಾವ **ಉಪನಾಹೋ**ತಿಆದೀಸು ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ಕೋಧೋ "ಅಕ್ಕೋಚ್ಛಿಮ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಆಸೇವನೇನ ಅಪರಕಾಲೇ ವೇರಚಿತ್ತೇ ದಳ್ಹತರಂ ಆಬದ್ಧೋ **ಉಪನಾಹೋ** ನಾಮ, ಯೇನ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ವೇರಂ ನಿಸ್ಸಜ್ಜಿತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ ವಸಾತೇಲಮಕ್ಖಿತಪಿಲೋತಿಕಾ ವಿಯ, ಸೋಧಿಯಮಾನಮ್ಪಿಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ಪರಿಸುಜ್ಝತಿ, ಸ್ವಾಯಂ ವೇರುಪನಿಬನ್ಧನಲಕ್ಖಣೋ।

ಪರಗುಣಂ ಪನ ವಿನಾಸೇತ್ವಾ ತತ್ಥ ದೋಸಮಕ್ಖನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ ಕೋಧೋ **ಮಕ್ಖೋ** ನಾಮ। ಅಯಂ ಹಿ ಪರಮತರಂ ಅತ್ತನೋ ಚಿತ್ತಂ ಗೂಥೋ ವಿಯ ಗೂಥಗ್ಗಾಹಕಂ ಹತ್ಥಂ ಮಕ್ಖೇತಿ, ಪಚ್ಛಾ ಪರನ್ತಿ "ಮಕ್ಖೋ"ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಪರಗುಣಮಕ್ಖನಲಕ್ಖಣೋ। ಪಳಾಸೇತೀತಿ **ಪಳಾಸೋ,** ಪರಸ್ಸ ಗುಣೇ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಗುಣೇಹಿ ಸಮೇ ಕರೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ತಥಾಪವತ್ತೋ ಲೋಭೋ, ಸ್ವಾಯಂ ಯುಗಗ್ಗಾಹಲಕ್ಖಣೋ।

ದ್ವಾರತ್ತಯೇಪಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಸ್ಸೇವ ದೋಸಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಛಾದನತೋ ಚಕ್ಖುಮೋಹನಮಾಯಾ ವಿಯಾತಿ **ಮಾಯಾ,** ಸಾ ಕತದೋಸಪಟಿಚ್ಛಾದನಲಕ್ಖಣಾ। ಸಠಸ್ಸ ಭಾವೋ, ಕಮ್ಮಂ ವಾ **ಸಾಠೇಯ್ಯಂ,** ಕೇರಾಟಿಯಂ, ತಂ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಗುಣಪ್ಪಕಾಸನಲಕ್ಖಣಂ।

ಅನಜ್ಜವಾದಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಅಜ್ಜವಾದಿಪಟಿಪಕ್ಖಅಕುಸಲವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಅಜ್ಝತ್ತನ್ತಿ ಕಾಮಭವೋ, ತತ್ಥ ಸತ್ತೇ ಬನ್ಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಿ ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ **ಅಜ್ಝತ್ತಸಂಯೋಜನಂ** ನಾಮ। ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ರೂಪಾರೂಪಭವೋ। ತತ್ಥ ಬನ್ಧನವಸೇನ ಪವತ್ತಾನಿ ಪಞ್ಚ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ **ಬಹಿದ್ಧಾಸಂಯೋಜನಂ** ನಾಮ। ಕಾಮಭವೇ ಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ಆಲಯೋ ಬಹುಕೋ, ನ ಇತರೇಸು, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ಅಜ್ಝತ್ತಂ ಇತರೇ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದುಕಂ।

ತಿಕೇಸು ಪನ ಲೋಭಾದೀನಿ **ತೀಣಿ ಅಕುಸಲಮೂಲಾನಿ** ನಾಮ। ಕಾಮಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿತಕ್ಕಾ **ತಯೋ ಅಕುಸಲವಿತಕ್ಕಾ** ನಾಮ। ತೇ ಏವ ಸಞ್ಞಾಸೀಸೇನ **ತಿಸ್ಸೋ ಅಕುಸಲಸಞ್ಞಾ**। ಸಭಾವಟ್ಠೇನ **ತಿಸ್ಸೋ ಅಕುಸಲಧಾತುಯೋ**ತಿ ಚ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಕಾಯವಚೀಮನೋದುಚ್ಚರಿತಾನಿ **ತೀಣಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ** ನಾಮ, ತಾನಿ ದ್ವಾರತ್ತಯಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಂ, ಸಬ್ಬಾಕುಸಲಾನಂ ವಾ ವಸೇನ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾನಿ। ಸುತ್ತನ್ತಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ದಿಟ್ಠಾಸವವಜ್ಜಿತಾ ಕಾಮಾಸವಾದಯೋ **ತಯೋ ಆಸವಾ** ನಾಮ। ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಾ **ತೀಣಿ ಸಂಯೋಜನಾನಿ** ನಾಮ।

ಕಾಮತಣ್ಹಾ ಭವತಣ್ಹಾ ವಿಭವತಣ್ಹಾ ಚ **ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಸಹಗತೋ ರಾಗೋ **ಭವತಣ್ಹಾ,** ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಹಗತೋ ರಾಗೋ **ವಿಭವತಣ್ಹಾ,** ಅವಸೇಸಾ ಪನ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಣ್ಹಾ **ಕಾಮತಣ್ಹಾ**। ಕಾಮಧಾತುಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ವಾ ರಾಗೋ ಕಾಮತಣ್ಹಾ, ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಪಟಿಸಂಯುತ್ತೋ ಭವತಣ್ಹಾ,

ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಹಗತೋ ವಿಭವತಣ್ಹಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಕಾಮತಣ್ಹಾ ರೂಪತಣ್ಹಾ ಅರೂಪತಣ್ಹಾ ಚ **ಅಪರಾಪಿ ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ** ನಾಮ। ರೂಪತಣ್ಹಾ ಅರೂಪತಣ್ಹಾ ನಿರೋಧತಣ್ಹಾ ಚ ಪುನ **ಅಪರಾಪಿ ತಿಸ್ಸೋ ತಣ್ಹಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ನಿರೋಧತಣ್ಹಾ**ತಿ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಹಗತೋ। ಕಾಮೇಸನಾ ಭವೇಸನಾ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ ಚ **ತಿಸ್ಸೋ ಏಸನಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯೇಸನಾ**ತಿ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಸ್ಸ ಗವೇಸನಾ। "ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀತಿ ವಿಧಾ, ಸದಿಸೋಹಮಸ್ಮೀತಿ ವಿಧಾ, ಹೀನೋಹಮಸ್ಮೀತಿ ವಿಧಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಮಾನವಿಧಾ **ತಿಸ್ಸೋ ವಿಧಾ** ನಾಮ। ಮಾನೋ ಹಿ ಸೇಯ್ಯಾದಿವಸೇನ ವಿದಹನತೋ ಮಞ್ಞನತೋ "ವಿಧಾ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾನಿ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ಭಯಾನಿ **ತೀಣಿ ಭಯಾನಿ** ನಾಮ। "ಅತೀತಂ ವಾ ಅದ್ಧಾನಂ ಆರಬ್ಭಾ"ತಿಆದಿನಾ ವುತ್ತಾನಿ ತೀಣಿ, ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಕಙ್ಖನವಿಚಿಕಿಚ್ಛನವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ತಿಸ್ಸೋ ಅವಿಜ್ಜಾ **ತೀಣಿ ತಮಾನಿ** ನಾಮ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಸೇನ ತಸ್ಸ ವಿಭಙ್ಗೇ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಅವಿಜ್ಜಾವ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಸಾ ಏವ ಪಟಿಚ್ಛಾದಕತ್ತೇನಪಿ ತಮಭಾವತೋತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ।

ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಪನ ಸತ್ತಸ್ಸ ಸುಖಾದಿಕಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಪುಬ್ಬೇಕತಹೇತೂತಿ ಏಕಂ ತಿತ್ಥಾಯತನಂ, ಇಸ್ಸರನಿಮ್ಮಾನಹೇತೂತಿ ದುತಿಯಂ, ಅಹೇತುಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾತಿ ತತಿಯನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ತೀಣಿ ತಿತ್ಥಾಯತನಾನಿ** ನಾಮ। ತತ್ಥ ಪಠಮವಾದೀ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಿರಿಯಉತುಚಿತ್ತಾಹಾರಾದಿಕಂ, ಗತಿಉಪಧಿಆದಿಕಂ, ಸಪ್ಪುರಿಸೂಪನಿಸ್ಸಯಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸವನಾದಿಕಞ್ಚ ಸಬ್ಬಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಏಕಂ ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಮೇವ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛತಿ, ಇತರೇ ಪನ ದ್ವೇಪಿ ಸಬ್ಬಂ ಹೇತುಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಇಸ್ಸರಹೇತುಕಂ, ಅಹೇತುಕಞ್ಚ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ವಾದಾನಂ ವಸೇನೇವ ಪಯೋಜನಾಭಾವಾದಿತೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ದೋಸೋ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಗನ್ಥವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ಪನೇತ್ಥ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹ।

ರಾಗದೋಸಮೋಹಾ ಪನ ತಯೋ ಪಲಿಬೋಧಟ್ಠೇನ **ಕಿಞ್ಚನಾ** ನಾಮ। ತೇ ಏವ ಹಿ ಕಿಲೇಸಟ್ಠೇನ **ಅಙ್ಗಣಾನಿ,** ಮಲೀನಭಾವಕರಣಟ್ಠೇನ **ಮಲಾನಿ,** ಪಕ್ಖಲನಪಾತಹೇತುತೋ **ವಿಸಮಾನಿ** ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಕಾಯವಚೀಮನೋವಿಸಮಾನಿ **ಅಪರಾನಿಪಿ ತೀಣಿ ವಿಸಮಾನಿ** ನಾಮ। ರಾಗದೋಸಮೋಹಾ ಅನುದಹನಟ್ಠೇನ **ತಯೋ ಅಗ್ಗೀ,** ಕಸಟನಿರೋಜಟ್ಠೇನ **ಕಸಾವಾ** ಚ ಹೋನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಕಾಯಕಸಾವಾದಯೋ ಪನ **ಅಪರೇಪಿ ತಯೋ ಕಸಾವಾ** ನಾಮ। ಅಸ್ಸಾದದಿಟ್ಠೀತಿ ಕಾಮಪರಿಭೋಗೇ "ನತ್ಥಿ ಕಾಮೇಸು ದೋಸೋ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ **ಅಸ್ಸಾದದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ವೀಸತಿವತ್ಥುಕಾ ಪನ ಅತ್ತದಿಟ್ಠಿ ಅತ್ತಾನಂ ಅನುಗತತ್ತಾ **ಅತ್ತಾನುದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ತಸ್ಸಾ ಪನ "ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ ಸಮನುಪಸ್ಸತಿ, ರೂಪವನ್ತಂ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ, ಅತ್ತನಿ ವಾ ರೂಪಂ, ರೂಪಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇ ಚತಸ್ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಯೋ। ಏವಂ ಸೇಸಕ್ಖನ್ಧೇಸುಪೀತಿ ವೀಸತಿವತ್ಥುಕತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ ಚ **ರೂಪಂ ಅತ್ತತೋ**ದಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧೇ ಅತ್ತತೋ ಗಹಣವಸೇನ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಚ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಪನ ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। **"ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನ"**ನ್ತಿಆದಿನಯಪ್ಪವತ್ತಾ ಪನ ನತ್ಥಿಕದಿಟ್ಠಿ **ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ, ಲಾಮಕದಿಟ್ಠೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅರತೀತಿಕೇ ಪಾಣಿಲೇಡ್ಡುದಣ್ಡಾದೀಹಿ ಸತ್ತಾನಂ ವಿಹಿಂಸನಾ **ವಿಹೇಸಾ** ನಾಮ। ದ್ವಾರತ್ತಯಪ್ಪವತ್ತಅಕುಸಲಧಮ್ಮಸ್ಸ ಚರಿಯಾ **ಅಧಮ್ಮಚರಿಯಾ** ನಾಮ। ದೋವಚಸ್ಸತಾತಿಕೇ ಸಾವ ಕಾಮಬ್ಯಾಪಾದವಿಹಿಂಸಾಸಞ್ಞಾ ನಾನಾರಮ್ಮಣೇಸು ಪವತ್ತಿತೋ, ನಾನಾಭೂತತ್ತಾ ಚ **ನಾನತ್ತಸಞ್ಞಾ** ನಾಮ। ಉದ್ಧಚ್ಚತ್ತಿಕೇ ಕುಸೀತಸ್ಸ ಭಾವೋ **ಕೋಸಜ್ಜಂ,** ಪಮಾದೋವ। ಅನಾದರಿಯತ್ತಿಕೇ ಓವಾದಸ್ಸ ಅನಾದಿಯನವಸಪ್ಪವತ್ತೋ **ಕೋಧೋ ಅನಾದರಿಯಂ** ನಾಮ। ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯತ್ತಿಕೇ ರತನತ್ತಯಕಮ್ಮಫಲಾನಂ ಅಸದ್ದಹನವಸಪ್ಪವತ್ತಾ ಅಕುಸಲಧಮ್ಮಾ **ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ** ನಾಮ। ಪಞ್ಚವಿಧಮಚ್ಛರಿಯವಸೇನ "ದೇಹೀ"ತಿ ವಚನಸ್ಸ ಅಜಾನನಾ **ಅವದಞ್ಞುತಾ** ನಾಮ।

ಉದ್ಧಚ್ಚತ್ತಿಕೇ ಮನಚ್ಛಟ್ಠೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಗುತ್ತದ್ವಾರತಾ **ಅಸಂವರೋ** ನಾಮ। ಕಾಯಿಕವಾಚಸಿಕವೀತಿಕ್ಕಮೋ **ದುಸ್ಸೀಲ್ಯಂ** ನಾಮ। ಅರಿಯತ್ತಿಕೇ ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಬುದ್ಧಸಾವಕಾನಂ ದಸ್ಸನೋಪಾಸನಾದೀಸು ಅನಿಚ್ಛಾ **ಅರಿಯಾನಂ ಅದಸ್ಸನಕಮ್ಯತಾ** ನಾಮ। ಬೋಧಿಪಕ್ಖಿಕಸದ್ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಸವನಧಾರಣಾದೀಸು ಅನಿಚ್ಛಾ **ಸದ್ಧಮ್ಮಂ ಅಸೋತುಕಮ್ಯತಾ** ನಾಮ। ಪರಸ್ಸ ದೋಸಾರೋಪನೇ ರನ್ಧಗವೇಸಿತಾಸಙ್ಖಾತೋ ಉಪಾರಮ್ಭೋವ **ಉಪಾರಮ್ಭಚಿತ್ತತಾ** ನಾಮ। ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚತ್ತಿಕೇ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ **ಚೇತಸೋ ವಿಕ್ಖೇಪೋ** ನಾಮ। ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರತ್ತಿಕೇ "ಅನಿಚ್ಚೇ ನಿಚ್ಚ"ನ್ತಿಆದಿನಾ, ಸಚ್ಚಪಟಿಪಕ್ಖವಸೇನ ವಾ ಅನುಪಾಯಮನಸಿಕಾರಸಙ್ಖಾತಂ ಆವಜ್ಜನಚಿತ್ತಂ **ಅಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರೋ** ನಾಮ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಾ ಕುಮ್ಮಗ್ಗೋ ನಾಮ, ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಸ್ಸ ಆಸೇವನಾ **ಕುಮ್ಮಗ್ಗಸೇವನಾ** ನಾಮ। ಥಿನಮಿದ್ಧಂ **ಚೇತಸೋ ಚ ಲೀನತ್ತಂ** ನಾಮ। ತಿಕಂ।

ಚತುಕ್ಕೇಸು ಚೀವರಾದೀಸು ಚತೂಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು "ಕತ್ಥ ಮನಾಪಂ ಲಭಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ತಣ್ಹಾಯ ಉಪ್ಪಾದೋ **ಚತ್ತಾರೋ ತಣ್ಹುಪ್ಪಾದಾ** ನಾಮ। ನ ಗಚ್ಛನ್ತಿ ಏತಾಹಿ ಅರಿಯಾತಿ ಅಗತಿಯೋ, ಛನ್ದದೋಸಮೋಹಭಯಾ। ತಾ ಹಿ ಅಗನ್ತಬ್ಬಮಗ್ಗಗಮನಾನಿ ಅಕತ್ತಬ್ಬಕರಣಾನಿ **ಚತ್ತಾರಿ ಅಗತಿಗಮನಾನಿ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಛನ್ದೋ**ತಿ ಪಕ್ಖಪಾತರಾಗೋ। **ಭಯ**ನ್ತಿ ತಥಾಪವತ್ತೋ ದೋಸೋ। ಅನಿಚ್ಚಾದೀಸು "ನಿಚ್ಚಂ ಸುಖಂ ಅತ್ತಾ ಸುಭ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ **ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪರಿಯಾಸಾ** ವಿಪರೀತತೋ ಧಮ್ಮೇ ಏಸನತೋ। ತೇಸು ವಾ ಆಸನತೋ ಪವಿಸನತೋ **ಚತ್ತಾರೋ ವಿಪರಿಯಾಸಾ** ನಾಮ। ತೇ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತದಿಟ್ಠಿವಿಪರಿಯಾಸವಸೇನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ತಯೋ ತಯೋ ಹುತ್ವಾ ದ್ವಾದಸ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಅನಿಚ್ಚೇ ನಿಚ್ಚಂ, ಅನತ್ತನಿ ಅತ್ತಾತಿ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತದಿಟ್ಠಿವಿಪರಿಯಾಸಾ ಛ, ದುಕ್ಖೇ ಸುಖಂ, ಅಸುಭೇ ಸುಭನ್ತಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಪರಿಯಾಸಾ ದ್ವೇ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗೇನ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಅಸುಭೇ ಸುಭನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತವಿಪರಿಯಾಸಾ ದ್ವೇ ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗೇನ, ದುಕ್ಖೇ ಸುಖನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾಚಿತ್ತವಿಪರಿಯಾಸಾ ದ್ವೇ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅದಿಟ್ಠೇ ದಿಟ್ಠಂ, ಅಸುತೇ ಸುತಂ, ಅಮುತೇ ಮುತಂ, ಅವಿಞ್ಞಾತೇ ವಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ **ಚತ್ತಾರೋ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾ** ನಾಮ। ದಿಟ್ಠಾದೀಸು ಪನ ಅದಿಟ್ಠಂ ಅಸುತಂ ಅಮುತಂ ಅವಿಞ್ಞಾತನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ **ಅಪರೇಪಿ ಚತ್ತಾರೋ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾ** ನಾಮ। ಇಮೇ ಚ ಪುರಿಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಅಟ್ಠ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾತಿಪಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಅದಿನ್ನಾದಾನಕಾಮೇಸುಮಿಚ್ಛಾಚಾರಮುಸಾವಾದಾ **ಚತ್ತಾರಿ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ** ನಾಮ।

ಮುಸಾವಾದಾದಿವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಿ **ಅಪರಾನಿಪಿ ಚತ್ತಾರಿ ವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಿ** ನಾಮ। ಜಾತಿಜರಾಬ್ಯಾಧಿಮರಣಭಯಾನಿ **ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ** ನಾಮ। ರಾಜಚೋರಅಗ್ಗಿಉದಕಭಯಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ಸಮುದ್ದಂ ಓರೋಹನ್ತಸ್ಸ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾನಿ ಊಮಿಕುಮ್ಭೀಲಆವಟ್ಟಸುಸುಕಾಭಯಾನಿ ಚ ಚತ್ತಾರಿ, ಅತ್ತಾನುವಾದಪರಾನುವಾದದಣ್ಡದುಗ್ಗತಿಭಯಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚಾತಿ ಇಮಾನಿ ವಾ **ಅಪರಾನಿ** ತೀಣಿ ಚತುಕ್ಕಾನಿ **ಚತ್ತಾರಿ ಭಯಾನಿ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಸುಸುಕಾತಿ** ಚಣ್ಡಮಚ್ಛಾ। ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಚೇತಾನಿ ಭಯಾನಿ ಪಟಿಭಚಿತ್ತಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸಬ್ಬಂ ಸುಖದುಕ್ಖಾದಿಕಂ ಸಯಂಕತಂ ಪರಂಕತಂ ಉಭಯಕತಂ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಇಮಾ **ಚತಸ್ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಯೋ** ನಾಮ। ಚತುಕ್ಕಂ।

ಪಞ್ಚಕೇಸು **ಪಞ್ಚೋರಮ್ಭಾಗಿಯಾ**ತಿಆದೀಸು ಓರಂ ವುಚ್ಚತಿ ಕಾಮಧಾತು ಹೇಟ್ಠಾಭಾವತೋ, ತತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿನಿಪ್ಫಾದನತೋ ತಂ ಓರಂ ಭಜನ್ತೀತಿ ಸಕ್ಕಾಯದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾ **ಪಞ್ಚ ಓರಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ** ನಾಮ। ಉದ್ಧನ್ತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಾತು ಉಪರಿಭಾವತೋ, ತಂ ವುತ್ತನಯೇನ ಭಜನ್ತೀತಿ ರೂಪರಾಗಅರೂಪರಾಗಮಾನಉದ್ಧಚ್ಚಅವಿಜ್ಜಾ **ಪಞ್ಚ ಉದ್ಧಮ್ಭಾಗಿಯಸಂಯೋಜನಾನಿ** ನಾಮ। ರಾಗದೋಸಮೋಹಮಾನದಿಟ್ಠಿಯೋ ಪಞ್ಚ ಲಗ್ಗನಟ್ಠೇನ **ಸಙ್ಗಾ** ನಾಮ। ತೇ ಏವ ಪಞ್ಚ ಅನುಪವಿಸನಟ್ಠೇನ, ತುದನಟ್ಠೇನ ಚ ಪಞ್ಚ **ಸಲ್ಲಾ** ನಾಮ। ಸತ್ಥುಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸಿಕ್ಖಾಸು ಕಙ್ಖನಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, ಸಬ್ರಹ್ಮಚಾರೀಸು ಕುಪಿತಚಿತ್ತತಾ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಥದ್ಧಕಚವರಖಾಣುಕಭಾವಕರಣತ್ತಾ **ಚೇತೋಖಿಲಾ** ನಾಮ। ಕಾಮೇಸು ಅವೀತರಾಗೋ। ಕಾಯೇ…ಪೇ॰… ರೂಪೇ…ಪೇ॰… ಯಾವದತ್ಥಂ ಭುಞ್ಜಿತ್ವಾ ಸೇಯ್ಯಸುಖಂ ಪಸ್ಸಸುಖಂ ಮಿದ್ಧಸುಖಂ ಅನುಯುತ್ತೋ ವಿಹರತಿ, ಅಞ್ಞತರಂ ದೇವನಿಕಾಯಂ ಪಣಿಧಾಯ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಂ ಚರತೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಪಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಂ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಮುಟ್ಠಿಯಂ ಕತ್ವಾ ವಿಯ ಗಹಣತೋ **ಚೇತಸೋವಿನಿಬನ್ಧಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಕಾಯೇತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇ ಕಾಯೇ, **ರೂಪೇತಿ** ಬಹಿದ್ಧಾರೂಪೇ। ಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ, ಅಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ, ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ, ಸಂವಿಜ್ಜಮಾನೋ ಪನ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಂ ವಾ ಪಾಪುಣಾತೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ **ಪಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಿಯೋ** ನಾಮ।

ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಮಜ್ಜಪಾನಪರಿಯೋಸಾನಾ ಪಞ್ಚ ವೇರಕರಣಟ್ಠೇನ **ವೇರಾ** ನಾಮ। ಞಾತಿಭೋಗರೋಗಸೀಲದಿಟ್ಠಿಬ್ಯಸನಾನಿ **ಪಞ್ಚ ಬ್ಯಸನಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಬ್ಯಸನಾತಿ** ವಿನಾಸಸಹಜಾತಾ, ತತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಅಕುಸಲಾ । ಬಹುಜನಸ್ಸ ಅಪ್ಪಿಯತಾ, ವೇರಬಹುಲತಾ, ವಜ್ಜಬಹುಲತಾ, ಸಮ್ಮೂಳ್ಹಮರಣಂ, ಅಪಾಯಗಮನನ್ತಿ ಇಮೇ ಪಞ್ಚ **ಅಕ್ಖನ್ತಿಯಾ ಆದೀನವಾ,** ಅನಧಿವಾಸನಾಯ ದೋಸಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಆಜೀವಕಭಯಂ ಅಸಿಲೋಕಭಯಂ ಪರಿಸಸಾರಜ್ಜಭಯಂ ಮರಣಭಯಂ ದುಗ್ಗತಿಭಯನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ಪಞ್ಚ ಭಯಾನಿ** ನಾಮ। ಯಾವದತ್ಥಂ ಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಪರಿಭೋಗೇನ ಚೇವ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಹಿ ಚತೂಹಿ ಝಾನೇಹಿ ಚಾತಿ ಪಞ್ಚಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಅತ್ತಾ ಪರಮದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ ವಾದಾ **ಪಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾ** ನಾಮ। ಪಞ್ಚಕಂ।

ಛಕ್ಕೇಸು ಪನ ಕೋಧೋ ಮಕ್ಖೋ ಇಸ್ಸಾ ಸಾಠೇಯ್ಯಂ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಸನ್ದಿಟ್ಠಿಪರಾಮಾಸಿತಾತಿ ಇಮಾನಿ **ಛ ವಿವಾದಮೂಲಾನಿ**। ಮನಾಪಿಯೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಛನ್ದರಾಗೋತಿ ಇಮೇ **ಛ ಛನ್ದರಾಗಾ** ಗೇಹಸಿತಾ ಧಮ್ಮಾ ನಾಮ। ಅಮನಾಪಿಯೇಸು ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಪಟಿಘೋ **ಛ ವಿರೋಧವತ್ಥೂನಿ** ನಾಮ। ವಿರೋಧೋ ಏವ ವತ್ಥು ವಿರೋಧವತ್ಥು। ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ತಣ್ಹಾವ **ಛ ತಣ್ಹಾಕಾಯಾ** ನಾಮ। ಸತ್ಥುಧಮ್ಮಸಙ್ಘಸಿಕ್ಖಾಸು, ಅಪ್ಪಮಾದೇ, ಪಟಿಸನ್ಥಾರೇ ಚ ಅಗಾರವಾ **ಛ ಅಗಾರವಾ** ನಾಮ। ಕಮ್ಮಾರಾಮತಾ, ಭಸ್ಸನಿದ್ದಾಸಙ್ಗಣಿಕಸಂಸಗ್ಗಪಪಞ್ಚಾರಾಮತಾ ಚ **ಛ ಪರಿಹಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ, ಪರಿಹಾನಿಕರಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಸವನದಸ್ಸನಸಮುಲ್ಲಪನಪರಿಭೋಗಕಾಯಸಂಸಗ್ಗೇಸು ಪಞ್ಚಸು ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾ **ಸಂಸಗ್ಗಾರಾಮತಾ**। ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿಪಪಞ್ಚೇಸು ಯುತ್ತಪಯುತ್ತತಾ **ಪಪಞ್ಚಾರಾಮತಾತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಕಮ್ಮಭಸ್ಸನಿದ್ದಾಸಙ್ಗಣಿಕಾರಾಮತಾ ಚತ್ತಾರೋ, ದೋವಚಸ್ಸತಾ, ಪಾಪಮಿತ್ತತಾ ದ್ವೇ ಚಾತಿ ಇಮೇ **ಅಪರೇಪಿ ಛ ಪರಿಹಾನಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ।

ಸೋಮನಸ್ಸಟ್ಠಾನಿಯೇಸು ರೂಪಾದೀಸು ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಗೇಹಸಿತಸೋಮನಸ್ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ವಿಚಾರಾ **ಸೋಮನಸ್ಸುಪವಿಚಾರಾ** ನಾಮ, ವಿತಕ್ಕಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಏಸ ನಯೋ ಇತರದ್ವಯೇಪಿ। ಅಞ್ಞಾಣಸಹಿತಾ ಪನೇತ್ಥ ವೇದನುಪೇಕ್ಖಾ ಉಪೇಕ್ಖಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಯಾ "ಅಞ್ಞಾಣುಪೇಕ್ಖಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಇಟ್ಠಾನಿಟ್ಠಮಜ್ಝತ್ತೇಸು ಛಸು ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ವೇದನಾ **"ಛ ಗೇಹಸಿತಾನಿ ಸೋಮನಸ್ಸಾನೀ"**ತಿಆದಿನಾ ಛಕ್ಕತ್ತಯೇನ ವುತ್ತಾ। "ಅತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಾ, "ನತ್ಥಿ ಮೇ ಅತ್ತಾ"ತಿ ವಾ, "ಅತ್ತನಾ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ವಾ, "ಅತ್ತನಾ ವಾ ಅನತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ವಾ, "ಅತ್ತನಾ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀ"ತಿ ವಾ, "ಸೋ ಮೇ ಅಯಂ ಅತ್ತಾ ಕಾರಕೋ ವೇದಕೋ ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ"ತಿ ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾ ಇಮಾ **ಛ ದಿಟ್ಠಿಯೋ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಅತ್ಥೀತಿ** ಸಸ್ಸತದಿಟ್ಠಿ। **ನತ್ಥೀತಿ** ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿ। ಪಞ್ಚಪಿ ಖನ್ಧೇ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸೇಸಾನಂ ಜಾನನವಸೇನ **ಅತ್ತನಾ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀತಿ ದಿಟ್ಠಿ,** ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಂ ಪನ "ಅತ್ತಾ"ತಿ, ಇತರೇ ಚ "ಅನತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ **ಅತ್ತನಾ ವಾ ಅನತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀತಿ ದಿಟ್ಠಿ,** ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಂ ಪನ "ಅನತ್ತಾ"ತಿ, ಇತರೇ ಚ "ಅತ್ತಾ"ತಿ ಗಹೇತ್ವಾ **ಅನತ್ತನಾ ವಾ ಅತ್ತಾನಂ ಸಞ್ಜಾನಾಮೀತಿ ದಿಟ್ಠಿ** ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಛಕ್ಕಂ।

ಸತ್ತಕೇಸು ಪನ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಮಾನದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಭವರಾಗಅವಿಜ್ಜಾ ಸತ್ತ ಥಾಮಗತಟ್ಠೇನ, ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಚ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಅನು ಅನು ಸಯನತೋ **ಅನುಸಯಾ** ನಾಮ। ತೇ ಏವ ಸತ್ತೇ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂ ಸಂಯೋಜನತೋ **ಸಂಯೋಜನಾನಿ**। ಸಮುದಾಚಾರವಸೇನ ಪರಿಯುಟ್ಠಾನತೋ **ಪರಿಯುಟ್ಠಾನಾತಿ** ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಸ್ಸದ್ಧಿಯಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಅಪ್ಪಸ್ಸುತತಾ ಕೋಸಜ್ಜಂ ಮುಟ್ಠಸ್ಸಚ್ಚಂ ದುಪ್ಪಞ್ಞತಾತಿ ಇಮೇ ಸತ್ತ ಅಸತಂ ಅಸಪ್ಪುರಿಸಾನಂ, ಅಸನ್ತಾ ವಾ ಲಾಮಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ **ಅಸದ್ಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ಕಾಯವಚೀದುಚ್ಚರಿತಾನಿ **ಸತ್ತ ದುಚ್ಚರಿತಾನಿ** ನಾಮ। ಮಾನೋ ಅತಿಮಾನೋ ಮಾನಾತಿಮಾನೋ ಓಮಾನೋ ಅಧಿಮಾನೋ ಅಸ್ಮಿಮಾನೋ ಮಿಚ್ಛಾಮಾನೋತಿ ಇಮೇ **ಸತ್ತ ಮಾನಾ** ನಾಮ। "ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಮಾತಾಪೇತ್ತಿಕಸಮ್ಭವೋ ಅತ್ತಾ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ, ತಥಾ ಛಸು ದೇವಲೋಕೇಸು ದಿಬ್ಬೋ ಕಬಳೀಕಾರಭಕ್ಖೋ ಅತ್ತಾ, ರೂಪಲೋಕೇ ರೂಪೀ ಮನೋಮಯೋ ಅತ್ತಾ, ಚತೂಸು ಅರೂಪಭವೇಸು ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ಅರೂಪೀ

ಅತ್ತಾ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉಚ್ಛಿಜ್ಜತಿ ವಿನಸ್ಸತಿ ನ ಹೋತಿ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ **ಸತ್ತ ದಿಟ್ಠಿಯೋ** ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ ಆದಿತೋ ತಿಸ್ಸೋ ದಿಟ್ಠಿಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ಅತ್ತತೋ ಗಹೇತ್ವಾ ಪವತ್ತಾ ಉಚ್ಛೇದದಿಟ್ಠಿಯೋ, ಸೇಸಾ ಚತಸ್ಸೋ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ। ಸತ್ತಕಂ।

ಅಟ್ಠಕೇಸು ಪನ ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ ಮಾನೋ ದಿಟ್ಠಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಥಿನಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಞ್ಚಾತಿ **ಅಟ್ಠ ಕಿಲೇಸವತ್ಥೂನಿ** ನಾಮ। "ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ತಬ್ಬಂ ಮೇ"ತಿ ಏಕಂ, ತಥಾ "ಕತಂ ಮೇ"ತಿ, "ಮಗ್ಗೋ ಮೇ ಗನ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ, "ಗತೋ"ತಿ, "ಅಪ್ಪಕಂ ಮೇ ಭುತ್ತ"ನ್ತಿ, "ಸುಭುತ್ತ"ನ್ತಿ, "ಆಬಾಧೋ ಮೇ ಉಪ್ಪನ್ನೋ"ತಿ, "ಅಚಿರವುಟ್ಠಿತೋ ಗೇಲಞ್ಞಾ"ತಿ ಏಕನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ಅಟ್ಠ ಕುಸೀತವತ್ಥೂನಿ** ನಾಮ, ಕುಸೀತಸ್ಸ ಕೋಸಜ್ಜಕಾರಣಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಲಾಭೇ ಅಲಾಭೇ ಚ ಯಸೇ ಅಯಸೇ ಚ ಪಸಂಸಾಯ ನಿನ್ದಾಯ ಚ ಸುಖೇ ದುಕ್ಖೇ ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ರಾಗದೋಸೇಹಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಹನನಂ **ಅಟ್ಠಸು ಲೋಕಧಮ್ಮೇಸು ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತೋ** ನಾಮ। ಹೇಟ್ಠಾ ದ್ವೀಹಿ ಚತುಕ್ಕೇಹಿ ವುತ್ತಾ **ಅಟ್ಠ ಅನರಿಯವೋಹಾರಾ** ನಾಮ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ **ಅಟ್ಠ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾ** ನಾಮ। ಭಿಕ್ಖೂಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಯ ಆಪತ್ತಿಯಾ ಚೋದಿಯಮಾನಸ್ಸ "ನ ಸರಾಮೀ"ತಿ ನಿಬ್ಬೇಠನಂ ಏಕಂ, "ತ್ವಂ ಬಾಲೋ"ತಿಆದಿನಾ ಚೋದಕಪಟಿಪ್ಫರಣಂ ಏಕಂ, ತಥಾ "ತುವಂ ಚೇತಮಾಪನ್ನೋ"ತಿ ಚೋದಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚಾರೋಪನಂ, ಅಞ್ಞೇನಞ್ಞಂ ಪಟಿಚರಣಂ, ಸಙ್ಘೇ ಬಾಹಾವಿಕ್ಖೇಪಭಣನಂ, ತುಣ್ಹೀಭಾವೇನ ವಿಹೇಠನಂ, ಸಙ್ಘಂ, ಚೋದಕಞ್ಚ ಅನಾದಿಯಿತ್ವಾ ಪಕ್ಕಮನಂ, ಚೋದನಾಭಯಾ ಸಿಕ್ಖಾಪಚ್ಚಕ್ಖಾನನ್ತಿ ಇಮೇ **ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸದೋಸಾ** ನಾಮ। ಅಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ರೂಪೀ, ಅರೂಪೀ , ರೂಪೀ ಚ ಅರೂಪೀ ಚ, ನೇವರೂಪೀನಾರೂಪೀ, ಅನ್ತವಾ, ಅನನ್ತವಾ, ಅನ್ತವಾ ಚ ಅನನ್ತವಾ ಚ, ನೇವನ್ತವಾನಾನನ್ತವಾತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ **ಅಟ್ಠ ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ** ನಾಮ। ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ ಅತ್ತಾ ರೂಪೀ ಅರೂಪೀತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಾ **ಅಟ್ಠ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾ** ನಾಮ। ಅಟ್ಠಕಂ।

ನವಕೇಸು ಪನ "ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರಿ, ಚರತಿ, ಚರಿಸ್ಸತಿ, ಪಿಯಸ್ಸ ಮೇ ಅನತ್ಥಂ ಅಚರಿ, ಚರತಿ, ಚರಿಸ್ಸತಿ, ಅಪ್ಪಿಯಸ್ಸ ಮೇ ಅತ್ಥಂ ಅಚರಿ, ಚರತಿ, ಚರಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ ನವ ಆಘಾತಾ ಏವ **ಆಘಾತವತ್ಥೂನಿ** ನಾಮ। ಕೋಧೋ ಮಕ್ಖೋ ಇಸ್ಸಾ ಮಚ್ಛರಿಯಂ ಮಾಯಾ ಸಾಠೇಯ್ಯಂ ಮುಸಾವಾದೋ ಪಾಪಿಚ್ಛತಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠೀತಿ ಇಮಾನಿ **ನವ ಪುರಿಸಮಲಾನಿ** ನಾಮ। "ಸೇಯ್ಯಸ್ಸ ಸೇಯ್ಯೋಹಮಸ್ಮೀ"ತಿಆದಯೋ **ನವವಿಧಾ ಮಾನಾ** ನಾಮ। "ತಣ್ಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪರಿಯೇಸನಾ, ಪರಿಯೇಸನಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಲಾಭೋ, ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಛನ್ದರಾಗೋ, ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಜ್ಝೋಸಾನಂ, ತಥಾ ಪರಿಗ್ಗಹೋ, ಮಚ್ಛರಿಯಂ, ಆರಕ್ಖೋ, ಆರಕ್ಖಾಧಿಕರಣಂ ದಣ್ಡಾದಾನಸತ್ಥಾದಾನಕಲಹವಿಗ್ಗಹವಿವಾದಾದಿಅನೇಕೇ ಪಾಪಕಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾ ಇಮೇ **ನವ ತಣ್ಹಾಮೂಲಕಾ ಧಮ್ಮಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ವಿನಿಚ್ಛಯೋತಿ** ಞಾಣತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಿತಕ್ಕವಸೇನ ಚತೂಸು ವಿನಿಚ್ಛಯೇಸು ವಿತಕ್ಕವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ಲಾಭಂ ಹಿ ಲಭಿತ್ವಾ "ಇದಂ ರೂಪಾರಮ್ಮಣತ್ಥಾಯ, ಇದಂ ಸದ್ದಾರಮ್ಮಣಾದಿಅತ್ಥಾಯಾ"ತಿ ಏವಂ ವಿತಕ್ಕೇನೇವ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। **ಛನ್ದರಾಗೋ** ದುಬ್ಬಲರಾಗೋ, **ಅಜ್ಝೋಸಾನನ್ತಿ** ಬಲವಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಂ। **ಪರಿಗ್ಗಹೋತಿ** ತಣ್ಹಾದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಪರಿಗ್ಗಹಕರಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಅಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಅಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಅಯಮಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ, "ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ರೂಪೀ ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ಅರೂಪೀ ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ಸಞ್ಞೀ ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ಅಸಞ್ಞೀ ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ, "ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀ ಭವಿಸ್ಸ"ನ್ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ಇಮಾನಿ ನವ ಚಲನಟ್ಠೇನ **ಇಞ್ಜಿತಾನಿ** ನಾಮ। ಇಮಾನೇವ ಮಞ್ಞನಟ್ಠೇನ **ಮಞ್ಞಿತಾನಿ,** ವಿಪ್ಫನ್ದನತೋ **ವಿಪ್ಫನ್ದಿತಾನಿ,** ಪಪಞ್ಚನತೋ **ಪಪಞ್ಚಿತಾನಿ,** ತಾನೇವ ತೇಹಿ ತೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಸಙ್ಖತತ್ತಾ **ಸಙ್ಖತಾನಿ** ಚ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇಹಿ ತೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಿ ನವಕೇಹಿ ಮಾನೋ ಏವ ಕಥಿತೋ। ಸೋಪಿ ಹಿ "ಅಸ್ಮೀ"ತಿಆದೀಹಿ ಸಞ್ಞೀಹಿ ಚ ಆಕಾರೇಹಿ ದಿಟ್ಠಿ ವಿಯ ಪವತ್ತತೀತಿ। ನವಕಂ।

ದಸಕೇಸು ಪನ ಲೋಭೋ ದೋಸೋ ಮೋಹೋ ಮಾನೋ ದಿಟ್ಠಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಥಿನಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪನ್ತಿ ಇಮೇ ದಸ ಕಿಲೇಸಾ ಏವ **ಕಿಲೇಸವತ್ಥೂನಿ** ನಾಮ। "ಅನತ್ಥಂ ಮೇ ಅಚರೀ"ತಿಆದಯೋ ನವ ಖಾಣುಕಣ್ಟಕಾದೀಸು ಅಟ್ಠಾನಆಘಾತೇನ ಸದ್ಧಿಂ **ದಸ ಆಘಾತವತ್ಥೂನಿ** ನಾಮ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ **ದಸ ಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಾ** ನಾಮ। ಕಾಮರಾಗಸಂಯೋಜನಂ ಪಟಿಘಮಾನದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸೀಲಬ್ಬತಪರಾಮಾಸಭವರಾಗಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಅವಿಜ್ಜಾಸಂಯೋಜನನ್ತಿ ಇಮಾನಿ **ದಸ ಸಂಯೋಜನಾನಿ** ನಾಮ। ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಮಿಚ್ಛಾಸಙ್ಕಪ್ಪಾದಯೋ ಅಟ್ಠ, ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣಮಿಚ್ಛಾವಿಮುತ್ತೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ **ದಸ ಮಿಚ್ಛತ್ತಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಮಿಚ್ಛಾಞಾಣನ್ತಿ** ಪಾಪಕಿರಿಯಾಸು ಉಪಾಯಚಿನ್ತಾವಸೇನ ಚೇವ ಪಾಪಕಂ ಕತ್ವಾ "ಸುಕತಂ ಮಯಾ"ತಿ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣವಸೇನ ಚ ಪವತ್ತೋ ಮೋಹೋ। **ಮಿಚ್ಛಾವಿಮುತ್ತೀತಿ** ಅವಿಮುತ್ತಸ್ಸೇವ ಸತೋ ವಿಮುತ್ತಸಞ್ಞಿತಾ। "ನತ್ಥಿ ದಿನ್ನಂ, ನತ್ಥಿ ಯಿಟ್ಠ"ನ್ತಿಆದೀಹಿ ದಸಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ಪವತ್ತಂ ನತ್ಥಿಕದಸ್ಸನಂ **ದಸವತ್ಥುಕಾ ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। "ಸಸ್ಸತೋ ಲೋಕೋ, ತಥಾ ಅಸಸ್ಸತೋ, ಅನ್ತವಾ, ಅನನ್ತವಾ, ತಂ ಜೀವಂ ತಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ವಾ, "ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ವಾ, "ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ ವಾ, "ನ ಹೋತಿ…ಪೇ॰… ಹೋತಿ ಚ ನ ಹೋತಿ ಚ, ನೇವ ಹೋತಿ ನ ನ ಹೋತಿ ತಥಾಗತೋ ಪರಂ ಮರಣಾ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ಪವತ್ತಾ **ದಸವತ್ಥುಕಾ ಅನ್ತಗ್ಗಾಹಿಕಾ ದಿಟ್ಠಿ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ಲೋಕೋತಿ** ಖನ್ಧಾದಯೋ, "ಅನ್ತವಾ"ತಿ ಇದಂ ಪರಿತ್ತಂ ಕಸಿಣಜ್ಝಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। "ಅನನ್ತವಾ"ತಿ ಇದಂ ವಿಪುಲನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ತಥಾಗತೋತಿ** ಸತ್ತೋ। ದಸಕಂ।

ಅಟ್ಠಾರಸಕೇಸು **ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನೀತಿ** ತಣ್ಹಾಸಮುದಾಚಾರಾ ತಣ್ಹಾಪವತ್ತಿಯೋ। **ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸುಪಾದಾಯಾತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಉಪಾದಾಯ। ಇದಂ ಹಿ ಉಪಯೋಗತ್ಥೇ ಸಾಮಿವಚನಂ। ತತ್ಥ "ಅಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ಇತ್ಥಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ಏವಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ಅಞ್ಞಥಾಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಇತ್ಥಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಏವಂ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಭವಿಸ್ಸನ್ತಿ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅಸ್ಮೀತಿ, ಸಾತಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಸಿಯನ್ತಿ, ಇತ್ಥಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಏವಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಞ್ಞಥಾ ಸಿಯನ್ತಿ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಅಪಾಹಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಪಾಹಂ ಇತ್ಥಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಪಾಹಂ ಏವಂ ಸಿಯನ್ತಿ, ಅಪಾಹಂ ಅಞ್ಞತಾ ಸಿಯನ್ತಿ ಹೋತೀ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಾನಿ ಇಮಾನಿ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಸ್ಸುಪಾದಾಯ **ಅಟ್ಠಾರಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ** ನಾಮ।

ತತ್ಥ **ಅಸ್ಮೀತಿ ಹೋತೀತಿ** ಅಜ್ಝತ್ತಿಕೇಸು ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕೇಸು ಸಮೂಹತೋ "ಅಹಮಸ್ಮೀ"ತಿ ಗಹಣೇ ಸತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಪನ ಗಹಣೇ ಸತಿ ತತೋ ಪರಂ ಅನುಪನಿಧಾಯ, ಉಪನಿಧಾಯ ವಾತಿ ದ್ವಿಧಾ ಗಹಣಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಅನುಪನಿಧಾಯಾತಿ** ಅಞ್ಞಂ ಆಕಾರಂ ಅನುಪನಿಧಾಯ ಅನುಪಗಮ್ಮ ಸಕಭಾವಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಇತ್ಥಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ "ಖತ್ತಿಯಾದೀಸು ಇದಂಪಕಾರೋ ಅಹ"ನ್ತಿ ತಣ್ಹಾಮಾನದಿಟ್ಠಿವಸೇನ ಗಹಣಂ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಉಪನಿಧಾಯ ಗಹಣಂ ಪನ ದುವಿಧಂ ಹೋತಿ ಸಮತೋ ಚ ಅಸಮತೋ ಚ। ತತ್ಥ ಸಮತೋ ಗಹಣಂ ಏವಸ್ಮೀತಿ ಇದಂ, ತಸ್ಸ ಯಥಾ ಅಯಂ ಖತ್ತಿಯೋ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಯೋ ವಾ ದೇವಮನುಸ್ಸರೂಪೀಅರೂಪೀಆದಯೋ ವಾ, ಏವಮಹಮಸ್ಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞಥಾಸ್ಮೀ**ತಿ ಇದಂ ಪನ ಅಸಮತೋ ಗಹಣಂ, ತಸ್ಸ ಯಥಾ ಇಮೇ ಖತ್ತಿಯಾದಯೋ, ತತೋ ಅಞ್ಞಥಾ ಅಹಂ ಹೀನೋ ವಾ ಅಧಿಕೋ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇಮಾನಿ ತಾವ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಚತ್ತಾರಿ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ, **ಭವಿಸ್ಸ**ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪನ ಚತ್ತಾರಿ ಅನಾಗತವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। ತೇಸಂ ಪುರಿಮಚತುಕ್ಕೇ ವುತ್ತನಯವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ **ಅಸ್ಮೀ**ತಿಆದಿದ್ವಯಂ ಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಗ್ಗಾಹವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ ಅಸ್ಮೀತಿ ಸಸ್ಸತಂ, ಸೀದತೀತಿ **ಸಾತಂ,** ಅಸಸ್ಸತಂ, ಇತೋ ಪರಾನಿ **ಸಿಯ**ನ್ತಿಆದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಸಂಸಯಪರಿವಿತಕ್ಕವಸೇನ ವುತ್ತಾನಿ। **ಅಪಾಹಂ ಸಿಯ**ನ್ತಿಆದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ "ಅಪಿ ನಾಮಾಹಂ ಭವೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಪತ್ಥನಾಕಪ್ಪನವಸೇನ ವುತ್ತಾನೀತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅಟ್ಠಾರಸಕಂ ಪಠಮಂ।

ದುತಿಯೇ **ಬಾಹಿರಸ್ಸುಪಾದಾಯಾ**ತಿ ಬಾಹಿರಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಉಪಾದಾಯ। ತತ್ಥ "ಇಮಿನಾ ಅಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ಇಮಿನಾ ಇತ್ಥಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ಇಮಿನಾ ಏವಸ್ಮೀತಿ ಹೋತಿ, ಇಮಿನಾ ಅಞ್ಞಥಾಸ್ಮೀತಿ ಹೋತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅನನ್ತರೇ ವುತ್ತನಯೇನ ಬಾಹಿರಸ್ಸುಪಾದಾಯ **ಅಟ್ಠಾರಸ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನೀ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। "ಇಮಿನಾ"ತಿ ಪದಮತ್ತಮೇವ ಹೇತ್ಥ ಪುರಿಮೇಹಿ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ **ಇಮಿನಾ**ತಿ ಇಮಿನಾ ಬಾಹಿರೇನ ರೂಪೇನ ವಾ...ಪೇ॰... ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ತತ್ಥ ಚ ಛತ್ತಖಗ್ಗಬೀಜನಿಅನ್ನಪಾನಧನಧಞ್ಞಾದಿಉಪಕರಣವಸೇನ ಬಾಹಿರಂ ರೂಪಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ದಾಸದಾಸಿಞಾತಿಪರಿಜನಹತ್ಥಿಅಸ್ಸಾದಿಉಪಕರಣವಸೇನ ವೇದನಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಇಮೇಹಿ ಬಾಹಿರೇಹಿ ರೂಪಾದೀಹಿ "ಇತ್ಥಸ್ಮೀತಿ ಏವಸ್ಮೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಟ್ಠಾರಸಕಂ ದುತಿಯಂ।

ಇತರೇಸು ಪನ **ತದೇಕಜ್ಝಂ ಅಭಿಸಂಯೂಹಿತ್ವಾ**ತಿಆದೀಸು ತದುಭಯಂ ಅಟ್ಠಾರಸಕಂ ಏಕತೋ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಛತ್ತಿಂಸತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅತೀತಕಾಲೇ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅಟ್ಠಾರಸಕಾನಂ ವಸೇನ ಛತ್ತಿಂಸ, ತಥಾ ಅನಾಗತೇ ಛತ್ತಿಂಸ ಹೋನ್ತಿ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಪನ ಏಕಸ್ಸ ಯಥಾಲಾಭವಸೇನ ತಾನಿಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ವಸೇನ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇಪಿ ಛತ್ತಿಂಸ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಇತಿ ಏವಂ ವುತ್ತೇನ ಪಕಾರೇನ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಸಬ್ಬಸತ್ತಾನಂ ಕಾಲತ್ತಯೇಪಿ ಛನ್ನಂ ಅಟ್ಠಾರಸಕಾನಂ ವಸೇನ ಅಟ್ಠಸತಂ ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಟ್ಠತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಸತಂ ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಏವಮೇವ ಅತ್ಥೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ।

ತಣ್ಹಾವಿಚರಿತಾನಿ ನಿಟ್ಠಿತಾನಿ।

ಯಾನಿ ಚಾತಿಆದೀಸು ಯಾನಿ ಚೇತ್ಥ ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ವತ್ತಬ್ಬಾನಿ, ತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲನಾಮಕೇ **ದೀಘನಿಕಾಯಸ್ಸ** ಪಠಮಸುತ್ತನ್ತೇ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೨೯ ಆದಯೋ) ಸತ್ಥಾರಾ ಸಯಂ ಆಹಚ್ಚ ಭಾಸಿತಾನೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಬ್ರಹ್ಮಜಾಲೇ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಸಸ್ಸತವಾದಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಏಕಚ್ಚಸಸ್ಸತಿಕಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅನ್ತಾನನ್ತಿಕಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಅಮರಾವಿಕ್ಖೇಪಿಕಾ, ದ್ವೇ ಅಧಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪನ್ನಿಕಾ, ಸೋಳಸ ಸಞ್ಞೀವಾದಾ, ಅಟ್ಠ ಅಸಞ್ಞೀವಾದಾ , ಅಟ್ಠ ನೇವಸಞ್ಞೀನಾಸಞ್ಞೀವಾದಾ, ಸತ್ತ ಉಚ್ಛೇದವಾದಾ, ಪಞ್ಚ ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನವಾದಾತಿ ಇಮಾನಿ **ದ್ವಾಸಟ್ಠಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ** ಸನಿದಾನಾನಿ ನಾನಾನಯತೋ ವುತ್ತಾನಿ, ತತ್ಥ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ನೇಸಂ ವಿಭಾಗೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪದತ್ಥಾನುಸಾರತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ, ಸೇಸೋಪೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪದತ್ಥೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರತೋವ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ।

ಖುದ್ದಕವತ್ಥುವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಧಮ್ಮಹದಯವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಧಮ್ಮಹದಯವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾಯ ಪನ ಪದತ್ಥಾದಿತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತೋವ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಭಗವತಾ ಹೇಟ್ಠಾ ನಾನಾನಯತೋ ವಿಭತ್ತಾನಞ್ಞೇವ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀನಂ ದ್ವಾದಸನ್ನಂ ಧಮ್ಮಕೋಟ್ಠಾಸಾನಂ ಪುನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಚತುಭೂಮುಪ್ಪತ್ತಿತಪ್ಪರಿಯಾಪನ್ನತಾದೀಹಿ ದಸಹಿ ವಾರೇಹಿ ಅಪುಬ್ಬನಯಸಹಸ್ಸವಿಭಾವಕೇಹಿ ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾಧಿಪ್ಪಾಯಸಞ್ಞಾತೇಹಿ ಧಮ್ಮಹದಯೇಹಿ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನತ್ಥಮೇವಾಯಂ ವಿಭಙ್ಗೋ ವುತ್ತೋ, ತಸ್ಮಾ ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಚೇತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಹೋತಿ। ವಿಭಙ್ಗೇ ಹಿ ಪಠಮಂ "ಕತಿ ಖನ್ಧಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಪುಚ್ಛಕಂ ದ್ವಾದಸಪದಿಕಂ ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ ಚತುಭೂಮಕಸಾಮಞ್ಞತೋ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕವಾರೋ ನಾಮ ವಿಭತ್ತೋ, ತತ್ಥ ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾದಯೋ ಸತ್ತನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ದುತಿಯೋ ಪನ ವಾರೋ ತೇಸಂ ಚತೂಸು ಭೂಮೀಸು ಚತೂಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಉಪ್ಪತ್ತಾನುಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ತಾವ -

> "ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಕತಿ ಖನ್ಧಾ...ಪೇ॰... ಕತಿ ಚಿತ್ತಾನಿ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ, ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ, ಅಟ್ಠಾರಸ ಧಾತುಯೋ, ತೀಣಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಬಾವೀಸತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ನವ ಹೇತೂ, ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ, ಸತ್ತ ಫಸ್ಸಾ, ವೇದನಾ, ಸಞ್ಞಾ, ಚೇತನಾ, ಚಿತ್ತಾನೀ"ತಿ -

ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಚತುಭೂಮಕಾಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಯೇಭುಯ್ಯೇನ ಕಾಮಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ , ನ ಕಾಮಾವಚರಾವ। ತೇನೇತ್ಥ "ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚತುಭೂಮಕಾಪಿ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥುಪ್ಪಜ್ಜನಕಧಮ್ಮಾ ಹೇತ್ಥ ಅಧಿಪ್ಪೇತಾ, ನ ತಂಭೂಮಿಪರಿಯಾಪನ್ನಾವ। ರೂಪಧಾತುಆದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಏತ್ಥ ಚ **ತೀಣಿ ಸಚ್ಚಾನೀ**ತಿ ಇದಂ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಸ್ಸ ದೇಸವಿನಿಮುತ್ತತಾಯ ಕತ್ಥಚಿ ದೇಸೇ ಅನಿದ್ದಿಸಿತಬ್ಬತೋ ತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ। ಕಾರಣಸಾಪೇಕ್ಖಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ಅತ್ತನೋ ನಿಸ್ಸಯಕಾರಣಭೂತಂ ದೇಸಂ ಸಮಾವಸನ್ತಿ ಅಕಾರಣಸ್ಸ ಅನಿಸ್ಸಯತ್ತಾ, ಯಥಾ ವಾ ಕದಾಚಿ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಾ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಲನಿಯತತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಸಙ್ಖತತ್ತಂವ ಸೂಚೇನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಥಾ ಇತರಕಾಲೇಸುಪಿ ಭಾವಸ್ಸ ಚ ಪಸಙ್ಗತೋ, ಏತರಹಿಪಿ ವಾ ಅಭಾವಸ್ಸ, ಏವಂ ಕ್ವಚಿ ದೇಸೇ ಉಪಲಬ್ಭಮಾನಾಪೀತಿ

ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಸಬ್ಬದೇಸಅಬ್ಯಾಪಿತಾ ಪನ ಅಸಙ್ಖತಸ್ಸ, ಸಙ್ಖತಸ್ಸ ವಾ ಅಸಮ್ಭವತೋ ಏವ ನೋಪಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ದೇಸಕಾಲವಿನಿಮುತ್ತಮೇವ ಅಸಙ್ಖತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ದುತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಪನ -

“ರೂಪಧಾತುಯಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ, ಛ ಆಯತನಾನಿ, ನವ ಧಾತುಯೋ, ತೀಣಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಚುದ್ದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಅಟ್ಠ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಆಹಾರಾ, ಚತ್ತಾರೋ ಫಸ್ಸಾ…ಪೇ॰… ಚತ್ತಾರಿ ಚಿತ್ತಾನೀ”ತಿ -

ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ರೂಪೀನಂ ಘಾನಾದೀನಂ ಅಭಾವೇನ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಿಪಿ ಗನ್ಧಾಯತನಾದೀನಿ ಆಯತನಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ನ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ “ಛ ಆಯತನಾನಿ, ನವ ಧಾತುಯೋ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ ನ ತೇಸಂ ಅಭಾವಾ। ಕೇಚಿ ಪನ “ರೂಪಲೋಕೇ ಗನ್ಧರಸಾ ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ಚ ಮಹಾಭೂತಾನಞ್ಚ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಕಿಚ್ಚತಾ ನತ್ಥಿ, ತೇನೇವ ಪಾಳಿಯಂ ನ ಉದ್ಧಟಾ”ತಿ ವತ್ವಾ ತಂ ಸಾಧೇತುಂ ಬಹುಂ ಹೇತುಪಟಿರೂಪಕಂ ವತ್ವಾ ಪಪಞ್ಚೇನ್ತಿ, ತಂ ತೇಸಂ ಮತಿಮತ್ತಮೇವಾತಿ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಗನ್ಧಾದೀನಂ ಅವಿನಿಬ್ಭೋಗತ್ತಾ, ಫೋಟ್ಠಬ್ಬತ್ತಾ, ಧಾತುಸಭಾವತ್ತಾ ಚ ಘಾನಾದಿತ್ತಯಭಾವದ್ವಯಸುಖದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಪನ ದೋಮನಸ್ಸಹೇತುಕಬಳೀಕಾರಾಹಾರಘಾನಾದಿತ್ತಯಸಮ್ಫಸ್ಸಾದೀನಿ ಚ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಚುದ್ದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಪನ -

“ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ, ದ್ವೇ ಆಯತನಾನಿ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ, ತೀಣಿ ಸಚ್ಚಾನಿ, ಏಕಾದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಅಟ್ಠ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಆಹಾರಾ, ಏಕೋ ಫಸ್ಸೋ…ಪೇ॰… ಏಕಂ ಚಿತ್ತ”ನ್ತಿ -

ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಚಕ್ಖುಸೋತಅನಞ್ಞಾತಞ್ಞಸ್ಸಾಮೀತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಮ್ಪಿ ಅಭಾವಾ ಏಕಾದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಚತುತ್ಥಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಪನ -

“ಅಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ, ದ್ವೇ ಆಯತನಾನಿ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ, ದ್ವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ, ದ್ವಾದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಛ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಆಹಾರಾ, ಏಕೋ ಫಸ್ಸೋ…ಪೇ॰… ಏಕಂ ಚಿತ್ತ”ನ್ತಿ -

ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ಓಕಾಸವಸೇನ ವಾ ಸತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ವಾ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಧಾತು ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ “ಅಪರಿಯಾಪನ್ನಧಾತುಯಾ”ತಿ ಅವತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತಲೋಕುತ್ತರಮೇವ ದಸ್ಸೇತುಂ “ಅಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ”ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಏವಂ ಚತೂಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ದುತಿಯೋ ವಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತಿಯೋ ಪನ ವಾರೋ -

“ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಕಾಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಸಿಯಾ ಕಾಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನಾ, ಸಿಯಾ ನ ಕಾಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನಾ”ತಿಆದಿನಾ -

ಚತೂಸು ಭೂಮೀಸು ಚತೂಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ತಂತಂಭೂಮಿಪರಿಯಾಪನ್ನಧಮ್ಮದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ಸೋ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುನ್ತಿ ನ ವಿತ್ಥಾರಿತೋ। ತತ್ಥ **ಚ ಕಾಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನೋ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರಭಾವೇನ ತತ್ಥ ಅನ್ತೋಗಧೋ ಕಾಮಾವಚರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಚತುತ್ಥೋ ಪನ ವಾರೋ ತೀಸು ಭೂಮೀಸು ಚತೂಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಾನುಪ್ಪಜ್ಜನಕಧಮ್ಮದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಪಠಮಕೋಟ್ಠಾಸೇ ತಾವ -

“ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ಏಕಾದಸಾಯತನಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ದಸಾಯತನಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪರಾನಿ ದಸ, ಕಸ್ಸಚಿ ನವ, ಕಸ್ಸಚಿ ಸತ್ತ, ಕಸ್ಸಚಿ ಏಕಾದಸ ಧಾತುಯೋ…ಪೇ॰… ಸತ್ತ ಧಾತುಯೋ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಏಕಂ ಸಚ್ಚಂ ಪಾತುಭವತಿ। ಕಸ್ಸಚಿ ಚುದ್ದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ತೇರಸ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪರಾನಿ ತೇರಸ, ಕಸ್ಸಚಿ ದ್ವಾದಸ, ಕಸ್ಸಚಿ ದಸ, ಕಸ್ಸಚಿ ನವ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪರಾನಿ ನವ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಟ್ಠ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಪರಾನಿ ಅಟ್ಠ, ಕಸ್ಸಚಿ ಸತ್ತ , ಕಸ್ಸಚಿ ಪಞ್ಚ, ಕಸ್ಸಚಿ ಚತ್ತಾರಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ತಯೋ ಹೇತೂ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ದ್ವೇ, ಕಸ್ಸಚಿ ಅಹೇತುಕಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ, ಏಕೋ ಫಸ್ಸೋ…ಪೇ॰… ಏಕಂ ಚಿತ್ತಂ ಪಾತುಭವತೀ”ತಿ -

ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಕಾಮಾವಚರಾನಂ ಓಪಪಾತಿಕಾನಂ, ಆಪಾಯಿಕಾನಂ, ದೇವಮನುಸ್ಸಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನಾನಂ ಸದ್ದಾಯತನವಜ್ಜಿತಾನಿ ಏಕಾದಸಾಯತನಾನಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ, ತಾನೇವ ಏಕಾದಸ ಧಾತುಯೋ ಹೋನ್ತಿ। ಸದ್ದೋ ಹಿ ಏಕನ್ತೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ,

ತೇಸಞ್ಞೇವ ಪನ ಜಚ್ಚನ್ಧಾನಂ ದಸ, ಜಚ್ಚಬಧಿರಾನಂ ಅಪರಾನಿ ದಸ, ಜಚ್ಚನ್ಧಬಧಿರಾನಂ ನವ, ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ರೂಪಗನ್ಧರಸಕಾಯಫೋಟ್ಠಬ್ಬಮನೋಧಮ್ಮವಸೇನ ಸತ್ತ ಆಯತನಧಾತುಯೋ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಓಪಪಾತಿಕಾನಂ ತಿಹೇತುಕಾನಂ ಮನಚ್ಛಟ್ಠಾನಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಭಾವದ್ವಯೇ ಏಕಂ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಸೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಏಕಂ, ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಪಞ್ಚಾತಿ ಚುದ್ದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ತೇಸಂ ದ್ವಿಹೇತುಕಾನಂ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ತೇರಸ, ಪಠಮಕಪ್ಪಿಕಾನಂ ಮನುಸ್ಸಾನಂ ತಿಹೇತುಕಾನಂ ಭಾವಿನ್ದ್ರಿಯಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಪರಾನಿಪಿ ತೇರಸ, ತೇಸಞ್ಞೇವ ದುಹೇತುಕಾನಂ ದ್ವಾದಸ, ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ಪನ ತಿಹೇತುಕಾನಂ ಪುರಿಮೇಸು ಚುದ್ದಸಸು ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಚತ್ತಾರಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ದಸ, ತೇಸಂ ದುಹೇತುಕಾನಂ ನವ, ಓಪಪಾತಿಕಾನಂ ಅಹೇತುಕಾನಂ ಪರಿಪುಣ್ಣಾಯತನಾನಂ ಪುರಿಮೇಸು ಚುದ್ದಸಸು ಸದ್ಧಾದೀನಿ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಪರಾನಿ ನವ, ತೇಸಞ್ಞೇವ ಜಚ್ಚನ್ಧಾನಂ ಅಟ್ಠ, ತಥಾ ಬಧಿರಾನಂ, ಅನ್ಧಬಧಿರಾನಂ ಪನ ಸತ್ತ, ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಂ ಪನ ಅಹೇತುಕಾನಂ ಕಾಯಮನೋಭಾವಜೀವಿತಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಪಞ್ಚ, ತೇಸಞ್ಞೇವ ನಪುಂಸಕಾನಂ ಚತ್ತಾರಿ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಅಹೇತುಕಚಿತ್ತೇಸು ಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಾಪಿ ಏಕಗ್ಗತಾ ಸಮಾಧಿನ್ದ್ರಿಯತಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುವಸೇನ ಪನ "ಏಕೋ ಫಸ್ಸೋ"ತಿಆದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ದುತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಪನ -

"ರೂಪಧಾತುಯಾ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ದೇವಾನಂ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ಪಾತುಭವನ್ತಿ। ಪಞ್ಚಾಯತನಾನಿ, ಪಞ್ಚ ಧಾತುಯೋ, ಏಕಂ ಸಚ್ಚಂ, ದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ತಯೋ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಆಹಾರಾ, ಏಕೋ ಫಸ್ಸೋ…ಪೇ॰… ಏಕಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ -

ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುರೂಪಸೋತಮನೋಧಮ್ಮಾನಂ ವಸೇನ ಪಞ್ಚಾಯತನಧಾತುಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ಥಾಪಿ ಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾನಂ ಅಗ್ಗಹಣೇ ಕಾರಣಂ ಪುಬ್ಬೇ ವುತ್ತಮೇವ। ಚಕ್ಖುಸೋತಮನೋಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಸೋಮನಸ್ಸುಪೇಕ್ಖಾನಂ ಅಞ್ಞತರಂ, ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಪಞ್ಚಾತಿ ದಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸೇ ಪನ -

"ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ದೇವಾನಂ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ ಪಾತುಭವತಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ದ್ವೇ ಆಯತನಾನಿ ರೂಪಾಯತನಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ ರೂಪಧಾತು ಧಮ್ಮಧಾತು, ಏಕಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ಏಕಂ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ದೇವಾ ಅಹೇತುಕಾ, ಅನಾಹಾರಾ, ಅಫಸ್ಸಕಾ… ಪೇ॰… ಅಚಿತ್ತಕಾ"ತಿ -

ಸನಿದ್ದೇಸಮಾತಿಕಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ರೂಪಮ್ಪಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇಸಂ ಆಯತನಾದಿಕಿಚ್ಚಂ ನ ಕರೋತಿ, ಸವಿಞ್ಞಾಣಕರೂಪೇಸು ಪನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಇಧಾಪಿ ಗಹಿತಂ। ಗನ್ಧಾದಯೋ ಪನ ತತ್ಥ ನ ಗಹಿತತ್ತಾ ಇಧಾಪಿ ನ ಗಹಿತಾ, ನೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನತಾಯ। ಏಕತಲವಾಸಿಕಾನಂ ವಾ ಸೇಸಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಚಕ್ಖುವಿಸಯತ್ತಾ ಇಧಾಪಿ ರೂಪಾಯತನಂ ಉದ್ಧಟಂ, ಅಸಞ್ಞೀನಂ ಪನ ಪಞ್ಚಾಯತನಾನಿ, ಏಕೋ ಆಹಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚತುತ್ಥಕೋಟ್ಠಾಸೇ -

"ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ, ದ್ವೇ ಆಯತನಾನಿ, ದ್ವೇ ಧಾತುಯೋ, ಏಕಂ ಸಚ್ಚಂ, ಅಟ್ಠಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ , ತಯೋ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಆಹಾರಾ, ಏಕೋ ಫಸ್ಸೋ…ಪೇ॰… ಏಕಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ -

ಮಾತಿಕಾಪದಾನಿ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಮನೋಜೀವಿತಉಪೇಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಪಞ್ಚಾತಿ ಅಟ್ಠಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಏವಂ ಚತೂಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಚತುತ್ಥೋ ವಾರೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಞ್ಚಮೋ ಪನ ವಾರೋ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಭೂಮನ್ತರವಸೇನ "ಕಾಮಾವಚರಧಮ್ಮಾ, ನ ಕಾಮಾವಚರಾ…ಪೇ॰… ಪರಿಯಾಪನ್ನಾ"ತಿ ಚತ್ತಾರೋ ದುಕೇ ಮಾತಿಕಾವಸೇನ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ವಿಭಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ಸೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತತ್ಥೋವ।

ಛಟ್ಠೋ ಪನ ವಾರೋ ಸಮ್ಮುತಿದೇವಉಪಪತ್ತಿದೇವವಿಸುದ್ಧಿದೇವೇ ನಿದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸದೇವಗತೀಸು ಉಪ್ಪಾದಕಕಮ್ಮಆಯುಪ್ಪಮಾಣದಸ್ಸನವಸೇನ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥಾಯಂ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಸತ್ತಾ ಹಿ ದಾನಸೀಲಾದಿಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಂ ಕತ್ವಾ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಖತ್ತಿಯಮಹಾಸಾಲಾದಿಕುಲೇಸು ಚೇವ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕತಾವತಿಂಸಯಾಮತುಸಿತನಿಮ್ಮಾನರತಿಪರನಿಮ್ಮಿತವಸವತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇಸು ಛಸು ದೇವಲೋಕೇಸು ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಸಿನೇರುಪಬ್ಬತವೇಮಜ್ಝಪರಿಭಣ್ಡಪಬ್ಬತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಹೇಟ್ಠಾ ಯಾವ ಭೂಮಿ ತಿರಿಯಂ ಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಆಹಚ್ಚ ಏತ್ಥನ್ತರೇ ಪಬ್ಬತಆಕಾಸರುಕ್ಖಪಥವಿನಿಸ್ಸಿತಾ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಚನ್ದಸೂರಿಯಾ ಸಬ್ಬೇ ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾ। ತತೋ ಉದ್ಧಂ ಚಕ್ಕವಾಳಪರಿಯನ್ತಂ ತಾವತಿಂಸಾದಯೋ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಉಪರೂಪರಿ ಠಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ದೇವಲೋಕೋಪಿ ಪರಮ್ಪರಚಕ್ಕವಾಳಪಬ್ಬತಂ ಅಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ।

ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಪನ ಪರಿತ್ತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಮಜ್ಝಿಮಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತೇಸು, ಪಣೀತಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮೇಸು, ಇಮೇ ತಯೋಪಿ ಜನಾ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಂ ಏಕತಲೇ ವಸನ್ತಿ। ಆಯುಆಭಾದಿಭೇದೇನ ಪನೇಸಂ ಭೇದೋ, ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ।

ಚತುಕ್ಕನಯೇ ಪನ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಂ, ಪಞ್ಚಕನಯೇ ದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನಞ್ಚ ಪರಿತ್ತಂ, ಮಜ್ಝಿಮಂ, ಪಣೀತಞ್ಚ ಭಾವೇತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಾಭಾಅಪ್ಪಮಾಣಾಭಾಆಭಸ್ಸರೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತತಿಯಜ್ಝಾನಂ ಪರಿತ್ತಾದಿವಸೇನ ಭಾವೇತ್ವಾ ಪರಿತ್ತಸುಭಅಪ್ಪಮಾಣಸುಭಸುಭಕಿಣ್ಹೇಸು। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಪನ ಭಾವೇತ್ವಾ ಆರಮ್ಮಣಮನಸಿಕಾರಛನ್ದಾಧಿಮುತ್ತಿಆದಿನಾನತ್ತತೋ ಕೇಚಿ ಅಸಞ್ಞೀಸು, ಕೇಚಿ ವೇಹಪ್ಫಲೇಸು, ಕೇಚಿ ಅವಿಹೇಸು, ಅತಪ್ಪೇಸು, ಸುದಸ್ಸೇಸು, ಸುದಸ್ಸೀಸು, ಕೇಚಿ ಅಕನಿಟ್ಠೇಸು, ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಚ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಹಿ ಏಕಚ್ಚೇ ತಿತ್ಥಿಯಾ "ಚಿತ್ತಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ರಜ್ಜನದುಸ್ಸನಾದಯೋ, ತನ್ನಿದಾನಾನಿ ಚ ದುಕ್ಖಾನಿ ಸಮುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಚಿತ್ತೇ ದೋಸಂ ದಿಸ್ವಾ "ದಿಟ್ಠಧಮ್ಮನಿಬ್ಬಾನಮೇತ"ನ್ತಿ ಸಞ್ಞಾವಿರಾಗಂ ಜನೇತ್ವಾ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿಯಾ ಝಾನಂ ಭಾವೇತ್ವಾ ರೂಪಕಾಯಮತ್ತಾ ಠಿತಾ ವಾ ನಿಸಿನ್ನಾ ವಾ ನಿಪನ್ನಾ ವಾ ಹುತ್ವಾ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಸತಾನಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀನಂ ಕತರಂ ಝಾನಂ ವಿಪಚ್ಚತೀತಿ? ಪಗುಣಂ, ಸಬ್ಬೇಸು ಪಗುಣೇಸು ಯಸ್ಸ ವಿಪಾಕಭೂಮಿಂ ಪತ್ಥೇತಿ, ತಂಪತ್ಥನಾಯ ಚ ಅಸತಿ ಯಂ ಮರಣಸಮಯೇ ಸಮಾಪಜ್ಜತಿ, ತಂ, ತಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಅಸತಿ ಉತ್ತಮವಸೇನ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಂ ವಿಪಚ್ಚತಿ। ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ಚ ಅವಿಹಾದೀಸು ಅನಾಗಾಮಿವಜ್ಜಿತಾ ಸತ್ತಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಪನ ಅಸಞ್ಞೀವಜ್ಜಿತಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತುಂ ಲಭನ್ತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚ ಅರಿಯಾನಂ ತತ್ರೂಪಪತ್ತಿತೋ ಉಪರೂಪಪತ್ತಿಪಿ, ನ ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿ। ತೇ ಹಿ ಪಠಮಜ್ಝಾನಭೂಮಿಯಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ನವ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಮತ್ಥಕೇ ವೇಹಪ್ಫಲೇಸು ಠಿತಾ ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಿ, ನ ನಿವತ್ತನ್ತಿ ಅರಿಯಾನಂ ಹೇಟ್ಠೂಪಪತ್ತಿಅಭಾವಾ। ವೇಹಪ್ಫಲಅಕನಿಟ್ಠನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಭವಾ ತಯೋಪಿ ಸೇಟ್ಠಭವಾ ನಾಮ। ಇಮೇಸು ತೀಸು ಠಾನೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಾ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ನೇವ ಉದ್ಧಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಅಧೋ। ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಿ । ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ ಚ ಸೇಖಾ ಗಿಹಿಭಾವೇ ಯಾವಜೀವಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ನ ಅಸೇಖಾ। ತೇ ಹಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತದಿವಸೇ ಪಬ್ಬಜನ್ತಿ ವಾ, ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಿ ವಾ। ಭುಮ್ಮದೇವೇಸು ಪನ ಖೀಣಾಸವಾಪಿ ಯಾವಜೀವಂ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ। ಛಸು ಕಾಮಾವಚರದೇವೇಸು ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿನೋವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ, ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಪನ ತದಹೇವ ರೂಪಭವಂ ಗನ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ ಖೀಣಾಸವೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತುನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಇಮಾಸು ಸತ್ತವೀಸತಿಯಾ ಭೂಮೀಸು ಪರಿಯಾಪನ್ನಮನುಸ್ಸದೇವಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸು ನಿಬ್ಬತ್ತಸತ್ತೇಸು ಮನುಸ್ಸಾನಂ ತಾವ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧುಪ್ಪಾದೇವ ವಸ್ಸಸತಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ಅಪ್ಪಂ ವಾ ಭಿಯ್ಯೋ। ಆಪಾಯಿಕಾನಂ, ಭುಮ್ಮದೇವಾನಞ್ಚ ಕದಾಚಿ ಆಯುಪರಿಚ್ಛೇದೋ ನತ್ಥಿ, ಕಮ್ಮಮೇವ ಪಮಾಣಂ। ತೇ ಹಿ ಸತ್ತಾಹೇನಪಿ ಮರನ್ತಿ, ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ।

ಚಾತುಮಹಾರಾಜಿಕಾನಂ ಪನ ಮಾನುಸಕಾನಿ ಪಞ್ಞಾಸ ವಸ್ಸಾನಿ ಏಕಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ, ತಾಯ ರತ್ತಿಯಾ ತಿಂಸ ರತ್ತಿಯೋ ಮಾಸೋ, ತೇನ ಮಾಸೇನ ದ್ವಾದಸಮಾಸಿಯೋ ಸಂವಚ್ಛರೋ, ತೇನ ಸಂವಚ್ಛರೇನ ದಿಬ್ಬಾನಿ ಪಞ್ಚವಸ್ಸಸತಾನಿ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ। ತಾನಿ ಮನುಸ್ಸಗಣನಾಯ ನವುತಿವಸ್ಸಸತಸಹಸ್ಸಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತಾವತಿಂಸಾನಂ ಮಾನುಸಕಂ ವಸ್ಸಸತಂ ಏಕಂ ರತ್ತಿನ್ದಿವಂ ಕತ್ವಾ ಏವಮಾಗತಂ ದಿಬ್ಬಂ ವಸ್ಸಸಹಸ್ಸಂ। ಏವಂ ಯಾಮಾದೀನಂ ವಸ್ಸಗಣನಞ್ಚ ದಿಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಿಮತೋ ದಿಗುಣಚತುಗ್ಗುಣಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಬ್ರಹ್ಮೇಸು ಪನ ಬ್ರಹ್ಮಪಾರಿಸಜ್ಜಾನಂ ಕಪ್ಪಸ್ಸ ತತಿಯೋ ಭಾಗೋ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ಬ್ರಹ್ಮಪುರೋಹಿತಾನಂ ಉಪಡ್ಢಕಪ್ಪೋ , ಮಹಾಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಏಕೋ ಕಪ್ಪೋ, ಪರಿತ್ತಾಭಾನಂ ದ್ವೇ ಕಪ್ಪಾತಿ ಏವಂ ಉಪರೂಪರಿ ದಿಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ ಸುಭಕಿಣ್ಹಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಸುಭಕಿಣ್ಹಾನಂ ಹಿ ಚತುಸಟ್ಠಿಕಪ್ಪಂ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣಂ, ಅಸಞ್ಞೀನಂ, ವೇಹಪ್ಫಲಾನಞ್ಚ ಪಞ್ಚಕಪ್ಪಸತಾನಿ, ಅವಿಹಾನಂ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸನ್ತಿ ಉಪರೂಪರಿ ದಿಗುಣವಸೇನ ಯಾವ ಅಕನಿಟ್ಠಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಂ। ಅಕನಿಟ್ಠಾನಂ ಹಿ ಸೋಳಸಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ, ಅರೂಪಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ವೀಸತಿ, ಚತ್ತಾರಿ, ಸಟ್ಠಿ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಕಪ್ಪಸಹಸ್ಸಾನಿ ಆಯುಪ್ಪಮಾಣನ್ತಿ।

ಉಕ್ಖಿತ್ತಾ ಪುಞ್ಞತೇಜೇನ, ಕಾಮರೂಪಗತಿಂ ಗತಾ।
ಭವಗ್ಗತಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪತ್ತಾ, ಪುನಾಗಚ್ಛನ್ತಿ ದುಗ್ಗತಿಂ॥

ತಾವ ದೀಘಾಯುಕಾ ಸತ್ತಾ, ಚವನ್ತಿ ಆಯುಸಙ್ಖಯಾ।
ನತ್ಥಿ ಕೋಚಿ ಭವೋ ನಿಚ್ಚೋ, ಇತಿ ವುತ್ತಂ ಮಹೇಸಿನಾ॥

ತಸ್ಮಾ ಹಿ ಧೀರಾ ನಿಪಕಾ, ನಿಪುಣಾ ಅತ್ಥಚಿನ್ತಕಾ।
ಜರಾಮರಣಮೋಕ್ಖಾಯ, ಭಾವೇನ್ತಿ ಮಗ್ಗಮುತ್ತಮಂ॥

ಭಾವಯಿತ್ವಾ ಸುಚಿಂ ಮಗ್ಗಂ, ನಿಬ್ಬಾನೋಗಧಗಾಮಿನಂ।
ಸಬ್ಬಾಸವೇ ಪರಿಞ್ಞಾಯ, ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಿ ಅನಾಸವಾತಿ॥ (ವಿಭ॰ ೧೦೨೯)।

ಅಯಂ ಛಟ್ಠವಾರೇ ನಯೋ।

ಸತ್ತಮೋ ಪನ ವಾರೋ ತೇಸಂ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭಾವವಿಭಾವನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಹಿ -

"ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ, ನ ಪಹಾತಬ್ಬೋ, ನ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ನ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬೋ। ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ಸಿಯಾ ಪಹಾತಬ್ಬಾ, ಸಿಯಾ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ, ಸಿಯಾ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಾ, ಸಿಯಾ ನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ ನ ಭಾವೇತಬ್ಬಾ ನ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಾ"ತಿಆದಿನಾ -

ದ್ವಾದಸಪಿ ಕೋಟ್ಠಾಸಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಪರಿಗ್ಗಾಹಿಕಾಯ ಪಞ್ಞಾಯ ಖನ್ಧಾದಯೋ ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ಞಾತತೀರಣಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಸು ಯಥಾಯೋಗಂ ಯಾಯ ಕಾಯಚಿ ಪರಿಞ್ಞಾಯ ವಸೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ। ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಾಪಿ ಞಾತಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವ। ಅಕುಸಲಾ ಪನ ಪಹಾತಬ್ಬಾ। ಮಗ್ಗೋ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ, ಫಲಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಸಚ್ಛಿಕಾತಬ್ಬಂ। ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಞಾತತೀರಣವಸೇನ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋ। ವಿಪಸ್ಸನಾವಿಸಯೇ ಹಿ ಸಬ್ಬಂ ತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾಯ ಪರಿಞ್ಞೇಯ್ಯನ್ತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅಭಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾದಿಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಅಟ್ಠಮೋ ಪನ ವಾರೋ ತೇಸಂ ಸಾರಮ್ಮಣತಾವಿಭಾವನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ನವಮೋ ಪನೇಸಂ ದಿಟ್ಠಸುತಮುತವಿಞ್ಞಾತೇಸು ಸಙ್ಗಹದಸ್ಸನವಸೇನ। ದಸಮೋ ಕುಸಲತ್ತಿಕಾದೀಹಿ ಸರಣದುಕಪರಿಯೋಸಾನೇಹಿ ತಿಕದುಕೇಹಿ ವಿಭಾಗದಸ್ಸನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ, ತೇಪಿ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯಾವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋಯೇವ। ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಬ್ಬತ್ಥ **ವಿಭಙ್ಗಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ವಿಭ॰ ೯೭೮ ಆದಯೋ; ವಿಭ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೯೭೮ ಆದಯೋ) ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ।

ಧಮ್ಮಹದಯವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ

ವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೩. ಧಾತುಕಥಾಮಾತಿಕಾ

ಇದಾನಿ ವಿಭಙ್ಗಮಾತಿಕಾನನ್ತರಂ -

ಅಯಂ ಧಾತುಕಥಾದೀನಂ, ಸಮ್ಪತ್ತಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।
ಮಾತಿಕಾನಂ ಯತೋ ತಸ್ಮಾ, ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ಯಥಾರಹಂ॥

ಅನುತ್ತಾನತ್ಥತೋ ಚೇವ, ಸಙ್ಖೇಪೇನತ್ಥನಿಚ್ಛಯಾ।
ವಿಭಙ್ಗನಯತೋ ಚೇವ, ಹೋತಿ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ॥

ತತ್ಥ ಧಾತುಕಥಾಮಾತಿಕಾಯ ತಾವ ಸಂವಣ್ಣನಾ ಹೋತಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ನಿಕ್ಖೇಪತೋ ಪಞ್ಚಧಾ ಠಿತಾ - ನಯಮಾತಿಕಾ ಅಬ್ಭನ್ತರಮಾತಿಕಾ ನಯಮುಖಮಾತಿಕಾ ಲಕ್ಖಣಮಾತಿಕಾ ಬಾಹಿರಮಾತಿಕಾತಿ। ತತ್ಥ "ಸಙ್ಗಹೋ, ಅಸಙ್ಗಹೋ...ಪೇ॰... ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಅಸಙ್ಗಹಿತ"ನ್ತಿ ಅಯಂ ಚುದ್ದಸಹಿ ಪದೇಹಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಸಙ್ಗಹಾದಿಕೇನ ನಯೇನ ಧಾತುಕಥಾಯ ಧಮ್ಮಾ ವಿಭತ್ತಾತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಠಪಿತತ್ತಾ **ನಯಮಾತಿಕಾ** ನಾಮ, ಯಾ "ಮೂಲಮಾತಿಕಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ...ಪೇ॰... ಮನಸಿಕಾರೋ"ತಿ ಅಯಂ ಪಞ್ಚವೀಸಾಧಿಕೇನ ಪದಸತೇನ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಸಙ್ಗಹಾದಿನಯೇನ ವಿಭಜಿತಬ್ಬಭಾವೇನ ಧಾತುಕಥಾಯ ಅಬ್ಭನ್ತರೇ ಏವ ಠಪಿತತ್ತಾ **ಅಬ್ಭನ್ತರಮಾತಿಕಾ** ನಾಮ, ಯಾ "ಧಾತುಕಥಾಮಾತಿಕಾ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ।

"ತೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ, ತೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹೋ, ಚತೂಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ, ಚತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ"ತಿ ಅಯಂ ಚತೂಹಿ ಪದೇಹಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಖನ್ಧಾದೀಸು ಚ ಕುಸಲತ್ತಿಕಾದೀಸು ಚ ಮಾತಿಕಾಧಮ್ಮೇಸು ತೀಹಿ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಪದೇಹೇವ ಸಙ್ಗಹೋ ಅಸಙ್ಗಹೋ ಚ, ತಥಾ ಚತೂಹಿ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ, ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಸಙ್ಗಹಾಸಙ್ಗಹಾದೀನಂ ನಯಾನಂ ಮುಖಾನೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಠಪಿತತ್ತಾ **ನಯಮುಖಮಾತಿಕಾ** ನಾಮ।

"ಸಭಾಗೋ ವಿಸಭಾಗೋ"ತಿ ಅಯಂ ದ್ವೀಹಿ ಪದೇಹಿ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗಲಕ್ಖಣವಸೇನೇವ ಸಙ್ಗಹಾಸಙ್ಗಹನಯಾ ಚೇವ ಸಮ್ಪಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗನಯಾ ಚ ಹೋನ್ತೀತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಠಪಿತತ್ತಾ **ಲಕ್ಖಣಮಾತಿಕಾ** ನಾಮ। ಸಬ್ಬಾಪಿ ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಣೀ ಧಾತುಕಥಾಯ ಮಾತಿಕಾತಿ ಅಯಂ ಛಸಟ್ಠಿ ತಿಕಪದಾನಿ, ದ್ವೇ ಚ ದುಕಪದಸತಾನಿ ಸಙ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ ಧಾತುಕಥಾ ಮಾತಿಕಾತೋ ಬಹಿ ಠಪಿತತ್ತಾ **ಬಾಹಿರಮಾತಿಕಾ** ನಾಮ। ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ಪಞ್ಚವಿಧಾಯ ಮಾತಿಕಾಯ ಅಯಮನುತ್ತಾನತ್ಥವಣ್ಣನಾ।

ಸಙ್ಗಹೋತಿಆದೀಸು ಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ತಾವ ಜಾತಿಸಞ್ಜಾತಿಕಿರಿಯಾಗಣನವಸೇನ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ। ತತ್ಥ "ಸಬ್ಬೇ ಖತ್ತಿಯಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತು, ಯಾ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಸಮ್ಮಾವಾಚಾ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಕಮ್ಮನ್ತೋ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಆಜೀವೋ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸೀಲಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೨) ಅಯಂ **ಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ** ನಾಮ। "ಸಬ್ಬೇ ಕೋಸಲಕಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತು, ಯೋ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಸಮ್ಮಾವಾಯಾಮೋ, ಯಾ ಚ ಸಮ್ಮಾಸತಿ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಮಾಧಿ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮಾಧಿಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೨) ಅಯಂ **ಸಞ್ಜಾತಿಸಙ್ಗಹೋ** ನಾಮ, ಏಕಟ್ಠಾನೇ ಜಾತಿಸಮ್ಬನ್ಧಭಾವೇನ ಸಙ್ಗಹೋತಿ ಅತ್ಥೋ। "ಸಬ್ಬೇ ಹತ್ಥಾರೋಹಾ ಆಗಚ್ಛನ್ತು, ಯಾ ಚಾವುಸೋ ವಿಸಾಖ, ಸಮ್ಮಾದಿಟ್ಠಿ, ಯೋ ಚ ಸಮ್ಮಾಸಙ್ಕಪ್ಪೋ, ಇಮೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೨) ಅಯಂ **ಕಿರಿಯಾಸಙ್ಗಹೋ** ನಾಮ। "ಹಞ್ಚಿ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಗಣನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ 'ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಙ್ಗಹಿತ'"ನ್ತಿ (ಕಥಾ॰ ೪೭೧) ಅಯಂ **ಗಣನಸಙ್ಗಹೋ** ನಾಮ, ಅಯಮಿಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖೇನ **ಅಸಙ್ಗಹೋ** ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇಸಂ ವಿಕಪ್ಪತೋ **ಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾದೀನಿ,**

ಏಕುಪ್ಪಾದೇಕನಿರೋಧಏಕವತ್ಥುಕಏಕಾರಮ್ಮಣತಾವಸೇನ **ಸಮ್ಪಯೋಗೋ,** ತಪ್ಪಟಿಪಕ್ಖತೋ **ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ,** ತೇಸಂ ವಿಕಪ್ಪತೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ **ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾದೀನಿ,** ತದುಭಯಸಂಸಗ್ಗವಿಕಪ್ಪತೋ **ಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತ**ನ್ತಿಆದೀನಿ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತತ್ಥಮೇವ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನಪದತ್ಥೋ।

ಸಙ್ಗಹಾಸಙ್ಗಹಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯತೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ಅಬ್ಭನ್ತರಮಾತಿಕಾಯ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಿ, ಬಾಹಿರಮಾತಿಕಾಯ ಕುಸಲಾದೀನಿ ಚ ''ಸಙ್ಗಹೋ ಅಸಙ್ಗಹೋ''ತಿಆದಿಕೇಹಿ ನಯಮಾತಿಕಾಪದೇಹಿ ''ತೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ, ತೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹೋ''ತಿಆದಿನಯಮುಖಮಾತಿಕಾವಸೇನ ಯಥಾರಹಂ ನಿದ್ದೇಸತ್ಥಾಯ ಭಗವತಾ ಠಪಿತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀನಂ ಸಙ್ಗಹಾದೀನಂ ಪಾಳಿಯಂ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಹೋತಿ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ **ವಿಭಙ್ಗನಯೋ** ಸಕ್ಕಾ ಞಾತುನ್ತಿ ತಂ ವಿಸುಂ ನ ವಕ್ಖಾಮ।

ತತ್ಥ ಸಙ್ಗಹಾಸಙ್ಗಹವಾರೇ ಖನ್ಧಾನಂ ತಾವ ಅಯಂ ನಿದ್ದೇಸೇ ನಯೋ - ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ಏಕಾದಸಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ಏಕಾದಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತೋ। ತತ್ಥ **ಏಕಾದಸಹೀ**ತಿ ಮನಾಯತನವಜ್ಜೇಹಿ। ಧಮ್ಮಾಯತನೇನಾಪಿ ಹಿ ಕೇಚಿ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। **ಏಕಾದಸಹೀ**ತಿ ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುವಜ್ಜಾಹಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ।

ವೇದನಾದಯೋ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಯಥಾಸಕಂ ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕಾದಸಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ಸತ್ತರಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತಥಾ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ। ಕೇವಲಂ ಪನೇತ್ಥ ಸತ್ತಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ಏಕಾದಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತೋತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ತತ್ಥ ಹಿ ವೇದನಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಏಕೇನ ಧಮ್ಮಾಯತನೇನ ಚ ಏಕಾಯ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಾಳಿಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಖನ್ಧಪದನಿದ್ದೇಸೇ, ಉಪರಿ ಆಯತನಾದಿನಿದ್ದೇಸೇಸು ಚ ''ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ದ್ವೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕಾದಸಹಾಯತನೇಹಿ ಏಕಾದಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ''ತಿಆದಿನಾ (ಧಾತು॰ ೧೫) ದ್ವಿಮೂಲಕಾದಿನಯೇನಾಪಿ ವಿತ್ಥಾರನಯೋ ವಿಭತ್ತೋ, ಸೋಪಿ ಇಮಿನಾ ಏಕಮೂಲನಯಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ ನ ವಿತ್ಥಾರಯಿಮ್ಹಾ। ಅಯಂ ಖನ್ಧಪದನಿದ್ದೇಸನಯೋ।

ಆಯತನಧಾತುಪದಾನಮ್ಪಿ ಖನ್ಧಪದೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ ತೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ, ತೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹೋ ಚ ಯಥಾಯೋಗಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಕೇವಲಂ ಪನೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಸು ಅಸಙ್ಖತಸ್ಸ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಾಭಾವಾ ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಂ ಖನ್ಧೇಸು ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಚ್ಚೇಸು ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತೂಹಿ। ಸಮುದಯಮಗ್ಗಸಚ್ಚಾನಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇನ, ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಹಿ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ। ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ಖನ್ಧೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ, ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಹಿ ಏವ ಸಙ್ಗಹಿತಂ।

ಇನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ದ್ವೀಹಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ। ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ , ಸದ್ಧಾದೀನಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇನ, ಸಬ್ಬಾನಿ ಚೇತಾನಿ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ, ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿಪಿ ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ। ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಿ।

ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇಸು ನಾಮರೂಪಂ ವಿಞ್ಞಾಣವಜ್ಜಿತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ಏಕಾದಸಹಿ ಆಯತನಧಾತೂಹಿ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಏತ್ಥ ಹಿ ಪವತ್ತಿಯಂ ನಾಮರೂಪಸ್ಸಾಪಿ ಗಹಿತತ್ತಾ ಸದ್ದಾಯತನಮ್ಪಿ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಳಾಯತನಂ ದ್ವೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ಪಸಾದವಿಞ್ಞಾಣಭೂತೇಹಿ ಛಹಿ ಆಯತನೇಹಿ, ದ್ವಾದಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। ಉಪಪತ್ತಿಭವೋ ಪನ ಕಾಮಭವಭೂತೋ ಪಞ್ಚಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ಸದ್ದಾಯತನವಜ್ಜಿತೇಹಿ ಏಕಾದಸಹಿ ಆಯತನೇಹಿ, ಸತ್ತರಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ। ರೂಪಭವೋ ಪಞ್ಚಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ಸದ್ದಾದಿಚತುಕ್ಕಘಾನಾದಿತ್ತಯತಬ್ಬಿಞ್ಞಾಣವಜ್ಜೇಹಿ ಪಞ್ಚಹಾಯತನೇಹಿ, ಅಟ್ಠಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಅಸಞ್ಞೀಭವೋ ಏಕೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ, ರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನ ದ್ವೀಹಿ ಆಯತನಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಘಾನಾದಿತ್ತಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಆಯತನಾದಿಕಿಚ್ಚಾಕರಣತೋ ಆಯತನಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಮ್ಪಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಭವಸ್ಸ ಚ ಏಕನ್ತಮುಪಾದಿನ್ನತ್ತಾ ಪವತ್ತಿವಿಪಾಕಾನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂ ಗಹಣೇಪಿ ಅನುಪಾದಿನ್ನಸದ್ದಾಯತನಸ್ಸ ಇಧ ಅಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬಂ। ಅರೂಪಭವೋ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಆಯತನಧಾತೂಹಿ। ಜಾತಿಜರಾಮರಣಾನಿ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಲಕ್ಖಣತ್ತಾ ದ್ವೀಹಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ। ಸೋಕದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸಾನಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ। ಉಪಾಯಾಸೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇನ, ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಹಿ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತೋ। ಪರಿದೇವೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸದ್ದಾಯತನಸದ್ದಧಾತೂಹಿ। ಸೇಸಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗಾನಿ, ಸತಿಪಟ್ಠಾನಸಮ್ಮಪ್ಪಧಾನಾ ಚ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾವ।

ಇದ್ಧಿಪಾದಾ ದ್ವೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ಆಯತನೇಹಿ, ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಚಿತ್ತಿದ್ಧಿಪಾದಸ್ಸ ಧಮ್ಮಧಾತುಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುನಿಯಮತೋ ಸೋಳಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಝಾನಾನಿ ದ್ವೀಹಿ ವೇದನಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ, ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಚ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ। ಅಪ್ಪಮಞ್ಞಾ ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ, ಏಕೇನ ಆಯತನೇನ, ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಏವಂ ಪಞ್ಚಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿಪಿ। ಕೇವಲಂ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಸತ್ತಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವಿಸೇಸೋ। ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚೇಸ ವುತ್ತಾವಸೇಸೇಹಿ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಬಾಹಿರಮಾತಿಕಾಯಪಿ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ದ್ವೀಹಿ ಆಯತನೇಹಿ, ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಪನ ಅಸಙ್ಖತಂ ಖನ್ಧತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಞ್ಚಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದ್ವಾದಸಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ಅಟ್ಠಾರಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಸಙ್ಗಹಾಸಙ್ಗಹೋ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ಧಾತುಕಥಾಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಧಾತು॰ ೭೭ ಆದಯೋ; ಧಾತು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭೭) ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ।

ನಿಟ್ಠಿತೋ "ಸಙ್ಗಹೋ ಅಸಙ್ಗಹೋ"ತಿ ಪದಸ್ಸ

ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಙ್ಗಹಿತೇನಅಸಙ್ಗಹಿತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಙ್ಗಹಿತೇನಅಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ಸಬ್ಬೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪದಾನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। ಯಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ಪದಾನಿ ರೂಪೇಕದೇಸಂ, ಅರೂಪೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ವಿಞ್ಞಾಣೇಕದೇಸಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತೇಸಮಿಧ ನಿದ್ದೇಸೋ। ತಾನಿ ಪನ ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನವಜ್ಜಿತಾನಂ ದಸಾಯತನಾನಂ, ಧಮ್ಮಧಾತುವಜ್ಜಿತಾನಂ ಸತ್ತರಸನ್ನಂ ಧಾತೂನಂ, ಸತ್ತರೂಪಿನ್ದ್ರಿಯಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ, ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ। ತೇನೇವ **ಪಾಳಿಯಂ** -

> "ದಸಾಯತನಾ ಸತ್ತರಸ ಧಾತುಯೋ,
> ಸತ್ತಿನ್ದ್ರಿಯಾ ಅಸಞ್ಞಾಭವೋ ಏಕವೋಕಾರಭವೋ।
> ಪರಿದೇವೋ ಸನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಂ,

ಅನಿದಸ್ಸನಂ ಪುನದೇವ ಸಪ್ಪಟಿಘಂ ಉಪಾದಾ"ತಿ॥ (ಧಾತು॰ ೧೭೮) -

ಏವಂ ಉದ್ದಾನಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ। ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಹಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋವ ಸಙ್ಗಹಿತೋ, ಏವಂ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಚ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾದಯೋವ। ತೇಪಿ ಚ ಯೇಹಿ ಕೇಹಿಚಿ ಆಯತನಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ ನಾಮ ನತ್ಥೀತಿ ತೇಸಂ ಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾಭಾವಾ ಯಥಾವುತ್ತಾಯತನಾನಂ ವಸೇನೇವೇತ್ಥ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಹೋತಿ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯಂ ಖನ್ಧಪದೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಆಯತನಧಾತುಪದೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ, ಖನ್ಧಾಯತನಪದೇಹಿ ವಾ ಸಙ್ಗಹಿತಂ ಹುತ್ವಾ ಧಾತುಪದೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ, ತಸ್ಸ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಥಂ? ಚಕ್ಖಾಯತನೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಆಯತನಸಙ್ಗಹೇನ, ಧಾತುಸಙ್ಗಹೇನ ಚ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕತಿಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ಆಯತನೇಹಿ, ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ? ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಏವಂ ರೂಪಾಯತನಾದೀಸುಪಿ ಪಸಾದವಿಸಯಭೂತೇಸು ಧಾತೂಸು, ರೂಪಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಸು ಚ ಯೋಜನಕ್ಕಮೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ಚಕ್ಖಾಯತನೇನ ಯೇ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಆಯತನಧಾತುಸಙ್ಗಹೇನ ಚಕ್ಖಾಯತನೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಚಕ್ಖುಧಾತುಯಾ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಚಕ್ಖಾಯತನಚಕ್ಖುಧಾತೂಹಿ ಏಕಸ್ಸೇವೇತಸ್ಸ ಚಕ್ಖುಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಆಯತನಧಾತೂಸು ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ತೇ ಚಕ್ಖಾಯತನವಿರಹಿತಾ ಸಬ್ಬೇ ರೂಪಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಮನಾಯತನನ್ತಿ ದ್ವೀಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ಚಕ್ಖುಧಾತು ಸತ್ತವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂತಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಉಪರಿ ರೂಪಾಯತನಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ವಾರೇ ಚಕ್ಖಾಯತನಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ತೀಹಿಪಿ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಸಙ್ಗಹೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತತಾಯ ಅಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾಭಾವಾ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಂ, ಆಯತನಸಙ್ಗಹೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ, ಧಾತುಸಙ್ಗಹೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತನ್ತಿ ಏವಂ ತೀಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾಸಙ್ಗಹಿತವಿಸೇಸನೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸೇವ "ಕತಿಹಿ ಖನ್ಧೇಹೀ"ತಿಆದಿನಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಸ್ಸ ವುಚ್ಚಮಾನತ್ತಾ ಚ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಹ ಬಹಿಭೂತತಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಚಕ್ಖಾಯತನೇನ ಉಪಲಕ್ಖಿತಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂಯೇವ ಸಙ್ಗಹಿತೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತತಾ, ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಸ್ಸ, ಏವಂ ಉಪರಿ ರೂಪಾಯತನಾದೀಹಿ ಉಪಲಕ್ಖಿತವಾರೇಪಿ ಯಥಾರಹಂ ಞಾತಬ್ಬಾ।

ಸೇಸೇಸು ಪನ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಆಯತನಸಙ್ಗಹೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಧಾತುಸಙ್ಗಹೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕಾದಸಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ದ್ವಾದಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಏವಂ ಸೇಸವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಸುಪಿ। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗೇಸು ಅಸಞ್ಞೀಭವೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದಸಹಾಯತನೇಹಿ ಸೋಳಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಉಪಾದಾಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ...ಪೇ॰... ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕಾದಸಹಾಯತನೇಹಿ ಸತ್ತರಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ವಾರಾ ಅಪುಬ್ಬವಿಸೇಸಾ ಸಮಾಯೇವ। ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣವಾರೇ **ದ್ವಾದಸಹೀ**ತಿ ಛ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸೇಸಾ ಛ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯೋವ ಖನ್ಧಾಯತನಸಙ್ಗಹೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಧಾತುಸಙ್ಗಹೇನೇವ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಅವಸೇಸಾಹಿ ದ್ವಾದಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ। ಏಸ ನಯೋ ಸೇಸವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಸುಪಿ।

ದುತಿಯೇ **ತೀಹಾಯತನೇಹೀ**ತಿ ರೂಪಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಮನಾಯತನೇಹಿ। ಅಸಞ್ಞಿಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇ ಹಿ ರೂಪಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನವಸೇನ ದ್ವೇ ಆಯತನಾನಿ ಉಪಪತ್ತಿಭವಭಾವೇನ ಪಾಳಿಯಂ ಆಗತಾನಿ, ತೇ ಪನ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ, ಆಯತನಧಾತೂಸು ಅಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ। ತದವಸೇಸಾನಿ ನವ ರೂಪಾಯತನಾನಿ, ತಾನಿ ತೇಹೇವ ಚ ದ್ವೀಹಿ ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನೇಹಿ ಚ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ। **ನವಹಿ ಧಾತೂಹೀ**ತಿ ರೂಪಧಾತುಧಮ್ಮಧಾತೂಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತಹಿ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಹಿ।

ತತಿಯೇ **ದಸಹೀತಿ** ರೂಪಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನವಜ್ಜೇಹಿ। **ಸೋಳಸಹೀತಿ** ರೂಪಧಾತುಧಮ್ಮಧಾತುವಜ್ಜಾಹಿ। ಅನಿದಸ್ಸನಸಪ್ಪಟಿಘಾನಿ ನಾಮ ನವ ಓಳಾರಿಕಾಯತನಾನಿ, ತಾನಿ ತೇಹಿ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ, ಆಯತನಧಾತುಸಙ್ಗಹೇಹಿ ಚ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ, ರೂಪಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಾನಿ ದ್ವೇಪಿ ಸೇಸೇಹಿ ಆಯತನಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾನಿ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ।

ಚತುತ್ಥೇ **ಏಕಾದಸಹೀತಿ** ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನವಜ್ಜೇಹಿ ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಸ್ಸ ಉಪಾದಾಧಮ್ಮೇಹಿ ಆಯತನಾದೀಸು ಅಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ಸಙ್ಗಹಿತೇನಅಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ನಯೋ।

ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಙ್ಗಹಿತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ಪನ ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ವಾ ಓಳಾರಿಕರೂಪೇನ ವಾ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಧಮ್ಮಾಯತನೇಕದೇಸಂ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತಾನೇವ ನಿದ್ದಿಸೀಯನ್ತಿ, ತಾನಿ ಪನ ವೇದನಾದೀನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಖನ್ಧಾನಂ, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚವಜ್ಜಿತಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಸಚ್ಚಾನಂ, ಪಸಾದಮನೋವಜ್ಜಿತಾನಂ ಸೋಳಸನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ, ಅವಿಜ್ಜಾಸಙ್ಖಾರಫಸ್ಸವೇದನಾತಣ್ಹುಪಾದಾನಕಮ್ಮಭವಜಾತಿಜರಾಮರಣಸೋಕದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸುಪಾಯಾಸವಸೇನ ಚುದ್ದಸಪಚ್ಚಯಾಕಾರಪದಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ, ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಂ। ತೇನೇವ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** -

> "ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ತಥಾ ಸಚ್ಚಾ, ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚ ಸೋಳಸ।
> ಪದಾನಿ ಪಚ್ಚಯಾಕಾರೇ, ಚುದ್ದಸೂಪರಿ ಚುದ್ದಸ॥
>
> "ಸಮತಿಂಸ ಪದಾ ಹೋನ್ತಿ, ಗೋಚ್ಛಕೇಸು ದಸಸ್ವಥ।
> ದುವೇ ಚೂಳನ್ತರದುಕಾ, ಅಟ್ಠ ಹೋನ್ತಿ ಮಹನ್ತರಾ"ತಿ॥ (ಧಾತು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೭೯) -

ಏವಂ ಉದ್ದಾನಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯಂ ಖನ್ಧಪದೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ, ಆಯತನಧಾತುಪದೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ, ತಸ್ಸೇವ ತೀಹಿ ವಿಸೇಸನೇಹಿ ವಿಸಿಟ್ಠಸ್ಸ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ವುಚ್ಚತಿ। ಕಥಂ? ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಆಯತನಧಾತುಸಙ್ಗಹೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕತಿಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ಆಯತನೇಹಿ, ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ? ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಅಸಙ್ಖತಂ ಖನ್ಧತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಸುಖುಮರೂಪಂ, ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಾ ಚ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ ಹುತ್ವಾ ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತುಸಙ್ಗಹೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ತೇಸು ನಿಬ್ಬಾನಂ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಂ ನ ಗಚ್ಛತಿ, ಸೇಸಾ ತೀಹಿ ರೂಪಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ಆಯತನಧಾತುಯೋ ಪನೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂನಂ ವಸೇನೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವೇದಿತಬ್ಬಾ ಇತರಾಸಂ ಅಸಮ್ಭವಾ, ಇಮೇಸು ಚ ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ। ತೇನೇವ ಹಿ "ಅಸಙ್ಖತಂ ಖನ್ಧತೋ ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಸ್ಸಾಯಮತ್ಥೋ - ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇ ಏವ ಅಸಙ್ಖತಂ ಠಪೇತ್ವಾ, ನ ಇತರಸಙ್ಗಹೇಸೂತಿ ಏವಂ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾದೀಸುಪಿ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ತೇ ಧಮ್ಮಾ ದ್ವೀಹಿ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ರೂಪಾರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯೇಹಿ ನಿಬ್ಬಾನವೇದನಾಸಞ್ಞಾವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಾ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇಸು ಚ ನಿಬ್ಬಾನವೇದನಾಸಞ್ಞಾವ ಆಯತನಧಾತುಸಙ್ಗಹೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ನಯೋ।

ಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಙ್ಗಹಿತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ಪನ ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ಸಞ್ಞಾರೇಕದೇಸಂ ಅಞ್ಞೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ದೀಪೇನ್ತಿ ವೇದನೇಕದೇಸಂ ವಾ ಸುಖುಮರೂಪಂ ವಾ ಸದ್ದೇಕದೇಸಂ ವಾ, ತಾನೇವ ನಿದ್ದಿಸೀಯನ್ತಿ। ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತೂಸು ಏಕಮ್ಪಿ ಕೋಟ್ಠಾಸಂ ಸಕಲೇನ ಗಹೇತ್ವಾ ಠಿತಪದಾನಿ ನ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ। ತಾನಿ ಪನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಮುದಯಮಗ್ಗಸಚ್ಚಾನಂ, ಪನ್ನರಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ, ಏಕಾದಸಪಟಿಚ್ಚಪದಾದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯಂ ಅತ್ತನಾ ಖನ್ಧಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಗಹಿತೇಹಿ ಖನ್ಧಾದಿತೋ ಸಙ್ಗಹಿತಂ, ತಸ್ಸೇವ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟಪದಸ್ಸ ಪುನ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಆದಿಪದೇ ನಯೋ - ಸಮುದಯಸಚ್ಚೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೇಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ। ಸಮುದಯಸಚ್ಚೇನ ಹಿ ತಣ್ಹಾವಜ್ಜಾ ಸೇಸಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಪುನ ತೇಹಿ ಚ ತಣ್ಹಾವ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಸಾ ಚ ಪುನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ನಯೋ।

ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಅಸಙ್ಗಹಿತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಅಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ಪನ ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಗಾಹಕೇಹಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಾದೀಹಿ, ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸುಖುಮರೂಪಗಾಹಕೇಹಿ ಅಚೇತಸಿಕಾದೀಹಿ ಚ ಪದೇಹಿ ವಿವಜ್ಜಿತಾನಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದೀನಿ, ತಾನೇವ ನಿದ್ದಿಸೀಯನ್ತಿ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯಂ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪದೇನ ಖನ್ಧಾದಿತೋ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ, ಯಂ ತೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ, ತಸ್ಸೇವ ಪುನ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹೋ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ಏಕಪದಯೋಜನಾ - ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಅಸಙ್ಗಹೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ। ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಹಿ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಆಯತನಾದೀಹಿ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ಠಪೇತ್ವಾ ವೇದನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾಯತನೇನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಕದೇಸೇನ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಮೇವ ತೀಹಿಪಿ ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಾದೀಹಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಅಸಙ್ಗಹಿತಂ ನಾಮ। ತೇನ ಪುನ ವಿಞ್ಞಾಣೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸನಿಬ್ಬಾನಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪುನ ವಿಞ್ಞಾಣಭೂತೇನ ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ। ಅಯಂ ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಅಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ನಯೋ।

ಸಮ್ಪಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಮ್ಪಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗಪದೇ ಪನ ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ನಿಬ್ಬಾನೇನ, ರೂಪೇನ ವಾ ಮಿಸ್ಸೇಸು ಸತ್ತಸು ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಸು ಏಕಾಯಪಿ ಅವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ, ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಯತನದುಕ್ಖಸಚ್ಚಾದೀನಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। ಕಾಹಿಚಿ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ರೂಪಮಿಸ್ಸಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ, ಕೇವಲಾನಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಾ ಸಕಲರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ವಾ ಪಕಾಸಕಾನಂ ರೂಪಭವರೂಪಕ್ಖನ್ಧಕುಸಲಾದಿಪದಾನಂ ಸಮ್ಪಯೋಗಪದೇ ಏವ ನಿದ್ದೇಸೋ ನ ಸಮ್ಭವತಿ, ವಿಪ್ಪಯೋಗಪದೇ ಪನ ಸಮ್ಭವತಿ। ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಪನ ಪಚ್ಚೇಕಂ, ದ್ವಿನ್ನಂ, ತಿಣ್ಣಂ, ತದೇಕದೇಸಾನಂ ವಾ ತದುಭಯೇಪಿ ಸಮ್ಭವತಿ। "ಚತೂಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ, ಚತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ, ಸಭಾಗೋ ವಿಸಭಾಗೋ"ತಿ ಹಿ ವಚನತೋ ಚತೂಹಿ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹೇವ ಸಭಾಗಾನಂ ಏಕಸನ್ತಾನೇ ಏಕಕ್ಖಣೇವ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಏವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ ಲಬ್ಭತಿ। ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪನ ರೂಪೇನ, ನಿಬ್ಬಾನೇನ ವಾ, ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಚ ರೂಪೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ। ವಿಸಭಾಗಾ ಹಿ ತೇ ತೇಸಂ ಯಥಾ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ರೂಪನಿಬ್ಬಾನೇಹಿ, ಏವಂ ಭಿನ್ನಸನ್ತಾನಿಕೇಹಿ ನಾನಕ್ಖಣಿಕೇಹಿ

ಅರೂಪಧಮ್ಮೇಹಿಪಿ ಸದ್ಧಿಂ ನತ್ಥಿಯೇವ। ತೇಪಿ ಹಿ ತೇಸಂ ಸನ್ತಾನಕ್ಖಣವಿಸಭಾಗತಾಯ ವಿಸಭಾಗಾ ಏವ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸಭಾಗತಾ ಇಧ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ನ ಗಹಿತಾ ತೇಸಂ ಅವಿಸೇಸೇನ ಸಮ್ಪಯೋಗಸ್ಸಾಪಿ ಸಮ್ಭವಾ। ಯತ್ಥ ಪನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾದಯೋ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಾ, ತತ್ಥಾಯಮ್ಪಿ ವಿಸಭಾಗತಾ ಗಹಿತಾ। ಯತ್ಥ ಪನ ಯೇ ಅನಿದ್ಧಾರಿತವಿಸೇಸನಾ, ತತ್ಥಾಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮ್ಪಯೋಗಲಕ್ಖಣಂ ನ ಸಮ್ಭವತಿ। ಸೋ ಚ ತಸ್ಸ ಏಕನ್ತೇನ ವಿಸಭಾಗೋತಿ ಇಧ ಗಯ್ಹತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಕೇನಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋತಿ? ನತ್ಥಿ। ಕತಿಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ? ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಚಕ್ಖಾಯತನಾದಿಅನಾರಮ್ಮಣೇಸುಪಿ। ಸಾರಮ್ಮಣೇಸು ಪನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ। ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ದಸಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ದಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ। ಏಸ ನಯೋ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾದೀಸುಪಿ।

ತತ್ಥ **ಏಕೇನಾ**ತಿ ಮನಾಯತನೇನ। **ಸತ್ತಹೀ**ತಿ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಹಿ। **ಕೇಹಿಚೀ**ತಿ ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನೇಹಿ ವೇದನಾಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರೇಹಿ। ದುತಿಯನಯೇ **ತೀಹೀ**ತಿ ಅತ್ತಾನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸೇಹಿ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ। **ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ**ತಿ ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಸು ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರೇಹಿ। **ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ**ತಿ ರೂಪನಿಬ್ಬಾನೇಹಿ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ "ಸಮುದಯಮಗ್ಗಸಚ್ಚಾದಯೋ ಏಕಾಯ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಅಧಿಮೋಕ್ಖೋ ಪನ ಮನೋಧಾತುಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂಹಿ ದ್ವೀಹೇವಾ"ತಿ। ಅಯಂ ಸಮ್ಪಯೋಗವಿಪ್ಪಯೋಗಪದೇ ನಯೋ।

ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ಪನ ಸಮ್ಪಯೋಗಾರಹಪದೇಸು ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ಧಮ್ಮಧಾತುಯಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಧಮ್ಮೇ, ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತೇಸಮೇವ ನಿದ್ದೇಸೋ। ತಾನಿ ಪನ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಪದಾನಂ, ಮನಾಯತನಸ್ಸ, ಸತ್ತನ್ನಂ ವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂನಂ, ಮನೋಪೇಕ್ಖಾವಸೇನ ದ್ವಿನ್ನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ, ವಿಞ್ಞಾಣಫಸ್ಸವೇದನಾನಂ ತಿಣ್ಣಂ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಪದಾನಂ, ಫಸ್ಸಸತ್ತಕಸ್ಸ, ಅದುಕ್ಖಮಸುಖಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಉಪೇಕ್ಖಾಸಹಗತಾನಂ ವಸೇನ ತಿಣ್ಣಂ ತಿಕಪದಾನಂ, ಸತ್ತಮಹನ್ತರದುಕಪದಾದೀನಞ್ಚ ವಸೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ, ನ ಇತರೇಸಂ ಅಸಮ್ಭವಾ। ತೇನೇವ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** -

> "ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾಯತನಞ್ಚ ಏಕಂ,
> ದ್ವೇ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಧಾತುಪದಾನಿ ಸತ್ತ।
> ತಯೋ ಪಟಿಚ್ಚಾ ಅಥ ಫಸ್ಸಸತ್ತಕಂ,
> ತಿಕೇ ತಯೋ ಸತ್ತ ಮಹನ್ತರೇ ಚ।
> ಏಕಂ ಸವಿತಕ್ಕಂ ಸವಿಚಾರಮೇಕಂ,
> ಯುತ್ತಂ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಚ ಏಕಮೇವಾ"ತಿ॥ (ಧಾತು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೩೦೯) -

ಉದ್ದಾನಗಾಥಾ ವುತ್ತಾ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟಪದೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ। ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕೇಹಿಚಿ ಖನ್ಧಾಯತನೇಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕಾಯ ಪನ ಧಾತುಯಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ **ತೇ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಧಮ್ಮಾ, ತೇ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ। **ಏಕೇನಾ**ತಿ ಮನಾಯತನೇನ। ದುತಿಯನಯೇ **ತೇ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಸಪ್ಪೀತಿಕಾ ತೇ ಧಮ್ಮಾ। **ನ ಕೇಹಿಚೀ**ತಿ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಛವಿಞ್ಞಾಣಧಾತೂ, ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ತೇಹಿ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಖನ್ಧಾಯತನಾನಂ ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ನ ಕೇಹಿಚಿ ಖನ್ಧೇಹಿ, ಆಯತನೇಹಿ ವಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಸಯಂ ಅತ್ತನಾ ವಿಪ್ಪಯುಜ್ಜತಿ, ಸಮ್ಪಯುಜ್ಜತಿ ವಾತಿ। **ಏಕಾಯಾ**ತಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ನಯೋ।

ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ಪನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ನಾಮ ಧಮ್ಮೋ ನತ್ಥಿ, ದೇಸನಾಸಮ್ಪದಮತ್ತಾಯ ಪನ ಮೋಘಪುಚ್ಛಕವಸೇನ ತಂ ಪದಂ ಉದ್ಧಟಂ, ತೇನೇವ ಪಾಳಿಯಂ ಸಬ್ಬವಾರೇಸುಪಿ “ನತ್ಥಿ ನತ್ಥಿ” ಇಚ್ಚೇವ ವುತ್ತಂ। ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾದಿಅನಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮೇಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ, ತೇಸಞ್ಚ ಅಞ್ಞೇಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ ನತ್ಥಿ। ವೇದನಾದೀಹಿಪಿ ರೂಪನಿಬ್ಬಾನಾದೀನಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಿ, ತೇಸಞ್ಚ ಕೇನಚಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋವ ನತ್ಥೀತಿ। ಅಯಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ನಯೋ।

ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ಪನ ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ರೂಪೇನ ಅಸಮ್ಮಿಸ್ಸಂ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಕದೇಸಮೇವ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತೇಸಮೇವ ನಿದ್ದೇಸೋ, ನ ರೂಪಾರೂಪಸಮ್ಮಿಸ್ಸಾನಂ, ಸಬ್ಬರೂಪಕ್ಖನ್ಧದೀಪಕಾನಂ ತೇಸಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತತಾಯೋಗಾಭಾವಾ। ಸಬ್ಬಾರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನಾಪಿ ಹಿ ಕುಸಲಾದಿನಾ ಅಞ್ಞೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟಾ, ಅತ್ತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನ ಪುನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಸಞ್ಞೇವ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ…ಪೇ॰… ಕೇಹಿಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ। ಸಮುದಯಸಚ್ಚೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ನಯೋ।

ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ಪನ ಸಮ್ಪಯೋಗಪದೇ ವುತ್ತಪದಾನೇವ ನಿದ್ದಿಸೀಯನ್ತಿ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟಪದೇನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇಹಿ ಪುನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ…ಪೇ॰… ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ।

ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ದಸಹಾಯತನೇಹಿ ದಸಹಿ ಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನ…ಪೇ॰… ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ನಯೋ।

ಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ಪನ ಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಾದಿಪದಾನೇವ ನಿದ್ದಿಸೀಯನ್ತಿ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟಪದೇನ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇಸಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ, ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ಸಮುದಯಸಚ್ಚೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ। ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ದಸಹಾಯತನಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ। ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕೇಹಿಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನ…ಪೇ॰… ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾತಿ।

ತತ್ಥ **ಏಕೇನಾ**ತಿ ಮನಾಯತನೇನ। **ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನಾ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇನ। **ಕೇಹಿಚೀ**ತಿ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೇ ತಣ್ಹಾಯ ಧಮ್ಮಾಯತನಧಮ್ಮಧಾತೂಸು ತಣ್ಹಾವೇದನಾಸಞ್ಞಾಹಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ನಯೋ।

ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನಸಙ್ಗಹಿತಾಸಙ್ಗಹಿತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನಸಙ್ಗಹಿತಾಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ಪನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾದಿಪದಾನೇವ ನಿದ್ದಿಸೀಯನ್ತಿ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟಪದೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ, ಅಸಙ್ಗಹೋ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಆಯತನೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಸೇಸೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ। ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಸೇಸೇಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ।

ತತ್ಥ **ತೀಹೀ**ತಿ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿ। ತೇಹಿ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ। **ದ್ವೀಹೀ**ತಿ ಧಮ್ಮಾಯತನಮನಾಯತನೇಹಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇನಸಙ್ಗಹಿತಾಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ನಯೋ।

ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ಪನ ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ಸುಖುಮರೂಪಂ ಅವಿಞ್ಞಾಣಂ, ಅರೂಪಂ ಸವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಾ, ಕೇವಲಂ ಅರೂಪಂ ವಾ ಥೂಲರೂಪಸ್ಸಪಿ ಕೇವಲಂ ವಾ, ಸುಖುಮರೂಪಂ ದೀಪೇನ್ತಿ, ತೇಸಮೇವ ನಿದ್ದೇಸೋ । ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಪಠಮಂ ಉದ್ಧಟಧಮ್ಮೇಹಿ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ತೀಹಿಪಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇಸಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ, ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೀಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ದಸಹಿ ಆಯತನಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ। ಏವಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀಸುಪಿ ಯೋಜನಾ।

ಅರೂಪಭವೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ನತ್ಥಿ। ತೇ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಸತ್ತಹಿ ಧಾತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ಏಕೇನಾಯತನೇನ ಏಕಾಯ ಧಾತುಯಾ ಕೇಹಿಚಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ। ಏವಂ ಇದ್ಧಿಪಾದಕುಸಲಾದಿಪದೇಸುಪಿ ಯೋಜನಾ।

ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸೇವ ತೀಹಿಪಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ ತಸ್ಸ ತೀಹಿ ವೇದನಾದೀಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ, ಇತರೇಹಿ ಚ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ಅಸಙ್ಗಹಿತೇನಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪದೇ ನಯೋ।

ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನಸಙ್ಗಹಿತಾಸಙ್ಗಹಿತಪದತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನಸಙ್ಗಹಿತಾಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ಪನ ಯಾನಿ ಪದಾನಿ ಕೇವಲಾನಂ ಸಾರಮ್ಮಣಾನಂ, ಅನಾರಮ್ಮಣಾನಂ ವಾ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಕಾಸಕಾನಿ ಚ ಸಭಾವಜಾತಿಭೂಮಿಕಾಲಸನ್ತಾನವಸೇನ ಭಿನ್ನತಾಯ ಕೇಹಿಚಿ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ಅನಾರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಮಿಸ್ಸಾರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಪಕಾಸಕಾನಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಅಬ್ಯಾಕತಪರಿತ್ತಅತೀತಅಜ್ಝತ್ತಾದಿಪದಾನಿ, ತೇಸಮೇವ ನಿದ್ದೇಸೋ ಇತರೇಸಂ ಧಮ್ಮಾಯತನಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯನಾಮರೂಪಸಳಾಯತನಜಾತಿಜರಾಮರಣಅಜ್ಝತ್ತಬಹಿದ್ಧಾಅನಿದಸ್ಸನಅಪ್ಪಟಿಘನಹೇತುಆದೀನಂ ತೇಸಂ ಕೇನಚಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗಾಸಮ್ಭವಾ। ಇದಂ ಹೇತ್ಥ ಲಕ್ಖಣಂ - ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಪರಮಂ ಉದ್ಧಟಪದೇನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇಸಂ ಖನ್ಧಾದೀಹಿ ಸಙ್ಗಹೋ, ಅಸಙ್ಗಹೋ ಚ ವುಚ್ಚತಿ।

ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದ್ವೀಹಾಯತನೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ಏಕೇನ ಖನ್ಧೇನ ದಸಹಿ ಆಯತನಧಾತೂಹಿ ಅಸಙ್ಗಹಿತಾ। ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇನ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ, ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚತೂಹಿ ಖನ್ಧೇಹಿ ದ್ವೀಹಾಯತನೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ। ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇನ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ನಾಮ ಲೋಕುತ್ತರಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಿ, ತೇ ಚ ಧಮ್ಮಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾದಿಚತುಕ್ಖನ್ಧೇಹಿ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಮ್ಮಧಾತುವಸೇನ ದ್ವೀಹಿ ಧಾತೂಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಅಯಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನಸಙ್ಗಹಿತಾಸಙ್ಗಹಿತಪದೇ ನಯೋ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ವಿಭಙ್ಗನಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ಧಾತುಕಥಾಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಧಾತು॰ ೧೨; ಧಾತು॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧-೨) ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ।

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ

ಧಾತುಕಥಾಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೪. ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಮಾತಿಕಾ

ಏಕಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಮಾತಿಕಾಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥತೋ ತಾವ **ಛ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ**ತಿ ಏತ್ಥ “ಆಚಿಕ್ಖತಿ ದೇಸೇತಿ ಪಞ್ಞಪೇತಿ ಪಟ್ಠಪೇತೀ”ತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೨೦) ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಸನ್ದಸ್ಸನಾ ಪಕಾಸನಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ನಾಮ। “ಸುಪಞ್ಞತ್ತಂ ಮಞ್ಚಪೀಠ”ನ್ತಿ (ಪಾರಾ॰ ೨೬೯) ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ಠಪನಾ ನಿಕ್ಖಿಪನಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ನಾಮ, ಇಧ ಉಭಯಮ್ಪಿ ವಟ್ಟತಿ। ಛ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋತಿ ಹಿ ಛ ಪಞ್ಞಾಪನಾ ಛ ಸನ್ದಸ್ಸನಾ ಪಕಾಸನಾತಿಪಿ, ಛ ಠಪನಾ ನಿಕ್ಖಿಪನಾತಿಪಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಯೇವ ಹಿ ತೇ ತೇ ವಿಜ್ಜಮಾನಾವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಧಮ್ಮೇ ಸನ್ದಸ್ಸೇತೀತಿಪಿ। ತೇನ ತೇನ ಕೋಟ್ಠಾಸೇನ ಠಪೇತೀತಿಪಿ। **ಖನ್ಧಪಞ್ಞತ್ತೀ**ತಿಆದಿ ಪನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ತಾಸಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಸರೂಪದಸ್ಸನಂ। ತತ್ಥ ಖನ್ಧಾನಂ “ಖನ್ಧಾ”ತಿ ಪಞ್ಞಾಪನಾ ಸನ್ದಸ್ಸನಾ ಪಕಾಸನಾ ಚ ಠಪನಾ ನಿಕ್ಖಿಪನಾ ಚ **ಖನ್ಧಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ…ಪೇ॰… ಪುಗ್ಗಲಾನಂ “ಪುಗ್ಗಲಾ”ತಿ ಪಞ್ಞಾಪನಾ ಸನ್ದಸ್ಸನಾ ಪಕಾಸನಾ ಚ ಠಪನಾ ನಿಕ್ಖಿಪನಾ ಚ **ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। ಇಮಾ ಏವ ಛ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ವಿಜ್ಜನ್ತಿ। ಅಞ್ಞಾಸಮ್ಪಿ ಸಮ್ಮುತಿಪರಮತ್ಥಕಥಾನಂ ಪಞ್ಞತ್ತೀನಂ ಅನನ್ತತ್ತಾ, ಉಪಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಪನ ಪಧಾನಭಾವತೋ ಚ ಏತಾವ ವುತ್ತಾ। ಪಾಳಿಮುತ್ತಕನಯೇನ ಪನ ಸಬ್ಬಸಙ್ಗಾಹಿಕಾ ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಆದಯೋ ಛ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ **ಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಪು॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಮಾತಿಕಾವಣ್ಣನಾ ೧) ಆಗತಾ, ತಾ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾತಿ ಇಧ ನ ವುತ್ತಾ। ತಾಸು ಇಧ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಪದೇನ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಸೇಸೇಹಿ ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಏವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೇನ ಪನ ಆಚರಿಯನಯೇನ **ಅಪರಾಪಿ ಛ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ** - ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಉಪನಿಧಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಸಮೋಧಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿ ತಜ್ಜಾಪಞ್ಞತ್ತಿ ಸನ್ತತಿಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ, ಯಾ “ಅತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತೀ”ತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥ ಯಾ ಖನ್ಧಪಞ್ಚಕಂ ಉಪಾದಾಯ ನಿಸ್ಸಾಯ ಸಮ್ಮುತಾ ಸತ್ತಾದಿಕಾ, ಅಙ್ಗಾನಿ ಉಪಾದಾಯ ರಥಾದಿಕಾ, ಚನ್ದಾದಿಪರಿವತ್ತಾದಯೋ ಉಪಾದಾಯ ಕಾಲದಿಸಾದಿಕಾ, ತಂತಂಭೂತನಿಮಿತ್ತಂ, ಭಾವನಾವಿಸೇಸಞ್ಚ ಉಪಾದಾಯ ಕಸಿಣಾದಿಉಗ್ಗಹಪಟಿಭಾಗನಿಮಿತ್ತಾದಿಕಾತಿ ಅಯಂ ಏವರೂಪಾ ಸಭಾವಧಮ್ಮೇಹಿ ಏಕತ್ತೇನ ವಾ ಸಚ್ಛಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ ಅನುಪಲಬ್ಭಸಭಾವಾ **ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। ಪಞ್ಞಾಪೇತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ಚೇಸಾ ಪಞ್ಞತ್ತಿ ವುತ್ತಾ, ನ ಪನ ಪಞ್ಞಾಪನಟ್ಠೇನ। ಯಾ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸತ್ಥಸ್ಸ ಪಞ್ಞಾಪನಾ, ಸಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಯೇವ।

ಯಾ ಪನ ಅಞ್ಞಂ ಪಠಮಾದಿಂ ಉಪನಿಧಾಯ ಅಪೇಕ್ಖಿತ್ವಾ ದುತಿಯಂ ರಸ್ಸಂ ದೀಘಂ ದೂರಂ ಸನ್ತಿಕನ್ತಿಆದಿಕಾ ತದಞ್ಞಾಪೇಕ್ಖೂಪನಿಧಾ, ಛತ್ತಪಾಣೀತಿಆದಿಕಾ ಹತ್ಥಗತೂಪನಿಧಾ, ಕುಣ್ಡಲೀತಿಆದಿಕಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೂಪನಿಧಾ, ಧಞ್ಞಸಕಟನ್ತಿ ಆದಿಕಾ ಸಮಾರೋಪಿತೂಪನಿಧಾ, ಇನ್ದಸಾಲಗುಹಾತಿಆದಿಕಾ ಅವಿದೂರಗತೂಪನಿಧಾ, ಸುವಣ್ಣವಣ್ಣೋತಿಆದಿಕಾ ಪಟಿಭಾಗೂಪನಿಧಾ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಾಮೋತಿಆದಿಕಾ ತಬ್ಬಹುಲೂಪನಿಧಾ, ಮಣಿಕಟಕನ್ತಿಆದಿಕಾ ತಬ್ಬಿಸಿಟ್ಠೂಪನಿಧಾತಿ ಏವಮಾದಿ ಅನೇಕಪ್ಪಕಾರಾ ಪಞ್ಞಾಪನಾ, ಅಯಂ **ಉಪನಿಧಾಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ।

ಧಞ್ಞರಾಸೀತಿಆದಿಕಾ ಪನ **ಸಮೋಧಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। ಪುರಿಮಸ್ಸ ಪುರಿಮಸ್ಸ ಉಪನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದ್ವೇ ತೀಣೀತಿಆದಿಕಾ **ಉಪನಿಕ್ಖಿತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। ತಂತಂಸಭಾವನಿಸ್ಸಿತಾ ಪಥವೀಆದಿಕಾ **ತಜ್ಜಾಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ। ಆಸೀತಿಕೋತಿಆದಿಕಾ ಪನ **ಸನ್ತತಿಪಞ್ಞತ್ತಿ** ನಾಮ।

ಅಟ್ಠಕಥಾಮುತ್ತಕೇನೇವ ಆಚರಿಯನಯೇನ ಅಪರಾಪಿ ಧಮ್ಮಕಥಿಕಾದಿಕಾ **ಕಿಚ್ಚಪಞ್ಞತ್ತಿ,** ಕಿಸಥೂಲಾದಿಕಾ **ಸಣ್ಠಾನಪಞ್ಞತ್ತಿ,** ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಾದಿಕಾ **ಲಿಙ್ಗಪಞ್ಞತ್ತಿ,** ಕಾಮಾವಚರಾದಿಕಾ, ಕೋಸಲಕಾದಿಕಾ ಚ **ಭೂಮಿಪಞ್ಞತ್ತಿ,** ತಿಸ್ಸೋ ನಾಗೋತಿಆದಿಕಾ **ಪಚ್ಚತ್ತಪಞ್ಞತ್ತಿ,** ನಿರೋಧಾದಿಕಾ **ಅಸಙ್ಖತಪಞ್ಞತ್ತಿ** ಚಾತಿ ಛ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ।

ಏತಾಸು ಪನ ದ್ವಾದಸಸು ತಜ್ಜಾಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಏಕಚ್ಚಾ ಭೂಮಿಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಅಸಜ್ಜುತಪಞ್ಞತ್ತಿ ಚ ವಿಜ್ಜಮಾನಪಞ್ಞತ್ತಿಸಙ್ಖಾತಾ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿ, ತದಞ್ಞಾ ಪರಮತ್ಥಾವಸೇಸಾ, ಪನ ಅತ್ಥಪಞ್ಞತ್ತೀತಿ ದೀಪಿತಾ ಅವಿಜ್ಜಮಾನಾದಿಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಚಾತಿ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥತೋ ಸಂವಣ್ಣನಾ।

ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯೋ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ಪಾಳಿನಯೇನೇವ ಸದ್ಧಿಂ ಹೋತಿ, ನ ವಿನಾ ಪಾಳಿಂ ತಸ್ಸ ವತ್ತುಮಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತ್ತಾ । ಪಾಳಿಯಞ್ಚ ಯಸ್ಮಾ ಆದಿತೋ ಪಞ್ಚ ಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ, ತದತ್ಥಭೂತಾ ಖನ್ಧಾದಯೋ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣೇ ನಿಪ್ಪದೇಸತೋ ಕಥಿತಾತಿ ತಾ ಇಧ "ಕಿತ್ತಾವತಾ ಖನ್ಧಾನಂ ಖನ್ಧಪಞ್ಞತ್ತಿ, ಯಾವತಾ ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸಙ್ಖೇಪೇನೇವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ತಾ ಚೇತ್ಥಾಪಿ ವುತ್ತತ್ಥಾ। ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ನ ವುತ್ತಾತಿ "ಕಿತ್ತಾವತಾ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿ? ಸಮಯವಿಮುತ್ತೋ, ಅಸಮಯವಿಮುತ್ತೋ"ತಿಆದಿನಾ ಏಕಕಾದಿಭೇದೇನ ಯಾವ ದಸಕಾ ದಸಧಾ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇತ್ವಾ ವಿತ್ಥಾರೇನೇವ ವಿಭತ್ತಾ, ಸಾ ಚ ಞಾತಬ್ಬಪಭೇದತೋ ಅವುಚ್ಚಮಾನಾ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾ, ತಸ್ಮಾ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಯಾ ಏವ ಚೇತ್ಥ ಪಾಳಿನಯಾನುಸಾರೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯೋ ಹೋತಿ, ಸೋ ಚೇತ್ಥ ಮಾತಿಕಾಯಂ ವುತ್ತೇ ಸಬ್ಬಪುಗ್ಗಲೇ ಅನುದ್ಧರಿತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬಾನಂ ದುಬ್ಬಿಞ್ಞೇಯ್ಯಾನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಏಕಕಾದಿಭೇದತೋವ ಮಾತಿಕಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ವಿಭಜನವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋವ ಹೋತಿ। ಕಥಂ? "ಸಮಯವಿಮುತ್ತೋ ಅಸಮಯವಿಮುತ್ತೋ, ಕುಪ್ಪಧಮ್ಮೋ ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮೋ, ಚೇತನಾಭಬ್ಬೋ ಅನುರಕ್ಖಣಾಭಬ್ಬೋ, ಭಯೂಪರತೋ ಅಭಯೂಪರತೋ, ಭಬ್ಬಾಗಮನೋ ಅಭಬ್ಬಾಗಮನೋ, ನಿಯತೋ ಅನಿಯತೋ, ಪಟಿಪನ್ನಕೋ ಫಲೇ ಠಿತೋ, ಸಮಸೀಸೀ ಠಿತಕಪ್ಪೀ, ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ ಕೋಲಂಕೋಲೋ ಏಕಬೀಜೀ, ಸಕದಾಗಾಮೀ, ಅನಾಗಾಮೀ ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಉಪಹಚ್ಚಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಅಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ, ಅರಹಾ"ತಿ ಏಕಕಮಾತಿಕಾ।

ತತ್ಥ ಯೋ ಅಪ್ಪನಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇತುಂ ಯುತ್ತಪತ್ತಕಾಲೇ ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಅಟ್ಠಹಿ ವಿಮೋಕ್ಖೇಹಿ ಪಚ್ಚನೀಕಧಮ್ಮತೋ ವಿಮುಚ್ಚಿತ್ವಾ ತೀಸು ಮಗ್ಗೇಸು ಯೇನ ಕೇನಚಿ ಯಥಾಸಕಂ ಆಸವೇ ಖೇಪೇತ್ವಾ ವುಟ್ಠಿತೋ, ಅಯಂ **ಸಮಯವಿಮುತ್ತೋ** ನಾಮ। "ಏಕಚ್ಚೇ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಪು॰ ಪ॰ ೧) ಹಿ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ವಾ ಖೀಣಾಸವೋ ವಾ ಇಧ ನ ಗಹಿತೋ, ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭಿನೋ ಪನ ಫಲಟ್ಠಸೇಖಾವ ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕಖೀಣಾಸವೋ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚ ಅರಿಯಾ ಮಗ್ಗವಿಮೋಕ್ಖಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಅಸಮಯವಿಮುತ್ತಾ** ನಾಮ। ಬಾಹಿರಾನಞ್ಹಿ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಸಮಾಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಪವಿವೇಕಟ್ಠಾನಲಾಭಾದಿಸಮಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿ, ವತ್ತಕರಣಕಾಲಾದಿಅಸಮಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿ। ಮಗ್ಗವಿಮೋಕ್ಖೇನ ವಿಮುಚ್ಚನಸ್ಸ ಪನ ತಾದಿಸೋ ಸಮಯೋ ವಾ ಅಸಮಯೋ ವಾ ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಸ ಸದ್ಧಾ ಬಲವತೀ, ವಿಪಸ್ಸನಾ ಚ ಆರದ್ಧಾ, ತಸ್ಸ ಗಚ್ಛನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಭುಞ್ಜನ್ತಸ್ಸ ವಾ ಮಗ್ಗಫಲಪಟಿವೇಧೋ ನಾಮ ನ ಹೋತೀತಿ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬೇ ಅರಿಯಾ ಅರಿಯವಿಮೋಕ್ಖೇ **ಅಸಮಯವಿಮುತ್ತಾ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪುರಿಮಪದೇಪಿ ಲೋಕಿಯಸಮಾಪತ್ತಿಞ್ಞೇವ ಸನ್ಧಾಯ ಸೇಖಾ ಸಮಯವಿಮುತ್ತಾ ನಾಮ ಜಾತಾ।

ಅವಸಿಭಾವಾ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಪನ ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ದ್ವೇ ಸೇಖಾ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಸನ್ಧಾಯ **ಕುಪ್ಪಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। ಪರಿಹಾನಧಮ್ಮೋತಿಪಿ ದುವಿಧಾ ಏವ। ಅನಾಗಾಮಿಆದಯೋ ಸುಪ್ಪಹೀನಸಮಾಧಿಪಾರಿಪನ್ಥಿಕತ್ತಾ ವಸಿಭಾವಾ ಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಪುಥುಜ್ಜನೋ, ಅರಿಯಾ ಚ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಪಿ ಸನ್ಧಾಯ **ಅಕುಪ್ಪಧಮ್ಮೋ** ನಾಮ। ಅಪರಿಹಾನಧಮ್ಮೋತಿ ತೇ ಏವ। **ಚೇತನಾಭಬ್ಬೋ**ತಿ ಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿವಳಞ್ಜನೇನ ಅಪರಿಹಾನಿಂ ಆಪಜ್ಜಿತುಂ ಭಬ್ಬೋ। ಯೋ ಹಿ ರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನೇಸು ಆಚಿಣ್ಣವಸಿತಾಯ ಚೇತನಾಸಙ್ಖಾತಾಯ ಝಾನಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ನಿರನ್ತರಂ ವಳಞ್ಜಮಾನೋ ತೇಹಿ ನ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಅವಳಞ್ಜಮಾನೋ ಚ ಪರಿಹಾಯತಿ, ಅಯಂ ವಳಞ್ಜಮಾನೋ **ಚೇತನಾಭಬ್ಬೋ** ನಾಮ। **ಅನುರಕ್ಖಣಾಭಬ್ಬೋ**ತಿ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಧಮ್ಮೇ ಜಾನಿತ್ವಾ ಅನುರಕ್ಖಣಾಯ ಅವಳಞ್ಜಮಾನೋಪಿ ಅಪರಿಹಾನಿಂ

ಆಪಜ್ಜಿತುಂ ಭಬ್ಬೋ, ಏಸೋ ಚ ಪುರಿಮತೋ ಬಲವತರೋ, ಆಚಿಣ್ಣವಸಿನೋ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯ ಉಪಕಾರಾನುಪಕಾರಧಮ್ಮೇ ಜಾನಿತ್ವಾ ತದನುರೂಪಂ ಪಟಿಪಜ್ಜನತೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಭಯೂಪರತೋತಿ ಭಯೇನ ಪಾಪತೋ ಉಪರತೋ ವಿರತೋ ಸೇಖೋ, ಕಲ್ಯಾಣಪುಥುಜ್ಜನೋ ಚ। ತೇಸು ಪಚ್ಛಿಮೋ ದುಗ್ಗತಿವಟ್ಟಕಿಲೇಸಉಪವಾದಸಙ್ಖಾತೇಹಿ ಚತೂಹಿ ಭಯೇಹಿ ಪಾಪತೋ ಓರಮತಿ, ಸೇಖೋ ದುಗ್ಗತಿವಜ್ಜೇಹಿ, ಅಪಾಯೇಹಿ ಮುತ್ತತ್ತಾ। ಖೀಣಾಸವೋ ಪನ **ಅಭಯೂಪರತೋ** ನಾಮ ಸಮುಚ್ಛಿನ್ನಭಯತ್ತಾ, ಉಪವಾದತೋ ಪನ ಓರಮಿತಬ್ಬೋ।

ಅಭಬ್ಬಾಗಮನೋತಿ ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಾಗಮನಸ್ಸ ಅಭಬ್ಬೋ, ಯೇ ಆನನ್ತರಿಯಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಮ್ಮಾವರಣೇನ, ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಿಲೇಸಾವರಣೇನ, ಅಹೇತುಕದುಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಸಙ್ಖಾತೇನ ವಿಪಾಕಾವರಣೇನ ಚ ಸಮನ್ನಾಗತಾ, ಬುದ್ಧಾದೀಸು ಚ ಸದ್ಧಾರಹಿತಾ, ಮಗ್ಗಭಾವನಾಯ ಚ ಉತ್ತರಕುರುಕಾದಯೋ ವಿಯ ಅಚ್ಛನ್ದಿಕಾ, ಪುಬ್ಬೂಪನಿಸ್ಸಯರಹಿತಾ ಚ, ಸಬ್ಬೇತೇ **ಅಭಬ್ಬಾಗಮನಾ** ನಾಮ। ವಿಪರೀತಾ **ಭಬ್ಬಾಗಮನಾ** ನಾಮ। ಪಞ್ಚಾನನ್ತರಿಯನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಕಾ ನಿರಯಗಮನೇ, ಅಟ್ಠ ಅರಿಯಪುಗ್ಗಲಾ ಅನುಪಾದಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನಾದೀಸು **ನಿಯತಾ** ನಾಮ। ಅವಸೇಸಪುಗ್ಗಲಾ ಅನಿಬದ್ಧಗತಿಕತಾಯ **ಅನಿಯತಾ** ನಾಮ, ಉತ್ತರಕುರುಕಾ ಪನ ಸುಗತಿನಿಯತಾಪಿ ಮಿಚ್ಛತ್ತಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮಸ್ಸೇವ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತತ್ತಾ "ನಿಯತಾ"ತಿ ನ ವುತ್ತಾ। ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀ ಪುಗ್ಗಲೋ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಫಲತ್ಥಾಯ **ಪಟಿಪನ್ನಕೋ** ನಾಮ, ಫಲಸಮಙ್ಗೀ ಫಲಾನುಪ್ಪತ್ತಿಯಮ್ಪಿ **ಫಲೇ ಠಿತೋ** ನಾಮ।

ಯಸ್ಸ ಪನ ಅಪುಬ್ಬಾಚರಿಮಂ ಆಸವಪರಿಯಾದಾನಞ್ಚ ಹೋತಿ ಜೀವಿತಪರಿಯಾದಾನಞ್ಚ, ಅಯಂ **ಸಮಸೀಸೀ** ನಾಮ। ಸೋ ಚ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ ಇರಿಯಾಪಥಸಮಸೀಸೀ ರೋಗಸಮಸೀಸೀ ಜೀವಿತಸಮಸೀಸೀತಿ। ತತ್ಥ ಯೋ ಚತೂಸು ಇರಿಯಾಪಥೇಸು ಏಕಸ್ಮಿಂ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ತಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಇರಿಯಾಪಥೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಯಂ **ಇರಿಯಾಪಥಸಮಸೀಸೀ** ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಏಕಂ ರೋಗಂ ಪತ್ವಾ ಅನ್ತೋರೋಗೇ ಏವ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ವಾ ತೇನೇವ ರೋಗೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಯಂ **ರೋಗಸಮಸೀಸೀ** ನಾಮ। ಯಸ್ಸ ಪನ ಕಿಲೇಸಸೀಸಸಙ್ಖಾತಾ ಅವಿಜ್ಜಾ, ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗೇನ ಪವತ್ತಸೀಸಸಙ್ಖಾತಂ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚ ಚುತಿಚಿತ್ತೇನ ಸಮಂ ಪರಿಯಾದಾನಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಅಯಂ **ಜೀವಿತಸಮಸೀಸೀ** ನಾಮ। ಕಥಮಿದಂ ಸಮಂ ಹೋತೀತಿ? ವಾರಸಮತಾಯ। ಯಸ್ಮಿಂ ಹಿ ವಾರೇ ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸೇ ಖೇಪಿತೇ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಾನಿ ಪವತ್ತನ್ತಿ, ತಸ್ಸಾನನ್ತರಮೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೋ ಇಮಾಯ ವಾರಸಮತಾಯ ಇದಂ ಉಭಯಸೀಸಪರಿಯಾದಾನಮ್ಪಿ ಸಮಂ ಹೋತಿ ನಾಮ, ಅಯಮೇವ ಜೀವಿತಸಮಸೀಸೀ ಇಧಾಧಿಪ್ಪೇತೋ।

ಠಿತಕಪ್ಪೀತಿ ಠಿತೋ ಕಪ್ಪೋ ಠಿತಕಪ್ಪೋ, ಸ್ವಾಸ್ಸ ಅತ್ಥೀತಿ **ಠಿತಕಪ್ಪೀ,** ಕಪ್ಪಮ್ಪಿ ವಿನಸ್ಸಮಾನಮ್ಪಿ ಕಪ್ಪಂ ಠಪೇತುಂ ಸಮತ್ಥೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸಚೇ ಹಿ ಯೇಸಂ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಕ್ಖಣೇ ಕಪ್ಪವಿನಾಸೋ ಭವೇಯ್ಯ, ನೇವ ತಾವ ಕಪ್ಪೋ ವಿನಸ್ಸೇಯ್ಯ, ಯಾವಾಯಂ ಯಥಾಸಕಂ ಫಲಂ ನ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ ತೇ ವಿನಸ್ಸಮಾನಮ್ಪಿ ಕಪ್ಪಂ ಠಪೇನ್ತೀತಿ **ಠಿತಕಪ್ಪಿನೋ** ನಾಮ ಜಾತಾತಿ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಕಪ್ಪವಿನಾಸನಕಾಲೇ ಸಾಸನಂ ನತ್ಥಿ, ಗತಕೋಟಿಕೇ ಹಿ ಕಾಲೇ ಕಪ್ಪವಿನಾಸೋ ಹೋತಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಫಲಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾಯಂ ದೀಪೇತುಂ ಇದಂ ಅಭೂತಮ್ಪಿ ಕಾರಣಂ ಆಹಟಂ।

ಸೋತಾಪನ್ನೋತಿ ನಿಬ್ಬಾನಸಮುದ್ದನಿನ್ನತಾಯ ಸೋತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪಠಮಸಮಙ್ಗೀ ವುಚ್ಚತಿ, ಇಧ ಪನ ಫಲಟ್ಠೋ ಅಧಿಪ್ಪೇತೋ। ತಸ್ಸೇವ ಚ ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ "ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸತ್ತವಾರಾ ಪರಮಾ ಅಸ್ಸ ಭವೂಪಪತ್ತೀತಿ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ, ತತೋ ಪರಂ ಅಟ್ಠಮಂ ಭವಂ ನಾದಿಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಹಿ ಯೋ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಂ ದೇವೇಸು, ಮನುಸ್ಸೇಸು ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸತ್ತಮೇ ಭವೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ ಕರೋತಿ, ಅಯಂ **ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ** ನಾಮ। ಕುಲತೋ ಕುಲಂ ಭವತೋ ಭವಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಕೋಲಂಕೋಲೋ। ಸೋ ಹಿ ದೇವಮನುಸ್ಸವಸೇನ ದ್ವೇ ಗತಿಯೋ ಭವೇ ಸಂಸರಿತ್ವಾ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಂ

ಕರೋತಿ, ಅಯಂ **ಕೋಲಂಕೋಲೋ** ನಾಮ। ಕಮ್ಮಪಟಿಸನ್ಧಿಯಾ ಏಕಂ ಕಮ್ಮಂ ಕಿಲೇಸಬೀಜಂ ಅಸ್ಸಾತಿ **ಏಕಬೀಜೀ**। ಸೋ ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಞ್ಞೇವ ಭವೇ ಖೀಣಾಸವೋ ಹೋತಿ। ಕಿಂ ಪನಸ್ಸ ಭೇದಸ್ಸ ನಿಯಾಮಕನ್ತಿ? ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿಞ್ಞಾಭೇದಾ। ಸೋತಾಪನ್ನೇಸು ಹಿ ಯೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಪಮತ್ತೋ, ಸೋ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ ಹೋತಿ। ಯೋ ಕಿಞ್ಚಿ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ, ಸೋ ಕೋಲಂಕೋಲೋ। ಯೋ ಪನ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಅತಿವಿಯ ಅಪ್ಪಮತ್ತೋ, ಸೋ ಏಕಬೀಜೀ ಹೋತಿ। ಯೇ ಪನ ಅಭಿವಿಯ ಪಮತ್ತಾ ವಟ್ಟಜ್ಝಾಸಯಾ ಅನಾಥಪಿಣ್ಡಿಕವಿಸಾಖಾಸಕ್ಕಾದಯೋ, ತೇ ಪುನಪ್ಪುನಂ ವಟ್ಟಸ್ಮಿಂಯೇವ ವಿಚರನ್ತಾ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಛ ದೇವಲೋಕೇ ಓಸಾಪೇತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕೇಸುಪಿ ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಅಕನಿಟ್ಠೇ ಠತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಿ, ನ ತೇ ಇಧ ಗಹಿತಾ। ತೇ ಹಿ ಮನುಸ್ಸಗತಿಂ ಪುನಪ್ಪುನಂ ಆದಿಯನ್ತಿ। ಯೇ ಪನ ಮನುಸ್ಸಗತಿಯಮ್ಪಿ ಭವಂ ಆದಿಯನ್ತಿ, ತೇಸಂ ವಸೇನ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ ಕೋಲಂಕೋಲೋ ಮಾನುಸಿಕಭವನಿಬ್ಬತ್ತಕೋ ಏವ ಏಕಬೀಜೀ ಗಹಿತೋ। ತೇ ಪನ ಸದ್ಧಾಧುರೇನ ಆಗತಾ ತಯೋ, ಪಞ್ಞಾಧುರೇನ ಆಗತಾ ತಯೋತಿ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಛಬ್ಬಿಧೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಪನ ಸಕಿಂ ಇಮಂ ಮನುಸ್ಸಗತಿಂ ಆಗಚ್ಛತೀತಿ **ಸಕದಾಗಾಮೀ,** ದುತಿಯಮಗ್ಗಫಲಸಮಙ್ಗೀ। ಇಮಿನಾ ಪಞ್ಚಸು ಸಕದಾಗಾಮೀಸು ಚತ್ತಾರೋ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಏಕೋವ ಗಹಿತೋ। ಏಕಚ್ಚೋ ಹಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಫಲೇ ಠತ್ವಾ ಪುನ ದುತಿಯಭವೇ ಇಧೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ಇಧ ಪತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ದೇವಲೋಕೇ ಪತ್ವಾ ದುತಿಯಭವೇ ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಏಕಚ್ಚೋ ದೇವಲೋಕೇ ಪತ್ವಾ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾ। ಯೋ ಪನ ಇಧ ಪತ್ವಾ ದೇವಲೋಕೇ ನಿಬ್ಬತ್ತಿತ್ವಾ ಪುನ ಇಧೂಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಯಮೇಕೋವ ಇಧ ಗಹಿತೋ। ಇಮಸ್ಸ ಚ ದ್ವೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯೋ, ಏಕಬೀಜಿಸ್ಸ ಪನ ಏಕಾವಾತಿ ಇದಂ ತೇಸಂ ನಾನಾಕರಣನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಕಾಮಭವಂ ನಾಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅನಾಗಾಮೀ,** ತತಿಯಮಗ್ಗಫಲಸಮಙ್ಗೀ। ತಸ್ಸೇವ ಪನ ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಂ "**ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ**"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ** ಆಯುವೇಮಜ್ಝಸ್ಸ ಅನ್ತರಾ ಏವ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇತ್ವಾ ಕಿಲೇಸಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನಸೀಲೋ ಏಕೋ ಅನಾಗಾಮೀ। ಸೋ ಚ ಉಪ್ಪನ್ನಸಮನನ್ತರಂ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ, ಆಯುವೇಮಜ್ಝಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ, ಆಯುವೇಮಜ್ಝಂ ಪತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। **ಉಪಹಚ್ಚಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ** ಆಯುವೇಮಜ್ಝಂ ಉಪಹಚ್ಚ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ, ಮರಣಸಮಯಂ ವಾ ಉಪಹಚ್ಚ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ, ಆಯುವೇಮಜ್ಝಂ ಅತಿಕ್ಕಮಿತ್ವಾ ಯಾವ ಮರಣಸಮಯಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಅಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ** ಅಸಙ್ಖಾರೇನ ಅಪ್ಪದುಕ್ಖೇನ ಅಧಿಮತ್ತಪ್ಪಯೋಗಂ ಅಕತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನಸೀಲೋ। **ಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀತಿ** ಸಸಙ್ಖಾರೇನ ದುಕ್ಖೇನ ಕಸಿರೇನ ಅಧಿಮತ್ತಪ್ಪಯೋಗೇನ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನಸೀಲೋ। **ಉದ್ಧಂಸೋತೋತಿ** ಉದ್ಧಂವಾಹಿಭಾವೇನ ಉದ್ಧಮಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ವಟ್ಟಸೋತಞ್ಚ, ಉದ್ಧಂ ವಾ ಗನ್ತ್ವಾ ಪಟಿಲಭಿತಬ್ಬತೋ ಉದ್ಧಂ ಮಗ್ಗಸೋತಮಸ್ಸಾತಿಪಿ **ಉದ್ಧಂಸೋತೋ।** ಅಕನಿಟ್ಠಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ **ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ।** ಇಮೇಸಂ ಪನ ಅನಾಗಾಮೀನಂ ಪಭೇದದಸ್ಸನತ್ಥಮ್ಪೇತ್ಥ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀತಿಆದಿ ಚತುಕ್ಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ ಯೋ ಅವಿಹತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಚತೂಸು ಯಥಾಕ್ಕಮಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಯಾವತಾಯುಕಂ ಠತ್ವಾ ಚುತೋ ಅಕನಿಟ್ಠೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಯಂ **ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ** ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಅಕನಿಟ್ಠಂ ಅಪ್ಪತ್ವಾ ಅನ್ತರಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಯಂ **ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ನ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ** ನಾಮ। ಯೋ ಮನುಸ್ಸಲೋಕತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಮೇವ ಗನ್ತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಯಂ **ನ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ** ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ಚತೂಸು ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ಅಞ್ಞತರಸ್ಮಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ತತ್ಥೇವ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತಿ, ಅಯಂ **ನ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ನ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ** ನಾಮ । ಏವಮೇತೇ ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಥಂ? ಅವಿಹೇಸು ತಾವ ತಯೋ ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿನೋ, ಏಕೋ ಉಪಹಚ್ಚಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ, ಏಕೋ ಉದ್ಧಂಸೋತೋತಿ ಪಞ್ಚ, ತೇ ಅಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿವಸೇನ ದಸ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ

ಅತಪ್ಪಸುದಸ್ಸಸುದಸ್ಸೀಸೂತಿ ಚತ್ತಾಲೀಸಂ, ಅಕನಿಟ್ಠೇ ಪನ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ತತ್ಥ ತಂ ಸಸಙ್ಖಾರಾಸಙ್ಖಾರವಸೇನ ದುವಿಧಂ ಉದ್ಧಂಸೋತಂ ವಜ್ಜೇತ್ವಾ ಅಟ್ಠ ಚಾತಿ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಹೋನ್ತಿ।

ಅರಹಾತಿ ಕಿಲೇಸಾರೀನಂ ಹತತ್ತಾದಿನಾ ಖೀಣಾಸವೋ ಅರಹಾ ನಾಮ। ಸೋ ಸುಞ್ಞತಾದಿವಿಮೋಕ್ಖತ್ತಯವಸೇನ ತಿವಿಧೋ ಹುತ್ವಾ ಪುನ ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಟಿಪದಾಚತುಕ್ಕವಸೇನ ದ್ವಾದಸವಿಧಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅರಹಾ ದ್ವಾದಸವಿಧೋ, ಏವಂ ದ್ವಾದಸೇವ ಸಕದಾಗಾಮಿನೋ, ಚತುವೀಸತಿ ಸೋತಾಪನ್ನಾ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಅನಾಗಾಮಿನೋವ ಪಚ್ಚೇಕನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇಮೇ ಚ ಸಬ್ಬೇ ಅರಿಯಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಸಾಸನೇ ಏವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನೋ ಬಹಿದ್ಧಾತಿ। ಏಕಕನಯೋ।

ದುಕಾದಿಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ದುಕಾದೀಸು "ದ್ವೇ ಪುಗ್ಗಲಾ - ಕೋಧನೋ ಚ ಉಪನಾಹೀ ಚ ಮಕ್ಖೀ ಚ ಪಳಾಸೀ ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ದುಕಞ್ಚ, "ತಯೋ ಪುಗ್ಗಲಾ - ನಿರಾಸೋ ಆಸಂಸೋ ವಿಗತಾಸೋ"ತಿಆದಿನಾ ತಿಕಞ್ಚ, "ಚತ್ತಾರೋ ಪುಗ್ಗಲಾ - ಅಸಪ್ಪುರಿಸೋ, ಅಸಪ್ಪುರಿಸೇನಅಸಪ್ಪುರಿಸತರೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸೇನಸಪ್ಪುರಿಸತರೋ"ತಿಆದಿನಾ ಚತುಕ್ಕಞ್ಚ, "ಪಞ್ಚ ಪುಗ್ಗಲಾ - ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಆರಭತಿ ಚ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಚ ಹೋತಿ, ತಞ್ಚ ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿಂ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿಂ ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ। ಯತ್ಥಸ್ಸ ತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಅಪರಿಸೇಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಆರಭತಿ ನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಚ ಹೋತಿ...ಪೇ॰... ಅಪರಿಸೇಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಾರಭತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಚ ಹೋತಿ...ಪೇ॰... ಅಪರಿಸೇಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ। ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಾರಭತಿ ನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತಿ...ಪೇ॰... ಅಪರಿಸೇಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚಕಞ್ಚ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಪುಗ್ಗಲಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಇಧ ಪನ ತೇ ಗನ್ಥವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ಸಬ್ಬೇ ನ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾ, ಪಾಳಿಯಾ ಏವ ಞಾತಬ್ಬಾತಿ।

ತತ್ಥ ತಿಕೇ **ನಿರಾಸೋ**ತಿ ಅರಹತ್ತಾಸಾಯ ವಿರಹಿತೋ ದುಸ್ಸೀಲೋ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅತ್ತನೋ ಅಭಬ್ಬತಾಯ ಭಬ್ಬಸಹಾಯಕಸ್ಸ ಸೀಲವತೋ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ, ಚಣ್ಡಾಲಪುತ್ತಸ್ಸ ವಿಯ ಕಸ್ಸಚಿ ರಾಜಪುತ್ತಸ್ಸ ರಜ್ಜಾಭಿಸೇಕಂ ಸುತ್ವಾ ಅಭಿಸೇಕಪ್ಪತ್ತಿಯಂ, "ಕುದಾಸ್ಸು ನಾಮಾಹಮ್ಪಿ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣೇಯ್ಯ"ನ್ತಿ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪತ್ಥನಾಪಿ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ಆಸಂಸೋ**ತಿ ಅರಹತ್ತಂ ಆಸೀಸಮಾನೋ ಪತ್ಥಯಮಾನೋ ಸೀಲವಾ। ತಸ್ಸ ಹಿ ಅರಹತ್ತಪತ್ಥನಾಯ ಸೀಲಸಮ್ಪತ್ತಿಯಾ ಠಿತತ್ತಾ ಕಸ್ಸಚಿ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಂ ಸುತ್ವಾ, ಉಭತೋಸುಜಾತಸ್ಸ ರಾಜಕುಮಾರಸ್ಸ ವಿಯ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ರಜ್ಜಾಭಿಸೇಕಂ ಸುತ್ವಾ ಅಭಿಸೇಕಪ್ಪತ್ತಿಯಂ, ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿಯಂ ಪತ್ಥನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ವಿಗತಾಸೋ**ತಿ ಅರಹಾ। ಸೋ ಹಿ ಪತ್ತಅರಹತ್ತತಾಯ ತತ್ಥ ವಿಗತಾಸೋ ಹೋತಿ ಪತ್ತಾಭಿಸೇಕೋ ವಿಯ ಖತ್ತಿಯೋ ಅಭಿಸೇಕಪ್ಪತ್ತಿಯನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಚತುಕ್ಕೇ ಪನ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಕುಸಲಕಮ್ಮಪಥಸಮನ್ನಾಗತೋ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸೋ** ನಾಮ। ಯೋ ಪನ ಸಯಮ್ಪಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದೀನಿ ಕತ್ವಾ ಪರಞ್ಚ ತತ್ಥ ಸಮಾದಪೇತಿ, ಅಯಂ **ಅಸಪ್ಪುರಿಸೇನಅಸಪ್ಪುರಿಸತರೋ,** ಅಸಪ್ಪುರಿಸತೋಪಿ ಅಸಪ್ಪುರಿಸತರೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ವುತ್ತಪಟಿಪಕ್ಖಕುಸಲವಸೇನ **ಸಪ್ಪುರಿಸೋ, ಸಪ್ಪುರಿಸೇನಸಪ್ಪುರಿಸತರೋ** ಚ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಞ್ಚಕೇ **ಆರಭತಿ ಚ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಚ ಹೋತೀ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಆರಮ್ಭ**-ಸದ್ದೋ ಆಪತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮೇ ವತ್ತತಿ, ತಸ್ಮಾ ಆಪತ್ತಿವೀತಿಕ್ಕಮವಸೇನ ಆರಭತಿ ಚೇವ ತಪ್ಪಚ್ಚಯಾ ಚ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಚೇತೋವಿಮುತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಸಮಾಧಿಂ। **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತಿ**ನ್ತಿ ಫಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಞಾಣಂ। **ಯಥಾಭೂತಂ ನಪ್ಪಜಾನಾತೀ**ತಿ ಅನಧಿಗತತ್ತಾ ಯಥಾಸಭಾವತೋ ನಪ್ಪಜಾನಾತಿ। **ಯತ್ಥಸ್ಸಾ**ತಿ ಯಸ್ಮಿಂ ಅರಹತ್ತಫಲಸಙ್ಖಾತೇ ಝಾನೇ ಅಧಿಗತೇ ಅಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಸಬ್ಬೇ ಪಾಪಕಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನಿರವಸೇಸಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ತೇ ನಪ್ಪಜಾನಾತೀತಿ ಸಮ್ಬನ್ಧೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಏವ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ ನಾಮ, ಫಲಕ್ಖಣೇ ಪನ ನಿರುದ್ಧಾ ನಾಮ ಹೋನ್ತಿ, ಇಧ ಪನ ಮಗ್ಗಕಿಚ್ಚವಸೇನ "ಫಲಕ್ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ"ತಿ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ಆರಭತಿ ನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಚ ಹೋತೀತಿ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪನ ದೇಸೇತುಂ ಸಭಾಗಪುಗ್ಗಲಂ ಪರಿಯೇಸತಿ, ವುಟ್ಠಾಪೇತಿ ವಾ, ತಸ್ಮಾ ನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತಿ। **ನಾರಭತಿ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಚ ಹೋತೀತಿ** ಆಪತ್ತಿಂ ನಾಪಜ್ಜತಿ, ವಿನಯಪಞ್ಞತ್ತಿಯಂ ಪನ ಅಕೋವಿದತ್ತಾ ಅನಾಪತ್ತಿಯಾ ಆಪತ್ತಿಸಞ್ಞಿತಾಯ ವುಟ್ಠಿತಾಯಪಿ ತಂ ಆಪತ್ತಿಯಾ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಂ ವಿನೋದೇತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತಿ। **ನಾರಭತಿ ನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತೀತಿ** ನಾರಭತಿ ನೇವ ಆಪತ್ತಿಂ ಆಪಜ್ಜತಿ, ನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಹೋತಿ। ಅರಹತ್ತಞ್ಚ ನ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಕತರೋ ಪನೇಸ ಪುಗ್ಗಲೋತಿ? ಸೀಲವಾ ಓಸ್ಸಟ್ಠವೀರಿಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ। ಸೋ ಹಿ "ಕಿಂ ಮೇ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾನೇನ, ಅನಾಗತೇ ಮೇತ್ತೇಯ್ಯಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಕಾಲೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸಾಮೀ"ತಿ ವಿಸುದ್ಧಸೀಲೋಪಿ ಪಟಿಪತ್ತಿಂ ನ ಪೂರೇತಿ। ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ಪುಗ್ಗಲಾ ತಥಾ ತಥಾ ಓವದಿತ್ವಾ ಆಸವಕ್ಖಯೇ ಪತಿಟ್ಠಾಪೇತಬ್ಬಾ। ಏವಂ ಹಿ ತೇಪಿ ಯ್ವಾಯಂ ಪಞ್ಚಮೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ನಾರಭತಿ ನ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರೀ ಆರದ್ಧವೀರಿಯೋ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ತೇನ ಸಮಸಮಾವ ಭವಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ।

ಛಕ್ಕಾದೀಸು -

> "**ಛ ಪುಗ್ಗಲಾ** - ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಪುಬ್ಬೇ ಅನನುಸ್ಸುತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಸಾಮಂ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ತತ್ಥ ಚ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ ಬಲೇಸು ಚ ವಸೀಭಾವಂ। ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ...ಪೇ॰... ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ನ ಚ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ನ ಚ ಬಲೇಸು ವಸಿಭಾವಂ। ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ...ಪೇ॰... ಅನಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ಸಾವಕಪಾರಮಿಞ್ಚ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ...ಪೇ॰... ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ನ ಚ ಸಾವಕಪಾರಮಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ। ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ...ಪೇ॰... ಅನಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ನ ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ಅನಾಗಾಮೀ ಹೋತಿ ಅನಾಗನ್ತಾ ಇತ್ಥತ್ತಂ। ಅತ್ಥೇಕಚ್ಚೋ ಪುಗ್ಗಲೋ...ಪೇ॰... ಅನಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝತಿ, ನ ಚ ದಿಟ್ಠೇವ ಧಮ್ಮೇ ದುಕ್ಖಸ್ಸನ್ತಕರೋ ಹೋತಿ, ಆಗಾಮೀ ಹೋತಿ ಆಗನ್ತಾ ಇತ್ಥತ್ತ"ನ್ತಿ -

ಛಕ್ಕಂ, "**ಸತ್ತ ಪುಗ್ಗಲಾ** - ಸತ್ತ ಉದಕೂಪಮಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸಕಿಂ ನಿಮುಗ್ಗೋ ನಿಮುಗ್ಗೋವ ಹೋತಿ, ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಮುಜ್ಜತಿ, ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ಹೋತಿ, ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸತಿ ವಿಲೋಕೇತಿ, ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪತರತಿ, ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪಟಿಗಾಧಪ್ಪತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ತಿಣ್ಣೋ ಹೋತಿ ಪಾರಙ್ಗತೋ, ಥಲೇ ತಿಟ್ಠತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ"ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ತಕಂ, "**ಅಟ್ಠ ಪುಗ್ಗಲಾ** - ಚತ್ತಾರೋ ಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿನೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಫಲಸಮಙ್ಗಿನೋ ಪುಗ್ಗಲಾ"ತಿ ಅಟ್ಠಕಂ, "**ನವ ಪುಗ್ಗಲಾ** - ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ ಕಾಯಸಕ್ಖೀ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೋ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ"ತಿ ನವಕಂ, "**ದಸ ಪುಗ್ಗಲಾ** - ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇಧ ನಿಟ್ಠಾ, ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇಧ ವಿಹಾಯ ನಿಟ್ಠಾ"ತಿ ದಸಕಞ್ಚ ಮಾತಿಕಂ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಾಳಿಯಂ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ। ತತ್ಥ ಛಕ್ಕೇ ಪಠಮೇನ ಪದೇನ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ಸೋ ಹಿ ಅನಾಚರಿಯಕೋ ಅತ್ತನಾ ಉಪ್ಪಾದಿತೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಪದಟ್ಠಾನೇನ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಞಾಣೇನ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಭಿಸಮ್ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಂ ಪಾಪುಣಿ, ದಸಞಾಣಬಲೇಸು ಚ ವಸಿಭಾವನ್ತಿ। ದುತಿಯೇನ ಪನ ಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದಟ್ಠಬ್ಬೋ। ತತಿಯೇನ ಅಗ್ಗಸಾವಕೋ, ಚತುತ್ಥೇನ ಅವಸೇಸಾ ಅರಹನ್ತೋ , ಪಞ್ಚಮೇನ ಅನಾಗಾಮೀ, ಛಟ್ಠೇನ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿನೋ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ। ತೇ ಹಿ "ಆಗನ್ತಾ ಇತ್ಥತ್ತ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಾತಿ।

ಸತ್ತಕೇ ಪಠಮೇನ ಪದೇನ ಸಾಸನೇ ಅನಿವಿಟ್ಠಸದ್ಧೋ ನಿಯತಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿಧಮ್ಮೇಹಿ ಏಕನ್ತಕಾಳಕೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಗಹಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಸಮುದ್ದೇ ಉದಕಭೀರುಕಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಸಂಸಾರೇ ಅಪಾಯೇ ನಿಮುಗ್ಗೋ ನಿಮುಗ್ಗೋವ ಹೋತಿ, ನ ಪುನ ಭವತೋ ವುಟ್ಠಾತಿ, ಅನನ್ತಮ್ಪಿ ಕಾಲಂ ಭವೇ ಏವ ವಿಚರತಿ ಸಾಸನಸಮಾಯೋಗಾಭಾವಾ। ದುತಿಯೇನ ಪದೇನ ಸಾಸನೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೋಪಿ ದೇವದತ್ತಾದಯೋ ವಿಯ ಸದ್ಧಾದಿಪರಿಹಾನಿಯಂ ಠಿತೋ ದುಸ್ಸೀಲೋ ಗಹಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಸಮುದ್ದೇ ಕೇನಚಿ ಕಾರಣೇನ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪುನ ನಿಮುಗ್ಗೋ ವಿಯ ಸಾಸನಸದ್ಧಾಯ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾಪಿ ಅಪಾಯೇ ನಿಮುಜ್ಜತಿ ಏವ, ಅಯಂ ಪನ

ಚಿರಕಾಲಾತಿಕ್ಕಮೇನ ಬುದ್ಧಾದೀಹಿ, ಅತ್ತನಾ ಏವ ವಾ ಪಚ್ಚೇಕಬೋಧಿಞಾಣೇನ ಭವತೋ ಉದ್ಧರಣೀಯೋ ಹೋತಿ ಸಾಸನೇ ಸಕಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನಾಯಪಿ ಸದ್ಧಾಯ ಮೋಕ್ಖಭಾವೇನ ನಿಯಮೇನ ನಿಬ್ಬಾನಾವಹತ್ತಾ। ಅಯಮೇವ ಹಿಸ್ಸ ಪುರಿಮಪುಗ್ಗಲತೋ ವಿಸೇಸೋ, ಇತರಥಾ ತಸ್ಸ ವಿಸುಂ ಗಹಣೇ ಪಯೋಜನಮೇವ ನ ಸಿಯಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತತಿಯೇನ ಸಾಸನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಸದ್ಧೋ ಠಿತಿಭಾಗಿಯೇಹಿ ಸೀಲಾದಿಗುಣೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋ ಗಹಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ತೀರಂ ಅದಿಸ್ವಾವ ಸಮುದ್ದಮಜ್ಝೇ ನಾವಾದಿಆಗಮನಂ ಓಲೋಕೇನ್ತೋ ಪುನ ಅನಿಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಉಣ್ಣತಪ್ಪದೇಸೇ ಠಿತೋ ವಿಯ ಸಾಸನಸದ್ಧಾಯ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅದಿಸ್ವಾವ ಬುದ್ಧಾದಿಂ ಓಲೋಕಯಮಾನೋ ಸಗ್ಗೇ, ಸೀಲಾದಿಮ್ಹಿ ಠಿತೋ ಹೋತಿ। ಚತುತ್ಥೇನ ಪನ ಸೋತಾಪನ್ನೋ ಗಹಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ಠಿತೋ ತೀರಂ ದಿಸ್ವಾ ಉತ್ತರಣೂಪಾಯಂ ವಿಲೋಕಯಮಾನೋ ವಿಯ ಲೋಕುತ್ತರಸದ್ಧಾಯ ಉಮ್ಮುಜ್ಜಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನತೀರಂ ದಿಸ್ವಾ ಉತ್ತರಣೋಪಾಯಂ ವಿಲೋಕೇತಿ। ಪಞ್ಚಮೇನ ಸಕದಾಗಾಮೀ ಗಹಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಸಮುದ್ದೇ ತೀರಂ ದಿಸ್ವಾ ತದಭಿಮುಖಂ ಪತರಮಾನೋ ವಿಯ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ನಿಬ್ಬಾನತೀರಂ ದಿಸ್ವಾ ತದಭಿಮುಖಂ ದುತಿಯಮಗ್ಗೇನ ಪತರತಿ ನಾಮ। ಛಟ್ಠೇನ ಅನಾಗಾಮೀ ಗಹಿತೋ। ಸೋ ಹಿ ಪತರಿತ್ವಾ ತೀರಂ ಉಪಗ್ಗಮ್ಮ ಕಟಿಪ್ಪಮಾಣೇ ಉದಕೇ ಠಿತೋ ವಿಯ ಅರಹತ್ತಸಮೀಪೇ ಸತಿಕವಾಟಪತಿತ್ಥೇ ಅನಾವತ್ತಿಧಮ್ಮತಾಯ ತತಿಯಮಗ್ಗೇನ ತಿಟ್ಠತಿ। ಸತ್ತಮೇನ ಪನ ಅರಹಾ ಗಹಿತೋ, ಸೋ ಹಿ ತರಿತ್ವಾ ಪಾರಂ ಪತ್ವಾ ಠಿತಪುರಿಸೋ ವಿಯ ಚತ್ತಾರೋ ಓಘೇ ತರಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನತ್ಥಲೇ ಠಿತೋ ಖೀಣಾಸವಬ್ರಾಹ್ಮಣೋ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ।

ನವಕೇ **ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ರೂಪಾರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮೋಕ್ಖೇನ, ಅರಿಯಮಗ್ಗೇನ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿಮೋಕ್ಖೇನ ಕಿಲೇಸತೋ ವಿಮುತ್ತೋ, ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ವಾ ರೂಪಕಾಯತೋ, ಮಗ್ಗೇನ ಚ ನಾಮಕಾಯತೋತಿ ಇಮೇಹಿ ಉಭತೋಭಾಗೇಹಿ ವಿಮುತ್ತೋತಿಪಿ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ, ಸೋ ಚತುನ್ನಂ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತೀನಂ ಏಕೇಕತೋ ವುಟ್ಠಾಯ ಸಙ್ಖಾರೇ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ, ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಾಯ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಅನಾಗಾಮಿನೋ ಚ ವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧೋ, ತೇಸು ಪಚ್ಛಿಮೋವ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ, ಸೇಸಾ ಪರಿಯಾಯೇನ। ಏತ್ಥ ಚ ರೂಪಾವಚರಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಕಿಲೇಸಕಾಯತೋ ವಿಮುತ್ತಮ್ಪಿ ರೂಪಕಾಯತೋ ಅವಿಮುತ್ತಂ, ಅರೂಪಾವಚರಂ ಪನ ತದಭಯತೋಪಿ ವಿಮುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ತದೇವ ಪಾದಕಂ ಕತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತೋವ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ನ ರೂಪಾವಚರನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ**ತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಪಞ್ಞಾಯ ಆಸವೇಹಿ ವಿಮುತ್ತೋ। ಸೋ ಹಿ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ, ಚತೂಹಿ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇಹಿ ವುಟ್ಠಾಯ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಾ ಚತ್ತಾರೋ ಚಾತಿ ಪಞ್ಚವಿಧೋ। ಅರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇಸು ಹಿ ಏಕಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಸತಿ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋವ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಕಾಯಸಕ್ಖೀತಿ ರೂಪಾರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀ ಅರಿಯೋ। ಸೋ ಹಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠವಜ್ಜಿತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಸೇಖಾನಂ ವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧೋ। ತೇನೇವ ಹಿಸ್ಸ “ಏಕಚ್ಚೇ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ”ತಿ ನಿದ್ದೇಸೇ ವುತ್ತಂ। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಸ್ಸ ಚ ನ ಕೇಚಿಪಿ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾತಿ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಪರಿಕ್ಖೀಯಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಾ, ಅರಹತೋ ಪನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ, ನ ಏಕಚ್ಚೇತಿ। ಸೋ ಹಿ ಫುಟ್ಠನ್ತಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿ **ಕಾಯಸಕ್ಖೀ,** ಫುಟ್ಠಾನಂ ಪಟಿಲದ್ಧಾನಂ ಝಾನಾನಂ ಅನನ್ತರಂ ನಾಮಕಾಯೇನ ನಿರೋಧಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತೀತಿಪಿ ಕಾಯಸಕ್ಖೀ, ಕಾಯೇನಾತಿ ಚೇತ್ಥ “ನಾಮಕಾಯೇನ ಚೇವ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಂ ಸಚ್ಛಿಕರೋತಿ, ಪಞ್ಞಾಯ ಚ ಅತಿವಿಜ್ಝ ಪಸ್ಸತೀ”ತಿ ವಚನತೋ ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಮಗ್ಗಫಲಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತೇನ ಕಾಯೇನ ಪಠಮಜ್ಝಾನಾನನ್ತರಂ ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಸಚ್ಛಿಕರಣತೋಪಿ ಕಾಯಸಕ್ಖೀತಿ ಕೇಚಿ। **ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ**ತಿ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ, ರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀ ಚ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಛಬ್ಬಿಧೋ ಸೇಖೋ ಚ, ಅಯಂ ದಿಟ್ಠನ್ತಪ್ಪತ್ತೋತಿ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ। ದಸ್ಸನಂ ದಿಟ್ಠಿ, ಪಠಮಮಗ್ಗೋ, ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಂ ನಿರೋಧಪ್ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ದಿಟ್ಠಪ್ಪತ್ತೋತಿಪಿ ಪಾಠೋ, ತಸ್ಸ ಪಠಮಮಗ್ಗೇನ ದಿಟ್ಠಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪುನ ಪತ್ತೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೋತಿ ಸುಕ್ಖವಿಪಸ್ಸಕೋ, ರೂಪಜ್ಝಾನಲಾಭೀ ಚ ಯಥಾವುತ್ತೋ ಛಬ್ಬಿಧೋ ಸೇಖೋ ಚ। ಅಯಂ ಹಿ ಸದ್ದಹನ್ತೋ ವಿಮುತ್ತೋತಿ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೋ। ಕಥಂ ಪನೇತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತತೋ ನಾನತ್ತನ್ತಿ? ಆಗಮನೀಯಪಟಿಪದಾಯ। ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಸಮ್ಪದಾಯ ಪುಬ್ಬಭಾಗೇ ವಿಪಸ್ಸನಾಯ ಕಿಲೇಸೇ ಅಪ್ಪದುಕ್ಖೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇನ್ತೋ ಆಗತೋ, ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೋ ಪನ

ಸದ್ಧಾಬಹುಲತಾಯ ಕಿಲೇಸೇ ದುಕ್ಖೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭೇನ್ತೋ ಆಗತೋ। ಏತಮೇವ ಹಿ ಭೇದಂ ಸನ್ಧಾಯ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಏಕಚ್ಚೇ ಆಸವಾ ಪರಿಕ್ಖೀಣಾ ಹೋನ್ತಿ, ನೋ ಚ ಖೋ ಯಥಾದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತಸ್ಸಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀತಿ ಯಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪಞ್ಞಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಪಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಧಮ್ಮೇನ ಸರತಿ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಫಲೇ ಪನ ಪತ್ತೇ ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ। **ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ**ತಿ ಯಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಅಧಿಮತ್ತಂ ಹೋತಿ, ಅಯಂ ಸದ್ಧಾಯ ಸರತಿ ಅನುಸ್ಸರತೀತಿ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। ಫಲೇ ಪನ ಪತ್ತೇ ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮಂ ಹಿ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಾನಂ ದ್ವೇ ಧುರಾನಿ ನಾಮ, ದ್ವೇ ಅಭಿನಿವೇಸಾ ನಾಮ, ದ್ವೇ ಸೀಸಾನಿ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಸದ್ಧಾಧುರಂ ಪಞ್ಞಾಧುರನ್ತಿ ದ್ವೇ ಧುರಾನಿ ನಾಮ। ಏಕೋ ಪನ ಸಮಥಾಭಿನಿವೇಸೋ, ಏಕೋ ವಿಪಸ್ಸನಾಭಿನಿವೇಸೋತಿ ದ್ವೇ ಅಭಿನಿವೇಸಾ। ಏಕೋ ಚ ಅರಹತ್ತಂ ಮತ್ಥಕಂ ಪಾಪುಣನ್ತೋ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ಹೋತಿ, ಏಕೋ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋತಿ ಇಮಾನಿ ದ್ವೇ ಸೀಸಾನಿ ನಾಮ। ಯೇ ಹಿ ಕೇಚಿ ಲೋಕುತ್ತರಂ ಧಮ್ಮಂ ನಿಬ್ಬತ್ತೇನ್ತಿ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ದ್ವೇ ಇಮೇ ಧಮ್ಮೇ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಇಮೇಸು ದ್ವೀಸು ಠಾನೇಸು ಅಭಿನಿವಿಸಿತ್ವಾ ಇಮೇಹಿ ದ್ವೀಹಿ ಠಾನೇಹಿ ವಿಮುಚ್ಚನ್ತಿ। ತೇಸು ಯೋ ಭಿಕ್ಖು ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಪಞ್ಞಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಥವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞತರಂ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಯಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ ನಾಮ। ಪರತೋ ಪನ ಛಸು ಠಾನೇಸು ಕಾಯಸಕ್ಖೀ ನಾಮ। ಅರಹತ್ತಫಲಂ ಪತ್ತೇ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ।

ಅಪರೋ ಪಞ್ಞಮೇವ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇಸು ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಧಮ್ಮಾನುಸಾರೀ ನಾಮ। ಪರತೋ ಪನ ಛಸು ಠಾನೇಸು ದಿಟ್ಠಿಪ್ಪತ್ತೋ ನಾಮ, ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ।

ಅಪರೋ ಪನ ಅಟ್ಠಸಮಾಪತ್ತಿಲಾಭೀ ಸದ್ಧಂ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ಸಮಾಧಿವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞತರಂ ಅರೂಪಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಪದಟ್ಠಾನಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಂ ಪಟ್ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಯಂ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ ನಾಮ, ಪರತೋ ಛಸು ಠಾನೇಸು ಕಾಯಸಕ್ಖೀಯೇವ ನಾಮ। ಅರಹತ್ತಂ ಪತ್ತೇ ಉಭತೋಭಾಗವಿಮುತ್ತೋಯೇವ ನಾಮ। ಅಪರೋ ಸದ್ಧಮೇವ ಧುರಂ ಕತ್ವಾ ವಿಪಸ್ಸನಾವಸೇನ ಅಭಿನಿವಿಟ್ಠೋ ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರೇ ವಾ ರೂಪಾವಚರಜ್ಝಾನೇಸು ವಾ ಅಞ್ಞತರಂ ಸಮ್ಮಸಿತ್ವಾ ಅರಹತ್ತಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅಯಮ್ಪಿ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸದ್ಧಾನುಸಾರೀ ನಾಮ, ಪರತೋ ಛಸು ಠಾನೇಸು ಸದ್ಧಾವಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ। ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತೇ ಪಞ್ಞಾವಿಮುತ್ತೋ ನಾಮ। ಇಮೇ ಸತ್ತ ಪುಗ್ಗಲಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧಪಚ್ಚೇಕಸಮ್ಬುದ್ಧೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನವ ಲೋಕೇ ಅಗ್ಗದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಾ ನಾಮಾತಿ।

ದಸಕೇ **ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇಧ ನಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋ, ಕೋಲಂಕೋಲೋ, ಏಕಬೀಜೀ, ಸಕದಾಗಾಮೀ ಕಾಮಾವಚರಪಟಿಸನ್ಧಿಕೋ, ಅರಹಾ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇಧ ಕಾಮಾವಚರಭೂಮಿಯಞ್ಞೇವ ಅನುಪಾದಿಸೇಸನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಾ ನಿಟ್ಠಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಕಾಮಾವಚರತ್ತಭಾವೇ ಏವ ಹಿ ಏತೇ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯನ್ತಿ, ನಾಞ್ಞಸ್ಮಿಂ। **ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇಧ ವಿಹಾಯ ನಿಟ್ಠಾ**ತಿ ಅನ್ತರಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಉಪಹಚ್ಚಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಅಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಸಸಙ್ಖಾರಪರಿನಿಬ್ಬಾಯೀ ಉದ್ಧಂಸೋತೋ ಅಕನಿಟ್ಠಗಾಮೀ ಚಾತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಂ ಇಧ ಕಾಮಾವಚರೇ ಅತ್ತಭಾವಂ ವಿಹಾಯ ವಿಜಹಿತ್ವಾ ಬ್ರಹ್ಮತ್ತಭಾವೇ ಠಿತಾನಞ್ಞೇವ ನಿಟ್ಠಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಉತ್ತಾನತ್ಥಮೇವಾತಿ। ಅಯಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಾಳಿನಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ಥನಿಚ್ಛಯೋ, ವಿತ್ಥಾರೋ ಪನ **ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಪು॰ ಪ॰ ಮಾತಿಕಾ ೧ ಆದಯೋ; ಪು॰ ಪ॰ ಅಟ್ಠ॰ ಮಾತಿಕಾವಣ್ಣನಾ ೧) ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ।

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ

ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೫. ಕಥಾವತ್ಥುಮಾತಿಕಾ

ಪುಗ್ಗಲಕಥಾವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಕಥಾವತ್ಥುಮಾತಿಕಾಯ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥತೋ ತಾವ "ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ ಅಯಂ ಪುಚ್ಛಾ, "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಅಯಂ ಪಟಿಜಾನನಾ। ಕಸ್ಸ ಪನಾಯಂ ಪುಚ್ಛಾ, ಕಸ್ಸ ಪಟಿಜಾನನಾತಿ? "ಅಸುಕಸ್ಸಾ"ತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬಾ। ನ ಹಿ ಭಗವಾ ಪರವಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ವಿಗ್ಗಾಹಿಕಕಥಂ ಕಥೇನ್ತೋ ಇಮಂ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇಸಿ, ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತಿದೇಸನಾದಿಂ ಪನ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಪರಮತ್ಥತೋ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಅತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅನಾಗತೇ ವಿಪಲ್ಲಾಸಗಾಹಿಭಿಕ್ಖೂನಂ, ಪರವಾದೀನಞ್ಚ ನಾನಪ್ಪಕಾರದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನವಿಸೋಧನತ್ಥಂ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ವಾದನಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲವಾದಮೇತಂ ಆರಬ್ಭ ತನ್ತಿವಸೇನ ಮಾತಿಕಂ ಠಪೇನ್ತೋ ಸಕವಾದಿಪರವಾದೀನಂ ಪುಚ್ಛಾವಿಸಜ್ಜನದೋಸಾರೋಪನನಿಗ್ಗಹಪಾಪನಾದಿವಚನಪಟಿವಚನವಸೇನೇವ ಠಪೇಸಿ, ತಸ್ಮಾ ತದತ್ಥಸ್ಸ ಸುಖಾವಧಾರಣತ್ಥಂ ಸಕವಾದೀಪುಚ್ಛಾ ಪರವಾದೀಪುಚ್ಛಾ ಸಕವಾದೀಪಟಿಞ್ಞಾ ಪರವಾದೀಪಟಿಞ್ಞಾತಿ ಏವಂ ವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಂ ಕರಿಸ್ಸಾಮ।

"ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿ ಅಯಂ ಸಕವಾದೀಪುಚ್ಛಾ, ತಾಯ ಚ "ಯೇ 'ಅತ್ಥಿ ಪುಗ್ಗಲೋ'ತಿ ಏವಂಲದ್ಧಿಕಾ ಪುಗ್ಗಲವಾದಿನೋ, ತೇ ಏವಂ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ"ತಿ ದೀಪೇತಿ। ಕೇ ಪನ ತೇ ಪುಗ್ಗಲವಾದಿನೋತಿ? ಸಾಸನೇ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ ಚೇವ ಸಮ್ಮಿತಿಯಾ ಚ ಬಹಿದ್ಧಾ ಬಹೂ ಅಞ್ಞತಿತ್ಥಿಯಾ ಚ। ಕದಾ ಪನೇತೇ ಸಾಸನೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾತಿ? ಪರಿನಿಬ್ಬಾನತೋ ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತೇ। ಭಗವತಿ ಕಿರ ಪರಿನಿಬ್ಬುತೇ ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ ಸಮುಸ್ಸಾಹಿತೇಹಿ ತಪ್ಪಮುಖೇಹಿ ವಸಿಗಣೇಹಿ ಸುಭದ್ದವುಡ್ಢಪಬ್ಬಜಿತಾದೀನಂ ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂನಂ ಪವೇಸೋಕಾಸನಿಸೇಧನತ್ಥಂ ಅಜಾತಸತ್ತುರಾಜಾನಂ ಸಹಾಯಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಧಮ್ಮವಿನಯಸರೀರಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಅಚಲೇ ಪವತ್ತಾಪಿತೇ ತತೋ ವಸ್ಸಸತಸ್ಸ ಅಚ್ಚಯೇನ ವೇಸಾಲಿಯಂ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕೇಹಿ ದೀಪಿತಾನಿ ದಸ ವತ್ಥೂನಿ ಮದ್ದಿತ್ವಾ ತೇ ಚ ಭಿಕ್ಖೂ ನಿಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಯಸತ್ಥೇರಸಮುಸ್ಸಾಹಿತೇಹಿ ವಸಿಗಣೇಹಿ ಪುನ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹೇ ಕತೇ ತೇಹಿ ನಿಗ್ಗಹಿತಾ ದಸಸಹಸ್ಸಾ ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ ಕಞ್ಚಿ ದುಬ್ಬಲರಾಜಾನಂ ಬಲಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಮೂಲಸಙ್ಗಹಂ ಭಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಅನಾಚಾರಾನುಕೂಲವಚನಂ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಬುದ್ಧವಚನಞ್ಚ ಛಡ್ಡೇತ್ವಾ ಮಹಾಸಙ್ಗೀತೀಹಿ ವಿಸುಂ ಧಮ್ಮವಿನಯಸಙ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾ ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕಾಚರಿಯಕುಲಂ ನಾಮ ಅಕಂಸು। ಪರಿಸುದ್ಧಸಾಸನಂ ಪನ ಥೇರೇಹಿ ಪರಿಪಾಲಿತತ್ತಾ "ಥೇರವಾದೋ"ತಿ ಪಞ್ಞಾಯಿ, ಇಮೇಸು ಪನ ದ್ವೀಸು ವಾದೇಸು ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಏಕಬ್ಯೋಹಾರಿಕಾ, ಗೋಕುಲಿಕಾ ಚ, ತತೋ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾದಾ, ಬಹುಲಿಯಾ, ಚೇತಿಯವಾದಾ ಚಾತಿ ಪಞ್ಚ ವಾದಾ, ಮಹಾಸಙ್ಘಿಕೇಹಿ ಪನ ಸದ್ಧಿಂ ಛ ಆಚರಿಯಕುಲಾನಿ ನಾಮ ಜಾತಾನಿ। ತಥಾ ಥೇರವಾದತೋ ಭಿಜ್ಜಿತ್ವಾ ಮಹಿಸಾಸಕಾ, ವಜ್ಜಿಪುತ್ತಕಾ ಚ, ತತೋ ಧಮ್ಮುತ್ತರಿಯಾ, ಭದ್ರಯಾನಿಕಾ, ಛನ್ನಾಗಾರಿಕಾ, ಸಮ್ಮಿತಿಯಾ ಚ, ಮಹಿಸಾಸಕತೋ ಧಮ್ಮಗುತ್ತಿಕಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥಿಕಾ ಚ, ತತೋ ಕಸ್ಸಪಿಕಾ, ತತೋ ಸಙ್ಕನ್ತಿಕಾ, ತತೋ ಸುತ್ತವಾದಾ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಏಕಾದಸ ವಾದಾ ಜಾತಾ। ತೇ ಪುರಿಮೇಹಿ ಛಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸತ್ತರಸ ಭಿನ್ನವಾದಾ ದುತಿಯೇ ವಸ್ಸಸತೇ ಉಪ್ಪನ್ನಾ, ಥೇರವಾದೋ ಪನ ಏಕೋವ ಅಸಮ್ಭಿನ್ನಕೋ, ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಸಾಸನೇ ಅಟ್ಠಾರಸ ನಿಕಾಯಾ ಜಾತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಯೇ "ಅಟ್ಠಾರಸಾಚರಿಯಕುಲಾನೀ"ತಿ ಪವುಚ್ಚನ್ತಿ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ಆಚರಿಯವಾದಾನಂ ವಸೇನ ಆಯತಿಂ ಸಾಸನಸ್ಸ ಆಲುಳನಂ ಞತ್ವಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ದ್ವಿನ್ನಂ ವಸ್ಸಸತಾನಂ ಅಚ್ಚಯೇನ ಸಾಸನೇ ಪಟಿಲದ್ಧಸದ್ಧೇನ ಅಸೋಕೇನ ಧಮ್ಮರಞ್ಞಾ ಬಾಹಿರಕೇ ಅನೋಲೋಕೇತ್ವಾ ಸಾಸನೇ ಏವ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರೇ ಪವತ್ತನ್ತೇ ಲಾಭಸಕ್ಕಾರತ್ಥಾಯ ಸಾಸನವೇಸಂ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಕಾನಿ ಸಕಾನಿ ದಿಟ್ಠಿಗತಾನಿ ತಥತೋ ದೀಪೇನ್ತೇಸು ದ್ವಾಸಟ್ಠಿದಿಟ್ಠಿಗತಿಕೇಸು ಯಥಾವುತ್ತಸತ್ತರಸಾಚರಿಯಕುಲೇಸು ಚ ಸಮಯಕುಸಲತಾಯ ವಿಚಿನಿತ್ವಾ ಸೇತಕಾನಿ ದತ್ವಾ ಉಪ್ಪಬ್ಬಾಜಿತೇಸು ಪರಿಸುದ್ಧೇ ಮಹಾಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ನಿಸೀದಿತ್ವಾ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರಸ್ಸ ಯಾನಿ ತದಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಿ ವತ್ಥೂನಿ, ಯಾನಿ ಚ ಆಯತಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸನ್ತಿ, ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ತಾನಿ ಅತ್ತನೋ ಸತ್ಥರಾ ದಿನ್ನಮಾತಿಕಾಮುಖಮತ್ತೇನ ಪಟಿಬಾಹಿತ್ವಾ ಸುತ್ತಸಹಸ್ಸಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಪರಪ್ಪವಾದಮಥನಂ ಆಯತಿಲಕ್ಖಣಂ

ಕಥಾವತ್ಥುಪ್ಪಕರಣಂ ಮಾತಿಕಾವಿಭಜನವಸೇನ ಭಾಸಿತ್ವಾ ತಂ ತತಿಯಸಙ್ಗೀತಿಯಂ ಸಙ್ಗಹಂ ಆರೋಪೇತ್ವಾ ಆಲುಳಿತಂ ಸಾಸನಂ ಪಗ್ಗಹೇತುಂ ಸಮತ್ಥಭಾವಂ ಭಿಕ್ಖುಸಙ್ಘೇ ಪಕಾಸನತ್ಥಂ ಆಯತಿವಾದಪ್ಪಟಿಬಾಹನನಯದಸ್ಸನವಸೇನ ಇಮಂ ಕಥಾವತ್ಥುಮಾತಿಕಂ ವತ್ವಾ ಥೇರಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಠಪೇನ್ತೋ ತಸ್ಸಾ ವಿಭಙ್ಗಂ ನ ಅವೋಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ಥ **ಪುಗ್ಗಲೋ**ತಿ ಅತ್ತಾ ಜೀವೋ ಸತ್ತೋ। **ಉಪಲಬ್ಭತೀ**ತಿ ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪಗನ್ತ್ವಾ ಲಬ್ಭತಿ, ಞಾಯತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ**ತಿ ಏತ್ಥ **ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ**ತಿ ಮಾಯಾಮರೀಚಿಆದಯೋ ವಿಯ ಅಭೂತಾಕಾರೇನ ಅಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಭೂತಟ್ಠೋ। **ಪರಮತ್ಥೋ**ತಿ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ಅಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಉತ್ತಮತ್ಥೋ। ಉಭಯೇನಾಪಿ ಯಥಾ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಭೂತೇನ ಸಭಾವೇನ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಏವಂ ತಾವ “ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ”ತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಪರವಾದೀ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ಪಟಿಜಾನಾತಿ। ಪಟಿಜಾನನಞ್ಹಿ ಕತ್ಥಚಿ “ಆಮ ಭನ್ತೇ”ತಿ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಕತ್ಥಚಿ “ಆಮೋ”ತಿ ಆಗಚ್ಛತಿ, ಇಧ ಪನ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ಆಗತಂ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಪರವಾದೀ ಹಿ ಯಸ್ಮಾ ಭಗವತಾ “ಅತ್ಥಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿಆದಿನಾ (ಅ॰ ನಿ॰ ೪.೯೫-೯೬) ಪುಗ್ಗಲೋ ಪಕಾಸಿತೋ, ಭಗವಾ ಚ ಅವಿತಥವಾದೀ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ “ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನೇವ ಅತ್ಥೀ”ತಿ ಲದ್ಧಿಂ ಗಹೇತ್ವಾ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ಪಟಿಜಾನಾತಿ।

ಅಥಸ್ಸ ತಾದಿಸಸ್ಸ ಲೇಸವಚನಸ್ಸ ಛಲವಾದಸ್ಸ ಓಕಾಸಂ ಅದದಮಾನೋ ಸಕವಾದೀ **“ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ರಾಯಂ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ - ಯ್ವಾಯಂ ಹೇಟ್ಠಾ ರೂಪವೇದನಾದಿಕೋ ಧಮ್ಮಪ್ಪಭೇದೋ ಆಗತೋ, ನ ಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚವಸೇನ, ನಾಪಿ ಅನುಸ್ಸವಾದಿವಸೇನ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಅತ್ತನೋ ಪನ ಭೂತತಾಯ ಏವ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ, ಅತ್ತಪಚ್ಚಕ್ಖತಾಯ ಚ ಪರಮತ್ಥೋ, ಸೋ ತಥಾಪಟಿಞ್ಞಾತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ತತೋ ತೇನ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ ಆಕಾರೇನ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಯಥಾ ರುಪ್ಪನಾನುಭವನಾದಿನಾ ಸಕಿಯೇನಾಕಾರೇನ ಪುನ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಕಿಂ ತವ ಪುಗ್ಗಲೋಪಿ ಏವಂ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। **ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ**ತಿ ಅವಜಾನನಾ ಪರವಾದಿಸ್ಸ। ಸೋ ಹಿ ತಥಾರೂಪಂ ಪುಗ್ಗಲಂ ಅನಿಚ್ಛನ್ತೋ ಅವಜಾನಾತಿ। ನ ಹಿ ಅತ್ತಾ ನಾಮ ಖನ್ಧಾದಿವಿಮುತ್ತೋ ಕೋಚಿ ದಿಸ್ಸತಿ ಅಞ್ಞತ್ರ ಬ್ಯಾಮೋಹಮತ್ತಾ। ತತ್ರಾಯಂ ಪದಚ್ಛೇದೋ - ನ ಹಿ ಏವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇತಿ। “ನ ಹ ಏವ”ನ್ತಿಪಿ ಪಠನ್ತಿ, ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ಏವಂ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹನ್ತಿ ಸಕವಾದಿವಚನಂ। ಯಸ್ಮಾ ತೇ ಪುರಿಮಾಯ ವತ್ತಬ್ಬಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಪಚ್ಛಿಮಾ ನವತ್ತಬ್ಬಪಟಿಞ್ಞಾ, ಪಚ್ಛಿಮಾಯ ಚ ಪುರಿಮಾ ನ ಸನ್ಧೀಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಗ್ಗಹಂ ಪತ್ತೋ, ತಂ ನಿಗ್ಗಹಂ ದೋಸಂ ಅಪರಾಧಂ ಆಜಾನಾಹಿ, ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಹೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ನಿಗ್ಗಹಂ ಆಜಾನಾಪೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂ ಠಪನಾಯ ಚೇವ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಾಪನಾರೋಪನಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ **“ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ”**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಹಞ್ಚೀ**ತಿ ಯದಿ, ಸಚೇ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ತಾವ ಪರವಾದೀಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುವದನೇನ ಠಪನತೋ ನಿಗ್ಗಹಪತಿಟ್ಠಾಪನತೋ ನಿಗ್ಗಹಪಾಪನಾರೋಪನಾನಂ ಲಕ್ಖಣಭೂತಾ **ಅನುಲೋಮಟ್ಠಪನಾ** ನಾಮ। **ತೇನ ವತ ರೇ**ತಿಆದಿ ಅನುಲೋಮಪಕ್ಖೇ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಪಾಪಿಕತ್ತಾ **ಅನುಲೋಮಪಾಪನಾ** ನಾಮ। ತತ್ಥ **ತೇನಾ**ತಿ ಕಾರಣವಚನಂ। **ವತಾ**ತಿ ಓಕಪ್ಪನವಚನಂ ನಿಯಮವಚನಂ। **ರೇ**ತಿ ಆಮನ್ತನವಚನಂ। ಇದಂ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ - ತೇನ ವತ ರೇ ವತ್ತಬ್ಬೇ ವತ ರೇ ಹಮ್ಭೋ ಭದ್ರಮುಖ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಏವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸೀ**ತಿಆದಿ ಅನುಲೋಮಪಕ್ಖೇ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಆರೋಪಿತತ್ತಾ **ಅನುಲೋಮರೋಪನಾ** ನಾಮ। ಯಞ್ಚಸ್ಸ ಪರಿಯೋಸಾನೇ “ಮಿಚ್ಛಾ”ತಿ ಪದಂ, ತಸ್ಸ ಪುರತೋ “ಇದಂ ತೇ”ತಿ ಆಹರಿತಬ್ಬಂ। ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾತಿ ಅಯಞ್ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ । ಪರತೋ ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ಏತಂ ಆಗತಮೇವ। **ನೋ ಚೇ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬೇ**ತಿಆದಿ “ನ ಹೇವಂ ವತ್ತಬ್ಬೇ”ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಪಕ್ಖಸ್ಸ ಅನುವದನೇನ ಠಪಿತತ್ತಾ ಪಟಿಲೋಮತೋ ನಿಗ್ಗಹಪಾಪನಾರೋಪನಾನಂ ಲಕ್ಖಣಭೂತಾ **ಪಟಿಲೋಮಟ್ಠಪನಾ** ನಾಮ। **ನೋ ಚ ವತ ರೇ**ತಿಆದಿ ಪಟಿಲೋಮಪಕ್ಖೇ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಪಾಪಿತತ್ತಾ **ಪಟಿಲೋಮಪಾಪನಾ** ನಾಮ। ಪುನ **ಯಂ ತತ್ಥ ವದೇಸೀ**ತಿಆದಿ ಪಟಿಲೋಮಪಕ್ಖೇ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಆರೋಪಿತತ್ತಾ **ಪಟಿಲೋಮರೋಪನಾ** ನಾಮ।

ತತ್ರಾಯಂ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥೋ - ಯದಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ತೇನ ವತ ಭೋ ಸೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೋ ಖೋ ಪುರಿಮಪಞ್ಹೇ 'ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ ಉಪಲಬ್ಭತೀ'ತಿ ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೋ ದುತಿಯಪಞ್ಹೇ 'ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ'"ತಿ, **ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಏವಂ ತಾವ ಅನುಲೋಮತೋ ಠಪನಾಪಾಪನಾರೋಪನಾ ಹೋನ್ತಿ।

ಅಥ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ದುತಿಯಪಞ್ಹೇ "ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ, ಪುರಿಮಪಞ್ಹೇಪಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋವ। ಯಂ ಪನ ತತ್ಥ ವದೇಸಿ "ವತ್ತಬ್ಬೋ ಖೋ ಪುರಿಮಪಞ್ಹೇ 'ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ ಉಪಲಬ್ಭತೀ'ತಿ, ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೋ ದುತಿಯಪಞ್ಹೇ 'ತತೋ ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ'"ತಿ, ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾತಿ ಏವಂ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಠಪನಾಪಾಪನಾರೋಪನಾ ಹೋನ್ತಿ। ಏವಮೇತಂ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಚ ಅನುಲೋಮತೋ ದ್ವಿನ್ನಂ, ಪಟಿಲೋಮತೋ ದ್ವಿನ್ನನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಪಾಪನಾರೋಪನಾನಞ್ಚ ವುತ್ತತ್ತಾ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿಆದಿಕಂ **ಅನುಲೋಮಪಞ್ಚಕಂ** ನಾಮ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಅನುಲೋಮತೋ ಪಾಪನಾರೋಪನಾಹಿ ಏಕೋ, ಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಾಪನಾರೋಪನಾಹಿ ಏಕೋತಿ ದ್ವೇ ನಿಗ್ಗಹಾ ಕತಾ, ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹನ್ತಿ ಏತಸ್ಸೇವ ಪನ ಪಠಮಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಆರೋಪಿತತ್ತಾ ಏಕೋವಾಯಂ ನಿಗ್ಗಹೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಪಠಮೋ ನಿಗ್ಗಹೋ।

ಇದಾನಿ ಪಚ್ಚನೀಕನಯೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾ ಪರವಾದಿಸ್ಸ। ಸಕವಾದೀ ಯಥಾ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಏವಂ ಅನುಪಲಬ್ಭನೀಯತೋ **"ಆಮನ್ತಾ"**ತಿ ಪಟಿಜಾನಾತಿ। ಪುನ ಇತರೋ ಅತ್ತನಾ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಂಯೇವ ಸನ್ಧಾಯ **"ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚಾನಿ ವಾ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾಪಿ ಪರವಾದೀ ಏವಮಾಹ। ಸಕವಾದೀ ಪುಗ್ಗಲೋ ಹಿ ಉಪಾದಾಯಪಞ್ಞತ್ತಿಸಬ್ಭಾವತೋಪಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ಪುಚ್ಛಿತತ್ತಾಪಿ **"ನ ಹೇವ"**ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತಿ। ಇದಾನಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ತೇನ ಪಠಮಂ ಪರಮತ್ಥಸಚ್ಚವಸೇನ ನುಪಲಬ್ಭನೀಯತಾ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಿತಾ, ಪಚ್ಛಾ ಪನ ಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚವಸೇನ ವಾ ವೋಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ವಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತಾ। ಪರವಾದೀ ಪನ "ನುಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ವಚನಸಾಮಞ್ಞಮತ್ತಂ ಛಲವಾದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ "ಯಂ ತಯಾ ಪಠಮಂ ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ, ತಂ ಪಚ್ಛಾ ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಭಣ್ಡನಸ್ಸ ಪಟಿಭಣ್ಡನಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಕತಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಕಮ್ಮಸ್ಸ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಆಜಾನಾಹಿ ಪಟಿಕಮ್ಮ"**ನ್ತಿ ಆಹ। ಇದಾನಿ ಯಥಾಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಪಞ್ಚಕೇ ಸಕವಾದಿನಾ ವಾದಟ್ಠಪನಂ ಕತ್ವಾ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಾಪನಾರೋಪನಾಹಿ ಪರವಾದಿನಿಗ್ಗಹೋ ಪಾಕಟೋ ಕತೋ, ಏವಂ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಪಾಕಟಂ ಕರೋನ್ತೋ **"ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥತೋ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತ್ಥ ಠಪನಾ ನಾಮ ಪರವಾದಿಪಕ್ಖಸ್ಸ ಠಪನತೋ "ಅಯಂ ತವ ದೋಸೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇತುಂ ಠಪನಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ನ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ವಾ ಪಟಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ವಾ ಪಾಕಟೀಭಾವಕರಣಂ, ಪಾಪನಾರೋಪನಾಹಿ ಪನಸ್ಸ ಪಾಕಟೀಕರಣಂ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಇದಂ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಪಾಪನಾರೋಪನಾನಂ ವಸೇನ ಚತೂಹಾಕಾರೇಹಿ ಪಟಿಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ **ಪಟಿಕಮ್ಮಚತುಕ್ಕಂ** ನಾಮಾತಿ ಏಕಂ ಚತುಕ್ಕಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಏವಂ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯ್ವಾಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಪಞ್ಚಕೇ ಸಕವಾದಿನಾ ನಿಗ್ಗಹೋ ಕತೋ, ತಸ್ಸ ತಮೇವ ಛಲವಾದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ದುಕ್ಕಟಭಾವಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ತ್ವಂ ಚೇ ಪನ ಮಞ್ಞಸೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ತ್ವಂ ಚೇ ಪನ ಮಞ್ಞಸೀ**ತಿ ಯದಿ ತ್ವಂ ಮಞ್ಞಸಿ। **"ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ"**ತಿ ಇದಂ ಪಚ್ಚನೀಕೇ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಪಟಿಜಾನನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, **"ನೋ ಚ ವತ್ತಬ್ಬೇ"**ತಿ ಇದಂ ಪನ "ನ ಹೇವಾ"ತಿ ಅವಜಾನನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ತೇನ ತವ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ ತ್ವಂಯೇವ ತಸ್ಮಿಂ "ಯೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ಪಕ್ಖೇ **ಹೇವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಿ** "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತೋ। **ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ**ತಿ ಪುನ "ನ ಹೇವಾ"ತಿ ಅವಜಾನನ್ತೋ ಏವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ। **ಅಥ ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮಾ**ತಿ ಅಥೇವಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನಾರಹಂ ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಮ, **ಸುನಿಗ್ಗಹಿತೋ ಚ ಹೋಸೀ**ತಿ ಸಕೇನ ಮತೇನ ನಿಗ್ಗಹಿತತ್ತಾ ಸುನಿಗ್ಗಹಿತೋ ಚ ಭವಸಿ। ಏವಮಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಭಾವಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೋ **"ಹಞ್ಚೀ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ ಠಪನಾಪಾಪನಾರೋಪನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಪನ **ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಇದಂ ತವ ವಚನಂ ಮಿಚ್ಛಾ ಹೋತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಇದಂ ಛಲವಾದೇನ ಚತೂಹಿ ಆಕಾರೇಹಿ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಕತತ್ತಾ **ನಿಗ್ಗಹಚತುಕ್ಕಂ** ನಾಮ।

ಏವಂ ನಿಗ್ಗಹಂ ಕತ್ವಾಪಿ ಇದಾನಿ "ಯದಿ ಅಯಂ ಮಯಾ ತವ ಮತೇನ ಕತೋ ನಿಗ್ಗಹೋ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹೋ, ಯೋಪಿ ಮಮ ತಯಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಅನುಲೋಮಪಞ್ಚಕೇ ಕತೋ ನಿಗ್ಗಹೋ, ಸೋಪಿ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹೋ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತೋ **"ಏಸೇ ಚೇ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತೇ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ಏಸೇ ಚೇ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತೇತಿ** ಏಸೋ ಚೇ ತವ ವಾದೋ ಮಯಾ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತೋ, ಅಥ ವಾ ಏಸೋ ಚೇ ತವ ಮಯಾ ಕತೋ ನಿಗ್ಗಹೋ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹೋ। **ಹೇವಮೇವಂ ತತ್ಥ ದಕ್ಖ**ತಿ ತತ್ಥಾಪಿ ತಯಾ ಮಮ ಹೇಟ್ಠಾ ಕತೇ ನಿಗ್ಗಹೇ ಏವಮೇವಂ ಪಸ್ಸ। ಇದಾನಿ ಯ್ವಾಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಸಕವಾದಿನಾ ನಿಗ್ಗಹೋ ಕತೋ, ತಂ **"ವತ್ತಬ್ಬೇ ಖೋ"**ತಿಆದಿವಚನೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಪುನ ತಂ ನಿಗ್ಗಹಂ ಅನಿಗ್ಗಹಭಾವಂ ಉಪನೇನ್ತೋ **"ನೋ ಚ ಮಯಂ ತಯಾ"**ತಿಆದಿಮಾಹ। ತತ್ಥ **ನೋ ಚ ಮಯಂ ತಯಾ ತತ್ಥ ಹೇತಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಯಾ**ತಿಆದೀಸು ಅಯಮತ್ಥೋ - ಯಸ್ಮಾ ಸೋ ತಯಾ ಮಮ ಕತೋ ನಿಗ್ಗಹೋ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹೋ, ತಸ್ಮಾ ಮಯಂ ತಯಾ ತತ್ಥ ಅನುಲೋಮಪಞ್ಚಕೇ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಏತಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಏವಂ ಪಟಿಜಾನನ್ತಾ ಪುನ "ನ ಹೇವಾ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೇ ಕತೇಪಿ "ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹ"ನ್ತಿ ಏವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಾಯೇವ, ಏವಂ ಅನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬಮ್ಪಿ ಮಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಸಿ, ಈದಿಸೇನ ಪನ ನಿಗ್ಗಹೇನ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತಾ ಮಯಂ ಹೋಮ। ಇದಾನಿ ಯಂ ನಿಗ್ಗಹಂ ಸನ್ಧಾಯ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಿತಾ ಚ ಹೋಮಾತಿ ಅವೋಚ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ...ಪೇ॰... ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ"**ತಿ ಆಹ। ಏವಮಿದಂ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಚತೂಹಿ ಪಾಪನಾರೋಪನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ಉಪನೀತತ್ತಾ **ಉಪನಯನಚತುಕ್ಕಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ।

ಇದಾನಿ ನ ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇತಿಆದಿಕಂ **ನಿಗ್ಗಮನಚತುಕ್ಕಂ** ನಾಮ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ನ ಹೇವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೇ**ತಿ ಯಥಾಹಂ ತಯಾ ನಿಗ್ಗಹಿತೋ, ನ ಹಿ ಏವಂ ನಿಗ್ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ಏತಸ್ಸ ಹಿ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹಭಾವೋ ಮಯಾ ಸಾಧಿತೋ। **ತೇನ ಹೀ**ತಿ ತೇನ ಕಾರಣೇನ। ಯಸ್ಮಾ ಏಸ ನಿಗ್ಗಹೋ ದುನ್ನಿಗ್ಗಹೋ, ತಸ್ಮಾ ಯಂ ಮಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹಾಸಿ। **ಹಞ್ಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ...ಪೇ॰... ಇದಂ ತೇ ಮಿಚ್ಛಾ**ತಿ ಇದಂ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನಂ ತವ ಮಿಚ್ಛಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ತೇನ ಹಿ ಯೇ ಕತೇ ನಿಗ್ಗಹೇ**ತಿ ಯೇನ ಕಾರಣೇನ ಇದಂ ಮಿಚ್ಛಾ, ತೇನ ಕಾರಣೇನ ಯೋ ತಯಾ ನಿಗ್ಗಹೋ ಕತೋ, ಸೋ ದುಕ್ಕಟೋ। ಯಂ ಮಯಾ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಕತಂ, ತದೇವ ಸುಕತಂ। ಯಾಪಿ ಚೇಸಾ ಪಟಿಕಮ್ಮಚತುಕ್ಕಾದಿವಸೇನ ಕಥಾಮಗ್ಗಸಮ್ಪಟಿಪಾದನಾ ಕತಾ, ಸಾಪಿ ಸುಕತಾತಿ। ತದೇವ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿಆದಿಕಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಪಞ್ಚಕಸ್ಸ ನುಪಲಬ್ಭತೀತಿಆದಿಕಾನಂ ಪಟಿಕಮ್ಮನಿಗ್ಗಹೋಪನಯನನಿಗ್ಗಮನಚತುಕ್ಕಾನಞ್ಚ ವಸೇನ **ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಂ** ನಾಮ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏತ್ತಾವತಾ ಸಕವಾದಿನೋ ಪುಬ್ಬಪಕ್ಖೇ ಸತಿ ಪರವಾದಿನೋ ವಚನಸಾಮಞ್ಞಮತ್ತೇನ ಛಲವಾದೇನ ಜಯೋ ಹೋತಿ।

ಇದಾನಿ ಯಥಾ ಪರವಾದಿನೋ ಪುಬ್ಬಪಕ್ಖೇ ಸತಿ ಸಕವಾದಿನೋ ಧಮ್ಮೇನೇವ ತಥೇನ ಜಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ವಾದುಪ್ಪತ್ತಿಂ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"**ತಿ ಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಪಞ್ಚಕಂ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಪಚ್ಚನೀಕೇ ಪುಚ್ಛಾ ಪರವಾದಿಸ್ಸ, ರೂಪಾದಿಭೇದಂ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥಂ ಸನ್ಧಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ಸುದ್ಧಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚಂ ವಾ ಪರಮತ್ಥಮಿಸ್ಸಕಂ ವಾ ಸಮ್ಮುತಿಸಚ್ಚಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಯೋ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ"ತಿ ಪುನ ಅನುಯೋಗೋ ಪರವಾದಿಸ್ಸ, ಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ **"ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"**ತಿ ನವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ ಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ವಾ ಅನುಯೋಗಸ್ಸ ಸಂಕಿಣ್ಣತ್ತಾ **"ನ ಹೇವ"**ನ್ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ಪಟಿಞ್ಞಾತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪತೀತಿ ವಚನಸಾಮಞ್ಞಮತ್ತೇನ **"ಆಜಾನಾಹಿ ನಿಗ್ಗಹ"**ನ್ತಿಆದಿವಚನಂ ಪರವಾದಿಸ್ಸ। ಏವಮಯಂ ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀತಿ ದುತಿಯವಾದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ದುತಿಯೋ ನಿಗ್ಗಹೋ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಂ ತೇನ ಛಲೇನ ನಿಗ್ಗಹೋ ಆರೋಪಿತೋ।

ಇದಾನಿ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಪರವಾದಿಪಟಿಞ್ಞಾಯ ಅತ್ತನೋ ವಾದೇ ಜಯಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಅನುಲೋಮನಯೇ ಪುಚ್ಛಾ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ಅತ್ತನೋ ಲದ್ಧಿಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪಟಿಞ್ಞಾ ಪರವಾದಿಸ್ಸ, ಲದ್ಧಿಯಾ ಓಕಾಸಂ ಅದತ್ವಾ ಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಪುನ ಅನುಯೋಗೋ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ಪರಮತ್ಥವಸೇನ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಅನುಪಲಬ್ಭನತೋ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಪರವಾದಿಸ್ಸ, ತತೋ ಪರಂ ಧಮ್ಮೇನ ಸಮೇನ ಅತ್ತನೋ ಜಯದಸ್ಸನತ್ಥಂ **"ಆಜಾನಾಹಿ ಪಟಿಕಮ್ಮ"**ನ್ತಿಆದಿ ಸಬ್ಬಂ ಸಕವಾದಿವಚನಮೇವ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪಟಿಕಮ್ಮನಿಗ್ಗಹೋಪನಯನನಿಗ್ಗಮನಚತುಕ್ಕಾನಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮಿದಂ "ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿಆದಿಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚನೀಕಪಞ್ಚಕಸ್ಸ "ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿಆದೀನಂ ಪಟಿಕಮ್ಮನಿಗ್ಗಹೋಪನಯನನಿಗ್ಗಮನಚತುಕ್ಕಾನಞ್ಚ

ವಸೇನ **ಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಪಞ್ಚಕಂ** ನಾಮ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ಹೋತಿ। ಏವಮೇತಾನಿ ಪಠಮಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೇ ದ್ವೇ ಪಞ್ಚಕಾನಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾನಿ, ತತ್ಥೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ನಿಗ್ಗಹೋ ಪರವಾದಿಸ್ಸ, ಸುದ್ಧೋ ಪಠಮಪಞ್ಚಕೇ।
ಅಸುದ್ಧೋ ಪನ ತಸ್ಸೇವ, ಪಟಿಕಮ್ಮಜಯೋ ತಹಿಂ॥

"ನಿಗ್ಗಹೋ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ಅಸುದ್ಧೋ ದುತಿಯಪಞ್ಚಕೇ।
ವಿಸುದ್ಧೋ ಪನ ತಸ್ಸೇವ, ಪಟಿಕಮ್ಮಜಯೋ ತಹಿಂ॥

"ತಸ್ಮಾ ದ್ವೀಸುಪಿ ಠಾನೇಸು, ಜಯೋವ ಸಕವಾದಿನೋ।
ಧಮ್ಮೇನ ಹಿ ಜಯೋ ನಾಮ, ಅಧಮ್ಮೇನ ಕುತೋ ಜಯೋ॥

"ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೇ ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಪಞ್ಚಕದ್ವಯಮಣ್ಡಿತೇ।
ಧಮ್ಮಾಧಮ್ಮವಸೇನೇವ, ವುತ್ತೋ ಜಯಪರಾಜಯೋ॥

"ಇತೋ ಪರೇಸು ಸಬ್ಬೇಸು, ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೇಸು ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಏವಮೇವ ವಿಭಾವೇಯ್ಯ, ಉಭೋ ಜಯಪರಾಜಯೇ"ತಿ॥ (ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೭-೧೦)।

ಪಠಮೋ ಸುದ್ಧಿಕಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ಏವಂ ಸುದ್ಧಿಕಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಂ ವಿತ್ಥಾರೇತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಮೇವ ಅಪರೇಹಿಪಿ ಓಕಾಸಾದೀಹಿ ನಯೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರೇತುಂ ಪುನ **"ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ಪಟಿಞ್ಞಾ ಪರವಾದಿಸ್ಸ। ಪುನ **ಸಬ್ಬತ್ಥಾ**ತಿ ಸರೀರಂ ಸನ್ಧಾಯ ಅನುಯೋಗೋ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಾನಂ ಸಮನುಪಸ್ಸನಾದೋಸಞ್ಚ "ಅಞ್ಞಂ ಜೀವಂ ಅಞ್ಞಂ ಸರೀರ"ನ್ತಿ ಆಪಜ್ಜನದೋಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಪರವಾದಿಸ್ಸ। ಸೇಸಮೇತ್ಥ ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಪಞ್ಚಕೇ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಾಠೋ ಪನ ಸಂಖಿತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಸರೀರಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಸಬ್ಬತ್ಥ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ವುತ್ತೇ ಸರೀರತೋ ಬಹಿ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಆಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪಚ್ಚನೀಕೇ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ಪಠಮಂ ಅನುಜಾನಿತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ಅವಜಾನಾತೀತಿ ಛಲವಾದಸ್ಸ ವಸೇನ ಪಟಿಕಮ್ಮಂ ಪರವಾದಿಸ್ಸ, ಸೇಸಂ ಪಾಕಟಮೇವ।

ದುತಿಯನಯೇ **ಸಬ್ಬದಾ**ತಿ ಪುರಿಮಪಚ್ಛಿಮಜಾತಿಕಾಲಞ್ಚ ಧರಮಾನಪರಿನಿಬ್ಬುತಕಾಲಞ್ಚ ಸನ್ಧಾಯ ಅನುಯೋಗೋ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ಸ್ವೇವ ಖತ್ತಿಯೋ ಸೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತಿಆದೀನಂ ಆಪತ್ತಿದೋಸಞ್ಚ ಧರಮಾನಪರಿನಿಬ್ಬುತಾನಂ ವಿಸೇಸಾಭಾವದೋಸಞ್ಚ ದಿಸ್ವಾ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಪರವಾದಿಸ್ಸ। ಸೇಸಂ ಪಠಮನಯೇ ವುತ್ತಸದಿಸಮೇವ।

ತತಿಯನಯೇ **ಸಬ್ಬೇಸೂ**ತಿ ಖನ್ಧಾಯತನಾದೀನಿ ಸನ್ಧಾಯ ಪುಚ್ಛಾ ಸಕವಾದಿಸ್ಸ, ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಾ, ಚಕ್ಖುಸ್ಮಿಂ ಅತ್ತಾತಿಆದಿದೋಸಭಯೇನ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಪರವಾದಿಸ್ಸ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ।

ಏವಮಿಮಾನಿ ತೀಣಿ ಮುಖಾನಿ ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಪಞ್ಚಕೇ ಅನುಲೋಮಮತ್ತವಸೇನೇವ ತಾವ ಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಭಾಜೇತ್ವಾ ಪುನ ಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಪಞ್ಚಕೇ ಪಚ್ಚನೀಕಮತ್ತವಸೇನೇವ ಭಾಜೇತುಂ **"ಪುಗ್ಗಲೋ ನುಪಲಬ್ಭತೀ"**ತಿಆದಿ ಆರದ್ಧಂ। ತತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏತ್ತಾವತಾ ಸುದ್ಧಿಕಸ್ಸ ಚೇವ ಇಮೇಸಞ್ಚ ತಿಣ್ಣನ್ತಿ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಾನಂ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠೇ ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಸ್ಸ, ಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಸ್ಸ ಚಾತಿ ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಪಚ್ಚನೀಕಾನಂ ವಸೇನ ಅಯಂ

ಅಟ್ಠಮುಖಾ ನಾಮ ವಾದಯುತ್ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಹೋತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಾ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಮುಖೇ ಏಕೇಕಸ್ಸ ನಿಗ್ಗಹಸ್ಸ ವಸೇನ ವುಚ್ಚತಿ। ತತ್ಥೇತಂ ವುಚ್ಚತಿ -

"ಏವಂ ಚತುಬ್ಬಿಧೇ ಪಞ್ಹೇ, ಪಞ್ಹಕದ್ವಯಭೇದತೋ।
ಏಸಾ ಅಟ್ಠಮುಖಾ ನಾಮ, ವಾದಯುತ್ತಿ ಪಕಾಸಿತಾ॥

"ಅಟ್ಠೇವ ನಿಗ್ಗಹಾ ತತ್ಥ, ಚತ್ತಾರೋ ತೇಸು ಧಮ್ಮಿಕಾ।
ಅಧಮ್ಮಿಕಾ ಚ ಚತ್ತಾರೋ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಕವಾದಿನೋ।
ಜಯೋ ಪರಾಜಯೋ ಚೇವ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪರವಾದಿನೋ"ತಿ॥ (ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೪)।

ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥತೋ ಸಂವಣ್ಣನಾ।

ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ಮೋಗ್ಗಲಿಪುತ್ತತಿಸ್ಸತ್ಥೇರೇನ ಕತನಿದ್ದೇಸಸ್ಸ ನಯಮುಖಮತ್ತದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ಹೋತಿ। ಥೇರೇನ ಹಿ ಭಗವತಾ ಠಪಿತಾಯ ಏತಿಸ್ಸಾ ಮಾತಿಕಾಯ ಪದುದ್ಧಾರವಸೇನ ನಿದ್ದೇಸಂ ಅಕತ್ವಾ ಭಗವತಾ ದಿನ್ನಅಟ್ಠಮುಖವಾದಯುತ್ತಿನಯೇ ಠತ್ವಾ ಅಪರೇಹಿ ಪರಿಯಾಯೇಹಿ ಪುಗ್ಗಲವಾದಂ, ತದಞ್ಞಂ ನಾನಪ್ಪಕಾರಂ ಮಿಚ್ಛಾಗಾಹಞ್ಚ ನಿರಾಕರೋನ್ತೇನೇವ ಪುಗ್ಗಲಕಥಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಸಾಧಿಕದ್ವಿಸತಕಥಾಹಿ ನಿದ್ದೇಸೋ ಕತೋ।

ತತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲವಾದನಿರಾಕರಣತ್ಥಂ ತಾವ ಖನ್ಧಾಯತನಧಾತುಇನ್ದ್ರಿಯವಸೇನ ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಧಮ್ಮೇಸು ಏಕೇಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ "ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ರೂಪಞ್ಚ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ…ಪೇ॰… ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನ, ವೇದನಾಪಿ ಉಪಲಬ್ಭತಿ ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಪರಮತ್ಥೇನಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುಗ್ಗಲಸಂಸನ್ದನವಸಪ್ಪವತ್ತಂ **ಸುದ್ಧಿಕಸಂಸನ್ದನಂ,** ಯಥಾ ರೂಪವೇದನಾದಯೋ ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸ ಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾ ವಿಸದಿಸಾ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಏವಂ ರೂಪಾದೀಹಿ ವಿಸದಿಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಉಪಲಬ್ಭತೀತಿ ಪುಚ್ಛನವಸಪ್ಪವತ್ತಂ **ಓಪಮ್ಮಸಂಸನ್ದನಂ,** "ರೂಪಂ ಪುಗ್ಗಲೋ, ರೂಪಸ್ಮಿಂ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಅಞ್ಞತ್ರ ರೂಪಾ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಪುಗ್ಗಲಸ್ಮಿಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಚತುಕ್ಕನಯೇನ ಸತ್ತಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಪುಚ್ಛನವಸಪ್ಪವತ್ತಂ ಚತುಕ್ಕನಯಸಂಸನ್ದನನ್ತಿ ತಿವಿಧಾ ಸಂಸನ್ದನನಯಾ ವುತ್ತಾ। ತತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ರೂಪಾದಿಸಭಾವತ್ತೇ ನಿಚ್ಚಸಸ್ಸತುಚ್ಛೇದಾದಿಪ್ಪಸಙ್ಗತೋ ಯಥಾನುರೂಪಂ ನಿರಾಕರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಅತಿವಿತ್ಥಾರಭಯೇನೇತ್ಥ ಉಪರಿ ಚೇತಂ ನ ವಿತ್ಥಾರೀಯತಿ।

ತತೋ "ಯಥಾ ರೂಪಾದಯೋ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಾ, ಅಪ್ಪಚ್ಚಯಾದಯೋ ವಾ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ತವ ಪುಗ್ಗಲೋಪಿ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯತಾದಿಲಕ್ಖಣಯುತ್ತೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛನವಸಪ್ಪವತ್ತಾ **ಲಕ್ಖಣಯುತ್ತಿಕಥಾ,** "ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ, "ಉಪಲಬ್ಭತೀ"ತಿ ಚ ಪದದ್ವಯಾದಿಸೋಧನತ್ಥಂ "ಯೋ ಪುಗ್ಗಲೋ, ಸೋ ಉಪಲಬ್ಭತಿ। ಯೋ ವಾ ಉಪಲಬ್ಭತಿ, ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿಆದಿಪುಚ್ಛನವಸಪ್ಪವತ್ತಂ **ವಚನಸೋಧನಂ,** "ರೂಪಧಾತುಯಾ ರೂಪೀ"ತಿಆದಿ ನಾಮಪಞ್ಞತ್ತಿಸೋಧನವಸಪ್ಪವತ್ತೋ **ಪಞ್ಞತ್ತಾನುಯೋಗೋ** ಚ, "ಸೋವ ಪುಗ್ಗಲೋ ಸನ್ಧಾವತಿ ಅಸ್ಮಾ ಲೋಕಾ ಪರಂ ಲೋಕಂ, ಅಞ್ಞೋ ವಾ, ನ ಅಞ್ಞೋ ವಾ, ನೇವ ಅಞ್ಞೋ ನಾನಞ್ಞೋ ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಗತಿಪರಿವತ್ತನಮುಖೇನ **ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಾನುಯೋಗೋ** , "ರುಕ್ಖಂ ಉಪಾದಾಯ ಛಾಯಾದೀನಂ ವಿಯ ಖನ್ಧಾದಿಂ ಉಪಾದಾಯ ಪರಮತ್ಥತೋ ಪುಗ್ಗಲಪಞ್ಞತ್ತೀ"ತಿ ವಾದೇ ತಸ್ಸ ಅನಿಚ್ಚಸಙ್ಖತತಾದಿಪ್ಪಸಙ್ಗದೀಪಕೋ **ಉಪಾದಾಪಞ್ಞತ್ತಾನುಯೋಗೋ,** "ಕಲ್ಯಾಣಪಾಪಕಾನಂ ಕಮ್ಮಾನಂ ಕಾರಕೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿ ವಾದೇ ತಸ್ಸ ವಟ್ಟದುಕ್ಖಾನುಪಚ್ಛೇದಾದಿಪ್ಪಸಙ್ಗದೀಪಕೋ **ಪುರಿಸಕಾರಾನುಯೋಗೋ** ಚ, "ಯೋ ಇದ್ಧಿವಿಕುಬ್ಬಕೋ, ಸೋ ಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿಆದಿವಾದಭೇದಕೋ **ಅಭಿಞ್ಞಾನುಯೋಗೋ,** "ಮಾತಾಪಿತಾದಯೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ಥೀ"ತಿ ವಾದಭೇದಕೋ **ಞಾತಕಾನುಯೋಗೋ** , "ಏವಂ ಖತ್ತಿಯೋ"ತಿಆದಿ **ಜಾತ್ಯಾನುಯೋಗೋ,** "ಗಹಟ್ಠೋ ಪಬ್ಬಜಿತೋ"ತಿಆದಿ **ಪಟಿಪತ್ತಾನುಯೋಗೋ,** "ದೇವೋ ಮನುಸ್ಸೋ"ತಿಆದಿ **ಉಪಪತ್ತಾನುಯೋಗೋ,** "ಸೋತಾಪನ್ನೋ"ತಿಆದಿ

ಪಟಿವೇಧಾನುಯೋಗೋ, “ಅಟ್ಠ ಪುರಿಸಪುಗ್ಗಲಾ”ತಿಆದಿ **ಸಙ್ಖ್ಯಾನುಯೋಗೋ,** “ಪುಗ್ಗಲೋ ಸಬ್ಬತೋ”ತಿಆದಿವಸಪ್ಪವತ್ತೋ **ಸಚ್ಚಿಕಟ್ಠಸಭಾಗಾನುಯೋಗೋ,** “ಸುಖಂ ವೇದನಂ ವೇದಿಯಮಾನೋ”ತಿಆದಿ **ವೇದಕಾನುಯೋಗೋ,** “ಕಾಯೇ ಕಾಯಾನುಪಸ್ಸೀ”ತಿಆದಿ **ಕಿಚ್ಚಾನುಯೋಗೋ,** “ಅತ್ಥಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲಸಭಾವಸಾಧಕಸುತ್ತೇಸು ಸನ್ನಿಸ್ಸಿತೇಸು -

ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಅನತ್ತಾ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೩೫೩, ೩೫೬; ಧ॰ ಪ॰ ೨೭೯), ದುಕ್ಖಮೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೨.೧೫)।

ಕಿನ್ನು ಸತ್ತೋತಿ ಪಚ್ಚೇಸಿ, ಮಾರ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ನು ತೇ।
ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರಪುಞ್ಜೋಯಂ, ನಯಿಧ ಸತ್ತೂಪಲಬ್ಭತಿ॥

ದುಕ್ಖಮೇವ ಹಿ ಸಮ್ಭೋತಿ, ದುಕ್ಖಂ ತಿಟ್ಠತಿ ವೇತಿ ಚ।
ನಾಞ್ಞತ್ರ ದುಕ್ಖಾ ಸಮ್ಭೋತಿ, ನಾಞ್ಞಂ ದುಕ್ಖಾ ನಿರುಜ್ಝತಿ॥ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೧.೧೭೧)।

ಯಸ್ಮಾ ಚ ಖೋ, ಆನನ್ದ, ಸುಞ್ಞಂ ಅತ್ತೇನ ವಾ ಅತ್ತನಿಯೇನ ವಾ…ಪೇ॰… ತಸ್ಮಾ ಸುಞ್ಞೋ ಲೋಕೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ (ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೮೫)।

“ಅತ್ತನಿ ವಾ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಸತಿ ಅತ್ತನಿಯಂ ಮೇತಿ ಅಸ್ಸಾತಿ…ಪೇ॰… ಅತ್ತನಿ ಚ ಭಿಕ್ಖವೇ ಅತ್ತನಿಯೇ ಚ ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ ಅನುಪಲಬ್ಭನಿಯಮಾನೇ ಯಮ್ಪಿ ತಂ ದಿಟ್ಠಿಟ್ಠಾನಂ, ಸೋ ಲೋಕೋ, ಸೋ ಅತ್ತಾ, ಸೋ ಪೇಚ್ಚ ಭವಿಸ್ಸಾಮಿ, ನಿಚ್ಚೋ ಧುವೋ ಸಸ್ಸತೋ ಅವಿಪರಿಣಾಮಧಮ್ಮೋ, ಸಸ್ಸತಿಸಮಂ ತಥೇವ ಠಸ್ಸಾಮೀತಿ , ನನಾಯಂ, ಭಿಕ್ಖವೇ, ಕೇವಲೋ ಪರಿಪೂರೋ ಬಾಲಧಮ್ಮೋ”ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೨೪೪), “ತತ್ರ, ಸೇನಿಯ, ಯ್ವಾಯಂ ಸತ್ಥಾ ದಿಟ್ಠೇ ಚೇವ ಧಮ್ಮೇ ಅತ್ತಾನಂ ಸಚ್ಚತೋ ಥೇತತೋ ನ ಪಞ್ಞಾಪೇತಿ, ಅಭಿಸಮ್ಪರಾಯೇ ಚ…ಪೇ॰… ಅಯಂ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೇನಿಯ, ಸತ್ಥಾ ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೋ”ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲಾಭಾವದೀಪಕಸುತ್ತಸನ್ದಸ್ಸನವಸಪ್ಪವತ್ತೋ **ಸುತ್ತಸನ್ದಸ್ಸನಾನುಯೋಗೋ** ಚಾತಿ ಏತ್ತಕೇನ ಕಥಾಮಗ್ಗೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಪಠಮಾ ಪುಗ್ಗಲಕಥಾ ವಿಭತ್ತಾ। ತತ್ಥ “ಅತ್ಥಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ಅತ್ತಹಿತಾಯ ಪಟಿಪನ್ನೋ”ತಿಆದೀಸು ಯಥಾ ರೂಪಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಚತ್ತಲಕ್ಖಣಸಾಮಞ್ಞಲಕ್ಖಣವಸೇನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ನ ಏವಂ ಪುಗ್ಗಲೋ, ರೂಪಾದೀಸು ಪನ ಸತಿ ಲೋಕವೋಹಾರಮತ್ತೇನ “ಅತ್ಥಿ ಪುಗ್ಗಲೋ”ತಿ ವುಚ್ಚತೀತಿ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ ಭಗವತಾ - “ಇಮಾ ಖೋ, ಚಿತ್ತ…ಪೇ॰… ಲೋಕವೋಹಾರಾ ಲೋಕಪಞ್ಞತ್ತಿಯೋ”ತಿ (ದೀ॰ ನಿ॰ ೧.೪೪೦)। ದ್ವಿಧಾಪಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕಥಾ ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ, ಪರಮತ್ಥಕಥಾ ಚ। ತತ್ಥ “ಸತ್ತೋ ಪುಗ್ಗಲೋ ಗಾಮೋ ಪಬ್ಬತೋ”ತಿಆದಿಕಾ **ಸಮ್ಮುತಿಕಥಾ** ನಾಮ, “ಅನಿಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖಂ ಅನತ್ತಾ ಖನ್ಧಾ ಆಯತನಾನೀ”ತಿಆದಿಕಾ **ಪರಮತ್ಥಕಥಾ** ನಾಮ। ಬುದ್ಧಾ ಹಿ ಯೇ ಯೇ ಸತ್ತಾ ಯಥಾ ಯಥಾ ಬುಜ್ಝಿತ್ವಾ ಚತುಸಚ್ಚಪಟಿವೇಧಂ ಕಾತುಂ ಸಕ್ಕೋನ್ತಿ, ತೇಸಂ ತೇಸಂ ತಥಾ ತಥಾ ಸಮ್ಮುತಿವಸೇನ ವಾ ಪರಮತ್ಥವಸೇನ ವಾ ವೋಮಿಸ್ಸಕವಸೇನ ವಾ ದೇಸೇತ್ವಾ ನಾಮರೂಪಪರಿಚ್ಛೇದದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ಅಮತಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಕಾಸೇನ್ತಿ। ಅಯಞ್ಹಿ -

ದುವೇ ಸಚ್ಚಾನಿ ಅಕ್ಖಾಸಿ, ಸಮ್ಬುದ್ಧೋ ವದತಂ ವರೋ।
ಸಮ್ಮುತಿಂ ಪರಮತ್ಥಞ್ಚ, ತತಿಯಂ ನುಪಲಬ್ಭತಿ॥

ತತ್ಥ -

ಸಙ್ಕೇತವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಲೋಕಸಮ್ಮುತಿಕಾರಣಂ।

ಪರಮತ್ಥವಚನಂ ಸಚ್ಚಂ, ಧಮ್ಮಾನಂ ತಥಲಕ್ಖಣಂ॥

ತಸ್ಮಾ ವಿಞ್ಞೂ ಅಕತ್ವಾನ, ಬ್ಯಞ್ಜನೇಭಿನಿವೇಸನಂ।
ಪರಮತ್ಥೇ ಪತಿಟ್ಠಾಯ, ಪುಗ್ಗಲಾದಿಂ ವಿವಜ್ಜಯೇ॥

ಪಞ್ಞತ್ತಿಂ ಅನತಿಕ್ಕಮ್ಮ, ಪರಮತ್ಥೋ ಪಕಾಸಿತೋ।
ವಿನಾಯಕೇನ ಸೋ ಯಸ್ಮಾ, ತಸ್ಮಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಪಣ್ಡಿತೋ।
ಪರಮತ್ಥಂ ಪಕಾಸೇನ್ತೋ, ಸಮಞ್ಞಂ ನಾತಿಧಾವಯೇತಿ॥ (ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ೧೩೭)।

ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲಕಥಾನಯೋ।

ಪರಿಹಾನಿಕಥಾದಿವಣ್ಣನಾ

ಪುಗ್ಗಲಕಥಾತೋ ಪರಂ "ಪರಿಹಾಯತಿ ಅರಹಾ ಅರಹತ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಸೇಖಾ, ಸೋತಾಪನ್ನವಜ್ಜಿತಸೇಖಾ ಚ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಫಲತೋ ಪರಿಹಾಯನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪರಿಹಾನಿಕಥಾ**। ಪಬ್ಬಜ್ಜಾ ವಿಯ ಪಟಿವೇಧಸಙ್ಖಾತೋ ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋಪಿ ಮನುಸ್ಸೇಸು ಏವ ಭವತಿ, ನತ್ಥಿ ದೇವೇಸು ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯವಾಸೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಬ್ರಹ್ಮಚರಿಯಕಥಾ**। ದುಕ್ಖದಸ್ಸನೇನ ಏಕದೇಸತೋ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ತಥಾ ಸಮುದಯದಸ್ಸನಾದೀಹೀತಿ ಏವಂ ನಾನಾಭಿಸಮಯವಸೇನ ಓಧಿಸೋ ಕಿಲೇಸಾ ಪಹೀಯನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಓಧಿಸೋಕಥಾ**। ಝಾನಲಾಭೀ ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಕಾಮರಾಗಬ್ಯಾಪಾದೇ ಸಮುಚ್ಛೇದವಸೇನ ಜಹತಿ, ಸೋ ಚತುಸಚ್ಚಾಭಿಸಮಯಾ ಪಠಮಮೇವ ಅನಾಗಾಮೀ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಜಹತಿಕಥಾ**। ಅತೀತಾದಿಭೇದಂ ಸಬ್ಬಂ ಖನ್ಧಾದಿಕಂ ಕಾಲತ್ತಯೇಪಿ ಖನ್ಧಾದಿಸಭಾವೇನ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಬ್ಬಮತ್ಥೀತಿಕಥಾ**। ಅತೀತಂ, ಅನಾಗತಞ್ಚ ಖನ್ಧಾದಿಕಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅತೀತಕ್ಖನ್ಧಾದಿಕಥಾ**। ಅತೀತೇಸು ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮೇಸು ಏಕಚ್ಚಂ ಅವಿಪಕ್ಕವಿಪಾಕಮೇವ ಅತ್ಥಿ, ನ ಇತರನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಏಕಚ್ಚಮತ್ಥೀತಿಕಥಾ**। ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಸತಿಪಟ್ಠಾನಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸತಿಪಟ್ಠಾನಕಥಾ**। ಅತೀತಾನಾಗತಾದಿವಸೇನ ನತ್ಥಿ, ಸಕಭಾವೇನ ವಾ ಅತ್ಥಿ, ಪರಭಾವೇನ ನತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಹೇವತ್ಥಿಕಥಾ**। ತತ್ಥ **ಹೇವತ್ಥೀ**ತಿ ಏವಂ ಇಮಿನಾ ಪಕಾರೇನ ಅತ್ಥೀತಿ ಅತ್ಥೋ।

ಅಧಿಮಾನಿಕಾನಂ, ಕುಹಕಾನಂ ವಾ ಅರಹತ್ತಪಟಿಞ್ಞಾನಂ ಸುಕ್ಕವಿಸ್ಸಟ್ಠಿಂ ದಿಸ್ವಾ ಮಾರಕಾಯಿಕಾ ದೇವತಾ ಉಪಸಂಹರನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪರೂಪಹಾರಕಥಾ**। ಅರಹತೋ ಪರೇಸಂ ನಾಮಗೋತ್ತಾದೀಸು ಅತ್ಥಿ ಅಞ್ಞಾಣಂ, ಅತ್ಥಿ ಕಙ್ಖಾ, ಪರೇಹಿ ಞಾಪನೀಯತೋ ಅತ್ಥಿ ಪರವಿತರಣಾತಿ **ತಿಸ್ಸೋ ಕಥಾ**। ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ವಾಚಾ ಭಿಜ್ಜತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ವಚೀಭೇದಕಥಾ**। ದುಕ್ಖನ್ತಿ ವಾಚಂ ಭಾಸನ್ತೋ ದುಕ್ಖೇ ಞಾಣಂ ಆಹರತಿ, ತಞ್ಚ ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ದುಕ್ಖಾಹಾರಕಥಾ**। ಸಮಾಪತ್ತಿಯಂ, ಭವಙ್ಗೇ ಚ ಚಿತ್ತಂ ಚಿರಂ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಚಿತ್ತಟ್ಠಿತಿಕಥಾ**। ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯೇನ ಆದಿತ್ತಾ ಕುಕ್ಕುಳನಿರಯಸದಿಸಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕುಕ್ಕುಳಕಥಾ**। ಪಚ್ಚೇಕಂ ಚತುಸಚ್ಚದಸ್ಸನವಸೇನ ಏಕೇಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚತುಕ್ಖತ್ತುಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ಸೋಳಸಹಿ ಕೋಟ್ಠಾಸೇಹಿ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನುಪುಬ್ಬಾಭಿಸಮಯಕಥಾ**। ಬುದ್ಧಾನಂ ವೋಹಾರವಚನಂ ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ವೋಹಾರಕಥಾ**। ಸುದ್ಧಸತ್ತಾನಂ ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ಮಗ್ಗೇನ ವಿನಾ ಕಿಲೇಸನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತೋ ಅಪ್ಪಟಿಸಙ್ಖಾನಿರೋಧೋ, ಪಟಿಸಙ್ಖಾಯ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಕಿಲೇಸನಿರೋಧೋತಿ ದ್ವೇ ನಿರೋಧಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿರೋಧಕಥಾ**।

ತಥಾಗತಬಲಂ ಸಾವಕಸಾಧಾರಣನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಬಲಕಥಾ**। ಆಸವಕ್ಖಯಞಾಣವಿರಹಿತಂ ನವಬಲಂ ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅರಿಯನ್ತಿಕಥಾ**। ಸರಾಗಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆರಬ್ಭ ರಾಗತೋ ವಿಮುಚ್ಚತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ವಿಮುತ್ತಿಕಥಾ**। ಝಾನೇನ ವಿಕ್ಖಮ್ಭನವಿಮುತ್ತಿಯಾ ಪಠಮಂ ವಿಮುತ್ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸಮುಚ್ಛೇದವಿಮುತ್ತಿಯಾ ವಿಮುಚ್ಚಮಾನಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ವಿಮುಚ್ಚಮಾನಕಥಾ**। ಅಟ್ಠಮಕಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠಸ್ಸ ಅನುಲೋಮಗೋತ್ರಭುಕ್ಖಣೇ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ

ನಾಮ, ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಪಹೀನಾ ನಾಮಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಟ್ಠಮಕಕಥಾ**। ಅಟ್ಠಮಕಸ್ಸ ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಸದ್ಧಿನ್ದ್ರಿಯಾದೀನಿ ಪಟಿಲಭನ್ತಿ, ನ ಪಟಿಲದ್ಧಾನೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಟ್ಠಮಕಸ್ಸ ಇನ್ದ್ರಿಯಕಥಾ**। ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಧಮ್ಮೂಪತ್ಥದ್ಧಂ ಮಂಸಚಕ್ಖುಮೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ನಾಮಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖುಕಥಾ**। ತಥಾ ಮಂಸಸೋತೇ **ದಿಬ್ಬಸೋತಕಥಾ**। ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗತಞಾಣಮೇವ ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖೂತಿ ಪವತ್ತಾ **ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗತಞಾಣಕಥಾ**। ದೇವಬ್ರಹ್ಮಾನಂ ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಿಅಸಂವರಾಭಾವಮತ್ತೇನ ಸಮ್ಪತ್ತವಿರತಿಯಾ ಅಭಾವೇಪಿ ಸಂವರೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಂವರಕಥಾ**। ಅಸಞ್ಞೀನಮ್ಪಿ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಸಞ್ಞಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಸಞ್ಞಕಥಾ**। ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಭೂಮಿಯಂ ಸಞ್ಞಾ ನಪ್ಪವತ್ತತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕಥಾ**।

ಅರಹಾ ಗಿಹೀ ಅಸ್ಸಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಗಿಹಿಸ್ಸ ಅರಹಾತಿಕಥಾ**। ಅನಾಗಾಮಿನೋ ಸುದ್ಧಾವಾಸೇಸು ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತೇನ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಅರಹನ್ತೋ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಉಪಪತ್ತಿಕಥಾ**। ಅರಹತೋ ಲೋಕಿಯಧಮ್ಮಾಪಿ ಅನಾಸವಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನಾಸವಕಥಾ**। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕ್ಖಣೇ ಸಮಙ್ಗಿಭಾವಸಮನ್ನಾಗಮೋ ಚ ರೂಪಾವಚರಾದಿಭೂಮನ್ತರಪಟಿಲಾಭಸಮನ್ನಾಗಮೋ ಚಾತಿ ದ್ವೇ ಸಮನ್ನಾಗಮಾ, ಯೇಸಂ ಪನ ಇಮೇ ದ್ವೇ ಸಮನ್ನಾಗಮೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞೋಪಿ ಹೇತ್ಥ ಉಪಪತ್ತಿಧಮ್ಮವಸೇನ ಏಕೋ ಸಮನ್ನಾಗಮೋ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತೇನ ಅರಹಾ ಚತೂಹಿ ಫಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಮನ್ನಾಗತಕಥಾ**। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಅರಹಾ ಛಹಿ ಉಪೇಕ್ಖಾಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಉಪೇಕ್ಖಾಸಮನ್ನಾಗತಕಥಾ**। ಮಗ್ಗಞಾಣಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸಙ್ಖಾತಬೋಧಿಯಾ ಸದಾ ಸನ್ನಿಹಿತಭಾವೇನ ಬುದ್ಧೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಬೋಧಿಯಾ ಬುದ್ಧೋತಿಕಥಾ**। ಮಹಾಪುರಿಸಲಕ್ಖಣಯುತ್ತಾವ ಬೋಧಿಸತ್ತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಲಕ್ಖಣಕಥಾ**। ಬೋಧಿಸತ್ತಾನಮ್ಪಿ ಮಗ್ಗನಿಯಾಮೋ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿಯಾಮೋಕ್ಕನ್ತಿಕಥಾ**। ಚತುತ್ಥಮಗ್ಗಟ್ಠೋ ತೀಹಿ ಫಲೇಹಿ ಸಮನ್ನಾಗತೋತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಾ **ಅಪರಾಪಿ ಸಮನ್ನಾಗತಕಥಾ**। ಪಠಮಮಗ್ಗಾದೀಹಿ ಪಹೀನೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಅರಹತ್ತಂ ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಬ್ಬಸಂಯೋಜನಪಹಾನಕಥಾ**।

ನಿಪ್ಪರಿಯಾಯತೋ ಫಲಂ ವಿಮುತ್ತಿ ನಾಮ, ವಿಪಸ್ಸನಾಮಗ್ಗಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಞಾಣಾನಿ ಪನ ಪರಿಯಾಯತೋ। ಏವಂ ಪನ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಕಿಲೇಸವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ ಞಾಣಂ ವಿಮುತ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ವಿಮುತ್ತಿಕಥಾ**। ಬುದ್ಧಾದಿಅಸೇಖಾರಮ್ಮಣಂ ಅಸೇಖಞಾಣನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಸೇಖಞಾಣಕಥಾ**। ಪಥವೀಕಸಿಣಾದಿಸಮಾಪತ್ತಿಯೋ ಪರಮತ್ಥತೋ ಅವಿಜ್ಜಮಾನೇ ಪಞ್ಞತ್ತಾರಮ್ಮಣೇ ಪವತ್ತತ್ತಾ ವಿಪರೀತಞಾಣನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ವಿಪರೀತಕಥಾ**। ತತ್ಥ ಅನಿಚ್ಚೇ ನಿಚ್ಚನ್ತಿಆದಿನಾ ಚತುಬ್ಬಿಧೋ ವಿಪಲ್ಲಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ನಿಯಾಮಗಮನಾಯ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿಯಾಮಕಥಾ**। ಸಬ್ಬಂ ಞಾಣಂ ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಕಥಾ**। ಸಮ್ಮುತಿವಿಸಯಮ್ಪಿ ಞಾಣಂ ಭೂತಾರಮ್ಮಣಮೇವಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಮ್ಮುತಿಞಾಣಕಥಾ**। ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣಂ ಚಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಮೇವ, ನ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತರಾಗಾದಿಚೇತಸಿಕಾರಮ್ಮಣನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಚಿತ್ತಾರಮ್ಮಣಕಥಾ**। ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಂ ಅನಾಗತಧಮ್ಮೇ ಸಬ್ಬೇಸಂ ಞಾಣಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನಾಗತಞಾಣಕಥಾ**। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇ ಅತ್ತನೋ ಞಾಣೇಪಿ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪಟುಪ್ಪನ್ನಞಾಣಕಥಾ**। ಬುದ್ಧಾ ವಿಯ ಸಾವಕಾಪಿ ತೇನ ತೇನ ವೇನೇಯ್ಯಜನೇನ ಪತ್ತಬ್ಬಫಲಂ ಞತ್ವಾವ ತದತ್ಥಾಯ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಫಲಞಾಣಕಥಾ**।

ಸಮ್ಮತ್ತನಿಯಾಮೋ ನಿಯಮತೋ ನಿಚ್ಚಟ್ಠೇನ ಅಸಙ್ಖತೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿಯಾಮಕಥಾ**। "ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತತಾ ಧಮ್ಮನಿಯಾಮತಾ"ತಿಆದಿವಚನತೋ ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೋ ಅಸಙ್ಖತೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಕಥಾ**। "ಸಚ್ಚಾನಿ ತಥಾನಿ ಅವಿತಥಾನೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ ಚತುಸಚ್ಚಾನಿ ಅಸಙ್ಖತಾನೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಚ್ಚಕಥಾ**। "ಚತ್ತಾರೋ ಆರುಪ್ಪಾ ಆನೇಞ್ಜಾ"ತಿ ವಚನತೋ ಅಸಙ್ಖತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಆರುಪ್ಪಕಥಾ**। ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ಅಸಙ್ಖತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿಕಥಾ**। ಅಸಙ್ಖತೋ ಆಕಾಸೋತಿ **ಆಕಾಸಕಥಾ**। **ಆಕಾಸೋ ಸನಿದಸ್ಸನೋತಿಕಥಾ**। **ಪಥವೀಧಾತು** ಸನಿದಸ್ಸನಾತಿಆದಿಂ ಕತ್ವಾ **ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಸನಿದಸ್ಸನ**ನ್ತಿ ಪರಿಯೋಸಾನಕಥಾ।

ನತ್ಥಿ ಕೇಚಿ ಧಮ್ಮಾ ಕೇಹಿಚಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾ, ತೇನ ಏಕವಿಧೇನ ರೂಪಸಙ್ಗಹೋತಿಆದಿ ನಿರತ್ಥಕನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಙ್ಗಹಿತಕಥಾ**। ವೇದನಾದಯೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಥಾ**। ಚೇತಸಿಕಂ ನತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಚೇತಸಿಕಕಥಾ**। ಚೇತನಾಧಮ್ಮೋವ ದಾನಂ, ನ ದೇಯ್ಯಧಮ್ಮೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ದಾನಕಥಾ**। ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕಾನಂ ಪರಿಭೋಗಮಯಂ ಪುಞ್ಞಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪರಿಭೋಗಕಥಾ**। ಪೇತಾ ಇತೋ ದಿನ್ನಚೀವರಾದೀಹೇವ ಯಾಪೇನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಇತೋದಿನ್ನಕಥಾ**। **ಪಥವೀಕಮ್ಮವಿಪಾಕೋತಿಕಥಾ । ಜರಾಮರಣಂ ವಿಪಾಕೋತಿಕಥಾ**। ಕಿಲೇಸಪ್ಪಹಾನಮತ್ತಮೇವ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಂ, ನ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅರಿಯಧಮ್ಮವಿಪಾಕಕಥಾ**। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಾದಿಪಚ್ಚಯತಾಯ **ವಿಪಾಕೋ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಧಮ್ಮೋತಿಕಥಾ**।

ಅಸುರಕಾಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಛ ಗತಿಯೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಗತಿಕಥಾ**। ಮತಸತ್ತೋ ಮಾತುಉತುಸಮಯಞ್ಚ ಮಾತಾಪಿತುಸಂಯೋಗಞ್ಚ ಓಲೋಕಯಮಾನೋ ಸತ್ತಾಹಂ, ಅತಿರೇಕಸತ್ತಾಹಂ ವಾ ಯಸ್ಮಿಂ ಭವೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ಸೋ ಅನ್ತರಾಭವೋ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನ್ತರಾಭವಕಥಾ**। ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಕಾಮಗುಣಾವ ಕಾಮಧಾತು ನಾಮ, ನ ತು ವತ್ಥುಕಾಮಕಿಲೇಸಕಾಮಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕಾಮಗುಣಕಥಾ**। ಪಞ್ಚೇವಾಯತನಾನಿ ಕಾಮಾತಿಕಥಾ। ರೂಪಧಮ್ಮಾವ ರೂಪಧಾತೂತಿಕಥಾ। ಅರೂಪಧಮ್ಮಾವ ಅರೂಪಧಾತೂತಿಕಥಾ। ರೂಪಧಾತುಯಾ ಸತ್ತಾ ಘಾನಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಳಾಯತನಿಕಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ರೂಪಧಾತುಯಾಆಯತನಕಥಾ**। ಆರುಪ್ಪೇಪಿ ಅತ್ಥಿ ಸುಖುಮರೂಪನ್ತಿಕಥಾ। ಕಾಯವಚೀವಿಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ರೂಪಂ ಕಮ್ಮನ್ತಿಕಥಾ। ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮೋವ ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ, ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಕಥಾ**। ಅರಿಯುಪವಾದಕಮ್ಮೇನ ಅರಹತ್ತಾ ಪರಿಹಾಯತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕಮ್ಮಹೇತುಕಥಾ**।

ಅನಿಚ್ಚಾದಿವಸೇನ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆದೀನವತೋ ಅಪಸ್ಸಿತ್ವಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಆನಿಸಂಸತೋ ಪಸ್ಸನ್ತಸ್ಸ ಸಂಯೋಜನಪ್ಪಹಾನಂ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಆನಿಸಂಸದಸ್ಸಾವಿಕಥಾ**। ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಮ್ಪಿ ಸಂಯೋಜನಂ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಮತಾರಮ್ಮಣಕಥಾ**। ರೂಪಂ ಸಾರಮ್ಮಣನ್ತಿಕಥಾ। ಅನುಸಯಾ ಅನಾರಮ್ಮಣಾತಿಕಥಾ। ಞಾಣಂ ಅನಾರಮ್ಮಣನ್ತಿಕಥಾ। ಅತೀತಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಅನಾಗತಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಚಿತ್ತಂ ಅನಾರಮ್ಮಣನ್ತಿಕಥಾದ್ವಯಂ। ಸಬ್ಬಂ ಚಿತ್ತಂ ವಿತಕ್ಕಾನುಪತಿತನ್ತಿಕಥಾ। ವಿತಕ್ಕವಿಪ್ಫಾರೋವ ಸದ್ದೋ, ಸೋ ಚ ನ ಸೋತವಿಞ್ಞೇಯ್ಯೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ವಿತಕ್ಕವಿಪ್ಫಾರಸದ್ದಕಥಾ**। ವಿನಾಪಿ ಚಿತ್ತೇನ ವಾಚಾ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಯಥಾಚಿತ್ತಸ್ಸವಾಚಾತಿಕಥಾ**। ವಿನಾಪಿ ಚಿತ್ತೇನ ಕಾಯಕಮ್ಮಂ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಯಥಾಚಿತ್ತಸ್ಸಕಾಯಕಮ್ಮನ್ತಿಕಥಾ**। ಅತೀತೇಹಿಪಿ ಝಾನೇಹಿ, ಅನಾಗತೇಹಿಪಿ ಯೋಗಿನೋ ಸಮನ್ನಾಗತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅತೀತಾನಾಗತಸಮನ್ನಾಗತಕಥಾ**।

ಭವಙ್ಗಚಿತ್ತೇ ಅನಿರುದ್ಧೇ ಏವ ಕುಸಲಾಕುಸಲಚಿತ್ತಾನಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತದಭಾವೇ ಚ ಸನ್ತತಿನಿರೋಧೋ ಸಿಯಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿರೋಧಕಥಾ**। ಸಹ ವಾಚಾಹಿ ವಿಞ್ಞತ್ತಿರೂಪಂ ಮಗ್ಗೋತಿಕಥಾ। ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸಾಪಿ ಮಗ್ಗಭಾವನಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸಮಗ್ಗಕಥಾ**। ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾ ಕುಸಲಾಪಿ ಅಕುಸಲಾಪೀತಿಕಥಾ। ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾ ಸಾಭೋಗಾತಿಕಥಾ। ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಲೋಕಿಯೇನ, ಲೋಕುತ್ತರೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಿ ಸೀಲೇಹಿ ಯುತ್ತಾತಿಕಥಾ। ಸೀಲಂ ಅಚೇತಸಿಕನ್ತಿಕಥಾ। ಸೀಲಂ ನ ಚಿತ್ತಾನುಪರಿವತ್ತೀತಿಕಥಾ। ಸಮಾದಾನಹೇತುಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಪುಞ್ಞೋಪಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಮಾದಾನಹೇತುಕಕಥಾ**। ವಿಞ್ಞತ್ತಿ ಸೀಲನ್ತಿಕಥಾ। ಪಾಣಾತಿಪಾತಾದಯೋ ವಿನಾಪಿ ವಿಞ್ಞತ್ತಿಂ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅವಿಞ್ಞತ್ತಿದುಸ್ಸೀಲ್ಯಕಥಾ**।

ಅನುಸಯಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ, ಅಹೇತುಕಾ, ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾತಿ **ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಅನುಸಯಕಥಾ**। ಅಸೇಖಸ್ಸ ಞಾಣವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪ್ಪವತ್ತಿಯಾ ಸೋ ಞಾಣೀತಿ ನವತ್ತಬ್ಬೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಞಾಣಕಥಾ**। ಞಾಣಂ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತನ್ತಿಕಥಾ । ಮಗ್ಗಕ್ಖಣೇ ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ ಞಾಣಂ ಪವತ್ತನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಇದಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿಕಥಾ**। ಬುದ್ಧಾ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಆಯುಕಪ್ಪಂ ವಿನಾಪಿ ಮಹಾಕಪ್ಪಂ ತಿಟ್ಠನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಇದ್ಧಿಬಲಕಥಾ**। ಚಿತ್ತಸನ್ತತಿ ಸಮಾಧಿ, ನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಮಾಧಿಕಥಾ**। ಅವಿಜ್ಜಾದಿಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದಙ್ಗೇಹಿ ಅಞ್ಞಾ ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತತಾಕಥಾ**। ರೂಪಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞಾ ಅನಿಚ್ಚತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನಿಚ್ಚತಾಕಥಾ**।

ವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ವಿನಾಪಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಸಂವರೋ ಕಾಯವಚೀಕಮ್ಮನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ। ಸಬ್ಬಂ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕಜನಕನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ ಕಮ್ಮಕಥಾ। ಸದ್ದೋ ವಿಪಾಕೋತಿ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ। ಸಳಾಯತನಂ ವಿಪಾಕೋತಿ ಪವತ್ತಾ ಕಥಾ। ಮಗ್ಗಂ ವಿನಾಪಿ ಸತ್ತಕ್ಖತ್ತುಪರಮೋತಿಕಥಾ। ತಥಾ ಕೋಲಂಕೋಲಏಕಬೀಜಿಕಥಾಸುಪಿ। ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನೋ ಜೀವಿತಾ ವೋರೋಪೇತೀತಿಕಥಾ। ದಿಟ್ಠಿಸಮ್ಪನ್ನಸ್ಸ ಅಪಾಯದುಗ್ಗತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ರೂಪಾದಿತಣ್ಹಾಸಙ್ಖಾತದುಗ್ಗತಿಪಹೀನಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ದುಗ್ಗತಿಕಥಾ**। ಸತ್ತಮಭವಿಕಸ್ಸ ತಣ್ಹಾಸಮ್ಭವತೋ ದುಗ್ಗತಿ ಅಪ್ಪಹೀನಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸತ್ತಮಭವಿಕಕಥಾ**।

ಸಙ್ಘಭೇದಾದಿಕಪ್ಪಟ್ಠಂ ಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತೇನ ಮಹಾಕಪ್ಪಂ ಅಸೀತಿಭಾಗಂ ಕತ್ವಾ ತತೋ ಏಕಭಾಗಮತ್ತಂ ಕಾಲಂ ಆಯುಕಪ್ಪಂ ನಿರಯೇ ಪಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಕಲಂ ಮಹಾಕಪ್ಪಂ ಪಚ್ಚನ್ತಿ, ವಿನಸ್ಸಮಾನೇಪಿ ಕಪ್ಪೇ ಚಕ್ಕವಾಳನ್ತರೇಸು ಪಚ್ಚನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕಪ್ಪಟ್ಠಕಥಾ**। ಸಙ್ಘಭೇದಕೋ ಅಪ್ಪನಾಕುಸಲಾನಿ ವಿಯ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲಮ್ಪಿ ನ ಪಟಿಲಭತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕುಸಲಪಟಿಲಾಭಕಥಾ**। ಅಜ್ಝಸಮ್ಪನ್ನಾಯ ಆಣತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವೇಪಿ ಮಾತುಘಾತಾದಿಆನನ್ತರಿಯಕಮ್ಮಪಯೋಜಕೋ ಮಿಚ್ಛತ್ತನಿಯತೋ ಏವಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನನ್ತರಾಪಯುತ್ತಕಥಾ**। ಅನಿಯತಧಮ್ಮೇಸುಪಿ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಸಮ್ಪಯುತ್ತಾನಿಯತಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿಯತಸ್ಸ ನಿಯಾಮಕಥಾ**। ನೀವರಣೇಹಿ ನಿವುತೇನ ಪಟಿಚ್ಛನ್ನೇನೇವ ಚಿತ್ತೇನ ನೀವರಣಂ ಪಜಹನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿವುತಕಥಾ**। ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಂ ಸಂಯೋಜನಮೇವ ಜಹತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಮ್ಮುಖೀಭೂತಕಥಾ**। ಸಮಾಪನ್ನೋ ಚ ಝಾನಾರಮ್ಮಣನಿಕನ್ತಿಯಾ ಝಾನಂ ಅಸ್ಸಾದೇತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಮಾಪನ್ನೋ ಅಸ್ಸಾದೇತೀತಿಕಥಾ**। ದುಕ್ಖವೇದನಾಯಪಿ ರಾಗಸ್ಸಾದವೇದನಾ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಸ್ಸಾತರಾಗಕಥಾ**। ಧಮ್ಮತಣ್ಹಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾತಿಕಥಾ। ಧಮ್ಮತಣ್ಹಾ ನ ದುಕ್ಖಸಮುದಯೋತಿಕಥಾ।

ಕುಸಲಂ ವಾ ಅಕುಸಲಸ್ಸ, ಅಕುಸಲಂ ವಾ ಕುಸಲಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕುಸಲಾಕುಸಲಪಟಿಸನ್ಧಹನಕಥಾ**। ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಕಾನಮ್ಪಿ ಬೀಜಮತ್ತಂ ಸಳಾಯತನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಳಾಯತನುಪ್ಪತ್ತಿಕಥಾ**। ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಕಥಾ**। ಸಮ್ಮಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತವಿಞ್ಞತ್ತಿಯೋ ಅರಿಯರೂಪನ್ತಿಕಥಾ। ಕಾಮರಾಗಾದಿತೋ ಅಞ್ಞೋ ಅನುಸಯೋತಿಕಥಾ। ಕಿಲೇಸಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತನ್ತಿಕಥಾ। ಯಥಾ ಕಾಮರಾಗೋ ಕಾಮಧಾತುಯಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನೋ, ಏವಂ ರೂಪರಾಗಅರೂಪರಾಗಾ ರೂಪಾರೂಪಭೂಮಿಯಂ ಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪರಿಯಾಪನ್ನಕಥಾ**। ದ್ವಯಂ ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಅಬ್ಯಾಕತನ್ತಿಕಥಾ। ದಿಟ್ಠಿಗತಂ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನನ್ತಿಕಥಾ। ಯೋ ಯೇಸಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ, ಸೋ ಪುನ ತೇಸಂ ಸಹಜಾತಾದಿಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಏಕಧಾವ ಏಕಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪಚ್ಚಯತಾಕಥಾ**। ಅವಿಜ್ಜಾವ ಸಙ್ಖಾರಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ, ನ ಪನ ಸಙ್ಖಾರಾ ಅವಿಜ್ಜಾಯಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯಕಥಾ**। ಕಾಲದ್ಧಾನಾ ಇಮೇ ಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನೇನ ಪಞ್ಞತ್ತಿಮತ್ತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅದ್ಧಾಕಥಾ**। ಏವಂ **ಖಣಲಯಮುಹುತ್ತಕಥಾ**। ಅಞ್ಞಸ್ಸ ಆಸವಸ್ಸ ಅಭಾವಾ ಆಸವಾ ಅನಾಸವಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಆಸವಕಥಾ**। ಲೋಕುತ್ತರಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಜರಾಮರಣಂ ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಜರಾಮರಣಕಥಾ**। ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ಲೋಕುತ್ತರಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತಕಥಾ**। ಸಾ ಲೋಕಿಯಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ದುತಿಯಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತಕಥಾ**। ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನೋಪಿ ಕಾಲಂ ಕರೇಯ್ಯಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ತತಿಯಸಞ್ಞಾವೇದಯಿತಕಥಾ**। ನಿರೋಧಸಮಾಪತ್ತಿ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತುಪಿಕಾತಿಕಥಾ। ಕಮ್ಮತೋ ಅಞ್ಞೋ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತೋ ಕಮ್ಮೂಪಚಯೋತಿಕಥಾ।

ಬಲಪ್ಪತ್ತಾ ಬುದ್ಧಾದಯೋ ಇದ್ಧಿಬಲೇನ ಸತ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ರಾಗಾದಿಅನುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ನಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿಗ್ಗಹಕಥಾ**। ಏವಂ ಕುಸಲುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪರಚಿತ್ತಪಗ್ಗಹನಕಥಾ। ಬುದ್ಧಾ ಇದ್ಧಿಯಾ ಪರೇಸಂ ಸುಖಂ ದೇನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸುಖಾನುಪ್ಪದಾನಕಥಾ**। "ಸಙ್ಖಾರಾ ಅನಿಚ್ಚಾ"ತಿ ಮನಸಿಕರೋತೋ ಅತೀತಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರೇ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಏಕತೋ ಅಧಿಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಧಿಗಯ್ಹಮನಸಿಕಾರಕಥಾ**। ರೂಪಂ ಹೇತುಕನ್ತಿಕಥಾ। ಏವಂ ರೂಪಂ ಸಹೇತುಕನ್ತಿಕಥಾ। ರೂಪಂ ಕುಸಲಾಕುಸಲನ್ತಿಕಥಾ। ರೂಪಂ ವಿಪಾಕೋತಿಕಥಾ, ಯಥಾ ಕಾಮಾವಚರಕಮ್ಮೇನ ಜಾತಂ ರೂಪಂ ಕಾಮಾವಚರಂ, ಏವಂ ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರಕಮ್ಮೇಹಿ ಜಾತಂ ರೂಪಂ ರೂಪಾವಚರಾರೂಪಾವಚರನ್ತಿಕಥಾ । ರೂಪರಾಗೋ ರೂಪಧಾತುಯಾ, ಅರೂಪರಾಗೋ ಚ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಪರಿಯಾಪನ್ನೋತಿಕಥಾ।

ಅತ್ಥಿ ಅರಹತೋ ಪುಞ್ಞೂಪಚಯೋತಿಕಥಾ। ನತ್ಥಿ ಅರಹತೋ ಅಕಾಲಮಚ್ಚೂತಿಕಥಾ। ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಬ್ಬಮಿದಂ ಕಮ್ಮತೋತಿಕಥಾ। ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಮೇವ ದುಕ್ಖಂ, ನ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಇನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧಕಥಾ**। ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖಾರಾ ದುಕ್ಖಾ ಠಪೇತ್ವಾ ಅರಿಯಮಗ್ಗನ್ತಿಕಥಾ। ಮಗ್ಗಫಲಾನೇವ ಸಙ್ಘೋ ನಾಮ, ನ ಚ ತಾನಿ ದಕ್ಖಿಣಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಙ್ಘೋ ದಕ್ಖಿಣಂ ಪಟಿಗ್ಗಣ್ಹಾತೀತಿಕಥಾ। ತಥಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಙ್ಘೋ ದಕ್ಖಿಣಂ ವಿಸೋಧೇತೀತಿಕಥಾ। ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಙ್ಘೋ ಭುಞ್ಜತೀತಿಕಥಾ। ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಙ್ಘಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲನ್ತಿಕಥಾ। ಬುದ್ಧಾ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಭುಞ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಬುದ್ಧಸ್ಸ ದಿನ್ನಂ ಮಹಪ್ಫಲನ್ತಿಕಥಾ। ದಾಯಕತೋ ದಾನಂ ವಿಸುಜ್ಝತಿ, ನ ಪಟಿಗ್ಗಾಹಕತೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ದಕ್ಖಿಣಾವಿಸುದ್ಧಿಕಥಾ**।

ಬುದ್ಧಾ ತುಸಿತಲೋಕೇ ಏವ ನಿಬ್ಬತ್ತನ್ತಿ, ನ ಮನುಸ್ಸಲೋಕೇ। ಏತ್ಥ ಹಿ ನಿಮ್ಮಿತರೂಪಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಮನುಸ್ಸಲೋಕಕಥಾ**। ನಿಮ್ಮಿತರೂಪಂ ಧಮ್ಮಂ ದೇಸೇತಿ, ನ ಬುದ್ಧೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಧಮ್ಮದೇಸನಾಕಥಾ**। ರಾಗೋವ ಕರುಣಾ ನಾಮ, ತತೋ ನತ್ಥಿ ಬುದ್ಧಾನಂ ಕರುಣಾತಿಕಥಾ। ಬುದ್ಧಾನಂ ಉಚ್ಚಾರಪಸ್ಸಾವೋ ಅಞ್ಞೇ ಗನ್ಧಜಾತೇ ಅತಿವಿಯ ಅಧಿಗಣ್ಹಾತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಗನ್ಧಜಾತಕಥಾ**। ಬುದ್ಧಾ ಏಕೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಚತ್ತಾರಿ ಸಾಮಞ್ಞಫಲಾನಿ ಸಚ್ಛಿಕರೋನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಏಕಮಗ್ಗಕಥಾ**। ಪರಿಕಮ್ಮಾದಿಂ ವಿನಾವ ಪಠಮಾದಿಜ್ಝಾನಾ ದುತಿಯಾದಿಜ್ಝಾನಂ ಸಙ್ಕಮತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಝಾನಸಙ್ಕನ್ತಿಕಥಾ**। ಪಞ್ಚಕನಯೇ ಅವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಮತ್ತಂ ಝಾನಂ ವಿಸುಂ ಝಾನಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಝಾನನ್ತರಿಕಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಝಾನನ್ತರಿಕಕಥಾ**। ಸಮಾಪನ್ನೋ ಸದ್ದಂ ಸುಣಾತೀತಿಕಥಾ। ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿನಾ ಪಸಾದಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತೀತಿಕಥಾ।

ತೇಕಾಲಿಕೇ ಕಿಲೇಸೇ ಪಜಹತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕಿಲೇಸಪ್ಪಜಹನಕಥಾ**। ನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಾಪಿ ಸುಞ್ಞತಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಪರಿಯಾಪನ್ನಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸುಞ್ಞತಕಥಾ**। ಅಸಙ್ಖತಮೇವ ಸಾಮಞ್ಞಫಲನ್ತಿಕಥಾ । ಯೇಸಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಟಿಲಾಭಾ ಅಸಙ್ಖತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪತ್ತಿಕಥಾ**। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮಾನಂ ಸಭಾವಸಙ್ಖಾತಾ ತಥತಾ ಅಸಙ್ಖತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ತಥತಾಕಥಾ**। ಅನವಜ್ಜಟ್ಠೇನ ನಿಬ್ಬಾನಮ್ಪಿ ಕುಸಲನ್ತಿಕಥಾ। ಆನನ್ತರಿಯಾದಿಂ ವಿನಾಪಿ ಅತ್ಥಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಅಚ್ಚನ್ತನಿಯಾಮತಾತಿಕಥಾ। ಲೋಕಿಯಸದ್ಧಾದಯೋ ನ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಇನ್ದ್ರಿಯಕಥಾ**।

ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚಾಪಿ ಆನನ್ತರಿಕೋ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಸಞ್ಚಿಚ್ಚಕಥಾ**। ನತ್ಥಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಞಾಣನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಞಾಣಕಥಾ**। ನೇರಯಿಕಾನಂ ಕಮ್ಮಾನೇವ ನಿರಯಪಾಲರೂಪೇನ ವಧೇನ್ತಿ, ನ ನಿರಯಪಾಲಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ನಿರಯಪಾಲಕಥಾ**। ಅತ್ಥಿ ದೇವೇಸು ತಿರಚ್ಛಾನಾತಿಕಥಾ। ವಿರತಿತ್ತಯಂ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಂ, ಪಞ್ಚಙ್ಗಿಕೋವ ಮಗ್ಗೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಮಗ್ಗಕಥಾ**। ಪಟಿಚ್ಚಸಮುಪ್ಪಾದೇಸು ಞಾಣಂ ಲೋಕುತ್ತರನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಞಾಣಕಥಾ**।

ತಿಸ್ಸೋ ಸಙ್ಗೀತಿಯೋ ಆರಬ್ಭ ಸಾಸನಂ ನವಂ ಕತನ್ತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಾಸನಕಥಾ**। ಪುಥುಜ್ಜನೋ ಏಕಕ್ಖಣೇ ತೇಧಾತುಕೇಹಿ ಧಮ್ಮೇಹಿ ಅವಿವಿತ್ತೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅವಿವಿತ್ತಕಥಾ**। ಞೇಯ್ಯಾವರಣಹೇತುಕಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಂಯೋಜನಂ ಅಪ್ಪಹಾಯಪಿ ಅರಹಾ ಹೋತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಂಯೋಜನಕಥಾ**। "ಸಙ್ಖಾರಾ ನಿಚ್ಚಾ ಹೋನ್ತು, ರುಕ್ಖಾ ನಿಚ್ಚಪುಪ್ಫಫಲಾದಿಯುತ್ತಾ ಖೇಮಿನೋ ಹೋನ್ತೂ"ತಿಆದಿನಾ ಯಥಾಧಿಪ್ಪಾಯಂ ಇದ್ಧಿ ಪವತ್ತತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಇದ್ಧಿಕಥಾ**। ಬುದ್ಧಾನಂ ಸರೀರಆಯುಪಭಾವೇಮತ್ತತೋ ಅಞ್ಞಾಪಿ ವೇಮತ್ತತಾ ಅತ್ಥೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಬುದ್ಧಕಥಾ**। ಏಕಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ಸಬ್ಬಲೋಕಧಾತೂಸು ಅನೇಕೇ ಬುದ್ಧಾ ಸನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಸಬ್ಬದಿಸಾಕಥಾ**। ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ನಿಯತಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಧಮ್ಮಕಥಾ**। ಸಬ್ಬಕಮ್ಮಾನಿ ಫಲದಾನೇ ನಿಯತಾನೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕಮ್ಮಕಥಾ**।

ಅರಹಾ ಅಸಬ್ಬಞ್ಞುಭಾವೇನ ಸಬ್ಬಞ್ಞುವಿಸಯೇ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಂಯೋಜನಂ ಅಪ್ಪಹಾಯ ಪರಿನಿಬ್ಬಾತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಪರಿನಿಬ್ಬಾನಕಥಾ**। ಅರಹಾ ಕುಸಲಚಿತ್ತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಕುಸಲಚಿತ್ತಕಥಾ**। ಅರಹಾ ಆನೇಞ್ಜೇ ಸಣ್ಠಿತೋ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಆನೇಞ್ಜಕಥಾ** । ಅತ್ಥಿ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾಯ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ, ಅತ್ಥಿ ಗಬ್ಭಸೇಯ್ಯಾಯ ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿ, ಸುಪಿನನ್ತೇ ಧಮ್ಮಾಭಿಸಮಯೋ,

ಅರಹತ್ತಪ್ಪತ್ತಿ ಚಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಕಥಾ**। ಸಬ್ಬಂ ಸುಪಿನಚಿತ್ತಂ ಅಬ್ಯಾಕತನ್ತಿಕಥಾ। ಖಣಿಕತಾಯ ಚಿತ್ತಾನಂ ನತ್ಥಿ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯತಾತಿಕಥಾ। ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖತಾ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಖಣಿಕಕಥಾ**।

ಇತ್ಥಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕತೋ ಸಮ್ಪತ್ತಿಂ ಅನುಭವಿಸ್ಸಾಮಾತಿ ಪೂಜಾದಿಂ ಕತ್ವಾ ಏಕಾಧಿಪ್ಪಾಯಪ್ಪತ್ತಸ್ಸ ಭಿಕ್ಖುನೋ ಮೇಥುನೋ ಧಮ್ಮೋ ಪಟಿಸೇವಿತಬ್ಬೋತಿ ಪವತ್ತಾ **ಏಕಾಧಿಪ್ಪಾಯಕಥಾ**। ಪಾಪಭಿಕ್ಖೂಸು ಮೇಥುನಂ ಪಟಿಸೇವನ್ತೇಸು ಅರಹನ್ತಾನಂ ವಣ್ಣೇನ ಅಮನುಸ್ಸಾ ಮೇಥುನಂ ಪಟಿಸೇವನ್ತೀತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅರಹನ್ತವಣ್ಣಕಥಾ**। ಕೇಚಿ ಸತ್ತಾ ಅತ್ತನೋ ಇಸ್ಸರಿಯೇನ ಕಾಮಕಾರಿಕಾವಸೇನ ವಿನಿಪಾತಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ, ನ ಕಮ್ಮವಸೇನಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಇಸ್ಸರಿಯಕಾಮಕಾರಿಕಾಕಥಾ**। ನ ರಾಗೋ ರಾಗಪತಿರೂಪಕೋತಿಆದಿ **ಪತಿರೂಪಕಥಾ**। ಖನ್ಧಾಯತನಾದಯೋ ಅಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನಾತಿ ಪವತ್ತಾ **ಅಪರಿನಿಪ್ಫನ್ನಕಥಾತಿ** ಸಾಧಿಕದ್ವಿಸತಕಥಾ। ಪಾಳಿಯಂ ಅಟ್ಠಮುಖವಾದಯುತ್ತಿವಸೇನೇವ ಸಮ್ಮಿತಿಯಾದೀನಂ ಭಿನ್ನಲದ್ಧಿಕಾನಂ ಲದ್ಧಿಭೇದವಸೇನ ನಾನಾಪಕಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾ, ತಾ ಪನ ಸಬ್ಬಕಥಾ ಪುಗ್ಗಲಕಥಾವ। ತಾ ತಂತಂಲದ್ಧಿಭೇದವಸೇನ ಸಙ್ಖೇಪತೋಪಿ ವುಚ್ಚಮಾನಾ ಅತಿಭಾರಿಯಂ ಗನ್ಥಂ ಕರೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ನ ವಿತ್ಥಾರಿತಾ। ತಂ ಪನ ನಯಂ ಇಚ್ಛನ್ತೇಹಿ **ಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಸು** (ಕಥಾ॰ ೧ ಆದಯೋ; ಕಥಾ॰ ಅಟ್ಠ॰ ನಿದಾನಕಥಾ) ಏವ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿನಯೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ

ಕಥಾವತ್ಥುಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೬. ಯಮಕಮಾತಿಕಾ

ಮೂಲಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ ಹೋತಿ। ಸಾ ಪನೇಸಾ ಮೂಲಯಮಕಮಾತಿಕಾ ಖನ್ಧಆಯತನಧಾತುಸಚ್ಚಸಙ್ಖಾರಅನುಸಯಚಿತ್ತಧಮ್ಮಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕಮಾತಿಕಾತಿ ದಸವಿಧಾ ಹೋತಿ। ಕೇನಟ್ಠೇನ ಚೇತ್ಥ ಯಮಕನ್ತಿ? ಯುಗಳಟ್ಠೇನ। ಯುಗಳಂ ಹಿ "ಯಮಕಪಾಟಿಹಾರಿಯಂ", "ಯಮಕಸಾಲಾ"ತಿಆದೀಸು "ಯಮಕ"ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಇತಿ ಯುಗಳಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಯಮಕಾನಂ ವಸೇನ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಇಮೇಸು ದಸಸು ಏಕೇಕಮ್ಪಿ, ಏತೇಸಂ ವಿಭಜನತ್ತಾ ನಿದ್ದೇಸೋಪಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಸಮೂಹತ್ತಾ ಪಕರಣಮ್ಪಿ **ಯಮಕಂ** ನಾಮ। ಇಧ ಪನೇತಾ ನಿದ್ದೇಸಯಮಕಂ ಉಪಾದಾಯ "ಯಮಕಮಾತಿಕಾ"ತ್ವೇವ ವುತ್ತಾ, ತಾಸಂ ಪನ ದಸನ್ನಂ ಯಮಕಮಾತಿಕಾನಂ ಮೂಲಯಮಕಮಾತಿಕಾ ಆದಿ। ತತ್ಥಾಪಿ "ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಾ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ"ತಿ ಇದಂ ಯಮಕಂ ಆದಿ। ತಸ್ಸ ಕುಸಲಮೂಲಸಙ್ಖಾತಾನಂ ದ್ವಿನ್ನಂ ಅತ್ಥಾನಂ ವಸೇನ ಅತ್ಥಯಮಕನ್ತಿ ವಾ, ತೇಸಞ್ಞೇವ ಅತ್ಥಾನಂ ಅನುಲೋಮತೋ ಪಟಿಲೋಮತೋ ಪವತ್ತಪಾಳಿಧಮ್ಮವಸೇನ ಧಮ್ಮಯಮಕನ್ತಿ ವಾ, ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಪವತ್ತಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಪುಚ್ಛಾಯಮಕನ್ತಿ ವಾ ತಿಧಾ ಯಮಕಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ।

ಇದಾನಿ ಇಮೇಸಂ ಯಮಕಾನಂ ವಸೇನ ದೇಸಿತಾಯ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಮೂಲಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ತಾವ ನಯಯಮಕಪುಚ್ಛಾಅತ್ಥವಾರಪ್ಪಭೇದವಸೇನ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ - ಕುಸಲತ್ತಿಕಮಾತಿಕಾಯ ಹಿ "ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ"ತಿ ಇದಂ ಆದಿಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮೂಲನಯೋ ಮೂಲಮೂಲನಯೋ ಮೂಲಕನಯೋ ಮೂಲಮೂಲಕನಯೋತಿ ಇಮೇ ಚತ್ತಾರೋ ನಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ತೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ನಯೇ ಮೂಲಯಮಕಂ ಏಕಮೂಲಯಮಕಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಯಮಕನ್ತಿ ತೀಣಿ ತೀಣಿ ಯಮಕಾನೀತಿ ದ್ವಾದಸ ಯಮಕಾನಿ। ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಯಮಕೇ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮವಸೇನ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಪುಚ್ಛಾತಿ ಚತುವೀಸತಿ ಪುಚ್ಛಾ, ಏಕೇಕಪುಚ್ಛಾಯ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಸಂಸಯವಸೇನ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಅತ್ಥಾತಿ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಅತ್ಥಾ।

ತತ್ಥ **ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾತಿ** ಕುಸಲೇಸು "ಕುಸಲಾ ನು ಖೋ, ನ ಕುಸಲಾ ನು ಖೋ"ತಿ ಸನ್ದೇಹಾಭಾವತೋ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಾತಿ** "ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಮೂಲಾ ನು ಖೋ, ನ ನು ಖೋ"ತಿ ಏವಂ ವಿಮತಿವಸೇನ ಪುಚ್ಛಿತತ್ತಾ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪದೇ ಸಂಸಯತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಚ ಖೋ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಸಂಸಯಟ್ಠಾನೇ ಸಂಸಯಂ ದೀಪೇತ್ವಾ ತಂವಿನೋದನತ್ಥಂ ಭಗವತಾ ವುತ್ತೋ, ತಥಾಗತಸ್ಸ ಪನ ಸಂಸಯಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ನತ್ಥಿ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಪುಚ್ಛಾಪದೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ। ಯಥಾ ಚ ಕುಸಲಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಇಮೇ ಚತುನಯಾದಯೋ ಹೋನ್ತಿ, ಅಕುಸಲಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯಪಿ ತಥೇವ, ಅಬ್ಯಾಕತಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯಪಿ ತಥೇವ, ಕುಸಲಾದೀನಿ ತೀಣಿಪಿ ಪದಾನಿ ಏಕತೋ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ ನಾಮಪದಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಥೇವಾತಿ ಕುಸಲತ್ತಿಕಮಾತಿಕಾಯ ಚತೂಸು ಪದೇಸು ಸಬ್ಬೇಪಿ ಸೋಳಸ ನಯಾ, ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಯಮಕಾನಿ, ಛನ್ನವುತಿ ಪುಚ್ಛಾ, ದ್ವಾನವುತಿಸತಂ ಅತ್ಥಾ ಚ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ವುತ್ತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏತ್ತಾವತಾ ಮೂಲವಾರೋ ಹೇತುವಾರೋ ನಿದಾನವಾರೋ ಸಮ್ಭವವಾರೋ ಪಭವವಾರೋ ಸಮುಟ್ಠಾನವಾರೋ ಆಹಾರವಾರೋ ಆರಮ್ಮಣವಾರೋ ಪಚ್ಚಯವಾರೋ ಸಮುದಯವಾರೋತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ದಸ ವಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಮೂಲವಾರೇ ಆಗತಪರಿಚ್ಛೇದೇನೇವ ಅವಸೇಸೇಸುಪಿ ನಯಾದಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಾಳಿ ಪನೇತ್ಥ ಅತಿಸಂಖಿತ್ತಾ। ಇತಿ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ದಸಸು ವಾರೇಸು ಸಟ್ಠಿಸತಂ ನಯಾ, ಅಸೀತಿಅಧಿಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಯಮಕಸತಾನಿ, ಸಟ್ಠಿಅಧಿಕಾನಿ ನವ ಪುಚ್ಛಾಸತಾನಿ, ವೀಸಾಧಿಕಾನಿ ಏಕೂನವೀಸತಿ ಅತ್ಥಸತಾನಿ ಚ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಮೇತ್ಥ ನಯಯಮಕಪುಚ್ಛಾ ಅತ್ಥವಾರಪ್ಪಭೇದವಸೇನ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ತಸ್ಸಾ ಅನುತ್ತಾನಪದತ್ಥಾನುಸಾರೇನೇವ ವಿಭಙ್ಗನಯಸಹಿತೋ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥವಣ್ಣನಾನಯೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - ತತ್ಥ **ಯೇ ಕೇಚೀ**ತಿ ಅನವಸೇಸವಚನಂ। **ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಅನವಜ್ಜಸುಖವಿಪಾಕಾ ನಿಸ್ಸತ್ತಸಭಾವಾ। **ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಾ**ತಿ ಕಿಂ ತೇ ಸಬ್ಬೇಯೇವ ಕುಸಲಮೂಲಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ಇಮಾನಿ ಪನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಮಾತಿಕಾಯ ನತ್ಥಿ। ಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಹಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾಪದಾನೇವ ಉದ್ಧಟಾನಿ, ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನೀತಿ। ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನಿ ಪನ ನಿದ್ದೇಸೇಯೇವ ವುತ್ತಾನಿ, ತಸ್ಮಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಿದ್ದೇಸನಯೇನೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಮುಖಂ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ। ಇಮಿಸ್ಸಾವ "ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ವಿಭಙ್ಗನಯೇನ ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಮುಖಂ। "ತೀಣೇವ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ, ಅವಸೇಸಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಕುಸಲಮೂಲಾ"ತಿ ತಸ್ಸಾ ಚಾಯಮತ್ಥೋ - ನ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಮೂಲಾನಿ ಹೋನ್ತಿ, ಅಲೋಭಾದೀನಿ ಪನ ತೀಣೇವ ಕುಸಲಮೂಲಾನೀತಿ। ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲಾ ತಯೋ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಕುಸಲಾನಂ ಮೂಲಾತಿ ವುತ್ತಾ, **ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ**ತಿ ಕಿಂ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ತಯೋಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ತಸ್ಸಾ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ತಸ್ಸ ತೇಸಂ ತಿಣ್ಣಂ ಮೂಲಾನಂ ಕುಸಲಭಾವಮ್ಪಿ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛಾಮೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ತಾವ ಮೂಲನಯೇ ಮೂಲಯಮಕನಯೋ।

ಏಕಮೂಲಯಮಕೇ ಪನ **ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ**ತಿ ಗಣನಟ್ಠೇನ ಏಕಮೂಲಕಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮಾನಟ್ಠೇನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಅಯಂ ಹೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ - "ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಂ ಸಮಾನಂ ಮೂಲಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಏಕಮೂಲಾ"ತಿ। ಯಂ ಫಸ್ಸಸ್ಸ ಮೂಲಂ, ಕಿಂ ತದೇವ ವೇದನಾದೀನನ್ತಿ ಅಯಂ ಪುಚ್ಛಾ। ಅಥ ನೇಸಂ ತಥಾಭಾವಂ ಸಮ್ಪಟಿಚ್ಛನವಸೇನ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಭಙ್ಗೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ತಸ್ಸಾ ಪನ ಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೇವ, ನ ಕುಸಲಂ, ಫಸ್ಸಾದಿಧಮ್ಮಜಾತಂ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಞ್ಚೇವ ಕುಸಲಞ್ಚಾತಿ ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಯಥೇವ ಹಿ ಫಸ್ಸಾದೀನಂ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನೇನ ಹೇತುಪಚ್ಚಯತ್ತಾ ಮೂಲಂ, ತಥಾ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಸ್ಸಾಪೀತಿ ತಂರೂಪಮ್ಪಿ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮಾನಮೂಲನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ನ ಪನ ಕುಸಲಂ ಅನವಜ್ಜಸುಖವಿಪಾಕತ್ತಾಭಾವಾ। ಏಕಮೂಲಯಮಕನಯೋ।

ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಯಮಕೇ ಪನ "ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಾ"ತಿ ಅಪುಚ್ಛಿತ್ವಾ **"ಯೇ ಕೇಚಿ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ"**ತಿ ಪುಚ್ಛಾ ಕತಾ। ಕಸ್ಮಾ? ಇಮಿನಾಪಿ ಬ್ಯಞ್ಜನೇನ ತಸ್ಸೇವತ್ಥಸ್ಸ ಸಮ್ಭವದಸ್ಸನತ್ಥಂ, ಕುಸಲಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಸ್ಸಾಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಞ್ಚ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇವ ತೇ ಕಿಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಮೂಲಾನಿ ಹೋನ್ತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ತಸ್ಸಾ ಯಾನಿ ದ್ವೇ ತೀಣಿ ಮೂಲಾನಿ ಏಕತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾನೇವ ಏಕಮೂಲಾನಿ ಚೇವ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾನಿ ಚ, ಅವಸೇಸಾ ಕುಸಲಮೂಲಸಹಜಾತಾ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾವ, ನ ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ತಸ್ಸೇವ ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಾ ಅಲೋಭಾದಯೋ ಕುಸಲಾತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ಆಮನ್ತಾತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಮೂಲನಯೋ।

ಯಥಾ ಚ ಮೂಲನಯೇ ಮೂಲಯಮಕಏಕಮೂಲಯಮಕಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಯಮಕವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧಾ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯಾ ವುತ್ತಾ, ಏವಂ ಮೂಲಮೂಲನಯಾದೀಸುಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ - **ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಸಙ್ಖಾತಾ ಮೂಲಾ, ಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಾತ್ವೇವ ಅತ್ಥೋ। **ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ**ತಿ ಸಮಾನಟ್ಠೇನ ಏಕಮೇವ ಮೂಲಮೂಲಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಏಕಮೂಲಮೂಲಾ, ಸಮಾನಮೂಲಮೂಲಾತ್ವೇವ ಅತ್ಥೋ। **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ**ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸ್ಸ ಮೂಲಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಂ, ತಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಮೂಲಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾ, ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಮೂಲಮೂಲಾತ್ವೇವ ಅತ್ಥೋ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ। ಮೂಲಮೂಲನಯೋ।

ಮೂಲಕನಯೇ ಪನ **ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಮೂಲಕಾ**ತಿ ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಕುಸಲಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಕುಸಲಭೂತಂ ಮೂಲಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಕುಸಲಮೂಲಕಾತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ಆಮನ್ತಾತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। "ಯೇ ವಾ ಪನ ಕುಸಲಮೂಲಕಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕುಸಲಾ"ತಿ

ಪುಚ್ಛಾ। ಯಂ ರೂಪಂ, ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಂ ಕುಸಲನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ। ಮೂಲಕನಯೋ।

ಮೂಲಮೂಲಕನಯೇ ಪನ **ಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಕಾ**ತಿ ಕುಸಲಮೂಲಸಙ್ಖಾತಂ ಮೂಲಂ ಏತೇಸನ್ತಿ ಕುಸಲಮೂಲಮೂಲಕಾ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ।

ಅಯಂ ತಾವ ಕುಸಲಪದೇಸು ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ। ಅಕುಸಲಪದಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ಪನ ವಿಸೇಸೋ - ಅಕುಸಲಪದಮೂಲೇಸು ಏಕಮೂಲಯಮಕೇ "ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ"ತಿ ಪಠಮಪುಚ್ಛಾಯ "ಅಹೇತುಕಂ ಅಕುಸಲಂ ಅಕುಸಲಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲ"ನ್ತಿ ನಿದ್ದೇಸೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕತಂ। ತತ್ಥ **ಅಹೇತುಕಂ ಅಕುಸಲ**ನ್ತಿ ದ್ವೀಸು ಮೋಹಮೂಲಚಿತ್ತೇಸು ಮೋಹಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಬ್ಯಾಕತಪದಮೂಲೇಸು ಏಕಮೂಲಯಮಕೇ "ಯೇ ಕೇಚಿ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಅಹೇತುಕಂ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಕಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ತತ್ಥ **ಅಹೇತುಕಂ ಅಬ್ಯಾಕತ**ನ್ತಿ ಅಟ್ಠಾರಸಾಹೇತುಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಾ, ರೂಪಂ, ನಿಬ್ಬಾನಞ್ಚ। ಏತ್ಥ ಚ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಸಹೇತುಕಅಬ್ಯಾಕತಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಮ್ಪಿ ಅಬ್ಯಾಕತಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಮೇವ, ತಂ ಪನ ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕಂ ಕತ್ವಾ ನಿದ್ದೇಸೇ ಏಕತೋ ಲಬ್ಭಮಾನಕವಸೇನಪೇತಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ನಾಮಪದಮೂಲೇಸು ಚ "ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ನವೇವ ನಾಮಮೂಲಾನಿ, ಅವಸೇಸಾ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ನ ನಾಮಮೂಲಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಏಕಮೂಲನಯೇ ಪನೇತ್ಥ "ಯೇ ಕೇಚಿ ನಾಮಾ ಧಮ್ಮಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾ। "ಅಹೇತುಕಂ ನಾಮಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಂ ನಾಮಮೂಲೇನ ಏಕಮೂಲ"ನ್ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ತತ್ಥ ಅಹೇತುಕಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದವಿಚಿಕಿಚ್ಛುದ್ಧಚ್ಚಸಮ್ಪಯುತ್ತಮೋಹನಿಬ್ಬಾನವಸೇನ ಅಹೇತುಕಂ ನಾಮಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಕುಸಲಪದೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ। ಅಯಂ ಮೂಲವಾರೇ ನಯೋ।

ಇತೋ ಪರೇಸು ಹೇತುವಾರಾದೀಸು ನವಸು ವಾರೇಸು ಮೂಲವಾರಸದಿಸೋವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ। ಹೇತುಆದಿಪದಮತ್ತಮೇವ ಹೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ, ತಾನಿ ಚ ಮೂಲ-ಸದ್ದಪರಿಯಾಯತೋ ಅಲೋಭಾದಿಹೇತುಕಾನೇವ। ಅಲೋಭಾದಯೋ ಹಿ ಸಹಜಾತಧಮ್ಮಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ಪತಿಟ್ಠಾನಟ್ಠೇನ **ಮೂಲಂ**। ತಸ್ಸ ನಿಪ್ಫಾದನತ್ಥಂ ಹಿನೋತಿ ಪವತ್ತತೀತಿ **ಹೇತು,** "ಹನ್ದ ನಂ ಗಣ್ಹಥಾ"ತಿ ದಸ್ಸೇನ್ತಂ ವಿಯ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ನಿದೇತೀತಿ **ನಿದಾನಂ**। ಏತಸ್ಮಾ ಫಲಂ ಸಮ್ಭವತೀತಿ **ಸಮ್ಭವೋ**। ಪಭವತೀತಿ **ಪಭವೋ**। ಸಮುಟ್ಠಾತಿ ತಂ ಏತ್ಥ, ಏತೇನಾತಿ ವಾ **ಸಮುಟ್ಠಾನಂ**। ತಂ ಆಹರತೀತಿ **ಆಹಾರೋ**। ಅಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತಬ್ಬಟ್ಠೇನ ತೇನ ಆಲಮ್ಬೀಯತೀತಿ **ಆಲಮ್ಬಣಂ**। ಏತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಂ ಏತೀತಿ **ಪಚ್ಚಯೋ**। ಏತಸ್ಮಾ ತಂ ಸಮುದೇತೀತಿ **ಸಮುದಯೋ**। ಸಬ್ಬಂ ಕಾರಣಪರಿಯಾಯೇನ ವುತ್ತಾ "ಮೂಲಂ ಹೇತು ನಿದಾನಞ್ಚಾ"ತಿ ಗಾಥಾ ದಸನ್ನಮ್ಪಿ ವಾರಾನಂ ಉದ್ದಾನಗಾಥಾ ನಾಮ। ಅಯಂ ಮೂಲಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಖನ್ಧಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಖನ್ಧಯಮಕಪಾಳಿಯಾ ಪನ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ತಾವ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ - "ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ"ತಿ ಪದಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ "ನ ಖನ್ಧಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಾ"ತಿ ಪದಂ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಅಯಂ ಖನ್ಧಯಮಕಮಾತಿಕಾ ನಾಮ। ಸಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರಸ್ಸ "ಉದ್ದೇಸವಾರೋ"ತಿಪಿ "ಪುಚ್ಛಾವಾರೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಸೋ ಚ ಪದಸೋಧನವಾರೋ ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ ಸುದ್ಧಖನ್ಧವಾರೋ ಸುದ್ಧಖನ್ಧಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋತಿ ಚತೂಹಿ ನಯವಾರೇಹಿ ಪಟಿಮಣ್ಡಿತೋ। ತತ್ಥ "ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪದಮೇವ ಸೋಧೇತ್ವಾ ಗತೋ **ಪದಸೋಧನವಾರೋ** ನಾಮ। ಸೋ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮವಸೇನ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ । ತಸ್ಸ ಅನುಲೋಮವಾರೇ "ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಯಮಕಾನಿ। ಪಟಿಲೋಮವಾರೇಪಿ "ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಞ್ಚ ವಾರಾ।

ತತೋ ಪರಂ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಪದಸೋಧನವಾರೇ ಸೋಧಿತಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ “ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಏಕೇಕಖನ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚಕ್ಕಾನಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗತೋ ಪದಸೋಧನಮೂಲಕಾನಂ ಚಕ್ಕಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ** ನಾಮ। ಸೋಪಿ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮವಸೇನ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಅನುಲೋಮವಾರೇ “ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿಆದೀನಿ ಏಕೇಕಖನ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕತ್ವಾ ವೀಸತಿ ಯಮಕಾನಿ। ಪಟಿಲೋಮವಾರೇಪಿ “ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿಆದೀನಿ ವೀಸತಿಮೇವ।

ತತೋ ಪರಂ “ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸುದ್ಧಖನ್ಧವಸೇನೇವ ಗತೋ **ಸುದ್ಧಖನ್ಧವಾರೋ** ನಾಮ। ಸೋಪಿ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮವಸೇನ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಅನುಲೋಮವಾರೇ “ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ , ಖನ್ಧಾ ರೂಪ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಯಮಕಾನಿ। ಪಟಿಲೋಮವಾರೇಪಿ “ನ ರೂಪಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ರೂಪ”ನ್ತಿಆದೀನಿ ಪಞ್ಚೇವ।

ತತೋ ಪರಂ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಸುದ್ಧಖನ್ಧಾನಂ “ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾ”ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಏಕೇಕಖನ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚಕ್ಕಾನಿ ಬನ್ಧಿತ್ವಾ ಗತೋ ಸುದ್ಧಖನ್ಧಮೂಲಕಾನಂ ಚಕ್ಕಾನಂ ಅತ್ಥಿತಾಯ **ಸುದ್ಧಖನ್ಧಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ** ನಾಮ। ಸೋಪಿ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮವಸೇನ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತಸ್ಸ ಅನುಲೋಮವಾರೇ “ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾ”ತಿಆದೀನಿ ಏಕೇಕಖನ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ ಚತ್ತಾರಿ ಕತ್ವಾ ವೀಸತಿ ಯಮಕಾನಿ। ಪಟಿಲೋಮವಾರೇಪಿ “ನ ರೂಪಂ ನ ಖನ್ಧೋ, ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾ”ತಿಆದೀನಿ ವೀಸತಿಮೇವ। ಏವಮೇತ್ಥ ಚತೂಸು ನಯವಾರೇಸು ಏಕಂ ಯಮಕಸತಂ, ದ್ವೇ ಪುಚ್ಛಾಸತಾನಿ, ಏಕೇಕಪುಚ್ಛಾಯ ಸನ್ನಿಟ್ಠಾನಸಂಸಯವಸೇನ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಅತ್ಥೇ ಕತ್ವಾ ಚತ್ತಾರಿ ಚ ಅತ್ಥಸತಾನಿ ಉದ್ದಿಟ್ಠಾನೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾನಿ।

ಏವಮೇತಿಸ್ಸಾ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನುತ್ತಾನಪದತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ವಿಭಙ್ಗನಯಸಹಿತಸಙ್ಖೇಪತ್ಥವಣ್ಣನಾನಯೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। **ಪಞ್ಚಕ್ಖನ್ಧಾ**ತಿ ಅಯಂ ಯಮಕವಸೇನ ಪುಚ್ಛಿತಬ್ಬಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಉದ್ದೇಸೋ। **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ...ಪೇ... ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ತೇಸಞ್ಞೇವ ಪಭೇದತೋ ನಾಮವವತ್ಥಾನಂ। ತತೋ ಪರಂ ಪದಸೋಧನವಾರಾದಯೋ ಚತ್ತಾರೋ ನಯವಾರಾ। ತತ್ಥ **ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ “ರೂಪ”ನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಬ್ಬಂ ತಂ “ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿ ಪುಚ್ಛತೀತಿ ವಚನಸೋಧನತ್ಥಂ ಪುಚ್ಛಾ। ತಸ್ಸಾ ಚ “ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪಂ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ರೂಪಞ್ಚೇವ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚಾ”ತಿ ಇದಂ ನಿದ್ದೇಸನಯೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ತತ್ಥ **ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪ**ನ್ತಿಆದೀಸು ಯಂ “ರೂಪ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ರೂಪಮೇವ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ। ಯೋ ಪನ “ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿ ವುತ್ತೋ, ಸೋ “ರೂಪ”ನ್ತಿಪಿ “ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ಪನ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ನಿಯಮೇನ ರೂಪನ್ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತ್ತಾ। **ವೇದನಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ, **ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ವೇದನಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಚ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಸಞ್ಞಾಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ “ಪಪಞ್ಚಸಞ್ಞಾ”ತಿಆದೀಸು ಆಗತಾ ದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾ ಸಞ್ಞಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾ ಚೇವ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚಾತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಚ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಸಙ್ಖಾರಾ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ “ಅನಿಚ್ಚಾ ವತ ಸಙ್ಖಾರಾ”ತಿಆದೀಸು ಆಗತೋ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ತತೋ ಅವಸೇಸಾ ಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ವಿಞ್ಞಾಣಂ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ, **ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಚ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ।

ಪಟಿಲೋಮವಾರೇ **ನ ರೂಪಂ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ತಸ್ಸ ರೂಪ-ಸದ್ದವಚನೀಯಾ ಧಮ್ಮಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧವಿರಹಿತಾ “ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪ”ನ್ತಿ ವುತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ, ರೂಪಂ, ಪಿಯರೂಪಸಾತರೂಪರೂಪಕ್ಖನ್ಧವಿರಹಿತಾ ಪನ ಧಮ್ಮಾ ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚೇವ ನ

ರೂಪಞ್ಚಾತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ನ ವೇದನಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ, **ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ವೇದನಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ, **ನ ಸಞ್ಞಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಚ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ಸಞ್ಞಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಪನ ದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಞಾ ನ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ, ಸಞ್ಞಾ, ತಂ ದಿಟ್ಠಿಸಞ್ಞಂ, ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ನ ಚೇವ ಸಞ್ಞಾ ನ ಚ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ಸಙ್ಖಾರಾ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಸಙ್ಖತಧಮ್ಮಾ ನ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ, ಅಸಙ್ಖತಾ ಪನ ಧಾತು ನ ಚೇವ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ಚ ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। **ನ ವಿಞ್ಞಾಣಂ ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ, **ನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ವಿಞ್ಞಾಣ**ನ್ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಚ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ವಿಸೇಸಮತ್ತಮೇವ ಪನ ವಕ್ಖಾಮ।

ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೇ ಪನ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ - **ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಯೇ ಕೇಚಿ ಖನ್ಧಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋತಿ ಪುಚ್ಛಾ। ತಸ್ಸಾ "ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಖನ್ಧೋ ಚೇವ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ, ಅವಸೇಸಾ ಪನ ಖನ್ಧಾ, ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪಟಿಲೋಮೇ ಪನ **ನ ಖನ್ಧಾ ನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ**ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಏತ್ಥ ಚ ಯೇ ಪಞ್ಞತ್ತಿನಿಬ್ಬಾನಸಙ್ಖಾತಾ ಧಮ್ಮಾ ಖನ್ಧಾಪಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಯಸ್ಮಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ನ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ, ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ।

ಸುದ್ಧಖನ್ಧವಾರೇ ಪನ "ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಪಿಯರೂಪಾದೀನಞ್ಚ ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಸಙ್ಗಹಿತತ್ತಾ। "ಖನ್ಧಾ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದೀಸು ಯೇ ಕೇಚಿ ಖನ್ಧಾ, ಸಬ್ಬೇ ತೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವ ಹಿಸ್ಸ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಖನ್ಧಾ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪದಂ ಅನುದ್ಧರಿತ್ವಾ "ಖನ್ಧಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ಅತ್ಥವಸೇನೇವ ಪದಂ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ "ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಖನ್ಧೋ ಚೇವ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ, ಅವಸೇಸಾ ಖನ್ಧಾ, ನ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕತಂ। ತೇನೇವ ಚ ಕಾರಣೇನ ಸುದ್ಧಖನ್ಧವಾರೋತಿ ವುತ್ತೋ। ವಚನಸೋಧನೇ ವಿಯ ಹಿ ಏತ್ಥ ನ ವಚನಂ ಪಮಾಣಂ, ಯಥಾ ಪನ ಸುದ್ಧಖನ್ಧಾ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತಥಾ ತಥಾ ಅತ್ಥೋವ ಪಮಾಣಂ। ಪರತೋ ಆಯತನಯಮಕಮಾತಿಕಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಪಟಿಲೋಮೇ "ನ ರೂಪಂ ನ ಖನ್ಧೋ"ತಿ ಯಂ ಧಮ್ಮಜಾತಂ ರೂಪಂ ನ ಹೋತಿ, ತಂ ಖನ್ಧೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ, ತಸ್ಸಾ "ರೂಪಕ್ಖನ್ಧವಿರಹಿತಾ ಖನ್ಧಾ, ನ ರೂಪಂ, ತಥಾ ನಿಬ್ಬಾನಂ ನ ಪನ ರೂಪಞ್ಚೇವ ನ ಖನ್ಧೋ ಚಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವ। ಸುದ್ಧಖನ್ಧವಾರೋ।

ಸುದ್ಧಖನ್ಧಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೇಪಿ "ಖನ್ಧಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೇ ನಯೋ।

ಯಸ್ಮಾ ಪನ ನಿದ್ದೇಸೇ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪನ ಮಾತಿಕಾಯ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರಸಙ್ಖಾತಂ ನಿದ್ದೇಸಂ ವತ್ವಾ ತತೋ ಇಮಂ ಮಾತಿಕಾಕ್ಕಮಂ ಮುಞ್ಚಿತ್ವಾ ಅಪರೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಅಞ್ಞೇಪಿ ಉದ್ದೇಸವಾರವಿರಹಿತಾ "ಪವತ್ತಿವಾರೋ ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೋ"ತಿ ದ್ವೇ ಮಹಾವಾರಾ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ತೇಸಂ ದ್ವಿನ್ನಮ್ಪಿ ವಾರಾನಂ ನಯೋ ದಸ್ಸೇತಬ್ಬೋ। ತತೋ ಪವತ್ತಿವಾರೇ ತಾವ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಪುಬ್ಬಿಕಾ ಮುಖಮತ್ತಪ್ಪಕಾಸನಾ - ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಉಪ್ಪಾದವಾರೋ ನಿರೋಧವಾರೋ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೋತಿ ತಯೋ ಅನ್ತರವಾರಾ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದವಾರೇ ತಾವ ತಿಣ್ಣಂ ಅದ್ಧಾನಂ ವಸೇನ ಛ ಕಾಲಭೇದಾ ಹೋನ್ತಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ, ಅತೀತೋ, ಅನಾಗತೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನಾತೀತೋ, ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನಾನಾಗತೋ, ಅತೀತೇನಾನಾಗತೋತಿ। ಏವಮೇತೇಸು ಛಸು ಕಾಲಭೇದೇಸು ಯ್ವಾಯಂ ಪಠಮೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋ, ತತ್ಥ ಪುಗ್ಗಲತೋ ಓಕಾಸತೋ ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸತೋತಿ ತಯೋ ವಾರಾ ಹೋನ್ತಿ।

ತತ್ಥ “ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪಞ್ಚವೋಕಾರಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅರೂಪಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪಞ್ಚವೋಕಾರಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ...ಪೇ॰... ತಸ್ಸ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ...ಪೇ॰... ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಚವೋಕಾರಂ ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ಏವಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ಚತ್ತಾರಿ, “ಯಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ತೀಣಿ, ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಮೂಲಕಾನಿ ದ್ವೇ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧಮೂಲಕಂ ಏಕನ್ತಿ ಏವಮೇತಾನಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ ಅನುಲೋಮನಯೇ ದಸ ಯಮಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ। ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಮೂಲಕೇಸು ಚತೂಸು ಆದಿತೋ ಏಕಮೇವ ಪಾಳಿಯಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಂ, ಸೇಸಾನಿ ತೇನ ಸದಿಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನೀತಿ ತನ್ತಿಯಾ ಲಹುಭಾವತ್ಥಂ ಸಂಖಿತ್ತಾನಿ।

ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಮೂಲಕೇ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ “ಆಮನ್ತಾ”ತಿ ಏಕಸದಿಸಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ವೇದನಾದೀಸು ಉಪ್ಪನ್ನೇಸು ನಿಯಮೇನ ಸಞ್ಞಾದೀನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ತತ್ಥ ಸಬ್ಬಾನಿ ಸಂಖಿತ್ತಾನಿ। ಯಥಾ ಚ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ ದಸ ಯಮಕಾನಿ, ಏವಂ ಓಕಾಸವಾರೇಪಿ “ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೇ ತತ್ಥ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ತತ್ಥ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ, ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸವಾರೇಪಿ “ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಂ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಚವೋಕಾರಂ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ। ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ತೀಸು ವಾರೇಸು ಅನುಲೋಮನಯೇ ತಿಂಸ ಯಮಕಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಅನುಲೋಮನಯೇ ತಿಂಸ, ಏವಂ ಪಟಿಲೋಮನಯೇಪಿ “ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅರೂಪಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚವನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚವನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ, “ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚ, “ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ...ಪೇ॰... ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚವನ್ತಾನಂ ತದುಭಯಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚಾತಿ ತಿಂಸ ಯಮಕಾ। ಏವಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ಸಟ್ಠಿ ಯಮಕಾನಿ, ತದ್ದಿಗುಣಾ ಪುಚ್ಛಾ, ತದ್ದಿಗುಣಾ ಚ ಅತ್ಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ **ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋತಿ** ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋಪಿ ತಸ್ಸ ತಸ್ಮಿಂಯೇವ ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ। ತತ್ಥ **ಅಸಞ್ಞಸತ್ತನ್ತಿ** ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಭವಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕ್ಖಣೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ಅಚಿತ್ತಕತ್ತಾ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಅತ್ಥೋ । ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ “ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ”ತಿಆದಿಕೇಸು ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಸು, ತತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಇದಂ ಪನೇತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇಸು ನಿಯಮಲಕ್ಖಣಂ - ಸಕಲೇಪಿ ಹಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಖನ್ಧಯಮಕೇ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಸತ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ಯಾವ ಮರಣಾ ವಾ ಖನ್ಧಾನಂ ಅಪರಿಯನ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇಸು ವಿಜ್ಜಮಾನೇಸುಪಿ ಲಹುಪರಿವತ್ತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿನಿಬ್ಭೋಗಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇ ದಸ್ಸೇತುಂ ನ ಸುಕರನ್ತಿ ಪವತ್ತಿಯಂ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಉಪ್ಪಾದವಸೇನೇವ ಉಪ್ಪಾದವಾರೋ, ನಿರೋಧಮರಣಕಾಲೇ ನಿರೋಧವಸೇನೇವ ಚ ನಿರೋಧವಾರೋ ಕಥಿತೋ।

ಏವಮೇತ್ಥ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇಸು ನಿಯಮಲಕ್ಖಣಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಉಪ್ಪಾದಮೇವ ಚ ಚುತಿನಿರೋಧಮೇವ ಚ ಗಹೇತ್ವಾ ತೇಸು ತೇಸು ಠಾನೇಸು ಆಗತಾನಂ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನಂ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಪನ **ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚವನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಮರಣಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣಸಮನ್ನಾಗತಾನಂ। ತೇಸಂ ಹಿ ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಏವ ಉಪ್ಪನ್ನತ್ತಾ। "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಅರೂಪಭವಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕತಂ, ಅನನ್ತರಪುಚ್ಛಾಯ ಅಸಞ್ಞಭವಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಇದಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ನಯೋ।

ಯಥಾ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ಸಟ್ಠಿ ಯಮಕಾದೀನಿ, ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಪಞ್ಚಸು ಕಾಲಭೇದೇಸು ಪಚ್ಚೇಕನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಸು ಪನೇತ್ಥ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನಾಞ್ಞತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಪಞ್ಚವೋಕಾರಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನಾಞ್ಞತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅತೀತಕಾಲೇ ಅನುಲೋಮನಯೇ, "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಅರೂಪಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ…ಪೇ॰… ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ತದುಭಯಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ತೀಸು ವಾರೇಸು ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಚ,

"ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ…ಪೇ॰… ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ…ಪೇ॰… ಪಞ್ಚವೋಕಾರಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಅನಾಗತಕಾಲೇ ಅನುಲೋಮನಯೇ, "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಯೇ ಅರೂಪಂ ಉಪಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ಪರಿನಿಬ್ಬಾಯಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೇತರೋ, ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ತದುಭಯಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಅರೂಪಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೇತರೋ, ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ತದುಭಯಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಚ,

"ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ…ಪೇ॰… ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಸುದ್ಧಾವಾಸಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಪನ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಅತೀತಕಾಲೇ ಅನುಲೋಮನಯೇ, "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ , ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಪಞ್ಚವೋಕಾರಾ ಚವನ್ತಾನಂ ಅರೂಪಾನಞ್ಚ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ

ತೇಸಂ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ಸುದ್ಧಾವಾಸೇ ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಾನಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ಚವನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಚ,

"ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ಪಞ್ಚವೋಕಾರಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ...ಪೇ°... ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ? ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ...ಪೇ°... ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೇನ ಅನಾಗತಕಾಲೇ ಅನುಲೋಮನಯೇ, "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಾನಂ ಅರೂಪೇ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ...ಪೇ°... ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ...ಪೇ°... ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಪರಿನಿಬ್ಬನ್ತಾನಂ ಅರೂಪೇ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ಚವನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ... ಪೇ°... ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಚ,

"ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ...ಪೇ°... ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ...ಪೇ°... ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಅತೀತೇನ ಅನಾಗತಕಾಲೇ ಅನುಲೋಮನಯೇ, "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ... ಪೇ°... ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಂ ಅರೂಪೇ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಚ ಸುದ್ಧಾ ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಥಾಪಿ ಗನ್ಥವಿತ್ಥಾರಭಯೇನ ಅನವಸೇಸತೋ ನ ದಸ್ಸಯಿಸ್ಸಾಮ, ದಸ್ಸಿತನಯೇನೇವ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಸಕ್ಕಾ ಪಣ್ಡಿತೇನ ಞಾತುನ್ತಿ ಅಯಂ ಉಪ್ಪಾದವಾರೇ ನಯೋ।

ಯಥಾ ಚ ಉಪ್ಪಾದವಾರೇ ಛಸು ಕಾಲಭೇದೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪುಗ್ಗಲಾದಿಭೇದತೋ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮನಯುಭಯೇನ ಛ ಛ ವಾರಾ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ದಸ ದಸ ಕತ್ವಾ ಸಟ್ಠಿ ಸಟ್ಠಿ ಯಮಕಾನಿ, ಸಬ್ಬಾನಿಪಿ ಸಟ್ಠಿಅಧಿಕಾನಿ ತೀಣಿ ಯಮಕಸತಾನಿ, ತತೋ ದ್ವಿಗುಣಾ ಪುಚ್ಛಾ, ದ್ವಿಗುಣಾ ಅತ್ಥಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಏವಂ ನಿರೋಧವಾರೇ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೇಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಚ "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ...ಪೇ°... ಪಞ್ಚವೋಕಾರಾ ಚವನ್ತಾನಂ...ಪೇ°... ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ...ಪೇ°... ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ...ಪೇ°... ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಿರೋಧವಾರೇ, "ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ? ನೋ। ಯಸ್ಸ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ...ಪೇ°... ಅರೂಪಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾ ಚವನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ಚ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೇ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಪವತ್ತಿವಾರೇ ನಯೋ।

ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೇ ಪನ ಪುಗ್ಗಲವಾರಾದೀಸು ತೀಸು ಪುಗ್ಗಲವಾರೋ ಏಕೋವ ಲಬ್ಭತಿ, ನ ಓಕಾಸಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸವಾರಾ ಸದಿಸವಿಸ್ಸಜ್ಜನತ್ತಾ। ಯೋ ಹಿ ಕೋಚಿ ಪುಗ್ಗಲೋ ರೂಪಾದಿಂ ಪರಿಜಾನನ್ತೋವ , ಯತ್ಥ ಕತ್ಥಚಿ ನಿರುದ್ಧೋಪಿ ತಾದಿಸೋವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಛಸು ಕಾಲಭೇದೇಸು ಅನುಲೋಮತೋ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ವಾರಾ, ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ವಾರೇ ದಸ ದಸ ಕತ್ವಾ ವೀಸತಿ ವೀಸತಿ ಯಮಕಾನೀತಿ ವೀಸಂ ಯಮಕಸತಂ, ತದ್ದಿಗುಣಾ ಪುಚ್ಛಾ, ತದ್ದಿಗುಣಾ ಚ ಅತ್ಥಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ತತ್ಥ ಚ "ಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ

ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ಪರಿಜಾನಾತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಾತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಆದಿನಾ ಚ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಆದಿತೋ ತೀಸು ಕಾಲೇಸು ಸಬ್ಬಪುಚ್ಛಾನಂ "ಆಮನ್ತಾ ಆಮನ್ತಾ"ತ್ವೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಇತರೇಸು ಪನ ತೀಸು ಮಿಸ್ಸಕಕಾಲೇಸು "ಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ಪರಿಜಾನಿತ್ಥಾತಿ? ನೋ। ಯೋ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನೋ"ತಿ ಏವಂ ಇತರಕಾಲದ್ವಯೇಪಿ ಅನುಲೋಮನಯೇ "ನೋ ನೋ"ತ್ವೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ।

ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಪನ "ಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಿತ್ಥಾತಿ? ಅರಹಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ನೋ ಚ ಸೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಿತ್ಥ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ನ ಪರಿಜಾನನ್ತಿ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ನ ಪರಿಜಾನಿಂಸೂ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸತೀತಿ? ಯೇ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನನ್ತಿ, ನೋ ಚ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಅರಹಾ ಯೇ ಚ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಮಗ್ಗಂ ನ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ನ ಪರಿಜಾನನ್ತಿ, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ನ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯೋ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಿತ್ಥ, ಸೋ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀತಿ? ಯೇ ಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಿಂಸು, ನೋ ಚ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಂ ನ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತಿ। ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀ ಯೇ ಚ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಮಗ್ಗಂ ನ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ನ ಪರಿಜಾನಿಂಸು, ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಞ್ಚ ನ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಅತೀತಾನಾಗತಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಸಙ್ಖಾತಾ ತಯೋ ಅದ್ಧಾ ಪವತ್ತಿವಾರೇ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಕ್ಖಣವಸೇನೇವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಲೋಕುತ್ತರಮಗ್ಗಕ್ಖಣಸ್ಮಿಂ ಹಿ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಪಞ್ಚಸು ಖನ್ಧೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚನಿಪ್ಫತ್ತಿಯಾ ಯಂ ಕಞ್ಚಿ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಇತರಮ್ಪಿ "ಪರಿಜಾನಾತೀ"ತಿ ಅನುಲೋಮಪಞ್ಹೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಮತ್ಥಕಪ್ಪತ್ತಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವುತ್ತಂ। "ನ ಪರಿಜಾನಾತೀ"ತಿ ಪಟಿಲೋಮಪಞ್ಹೇಸು ಪುಥುಜ್ಜನಾದಯೋ ಸನ್ಧಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಪರಿಜಾನಿತ್ಥಾ"ತಿ ಇಮಸ್ಮಿಂ ಪನ ಅತೀತಕಾಲವಾರೇ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರೇ ಅಗ್ಗಫಲೇ ಠಿತೋಪಿ ಪರಿಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ನಿಟ್ಠಿತತ್ತಾ ಪರಿಜಾನಿತ್ಥಯೇವ ನಾಮ। "ಪರಿಜಾನಾತೀ"ತಿ ಚ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀ ವುಚ್ಚತಿ, "ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾದಯೋ, ತಸ್ಮಾ ಯೋ ನ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಪರಿಜಾನಿತ್ಥಾತಿ ವಾ, ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸತೀತಿಆದಿನಾ ವಾ ವತ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕತಂ।

ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಪನ "ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ"ತಿ ಇದಂ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿನೋ "ನ ಪರಿಜಾನಾತೀ"ತಿ ವಚನಂ, ಅರಹತೋ ಚ "ನ ಪರಿಜಾನಿತ್ಥಾ"ತಿ ವತ್ತುಂ ಅಸಕ್ಕುಣೇಯ್ಯತಾಯ ವುತ್ತಂ, "ಯೇ ಚ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಮಗ್ಗಂ ನ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅತೀತೇ ವಿಯ ಅನಾಗತೇಪಿ ಅನನ್ತಕಾಲಂ ಅಮುಚ್ಚನಕಾ ಸತ್ತಾ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ ದಸ್ಸೇತಿ, ತೇ ಚ ಅರಹತಾ ನಿಟ್ಠಿತಪರಿಞ್ಞಾಕಿಚ್ಚೇನ, "ನ ಪರಿಜಾನಿಸ್ಸನ್ತೀ"ತಿ ವತ್ತಬ್ಬತಂ ವಾ ಆಪನ್ನೇನ ಸಮಕಾ ಜಾತಾ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪರಿಜಾನನ್ತೋ ಸಬ್ಬಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಅಪರಿಜಾನನ್ತೋಪಿ ಚ ಸಬ್ಬಂ ನ ಪರಿಜಾನಾತೀತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ಖನ್ಧಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಆಯತನಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಆಯತನಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಪನ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಾದಿಕಂ ಸಬ್ಬಂ ಖನ್ಧಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ ಅಞ್ಞತ್ರ ವಿಸೇಸಾ , ತತ್ರಾಯಂ ವಿಸೇಸೋ - "ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನೀ"ತಿ ಪದಂ ಆದಿಂ ಕತ್ವಾ ಯಾವ "ನಾಯತನಾ ನ ಮನೋ"ತಿ, ತಾವ ಪವತ್ತಾ ಅಯಂ ಆಯತನಮಾತಿಕಾ ನಾಮ। ತತ್ಥ ದ್ವಾದಸಾಯತನಾನಿ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ ಯಮಕವಸೇನ ಪುಚ್ಛಾಸು ಖನ್ಧಪದಂ

ಠಪೇತ್ವಾ ಚಕ್ಖಾದೀನಿ ಪಞ್ಚ ಅಜ್ಝತ್ತಿಕಾಯತನಾನಿ ಪಠಮಂ ವುತ್ತಾನಿ, ಪಚ್ಛಾ ರೂಪಾದಿಪಞ್ಚಬಾಹಿರಾಯತನಾನಿ, ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಾನೀತಿ ಏವಂ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನೇ ಪಞ್ಚೇ। ವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪನ "ಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖಾಯತನನ್ತಿ? ದಿಬ್ಬಚಕ್ಖು ಪಞ್ಞಾಚಕ್ಖು ಚಕ್ಖುಮೇವ, ನ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ, ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಚಕ್ಖು ಚೇವ ಚಕ್ಖಾಯತನಞ್ಚ। ಸೋತಂ ಸೋತಾಯತನನ್ತಿ? ದಿಬ್ಬಸೋತಂ ತಣ್ಹಾಸೋತಂ ಸೋತಮೇವ, ನ ಸೋತಾಯತನಂ। ಘಾನಂ ಘಾನಾಯತನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ…ಪೇ॰… ಕಾಯೋ ಕಾಯಾಯತನನ್ತಿ? ನಾಮಕಾಯೋ ಚಿತ್ತಕಾಯೋತಿಆದಿ ಕಾಯೋ, ನ ಕಾಯಾಯತನಂ। ರೂಪಂ ರೂಪಾಯತನನ್ತಿ? ಭೂತಾದಿ, ಪಿಯರೂಪಾದಿ ಚ ರೂಪಂವ, ನ ರೂಪಾಯತನಂ। ಸದ್ದೋ ಸದ್ದಾಯತನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಗನ್ಧೋ ಗನ್ಧಾಯತನನ್ತಿ? ಸೀಲಗನ್ಧಾದಯೋ ಗನ್ಧೋವ, ನ ಗನ್ಧಾಯತನಂ। ರಸೋ ರಸಾಯತನನ್ತಿ? ಅತ್ಥರಸಾದಯೋ ರಸೋವ, ನ ರಸಾಯತನಂ। ಧಮ್ಮೋ ಧಮ್ಮಾಯತನನ್ತಿ? ಪರಿಯತ್ತಿಧಮ್ಮಾದಯೋ ಧಮ್ಮೋವ, ನ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ। ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಧಮ್ಮೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಅಯಂ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೇ ವಿಸೇಸೋ।

ಪವತ್ತಿವಾರೇ ಪನ "ಯಸ್ಸ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸೋತಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಚಕ್ಖುಕಾನಂ ಅಸೋತಕಾನಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ಸೋತಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಚಕ್ಖುಕಾನಂ ಸಸೋತಕಾನಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಚಕ್ಖಾಯತನಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸೋತಾಯತನಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಯಸ್ಸ ರೂಪಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಮನಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅಚಿತ್ತಕಾನಂ ರೂಪಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ಮನಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಮನಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ರೂಪಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅರೂಪಭವವಜ್ಜಿತೇ ಸಞ್ಞಾಭವೇ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ । ಯಸ್ಸ ರೂಪಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅರೂಪಭವವಜ್ಜಿತೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಮನಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅಸಞ್ಞಭವವಜ್ಜಿತೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಏವಂ ಸದ್ದಾಯತನವಜ್ಜಿತಾ ಸೇಸಾಯತನಮಾತಿಕಾಯಮಕಯೋಜನಾ ಯಥಾನುರೂಪಂ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸದ್ದಾಯತನಂ ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ನ ಲಬ್ಭತಿ, ಅಯಂ ಉಪ್ಪಾದವಾರೇ ವಿಸೇಸೋ, ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ನಿರೋಧವಾರಾದೀಸು, ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೇ ಚ ಯೋಜನಾವಿಸೇಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ಖನ್ಧತೋ ಆಯತನಾನಂ ಬಹುತಾ ಚ ಯಮಕವಾರಬಹುತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ ಅಯಂ ಆಯತನಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಧಾತುಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಧಾತುಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಪನ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ಸಬ್ಬಂ ಆಯತನಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ಧಾತುಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಸಚ್ಚಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಚ್ಚಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಪನ ಖನ್ಧಯಮಕೇ ವುತ್ತನಯೇನ ವಾರಭೇದಾ, ಕಾಲಾದಿಭೇದಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನೇ ಪನೇತ್ಥ ಚತುನ್ನಂ ಸಚ್ಚಾನಂ ವಸೇನ ಪದಸೋಧನವಾರೋ ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ ಸುದ್ಧಸಚ್ಚವಾರೋ ಸುದ್ಧಸಚ್ಚಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋತಿ ಇಮೇಸು ಚತೂಸು ವಾರೇಸು ಯಮಕಗಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಸು ಪನ "ದುಕ್ಖಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ದುಕ್ಖನ್ತಿ? ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ, ನ ದುಕ್ಖಂ। ಕಾಯಿಕಚೇತಸಿಕಂ ದುಕ್ಖಂ ಪನ ದುಕ್ಖಞ್ಚೇವ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಞ್ಚ। ಸಮುದಯೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚನ್ತಿ? ತಣ್ಹಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಸಚ್ಚವಿಭಙ್ಗೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾ ಸಮುದಯೋ, ನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ। ತಣ್ಹಾ ಪನ ಸಮುದಯೋ ಚೇವ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಞ್ಚ।

ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಸಮುದಯೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ನಿರೋಧೋ ನಿರೋಧಸಚ್ಚನ್ತಿ? ತದಙ್ಗನಿರೋಧಾದಯೋ, ಖಣಿಕನಿರೋಧೋ ಚ ನಿರೋಧೋವ, ನ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ। ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ನಿರೋಧೋ ಚೇವ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಞ್ಚ। ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ನಿರೋಧೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಮಗ್ಗೋ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚನ್ತಿ? ಮಿಚ್ಛಾಮಗ್ಗಙ್ಗಾದಯೋ ಮಗ್ಗೋ, ನ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ। ಅರಿಯಮಗ್ಗೋ ಪನ ಮಗ್ಗೋ ಚೇವ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಞ್ಚ। ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಮಗ್ಗೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೇ ನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪವತ್ತಿವಾರೇ ಪನ "ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ತಣ್ಹಾವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ತಣ್ಹಾಯ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅರೂಪೇ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ನೋ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ, "ಯತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೇ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತತ್ಥ ತದಞ್ಞಂ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ತದುಭಯಮ್ಪಿ। ಯತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಅಪಾಯೇ, ಅಸಞ್ಞಸತ್ತೇ ಚ ದುಕ್ಖಮೇವ, ನೋ ಚ ತತ್ಥ ತದಞ್ಞಂ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ತದುಭಯಮ್ಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಓಕಾಸವಾರೇ, ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸವಾರೇಪೀತಿ ಏವಂ ಅನುಲೋಮನಯೇ,

"ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ತಣ್ಹಾವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚವನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಅರೂಪೇ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಫಲಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಞ್ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಞ್ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ನತ್ಥಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯತ್ಥ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ತಣ್ಹಾವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಏವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೇತರಂ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಪನ ಚವನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಅರೂಪೇ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಫಲಸ್ಸ ಚ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಚ,

"ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಅಭಿಸಮೇತಾವೀನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನ ಇತರೇಸ"ನ್ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಂ ದುತಿಯೇ ಚಿತ್ತೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ತತ್ಥ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೇತರಂ, ಇತರೇಸಂ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗೀನಂ ಅರಹನ್ತಾನಂ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾ ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಂ ಪಟಿಲಭಿಸ್ಸನ್ತಿ, ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನೇತರಂ, ಇತರೇಸಂ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚವನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಅರೂಪೇ ಮಗ್ಗಫಲುಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ , ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಞ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಸೇಸಕಾಲಭೇದೇಸು ಚ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮಾದೀಸು ಚ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಉಪ್ಪಾದವಾರೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ

ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬೋ। "ಯಸ್ಸ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ...ಪೇ॰... ತಣ್ಹಾಯ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ತದುಭಯಂ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಿರೋಧವಾರೇ, ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೇಪೀತಿ ಏವಂ ಪವತ್ತಿವಾರೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಯಥಾನುರೂಪತೋ ಯೋಜನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತಥಾ "ಯೋ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಪಜಹತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೇಪೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಇದಂ ಲಕ್ಖಣಂ - ಪವತ್ತಿ ವಾರೇ ತಾವೇತ್ಥ ನಿರೋಧಸಚ್ಚಂ ನ ಲಬ್ಭತೇವ, ಸೇಸೇಸು ಪನ ತೀಸು ಸಚ್ಚೇಸು ಸಮುದಯಮಗ್ಗಸಚ್ಚಾನಿ ಏಕನ್ತೇನ ಪವತ್ತಿಯಂ ಏವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧೀಸುಪಿ ಪವತ್ತೇಪೀತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಯಂ ಯಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ರಿದಂ ನಯಮುಖಂ - **ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನ**ನ್ತಿ ಅನ್ತಮಸೋ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಮ್ಪಿ। ತೇಪಿ ಹಿ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚೇನೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। **ತಣ್ಹಾವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಇದಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಸಮುದಯಸಚ್ಚೇಸು ಏಕಕೋಟ್ಠಾಸಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ ಪಞ್ಚವೋಕಾರವಸೇನೇವ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ಚತುವೋಕಾರೇ ಪನ ತಣ್ಹಾವಿಪ್ಪಯುತ್ತಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಏಕಮ್ಪಿ ಸಚ್ಚಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ತದುಭಯ**ನ್ತಿ ದುಕ್ಖಸಮುದಯಸಚ್ಚದ್ವಯಂ। ತಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಖಣೇ ತಣ್ಹಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ತಂ ಸನ್ಧಾಯೇತಂ ವುತ್ತಂ। ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಪನ ರೂಪಮೇವ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ನಾಮ, ಸೇಸಾ ಮಗ್ಗಸಹಜಾತಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಚ್ಚವಿನಿಮುತ್ತಾವ। ತೇನೇವ ಕಾರಣೇನ "ಅರೂಪೇ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಮಗ್ಗಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತೇಸಂ ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬೇಸಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ತಣ್ಹಾವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ। **ತೇಸಂ ತತ್ಥಾ**ತಿ ತೇಸಂ ತಸ್ಮಿಂ ಉಪಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ತಣ್ಹಾವಿಪ್ಪಯುತ್ತಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಚಾತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಖಣವಸೇನ ಓಕಾಸೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ। **ಅನಭಿಸಮೇತಾವೀನ**ನ್ತಿ ಅನಭಿಸಮಿತಸಚ್ಚಾನನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಯಮುಖೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೇ ಪನ ಞಾತತೀರಣಪಹಾನವಸೇನ ತಿಸ್ಸೋಪಿ ಪರಿಞ್ಞಾಯೋ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರಧಮ್ಮೇಸು ಪರಿಞ್ಞಾನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಇಧ ದ್ವೇ ಏವ ಸಚ್ಚಾನಿ ಗಹಿತಾನಿ। ತತ್ಥ "ದುಕ್ಖಸಚ್ಚಂ ಪರಿಜಾನಾತೀ"ತಿ ಞಾತತೀರಣಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ವುತ್ತಂ, "ಸಮುದಯಸಚ್ಚಂ ಪಜಹತೀ"ತಿ ಞಾತಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ , ಇತಿ ಇಮಾಸಂ ಪರಿಞ್ಞಾನಂ ವಸೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಸಚ್ಚಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಸಙ್ಖಾರಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಸಙ್ಖಾರಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಪನ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಮಹಾವಾರನ್ತರಾದಿಭೇದಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ - ಮಾತಿಕಾಯ ತಾವ ಯಥಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಖನ್ಧಾದಯೋ ಧಮ್ಮೇ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ "ರೂಪಂ ರೂಪಕ್ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪದಸೋಧನವಾರೋ ಆರದ್ಧೋ, ತಥಾ ಅನಾರಭಿತ್ವಾ "ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪಠಮಂ ತಯೋಪಿ ಸಙ್ಖಾರಾ ವಿಭಜಿತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ತತ್ಥ ಕಾಯಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರೋ **ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ,** ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾ। "ಕಾಯಿಕಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಕಾಯಪಟಿಬದ್ಧಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೮) ವಚನತೋ ಕಾರಣಭೂತಸ್ಸ ಕರಜಕಾಯಸ್ಸ ಫಲಭೂತೋ ಏಸ ಸಙ್ಖಾರೋತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ। ಅಪರೋ ನಯೋ - ಸಙ್ಖರೀಯತೀತಿ ಸಙ್ಖಾರೋ। ಕೇನ ಸಙ್ಖರೀಯತಿ? ಕಾಯೇನ। ಅಯಂ ಹಿ ವಾತೋ ವಿಯ ಭಸ್ತಾಯ ಕರಜಕಾಯೇನ ಸಙ್ಖರೀಯತಿ, ಏವಮ್ಪಿ ಕಾಯಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರೋತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ, ಕಾಯೇನ ಕತೋ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸವಾತೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಚೇತಸಾ ವಿತಕ್ಕೇತ್ವಾ ವಿಚಾರೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾ ವಾಚಂ ಭಿನ್ದತಿ, ತಸ್ಮಾ "ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೩) ವಚನತೋ ಪನ ಸಙ್ಖರೋತೀತಿ ಸಙ್ಖಾರೋ, ಕಿಂ ಸಙ್ಖರೋತಿ? ವಚಿಂ। ವಚಿಯಾ ಸಙ್ಖಾರೋತಿ **ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ,** ವಚೀಭೇದಸಮುಟ್ಠಾಪಕಸ್ಸ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರದ್ವಯಸ್ಸೇತಂ ನಾಮಂ। "ಸಞ್ಞಾ ಚ ವೇದನಾ ಚ

ಚೇತಸಿಕಾ ಏತೇ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಪಟಿಬದ್ಧಾ"ತಿ (ಮ॰ ನಿ॰ ೧.೪೬೩; ಸಂ॰ ನಿ॰ ೪.೩೪೮) ವಚನತೋಯೇವ ಪನ ತತಿಯಪದೇ ಸಙ್ಖರೀಯತೀತಿ ಸಙ್ಖಾರೋ, ಕೇನ ಸಙ್ಖರೀಯತಿ? ಚಿತ್ತೇನ, ಇತಿ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಸಙ್ಖಾರೋತಿ **ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ,** ಸಬ್ಬೇಸಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ಚೇತಸಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏತಂ ಅಧಿವಚನಂ। ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಪನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರಭಾವೇನ ವಿಸುಂ ಗಹಿತತ್ತಾ "ಠಪೇತ್ವಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇ"ತಿ ವುತ್ತಂ।

ಇದಾನಿ **"ಕಾಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ"**ತಿ ಪದಸೋಧನವಾರೋ ಆರದ್ಧೋ, ತಸ್ಸ ಅನುಲೋಮನಯೇ ತೀಣಿ, ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ತೀಣೀತಿ ಛ ಯಮಕಾನಿ। ಪದಸೋಧನಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೇ ಏಕೇಕಸಙ್ಖಾರಮೂಲಕಾನಿ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಕತ್ವಾ ಅನುಲೋಮನಯೇ ಛ, ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಛಾತಿ ದ್ವಾದಸ ಯಮಕಾನಿ। ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರವಾರೇ ಪನ ಯಥಾ ಸುದ್ಧಖನ್ಧವಾರಾದೀಸು "ರೂಪಂ ಖನ್ಧೋ, ಖನ್ಧಾ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಯಮಕಾನಿವುತ್ತಾನಿ, ಏವಂ "ಕಾಯೋ ಸಙ್ಖಾರೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ಕಾಯೋ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಮೂಲಕಾನಿ ದ್ವೇ, ವಚೀಸಙ್ಖಾರಮೂಲಕಂ ಏಕನ್ತಿ ಅನುಲೋಮೇ ತೀಣಿ, ಪಟಿಲೋಮೇ ತೀಣೀತಿ ಛ ಯಮಕಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಕಿಂ ಕಾರಣಾ? ಸುದ್ಧಿಕಏಕೇಕಪದವಸೇನ ಅತ್ಥಭೇದಾಭಾವತೋ, ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋತಿ ಪನ ದ್ವೀಹಿಪಿ ಪದೇಹಿ ಏಕೋವ ಅತ್ಥೋ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋವ, ತಸ್ಮಾ ಏಕೇಕಪದವಸೇನ ನ ವುತ್ತಂ, "ಕಾಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ"ತಿಆದಿ ಪನ ವತ್ತಬ್ಬಂ ಸಿಯಾ, ಸೋಪಿ ನಯೋ ಪದಸೋಧನವಾರೇ ವಿನಾಪಿ ಅತ್ಥೇನ ವಚನಂ ಯುಜ್ಜತೀತಿ ತತ್ಥೇವ ವುತ್ತೋ, ಇಧ ಪನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ವಚೀಸಙ್ಖಾರಾದೀಹಿ ಅಞ್ಞತ್ತಾ "ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ"ತಿಆದಿನಾಪಿ ಯಮಕಾನಿ ವುತ್ತಾನಿ। ಸುದ್ಧಸಙ್ಖಾರಮೂಲಚಕ್ಕವಾರೋ ಪನೇತ್ಥ ನ ಗಹಿತೋತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನೇ ವಿಸೇಸೋ।

ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಸು ಪನ "ಕಾಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋತಿ? ನೋ, ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಕಾಯೋತಿ? ನೋ"ತಿ ವಾ ಏವಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಟಿಸೇಧೋ। ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನಂ ಕಾಯಾದೀನಂ ಏವ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾದಿನಾಮತ್ತಾ। ನ ಹಿ ಕಾಯಾದಯೋ ವಿಯ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಾದೀನಂ ನಾಮಂ ಹೋತಿ, ಪಟಿಲೋಮೇ ಪನ ನ ಕಾಯೋ ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋತಿ ಯೋ ಕಾಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಸೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋಪಿ ನ ಹೋತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ ಅತ್ಥೋ, ತಸ್ಸಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನ ಕಾಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋತಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಕಾಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋಯೇವ ಪನೇಸೋ ಹೋತಿ, ಕಾಯಞ್ಚ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಂ ಸಙ್ಖತಾಸಙ್ಖತಾದಿಭೇದಂ ಸಬ್ಬಂ ನ ಚ ಕಾಯೋ, ನ ಚ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಸೇಸೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ, ಇತರೇಸು ಚ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮೇಸು "ಕಾಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋತಿ? ನೋ, ಸಙ್ಖಾರಾ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋತಿ? ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಸಙ್ಖಾರೋ ಚೇವ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಚ, ಅವಸೇಸಾ ಸಙ್ಖಾರಾ, ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ, ನ ಸಙ್ಖಾರಾ ನ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪವತ್ತಿವಾರೇ ಪನ "ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ವಿನಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹಿ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೇತರೋ, ಸವಿತಕ್ಕಸವಿಚಾರಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗೀನಂ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ರೂಪಾರೂಪಭವಿಕಾನಂ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರುಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೇತರೋ...ಪೇ॰... ಯಥಾವುತ್ತಕಾಮಾವಚರಾನಂ ಪನ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ...ಪೇ॰... ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ...ಪೇ॰... ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ...ಪೇ॰... ಯತ್ಥ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ? ಕಾಮಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ತತ್ಥ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೇತರೋ, ಪಠಮಜ್ಝಾನಾದೀಸು ಪನ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಕಾಮಾವಚರೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು। ಯತ್ಥ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ?

ಕಾಮಾವಚರಸತ್ತಾನಂ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನೇ ರೂಪಾರೂಪಭವೇ ಚ ತತ್ಥ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೇತರೋ, ಇತರಜ್ಝಾನಾದೀಸು ಪನ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ,

"ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ವಿನಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇಹಿ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋವ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೇತರೋ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ವಿನಾ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸೇಹಿ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಞ್ಚ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ…ಪೇ॰… ಸಬ್ಬಚಿತ್ತಾನಂ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಞ್ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯತ್ಥ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ…ಪೇ॰… ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಕ್ಖಣೇ ರೂಪಭವಾದೀಸು ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ…ಪೇ॰… ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ಸುದ್ಧಾವಾಸಾನಂ ದುತಿಯೇ ಚಿತ್ತೇ ವತ್ತಮಾನೇ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತತ್ಥ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಚ,

"ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾ ಕಾಮಾವಚರಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ರೂಪಾರೂಪಭವೇ ಪಚ್ಛಿಮಭವಿಕಾನಂ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ನ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ , ಅಞ್ಞೇಸಂ ಪನ ತದುಭಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ…ಪೇ॰… ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗೀನಂ ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಅನನ್ತರಾ ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತೇಸಂ ತದುಭಯಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಕಾಲಭೇದೇಸು ಯಥಾನುರೂಪತೋ ಉಪ್ಪಾದವಾರೇ ಯೋಜನಾನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। "ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ…ಪೇ॰… ಪಠಮಜ್ಝಾನಂ ಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ಕಾಮಾವಚರಾನಂ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತದುಭಯಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ। ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ನಿರೋಧವಾರೇ, "ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ? ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೇ ಚ,

"ಯೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ವಚೀಸಙ್ಖಾರಂ ಪರಿಜಾನಾತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೇ ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಾಳಿನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಪವತ್ತಿವಾರೇ ಪನೇತ್ಥ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಕಾಲೇ ಪುಗ್ಗಲವಾರಸ್ಸ ಅನುಲೋಮನಯೇ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಮೂಲಕಾನಿ ದ್ವೇ, ವಚೀಸಙ್ಖಾರಮೂಲಕಂ ಏಕನ್ತಿ ತೀಣೇವ ಯಮಕಾನಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ತಸ್ಸ ಪಟಿಲೋಮನಯೇಪಿ ಓಕಾಸವಾರಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಏವಮೇತ್ಥ ಸಬ್ಬವಾರೇಸು ತಿಣ್ಣಂ ತಿಣ್ಣಂ ಯಮಕಾನಂ ವಸೇನ ಯಮಕಗಣನಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಇದಂ ಲಕ್ಖಣಂ - ಇಮಸ್ಮಿಂ ಹಿ ಸಙ್ಖಾರಯಮಕೇ "ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ, ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಯಮ॰ ೨.ಸಙ್ಖಾರಯಮಕ.೧೯) ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾದಿಕಾಲಭೇದೋ ಪವತ್ತಿವಸೇನಾಪಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ, ನ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನೇವ। "ದುತಿಯಜ್ಝಾನೇ ತತಿಯಜ್ಝಾನೇ ತತ್ಥ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿವಚನತೋ (ಯಮ॰ ೨.ಸಙ್ಖಾರಯಮಕ.೨೧) ಚ ಝಾನಮ್ಪಿ ಓಕಾಸವಸೇನ ಗಹಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಮೇತ್ಥ ಯಂ ಯಂ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತತ್ರಿದಂ ನಯಮುಖಂ - "ವಿನಾ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರೇಹೀ"ತಿ ದುತಿಯತತಿಯಜ್ಝಾನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ನ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನವಸೇನ ತತ್ಥ ಅಸ್ಸಾಸಪಸ್ಸಾಸಾನಂ ಅಭಾವತೋ। "ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ"ತಿ ಇದಂ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ

ಏಕನ್ತಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನತ್ತಾ ವುತ್ತಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಮೇವ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ರೂಪಂ, ಅರೂಪಂ ವಾ ಸಮುಟ್ಠಾಪೇತಿ, ನ ಭಿಜ್ಜಮಾನಂ, ಠಿತಂ ವಾ। "ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗೀನ"ನ್ತಿ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮೇನ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕಚಿತ್ತೇನ ಸಮಙ್ಗೀನಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ। "ಅವಿತಕ್ಕಅವಿಚಾರಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಏತ್ಥ ರೂಪಾವಚರಾನಂ ದುತಿಯಜ್ಝಾನಿಕಾದಿಚುತಿಚಿತ್ತವಸೇನ, ಅರೂಪಾವಚರಾನಞ್ಚ ಚತುತ್ಥಜ್ಝಾನಿಕಚುತಿಚಿತ್ತವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

"ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ನಿಯಮತೋ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರಸ್ಸ ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝನತೋ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಪಟಿವಚನಂ ದಿನ್ನಂ ನ ಏಕಚಿತ್ತಕ್ಖಣಿಕತ್ತಾ। ಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾರೋ ಹಿ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೇನ ವಿನಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚ ನಿರುಜ್ಝತಿ ಚ। ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಪನ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನತ್ತಾ ಯೇನ ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಸತ್ತರಸಮೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ಏಸಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಸ್ಸ ಧಮ್ಮತಾ। ಯಂ ಪನ ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣಸ್ಸ ಸೀಹಳಟ್ಠಕಥಾಯ "ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಂ ಸತ್ತರಸಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಇಮಾಯ ಪಾಳಿಯಾ ವಿರುಜ್ಝತಿ। "ಯಸ್ಸ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ವಚೀಸಙ್ಖಾರೋ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಯಸಙ್ಖಾರೋ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಚ ತಸ್ಮಿಂ ಖಣೇ ವಿತಕ್ಕವಿಚಾರಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನೋ"ತಿ ಪಟಿಸೇಧೋ ಕತೋ। ಇಮಿನಾ ನಯಮುಖೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಸಙ್ಖಾರಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಅನುಸಯಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಅನುಸಯಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಪನ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ತಾವ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನುಸಯಯಮಕೇಪಿ ಖನ್ಧಯಮಕಮಾತಿಕಾದೀಸು ವಿಯ ದೇಸನಂ ಅಕತ್ವಾ ಅಞ್ಞೇನ ನಯೇನ ಪಾಳಿದೇಸನಾ ಕತಾ। ಕಥಂ? ಪಠಮಂ ತಾವ ಪರಿಚ್ಛೇದವಾರೋ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನುದ್ದೇಸವಾರೋತಿ ದ್ವೇ ವಾರಾ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ದೇಸಿತಾ, ತತೋ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನವಾರೋತಿ ಏಕೋ ಖುದ್ದಕವಾರೋ। ತತೋ ಅನುಸಯವಾರೋ ಸಾನುಸಯವಾರೋ ಪಜಹನವಾರೋ ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೋ ಪಹೀನವಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಾರೋ ಧಾತುವಾರೋತಿ ಅನುಸಯೇ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಯಮಕವಸೇನ ಪಪಞ್ಚತೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಾ ಸತ್ತ ಮಹಾವಾರಾತಿ ಅಟ್ಠಕನಿದ್ದೇಸವಸೇನ ದೇಸಿತಾ, ಏವಂ ದಸಹಿ ವಾರೇಹಿ ಅನುಸಯಯಮಕದೇಸನಾ ಕತಾ। ತೇಸು ಯೇ ಇಮೇ ಹಿ ಪರಿಚ್ಛೇದವಾರೋತಿಆದಿನಾ ದ್ವೇ ವಾರಾ ಉದ್ದೇಸವಸೇನ ವುತ್ತಾ, ತೇ ಇಧ ಅನುಸಯಯಮಕಮಾತಿಕಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ ಹಿ **ಸತ್ತ ಅನುಸಯಾ**ತಿ ಅಯಂ ಗಣನಾಯ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ದಿತ್ವಾ ಅನುಸಯಾನಂ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಪರಿಚ್ಛೇದವಾರೋ ನಾಮ। **ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ...ಪೇ॰... ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ**ತಿ ಅಯಂ ಪರಿಚ್ಛೇದವಸೇನ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನಾನಂ ನಾಮಮತ್ತಂ ಉದ್ದಿಸಿತ್ವಾ "ಇಮೇ ನಾಮ ತೇ"ತಿ ದೇಸಿತತ್ತಾ ಪರಿಚ್ಛಿನ್ನುದ್ದೇಸವಾರೋ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥತೋ ತಾವ **ಅನುಸಯಾ**ತಿ ಕೇನಟ್ಠೇನ ಅನುಸಯಾ? ಅನುಸಯನಟ್ಠೇನ। ಕೋ ಏಸ ಅನುಸಯನಟ್ಠೋ ನಾಮಾತಿ? ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೋ। ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಾದಯೋ ಹಿ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ತಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಸನ್ತಾನೇ ಅನುಸೇನ್ತಿ ನಾಮ, ತಸ್ಮಾ "ಅನುಸಯಾ"ತಿ ವುಚ್ಚನ್ತಿ, **ಅನುಸೇನ್ತೀ**ತಿ ಚ ತಂ ತಂ ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಥಾಪಿ ಸಿಯಾ - ಅನುಸಯನಟ್ಠೋ ನಾಮ ಅಪ್ಪಹೀನಾಕಾರೋ, ಅಪ್ಪಹೀನಾಕಾರೋ ಚ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಮಾ ಅನುಸಯಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ। ತತ್ರಿದಂ ಪಟಿವಚನಂ - ಅಪ್ಪಹೀನಾಕಾರೋ ಅನುಸಯೋ, ಅನುಸಯೋತಿ ಪನ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಥಾಮಗತಕಿಲೇಸೋ ವುಚ್ಚತಿ, ಸೋ ಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಸಾರಮ್ಮಣೋ ಸಪ್ಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ ಸಹೇತುಕೋ ಏಕನ್ತಾಕುಸಲೋವ ಹೋತಿ **ಕಥಾವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ** (ಕಥಾ॰ ೫೫೪ ಆದಯೋ) ಅನುಸಯಾನಂ ಚಿತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಭಾವಸ್ಸ ಪಟಿಸೇಧಿತತ್ತಾ , ಸೋ ಚ ಅತೀತೋಪಿ ಹೋತಿ, ಅನಾಗತೋಪಿ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋಪಿ, ತಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ವತ್ತುಂ ಯುತ್ತಂ। ತಥಾ ಹಿ **ಧಮ್ಮಸಙ್ಗಹೇ** ಮೋಹಸ್ಸ ಪದಭಾಜನೇ ೩೯೭ "ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಅವಿಜ್ಜಾಪರಿಯುಟ್ಠಾನಂ...ಪೇ॰... ಅಯಂ ತಸ್ಮಿಂ ಸಮಯೇ ಮೋಹೋ ಹೋತೀ"ತಿ (ಧ॰ ಸ॰ ೩೯೦)। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಯಮಕೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಾರೇ "ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ

ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ, ತಸ್ಮಾ "ಅನುಸೇನ್ತೀತಿ ತಂ ತಂ ಅನುರೂಪಂ ಕಾರಣಂ ಲಭಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ"ತಿ ಯಂ ವುತ್ತಂ, ತಂ ಸುವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ**ತಿ ಕಾಮರಾಗೋ ಚ ಸೋ ಅಪ್ಪಹೀನಟ್ಠೇನ ಅನುಸಯೋ ಚಾತಿ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ। ಸೇಸಪದೇಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥೋ। ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ನಿದ್ದೇಸನಯಮುಖದಸ್ಸನವಸೇನೇವ ಹೋತಿ, ನಿದ್ದೇಸೋ ಚೇತ್ಥ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೋ।

ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನವಾರಾದಯೋ ಅಟ್ಠ ವಾರಾ ಚ, ತತ್ರಾಯಂ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಾನುಪುಬ್ಬಿಕಾಮುಖಮತ್ತಪ್ಪಕಾಸನಾ। ತೇಸಂ ಹಿ ಪಠಮೋ ಅನುಸಯಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನವಾರೋ ನಾಮ। ತತ್ಥ ವಾರಭೇದೋ ಯಮಕಯೋಜನವಾರೇ ನತ್ಥಿ, ಇತರೇಸು ಪನ ಸತ್ತಸು ಮಹಾವಾರೇಸು ಅತ್ಥಿ। ತೇಸು ಹಿ ಪಠಮೋ ಅನುಸಯವಾರೋ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮನಯವಸೇನ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಅನುಲೋಮನಯೇ "ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ...ಪೇ॰... ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸತದುಭಯನಾಮವಸೇನ ತಯೋ ಅನ್ತರವಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಏಕಮೂಲಕದ್ವಿಮೂಲಕತಿಮೂಲಕಚತುಮೂಲಕಪಞ್ಚಮೂಲಕಛಮೂಲಕಾನಂ ವಸೇನ ಯಮಕಭೇದಾ ಹೋನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚ ಅನುಲೋಮನಯೇ, ಏವಂ ಪಟಿಲೋಮನಯೇಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ ಅನುಸಯವಾರೇ, ಏವಂ ಸಾನುಸಯವಾರಪಜಹನವಾರಪರಿಞ್ಞಾವಾರಪಹೀನವಾರಉಪ್ಪಜ್ಜನವಾರೇಸು ಪಞ್ಚಸುಪಿ। ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಪುರಿಮೇಸು ತೀಸು ವಾರೇಸು ವಿಸೇಸೋ। ಓಕಾಸವಾರೇ "ಯತ್ಥ ತತ್ಥಾ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಯತೋ ತತೋ"ತಿ ನಿಸ್ಸಕ್ಕವಚನೇನ ದೇಸನಾ ಕತಾ। ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ । ಯೋ ಪನಾಯಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಛಿಮೋ ಧಾತುವಾರೋ ನಾಮ, ಸೋ ಪುಚ್ಛಾವಾರೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಾರೋತಿ ದ್ವಿಧಾ ಠಿತೋ। ತತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾವಾರೋ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮವಸೇನ ದುವಿಧೋ। ತಸ್ಸಾವಸಾನೇ ಪುಚ್ಛಾನುಕ್ಕಮೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕತನ್ತಿ। ಏವಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ತತ್ರಿದಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ವಾರಾನಂ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಮುಖಮತ್ತದಸ್ಸನಂ। "ಕತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ಏತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ। ಕತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ? ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ...ಪೇ॰... ಮಾನಾನುಸಯೋ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ರೂಪಧಾತುಯಾ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಚ ಅನುಸೇತಿ। ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ಚ ಸಬ್ಬಸಕ್ಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು, ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ರೂಪಾರೂಪಧಾತೂಸು, ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಸಬ್ಬಸಕ್ಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ಅಯಂ ತಾವ ಪಠಮವಾರೇ ಪಾಳಿನಯೋ।

ತತ್ಥ **ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸೂ**ತಿ ಕಾಮಾವಚರಭೂಮಿಯಂ ಸುಖಾಯ ಚೇವ ಉಪೇಕ್ಖಾಯ ಚಾತಿ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು, ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಪನ ಸಹಜಾತವಸೇನ, ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚಾತಿ ದ್ವೀಹಾಕಾರೇಹಿ ಅನುಸೇತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತತ್ಥ ಅಕುಸಲಾಹಿ ಸುಖಉಪೇಕ್ಖಾಹಿ ಸಹಜಾತೋಪಿ ಹುತ್ವಾ ತಾ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾಪಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅವಸೇಸಾ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲವಿಪಾಕಕಿರಿಯವೇದನಾ ಆರಮ್ಮಣಮೇವ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಇಮಾಸು ವೇದನಾಸು ಅನುಸಯಮಾನೋ ಚೇಸ ತಾಹಿ ವೇದನಾಹಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಸಞ್ಞಾಸಙ್ಖಾರವಿಞ್ಞಾಣೇಸುಪಿ ಅನುಸೇತಿಯೇವ। ಇಮಾಸಂ ಪನ ವೇದನಾನಂ ಅಸ್ಸಾದಟ್ಠೇನ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಸೇಸಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಹಿ ಪಧಾನತ್ತಾ, ಓಳಾರಿಕತ್ತೇನ ವೇನೇಯ್ಯಾನಂ ಸುಬೋಧತ್ತಾ ಚ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸುಯೇವ ಅನುಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ, ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ। ನ ಕೇವಲಞ್ಚೇಸ ಅನುಸಯಮಾನೋ ಇಮಾಸು ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸುಯೇವ, ವೇದನಾಸಮ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಅನುಸೇತಿ, ಇಟ್ಠೇಸು ಪನ ರೂಪಾದೀಸುಪಿ ಅನುಸೇತಿ ಏವ। ವುತ್ತಮ್ಪಿ ಚೇತಂ **ವಿಭಙ್ಗಪ್ಪಕರಣೇ** "ಯಂ ಲೋಕೇ ಪಿಯರೂಪಂ ಸಾತರೂಪಂ, ಏತ್ಥ ಸತ್ತಾನಂ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ (ವಿಭಂ॰ ೮೧೬), ಏತ್ಥಾನುಸಯಯಮಕೇಪಿ ವುತ್ತಂ "ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ರೂಪಧಾತುಯಾ ಏತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತೀ"ತಿಆದಿ। ಏತೇನ ವುತ್ತಾವಸೇಸರೂಪಾದೀಸು ಛಸುಪಿ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಅನುಸೇತೀತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ಇಧ ಪನ ತಂ ಸಬ್ಬಂ ಅವತ್ವಾ ಕಿಞ್ಚಿದೇವ ಪಧಾನತ್ತಾದಿನಾ ಕಾರಣೇನ ವುತ್ತನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ।

ದುಕ್ಖಾಯಾತಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿಘಚಿತ್ತಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ದ್ವೇ ದೋಮನಸ್ಸವೇದನಾ, ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ದುಕ್ಖವೇದನಾ ಚಾತಿ ತಿಸ್ಸೋ ವೇದನಾ, ತಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ, ಅನಿಟ್ಠಾ ಚ ರೂಪಾದಯೋ ಧಮ್ಮಾ ಪಟಿಘಾನುಸಯಸಹಜಾತವಸೇನ, ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ಚ ಯಥಾರಹಂ ಅನುಸಯನಟ್ಠಾನಂ। ಕಿಂ ಪನ ಇತರಾ ದ್ವೇ ವೇದನಾ ಇಟ್ಠಾರಮ್ಮಣಂ ವಾ ಪಟಿಘಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಂ ನ ಹೋನ್ತೀತಿ? ನೋ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಪರಿಹೀನಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಹಿ ನಟ್ಠಂ ಇಟ್ಠಂ ಸಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಂ ಝಾನಮಾರಬ್ಭ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಮತ್ತಮೇವ, ನಾನುಸಯನಟ್ಠಾನಂ ಇಟ್ಠತ್ತಾ। ಅನಿಟ್ಠಮೇವ ಹಿ ಇಟ್ಠತೋ ಪಟಿಹನನನಿಮಿತ್ತಂ, ಯಂ ಪನ ತತ್ಥುಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಮತ್ತಮೇವ ಹೋತಿ, ನ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋತಿ। ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಹಿ ಅನಿಟ್ಠಾರಮ್ಮಣೇ ಪಟಿಹನನವಸೇನ ಉಪ್ಪನ್ನೋ ಥಾಮಗತೋ ಕಿಲೇಸೋ, ಇತರೋ ದೋಮನಸ್ಸೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋಪಿ ಅತ್ತನೋ ಪಟಿಹನನಕಿಚ್ಚಸ್ಸ ಅಕರಣತೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ನ ಹೋತಿ, ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕತ್ತಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಾಣಾತಿಪಾತಚೇತನಾಯ ಸದ್ಧಿಂ ಉಪ್ಪನ್ನೋಪಿ ಬ್ಯಾಪಾದೋ ಮನೋಕಮ್ಮಂ ನಾಮ ನ ಹೋತಿ, ಅಬ್ಬೋಹಾರಿಕತ್ತಂ ಗಚ್ಛತಿ, ಏವನ್ತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। ತೇನೇವ ನೇಕ್ಖಮ್ಮಸ್ಸಿತಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಸೇವಿತಬ್ಬಂ ವುತ್ತಂ। ಮಾನಾನುಸಯಸ್ಸ ಪನ ದುಕ್ಖದೋಮನಸ್ಸವಜ್ಜಿತಾ ಸಬ್ಬೇ ಲೋಕಿಯಾ ಧಮ್ಮಾ ಅನುಸಯನಟ್ಠಾನಂ। "ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಅಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಏತ್ಥ…ಪೇ॰… ಮಾನಾನುಸಯೋ ಚ ನಾನುಸೇತೀ"ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ದಿಟ್ಠಾನುಸಯವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಾನಂ ಪನ ಲೋಕುತ್ತರವಜ್ಜಿತಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಅನುಸಯನಟ್ಠಾನಂ। ತೇನ ವುತ್ತಂ "ಸಬ್ಬಸಕ್ಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ಧಮ್ಮೇಸೂ"ತಿ। ತತ್ಥ ಸಂಸಾರವಟ್ಟನಿಸ್ಸಿತಟ್ಠೇನ ಸಕ್ಕಾಯಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸೂತಿ ಅತ್ಥೋ। ಏವಂ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋಪಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ಸಹಜಾತಾರಮ್ಮಣಭೇದೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಪನ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇಸು ಚತೂಸು ಚಿತ್ತೇಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ ಸಹಜಾತವಸೇನ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ಅನುಸೇತೀತಿ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಭವೇಯ್ಯ, ಸೋ ಪನ ಯಸ್ಮಾ ರೂಪಾರೂಪಾವಚರಮೇವಾರಮ್ಮಣಂ ಲಭತಿ, ನ ಕಾಮಾವಚರಾರಮ್ಮಣಮೇವ, ಅನುಸಯಾನಂ ಪನ ತಂ ನ ಅನುಸಯನಟ್ಠಾನಂ, ತಸ್ಮಾ ಆರಮ್ಮಣವಸೇನ ನಿಯಮಂ ಅಕತ್ವಾ "ರೂಪಧಾತುಯಾ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಏತ್ಥ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ತಂ ರಾಗವಸೇನ ಸೋ ಚ ಸಬ್ಬೋಪಿ ರಾಗೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನವಾರೇ ನಯೋ।

ಇತರೇಸು ಪನ ಸತ್ತಸು ಮಹಾವಾರೇಸು ತಾವ "ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಅನಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತಿ, ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತಿ। ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ನೋ ಚ…ಪೇ॰… ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತಿ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯಪಿ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯಸದಿಸಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ…ಪೇ॰… ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತಿ, ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತಿ। ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೇಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಪಟಿಘಾನುಸಯಾದಿಮೂಲಿಕಾಸು ಪುಚ್ಛಾಸು ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಏಕಮೂಲಕೇ ನಯೋ।

ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ದ್ವಿನ್ನಂ ದ್ವಿಮೂಲಿಕಾ…ಪೇ॰… ಪಞ್ಚಮೂಲಿಕಾನಂ ಪನ ಏಕಮೂಲೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ। ತತ್ರಾಯಂ

ಪಚ್ಛಿಮಾನುಸಯೇ ಯೋಜನಾ - “ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಚ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಚ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ಚ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ಚ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ…ಪೇ॰… ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಅನಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಚ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಚ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಚ ಅನುಸೇತಿ, ನ ಇತರೇ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಚ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಮಾನಭವರಾಗಾನುಸಯಾ ಚ ಅನುಸೇನ್ತಿ, ನ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಾ, ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ ಪನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಅನುಸೇನ್ತೀ”ತಿ ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ ನಯೋ।

ಓಕಾಸವಾರೇ ಪನ “ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ನೋ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ? ನೋ। ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ರೂಪಧಾತುಯಾ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಏತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ , ನ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ, ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ? ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ರೂಪಧಾತುಯಾ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಏತ್ಥ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ನ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ, ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ನೋ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನೋ। ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ? ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಏತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ನ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ, ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತಿ।

ಯತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ನೋ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನೋ। ಯತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಏತ್ಥ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ನ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ, ದುಕ್ಖಾಯ ಪನ ವೇದನಾಯ ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ನೋ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನೋ। ಯತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ…ಪೇ॰… ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತಿ, ಅಞ್ಞತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಚ।

ಯತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ? ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋವ, ನೇತರೋ , ತದಞ್ಞೇಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ಮಾನಾನುಸಯೋ, ನೇತರೋ, ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಪನ ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತೀತಿ? ದುಕ್ಖವೇದನಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತದಞ್ಞಾಸು ಸಬ್ಬತ್ಥ ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ, ತತ್ಥ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ, ತತ್ಥ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ತೀಸು ವೇದನಾಸು ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋವ, ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಏಸ ನಯೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಮೂಲಕೇಸುಪಿ। ಯತ್ಥ ಭವರಾಗಾನುಸಯೋ, ತತ್ಥ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಅನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ

ಕಾಮಧಾತುಯಾ ತೀಸು ವೇದನಾಸು ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯೋವ, ರೂಪಾರೂಪಭವೇಸು ಪನ ತದುಭಯಂ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಏಕಮೂಲನಯೋ।

"ಯಸ್ಸ...ಪೇ॰... ನಾನುಸೇತಿ। ಯಸ್ಸ...ಪೇ॰... ನಾನುಸೇತಿ ಮಾನಾನುಸಯೋ, ಅರಹತೋ ಪನ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನಾನುಸೇತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ನಾನುಸೇತೀತಿ? ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋವ ನಾನುಸೇತಿ, ನೇತರೋ, ಅನಾಗಾಮಿಅರಹನ್ತಾನಂ ತದುಭಯಮ್ಪಿ ನಾನುಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ,

"ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತೀತಿ? ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋವ ನಾನುಸೇತಿ, ನೇತರೋ, ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ನಾನುಸೇತೀತಿ ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ಪಟಿಘಾನುಸಯೋವ, ರೂಪಾರೂಪಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ಪನ ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತೀತಿ? ರೂಪಾರೂಪಧಾತೂಸು ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋವ, ದುಕ್ಖಾಯ ಪನ ವೇದನಾಯ, ಅಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ಚ ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತಿ, ತತ್ಥ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯೋ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತೀತಿ? ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ರೂಪಾರೂಪಧಾತೂಸು ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋವ, ಅಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಪನ ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಓಕಾಸವಾರೇ ಚ,

"ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತೀತಿ? ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋವ, ರೂಪಾರೂಪಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತಿ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಯತ್ಥ...ಪೇ॰... ನಾನುಸೇತೀತಿ? ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ಪಟಿಘಾನುಸಯೋವ, ರೂಪಾರೂಪಪರಿಯಾಪನ್ನೇಸು ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತಿ, ದ್ವಿನ್ನಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತಿ। ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ತತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ನಾನುಸೇತೀತಿ? ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋವ, ನೇತರೋ, ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ, ಅಪರಿಯಾಪನ್ನೇ ಚ ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತಿ, ಅನಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋವ, ಅರಹತೋ ಪನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ತದುಭಯಂ ನಾನುಸೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸವಾರೇ ಚ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಪಾಳಿನಯೋ।

ತತ್ಥ "ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತಿ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅನುಸೇತೀ"ತಿ ಏತ್ಥ ಯದೇತಂ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಪಟಿವಚನಂ ದಿನ್ನಂ, ತಂ ದುದ್ದಿನ್ನಂ ವಿಯ ಖಾಯತಿ। ಕಸ್ಮಾ? ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾನಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ। ಯಥಾ ಹಿ "ಯಸ್ಸ ಮನಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದೀಸು ಮನಾಯತನಧಮ್ಮಾಯತನಾದೀನಿ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ನ ತಥಾ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾ, ವಿಸುಞ್ಞೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜನತೋ, ತಸ್ಮಾ ಏತ್ಥ "ನೋ"ತಿ ಪಟಿಸೇಧೋ ಕತ್ತಬ್ಬೋ ಸಿಯಾ, ತಂ ಪನ ಅಕತ್ವಾ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಪಟಿವಚನಸ್ಸ ದಿನ್ನತ್ತಾ ಹೇಟ್ಠಾ ಯಮಕೇಸು ವಿಯ ಏತ್ಥ ಖಣಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ವತ್ತಮಾನವೋಹಾರಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಞ್ಞಥಾ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಕಥಂ ಗಹೇತಬ್ಬೋ? ಅಪ್ಪಹೀನವಸೇನ। ಅಪ್ಪಹೀನತಂ ಹಿ ಸನ್ಧಾಯ ಅಯಂ ಅನುಸೇತೀತಿ ವತ್ತಮಾನವೋಹಾರೋ ವುತ್ತೋ, ನ ಖಣಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನತಂ, ತಸ್ಮಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಪುಚ್ಛಾಯ ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ನ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದಿತೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ನ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಧಮ್ಮತಂ ಆಪಾದಿತೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ಯಸ್ಮಾ ಚ ತೇಸು ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘೇಸು ಯಸ್ಸೇಕೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ತಸ್ಸ ಇತರೋಪಿ ಅಪ್ಪಹೀನೋವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು

ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿವಾರಾದಿವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಸು ಏಸೇವ ನಯೋ। **ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನ**ನ್ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮೀನಂ। ದ್ವಿನ್ನನ್ತಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮೀನಂ। ಏವಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಂ ದೀಪಿತಂ। ಓಕಾಸವಾರಸ್ಸ ಪಠಮದುತಿಯಪುಚ್ಛಾಸು ಯಸ್ಮಾ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾ ಏಕಚಿತ್ತೇ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನೋ"ತಿ ಪಟಿಸೇಧೋ ಕತೋ। ದುಕಮೂಲಾದೀಸು ಚ ಯಸ್ಮಾ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾದಯೋ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಠಾನಸಙ್ಖಾತೇ ಚಿತ್ತೇ, ಆರಮ್ಮಣೇ ವಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ತತ್ಥ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಕತೋ, ಅಯಂ ಪುಚ್ಛಾ ಅಪುಚ್ಛಾ ಏವಾತಿ ಅಧಿಪ್ಪಾಯೋ। ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸವಾರೇ **ಚತುನ್ನ**ನ್ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮೀನಂ। ಪಟಿಲೋಮೇ **ದ್ವಿನ್ನ**ನ್ತಿ ಅನಾಗಾಮಿಅರಹನ್ತೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ ಅನುಸಯವಾರೇ ನಯೋ।

ಸಾನುಸಯವಾರೇ ಪನ "ಯೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋ, ಸೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ...ಪೇ॰... ಮಾನಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯೋ ವಾ ಪನ ಮಾನಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋ, ಸೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋತಿ? ಅನಾಗಾಮೀ ಮಾನಾನುಸಯೇನೇವ, ನ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ, ತಯೋ ಪನ ಪುಗ್ಗಲಾ ತದುಭಯೇನಾಪಿ ಅನುಸಯೇನಾ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸೇಸೇಸು ದುಕಮೂಲಾದೀಸು ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ, ಅಯಂ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ ನಯೋ।

"ಯತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋ, ತತೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋತಿ? ನೋ...ಪೇ॰... ಮಾನಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತೋ ವಾ ಪನ ಮಾನಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋ, ತತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋತಿ? ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಮಾನಾನುಸಯೇನೇವ, ನೇತರೇನ, ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ತದುಭಯೇನಾಪೀ"ತಿಆದಿನಾ ಓಕಾಸವಾರೇ ಚ,

"ಯೋ ಯತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋ, ಸೋ ತತೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋತಿ? ನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸವಾರೇ ಚಾತಿ ಏವಂ ಅನುಲೋಮನಯೇ ಚ, "ಯೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ ನಿರನುಸಯೋ, ಸೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯೇನ ನಿರನುಸಯೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಲೋಮನಯೇಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನುಸಯವಾರೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರತೋ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಯತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋ**ತಿ ಯತೋ ಕಾರಣತೋ ಉಪ್ಪನ್ನೇನ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೇನ ಸಾನುಸಯೋ, ಕಿಂ ಸೋ ತತೋ ಕಾರಣತೋ ಉಪ್ಪನ್ನಪಟಿಘಾನುಸಯೇನಪಿ ಸಾನುಸಯೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ। ಯಸ್ಮಾ ಪನೇತೇ ದ್ವೇ ಏಕಸ್ಮಾ ಠಾನಾ ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ನೋ"ತಿ ಪಟಿಸೇಧೋ ಕತೋ ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವಾತಿ ಅಯಂ ಸಾನುಸಯವಾರೇ ನಯೋ।

ಪಜಹನವಾರೇ ಪನ "ಯೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ಸೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ...ಪೇ॰... ಮಾನಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ತದೇಕಟ್ಠಂ ಪಜಹತಿ। ಯೋ ವಾ ಪನ ಮಾನಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ಸೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ನೋ...ಪೇ॰... ಸೋ ದಿಟ್ಠಾನುಸಯಂ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ನೋ। ಯೋ ವಾ ಪನ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ಸೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ ? ತದೇಕಟ್ಠಂ ಪಜಹತಿ। ಯೋ...ಪೇ॰... ಭವರಾಗಾನುಸಯಂ ಅವಿಜ್ಜಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ತದೇಕಟ್ಠಂ ಪಜಹತಿ...ಪೇ॰... ಯೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಞ್ಚ ಪಟಿಘಾನುಸಯಞ್ಚ ಮಾನಾನುಸಯಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಪಜಹತೀತಿ? ನತ್ಥೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ,

"ಯತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ತತೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ನೋ...ಪೇ॰... ಯತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ತತೋ ಮಾನಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತೋ ವಾ ಪನ ಮಾನಾನುಸಯಂ

ಪಜಹತಿ, ತತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ತತೋ ಮಾನಾನುಸಯಮೇವ, ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಪನ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ತತೋ ಮಾನಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಓಕಾಸವಾರೇ ಚ,

"ಯೋ ಯತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ಸೋ ತತೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ನೋ...ಪೇ॰... ಮಾನಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ತದೇಕಟ್ಠಂ ಪಜಹತಿ...ಪೇ॰... ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ನೋ। ಯೋ ವಾ ಪನ ಯತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ಸೋ ತತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ? ಅಟ್ಠಮಕೋ ದುಕ್ಖಾಯ ವೇದನಾಯ ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಸೋ ತತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ನೋ ಚ ಸೋ ತತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ಸ್ವೇವ ಪುಗ್ಗಲೋ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ಸೋ ತತೋ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಂ ಪಜಹತಿ, ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ತದೇಕಟ್ಠಂ ಪಜಹತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸವಾರೇ ಚಾತಿ ಏವಂ ಅನುಲೋಮನಯೇ ಚ, "ಯೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ನ ಪಜಹತಿ, ಸೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯಂ ನ ಪಜಹತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ...ಪೇ॰... ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಂ ನ ಪಜಹತೀತಿ ? ಅಟ್ಠಮಕೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ನ ಪಜಹತಿ, ನೇತರಂ, ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಂ, ಅಟ್ಠಮಕಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಪುಗ್ಗಲಾ ತದುಭಯಂ ನ ಪಜಹನ್ತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಪಜಹತೀತಿ** ತೇನ ತೇನ ಮಗ್ಗೇನ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾವಸೇನ ಪಜಹತಿ। **ತದೇಕಟ್ಠನ್ತಿ** ಪಹಾನೇಕಟ್ಠತಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಪಠಮಮಗ್ಗಾದಿನಾ ಹಿ ನ ಕೇವಲಂ ದಿಟ್ಠಾದಿಕಾ ಏವ ಧಮ್ಮಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ, ಅಥ ಖೋ ಅಪಾಯಗಮನಿಯಾ ತೇನ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಮಾನಾದಯೋಪಿ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಏವ। ಪಠಮಮಗ್ಗವಜ್ಝಾ ಹಿ ಕಾಮರಾಗಾ, ಅಪಾಯಗಮನಿಯಾ ಚ ಮಾನಾವಿಜ್ಜಾದಯೋಪಿ, ತತಿಯಮಗ್ಗವಜ್ಝಾತಿ ಪಹಾನೇಕಟ್ಠಾ ಹುತ್ವಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಏವಾತಿ "ನೋ"ತಿ ಅರಹತ್ತಮಗ್ಗಟ್ಠಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಸೋ ಹಿ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂಯೇವ ಪಹೀನತ್ತಾ ನ ಪಜಹತೀತಿ। **ಯತೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ** ಯತೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜನಕಂ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪಜಹತೀತಿ ಅತ್ಥೋ, **ಅಟ್ಠಮಕೋತಿ** ಸೋತಾಪತ್ತಿಮಗ್ಗಟ್ಠೋ। ಸೋ ಹಿ ದಕ್ಖಿಣೇಯ್ಯಕ್ಕಮೇನ ಅರಹತ್ತಫಲಟ್ಠತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಗಣಿಯಮಾನೋ ಅಟ್ಠಮಕೋ ನಾಮ। ಪಟಿಲೋಮನಯೇ **ಅನಾಗಾಮಿಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಞ್ಚ ಅಟ್ಠಮಕಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾತಿ** ಪುಥುಜ್ಜನಸೇಸಸೇಖಾಸೇಖಾ। ತೇಸು ಹಿ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ಪಹಾನಪರಿಞ್ಞಾಯ ಅಭಾವೇನ ನ ಪಜಹನ್ತಿ, ಸೇಸಾ ತೇಸಂ ಪಹೀನತ್ತಾತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಪಜಹನವಾರೇ ನಯೋ।

ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೋ ಪನ "ಯೋ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಂ ಪರಿಜಾನಾತಿ, ಸೋ ಪಟಿಘಾನುಸಯಂ ಪರಿಜಾನಾತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಪಜಹನವಾರಸದಿಸೋವ। ಅಯಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಜಹನವಾರೋ ವಿಯ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾನಞ್ಞೇವ ವಸೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತೋ। ತತ್ಥ **ಪರಿಜಾನಾತೀತಿ** ತೀಹಿ ಪರಿಞ್ಞಾಹಿ ಪರಿಜಾನಾತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಅಯಂ ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೇ ನಯೋ।

ಪಹೀನವಾರೇ ಪನ "ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಪಹೀನೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಪಹೀನೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ...ಪೇ॰... ಮಾನಾನುಸಯೋ ಪಹೀನೋತಿ? ಅನಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋವ, ಅರಹತೋ ಪನ ಮಾನಾನುಸಯೋಪಿ ಪಹೀನೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ, "ಯತ್ಥ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಪಹೀನೋ, ತತ್ಥ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಪಹೀನೋತಿ? ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ ಪಹೀನೋತಿ ವಾ ಅಪ್ಪಹೀನೋತಿ ವಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ...ಪೇ॰... ತತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಪಹೀನೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಪಹೀನೋತಿ? ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಏತ್ಥ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಪಹೀನೋ, ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಕಾಮಧಾತುಯಾ ದ್ವೀಸು ವೇದನಾಸು ಏತ್ಥ ತದುಭಯಂ ಪಹೀನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಓಕಾಸವಾರೇ, ಪುಗ್ಗಲೋಕಾಸವಾರೇತಿ ಏವಂ ಅನುಲೋಮನಯೇ, "ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಆಮನ್ತಾ...ಪೇ॰... ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಮಾನಾನುಸಯೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ, ತಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋತಿ? ಅನಾಗಾಮಿಸ್ಸ ಮಾನಾನುಸಯೋವ, ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನಂ ತದುಭಯಂ ಅಪ್ಪಹೀನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಲೋಮನಯೇ ಚ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಏತ್ಥ ಚ ಫಲಟ್ಠವಸೇನೇವ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ ಮಗ್ಗಟ್ಠಾನಂ ಪಹೀನಕಿಲೇಸತ್ತಾಭಾವಾ। ತೇಸಂ ಹಿ ಅನುಸಯಾ ಪಹೀಯನ್ತಿ ಏವ, ನ ಪನ ಪಹೀನಾತಿ ಅನಾಗಾಮಿಆದಯೋ ಫಲಟ್ಠಾವ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ಓಕಾಸವಾರೇ ಪನ "ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ"ತಿ ಇದಂ ಉಭಿನ್ನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸ ಅಸಾಧಾರಣತ್ತಾ ವುತ್ತಂ। ಅಞ್ಞಂ ಹಿ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಂ, ಅಞ್ಞಂ ಪಟಿಘಾನುಸಯಸ್ಸ। ಅಭಾವಿತಮಗ್ಗಸ್ಸ ಚ ಯತ್ಥ ಅನುಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಮಗ್ಗೇ ಭಾವಿತೇ ತತ್ಥೇವ ಸೋ ಪಹೀನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ತತ್ಥ ಪಹೀನೋತಿ ವಾ, ಅಪ್ಪಹೀನೋತಿ ವಾ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ, ಸಬ್ಬತ್ಥಾಪಿ ಪನ ಸಯಂ ಅಭಾವೇನ ತತ್ಥ ಅಪ್ಪಹೀನೋತಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋ। ಉಭಿನ್ನಂ ಪನ ಸಾಧಾರಣಟ್ಠಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವುತ್ತಂ। ಮಾನಾನುಸಯೋ ಹಿ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ವೇದನಾದ್ವಯಸಙ್ಖಾತೇ ಸಾಧಾರಣಟ್ಠಾನೇ ಕಾಮರಾಗೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಪಹೀನೋ ನಾಮ ಹೋತಿ । **ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಅಪ್ಪಹೀನೋ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸ, ಸೋತಾಪತ್ತಿಸಕದಾಗಾಮಿಫಲಟ್ಠಾನಞ್ಚ ವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। "ತಿಣ್ಣಂ ಪುಗ್ಗಲಾನ"ನ್ತಿ ಹಿ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ ಪಹೀನವಾರೇ ನಯೋ।

ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಾರೇ ಪನ "ಯಸ್ಸ ಕಾಮರಾಗಾನುಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾನುಸಯೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅನುಸಯವಾರಸದಿಸೋವಾತಿ ಅಯಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಾರೇ ನಯೋ।

ಧಾತುವಾರೇ ಪನ "ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ಕಾಮಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಕತಿ ಅನುಸಯಾ ಅನುಸೇನ್ತಿ, ಕತಿ ಅನುಸಯಾ ನಾನುಸೇನ್ತಿ, ಕತಿ ಅನುಸಯಾ ಭಙ್ಗಾ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಕತಿ ಭಙ್ಗಾ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ಅರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ನ ಅರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಕತಿ ಭಙ್ಗಂ? ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ನ ಕಾಮಧಾತುಂ, ನ ಅರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ನ ರೂಪಧಾತುಂ ನ ಅರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ। ನ ಕಾಮಧಾತುಂ ನ ರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಕತಿ ಭಙ್ಗಾ"ತಿ ಏವಂ ಕಾಮಧಾತುಮೂಲಕಾ ನವ ಪುಚ್ಛಾ, ತಥಾ "ರೂಪಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ರೂಪಧಾತುಮೂಲಕಾ ನವ, ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ನವ ಚಾತಿ ಸತ್ತವೀಸತಿ ಅನುಲೋಮಪುಚ್ಛಾ, ತಥಾ "ನ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ತವೀಸತಿ ಪಟಿಲೋಮಪುಚ್ಛಾ ಚ, ತಥಾ "ನ ಕಾಮಧಾತುಯಾ ನ ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ಕಾಮಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸತ್ತವೀಸತಿ ದುಕಮೂಲಕಾ ಪುಚ್ಛಾ ಚಾತಿ ಏವಂ ಪುಚ್ಛಾವಾರೇ ಏಕಾಸೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ **ಅನುಸೇನ್ತೀ**ತಿ ಚಿತ್ತಸನ್ತಾನೇ ಅನುಗತಾ ಹುತ್ವಾ ಕತಿ ಅನುಸೇನ್ತಿ, **ಭಙ್ಗಾ**ತಿ ಅನುಸೇನ್ತಿ ಚ ನಾನುಸೇನ್ತಿ ಚಾತಿ ಏವಂ ಕತಿ ವಿಭಜಿತಬ್ಬಾತಿ ಅತ್ಥೋ। **ನ ಕಾಮಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸಾ**ತಿ ಕಾಮಧಾತುವಿರಹಿತಾ ದ್ವೇ ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯೋ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ। **ನ ಕಾಮಧಾತುಂ ನ ರೂಪಧಾತು**ನ್ತಿ ಅರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ। **ನ ಕಾಮಧಾತುಯಾ**ತಿ ರೂಪಾರೂಪಧಾತೂಹಿ ಚುತಸ್ಸ, ಏವಂ ಸೇಸೇಸುಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಸೇನ, ಧಾತುವಸೇನ ಚ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಉದ್ದೇಸವಾರೇ ನಯೋ।

ನಿದ್ದೇಸವಾರೇ ಪನಸ್ಸ "ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ಕಾಮಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸತ್ತ ಅನುಸಯಾ ಅನುಸೇನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ಪಞ್ಚ ಅನುಸಯಾ ಅನುಸೇನ್ತಿ, ಅನುಸಯಾ ಭಙ್ಗಾ ನತ್ಥಿ, ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಕಸ್ಸಚಿ ಸತ್ತ ಅನುಸಯಾ ಅನುಸೇನ್ತಿ, ಕಸ್ಸಚಿ ಪಞ್ಚ, ಕಸ್ಸಚಿ ತಯೋ ...ಪೇ॰... ಭಙ್ಗಾ ನತ್ಥೀ"ತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ, ಅಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ - ರೂಪಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ಕಾಮಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸ ಸತ್ತೇವ ಅನುಸಯಾ ಅನುಸೇನ್ತಿ, ತಥಾ "ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ಕಾಮಧಾತುಂ ಉಪಪಜ್ಜನ್ತಸ್ಸಾ"ತಿಆದೀಸುಪಿ, ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಪನ ಚುತಸ್ಸ ರೂಪಧಾತುಯಾ ಉಪಪತ್ತಿ ನತ್ಥಿ, ಹೇಟ್ಠಾ ಉಪಪಜ್ಜಮಾನೋ ಕಾಮಧಾತುಂ ಏವ ಉಪಪಜ್ಜತಿ, ಸತ್ತೇವ ಅನುಸಯಾ ಅನುಸೇನ್ತೀತಿ ಏವಂ ಅಞ್ಞೇಸುಪಿ ಏವರೂಪೇಸು ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ವುತ್ತನಯಮೇವಾತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿನಯೋ।

ತತ್ಥ **ಕಸ್ಸಚಿ ಸತ್ತಾ**ತಿ ಪುಥುಜ್ಜನವಸೇನ ವುತ್ತಂ, **ಪಞ್ಚಾ**ತಿ ಸೋತಾಪನ್ನಸಕದಾಗಾಮೀನಂ ವಸೇನ। ತೇಸಂ ಹಿ ದಿಟ್ಠಿವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾನುಸಯಾ ಪಹೀನಾತಿ, ಕಾಮಧಾತುಯಾ ಪನ ಅನಾಗಾಮೀನಂ ಉಪಪತ್ತಿಅಭಾವತೋ ಪಠಮವಾರೇ "ಕಸ್ಸಚಿ ತಯೋ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ರೂಪಾರೂಪಧಾತೂಸು ಉಪ್ಪಜ್ಜನವಾರೇಸು ಏವ ವುತ್ತಂ…ಪೇ॰… ಅನಾಗಾಮೀನಂ ಹಿ ಕಾಮರಾಗಪಟಿಘಾನಮ್ಪಿ ಪಹೀನತ್ತಾ ತಯೋವ ಅನುಸಯಾ ಅನುಸೇನ್ತಿ, ಇಧ ಚ ಅನುಸಯಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಸೇನ ನಯೋ, ಅನುಸಯಾನಂ ಅನುಸಯನಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಅಪ್ಪಹೀನಭಾವೇನ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಅಪಿ ಅನುಸಯನಂ ಗಹೇತಬ್ಬಂ। **ಸತ್ತೇವಾ**ತಿ ಅರಿಯಸಾವಕಸ್ಸ ರೂಪಾರೂಪಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ಹೇಟ್ಠಾ ಕಾಮಭವಾದೀಸು ಉಪಪತ್ತಿ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ಪುಥುಜ್ಜನಸ್ಸೇವ ಹೋತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಸತ್ತೇವಾ"ತಿ ನಿಯಮೇತ್ವಾ ವುತ್ತಂ, ಅರೂಪಧಾತುಯಾ ಚುತಸ್ಸ ರೂಪಧಾತುಯಾ ಉಪಪತ್ತಿ ನತ್ಥೀತಿ। ಕಸ್ಮಾ ನತ್ಥಿ? ಅರೂಪೀನಂ ರೂಪಜ್ಝಾನಸ್ಸ ಅಭಾವಾ। ತೇ ಹಿ ಸಬ್ಬಸೋ ರೂಪಸಞ್ಞಾನಂ ಸಮತಿಕ್ಕಮನರೂಪಧಾತುಂ ಉಪಪನ್ನಾತಿ। ಸೇಸಂ ನಯತೋ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ ಧಾತುವಾರೇ ನಯೋ। ಅಯಂ ಅನುಸಯಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಚಿತ್ತಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಚಿತ್ತಯಮಕಮಾತಿಕಾಯಂ ಪನ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ತಾವ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಇಮಿಸ್ಸಂ ಹಿ ಮಾತಿಕಾಯಂ ಪುಗ್ಗಲವಾರೋ ಧಮ್ಮವಾರೋ ಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮವಾರೋತಿ ಆದಿತೋವ ತಯೋ ಸುದ್ಧಿಕಮಹಾವಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ತತ್ಥ "ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಏವಂ ಪುಗ್ಗಲವಸೇನ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನನಿರುಜ್ಝನಾದಿಭೇದಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಗತೋ **ಪುಗ್ಗಲವಾರೋ** ನಾಮ। "ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಏವಂ ಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನನಿರುಜ್ಝನಾದಿಭೇದಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಗತೋ **ಧಮ್ಮವಾರೋ** ನಾಮ। "ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಏವಂ ಉಭಯವಸೇನೇವ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಜ್ಜನನಿರುಜ್ಝನಾದಿಭೇದಂ ದೀಪೇನ್ತೋ ಗತೋ **ಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮವಾರೋ** ನಾಮ।

ತತೋ "ಯಸ್ಸ ಸರಾಗಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದೀನಂ ಸೋಳಸನ್ನಂ ಪದಾನಂ ವಸೇನ ಅಪರೇ ಸರಾಗಾದಿಪದವಿಸೇಸಿತಾ ಸೋಳಸ ಪುಗ್ಗಲವಾರಾ, ಸೋಳಸ ಧಮ್ಮವಾರಾ, ಸೋಳಸ ಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮವಾರಾತಿ ಅಟ್ಠಚತ್ತಾಲೀಸ ಮಿಸ್ಸಕವಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಸರಾಗಾದಿಪದಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಂಖಿತ್ತಾ। ತತೋ "ಯಸ್ಸ ಕುಸಲಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಛಸಟ್ಠಿದ್ವಿಸತಸಙ್ಖಾತಾನಂ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕಾಪದಾನಂ ವಸೇನ ಅಪರೇ ಕುಸಲಾದಿಪದವಿಸೇಸಿತಾ ಛಸಟ್ಠಿದ್ವಿಸತಪುಗ್ಗಲವಾರಾ, ಛಸಟ್ಠಿದ್ವಿಸತಧಮ್ಮವಾರಾ, ಛಸಟ್ಠಿದ್ವಿಸತಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮವಾರಾತಿ ಅಟ್ಠನವುತಿಸತ್ತಸತಾ ಮಿಸ್ಸಕವಾರಾ ಹೋನ್ತಿ, ತೇಪಿ ಕುಸಲಾದಿಪದಮತ್ತಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಸಂಖಿತ್ತಾಯೇವ, ಯಾನಿಪೇತ್ಥ ಸನಿದಸ್ಸನಾದೀನಿ ಪದಾನಿ ಚಿತ್ತೇನ ಸದ್ಧಿಂ ನ ಯುಜ್ಜನ್ತಿ, ತಾನಿ ಮೋಘಪುಚ್ಛಾವಸೇನ ಗಹಿತಾನೀತಿ।

ತೇಸು ಪನ ತೀಸು ವಾರೇಸು ಸಬ್ಬಪಠಮೇ ಸುದ್ಧಿಕಪುಗ್ಗಲಮಹಾವಾರೇ ತಾವ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧಕಾಲಸಮ್ಭೇದವಾರೋ ಉಪ್ಪಾದುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ ನಿರೋಧುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ ಉಪ್ಪಾದವಾರೋ ನಿರೋಧವಾರೋ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನನಿರೋಧವಾರೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ ನಿರುಜ್ಝಮಾನುಪ್ಪನ್ನವಾರೋ ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಾದವಾರೋ ಅತೀತಾನಾಗತವಾರೋ ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನವಾರೋ ನಿರುದ್ಧನಿರುಜ್ಝಮಾನವಾರೋ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲವಾರೋ ಚಾತಿ ಚುದ್ದಸ ಅನ್ತರವಾರಾ, ತೇಸು ಉಪ್ಪಾದವಾರೋ ನಿರೋಧವಾರೋ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೋತಿ ಇಮೇಸು ತೀಸು ವಾರೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ವತ್ತಮಾನಾತೀತಸ್ಸ, ವತ್ತಮಾನಾನಾಗತಸ್ಸ, ಅತೀತಾನಾಗತಸ್ಸ ಚಾತಿ ತಿಣ್ಣಂ ಕಾಲಭೇದಾನಂ ವಸೇನ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮತೋ ಛ ಛ ಕತ್ವಾ ಅಟ್ಠಾರಸ ಯಮಕಾನಿ, ಉಪ್ಪನ್ನುಪ್ಪಾದವಾರೇ ಅತೀತಾನಾಗತಕಾಲವಸೇನ ಅನುಲೋಮತೋ ದ್ವೇ, ಪಟಿಲೋಮತೋ ದ್ವೇತಿ ಚತ್ತಾರಿ ಯಮಕಾನಿ, ಸೇಸೇಸು ಆದಿತೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ತೀಸು, ಅನ್ತರೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ತೀಸು, ಅವಸಾನೇ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೇಸು ಚತೂಸೂತಿ ದಸಸು ವಾರೇಸು ಅನುಲೋಮತೋ ಏಕಂ, ಪಟಿಲೋಮತೋ ಏಕನ್ತಿ ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಕತ್ವಾ ವೀಸತಿ ಯಮಕಾನಿ, ಏವಂ ಸಬ್ಬೇಸುಪಿ ಚುದ್ದಸಸು ಅನ್ತರವಾರೇಸು ದ್ವಾಚತ್ತಾಲೀಸ ಯಮಕಾನಿ, ಚತುರಾಸೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ, ಅಟ್ಠಸಟ್ಠಿಅತ್ಥಸತಂ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಚ ಏಕಸ್ಮಿಂ ಸುದ್ಧಿಕಪುಗ್ಗಲಮಹಾವಾರೇ, ತಥಾ ಸುದ್ಧಿಕಧಮ್ಮಮಹಾವಾರೇ,

ಸುದ್ಧಿಕಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮಮಹಾವಾರೇಪೀತಿ ತೀಸು ಮಹಾವಾರೇಸು ಛಬ್ಬೀಸತಿಯಮಕಸತಂ, ತತೋ ದಿಗುಣಾ ಪುಚ್ಛಾ, ದಿಗುಣಾ ಅತ್ಥಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ, ಇದಂ ಪನ ವಾರತ್ತಯಂ ಸರಾಗಾದಿವಸೇನ ಸೋಳಸಗುಣಂ, ಕುಸಲಾದಿವಸೇನ ಛಸಟ್ಠಿದ್ವಿಸತಗುಣಂ ಕತ್ವಾ ಇಮಿಸ್ಸಾ ಚಿತ್ತಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಅನೇಕಾನಿ ಯಮಕಸಹಸ್ಸಾನಿ, ತದ್ದಿಗುಣಾ ಪುಚ್ಛಾ, ತದ್ದಿಗುಣಾ ಅತ್ಥಾ ಚ ಹೋನ್ತಿ, ಪಾಠೋ ಪನ ಸಂಖಿತ್ತೋ। ಏವಮೇತ್ಥ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ವಿದಿತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಅನುತ್ತಾನಪದತ್ಥಾನುಸಾರೇನ ವಿಭಙ್ಗನಯಸಹಿತೋ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥವಣ್ಣನಾನಯೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಯಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಸಮಙ್ಗಿತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। **ನ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ** ನಿರೋಧಕ್ಖಣಂ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ। **ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಪುಗ್ಗಲಸ್ಸ ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ ಪುಚ್ಛಾ, ತಸ್ಸಾ ಚ, "ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಇತರೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಚೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ಚಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ತತ್ಥ **ತೇಸಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ** ಯೇಸಂ ಖೀಣಾಸವಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಙ್ಖಾತಸ್ಸ ಚುತಿಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ವತ್ತತಿ, ತೇಸಂ ತದೇವ ಚುತಿಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದಪ್ಪತ್ತತಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮ, ಭಙ್ಗಂ ಅಪ್ಪತ್ತತಾಯ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ ನಾಮ, ಇದಾನಿ ಪನ ಭಙ್ಗಂ ಪತ್ವಾ ತಂ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ, ತತೋ ಅಪ್ಪಟಿಸನ್ಧಿಕತ್ತಾ ಅಞ್ಞಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। **ಇತರೇಸನ್ತಿ** ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿಂ ಖೀಣಾಸವಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾನಂ ಸೇಖಾಸೇಖಪುಥುಜ್ಜನಾನಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಚೇವ ಅಞ್ಞಂ ಪನ ತಸ್ಮಿಂ ವಾ ಅತ್ತಭಾವೇ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ಚಾತಿ ಅತ್ಥೋ।

"ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಇಮಿಸ್ಸಾ ದುತಿಯಪುಚ್ಛಾಯ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿನೋ ಖೀಣಾಸವಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಸನ್ಧಾಯ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। "ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ನೋ"ತಿ ಪಟಿಸೇಧೋವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ನ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ ಹಿ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಅರಹತೋ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಸೇಸಾನಂ ಭಿಜ್ಜಮಾನಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಪುಚ್ಛತಿ, ತತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಪನ ಅರಹತೋ ತಾವ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ ಸಕ್ಕಾ ವತ್ತುಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ ಪನ ನ ಸಕ್ಕಾ, ತಸ್ಮಾ "ನೋ"ತಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿಸೇಧೋ ಕತೋ, "ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತೀ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ನತ್ಥೀ"ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಯಸ್ಸ ಹಿ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಸೋ ಚ ಪುಗ್ಗಲೋ ನತ್ಥೀತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ನೋ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಞ್ಚೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚ, ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ , ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ನುಪ್ಪನ್ನಂ, ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ನುಪ್ಪನ್ನಞ್ಚ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಏತ್ಥ ಚ **ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ** ಉಪ್ಪಾದಸಮಙ್ಗಿನೋಪೇತಂ ನಾಮಂ, **ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಚ ಉಪ್ಪಾದಸಮಙ್ಗಿನೋವ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ? ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾದೀನಂ ಚಿತ್ತಂ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಏತ್ಥ ಚ ಉಪ್ಪಾದಪ್ಪತ್ತತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಅನತೀತತ್ತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಾಮಾತಿ ಅತ್ಥೋತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಖಣಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನವಸೇನ ಅತ್ಥೋ ವುತ್ತೋ। ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ ಪನ ಇಮಸ್ಸ ಅತೀತಚಿತ್ತಕ್ಖಣವಸೇನ ಅತ್ಥೇ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ಏವ ಉಪರಿಪಾಳಿಯಾ ನ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾತಿ ಪಞ್ಞಾಯತಿ, ತಸ್ಮಾ ಪುಬ್ಬಾಪರಂ ಓಲೋಕೇತ್ವಾ ಪಾಳಿಅವಿರೋಧೇನ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿಖೀಣಾಸವವಿರಹಿತಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಅಸೇಖಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಂ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ? ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥಾತಿ? ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಸೇಸಾನಂ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ…ಪೇ॰… ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನಿರುಜ್ಝತಿ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಠಪೇತ್ವಾ ಸೇಸಾನಂ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ? ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥಾತಿ? ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥಾತಿ? ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನತ್ಥಿ, ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ? ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ? ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತಂ ಠಪೇತ್ವಾ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ? ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ? ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾದೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾದೀನಂ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಆಮನ್ತಾ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ ? ಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗೀನಂ ತಥಾ। ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ನತ್ಥಿ…ಪೇ॰… ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಉಪ್ಪನ್ನಂ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಏತ್ಥ "ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಸಞ್ಞಾದಿಅಚಿತ್ತಕೇ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ತೇಸಂ ನಿಯಮೇನ ಚಿತ್ತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ "ಆಮನ್ತಾ"ತಿ ಉಭಯತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವುತ್ತಂ। ಅಯಞ್ಚ ವಾರೋ ಕಾಲತ್ತಯೇ ಗಹೇತ್ವಾ ಸಮತ್ಥಿತೋತಿ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

"ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ನತ್ಥಿ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ ನೋ ಚ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ।

ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ? ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ। ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ನುಪ್ಪನ್ನಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ನುಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಅತೀತಾನಾಗತಚಿತ್ತಂ ತಥಾ।

ನಿರುದ್ಧಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನನ್ತಿ? ನೋ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ನಿರುದ್ಧನ್ತಿ? ನೋ, ನನಿರುದ್ಧಂ ನನಿರುಜ್ಝಮಾನನ್ತಿ? ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಅನಾಗತಞ್ಚ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ। ನನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ನನಿರುದ್ಧನ್ತಿಪಿ ತಥೇವ।

ಯಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತನ್ತಿ? ನೋ ಚ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ, ಅತೀತಂ ಚಿತ್ತಂ ತದುಭಯಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ, ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತನ್ತಿ? ಅತೀತಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ನಯೇನ ಪುಗ್ಗಲವಾರೇ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ಥ **ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣ**ನ್ತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಸ್ಸ ಖಣಂ, ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲ**ನ್ತಿ ನ ಚಿರಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ, ತಮೇವ ಪನ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲನ್ತಿ ಸಙ್ಖಂ ಗಚ್ಛತಿ, **ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣ**ನ್ತಿ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಸ್ಸ ಖಣಂ, ಭಙ್ಗಕ್ಖಣನ್ತಿ ಅತ್ಥೋ। **ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲ**ನ್ತಿ ಕಿಂ ತಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಏವಂ ನಿರೋಧಕ್ಖಣಮ್ಪಿ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಪುಚ್ಛತಿ। ಯಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ನಿರೋಧಕ್ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ನಾಮ ಹೋತಿ, ಅತೀತಂ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ಉಭೋಪಿ ಖಣೇ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಹುತ್ವಾ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ ನಾಮ ಹೋತೀತಿ ಅತೀತಚಿತ್ತವಸೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಕತಂ। ಇಮಿನಾವ ಉಪಾಯೇನ ಉಪರಿಮೇಸು ಅತ್ಥಧಮ್ಮವಾರಾದೀಸು ಚ ಸಬ್ಬವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇಸು ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲವಾರೇ ನಯೋ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಂ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಆಮನ್ತಾ। ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ನೋ। ಯಂ ವಾ ಪನ ಚಿತ್ತಂ ನನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಿರುಜ್ಝತೀತಿ? ನತ್ಥಿ।

ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಂ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ? ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ, ಏವಂ ಪಟಿಲೋಮಪುಚ್ಛಾಸುಪಿ ತತೋ ಸೇಸಾಸುಪಿ। "ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಅತೀತಾನಾಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ತಥಾ। ಯಂ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ಆಮನ್ತಾ...ಪೇ॰... ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ, "ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ನೋ। ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅನಾಗತಞ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ನೋ। ಯಂ ವಾ ಪನ...ಪೇ॰... ನೋ, ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಅನಾಗತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನೋ ಚ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತಿ, ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತಂ ಅತೀತಂ ಚಿತ್ತ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ, "ಯಂ ಚಿತ್ತಂ

ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ನೋ। ಯಂ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನೋ, ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಅನಾಗತಂ ಚಿತ್ತ''ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ,

''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥಾತಿ? ನೋ''ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿತ್ಥಾತಿ? ನೋ''ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ ? ಆಮನ್ತಾ''ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತೀತಿ? ನೋ''ತಿಆದಿನಾ ಚ,

''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯಂ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಚಿತ್ತ''ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ''ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥಾತಿ? ನೋ। ಯಂ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನೋ''ತಿಆದಿನಾ ಚ,

''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ ನೋ ಚ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ನೋ। ಯಂ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ನೋ। ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ಥ ನೋ ಚ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪನ್ನಂ, ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ''ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ಉಪ್ಪನ್ನಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಉಪ್ಪನ್ನಞ್ಚೇವ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಞ್ಚ। ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಉಪ್ಪನ್ನನ್ತಿ? ಆಮನ್ತಾ''ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ನಿರುದ್ಧಂ ನಿರುಜ್ಝಮಾನನ್ತಿ? ನೋ''ತಿಆದಿನಾ ಚ,

''ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ನಿರುಜ್ಝಮಾನಂ ಖಣಂ ಖಣಂ ವೀತಿಕ್ಕನ್ತಂ ಅತಿಕ್ಕನ್ತಕಾಲಂ, ತಂ ಚಿತ್ತನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಅತೀತಂ ಚಿತ್ತ''ನ್ತಿಆದಿನಾ ಚ ಧಮ್ಮವಾರೇ,

''ಯಸ್ಸ ಯಂ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನ ನಿರುಜ್ಝತಿ, ತಸ್ಸ ತಂ ಚಿತ್ತಂ ನಿರುಜ್ಝಿಸ್ಸತಿ ನುಪ್ಪಜ್ಜಿಸ್ಸತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ''ತಿಆದಿನಾ ಚ ಪುಗ್ಗಲಧಮ್ಮವಾರೇ ಚ, ಸರಾಗಾದಿಪದೇಹಿ, ಕುಸಲಾದಿಪದೇಹಿ ಚ ಮಿಸ್ಸೇಸು ಸಬ್ಬವಾರೇಸು ಚ ಪುಚ್ಛಾಸು ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಚಿತ್ತಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಧಮ್ಮಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಧಮ್ಮಯಮಕಮಾತಿಕಾಯ ಪನ ಖನ್ಧಯಮಕೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ''ಯೋ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತಿ, ಸೋ ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಜಹತೀ''ತಿ ಆಗತತ್ತಾ ಪನೇತ್ಥ ಪರಿಞ್ಞಾವಾರೋ ಭಾವನಾವಾರೋ ನಾಮ। ತತ್ಥ ಯಸ್ಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ನೇವ ಭಾವೇತಬ್ಬೋ ನ ಪಹಾತಬ್ಬೋ, ತಸ್ಮಾ ಪದಮೇವ ನ ಉದ್ಧಟನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ । ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನೇ ಪನೇತ್ಥ ''ಕುಸಲಾಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾತಿ? ಆಮನ್ತಾ''ತಿಆದಿನಾ, ''ಧಮ್ಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾತಿ? ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಧಮ್ಮಾ ಚೇವ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಚ, ಅವಸೇಸಾ ಧಮ್ಮಾ ನ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ''ತಿಆದಿನಾ ಚ ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ।

''ಯಸ್ಸ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ನೋ। ಯಸ್ಸ ವಾ ಪನ…ಪೇ॰… ಯಸ್ಸ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಪಞ್ಚವೋಕಾರೇ ಕುಸಲಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ''ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ಯತ್ಥ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ…ಪೇ॰… ತತ್ಥ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ …ಪೇ॰… ಚತುವೋಕಾರೇ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ''ತಿಆದಿನಾ ಚ, ''ಯಸ್ಸ ಯತ್ಥ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ನೋ''ತಿಆದಿನಾ ಚ,

“ಯಸ್ಸ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ…ಪೇ॰… ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಅಬ್ಯಾಕತಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ನಿರೋಧಸಮಾಪನ್ನಾನಂ ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ಕುಸಲಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ಅಕುಸಲಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚ, “ಯಸ್ಸ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ…ಪೇ॰… ಸಬ್ಬೇಸಂ ಚವನ್ತಾನಂ ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಭಙ್ಗಕ್ಖಣೇ ಆರುಪ್ಪೇ ಅಕುಸಲಾನಂ ಉಪ್ಪಾದಕ್ಖಣೇ ಚ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚ, “ಯತ್ಥ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಆಮನ್ತಾ…ಪೇ॰… ತತ್ಥ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ। ಯತ್ಥ ವಾ ಪನ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀತಿ? ನತ್ಥೀ”ತಿಆದಿನಾ ಚ ಉಪ್ಪಾದವಾರೇ,

“ಯಸ್ಸ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ? ನೋ”ತಿಆದಿನಾ ನಿರೋಧವಾರೇ ಚ,

“ಯಸ್ಸ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಸ್ಸ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀತಿ? ನೋ”ತಿಆದಿನಾ ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧವಾರೇ ಚ,

“ಯೋ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಭಾವೇತಿ, ಸೋ ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಜಹಿತ್ಥಾತಿ? ನೋ…ಪೇ॰… ಯೋ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ನ ಭಾವೇತಿ, ಸೋ ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ನಪ್ಪಜಹಿತ್ಥಾತಿ? ಅಗ್ಗಮಗ್ಗಸಮಙ್ಗಿಞ್ಚ ಅರಹನ್ತಞ್ಚ ಠಪೇತ್ವಾ ಅವಸೇಸಾ ಪುಗ್ಗಲಾ”ತಿಆದಿನಾ ಭಾವನಾವಾರೇ ಚ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಞಾತಬ್ಬೋ।

ಅತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಇದಂ ಲಕ್ಖಣಂ। ಇಮಸ್ಸ ಹಿ ಧಮ್ಮಯಮಕಸ್ಸ ಪವತ್ತಿಮಹಾವಾರೇ **ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ನಿರುಜ್ಝನ್ತೀ**ತಿ ಇಮೇಸು ಉಪ್ಪಾದನಿರೋಧೇಸು ಕುಸಲಾಕುಸಲಧಮ್ಮಾ ತಾವ ಏಕನ್ತೇನ ಪವತ್ತಿಯಂಯೇವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ನ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧೀಸು, ಅಬ್ಯಾಕತಧಮ್ಮಾ ಪನ ಪವತ್ತೇ ಚ ಚುತಿಪಟಿಸನ್ಧೀಸು ಚಾತಿ ತೀಸುಪಿ ಕಾಲೇಸು ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ಏವಮೇತ್ಥ ಯಂ ಯತ್ಥ ಯತ್ಥ ಲಬ್ಭತಿ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ತತ್ರಿದಂ ನಯಮುಖಂ - ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ತಾವ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಅನುಪ್ಪಜ್ಜನತೋ “**ನೋ**”ತಿ ಪಟಿಸೇಧೋ ಕತೋ। **ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಚಾ**ತಿ ಇದಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। **ಯತ್ಥ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ನುಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೀ**ತಿ ಅಸಞ್ಞಭವಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿಟ್ಠಾನಸ್ಸಾಭಾವಾ “**ನತ್ಥೀ**”ತಿ ಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ ಕತೋ, ನಿರೋಧವಾರೇ ಕುಸಲಾಕುಸಲಾನಂ ಏಕತೋ ಅನಿರುಜ್ಝನತೋ “**ನೋ**”ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಇಮಿನಾವ ನಯಮುಖೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅಯಂ ಧಮ್ಮಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕಮಾತಿಕಾಯಂ ಪನ ಖನ್ಧಯಮಕಮಾತಿಕಾದೀಸು ವುತ್ತನಯೇನೇವ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಾದಿಕೋ ಸಬ್ಬೋ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಮನಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಪನೇತ್ಥ ಯಥಾ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾದಿಮೂಲಕೇಹಿ, ತಥೇವ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಾದಿಮೂಲಕೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಸಮ್ಪಯೋಗಂ ಗಚ್ಛತಿ, ತಸ್ಮಾ ನಿಕ್ಖಿತ್ತಪಟಿಪಾಟಿಯಾ ಅಯೋಜೇತ್ವಾ ಸಬ್ಬೇಹಿಪಿ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಮೂಲಾದೀಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪರಿಯೋಸಾನೇ ಯೋಜಿತಂ, ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯೇನ ಚ ಸದ್ಧಿಂ ಸುಖಿನ್ದ್ರಿಯದುಕ್ಖಿನ್ದ್ರಿಯದೋಮನಸ್ಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ, ಲೋಕುತ್ತರಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಚ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ನತ್ಥೀತಿ ನ ಗಹಿತಾನಿ। ಯಥಾ ಚೇತ್ಥ, ಏವಂ ಸೇಸಿನ್ದ್ರಿಯಮೂಲಕೇಸುಪಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಞಾತಬ್ಬಂ। ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ಪನ ಬಹುಕತಾಯ ಧಾತುಯಮಕತೋಪಿ ಬಹುತರಾನಿ ಯಮಕಾನಿ ಹೋನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ, ಸೇಸಂ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಞಾತಬ್ಬನ್ತಿ। ಅಯಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ।

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ

ಯಮಕಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

೭. ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ

ಇದಾನಿ ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕಾಯ ಅತ್ಥಸಂವಣ್ಣನಾನಯೋ ಹೋತಿ। ಕೇನಟ್ಠೇನ ಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ? ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ। ಪ-ಸದ್ದೋ ಹಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರತ್ಥಂ ದೀಪೇತಿ, ಠಾನ-ಸದ್ದೋ ಪಚ್ಚಯತ್ಥಂ। ಅಥ ವಾ ವಿಭಜನಟ್ಠೇನ ಪಟ್ಠಾನಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಪಞ್ಞಾಪನಾ ಪಟ್ಠಪನಾ ವಿವರಣಾ ವಿಭಜನಾ ಉತ್ತಾನೀಕಮ್ಮನ್ತಿ ಆಗತಟ್ಠಾನೇ ವಿಭಜನಟ್ಠೋ ಪಟ್ಠಾನಸದ್ದಸಮಾನತ್ಥೋ ಪಟ್ಠಪನಾ-ಸದ್ದೋ ದಿಸ್ಸತಿ, ಏವಮಿಧಾಪಿ ಕುಸಲಾದೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದೀಹಿ ವಿಭಜನತೋ ವಿಭಜನಟ್ಠೇನ ಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ। ಅಥ ವಾ ಪಟ್ಠಿತಟ್ಠೇನ ಪಟ್ಠಾನಂ, ಗಮನಟ್ಠೇನಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸಬ್ಬಧಮ್ಮೇಸು ಹಿ ಅಸಙ್ಗಗಮನಸ್ಸ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಸ್ಸ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದಿಭೇದಭಿನ್ನೇಸು ಕುಸಲಾದೀಸು ವಿತ್ಥಾರಿತನಯಲಾಭತೋ ನಿಸ್ಸಙ್ಗವಸೇನ ಪವತ್ತಗಮನತ್ತಾ ಗಮನಟ್ಠೇನ ಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ, ಇತಿ ನಾನಪ್ಪಕಾರಪಚ್ಚಯಟ್ಠೇನ, ವಿಭಜನಟ್ಠೇನ, ಗಮನಟ್ಠೇನ ಚ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನೇಸು ಏಕೇಕಮ್ಪಿ ಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ, ತೇಸಂ ಪನ ಸಮೂಹತೋ ಪಕರಣಂ ಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ, ತೇಸಂ ಪಟ್ಠಾನಾನಂ ಮಾತಿಕಾ। ಸಯಮ್ಪಿ ವಾ ಪಟ್ಠಾನಭೂತಾ ಮಾತಿಕಾ, ಸಬ್ಬಮ್ಪೇತಂ ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕಾ। ಯಾ ಸಾ "ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ, ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ…ಪೇ॰… ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದಿಚತುವೀಸತಿಪ್ಪಭೇದಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನದೇಸನಾಯ ಮೂಲಭೂತಪಚ್ಚಯಭೇದಸ್ಸ ವಸೇನ ಭಗವತಾ ಪಕರಣಸ್ಸ ಆದಿಮ್ಹಿ ಠಪಿತಾ, ಅಯಂ ಇಧ ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕಾ ನಾಮ।

ತತ್ಥ ಅನುತ್ತಾನತ್ಥಾದಿಸಹಿತೋ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ತಾವ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬೋ - **ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ**ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಹೇತು ಚ ಸೋ ಪಚ್ಚಯೋ ಚಾತಿ **ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ,** ಹೇತು ಹುತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ, ಹೇತುಭಾವೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ವುತ್ತಂ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ ಹೇತೂತಿ ವಚನಾವಯವಕಾರಣಮೂಲಾನಮೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ। "ಪಟಿಞ್ಞಾಹೇತೂ"ತಿಆದೀಸು ಹಿ ಲೋಕೇ ವಚನಾವಯವೋ "ಹೇತೂ"ತಿ ವುಚ್ಚತಿ, ಸಾಸನೇ ಪನ "ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಹೇತುಪ್ಪಭವಾ"ತಿಆದೀಸು (ಮಹಾವ॰ ೬೦; ಅಪ॰ ಥೇರ ೧.೧.೨೮೬) ಕಾರಣಂ, "ತಯೋ ಕುಸಲಾ ಹೇತೂ, ತಯೋ ಅಕುಸಲಾ ಹೇತೂ"ತಿಆದೀಸು (ಧ॰ ಸ॰ ೧೦೫೯) ಮೂಲಂ, ಇದಂ ಇಧ ಅಧಿಪ್ಪೇತಂ , ತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಏತಸ್ಮಾ ಏತೀತಿ ಪಚ್ಚಯೋ, ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ನಂ ವತ್ತತೀತಿ ಅತ್ಥೋ। ಯೋ ಹಿ ಧಮ್ಮೋ ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಪಚ್ಚಕ್ಖಾಯ ತಿಟ್ಠತಿ ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ವಾ, ಸೋ ತಸ್ಸ ಉಪಕಾರಕಲಕ್ಖಣೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮ। ಇತಿ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಹೇತು, ಉಪಕಾರಕಟ್ಠೇನ ಪಚ್ಚಯೋತಿ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ, ಕುಸಲಾದೀನಂ ಕುಸಲಾದಿಭಾವಸಾಧಕೋತಿ ಕೇಚಿ, ಏವಂ ಸನ್ತೇ ಪನ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪೇಸು ಹೇತುಪಚ್ಚಯತಾ ನ ಸಮ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಹೇತುಕಚಿತ್ತಾನಞ್ಚ ವಿನಾ ಏತೇಹಿ ಅಬ್ಯಾಕತಭಾವೋ ಸಿದ್ಧೋ, ಸಹೇತುಕಾನಮ್ಪಿ ಚ ಯೋನಿಸೋಮನಸಿಕಾರಾದಿಪಟಿಬದ್ಧೋ ಕುಸಲಾದಿಭಾವೋ, ನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಹೇತುಪಟಿಬದ್ಧೋ। ಯದಿ ಚ ಸಿಯಾ, ಹೇತೂಸುಪಿ ಕುಸಲಾದಿಭಾವಸಾಧಕೇನ ಅಞ್ಞೇನ ಭವಿತಬ್ಬಂ, ಕುಸಲಾದಿಭಾವಸಾಧನವಸೇನ ಪನ ಹೇತೂನಂ ಮೂಲಟ್ಠಂ ಅಗ್ಗಹೇತ್ವಾ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನವಸೇನ ಗಯ್ಹಮಾನೇ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ವಿರುಜ್ಝತಿ। ಲದ್ಧಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಹಿ ಧಮ್ಮಾ ವಿರುಳ್ಹಮೂಲಾ ವಿಯ ಪಾದಪಾ ಥಿರಾ ಹೋನ್ತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಇತರೇ ಪನ ತಿಲಬೀಜಕಾದಿಸೇವಾಲಾ ವಿಯ ನ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಾ, ಇತಿ ಮೂಲಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕೋತಿ ಸುಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಭಾವಸಾಧನೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ನಿದ್ದೇಸೇ "ಹೇತೂ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ವುತ್ತಂ, ತತ್ಥ "ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನ"ನ್ತಿ ಅವತ್ವಾ "ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಣ್ಹನತ್ಥಂ। ಪಞ್ಹಾವಾರಸ್ಮಿಂ ಹಿ "ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾ ಹೇತೂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಆಗತಂ, ಕಸ್ಮಾ ಪನಾಯಂ ಹೇತು ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಮೇವ ಕಟತ್ತಾರೂಪಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ , ನ ಪವತ್ತೇತಿ? ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಕಮ್ಮಜರೂಪಾನಂ ಚಿತ್ತಪಟಿಬದ್ಧವುತ್ತಿತಾಯ, ಭವಪಠಮನಿಪಾತತೋ ಚಿತ್ತಜಾತಿ। ಇತರರೂಪಸನ್ತತಿಉಪ್ಪತ್ತಮ್ಹಾಭಾವೇನ ಏವ ದುಬ್ಬಲವತ್ಥುಂ ಚಿತ್ತಮೇವ ನಿಸ್ಸಾಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಚೇವ ತಿಟ್ಠತಿ ಚ। ತಂ ಚಿತ್ತಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಕಮ್ಮವೇಗಕ್ಖಿತ್ತತಾಯ ಚೇವ ಅಪುರೇಜಾತವತ್ಥುಕತಾಯ ಚ ಅಪ್ಪತಿಟ್ಠಿತಂ, ಪಪಾತೇ ಪತಿತಮತ್ತಕೋ ಪುರಿಸೋ ನ ಕಿಞ್ಚಿ ಸಿಪ್ಪಂ ಕಾತುಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಜರೂಪಂ ಜನೇತುಂ ನ ಸಕ್ಕೋತಿ, ತಮೇವ ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಪತಿಟ್ಠಾತಿ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಾನಿ ಹಿ

ರೂಪಂ ನ ಜನೇನ್ತಿ, ಕಮ್ಮಜರೂಪಮೇವ ಪನ ತೇಸಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಟ್ಠಾನೇ ತಿಟ್ಠತಿ, ಪವತ್ತಿಯಂ ಪನ ಪಟಿಲದ್ಧುಪತ್ಥಮ್ಭತಾಯ ತಂ ರೂಪಂ ವಿನಾಪಿ ಕಮ್ಮಪಟಿಬದ್ಧಾವ ಪವತ್ತಿ, ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಪನೇತ್ಥ ಕುಸಲಾದಿಭೇದತೋ, ಭೂಮಿಭೇದತೋ ಚ ವಿಭಾಗೋ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ತತೋ ಪರೇಸು ಆರಮ್ಮಣಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ,** ಸೋ ನಿದ್ದೇಸೇ "ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ…ಪೇ॰… ರೂಪಾಯತನಂ ಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮನೋಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಸಬ್ಬೇ ಧಮ್ಮಾ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಯಂ ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಆರಬ್ಭ ಯೇ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ನ ಕೋಚಿ ಧಮ್ಮೋ ನ ಹೋತಿ। ಯಥಾ ಹಿ ದುಬ್ಬಲಪುರಿಸೋ ದಣ್ಡಂ ವಾ ರಜ್ಜುಂ ವಾ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಉಟ್ಠಹತಿ ಚೇವ ತಿಟ್ಠತಿ ಚ, ಏವಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ರೂಪಾದೀಸು ಛಸು ಯಂ ಕಿಞ್ಚಿ ಆಲಮ್ಬಿತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚೇವ ತಿಟ್ಠನ್ತಿ ಚ, ತಸ್ಮಾ ಲೋಕಿಯಲೋಕುತ್ತರಾದಿಭೇದಾ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಧಮ್ಮಾ ಯಥಾಯೋಗಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಜೇಟ್ಠಕಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋ,** ಸೋ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಛನ್ದಾಧಿಪತಿ ಛನ್ದಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ…ಪೇ॰… ವೀರಿಯಚಿತ್ತವೀಮಂಸಾಧಿಪತಿ…ಪೇ॰… ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಯಂ ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಯೇ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ದ್ವಿಧಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತತ್ಥ ಛನ್ದಾದಯೋ ಸಹಜಾತಾಧಿಪತಿಭಾವೇನ ವುತ್ತಾ, ಗರುಕಾತಬ್ಬಂ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಭಾವೇನ। ತತ್ಥ ಚ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಭೂತೋ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ ಲೋಕಿಯಕುಸಲಾನಞ್ಚೇವ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತಾನಞ್ಚ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ ಹೋತಿ, ನಾಞ್ಞಸ್ಸ, ಅಕುಸಲಭೂತೋ ಪನ ಲೋಭಸಹಗತಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದೋತಿ ವುಚ್ಚತಿ ಇತರೇಸು ಗರುಕಾತಬ್ಬತಾಯ ಅಭಾವತೋ, ಸೋ ದ್ವಿಹೇತುಕಾಹೇತುಕಾದಿಲೋಕಿಯವಿಪಾಕರೂಪಕ್ಖನ್ಧಭೂತೋ ಚ ಲೋಭಸಹಗತಸ್ಸೇವ, ನಾಞ್ಞಸ್ಸ, ತಥಾ ಕಿರಿಯಭೂತೋಪೀತಿ **ಅಟ್ಠಕಥಾಯಂ** ಆಗತಂ, ತಂ ಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಿರಿಯಾನಂ ಸಬ್ಬಞ್ಞುತಞ್ಞಾಣಾಭಿಞ್ಞಾದಿಪುಬ್ಬವಸಪ್ಪವತ್ತಾನಂ ಕಾಮಾವಚರಕುಸಲೇಹಿ ಗರುಕಾತಬ್ಬಭಾವಸ್ಸಾವಿರೋಧಭಾವಸ್ಸ ದಸ್ಸನತೋ ವೀಮಂಸಿತಬ್ಬಂ। ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಾನಿ ಪನ ಕಾಮಾವಚರಞಾಣಸಮ್ಪಯುತ್ತಜವನಾನಮೇವ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ನಿಬ್ಬಾನಂ ಪನ ತೇಸಞ್ಚೇವ ಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲವಿಪಾಕಾನಞ್ಚಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಅನನ್ತರಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ,** ಸೋವ **ಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ,** ಬ್ಯಞ್ಜನಮತ್ತಮೇವ ನಾನಂ "ಉಪಚಯಸನ್ತತೀ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। ಯಮ್ಪಿ "ಅತ್ಥಾನನ್ತರತಾಯ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ, ಕಾಲಾನನ್ತರತಾಯ ಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಆಚರಿಯಾನಂ ಮತಂ, ತಂ "ನಿರೋಧಾ ವುಟ್ಠಹನ್ತಸ್ಸ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕುಸಲಂ ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ ಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದೀಹಿ ವಿರುಜ್ಝತಿ, ತಂನಿದ್ದೇಸೇ "ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಮನೋಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು…ಪೇ॰… ಮನೋಧಾತು…ಪೇ॰… ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ…ಪೇ॰… ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ…ಪೇ॰… ಯೇಸಂ ಯೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನನ್ತರಾ ಯೇ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ, ತೇ ತೇ ಧಮ್ಮಾ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಇಮಿನಾ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯನಿದ್ದೇಸಸಮಕೋ ಏವ ಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ ಅಞ್ಞತ್ರ ನಾಮನಾನಾತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯದ್ವಯೇ ನಯೋ।

ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋವ ಸಹ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೋ,** ಸೋ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಅರೂಪಿನೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ…ಪೇ॰… ಓಕ್ಕನ್ತಿಕ್ಖಣೇ

ನಾಮರೂಪಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ರೂಪಾನಂ…ಪೇ॰… ಮಹಾಭೂತಾ ಉಪಾದಾರೂಪಾನಂ…ಪೇ॰… ರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ಅರೂಪೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಕಿಞ್ಚಿಕಾಲೇ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಕಿಞ್ಚಿಕಾಲೇ ನಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಛಬ್ಬಿಧೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತತ್ಥ **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ತೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಕ್ಖಣೇ ಪಚ್ಚಯಭಾವಞ್ಚೇವ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವಞ್ಚ ದೀಪೇತಿ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವತ್ಥುರೂಪಂ **ರೂಪಂ** ನಾಮ। **ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ**ತಿ ಪವತ್ತಿಯಂ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಮ್ಪೀತಿ ಕೇಚಿ ತತ್ಥ ಕಟತ್ತಾರೂಪಾನಮ್ಪಿ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನೇ ಪವಿಟ್ಠತ್ತಾ। ತೇಸಂ ಹಿ ಪಟಿಸನ್ಧಿಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿಯೇವ, ತಾನಿ ಪನ ವತ್ಥುವಿರಹಿತಾನಿ ರೂಪಾನಿ ಪವತ್ತಿಯಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ವಿಯ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಪಚ್ಚಯತ್ಥಂ ನ ಫರನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ "ಅಞ್ಞಮಞ್ಞ"ನ್ತಿ ನ ವುತ್ತಂ, ತಥಾ ಭೂತಾನಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ। ಏವಂ ಹಿ ಅಗಯ್ಹಮಾನೇ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಕಟತ್ತಾರೂಪಾನಂ ಸಹಜಾತಾ ನಾಮ ನಿಸ್ಸಯತಾ ನ ವುತ್ತಾತಿ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯನಿದ್ದೇಸೋ ಅಪರಿಪುಣ್ಣೋ ಏವ ಸಿಯಾ। **ಕಿಞ್ಚಿಕಾಲೇ**ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ಓಕ್ಕನ್ತಿಕ್ಖಣೇ ಹದಯವತ್ಥುಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತತ್ತಾ ತತಿಯಕೋಟ್ಠಾಸಮೇವ ಭಜತೀತಿ ಅತ್ಥತೋ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಪಞ್ಚವಿಧೋತಿ ಅಯಂ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಉಪ್ಪಾದನುಪತ್ಥಮ್ಭನಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೋ** ತಿದಣ್ಡಕಂ ವಿಯ। ಸೋ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಅರೂಪಿನೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತಾ…ಪೇ॰… ಓಕ್ಕನ್ತಿಕ್ಖಣೇ ನಾಮರೂಪಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ತಿಧಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ಅಯಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಅಧಿಟ್ಠಾನಾಕಾರೇನ, ನಿಸ್ಸಯಾಕಾರೇನ ಚ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ** ತರುಚಿತ್ತಕಮ್ಮಾದೀನಂ ಪಥವೀಪಟಾದಯೋ ವಿಯ, ಸೋ ನಿದ್ದೇಸೇ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ವಿಯ ಛಧಾವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಛಟ್ಠೋ ಪನೇತ್ಥ ಕೋಟ್ಠಾಸೋ "ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ, ಸೋತಘಾನಜಿವ್ಹಾಕಾಯಾಯತನಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಯಂ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ಮನೋಧಾತು ಚ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತು ಚ ವತ್ತನ್ತಿ, ತಂ ರೂಪಂ ಮನೋಧಾತುಯಾ ಚ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯದಸ್ಸನವಸೇನ ವಿಭತ್ತೋ, ಸೇಸಂ ತಾದಿಸಮೇವ। ತತ್ಥ **ರೂಪ**ನ್ತಿ ಹದಯವತ್ಥು।

ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋತಿ ಏತ್ಥ ಪನಾಯಂ ವಚನತ್ಥೋ - ತದಧೀನವುತ್ತಿತಾಯ ಅತ್ತನೋ ಫಲೇನ ನಿಸ್ಸಿತೋ, ನಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿತ್ತೋತಿ ನಿಸ್ಸಯೋ, ಯಥಾ ಪನ ಭುಸೋ ಆಯಾಸೋ ಉಪಾಯಾಸೋ, ಏವಂ ಭುಸೋ ನಿಸ್ಸಯೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಬಲವಕಾರಣಸ್ಸೇತಂ ಅಧಿವಚನಂ, ತಸ್ಮಾ ಬಲವಕಾರಣಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ**ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಸೋ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ತತ್ಥ **ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ** ತಾವ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿನಾ ಸದ್ಧಿಂ ನಾನತ್ತಂ ಅಕತ್ವಾ ವಿಭತ್ತೋ। ತತ್ಥ ಯಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತಂ ನಿಯಮತೋ ತೇಸಂ ಆರಮ್ಮಣೇಸು ಬಲವಾರಮ್ಮಣಂ ಹೋತಿ, ಇತಿ ಗರುಕಾತಬ್ಬಮತ್ತಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ, ಬಲವಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ನಾನತ್ತಂ ಅಕತ್ವಾವ ವಿಭತ್ತೋ, ಏವಂ ಸನ್ತೇಪಿ ಅತ್ತನೋ ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರಂ ಅನುರೂಪಸ್ಸ ಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದಸ್ಸ ಪವತ್ತನಸಮತ್ಥತಾಯ ಅನನ್ತರತಾ, ಪುರಿಮಚಿತ್ತಸ್ಸ ಪಚ್ಛಿಮಚಿತ್ತುಪ್ಪಾದನೇ ಬಲವತಾಯ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯತಾ ಚ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಯಥಾ ಹಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದೀಸು ಕಞ್ಚಿ ಧಮ್ಮಂ ವಿನಾಪಿ ಚಿತ್ತಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ನ ಏವಂ ಅನನ್ತರಚಿತ್ತಂ ವಿನಾ ಚಿತ್ತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿ ನಾಮ ಅತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಬಲವಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಇತಿ ಬಲವಕಾರಣಟ್ಠೇನ ಅನನ್ತರೋವ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋತಿ ಏವಮೇತೇಸಂ ನಾನತ್ತಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ।

ಪಕತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ **ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ,** ಪಕತೋ ನಾಮ ಅತ್ತನೋ ಸನ್ತಾನೇ ಉಪ್ಪಾದಿತೋ ವಾ ಸದ್ಧಾಸೀಲಾದಿಉಪಸೇವಿತೋ ವಾ ಉತುಭೋಜನಾದಿಪಕತಿಯಾಯೇವ ವಾ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಇತಿ

ಪರೂಪನಿಸ್ಸಯೇನ ಅಮಿಸ್ಸೋತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸೋ ಚ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ "ಸದ್ಧಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ದಾನಂ ದೇತಿ, ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯತಿ, ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ, ಝಾನಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ; ವಿಪಸ್ಸನಂ, ಮಗ್ಗಂ, ಅಭಿಞ್ಞಂ, ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ; ಸೀಲಂ, ಸುತಂ, ಚಾಗಂ, ಪಞ್ಞಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ದಾನಂ ದೇತಿ…ಪೇ॰… ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಇಮೇಸಂ ಸದ್ಧಾದೀನಂ ವಸೇನ ಬಹುಧಾ ವಿಭತ್ತೋ, ಏವಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ತಿವಿಧೋ। ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನಾಯಂ "ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ …ಪೇ॰… ಅಕುಸಲಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ…ಪೇ॰… ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಅಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಅಕುಸಲಾನಂ…ಪೇ॰… ಕುಸಲಾನಂ ಕೇಸಞ್ಚಿ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ…ಪೇ॰… ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತಾನಂ, ಕುಸಲಾನಂ, ಅಕುಸಲಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಪುಗ್ಗಲೋಪಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಸೇನಾಸನಮ್ಪೀ"ತಿ ಏವಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತತ್ಥ **ಪುರಿಮಾ**ತಿ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೇ ಸಮನನ್ತರಾತೀತಾವ ಲಬ್ಭನ್ತಿ।

ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೇಸು ಪನ ನಾನಾವಿಧಿವಸೇನ ಪುರಿಮತರಾವಾತಿ ತಯೋಪಿ ರಾಸೀ ಕುಸಲೇನ ಕುಸಲಪದೇ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಕುಸಲೇನ ಪನಾಕುಸಲೇ ಸಮನನ್ತರಾತೀತಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತೇನಾಹ "ಕೇಸಞ್ಚೀ"ತಿ। ಇದಂ ಹಿ "ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ, ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪನ ದಾನಂ ದತ್ವಾ…ಪೇ॰… ತಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಸದ್ಧಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಂ ಜಪ್ಪೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ಪಞ್ಹಾವಾರೇ** ಆಗತಂ ಇಮಂ ನಯಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ।

ಅಕುಸಲೇನ ಕುಸಲಪದೇ ಹಿ ಸಮನನ್ತರಾತೀತಾ ನ ಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತೇನಾಹ "ಕೇಸಞ್ಚೀ"ತಿ। ಇದಂ ಪನ "ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಕುಸಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ರಾಗಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ದಾನಂ ದೇತಿ…ಪೇ॰… ಪಾಣಂ ಹನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತತ್ಥಾಯ ದಾನಂ ದೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ **ಪಞ್ಹಾವಾರೇ** ಆಗತಂ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಮೇವ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ। ಯಥಾ ಹಿ ಅಕುಸಲಂ ಕುಸಲಸ್ಸ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ನ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋಪಿ ನ ಹೋತಿ। ನ ಹಿ ತಂ ಗರುಂ ಕತ್ವಾ ಕುಸಲಂ ಪವತ್ತತಿ।

ಅಕುಸಲೇನ ಅಬ್ಯಾಕತಪದೇ ಪನ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋವ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ನ ಹಿ ತಂ ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಗರುಂ ಕರೋನ್ತಿ, ಅನನ್ತರಾ ಪನಸ್ಸ ಹೋನ್ತಿ। ತೇನೇವೇತ್ಥ "ಕೇಸಞ್ಚೀ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಸೇಸಪದೇಸು ತಯೋಪಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಾ ಲಬ್ಭನ್ತೇವ। "ಪುಗ್ಗಲೋಪಿ, ಸೇನಾಸನಮ್ಪೀ"ತಿ ಇದಮ್ಪಿ ದ್ವಯಂ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನೇವೇತ್ಥ ವುತ್ತಂ, ಉತುಭೋಜನಾದಯೋ ಚೇತ್ಥ ಸಙ್ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಇಮಸ್ಮಿಞ್ಚ ಪಚ್ಚಯೇ ಏಕಚ್ಚಾಯ ಪಣ್ಣತ್ತಿಯಾ ಸದ್ಧಿಂ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಚತುಭೂಮಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಪಠಮತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಿತ್ವಾ ವತ್ತಮಾನಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕಾ ರೂಪಧಮ್ಮಾ **ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ,** ಸೋ ಪಸಾದತಬ್ಬಿಸಯಹದಯವತ್ಥುವಸೇನ ಏಕಾದಸವಿಧೋ। ನಿದ್ದೇಸೇ ಚ "ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ…ಪೇ॰… ಕಾಯಾಯತನಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ …ಪೇ॰… ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ರೂಪಾಯತನಂ ಸದ್ದಗನ್ಧರಸಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮನೋಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಯಂ ರೂಪಂ ನಿಸ್ಸಾಯ…ಪೇ॰… ತಂ ರೂಪಂ ಮನೋಧಾತುಯಾ ಚ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಚ ಕಿಞ್ಚಿಕಾಲೇ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ, ಕಿಞ್ಚಿಕಾಲೇ ನ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಸಬ್ಬಥಾಪಿ ಪಞ್ಚದ್ವಾರೇ ವತ್ಥಾರಮ್ಮಣವಸೇನ, ಮನೋದ್ವಾರೇ ವತ್ಥುವಸೇನೇವ ಚಾಯಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। **ಪಞ್ಹಾವಾರೇ** ಪನ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಂ "ಅರಹಾ ಚಕ್ಖುಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಅನತ್ತತೋ ವಿಪಸ್ಸತೀ"ತಿ ಆಗತತ್ತಾ ಮನೋದ್ವಾರೇಪಿ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ರೂಪಾನಂ ವಸೇನ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಮ್ಪಿ ಲಬ್ಭತೇವಾತಿ ಅಯಂ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಪುರೇಜಾತಾನಂ ರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮೋ **ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ** ಗಿಜ್ಝಪೋತಕಸರೀರಾನಂ ಆಹಾರಾಸಾ ಚೇತನಾ ವಿಯ। ನಿದ್ದೇಸೇಪಿ ಚಸ್ಸ "ಪಚ್ಛಾಜಾತಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪುರೇಜಾತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ವುತ್ತಂ। ತತ್ಥ **ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸಾ**ತಿ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಿಕತಿಸಮುಟ್ಠಾನಿಕಭೂತುಪಾದಾಯರೂಪಕಾಯಸ್ಸ। ಧಮ್ಮತೋ ಚಾಯಂ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿವಿಪಾಕೇ ಆರುಪ್ಪವಿಪಾಕೇ ಅವಸೇಸಾ ಸಬ್ಬೇ ಚತುಭೂಮಕಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ ಅಯಂ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಆಸೇವನಟ್ಠೇನ ಅನನ್ತರಾನಂ ಪಗುಣಬಲವಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ** ಗನ್ಥಾದಿಪುರಿಮಾಭಿಯೋಗೋ ವಿಯ। ಸೋ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಿರಿಯಜವನವಸೇನ ತಿವಿಧೋ। ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನಸ್ಸ "ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಕುಸಲಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ...ಪೇ॰... ಅಕುಸಲಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ...ಪೇ॰... ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತತ್ಥ **ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ**ತಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಸಮನನ್ತರಾತೀತಾವ ದಟ್ಠಬ್ಬಾ, ತತ್ಥಾಪಿ ಕುಸಲಾದಯೋ ಅಬ್ಯಾಕತಾದೀನಂ ಭಿನ್ನಜಾತಿಕಾನಂ ಸಮನನ್ತರಾನಮ್ಪಿ ವಾಸನಾಸಙ್ಖಾತೇನ ಆಸೇವನೇನ ಪಗುಣತರಬಲವಭಾವವಿಸಿಟ್ಠಂ ಅತ್ತನೋ ಕುಸಲಾದಿಭಾವಸಙ್ಖಾತಗತಿಂ ಗಾಹಾಪೇತುಂ ಅಸಮತ್ಥತಾಯ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ಭೂಮಿತೋ, ಪನ ಆರಮ್ಮಣತೋ ಚ ಭಿನ್ನಾಪಿ ಕಾಮಾವಚರತಿಹೇತುಕಕುಸಲಕಿರಿಯಾ ಅತ್ತನಾ ಸದಿಸವೇದನಾನಮೇವ ಮಹಗ್ಗತಲೋಕುತ್ತರಕುಸಲಕಿರಿಯಾನಮ್ಪಿ, ಸಙ್ಖಾರಾರಮ್ಮಣಞ್ಚ ಅನುಲೋಮಕುಸಲಂ ನಿಬ್ಬಾನಾರಮ್ಮಣಸ್ಸ ಗೋತ್ರಭುಕುಸಲಸ್ಸ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿಯೇವ। ಲೋಕುತ್ತರೋ ಪನ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೋ ನತ್ಥಿ, ತಥಾ ವಿಪಾಕೋ ಕಮ್ಮಪರಿಣಾಮಿತತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಚಿತ್ತಪ್ಪಯೋಗಸಙ್ಖಾತೇನ ಕಿರಿಯಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ।** ಸೋ ನಾನಕ್ಖಣಿಕಾಯ ಕುಸಲಾಕುಸಲಚೇತನಾಯ ಚೇವ ಸಹಜಾತಾಯ ಚ ಸಬ್ಬಾಯಪಿ ಚೇತನಾಯ ವಸೇನ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ। ನಿದ್ದೇಸೇಪಿ ಚಸ್ಸ "ಕುಸಲಾಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನಂ...ಪೇ॰... ಚೇತನಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ದ್ವಿಧಾವ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ಕಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಚೇತನಾಕಮ್ಮಮೇವ। **ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನ**ನ್ತಿ ಕಮ್ಮಸ್ಸ ಕಟತ್ತಾ ಉಪಚಿತತ್ತಾ ನಿಪ್ಫಾದಿತತ್ತಾ ಉಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕಮ್ಮಜಾನಂ ರೂಪಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಏವ, ಕಮ್ಮಮ್ಪಿ ಕಾಲನ್ತರೇಯೇವ ಅವಸೇಸಪಚ್ಚಯಸಮಾಯೋಗೇ ಸತಿ ಅತ್ತನೋ ಫಲಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ, ನ ತು ವಿನಟ್ಠತ್ತಾ ಠಿತತ್ತಾ ತಂ ವಾ ಠಿತಂ ಪನ ಕಮ್ಮಂ ನ ಜನೇತಿ। **ಏವಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಕಟತ್ತಾರೂಪಗ್ಗಹಣಂ ದಟ್ಠಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ನಿರುಸ್ಸಾಹಸನ್ತಭಾವೇನ ನಿರುಸ್ಸಾಹಸನ್ತಭಾವಾಯ ಉಪಕಾರಕೋ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮೋ **ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೋ।** ಸೋ ಪವತ್ತೇ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಕಟತ್ತಾರೂಪಾನಂ, ಸಬ್ಬತ್ಥ ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಯಥಾಹ **ಸಬ್ಬಪಞ್ಹಾವಾರೇ** - "ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತೋ ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ ತಿಣ್ಣನ್ನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ... ಪೇ॰... ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನಂ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿ। ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನಸ್ಸ "ವಿಪಾಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಅರೂಪಿನೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏತ್ತಕಮೇವ ವುತ್ತಂ। ತಂ **ಪಞ್ಹಾವಾರೇ** ವುತ್ತವಿಧಾನಂ ಸನ್ಧಾಯ ಸಾವಸೇಸಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ರೂಪಾರೂಪಾನಂ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕಾ ಚತ್ತಾರೋ ಆಹಾರಾ **ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ।** ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನ "ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅರೂಪಿನೋ ಆಹಾರಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತತ್ಥ ಚತುಸಮುಟ್ಠಾನಮುಪಗತಾ ಓಜಾ ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋ ನಾಮ। ಸೋ ಯಸ್ಮಾ ಆಹಾರೂಪಸೇವೀನಞ್ಞೇವ ಅಜ್ಝೋಹಟಾಹಾರಉತುಜಾಹಾರೂಪತ್ಥದ್ಧೋ ಏವ ಚ ಕಮ್ಮಜಾದಿಆಹಾರೋ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ಠಿತಿಯಾ ಪವತ್ತತಿ, ನ ಅಞ್ಞಥಾ, ತಸ್ಮಾ ಕಬಳೀಕಾತಬ್ಬಉತುಜವತ್ಥುಸನ್ನಿಸ್ಸಿತತಾದಸ್ಸನತ್ಥಂ ಕಬಳೀಕಾರೋ ಆಹಾರೋತಿ ವುತ್ತೋ। ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಚಾಯಂ "ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸಾ"ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವುತ್ತೋ, ವಿಸೇಸತೋ ಪನ ಆಹಾರಜರೂಪಸ್ಸ ಜನಕೋ ಚೇವ

ಅನುಪಾಲಕೋ ಚ ಹುತ್ವಾ ಸೇಸತಿಸನ್ತತಿಸಮುಟ್ಠಾನರೂಪಸ್ಸ ಅನುಪಾಲಕೋ ಏವ ಹುತ್ವಾ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। **ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಕಮ್ಮಸಮುಟ್ಠಾನಾನಿ ಗಹಿತಾನೇವ। **ಪಞ್ಹಾವಾರೇ** ಹಿ "ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾ ಆಹಾರಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಅಧಿಪತಿಯಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕಾ ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯವಜ್ಜಾ ವೀಸತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ **ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ**। ಇತ್ಥಿನ್ದ್ರಿಯಪುರಿಸಿನ್ದ್ರಿಯಾನಿ ಹಿ ಕಿಞ್ಚಾಪಿ ಇತ್ಥಿಪುರಿಸಲಿಙ್ಗಾಕಪ್ಪಾದೀನಂ ಬೀಜಭೂತಾನಿ, ನೇವ ಪನ ತೇಸಂ, ನ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಾದಿಪಚ್ಚಯತಂ ಫರನ್ತಿ। ಸುತ್ತನ್ತಿಕಪರಿಯಾಯೇನ ಪನ ತೇಸಂ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಭಾವಂ ಫರನ್ತೀತಿ ಬಾವೀಸತೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಾನಿ। ತತ್ಥ ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಾದಯೋ ಪಞ್ಚ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಮೇವ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ, ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಕಟತ್ತಾರೂಪಾನಮೇವ, ಸೇಸಾ ರೂಪಾರೂಪಾನಂ। ನಿದ್ದೇಸೇ "ಚಕ್ಖುನ್ದ್ರಿಯಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ...ಪೇ॰... ಕಾಯವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ...ಪೇ॰... ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ಕಟತ್ತಾರೂಪಾನಂ, ಅರೂಪಿನೋ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। **ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನ**ನ್ತಿ ಏತ್ಥಾಪಿ ಕಟತ್ತಾರೂಪಮ್ಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಂ। **ಪಞ್ಹಾವಾರೇ** ಹಿ "ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕಾನಿ ಠಪೇತ್ವಾ ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣೇಸು ವೇದನಾತ್ತಯಂ, ಏಕಗ್ಗತಞ್ಚ ಸೇಸಾನಿ ಕುಸಲಾದಿಭೇದಾನಿ ಸತ್ತ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ **ಝಾನಪಚ್ಚಯೋ**। ದ್ವಿಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಾನಂ ಹಿ ಅಭಿನಿಪಾತಮತ್ತತ್ತಾ ತೇಸು ವೇದನೇಕಗ್ಗತಾ ಉಪನಿಜ್ಝಾಯನಾಕಾರಸ್ಸ ಅಭಾವೇನ ಝಾನಙ್ಗೇಸು ನ ಉದ್ಧಟಾ, ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನಸ್ಸ "ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಝಾನಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಝಾನಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಇಧಾಪಿ **ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಚ ಕಟತ್ತಾರೂಪಮ್ಪಿ ಗಹಿತಂ। **ಪಞ್ಹಾವಾರೇಹಿ** "ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾನಿ ಝಾನಙ್ಗಾನಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ ಝಾನಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಯತೋ ತತೋ ವಾ ನಿಯ್ಯಾನಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕಾನಿ ಕುಸಲಾದಿಭೇದಾನಿ ದ್ವಾದಸ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ **ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೋ**। ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನ "ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಏತ್ಥಾಪಿ **ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನ**ನ್ತಿ ಇಮಿನಾ ಕಟತ್ತಾರೂಪಗ್ಗಹಣಂ। **ಪಞ್ಹಾವಾರೇ** ಹಿ "ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾನಿ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನ"ನ್ತಿ ವುತ್ತಂ, ಅಹೇತುಕಚಿತ್ತೇಸು ಚೇತ್ಥ ವಿಜ್ಜಮಾನಾನಿ ಮಗ್ಗಙ್ಗಾನಿ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ। ಅಯಂ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಏಕವತ್ಥುಕಏಕಾರಮ್ಮಣಏಕುಪ್ಪಾದಏಕನಿರೋಧಸಙ್ಖಾತೇನ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕಾ ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ **ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ**। ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನ "ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋತಿ ಅಯಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಏಕವತ್ಥುಕಾದಿಭಾವಾನುಪಗಮೇನ ಉಪಕಾರಕಾ ರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ಅರೂಪೀನಂ, ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ರೂಪೀನಂ **ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ,** ಸೋ ಸಹಜಾತಪುರೇಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತವಸೇನ ತಿವಿಧೋ ಹೋತಿ। ವುತ್ತಂ ಹೇತಂ "ಸಹಜಾತಾ ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ರೂಪಾನಂ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಛಾಜಾತಾ ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ ಪುರೇಜಾತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿ। ಪುರೇಜಾತಂ ಪನ ಛವತ್ಥುವಸೇನೇವ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನಸ್ಸ "ರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ಅರೂಪೀನಂ...ಪೇ॰... ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ರೂಪೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ತತ್ಥ **ರೂಪಿನೋ**ತಿ ಇದಂ ಛವತ್ಥೂನಂ ವಸೇನ ವುತ್ತಂ, ರೂಪಾದಯೋ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಧಮ್ಮಾ ಸಮ್ಪಯೋಗಾಸಙ್ಕಾಯಾಭಾವೇನ

ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ನ ವುತ್ತಾ। ಚಕ್ಖಾದೀನಂ ಹಿ ವತ್ಥೂನಂ ಅಬ್ಭನ್ತರತೋ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ ನಿಕ್ಖಮನ್ತಾ ವಿಯ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತತ್ಥ ಸಮ್ಪಯೋಗಾಸಙ್ಕಾ ಹೋತಿ। **ಪಞ್ಹಾವಾರೇಪಿ** ಹಿ "ವತ್ಥು ಕುಸಲಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ…ಪೇ॰… ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಛ ವತ್ಥೂನೇವ ಉದ್ಧಟಾನಿ, **ಅರೂಪಿನೋ ಧಮ್ಮಾ ರೂಪೀನನ್ತಿ** ಏತ್ಥಾಪಿ ನಿಬ್ಬಾನಂ ಅರೂಪಮ್ಪಿ ಸಮಾನಂ ರೂಪಸ್ಸ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ ನ ಹೋತಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಸಮ್ಪಯೋಗಾಸಙ್ಕಾಭಾವತೋ, "ಚತೂಹಿ ಸಮ್ಪಯೋಗೋ ಚತೂಹಿ ವಿಪ್ಪಯೋಗೋ"ತಿ (ಧಾತು॰ ೩) ಹಿ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಲಕ್ಖಣೇನ ಅತ್ಥಿಭಾವೇನ ತಾದಿಸಸ್ಸೇವ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಟ್ಠೇನ ಉಪಕಾರಕೋ ಧಮ್ಮೋ **ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ,** ಸೋ ನಿದ್ದೇಸೇ "ಚತ್ತಾರೋ ಖನ್ಧಾ ಅರೂಪಿನೋ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ…ಪೇ॰… ಚತ್ತಾರೋ ಮಹಾಭೂತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ, ಓಕ್ಕನ್ತಿಕ್ಖಣೇ ನಾಮರೂಪಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ, ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ರೂಪಾನಂ, ಮಹಾಭೂತಾ ಉಪಾದಾರೂಪಾನಂ, ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ…ಪೇ॰… ರೂಪಾಯತನಂ…ಪೇ॰… ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಾಯತನಂ ಮನೋಧಾತುಯಾ…ಪೇ॰… ಮನೋಧಾತುಯಾ ಚ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಚ ತಂಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಸಹಜಾತಪುರೇಜಾತವಸೇನ ಚ ಬಹುಧಾ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ, **ಪಞ್ಹಾವಾರೇ** ಪನ "ಸಹಜಾತಂ ಪುರೇಜಾತಂ ಪಚ್ಛಾಜಾತಂ ಆಹಾರಂ ಇನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ ಇಮೇಸಂ ಪಞ್ಚನ್ನಮ್ಪಿ ವಸೇನ ಆಗತತ್ತಾ ಪಚ್ಛಾಜಾತಕಬಳೀಕಾರಆಹಾರರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಾನಂ ವಸೇನಾಪಿ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋವಾತಿ ಅಯಂ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಅತ್ತನೋ ಅನನ್ತರಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನಾನಂ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಪವತ್ತಿಓಕಾಸದಾನವಸೇನ ಉಪಕಾರಕಾ ಸಮನನ್ತರನಿರುದ್ಧಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾ **ನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೋ,** ನಿದ್ದೇಸೇ ಪನ "ಸಮನನ್ತರನಿರುದ್ಧಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಧಮ್ಮಾ ಪಟುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಏವಂ ಸಾಮಞ್ಞತೋವ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಸಬ್ಬಥಾ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಸದಿಸತಾಯ ತತ್ಥ ನಿದ್ದಿಟ್ಠನಯೇನೇವೇತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯಧಮ್ಮಾವ ವಿಗತಭಾವೇನ ಉಪಕಾರಕತ್ತಾ **ವಿಗತಪಚ್ಚಯೋತಿ** ಸಹ ನಿದ್ದೇಸೇನ ನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯಸದಿಸೋವಾತಿ।

ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಸಬ್ಬಥಾ ಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯಸದಿಸೋವ, ದೇಸನಾವಿಲಾಸೇನ, ವೇನೇಯ್ಯವಸೇನ ವಾ ಅಯಂ ದುಕೋ ವುತ್ತೋತಿ ಅಯಂ ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೇ ನಯೋ।

ಪಕಿಣ್ಣಕವಿನಿಚ್ಛಯೋ

ಇಮೇಸು ಪನ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಞಾಣಚಾರಸ್ಸ ವಿಸದಭಾವತ್ಥಂ -

ಧಮ್ಮತೋ ಕಾಲತೋ ಚೇವ, ಏಕಸ್ಸಾನೇಕಪಚ್ಚಯಾ।
ಅನೇಕೇಸಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಏಕಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ॥

ಸಭಾಗಾ ವಿಸಭಾಗಾ ಚ, ಯುಗಳಾ ಜನಕಾದಿತೋ।
ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಾದಿಭೇದಾ ಚ, ರೂಪಾರೂಪವಿಕಪ್ಪತೋ।
ಭವತೋ ಸಙ್ಗಹಾ ಞೇಯ್ಯೋ, ಪಕಿಣ್ಣಕವಿನಿಚ್ಛಯೋ॥

ತತ್ಥ **ಧಮ್ಮತೋತಿ** ಇಮೇಸು ಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ ತಾವ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮೇಸು ನಾಮಧಮ್ಮೇಕದೇಸೋ, ತಥಾ ಸಹಜಾತಾಧಿಪತಿಕಮ್ಮಝಾನಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಾ, ತಥಾ ಆಸೇವನವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯಾ, ಚತುಕ್ಖನ್ಧಸಙ್ಗಹಿತಾಪಿ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಾ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಪಚ್ಛಾಜಾತಸಮ್ಪಯುತ್ತನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ। ನಿಬ್ಬಾನಸ್ಸ ಅಸಙ್ಗಹತೋ ನಾಮೇಕದೇಸೋತಿಪಿ ವತ್ತುಂ ವಟ್ಟತಿ।

ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಧಮ್ಮೋವ, ಸೇಸಾ ಯಥಾಲಾಭವಸೇನ ನಾಮರೂಪಧಮ್ಮಾ। ತತ್ಥ ಚ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೇಸು ಪಞ್ಞತ್ತಿಪಿ ಸಙ್ಗಹಿತಾತಿ ಅಯಂ ಧಮ್ಮತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಕಾಲತೋ ಪನ ಹೇತುಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತವಿಪಾಕಆಹಾರಇನ್ದ್ರಿಯಝಾನಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಪನ್ನರಸ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನಾವ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಆಸೇವನನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಪಞ್ಚ ಅತೀತಾ ಏವ ಹುತ್ವಾ, ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ ಪನೇಕೋ ಪಚ್ಚುಪ್ಪನ್ನೋಪಿ ಅತೀತೋಪಿ ಹುತ್ವಾ, ಸೇಸಾ ಆರಮ್ಮಣಅಧಿಪತಿಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯಾ ತಯೋಪಿ ತೇಕಾಲಿಕಾಪಿ, ನಿಬ್ಬಾನಪಞ್ಞತ್ತಿವಸೇನ ಕಾಲವಿಮುತ್ತಾಪಿ ಹುತ್ವಾ ಅತ್ತನೋ ಫಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಕಾಲತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಏಕಸ್ಸಾನೇಕಪಚ್ಚಯಾತಿ ಏಕಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಏಕಪಚ್ಚಯಸ್ಸ ಚ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ। ಕಥಂ? ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ ತಾವ ಅಮೋಹೋ ಏಕೋ ಧಮ್ಮೋ, ಸೋ ಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮಆಹಾರಝಾನವಜ್ಜಾನಂ ವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಹೇತುಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋವ ಅಧಿಪತಿಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಿನ್ದ್ರಿಯಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾನಂ ಅಞ್ಞೇಸಂ ಏಕಾದಸನ್ನಂ ವಸೇನ ವಾ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ , ತಥಾ ಅಲೋಭಾದಯೋ, ತೇಸು ಪನ ಅಲೋಭಾದೋಸಾ ಇನ್ದ್ರಿಯಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ತಯೋ ಅವಿಪಾಕಭೂತಾ ಲೋಭದೋಸಮೋಹಾ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯಾಪಿ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತೇ ಪನ ಅಮೋಹವಜ್ಜಿತಾ ಪಞ್ಚ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯಾ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಥಾ ಸೇಸಾಪಿ ಅವಿಪಾಕಭೂತಾ।

ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾನಂ ಚತುನ್ನಂ ವಸೇನ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಮನೋಧಾತುಯಾ, ಅಹೇತುಕಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾ ಚ। ಸಹೇತುಕಾಯ ಪನ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಾನಮ್ಪಿ ವಸೇನ, ಸದ್ದಾದೀಸುಪಿ ಏಸೇವ ನಯೋ। ಧಮ್ಮಾಯತನಂ ಪನ ನಿಸ್ಸಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾನಂ ವಸೇನಾಪಿ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ತಥಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋವ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿನಿಸ್ಸಯಉಪನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾನಂ ವಸೇನ ಅಪರೇಸಮ್ಪಿ ಸತ್ತನ್ನಂ ವಸೇನ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತೀತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ಉಕ್ಕಟ್ಠಪರಿಚ್ಛೇದೋ। ತತ್ಥ ಅರೂಪಾನಂ ಪನ ರೂಪಾನಂ ವಾ ಅತೀತಾನಾಗತಾನಂ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಭಾವೇ ಸತಿ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಉಪನಿಸ್ಸಯಮತ್ತಮೇವ ಉತ್ತರಿ ಲಬ್ಭತಿ।

ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ ವುತ್ತನಯೋವ। ಸಹಜಾತಾಧಿಪತೀಸು ಚಿತ್ತಂ ಹೇತುಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮಝಾನಮಗ್ಗವಜ್ಜಾನಂ ಏಕೂನವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಅವಿಜಹನ್ತೋ ಅಪರೇಸಂ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯವಿಪಾಕಾಹಾರಿನ್ದ್ರಿಯಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾನಂ ದಸನ್ನಂ ವಸೇನೇವ, ತಥಾ ವೀರಿಯಂ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯವಜ್ಜಾನಂ ಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಸಹಿತಾನಂ ವಸೇನ, ಛನ್ದೋ ಆಹಾರಿನ್ದ್ರಿಯವಜ್ಜಾನಂ ವಸೇನ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ, ವೀಮಂಸಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ ವುತ್ತನಯಾವ।

ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇ ಚತೂಸು ಖನ್ಧೇಸು ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧೋ ತಾವ ಹೇತುಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮಾಹಾರಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯವಜ್ಜಾನಂ ಏಕೂನವೀಸತಿಯಾ ವಸೇನ , ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧೋ ತೇಸು ಇನ್ದ್ರಿಯಝಾನವಜ್ಜಾನಂ ಸತ್ತರಸನ್ನಂ ವಸೇನ, ಸಙ್ಖಾರಕ್ಖನ್ಧೋ ಹೇತುಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮಿನ್ದ್ರಿಯಝಾನಮಗ್ಗವಜ್ಜಾನಂ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ ವಸೇನ, ತಥಾ ಚೇತನಾ ಕಮ್ಮಸಹಿತಾನಂ, ವಿತಕ್ಕೋ ಹೇತುಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮಆಹಾರಿನ್ದ್ರಿಯವಜ್ಜಾನಂ ಝಾನಮಗ್ಗಸಹಿತಾನಂ, ವಿಚಾರೋ, ಪೀತಿ ಚ ಅನನ್ತರಿಯಾನಂ ಮಗ್ಗವಜ್ಜಾನಂ, ಏಕಗ್ಗತಾ ಹೇತುಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮಾಹಾರವಜ್ಜಾನಂ ವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ, ಸದ್ಧಾ, ಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಞ್ಚ ಅನನ್ತರಾನಂ ಹೇತುಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮಾಹಾರಝಾನಮಗ್ಗವಜ್ಜಾನಂ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ, ಸತಿ ಮಗ್ಗಸಹಿತಾನಂ ಏಕೂನವೀಸತಿಯಾ, ಹಿರಿಓತ್ತಪ್ಪಕಾಯಪಸ್ಸದ್ಧಾದಿಛಯುಗಾ, ಯೇವಾಪನಕೇಸು ಅಧಿಮೋಕ್ಖಮನಸಿಕಾರತತ್ರಮಜ್ಝತ್ತತಾ, ಕರುಣಾಮುದಿತಾ ಚ

ಹೇತುಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮಾಹಾರಝಾನಮಗ್ಗಿನ್ದ್ರಿಯವಜ್ಜಾನಂ ಸತ್ತರಸನ್ನಂ, ವಿರತಿಯೋ ಪನ ಮಗ್ಗಸಹಿತಾನಂ ಅಟ್ಠಾರಸನ್ನಂ, ಮಿಚ್ಛಾದಿಟ್ಠಿ ತತೋ ವಿಪಾಕವಜ್ಜಾನಂ ಸತ್ತರಸನ್ನಂ ವಸೇನ, ಮಿಚ್ಛಾವಾಚಾಕಮ್ಮನ್ತಾಜೀವಾ ತೇಹಿ ಚೇವ ಕಮ್ಮಾಹಾರಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಚಾತಿ ಏಕೂನವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ, ಅಹಿರಿಕಂ ಅನೋತ್ತಪ್ಪಂ ಮಾನೋ ಥಿನಂ ಮಿದ್ಧಂ ಉದ್ಧಚ್ಚನ್ತಿ ಇಮೇ ಹೇತುಪುರೇಜಾತಕಮ್ಮವಿಪಾಕಾಹಾರಿನ್ದ್ರಿಯಝಾನಮಗ್ಗವಜ್ಜಾನಂ ಸೋಳಸನ್ನಂ, ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಇಸ್ಸಾಮಚ್ಛರಿಯಕುಕ್ಕುಚ್ಚಾನಿ ತತೋ ಅಧಿಪತಿವಜ್ಜಾನಂ ಪನ್ನರಸನ್ನಂ ವಸೇನ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಅವಿಜಹನ್ತಾನಂ ಪನೇತೇಸಂ ಸಮನನ್ತರಉಪನಿಸ್ಸಯಕಮ್ಮನತ್ಥಿವಿಗತಾನಂ ಅಪರೇಸಂ ಛನ್ನಂ ವಸೇನ ಚ। ವಿಞ್ಞಾಣಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇನೇವ ಅನೇಕಪಚ್ಚಯಭಾವೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ಮಹಾಭೂತಾನಿ ಆರಮ್ಮಣಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಉಪನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾನಂ ನವನ್ನಂ, ಹದಯವತ್ಥು ತೇಸಞ್ಞೇವ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಸಹಿತಾನಂ ವಸೇನ। **ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇ** ಚಕ್ಖಾಯತನಾದೀನಿ ಆರಮ್ಮಣಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿನಿಸ್ಸಯಉಪನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಇನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾನಂ ನವನ್ನಂ ವಸೇನ। **ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇ** ರೂಪಸದ್ದಗನ್ಧರಸಾಯತನಾದೀನಿ ಆರಮ್ಮಣಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಉಪನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾನಂ ಛನ್ನಂ ವಸೇನ। **ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೇ** ಓಜಾ ಆರಮ್ಮಣಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಉಪನಿಸ್ಸಯಾಹಾರಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾನಂ ಛನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನ ಅನೇಕಧಾ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ತಂತಂಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಅವಿಜಹನ್ತಾನಂ ತೇಸಂ ತೇಸಂ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಾದಿಪಚ್ಚಯತಾ ವುತ್ತನಯೇನ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಸೇಸಂ ಸುವಿಞ್ಞೇಯ್ಯಮೇವಾತಿ ಅಯಂ ಏಕಸ್ಸಾನೇಕಪಚ್ಚಯತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಅನೇಕೇಸಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ, ಏಕಪಚ್ಚಯಭಾವತೋತಿ ಏತೇಸು ಹಿ ಠಪೇತ್ವಾ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಂ ಸೇಸೇಸು ತೇವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಅನೇಕೇ ಅನೇಕೇಸಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕತೋ ಏಕೇಕಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ। ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ ಪನ ಚೇತನಾ ಏಕಧಮ್ಮೋವಾತಿ ಅಯಂ ಅನೇಕಧಮ್ಮಾನಂ ಏಕಪಚ್ಚಯಭಾವತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಭಾಗಾ ವಿಸಭಾಗಾ ಚಾತಿ ಏತೇಸು ಹಿ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಾಸೇವನನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಸಭಾಗಾ, ತಥಾ ಆರಮ್ಮಣಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯಾ। ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಪನೇತ್ಥ ಪಚ್ಛಾಜಾತೇನ ವಿಸಭಾಗೋ, ತಥಾ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇನ, ಅತ್ಥಿ ನತ್ಥಿನಾ, ವಿಗತೋ ಅವಿಗತೇನಾತಿ ಅಯಂ ಸಭಾಗವಿಸಭಾಗತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಯುಗಳಾತಿ ಏತ್ಥ ಅತ್ಥಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಸದ್ದಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಕಾಲಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಹೇತುಫಲತಾಯ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯಾತಿ ಇಮೇಹಿ ಕಾರಣೇಹಿ ಯುಗಳಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಾ ಹಿ ಅತ್ಥಸರಿಕ್ಖತಾಯ ಏಕಂ ಯುಗಳಂ ನಾಮ। ನಿಸ್ಸಯೂಪನಿಸ್ಸಯಾ ಸದ್ದಸರಿಕ್ಖತಾಯ, ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತಾ ಕಾಲಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ, ಕಮ್ಮವಿಪಾಕಾ ಹೇತುಫಲತಾಯ, ಸಮ್ಪಯುತ್ತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಾ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಟಿಪಕ್ಖತಾಯ ಏಕಂ ಯುಗಳಂ, ತಥಾ ಅತ್ಥಿನತ್ಥಿಪಚ್ಚಯಾ, ವಿಗತಅವಿಗತಪಚ್ಚಯಾತಿ ಅಯಂ ಯುಗಳತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಜನಕಾದಿತೋತಿ ಜನಕೋಪತ್ಥಮ್ಭಕತೋ। ಏತೇಸು ಹಿ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಾಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ, ನಾನಕ್ಖಣಿಕೋ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ, ನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಚಾತಿ ಇಮೇ ಜನಕಾ ಏವ, ನ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಾ। ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕೋ ಏವ, ನ ಜನಕೋ। ಸೇಸಾ ಜನಕಾ ಚೇವ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಾ ಚಾತಿ ಅಯಂ ಜನಕಾದಿತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಾದಿಭೇದಾತಿ ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಿಕಅಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಿಕಭೇದತೋ। ಏತೇಸು ಹಿ ಸಹಜಾತನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಿಕಾ। ಸಬ್ಬೇಸು ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇಸು ಇಚ್ಛಿತಬ್ಬಾ। ಏತೇಹಿ ವಿನಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಏಕಧಮ್ಮೋಪಿ ನತ್ಥಿ। ಸೇಸಾ ಅಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಿಕಾ। ತತ್ಥ ಚ ಆರಮ್ಮಣಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಾನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಾಸೇವನಸಮ್ಪಯುತ್ತ ಅತ್ಥಿನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಅರೂಪಧಮ್ಮಾನಞ್ಞೇವ ಕಾರಣತೋ ಅಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಿಕಾ। ತಥಾ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಾನಞ್ಞೇವ

ಕಾರಣತೋ, ಸೇಸಾ ಏಕಚ್ಚಾನಂ ರೂಪಾರೂಪಧಮ್ಮಾನಂ ಕಾರಣತೋ ಅಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಿಕಾ। ಅಯಂ ಸಬ್ಬಟ್ಠಾನಾದಿಭೇದತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ರೂಪಾರೂಪವಿಕಪ್ಪತೋತಿ ರೂಪಂ ರೂಪಸ್ಸ, ರೂಪಂ ಅರೂಪಸ್ಸಾತಿಆದಿ ವಿಕಪ್ಪತೋ। ಏತೇಸು ಹಿ ಏಕೋಪಿ ಪಚ್ಚಯೋ ರೂಪಮೇವ ಹುತ್ವಾ ರೂಪಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ಭವನ್ತೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ರೂಪಮೇವ ಪನ ಅರೂಪಸ್ಸೇವ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಏಕೋ ಏವ। ರೂಪಮೇವ ಹುತ್ವಾ ರೂಪಾರೂಪಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋ ನಾಮಾತಿಪಿ ನತ್ಥಿ, ಅರೂಪಮೇವ ಹುತ್ವಾ ಅರೂಪಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಆಸೇವನಸಮ್ಪಯುತ್ತನತ್ಥಿವಿಗತವಸೇನ ಛಬ್ಬಿಧೋ। ಅರೂಪಮೇವ ಪನ ರೂಪಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಏಕೋ ಏವ। ಅರೂಪಮೇವ ಹುತ್ವಾ ರೂಪಾರೂಪಾನಮ್ಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಹೇತುಕಮ್ಮವಿಪಾಕಝಾನಮಗ್ಗವಸೇನ ಪಞ್ಚವಿಧೋ। ರೂಪಾರೂಪಪಞ್ಞತ್ತಿ ಹುತ್ವಾ ಅರೂಪಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಆರಮ್ಮಣಉಪನಿಸ್ಸಯವಸೇನ ದುವಿಧೋ। ರೂಪಾರೂಪಂ ಪನ ರೂಪಾರೂಪಸ್ಸಾಪಿ ಅತ್ಥಿ, ಸೋ ಅಧಿಪತಿಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಾಹಾರಿನ್ದ್ರಿಯವಿಪ್ಪಯುತ್ತಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ನವವಿಧೋತಿ ಅಯಂ ರೂಪಾರೂಪವಿಕಪ್ಪತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಭವತೋತಿ ಇಮೇಸು ಹಿ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಪಞ್ಚವೋಕಾರಭವೇ ತಾವ ನ ಕೋಚಿ ಪಚ್ಚಯೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ ನಾಮ, ಸಬ್ಬೇಪಿ ಲಬ್ಭನ್ತಿ। ಚತುವೋಕಾರಭವೇ ಪನ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇ ಅಪನೇತ್ವಾ ಸೇಸಾ ಏಕವೀಸತಿಮೇವ। ಏಕವೋಕಾರಭವೇ ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಕಮ್ಮಿನ್ದ್ರಿಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತವಸೇನ ಸತ್ತೇವ। ಬಾಹಿರೇ ಪನ ಅನಿನ್ದ್ರಿಯಬದ್ಧರೂಪೇ ತೇಸು ಕಮ್ಮಿನ್ದ್ರಿಯವಜ್ಜಾ ಪಞ್ಚೇವ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಭವತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಸಙ್ಗಹಾತಿ ಸಬ್ಬೇಪಿ ಹಿ ಇಮೇ ಚತುವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಸಹಜಾತಉಪನಿಸ್ಸಯಪುರೇಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತಕಮ್ಮಾಹಾರಿನ್ದ್ರಿಯೇಸು ಅಟ್ಠಸು ಚ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಕಥಂ? ತೇಸು ಹಿ ಹೇತುಅಞ್ಞಮಞ್ಞವಿಪಾಕಝಾನಮಗ್ಗಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯಾ ಛ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಾಸೇವನನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಪಞ್ಚ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೇ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇ। ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ಸಹಜಾತಪುರೇಜಾತಭೇದತೋ ದುವಿಧೋ। ತತ್ಥ ಸಹಜಾತೋ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ, ಪುರೇಜಾತೋ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇ। ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೋ ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೇ, ಸಹಜಾತಭೂತೋ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇ। ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಸಹಜಾತಪುರೇಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತಭೂತತಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಅತ್ಥಿಅವಿಗತಪಚ್ಚಯಾಪಿ ಸಹಜಾತಪುರೇಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತಾಹಾರಿನ್ದ್ರಿಯಭೂತತಾಯ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಚ್ಚಯೇಸು ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತಿ। ಏವಂ ಇಮೇಸು ಪಚ್ಚಯೇಸು ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಯಾನಂ ಸಙ್ಗಹೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ತೇನೇವ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಪಾಳಿಯಂ ಪಚ್ಚನೀಯನಯೇ ಇಮೇಸಂ ಅಟ್ಠನ್ನಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ವಸೇನೇವ ಕತಿಪಯಪಞ್ಹಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ಇಮೇಸಂ ಪನ ಅಟ್ಠನ್ನಮ್ಪಿ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಗಹೋಪಿ ಅತ್ಥಿಯೇವ। ತೇಸು ಹಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಅಧಿಪತಿಭೂತೋ ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ , ಅನಧಿಪತಿಭೂತೋ ನ ಕತ್ಥಚೀತಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಸುಞ್ಞೇವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಸಹಜಾತೋ ಸಹಜಾತೇ। ನಾನಕ್ಖಣಿಕೋ ಪನ ಬಲವಾ ವಿಪಾಕಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಯೋ ಹೋತೀತಿ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತಿ। ಬಲವಾಪಿ ಪನ ಕಮ್ಮಜರೂಪಾನಂ, ದುಬ್ಬಲೋ ಅರೂಪಾನಂ ನಾನಕ್ಖಣಿಕಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಸುಞ್ಞೇವ ತಿಟ್ಠತಿ। ಆಹಾರಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಅರೂಪಭೂತೋ ಸಹಜಾತೇ, ರೂಪಭೂತೋ ನ ಕತ್ಥಚೀತಿ ವಿಸುಞ್ಞೇವ ತಿಟ್ಠತಿ, ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋಪಿ ಅರೂಪಭೂತೋ ಸಹಜಾತೇ, ಪಸಾದಿನ್ದ್ರಿಯಾ ಪುರೇಜಾತೇ, ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯಂ ನ ಕತ್ಥಚಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛತೀತಿ ಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೋ ಹುತ್ವಾ ವಿಸುಞ್ಞೇವ ತಿಟ್ಠತೀತಿ ಏವಮೇವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸಙ್ಗಹೋಪಿ ಅತ್ಥೇವ। ಸಬ್ಬೇಪಿ ಪನೇತೇ ಚತುವೀಸತಿ ಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಉಪನಿಸ್ಸಯಕಮ್ಮಅತ್ಥಿಪಚ್ಚಯೇಸು ಚತೂಸುಪಿ ಸಙ್ಗಹಂ ಗಚ್ಛನ್ತೀತಿ ಅಯಂ ಸಙ್ಗಹತೋ ವಿನಿಚ್ಛಯೋ। ಅಯಂ ಅನುತ್ತಾನಪದತ್ಥಸಹಿತೋ ಸಙ್ಖೇಪತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ।

ಪಕಿಣ್ಣಕವಿನಿಚ್ಛಯೋ ನಿಟ್ಠಿತೋ।

ವಿಭಙ್ಗನಯೇ ಪನೇತ್ಥ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ ತಾವ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಏವಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। **ಪಟ್ಠಾನಪಾಳಿಯಂ** ಹಿ "ಹೇತುಪಚ್ಚಯೋ...ಪೇ॰... ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯೋ"ತಿ ಪಚ್ಚಯಪದಾನಿ ಮಾತಿಕಾವಸೇನ ನಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ - "ಹೇತೂ ಹೇತುಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ತಂಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಪಚ್ಚಯಭಾಜನೀಯಸಙ್ಖಾತೋ ನಿದ್ದೇಸವಾರೋ ಪಠಮಂ ವುತ್ತೋ। ಸೋಪಿ ಚ ಅನನ್ತರಸಙ್ಖೇಪತ್ಥವಿನಿಚ್ಛಯೋ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ದಸ್ಸಿತೋ ಏವ। ತದನನ್ತರಂ ತೇಸಂ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಕುಸಲತ್ತಿಕಾದಯೋ ದ್ವಾವೀಸತಿತಿಕೇ, ಹೇತುದುಕಾದಯೋ ಸತಂ ದುಕೇ ಚ ನಿಸ್ಸಾಯ ನಾನಾನಯತೋ ವಿಭಜನವಸೇನ ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಸಮೋಧಾನಂ ಅನನ್ತನಯಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಂ ವಿಭತ್ತಂ। ಕಥಂ? ಚತುಬ್ಬಿಧಂ ಹಿ ಪಟ್ಠಾನಂ - ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನಂ, ಪಚ್ಚನೀಕಪಟ್ಠಾನಂ, ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಪಟ್ಠಾನಂ, ಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ, "ಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತುಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಕುಸಲಾದೀನಂ, ಹೇತುಆದೀನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಅನುಲೋಮವಸೇನ ಪವತ್ತಂ **ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। "ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ನಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತುಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಕುಸಲಾದೀನಂ, ಹೇತುಆದೀನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚನೀಕವಸೇನ ಪವತ್ತಂ **ಪಚ್ಚನೀಕಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತುಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಂ **ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ । "ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ...ಪೇ॰... ನಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತುಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪವತ್ತಂ **ಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ।

ಏವಮೇತೇಸು ಚತೂಸು ಪಟ್ಠಾನೇಸು ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ, ತಂ ತಾವ ಛಬ್ಬಿಧಂ ಹೋತಿ - ತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ ದುಕಪಟ್ಠಾನಂ ದುಕತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ ತಿಕದುಕಪಟ್ಠಾನಂ ತಿಕತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ। ಯಥಾ ಚೇತಂ, ಏವಂ ಪಚ್ಚನೀಕಪಟ್ಠಾನಾದೀನಿಪಿ ತೀಣಿ ತೀಣಿ ಪಚ್ಚೇಕನ್ತಿ ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಸಮೋಧಾನಂ ಪಟ್ಠಾನಪ್ಪಕರಣಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಸಮ್ಮಾಸಮ್ಬುದ್ಧೇನ ಹಿ ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನೇ ದ್ವಾವೀಸತಿತಿಕೇ ನಿಸ್ಸಾಯ **ತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ಸತಂ ದುಕೇ ನಿಸ್ಸಾಯ **ದುಕಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ತತೋ ತಿಕೇ ದುಕೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **ದುಕತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ತತೋ ದುಕೇ ತಿಕೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **ತಿಕದುಕಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ತಿಕೇ ಪನ ತಿಕೇಸುಯೇವ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **ತಿಕತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ। ದುಕೇ ಚ ದುಕೇಸು ಏವ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ **ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನಂ** ನಾಮ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ಪಠಮಂ ತಾವೇತ್ಥ ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನೇ ತಿಕಪಟ್ಠಾನನಯೋ ನಿದ್ದಿಟ್ಠೋ। ಏವಂ ಪಚ್ಚನೀಕಪಟ್ಠಾನೇ, ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಪಟ್ಠಾನೇ, ಪಚ್ಚನೀಕಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನೇತಿ ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಂ ದೇಸಿತಂ।

ಏತ್ಥ ಚ ದುವಿಧಂ ಅನುಲೋಮಂ, ಪಚ್ಚನೀಕಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಂ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಕಂ, ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚನೀಕನ್ತಿ। ತತ್ಥ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕುಸಲಾದೀನಂ ತಿಕಧಮ್ಮಾನಂ, ಹೇತುಆದೀನಂ ದುಕಧಮ್ಮಾನಞ್ಚ ಅನುಲೋಮದೇಸನಾವಸೇನ **ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ತಿಕದುಕಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚನೀಕವಸೇನ **ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಕಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅನುಲೋಮದೇಸನಾವಸೇನ **ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಂ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। "ನಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ನಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಪಚ್ಚನೀಕವಸೇನ **ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚನೀಕಞ್ಚ** ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ತತ್ರ ಯದಿದಂ ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಂ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಕಞ್ಚ, ತಸ್ಸ ವಸೇನ ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚನೀಕಞ್ಚ ಅನುಲೋಮತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನೇಸು ಏಕೇಕತಿಕದುಕೇಸು ಏವಂ ಲಬ್ಭತಿ। ತಞ್ಚ ಉಪರಿ ಪಾಳಿನಯದಸ್ಸನೇ ಏವ ಪಾಕಟಂ ಭವಿಸ್ಸತಿ। ತತ್ರಿಮಾನಿ ಚತುವೀಸತಿ ಪಟ್ಠಾನಾನಿ ಇಮೇಸಂ ತಿಕದುಕಾನಂ ವಸೇನ ನಿದ್ದಿಟ್ಠತ್ತಾ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ...ಪೇ॰... ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವುಚ್ಚತಿ।

ತೇಸು ತಿಕದುಕೇಸು ಏಕೇಕಂ ತಿಕದುಕಂ ಇಮೇಸಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅನುಲೋಮಾದಿನಯಚತುಕ್ಕವಸೇನ ಸತ್ತಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಮಹಾವಾರೇಹಿ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಂ। ಕತಮೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ? ಪಟಿಚ್ಚವಾರೋ

ಸಹಜಾತವಾರೋ ಪಚ್ಚಯವಾರೋ ನಿಸ್ಸಯವಾರೋ ಸಂಸಟ್ಠವಾರೋ ಸಮ್ಪಯುತ್ತವಾರೋ ಪಞ್ಹಾವಾರೋತಿ ಇಮೇಹಿ । ತತ್ಥ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ"ತಿಆದಿನಾ ಪಟಿಚ್ಚಾಭಿಧಾನೇನ ವುತ್ತೋ **ಪಟಿಚ್ಚವಾರೋ** ನಾಮ। "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಹಜಾತೋ, ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚಯಾ, ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ, ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಂಸಟ್ಠೋ, ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ"ತಿ ಏವಂ ಸಹಜಾತಾದಿಅಭಿಧಾನೇಹಿ ವುತ್ತಾ ಪಞ್ಚ ವಾರಾ **ಸಹಜಾತಾದಿವಾರಾನಿ**। ಪರತೋ ಚ ಸಂಸಟ್ಠಸಮ್ಪಯುತ್ತವಾರೇಸು ದ್ವೀಸು ಅರೂಪಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ, ಸೇಸೇಸು ಚತೂಸು ವಾರೇಸು, ಸತ್ತಮೇವ ಪಞ್ಹಾವಾರೇ ಚ ರೂಪಾರೂಪವಸೇನ, ಪಚ್ಚಯವಾರೇ, ನಿಸ್ಸಯವಾರೇ ಚ ಸಹಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತಪುರೇಜಾತವಸೇನ, ಸೇಸೇಸು ಸಹಜಾತವಸೇನ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾ ಚ ಕಥಿತಾತಿ ಅಯಂ ವಿಸೇಸೋ। ಸತ್ತಮವಾರೇ ಪನ ಯಸ್ಮಾ "ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಕುಸಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ತೇ ತೇ ಪಞ್ಹೇ ಉದ್ಧರಿತ್ವಾ ಪುನ "ಕುಸಲಾ ಹೇತೂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ನಯೇನ ಸಬ್ಬೇಪಿ ತೇ ಪಞ್ಹಾ ನಿಜ್ಜಟಾ, ನಿಗ್ಗುಮ್ಬಾ ಚ ಕತ್ವಾ ವಿಭತ್ತಾ, ತಸ್ಮಾ ಸೋ ವಾರೋ ಪಞ್ಹಾನಂ ಸಾಧುಕಂ ವಿಭತ್ತತ್ತಾ **ಪಞ್ಹಾವಾರೋ**ತ್ವೇವ ಸಙ್ಖಂ ಗತೋ। ಇತಿ ಇಮೇಹಿ ಸತ್ತಹಿ ಮಹಾವಾರೇಹಿ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನೇಸು ಸಬ್ಬೇಪಿ ತಿಕದುಕಾ ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅನುಲೋಮಾದಿವಸೇನ ವಿತ್ಥಾರತೋ ವಿಭತ್ತಾ। ಕಥಂ? ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನೇ ಹಿ ಯದಿದಂ ದ್ವಾವೀಸತಿತಿಕೇ ನಿಸ್ಸಾಯ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಸಬ್ಬಪಠಮಂ ನಿದ್ದಿಟ್ಠಂ। ತತ್ಥ ಕುಸಲತ್ತಿಕಂ ತಾವ ಇಮೇಹಿ ಪಟಿಚ್ಚವಾರಾದೀಹಿ ಮಹಾವಾರೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದಿನಯಚತುಕ್ಕತೋ ವಿಭತ್ತಂ। ತತ್ಥ ಯೋ ತಾವೇಸ ಸಬ್ಬಪಠಮೋ ಪಟಿಚ್ಚವಾರೋ ನಾಮ, ಸೋ ಉದ್ದೇಸನಿದ್ದೇಸತೋ ದುವಿಧೋ ಹೋತಿ।

ತತ್ಥ ಉದ್ದೇಸವಾರೋ ಕುಸಲಾದಯೋ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದಿವಸೇನ ಕುಸಲಾದೀನಂ ಯುತ್ತಾನಂ, ಅಕುಸಲಾದೀನಂ ಅಯುತ್ತಕಾನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿಪುಚ್ಛನವಸೇನೇವ ಪವತ್ತತ್ತಾ "ಪುಚ್ಛಾವಾರೋ"ತಿಪಿ, ಪುಚ್ಛಾನಞ್ಞೇವ ಪಞ್ಞಾಪನತೋ "ಪಣ್ಣತ್ತಿವಾರೋ"ತಿಪಿ ವುಚ್ಚತಿ। ನ ಹಿ ತತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಅತ್ಥಿ। ನಿದ್ದೇಸವಾರೋ ಪನ ಪುಚ್ಛಾವಾರೇ ಪರಿಪುಚ್ಛಿತೇಸು ಪಞ್ಹೇಸು "ಸಿಯಾ ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿಆದಿಕಂ ಅಯುತ್ತಂ ಪಞ್ಹಂ ಅನುದ್ಧರಿತ್ವಾ ಲಬ್ಭಮಾನಾನಞ್ಞೇವ ಪಞ್ಹಾನಂ ವಸೇನ ಪವತ್ತೋ। ಇತರೇಸು ಪನ ಸಹಜಾತಾದೀಸು, ಸೇಸೇಸು ಚ ತಿಕೇಸು, ಸೇಸಪಟ್ಠಾನೇಸು ಚ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾವಾರೋ ನತ್ಥಿ, ಲಬ್ಭಮಾನವಸೇನ ಸಬ್ಬವಿಸ್ಸಜ್ಜನಮೇವ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ಇದಮೇತ್ಥ ಸಙ್ಖೇಪತೋ ಪಾಳಿವವತ್ಥಾನಂ।

ಇದಾನಿ ಪನೇತ್ಥ ಆದಿತೋ ಪಟ್ಠಾಯ ಏವಂ ವಿಭಙ್ಗನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನಸ್ಮಿಞ್ಹಿ ತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ ಕುಸಲತ್ತಿಕಸ್ಸ ಸತ್ತಸು ಮಹಾವಾರೇಸು ಪಠಮಸ್ಸ ಪಟಿಚ್ಚವಾರಸ್ಸ ಪುಚ್ಛಾವಾರೇ ತಾವ - "ಸಿಯಾ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ...ಪೇ॰... ಅಬ್ಯಾಕತೋ...ಪೇ॰... ಕುಸಲೋ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚ...ಪೇ॰... ಅಕುಸಲೋ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚ...ಪೇ॰... ಕುಸಲೋ ಚ ಅಕುಸಲೋ ಚ...ಪೇ॰... ಕುಸಲೋ ಚ ಅಕುಸಲೋ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯುಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಕುಸಲಪದಮೂಲಾ ಸತ್ತ ಪುಚ್ಛಾ ಉದ್ಧಟಾ।

ಏವಂ ಅಕುಸಲಪದಮೂಲಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಪದಮೂಲಾ ಚ। "ಸಿಯಾ ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ...ಪೇ॰... ಸಿಯಾ ಅಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಸಿಯಾ ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಕುಸಲಞ್ಚ...ಪೇ॰... ಸಿಯಾ ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ"ತಿ ದ್ವಿಮೂಲಕಾ, ತಿಮೂಲಕಾ ಚ ಸತ್ತ ಸತ್ತ ಪುಚ್ಛಾತಿ ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸ ಪುಚ್ಛಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಮೂಲಕಾ ಉದ್ಧಟಾ।

ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ "ಸಿಯಾ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏವಂ ಸೇಸಪಚ್ಚಯಮೂಲಕಾಪಿ ಪುಚ್ಛಾವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಏಕಮೂಲಕನಯೋ।

ಯಥಾ ಚ ಏಕಮೂಲಕೇ, ಏವಂ "ಸಿಯಾ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ದ್ವಿಮೂಲಕೇಪಿ। "ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯಾ...ಪೇ॰... ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ

ಅವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ತಿಮೂಲಕಾದೀಸು ಸಬ್ಬಮೂಲಕಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ವಾರೇಸು ನಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಹೇತುಪಚ್ಚಯಮೂಲಕನಯೋ।

ಯಥಾ ಚ ಹೇತುಮೂಲಕೇ, ಏವಂ "ಸಿಯಾ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸೇಸಪಚ್ಚಯಮೂಲಕೇಸುಪಿ ನಯೋ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮವಾರೋ। ಏತೇನೇವ ಉಪಾಯೇನ "ಸಿಯಾ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ನಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಸಬ್ಬಪ್ಪಕಾರಯುತ್ತೋ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚನೀಕವಾರೋಪಿ। "ಸಿಯಾ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ನಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಕಪಚ್ಚಯವಾರೋಪಿ। "ಸಿಯಾ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ...ಪೇ॰... ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯ ನಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮವಾರೋಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನೇತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ತಾವೇತ್ಥ ಪುಚ್ಛಾವಾರೇ ನಯೋ।

ನಿದ್ದೇಸವಾರೋ ಪನ ಉದ್ದೇಸವಾರೇ ದಸ್ಸಿತಾಸು ಪುಚ್ಛಾಸು ಕುಸಲಾಕುಸಲಾದೀನಂ ಸಹುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ ಯಾ ಏತಾ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿಕಾ ಪುಚ್ಛಾ ಸಬ್ಬಸೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಲಭನ್ತಿ, ತಾ ಪಹಾಯ ಯಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ಲಭನ್ತಿ, ತಾಸಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಸೇನ ಪವತ್ತೋ। ತತ್ರಾಯಂ ನಯೋ - "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಕುಸಲಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ। ತಯೋ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ। ದ್ವೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಕುಸಲಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪಂ। ತಯೋ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪಂ। ದ್ವೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಏವಂ ಕುಸಲಪದಮೂಲಾಸು ಸತ್ತಸು ಪುಚ್ಛಾಸು ತಿಸ್ಸೋವ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ತಥಾ ಅಕುಸಲಪದಮೂಲಾಸುಪಿ ತಿಸ್ಸೋವ। ಅಬ್ಯಾಕತಪದಮೂಲಾಸು ಪನ "ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪಂ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಂ। ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ವತ್ಥು, ವತ್ಥುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಖನ್ಧಾ। ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಯೋ ಮಹಾಭೂತಾ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತಾ। ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪ"ನ್ತಿ ಏಕಾವ। ದ್ವಿಮೂಲಿಕಾದೀಸು ಚ "ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಚ ಮಹಾಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಏಕಾ। ತಥಾ "ಅಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಪಟಿಚ್ಚಾ"ತಿ, ಏವಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಮೂಲಿಕಾಸು ಏಕೂನಪಞ್ಞಾಸಾಯ ಪುಚ್ಛಾಸು ನವೇವ ಲಬ್ಭಮಾನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ಸೇಸಾ ಚತ್ತಾಲೀಸ ಮೋಘಪುಚ್ಛಾತಿ ನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ಏವಂ ಉಪರಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾದೀಸು ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾವಸೇಸಾ ಮೋಘಪುಚ್ಛಾತಿ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ವಿಜಾನನಸುಖತ್ಥಂ ಪನ ಭಗವತಾ ಪುಚ್ಛಾವಾರೇ ಲಬ್ಭಮಾನಾ, ಅಲಬ್ಭಮಾನಾ ಚ ಸಬ್ಬಾಪಿ ತಾ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾತಿ।

ತತ್ಥ **ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚಾತಿ** ಸಹಜಾತೇಸು ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಾದಿಭೇದಂ ಏಕಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಪಟಿಗನ್ತ್ವಾ, ಸಹುಪ್ಪತ್ತಿಸಙ್ಖಾತೇನ ಸದಿಸಭಾವೇನ ಪತ್ವಾತಿ ಅತ್ಥೋ। ಸದಿಸತ್ಥೋ ಹಿ ಏತ್ಥ ಪಟಿಸದ್ದೋ "ಪಟಿಪುಗ್ಗಲೋ"ತಿಆದೀಸು ವಿಯ। **ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋತಿ** ಸಞ್ಞಾಕ್ಖನ್ಧಾದಿಭೇದೋ ಸಹುಪ್ಪನ್ನೋ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ। **ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ** ಪಾಕಟಭಾವತೋ ಉದ್ಧಂ ಉಪ್ಪಾದಾದಿಂ ಪಾಪುಣಾತಿ, ಅತ್ತಾನಂ ವಾ ಪಟಿಲಭತಿ। **ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾತಿ** ನ ಕೇವಲಂ ಕುಸಲಧಮ್ಮಮತ್ತಮೇವ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ, ಅಥ ಖೋ ಕುಸಲಹೇತುನಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯತಂ ಸಾಧೇನ್ತೇನ ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ ಏವಮತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ।

ಏವಮಿದಂ "ಉಪ್ಪಜ್ಜೇಯ್ಯಾ"ತಿ ಪುಚ್ಛಾಯ "ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಅವಿಸೇಸೇನ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವತ್ವಾ ಇದಾನಿ ಯಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಯೇ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ, ತೇ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನೇ ಖನ್ಧವಸೇನ ವಿಸೇಸೇತ್ವಾ ದಸ್ಸೇತುಂ **"ಕುಸಲಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧ"**ನ್ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಯಸ್ಮಾ

ಪನೇತ್ಥ ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ ಏಕಸ್ಸೇವ, ದ್ವಿನ್ನಂಯೇವ ವಾ, ದ್ವೇ ವಾ ಪನ ಏಕಸ್ಸೇವ ಪಚ್ಚಯಾ ನಾಮ ನ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ತೇ ಪಕಾರೇನ ಅನಾಮಸಿತ್ವಾ "ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚಯಭಾವೇನ ಗಹಿತಾವಸೇಸಂ ಸಬ್ಬಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಂ ಕತ್ವಾ ದಸ್ಸಿತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಏವಂ ಉಪರಿಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ। **ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ**ನ್ತಿ ಇದಂ ಪಟಿಚ್ಚತ್ಥಸ್ಸ ಸಹಜಾತತ್ಥತ್ತಾ ಯಂ ಕುಸಲೇನ ಸಹಜಾತಞ್ಚೇವ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಲಭತಿ, ತಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ವುತ್ತಂ **"ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತ"**ನ್ತಿ। ಏತ್ಥ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾಧಿಕಾರೇ ಅಹೇತುಕಾ ನ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। **ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ವತ್ಥೂ**ತಿಆದಿ ಕಟತ್ತಾರೂಪಗ್ಗಹಣೇನ ವತ್ಥುಸ್ಮಿಂ ಗಹಿತೇಪಿ ವತ್ಥುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅರೂಪಕ್ಖನ್ಧಾನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। **ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತ**ನ್ತಿಆದಿ ಪನ ರೂಪಾಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪಾಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ। ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕಾನಮೇವ ಚೇತ್ಥ ಚಿತ್ತಜಾನಂ, ಪಟಿಸನ್ಧಿಯಂ ಕಮ್ಮಜಾನಞ್ಚ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತಾ ಗಹೇತಬ್ಬಾ, ನ ಅಹೇತುಕಚಿತ್ತಜಉತುಜಾದೀನಂ ತೇಸಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಉಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಅಭಾವತೋ। **ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನ**ನ್ತಿಆದಿ ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪಾದಾದೀನಂ ಉಪ್ಪತ್ತಿದಸ್ಸನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ಇಮಿನಾ ಉಪಾಯೇನ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾದೀಸುಪಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಾನಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ।

ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ। ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ...ಪೇ॰... ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ। ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ವತ್ಥುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಖನ್ಧಾ"ತಿ ಏವಂ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ಸೇಸಾ ರೂಪಮಿಸ್ಸಕತ್ತಾ, ರೂಪಸ್ಸ ಚ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಅನುಪ್ಪತ್ತಿತೋ ನ ಗಹಿತಾ। ತೇನೇವ "ವತ್ಥುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಖನ್ಧಾ"ತಿ ವತ್ವಾ "ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ವತ್ಥೂ"ತಿ ನ ವುತ್ತಂ। ಏತ್ಥ ಚ **ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಸಹಜಾತಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ತತೋ ಅಞ್ಞೇನ ಅಸಹಜಾತೇನ ಛಬ್ಬಿಧೇನ ಆರಮ್ಮಣಭೂತೇನ ಪಚ್ಚಯೇನಾತಿ ಏವಂ ಅತ್ಥೋ ಗಹೇತಬ್ಬೋ। ನ ಹಿ ಅತ್ತನಾ ಸಹಜಾತಂ ಆರಮ್ಮಣಂ ಕತ್ವಾ ಚಿತ್ತಚೇತಸಿಕಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ।

ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸದಿಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರೇಸು ಪನ ರೂಪಾಭಾವತೋ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಸದಿಸಂ। ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯೇಪಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಸದಿಸಂ। ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತುಪ್ಪತ್ತಿಯಾ ಪನ "ಬಾಹಿರಂ ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತಂ ಪಟಿಚ್ಚ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತಾ। ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪಾದಾರೂಪಂ...ಪೇ॰... ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತಾ...ಪೇ॰... ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಏಕಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತಾ...ಪೇ॰... ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತಂ ಪಟಿಚ್ಚ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಮಹಾಭೂತಾ...ಪೇ॰... ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪ"ನ್ತಿ ಇದಂ ಅಧಿಕಂ। ಏವಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೇಪಿ। ಕೇವಲಂ ತತ್ಥ ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪಞ್ಚ ನ ಗಹಿತಂ ತೇಸಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯತ್ತಾಭಾವಾ। ನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇಪಿ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಸದಿಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ಪಟಿಚ್ಚತ್ಥಸ್ಸ ಪನ ಸಹಜಾತತ್ಥತ್ತಾ ಚಕ್ಖಾದೀಸು ಪುರೇಜಾತನಿಸ್ಸಯಾ ಇಧ ನ ಗಹಿತಾತಿ। ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇಪಿ ರೂಪಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನತ್ತಾಭಾವಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಸದಿಸಮೇವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ।

ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ಪನ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ। ಕುಸಲಂ ಏಕಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ವತ್ಥುಂ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ। ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ...ಪೇ॰... ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ...ಪೇ॰... ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ। ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ...ಪೇ॰... ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ವತ್ಥುಂ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ"ತಿ ಏವಂ ತಿಸ್ಸೋ ಪುಚ್ಛಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ತತ್ಥ **ವತ್ಥುಂ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯಾ**ತಿ ಇದಂ ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತನಿವತ್ತನತ್ಥಂ ವುತ್ತಂ। ತಂ ಹಿ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಾದೀನಂಯೇವ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯತಂ ಸಾಧಯತಿ, ನ ಮನೋವಿಞ್ಞಾಣಧಾತುಯಾತಿ ಇಧ ನ ಗಹಿತಂ।

ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೋ ಇಧ ಅರೂಪಧಮ್ಮೇಸು ನ ಲಬ್ಭತಿ। ರೂಪಧಮ್ಮೇಸು ಚ ಉಪತ್ಥಮ್ಭಕೋವ, ನ ಜನಕೋ, ತಸ್ಮಾ "ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿ ನ ವತ್ತಬ್ಬೋವಾತಿ ಅಯಂ ನ ಗಹಿತೋ। ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇಪಿ

ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ ವಿಯ ತಿಸ್ಸೋವ ಪುಚ್ಛಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ।

ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯಾ। ಕುಸಲಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪಂ…ಪೇ॰… ಕುಸಲೋ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಕುಸಲಪದೇ ತಿಸ್ಸೋ, ತಥಾ ಅಕುಸಲಪದೇ। ಅಬ್ಯಾಕತಪದೇ ಪನ "ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ…ಪೇ॰… ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ, ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ…ಪೇ॰… ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪ"ನ್ತಿ ಏವಂ ತಿಸ್ಸೋ। "ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಚ ಮಹಾಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಹಜಾತಸದಿಸಂ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ। ನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯೇಸು ಆರಮ್ಮಣಸದಿಸಂ।

ಏವಂ ಸಬ್ಬಪಚ್ಚಯೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಪಞ್ಹೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತೋ ಹೇತುಅಧಿಪತಿಝಾನಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯಾ ಏಕಸದಿಸಾ। ಆರಮ್ಮಣಾನನ್ತರಸಮನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯಾಸೇವನನತ್ಥಿವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಏಕಸದಿಸಾ। ಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಅತ್ಥಿಅವಿಗತಾ ಏಕಸದಿಸಾ। ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇ ವಿಪಾಕೋ ನ ಲಬ್ಭತಿ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೇ ಚಿತ್ತಜರೂಪಂ, ಉಪಾದಾರೂಪಞ್ಚ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚಯಾನಂ ಅಞ್ಞಮಞ್ಞಸದಿಸತ್ತಂ ವತ್ವಾ ಪುನ ತೇಸಂ "ಹೇತುಯಾ ನವ। ಆರಮ್ಮಣೇ ತೀಣಿ। ಅಧಿಪತಿಯಾ ನವ। ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರೇಸು ತೀಣಿ। ಸಹಜಾತೇ ನವ। ಅಞ್ಞಮಞ್ಞೇ ತೀಣಿ। ನಿಸ್ಸಯೇ ನವ। ಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ತೀಣಿ। ಪುರೇಜಾತೇ ತೀಣಿ। ಆಸೇವನೇ ತೀಣಿ। ಕಮ್ಮೇ ನವ। ವಿಪಾಕೇ ಏಕಂ। ಆಹಾರೇ ನವ। ಇನ್ದ್ರಿಯೇ ನವ। ಝಾನೇ ನವ। ಮಗ್ಗೇ ನವ। ಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ತೀಣಿ। ವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇ ನವ। ಅತ್ಥಿಯಾ ನವ। ನತ್ಥಿಯಾ ತೀಣಿ। ವಿಗತೇ ತೀಣಿ। ಅವಿಗತೇ ನವಾ"ತಿ ಏವಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾದೀನಂ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪುಚ್ಛಾವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಾರಗಣನಾ ವುತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಏಕಮೂಲಕನಯೋ।

ಯಥಾ ಚ ಏಕಮೂಲಕೇ, ಏವಂ "ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ದ್ವಿಮೂಲಕಾದೀಸುಪಿ ಸಬ್ಬಮೂಲಕಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಯಥಾನುರೂಪಂ ನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ಪಾಳಿಯಮ್ಪಿ ವಿತ್ಥಾರನಯಂ ಅದಸ್ಸೇತ್ವಾ "ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣೇ ತೀಣೀ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಾರಗಣನಭೇದೋ ದಸ್ಸಿತೋತಿ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮೇ ನಯೋ।

ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚನೀಯೇ ಪನ "ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತೇ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತೋ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತೋ ಮೋಹೋ। ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಅಹೇತುಕಂ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ…ಪೇ॰… ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪಂ। ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ…ಪೇ॰… ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಂ…ಪೇ॰… ವತ್ಥುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಖನ್ಧಾ। ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತಂ ಪಟಿಚ್ಚ…ಪೇ॰… ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ, ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ…ಪೇ॰… ಏಕಂ ಮಹಾಭೂತಂ ಪಟಿಚ್ಚ…ಪೇ॰… ಉಪಾದಾರೂಪ"ನ್ತಿ ಇಮಾ ದ್ವೇ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ।

ನಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಕುಸಲೇ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲೇ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ, ಅಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಇಮಾ ಪಞ್ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ।

ನಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ…ಪೇ॰… ಕುಸಲಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ…ಪೇ॰… ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತಿ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ…ಪೇ॰… ದ್ವೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ, ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ ಚ

ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚ ಧಮ್ಮಾ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ …ಪೇ॰… ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ…ಪೇ॰… ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ। ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಚ ಮಹಾಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಅಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಚ ಮಹಾಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ ನವ ಪುಚ್ಛಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ನಾನನ್ತರನಸಮನನ್ತರಪಚ್ಚಯಾ ನಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಸದಿಸಾ।

ನಾಞ್ಞಮಞ್ಞಪಚ್ಚಯೇ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಕುಸಲೇ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲೇ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತೇ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತೇ…ಪೇ॰… ಕಟತ್ತಾ ರೂಪಂ। ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ। ಬಾಹಿರೇ ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪಾದಾರೂಪಂ। ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನೇ ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಉಪಾದಾರೂಪಂ। ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನೇ…ಪೇ॰… ಉಪಾದಾರೂಪಂ। ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಟತ್ತಾರೂಪಂ ಉಪಾದಾರೂಪಂ। ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಚ ಮಹಾಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಅಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಚ ಮಹಾಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಪಞ್ಚ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ತತ್ಥ **ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಕಟತ್ತಾರೂಪ**ನ್ತಿ ಹದಯವತ್ಥುವಜ್ಜಂ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ನಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೋ ನಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಸದಿಸೋ।

ನಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ…ಪೇ॰… ಅರೂಪೇ ಕುಸಲಂ…ಪೇ॰… ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ಕುಸಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿ ಕುಸಲಪದೇ ದ್ವೇ, ತಥಾ ಅಕುಸಲಪದೇಪಿ। "ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಅರೂಪೇ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ…ಪೇ॰… ಬಾಹಿರಂ…ಪೇ॰… ಉಪಾದಾರೂಪಂ। ಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ। ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಚ ಮಹಾಭೂತೇ ಚ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಅಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಚ…ಪೇ॰… ರೂಪ"ನ್ತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋತಿ ಸತ್ತ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ನಪಚ್ಛಾಜಾತನಾಸೇವನಪಚ್ಚಯಾ ನಾಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯಸದಿಸಾ। ತತ್ಥ ಕುಸಲಾಕುಸಲಕಿರಿಯಾನಂ ಪಠಮಜವನವಸೇನ ನಾಸೇವನಪಚ್ಚಯಪ್ಪವತ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ನಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇ "ಕುಸಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ, ಕುಸಲಾ ಚೇತನಾ। ಅಕುಸಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ, ಅಕುಸಲಾ ಚೇತನಾ। ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ, ವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾ ಚೇತನಾ। ಬಾಹಿರಂ, ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿ ತಿಸ್ಸೋ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ।

ನವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೇ "ಕುಸಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ, ಅಬ್ಯಾಕತೋ। ಕುಸಲೋ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಚಾ"ತಿ ಕುಸಲಪದೇ ತಿಸ್ಸೋ, ತಥಾ ಅಕುಸಲಪದೇಪಿ। "ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ…ಪೇ॰… ಬಾಹಿರಂ ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ ಅಸಞ್ಞ…ಪೇ॰… ಉಪಾದಾರೂಪಂ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ"ತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋತಿ ನವ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ।

ನಾಹಾರಪಚ್ಚಯೇ "ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ। ಬಾಹಿರಂ ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ, ಅಸಞ್ಞ…ಪೇ॰… ಉಪಾದಾರೂಪ"ನ್ತಿ ಏಕಾವ।

ನಇನ್ದ್ರಿಯಪಚ್ಚಯೇ "ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ। ಬಾಹಿರಂ ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನಂ…ಪೇ॰… ಉತುಸಮುಟ್ಠಾನಂ…ಪೇ॰… ಅಸಞ್ಞಸತ್ತಾನಂ ಮಹಾಭೂತೇ ಪಟಿಚ್ಚ ರೂಪಜೀವಿತಿನ್ದ್ರಿಯ"ನ್ತಿ ಏಕಾವ।

ನಝಾನಪಚ್ಚಯೇ "ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ। ಪಞ್ಚವಿಞ್ಞಾಣಸಹಗತಂ…ಪೇ॰… ಬಾಹಿರಂ ಆಹಾರಉತುಅಸಞ್ಞಉಪಾದಾರೂಪ"ನ್ತಿ ಏಕಾವ।

ನಮಗ್ಗಪಚ್ಚಯೇ “ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ। ಅಹೇತುಕಂ ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಂ ಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ…ಪೇ॰… ಅಹೇತುಕಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ವಿಪಾಕಾ…ಪೇ॰… ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಂ…ಪೇ॰… ಬಾಹಿರಂ ಆಹಾರಉತುಅಸಞ್ಞಉಪಾದಾರೂಪ”ನ್ತಿ ಏಕಾವ।

ನಸಮ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೋ ನಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಸದಿಸೋ।

ನವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇ “ಕುಸಲಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ। ಅರೂಪೇ ಕುಸಲೋವ। ಅಕುಸಲಂ…ಪೇ॰… ಅರೂಪೇ ಅಕುಸಲೋ। ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ, ಅರೂಪೇ ವಿಪಾಕಕಿರಿಯಾಬ್ಯಾಕತಂ। ಬಾಹಿರಂ ಅಸಞ್ಞ…ಪೇ॰… ಉಪಾದಾರೂಪ”ನ್ತಿ ಇಮಾ ತಿಸ್ಸೋವ ಪುಚ್ಛಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜಿತಾ। ನೋನತ್ಥಿನೋವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ನಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಸದಿಸಾ। ನಸಹಜಾತನನಿಸ್ಸಯನೋಅತ್ಥಿನೋಅವಿಗತಪಚ್ಚಯಾ ಪನೇತ್ಥ ಚತ್ತಾರೋಪಿ ನ ಲಬ್ಭನ್ತೀತಿ।

ಏವಂ ಪಚ್ಚನೀಕೇ ಲಬ್ಭಮಾನಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ತತೋ “ನಹೇತುಯಾ ದ್ವೇ। ನಾರಮ್ಮಣೇ ಪಞ್ಚ। ನಾಧಿಪತಿಯಾ ನವ। ನಾನನ್ತರೇ ನಸಮನನ್ತರೇ ನಾಞ್ಞಮಞ್ಞೇ ನಉಪನಿಸ್ಸಯೇ ಪಞ್ಚ। ನಪುರೇಜಾತೇ ಸತ್ತ। ನಪಚ್ಛಾಜಾತೇ ನಾಸೇವನೇ ನವ। ನಕಮ್ಮೇ ತೀಣಿ। ನವಿಪಾಕೇ ನವ। ನಾಹಾರೇ ನಇನ್ದ್ರಿಯೇ ನಝಾನೇ ನಮಗ್ಗೇ ಏಕಂ। ನಸಮ್ಪಯುತ್ತೇ ಪಞ್ಚ। ನವಿಪ್ಪಯುತ್ತೇ ತೀಣಿ। ನೋನತ್ಥಿನೋವಿಗತೇಸು ಪಞ್ಚಾ”ತಿ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಾರಗಣನಾ ವುತ್ತಾತಿ ಅಯಂ ಏಕಮೂಲಕನಯೋ।

ಇಮಿನಾವ ನಯೇನ ದ್ವಿಮೂಲಕಾದೀಸುಪಿ ಯಥಾನುರೂಪಂ ನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ, ಪಾಳಿಯಂ ಪನ “ನಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ನಾರಮ್ಮಣೇ ಏಕ”ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಾರಗಣನಾವ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ಅಯಂ ಪಚ್ಚಯಪಚ್ಚನೀಯನಯೋ।

ಇಮಿನಾ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನೇವ “ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ನಾರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯನಯೇ, “ಅಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ನಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮನಯೇ ಪಞ್ಹವಿಸ್ಸಜ್ಜನನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ । ಪಾಳಿಯಂ ಪನೇತ್ಥ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನವಾರಗಣನಾವ ದಸ್ಸಿತಾತಿ ಅಯಂ ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಪಟಿಚ್ಚವಾರನಯೋ।

ಸಹಜಾತವಾರಾದೀಸುಪಿ ಛವಾರೇಸು ಪಟಿಚ್ಚವಾರೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಸಬ್ಬತ್ಥ ನಯೋ ನೇತಬ್ಬೋ। ಯೇ ಪನ ತತ್ಥ ತತ್ಥ ಪಾಳಿವಿಸೇಸಾ, ಅತ್ಥವಿಸೇಸಾ ಚ ಉಪಲಬ್ಭನ್ತಿ, ತೇ ಪಟ್ಠಾನಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾಸು ಏವ ಸಬ್ಬಾಕಾರತೋ ಗಹೇತಬ್ಬಾ। ಇಧ ಪನ ತೇ ಸಬ್ಬೇ ಸಙ್ಖೇಪನಯತೋ ದಸ್ಸಿಯಮಾನಾಪಿ ಗನ್ಥಭಾರಿಯಂ ಕರೋನ್ತೀತಿ ನ ದಸ್ಸಿತಾ।

ತೇಸು ಪನ ವಾರೇಸು “ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಹಜಾತೋ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಚ್ಚಯಾ… ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ನಿಸ್ಸಾಯ… ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಂಸಟ್ಠೋ… ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ”ತಿ ಏವಂ ಆದಿತೋ ಪಞ್ಚಸು ವಾರೇಸು ಪಾಳಿಗತಿ ಞಾತಬ್ಬಾ। ತೇಸು ಚ ಪಟಿಚ್ಚಸಹಜಾತಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಪಚ್ಚಯನಿಸ್ಸಯಾ ಏಕತ್ಥಾ, ಸಂಸಟ್ಠಸಮ್ಪಯುತ್ತಾ ಏಕತ್ಥಾ। ತತ್ಥ “ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಸಹಜಾತೋ”ತಿಆದೀಸು ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತೇನ ಸಹಜಾತೋ ಹುತ್ವಾತಿಆದಿನಾ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಪಚ್ಛಿಮೇ ಪನ ಪಞ್ಹಾವಾರೇ “ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಕುಸಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಕುಸಲಾ ಹೇತೂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಕುಸಲೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ…ಪೇ॰… ಕುಸಲಸ್ಸ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ ಚ…ಪೇ॰… ಕುಸಲಾ ಹೇತೂ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚಾ”ತಿಆದಿನಾ ಹೇತುಪಚ್ಚಯೇ,

“ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಕುಸಲಸ್ಸ ಧಮ್ಮಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ದಾನಂ ದತ್ವಾ ಸೀಲಂ ಸಮಾದಿಯಿತ್ವಾ ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಂ ಕತ್ವಾ ತಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಸುಚಿಣ್ಣಾನಿ…ಪೇ॰… ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಝಾನಂ… ಸೇಖಾ ಗೋತ್ರಭುಂ

ವೋದಾನಂ ಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖನ್ತಿ। ಸೇಖಾ ವಾ ಪುಥುಜ್ಜನಾ ವಾ ಕುಸಲಂ ಅನಿಚ್ಚತೋ ದುಕ್ಖತೋ ಅನತ್ತತೋ ವಿಪಸ್ಸನ್ತಿ। ಚೇತೋಪರಿಯಞಾಣೇನ ಕುಸಲಚಿತ್ತಸಮಙ್ಗಿಸ್ಸ ಚಿತ್ತಂ ಜಾನನ್ತಿ । ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಕುಸಲಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನಕುಸಲಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕುಸಲಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಕುಸಲಸ್ಸ... ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ ಇದ್ಧಿವಿಧಞಾಣಸ್ಸ ಚೇತೋಪರಿಯಪುಬ್ಬೇನಿವಾಸಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ।

ಕುಸಲೋ ಅಕುಸಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ದಾನಂ ದತ್ವಾ...ಪೇ॰... ಕತ್ವಾ ತಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ ಅಭಿನನ್ದತಿ। ತಂ ಆರಬ್ಭ ರಾಗೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ದಿಟ್ಠಿ ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾ ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಸುಚಿಣ್ಣಾನಿ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ ...ಪೇ॰... ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಝಾನಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ ಝಾನಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ...ಪೇ॰... ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಝಾನೇ ಪರಿಹೀನೇ ವಿಪ್ಪಟಿಸಾರಿಸ್ಸ ದೋಮನಸ್ಸಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ।

ಕುಸಲೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯೋ। ಅರಹಾ ಮಗ್ಗಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ। ಪುಬ್ಬೇ ಸುಚಿಣ್ಣಾನಿ... ಕುಸಲ...ಪೇ॰... ವಿಪಸ್ಸತಿ...ಪೇ॰... ವಿಪಾಕೋ ತದಾರಮ್ಮಣತಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಆಕಾಸಾನಞ್ಚಾಯತನಕುಸಲಂ ವಿಞ್ಞಾಣಞ್ಚಾಯತನವಿಪಾಕಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಕಿರಿಯಸ್ಸ। ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನ...ಪೇ॰... ವಿಪಾಕಸ್ಸ ಚ ಕಿರಿಯಸ್ಸ ಚ। ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ ಚೇತೋಪರಿಯ...ಪೇ॰... ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ ಆವಜ್ಜನಾಯ।

ಅಕುಸಲೋ ಅಕುಸಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯೋ। ರಾಗಂ ಅಸ್ಸಾದೇತಿ...ಪೇ॰... ಉದ್ಧಚ್ಚಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಅಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯೋ। ಸೇಖಾ ಪಹೀನೇ ಕಿಲೇಸೇ...ಪೇ॰... ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ। ಅಕುಸಲೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ... ಅರಹಾ ಪಹೀನೇ ಕಿಲೇಸೇ...ಪೇ॰... ಆವಜ್ಜನಾಯ।

ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ... ಅರಹಾ ಫಲಂ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖತಿ। ನಿಬ್ಬಾನಂ, ಚಕ್ಖುಂ...ಪೇ॰... ಫೋಟ್ಠಬ್ಬಂ ವಿಪಸ್ಸತಿ। ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ...ಪೇ॰... ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಕಿರಿಯಂ...ಪೇ॰... ಕಿರಿಯಸ್ಸ। ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಆವಜ್ಜನಾಯ। ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಕುಸಲಸ್ಸ... ಸೇಖಾ ಫಲಂ...ಪೇ॰... ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ। ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಅಕುಸಲಸ್ಸ... ಚಕ್ಖುಂ ಅಸ್ಸಾದೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ ಚ,

"ಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ, ಸಹಜಾತಾಧಿಪತಿ। ಆರಮ್ಮಣಾಧಿಪತಿ - ದಾನಂ ದತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಅಧಿಪತಿಪಚ್ಚಯೇ ಚ,

"ಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿತ್ಥಾರತೋ ಅನನ್ತರಸಮನನ್ತರಸಹಜಾತಅಞ್ಞಮಞ್ಞನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇಸು ಚ,

"ಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ। ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋ ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ - ದಾನಂ ದತ್ವಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆರಮ್ಮಣಪಚ್ಚಯೇ ವುತ್ತನಯೇನ, "ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋ - ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ ಪಚ್ಛಿಮಾನಂ ಪಚ್ಛಿಮಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಅನನ್ತರಪಚ್ಚಯೇ ವುತ್ತನಯೇನೇವ, "ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ - ಸದ್ಧಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ...ಪೇ॰... ಉಪೋಸಥಕಮ್ಮಂ ಕರೋತಿ। ಝಾನಂ, ವಿಪಸ್ಸನಂ, ಮಗ್ಗಂ, ಅಭಿಞ್ಞಂ, ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ಸೀಲಂ, ಸುತಂ, ಚಾಗಂ, ಪಞ್ಞಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ...ಪೇ॰... ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪಠಮಸ್ಸ ಝಾನಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ...ಪೇ॰... ಆಕಿಞ್ಚಞ್ಞಾಯತನಂ ನೇವಸಞ್ಞಾನಾಸಞ್ಞಾಯತನಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಯಥಾಕಮ್ಮೂಪಗಞಾಣಂ ಅನಾಗತಂಸಞಾಣಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಠಮಸ್ಸ ಮಗ್ಗಸ್ಸ ಪರಿಕಮ್ಮಂ ಪಠಮಸ್ಸ...ಪೇ॰... ತತಿಯೋ ಮಗ್ಗೋ ಚತುತ್ಥಸ್ಸ। ಮಗ್ಗೋ ಸೇಖಾನಂ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ...ಪೇ॰... ಠಾನಾಠಾನಕೋಸಲ್ಲಸ್ಸ ಉಪನಿಸ್ಸಯ। ಕುಸಲೋ ಅಕುಸಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಪಕತೂಪ...ಪೇ॰... ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ - ಸದ್ಧಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಮಾನಂ ಜಪ್ಪೇತಿ। ದಿಟ್ಠಿಂ ಗಣ್ಹಾತಿ...ಪೇ॰... ಸದ್ಧಾ ಸೀಲಂ ಸುತಂ ಚಾಗೋ ಪಞ್ಞಾ ರಾಗಸ್ಸ, ದೋಸಸ್ಸ, ಮೋಹಸ್ಸ, ಮಾನಸ್ಸ, ದಿಟ್ಠಿಯಾ। ಪತ್ಥನಾಯ...ಪೇ॰... ಕುಸಲೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಆರಮ್ಮಣೂಪನಿಸ್ಸಯೋ।

ಅನನ್ತರೂಪನಿಸ್ಸಯೋ। ಪಕತೂಪ...ಪೇ॰... ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ - ಸದ್ಧಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಅತ್ತಾನಂ ಆತಾಪೇತಿ...ಪೇ॰... ಕಾಯಿಕಸ್ಸ ಸುಖಸ್ಸ, ದುಕ್ಖಸ್ಸ, ಫಲಸಮಾಪತ್ತಿಯಾ। ಕುಸಲಂ ಕಮ್ಮಂ ವಿಪಾಕಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಮಗ್ಗೋ ಅರಹತೋ ಅತ್ಥಪಟಿಸಮ್ಭಿದಾಯ ಪಚ್ಚಯೋ।

ಅಕುಸಲೋ ಅಕುಸಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ - ರಾಗಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ಪಾಣಂ ಹನತಿ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಫಂ ಪಲಪತಿ...ಪೇ॰... ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದತಿ। ದೋಸಂ, ಮೋಹಂ, ಮಾನಂ, ದಿಟ್ಠಿಂ, ಪತ್ಥನಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ...ಪೇ॰... ಸಙ್ಘಂ ಭಿನ್ದತಿ...ಪೇ॰... ಪಾಣಾತಿಪಾತೋ ಪಾಣಾತಿಪಾತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಸಙ್ಘಭೇದಕಮ್ಮಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಚಯೋ।

ಅಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಕತೂಪನಿಸ್ಸಯೋ - ರಾಗಂ ಉಪನಿಸ್ಸಾಯ ದಾನಂ ದೇತಿ...ಪೇ॰... ಮಗ್ಗಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ...ಪೇ॰... ಸಮಾಪತ್ತಿಂ ಉಪ್ಪಾದೇತಿ। ರಾಗೋ...ಪೇ॰... ಪತ್ಥನಾ। ಸದ್ಧಾಯ, ಸೀಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಞ್ಞಾಯ ಉಪನಿಸ್ಸಯ। ಪಾಣಂ ಹನ್ತ್ವಾ ತಸ್ಸ ಪಟಿಘಾತತ್ಥಾಯ ದಾನಂ ದೇತೀ"ತಿಆದಿನಾ ಚ ಉಪನಿಸ್ಸಯಪಚ್ಚಯೇ ಚ,

"ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ...ಪೇ॰... ಆರಮ್ಮಣಪುರೇಜಾತಂ - ಅರಹಾ ಚಕ್ಖುಂ...ಪೇ॰... ಫೋಟ್ಠಬ್ಬೇ, ವತ್ಥುಂ ವಿಪಸ್ಸತಿ...ಪೇ॰... ದಿಬ್ಬೇನ ಚಕ್ಖುನಾ ರೂಪಂ ಪಸ್ಸತಿ...ಪೇ॰... ರೂಪಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ...ಪೇ॰... ವತ್ಥುಪುರೇಜಾತಂ - ಚಕ್ಖಾಯತನಂ ಚಕ್ಖುವಿಞ್ಞಾಣಸ್ಸ...ಪೇ॰... ವತ್ಥು ವಿಪಾಕಾಬ್ಯಾಕತಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ಚ,

"ಕುಸಲೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪಚ್ಛಾಜಾತಾ ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ ಪುರೇಜಾತಸ್ಸ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯೇ ಚ,

"ಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪುರಿಮಾ ಪುರಿಮಾ ಕುಸಲಾ ಖನ್ಧಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಸೇವನಪಚ್ಚಯೇ ಚ,

"ಸಹಜಾತಾ ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಾ, ಸಹಜಾತಾ ಕುಸಲಾ ಚೇತನಾ...ಪೇ॰... ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಞ್ಚ ರೂಪಾನಂ। ನಾನಾಕ್ಖಣಿಕಾ ವಿಪಾಕಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ಕಟತ್ತಾ ಚ ರೂಪಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಕಮ್ಮಪಚ್ಚಯೇ ಚ,

"ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ ತಿಣ್ಣನ್ನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯೇ ಚ,

"ಕುಸಲೋ ಕುಸಲಸ್ಸಾ"ತಿಆದಿನಾ ಆಹಾರಪಚ್ಚಯಾದೀಸು ಚ, "ಕುಸಲೋ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ, ಸಹಜಾತಂ, ಪಚ್ಛಾಜಾತಂ, ಸಹಜಾತಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಾನಂ ರೂಪಾನಂ। ಪಚ್ಛಾಜಾತಾ ಇಮಸ್ಸ ಕಾಯಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಕುಸಲಸ್ಸ...ಪೇ॰... ಪುರೇಜಾತಂ ವತ್ಥು ಕುಸಲಾನಂ ಖನ್ಧಾನಂ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇನ ಪಚ್ಚಯೋ"ತಿಆದಿನಾ ವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯಾದೀಸು ಚ ಪಾಳಿಗತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಾ।

ತತ್ಥ ಕುಸಲಧಮ್ಮೋ ನಾಮೇಸ ಯಸ್ಮಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜನ್ತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಪಚ್ಛಾಜಾತಪಚ್ಚಯಂ, ವಿಪಾಕಪಚ್ಚಯಞ್ಚ ಸೇಸೇಹಿ ದ್ವಾವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ। ಕುಸಲಸ್ಸ ಚ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋನ್ತೋ ಠಪೇತ್ವಾ ಪುರೇಜಾತಪಚ್ಛಾಜಾತವಿಪಾಕವಿಪ್ಪಯುತ್ತಪಚ್ಚಯೇ ಸೇಸೇಹಿ ವೀಸತಿಯಾ ಪಚ್ಚಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯೋ ಹೋತಿ। ಏವಂ ಕುಸಲೋ ಕುಸಲಾದೀನಂ, ಅಕುಸಲೋ ಚ ಅಕುಸಲಾದೀನಂ ಯಥಾನುರೂಪಂ ಪಚ್ಚಯಾ ಹೋನ್ತಿ, ತಸ್ಮಾ ಕುಸಲಾದೀನಂ ತಂತಂಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನವಿಭಾಗಂ ದಸ್ಸೇತುಂ ಪಞ್ಹಾವಾರೋ ವುತ್ತೋ। ತತ್ಥ **ಸೇಖಾ ಗೋತ್ರಭು**ನ್ತಿ ಸೋತಾಪನ್ನಂ ಸನ್ಧಾಯ ವುತ್ತಂ, **ವೋದಾನ**ನ್ತಿ ಸಕದಾಗಾಮಿಅನಾಗಾಮಿನೋ। ತೇಸಂ ಹಿ ಗೋತ್ರಭುಚಿತ್ತಂ ವೋದಾನಂ ನಾಮ। **ಮಗ್ಗಾ ವುಟ್ಠಹಿತ್ವಾ**ತಿ ಮಗ್ಗವೀಥಿತೋ ವುಟ್ಠಾಯ। ನ ಹಿ ಮಗ್ಗಾನನ್ತರಾ ಪಚ್ಚವೇಕ್ಖಣಾ ನಾಮ ಅತ್ಥೀತಿ ಅಯಂ ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನೇ ಕುಸಲತ್ತಿಕನಯೋ।

ವೇದನಾತ್ತಿಕಾದೀಸು "ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ। ದ್ವೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಏಕೋ ಖನ್ಧೋ"ತಿಆದಿನಾ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಪಟಿಚ್ಚವಾರಾದೀಸು ಪಞ್ಹಾವಾರಪರಿಯೋಸಾನೇಸು ಸತ್ತಸು ವಾರೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ

ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದೀಹಿ ಚ ಏಕಮೂಲಾದೀಹಿ ನಯೇಹಿ ಚ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕೇಸು ಲಬ್ಭಮಾನಪದವಸೇನ ಗಣನಾನಯೋ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬೋ। ತತ್ಥ ವೇದನಾತ್ತಿಕೇ ವೇದನಾಕ್ಖನ್ಧಸ್ಸ ಅಲಬ್ಭನತೋ **"ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ನಿಸ್ಸಾಯ ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ"**ತಿಆದಿ ವುತ್ತಂ। ಸಬ್ಬತ್ಥ ವಿಸೇಸೋ ಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾನುಸಾರೇನೇವ ಞಾತಬ್ಬೋತಿ ಅಯಂ ಅನುಲೋಮಪಟಿಲೋಮೇ **ತಿಕಪಟ್ಠಾನನಯೋ।**

ದುಕಪಟ್ಠಾನೇ ಪನ "ಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಅಲೋಭಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅದೋಸೋ। ಅಮೋಹೋ। ಅದೋಸಂ ಅಮೋಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಲೋಭೋ। ಅದೋಸೋ। ಲೋಭಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮೋಹೋ। ಮೋಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಲೋಭೋ। ದೋಸಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಮೋಹೋ। ಮೋಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ದೋಸೋ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ ಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ... ಪೇ॰... ಹೇತೂ ಚ ನಹೇತೂ ಚ। ನಹೇತುಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ನ...ಪೇ॰... ಹೇತೂ ಚ ನಹೇತೂ ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇತುದುಕೇ,

"ಸಹೇತುಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಹೇತುಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಸಹೇತುಕಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ...ಪೇ॰... ಸಹೇತುಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ। ಅಹೇತುಕೋ...ಪೇ॰... ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪಂ। ಪಟಿಸನ್ಧಿಕ್ಖಣೇ...ಪೇ॰... ಸಹೇತುಕೋ ಚ, ಅಹೇತುಕೋ ಚ...ಪೇ॰... ಅಹೇತುಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಹೇತುಕೋ। ವಿಚಿಕಿಚ್ಛಾಸಹಗತಂ ಉದ್ಧಚ್ಚಸಹಗತಂ ಮೋಹಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಕಾ ಖನ್ಧಾ...ಪೇ॰... ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ। ಆಹಾರಸಮುಟ್ಠಾನ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ಸಹೇತುಕದುಕಾದೀಸು ಚ ಕೇನಚಿವಿಞ್ಞೇಯ್ಯದುಕವಜ್ಜಿತೇಸು ಸಬ್ಬದುಕೇಸು ಪಚ್ಚೇಕಂ ಪಟಿಚ್ಚವಾರಾದೀಸು ಸತ್ತಸು ಮಹಾವಾರೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದೀಸು ಚತೂಸು ನಯೇಸು ಏಕಮೂಲಕಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಹಿ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ವುತ್ತಾನುಸಾರೇನ ಯಥಾನುರೂಪಂ ವಿಭಙ್ಗನಯೋ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಞಾತಬ್ಬೋ। ಸಬ್ಬಸ್ಮಿಮ್ಪಿ ಹಿ ಪಟ್ಠಾನೇ ಕೇನಚಿವಿಞ್ಞೇಯ್ಯದುಕಂ ನ ಲಬ್ಭತೀತಿ ಅಯಂ **ದುಕಪಟ್ಠಾನನಯೋ।**

ದುಕತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ ಪನ "ಹೇತುಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತು ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಹೇತುದುಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇ ಕುಸಲಂ ಪದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪಟಿಚ್ಚವಾರಾದೀಸು ಸತ್ತಸು ವಾರೇಸು ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಕಪಚ್ಚಯಾ ಏಕಮೂಲಕಾದಿನಯೇಹಿ ದಸ್ಸಿತಾ । ಯಥಾ ಚ ಕುಸಲಂ ಪದಂ, ಏವಂ ಅಕುಸಲಂ ಪದಂ, ಅಬ್ಯಾಕತಞ್ಚ ಹೇತುದುಕೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವುತ್ತನಯೇನ ದಸ್ಸೇತ್ವಾ ಹೇತುಕುಸಲದುಕತಿಕನ್ತಿ ಠಪಿತಂ। ಪಾಳಿ ಪನ ಅತಿಸಂಖಿತ್ತಾ। ಯಥಾ ಕುಸಲತ್ತಿಕಂ, ಏವಂ "ಹೇತುಂ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತು ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದವಸೇನ ವೇದನಾತ್ತಿಕಾದಯೋಪಿ ಹೇತುದುಕೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಹೇತುವೇದನದುಕತಿಕಾದೀನಿ ಏಕವೀಸತಿದುಕತಿಕಾನಿ ದಸ್ಸಿತಾನೀತಿ। ಯಥಾ ಚ ಹೇತುದುಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಲಬ್ಭಮಾನಕಪದವಸೇನ ದ್ವಾವೀಸತಿತಿಕಾ ಯೋಜಿತಾ, ಏವಂ ಸಹೇತುಕದುಕಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬೇಹಿ ಸದ್ಧಿಂ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವಾವೀಸತಿತಿಕಾ ಯೋಜೇತಬ್ಬಾ। ಪಾಳಿ ಪನೇತ್ಥ ಇತೋ ಪರೇಸುಪಿ ಸಬ್ಬತ್ಥ ಅತಿಸಂಖಿತ್ತಾ। ಏವಂ ದ್ವಾವೀಸತಿತಿಕೇ ಗಹೇತ್ವಾ ದುಕಸತೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದುಕತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ ದೇಸಿತನ್ತಿ ಅಯಂ **ದುಕತಿಕಪಟ್ಠಾನನಯೋ।**

ತಿಕದುಕಪಟ್ಠಾನೇಪಿ "ಕುಸಲಂ ಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಹೇತುಪದಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪಟಿಚ್ಚವಾರಾದೀಸು ಸತ್ತಸು ಮಹಾವಾರೇಸು ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದಿನಯಚತುಕ್ಕವಸೇನ ಲಬ್ಭಮಾನಕಪಚ್ಚಯಾ ಏಕಮೂಲಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬವಾರೇಹಿ ದಸ್ಸಿತಾ। ಯಥಾ ಹೇತುಪದಂ, ಏವಂ ನಹೇತುಪದಮ್ಪಿ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಕುಸಲಹೇತು ತಿಕದುಕನ್ತಿ ಠಪಿತಂ। ಯಥಾ ಚ ಕುಸಲತ್ತಿಕೇನ ಸದ್ಧಿಂ ಹೇತುದುಕಂ, ಏವಂ "ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಹೇತುಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ"ತಿಆದಿನಾ ವೇದನಾತ್ತಿಕಾದೀಹಿಪಿ ತಂ ಯೋಜೇತ್ವಾ ವೇದನಾತ್ತಿಕದುಕಾದೀನಿ ಏಕವೀಸತಿತಿಕದುಕಾದೀನಿ ದಸ್ಸಿತಾನಿ। ಯಥಾ ಚ ಹೇತುದುಕಂ, ಏವಂ ಸಹೇತುಕಾದಯೋಪಿ ಸಬ್ಬೇ ಪಚ್ಚೇಕಂ ದ್ವಾವೀಸತಿಯಾ ತಿಕೇಹಿ ಲಬ್ಭಮಾನಪದವಸೇನೇವ ಯೋಜಿತಾ। ಏವಂ ದುಕಸತಂ ದ್ವಾವೀಸತಿಯಾ ತಿಕೇಸು ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಿಕದುಕಪಟ್ಠಾನಂ ದೇಸಿತನ್ತಿ ಅಯಂ **ತಿಕದುಕಪಟ್ಠಾನನಯೋ।**

ತಿಕತಿಕಪಟ್ಠಾನೇಪಿ “ಕುಸಲಂ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲೋ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಕುಸಲತ್ತಿಕಂ ವೇದನಾತ್ತಿಕಾದೀಹಿ ಸಬ್ಬತ್ತಿಕೇಹಿ, ವೇದನಾತ್ತಿಕಾದಯೋ ಚ ಕುಸಲತ್ತಿಕಾದೀಹಿ ವುತ್ತನಯೇನ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಏವಂ ತಿಕೇಸು ಏವ ತಿಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತಿಕತಿಕಪಟ್ಠಾನಂ ದೇಸಿತನ್ತಿ ಅಯಂ **ತಿಕತಿಕಪಟ್ಠಾನನಯೋ**।

ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನೇಪಿ “ಹೇತುಂ ಸಹೇತುಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತು ಸಹೇತುಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ”ತಿಆದಿನಾ ಹೇತುದುಕಂ ಸಹೇತುಕಾದೀಹಿ, ಸಹೇತುಕಞ್ಚ ಹೇತುದುಕಾದೀಹಿ ಯೋಜೇತ್ವಾ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇಹಿ ಪಚ್ಚಯಾ ದಸ್ಸಿತಾ। ಏವಂ ದುಕೇಸು ಏವ ದುಕೇ ಪಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನಂ ದೇಸಿತನ್ತಿ ಅಯಂ **ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನನಯೋ**। ಏವಂ ತಾವ ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನೇ –

“ತಿಕಞ್ಚ ಪಟ್ಠಾನವರಂ ದುಕುತ್ತಮಂ,
ದುಕತಿಕಞ್ಚೇವ ತಿಕದುಕಞ್ಚ।
ತಿಕತಿಕಞ್ಚೇವ ದುಕದುಕಞ್ಚ,
ಛ **ಅನುಲೋಮಮ್ಹಿ** ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿ॥ –

ವುತ್ತಾ ಛ ನಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪನೇತೇಸು ಛಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಟ್ಠಾನೇ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಸೇನ ಏತೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಚತುವೀಸತಿನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಮಿದಂ ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬಂ। ಅಯಂ **ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನನಯೋ**।

ಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನೇ ಪನ “ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಅಕುಸಲಂ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ…ಪೇ॰… ದ್ವೇ ಖನ್ಧಾ, ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪ”ನ್ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ,** “ನಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ನಹೇತುಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ…ಪೇ॰… ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪ”ನ್ತಿಆದಿನಾ **ದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, “ನಹೇತುಂ ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತು ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ನಹೇತುಂ ನಕುಸಲಂ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ ತಯೋ ಖನ್ಧಾ”ತಿಆದಿನಾ **ದುಕತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, “ನಕುಸಲಂ ನಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ನಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, “ನಕುಸಲಂ ನಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ನಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, “ನಹೇತುಂ ನಸಹೇತುಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತು ನಸಹೇತುಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ”ತಿಆದಿನಾ **ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚಾತಿ ಛಸು ಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನೇಸು ಅನುಲೋಮತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಛಸು ಪಟ್ಠಾನೇಸು ವುತ್ತೇನ ಸಬ್ಬೇನ ಪಕಾರೇನ ಪಾಳಿನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇದಞ್ಚ ಕುಸಲಾದೀನಂ, ಹೇತುಆದೀನಞ್ಚ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಜಾತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ **ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಕುಸಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। **ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಕುಸಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪೋ। ತಥಾ “ಅಕುಸಲಂ ಅಬ್ಯಾಕತಂ ಏಕಂ ಖನ್ಧಂ ಪಟಿಚ್ಚ…ಪೇ॰… ಅಕುಸಲಾ, ಅಬ್ಯಾಕತಾ ಖನ್ಧಾ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಞ್ಚ ರೂಪಂ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ”ತಿ ಏವಮಾದಿನಾ ನಯೇನೇತ್ಥ ಅತ್ಥೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಏವಮೇತ್ಥ ಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನೇ –

“ತಿಕಞ್ಚ ಪಟ್ಠಾನವರಂ ದುಕುತ್ತಮಂ,
ದುಕತಿಕಞ್ಚೇವ ತಿಕದುಕಞ್ಚ।
ತಿಕತಿಕಞ್ಚೇವ ದುಕದುಕಞ್ಚ,
ಛ **ಪಚ್ಚನೀಯಮ್ಹಿ** ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ”ತಿ॥ –

ವುತ್ತಾ ಛ ನಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಸೇನ ಚತುವೀಸತಿನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಮಿದಂ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ **ಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನನಯೋ।**

ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನೇ ಪನ "ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ। ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ,** "ಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ **ದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, "ಹೇತುಂ ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತು ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ದುಕತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, "ಕುಸಲಂ ಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ನಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, "ಕುಸಲಂ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಕುಸಲೋ ನಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, "ಹೇತುಂ ಸಹೇತುಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ನಹೇತು ನಸಹೇತುಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತನಯೇನ ಸಬ್ಬೇನ ಪಕಾರೇನ ಪಾಳಿನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇದಂ ಕುಸಲಾದೀನಂ ಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಾನಂ ಕುಸಲಾದಿಭಾವಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಜಾತಂ। ತತ್ಥ ಹಿ **ಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚಾ**ತಿ ಕುಸಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವವಿಧಾನಂ। **ನಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಕುಸಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವನಿವಾರಣಂ, ತಸ್ಮಾ "ಕುಸಲೇ ಖನ್ಧೇ ಪಟಿಚ್ಚ ಚಿತ್ತಸಮುಟ್ಠಾನಂ ರೂಪ"ನ್ತಿಆದಿನಾ ವಿಸ್ಸಜ್ಜನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಏವಮೇತ್ಥ ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನೇ –

"ತಿಕಞ್ಚ ಪಟ್ಠಾನವರಂ ದುಕುತ್ತಮಂ,
ದುಕತಿಕಞ್ಚೇವ ತಿಕದುಕಞ್ಚ।
ತಿಕತಿಕಞ್ಚೇವ ದುಕದುಕಞ್ಚ,
ಛ **ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಮ್ಹಿ** ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ"ತಿ॥ –

ವುತ್ತಾ ಛ ನಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಸೇನ ಚತುವೀಸತಿನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಮಿದಂ ಧಮ್ಮಾನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ **ಅನುಲೋಮಪಚ್ಚನೀಯಪಟ್ಠಾನನಯೋ।**

ಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನೇ "ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰… ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತಿ ಹೇತುಪಚ್ಚಯಾ"ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ,** "ನಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, "ನಹೇತುಂ ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತು ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰… ಹೇತು ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀತಿ"ಆದಿನಾ **ದುಕತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, "ನಕುಸಲಂ ನಹೇತುಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ ಹೇತು ಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಹೇತು ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, "ನಕುಸಲಂ ನಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಅಕುಸಲೋ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ…ಪೇ॰… ಅಬ್ಯಾಕತೋ ಸುಖಾಯ ವೇದನಾಯ ಸಮ್ಪಯುತ್ತೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ತಿಕತಿಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, "ನಹೇತುಂ ನಸಹೇತುಕಂ ಧಮ್ಮಂ ಪಟಿಚ್ಚ ಹೇತು ಸಹೇತುಕೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿಆದಿನಾ **ದುಕದುಕಪಟ್ಠಾನೇ** ಚ, ಹೇಟ್ಠಾ ವುತ್ತೇನ ಪಕಾರೇನ ಪಾಳಿನಯೋ ವೇದಿತಬ್ಬೋ। ಇದಞ್ಚ ಕುಸಲಾದಿಧಮ್ಮಾನಂ ಪಚ್ಚಯತ್ತಂ ಪಟಿಕ್ಖಿಪಿತ್ವಾ ತೇಸಂ ಪಚ್ಚಯುಪ್ಪನ್ನಭಾವಅಪ್ಪಟಿಕ್ಖೇಪವಸೇನ ಪವತ್ತತ್ತಾ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನಂ ನಾಮ ಜಾತಂ। ತತ್ಥ **ನಕುಸಲಂ ಧಮ್ಮ**ನ್ತಿ ಕುಸಲಸ್ಸ ಪಚ್ಚಯಭಾವನಿವಾರಣಂ। **ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ**ತಿ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿವಿಧಾನಂ। ಕುಸಲಂ ಪನ ಪಟಿಚ್ಚ ಕುಸಲಸ್ಸ ಉಪ್ಪತ್ತಿಅಭಾವತೋ "ಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಅವತ್ವಾ "ಅಕುಸಲೋ ಧಮ್ಮೋ ಉಪ್ಪಜ್ಜತೀ"ತಿ ಲಬ್ಭಮಾನಪದವಸೇನ ವುತ್ತಂ। ಕುಸಲಂ, ಹಿ ಅಕುಸಲಂ, ಅಬ್ಯಾಕತಂ ವಾ ಸಹಜಾತಪಚ್ಚಯಂ ಕತ್ವಾ ಉಪ್ಪಜ್ಜಮಾನೋ ಕುಸಲೋ ನಾಮ ನತ್ಥಿ, ತಸ್ಮಾ ಅಕುಸಲಸ್ಸ ಚ ಅಬ್ಯಾಕತಸ್ಸ ಚ ವಸೇನ ದೇಸನಾ ಕತಾ। ಏವಮಞ್ಞತ್ಥ। ಏವಮೇತ್ಥ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನೇ –

"ತಿಕಞ್ಚ ಪಟ್ಠಾನವರಂ ದುಕುತ್ತಮಂ,
ದುಕತಿಕಞ್ಚೇವ ತಿಕದುಕಞ್ಚ।
ತಿಕತಿಕಞ್ಚೇವ ದುಕದುಕಞ್ಚ,
ಛ **ಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮಮ್ಹಿ** ನಯಾ ಸುಗಮ್ಭೀರಾ"ತಿ॥ -

ವುತ್ತಾ ಛ ನಯಾ ವೇದಿತಬ್ಬಾ। ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪನೇತ್ಥಾಪಿ ತಿಕಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಸೇನ ಏಕೇನ ಪರಿಯಾಯೇನ ಚತುವೀಸತಿನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಮಿದಂ ಧಮ್ಮಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನನ್ತಿ ವೇದಿತಬ್ಬನ್ತಿ ಅಯಂ **ಪಚ್ಚನೀಯಾನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನನಯೋ**।

ಏವಮಿದಂ ಭಗವತಾ ಅನುಲೋಮಪಟ್ಠಾನಾದೀಸು ಚತೂಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಟ್ಠಾನೇ ತಿಕದುಕಾದೀನಞ್ಞೇವ ಛನ್ನಂ ಛನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಸೇನ ಚತುವೀಸತಿನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಮಹಾಪಕರಣಂ ದೇಸಿತಂ। ಪಚ್ಚಯವಸೇನ ಪನೇತೇಸು ಚತುವೀಸತಿಯಾ ಪಟ್ಠಾನೇಸು ಏಕೇಕಸ್ಮಿಂ ಪಚ್ಚಯಾನುಲೋಮಾದೀನಂ ಚತುನ್ನಂ ಚತುನ್ನಂ ನಯಾನಂ ವಸೇನೇತಂ ಛನ್ನವುತಿನಯಪಟಿಮಣ್ಡಿತಂ ಹೋತಿ, ಧಮ್ಮವಸೇನೇವ ಚೇತಂ ಪಕರಣಂ ಚತುವೀಸತಿಸಮನ್ತಪಟ್ಠಾನಂ ವುತ್ತನ್ತಿ ಅಯಮೇತ್ಥ ವಿಭಙ್ಗನಯೋ।

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನಿಯಾ ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾಯ

ಪಟ್ಠಾನಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।

ನಿಗಮನಕಥಾ

ಏತ್ತಾವತಾ ಚ -

೧. ಮಾತಿಕಾಯಾಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸ, ಆರದ್ಧಾ ಅತ್ಥವಣ್ಣನಾ।
ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನೀ ನಾಮ, ಯಾ ಸಾ ನಿಟ್ಠಮುಪಾಗತಾ॥

೨. ನಿಟ್ಠಂ ಯಥಾಯಂ ಸಮ್ಪತ್ತಾ, ಲಜ್ಜೀಹಿ ಅಭಿಪತ್ಥಿತಾ।
ಸಬ್ಬೇ ನಿಟ್ಠಂ ತಥಾ ಸನ್ತಾ, ಸಮೇನ್ತು ಸುಮನೋರಥಾ॥

೩. ಯೋ ಗಮ್ಭೀರೋ ಸಸಾದೀನಂ, ಸಮುದ್ದೋವ ಭಯಾವಹೋ।
ಕಾಲೇಸ್ಮಿಂ ಧೀಮತಞ್ಚಾಪಿ, ಅಪಿ ಗನ್ಥಾವಲೋಕನೇ॥

೪. ಪಠಮನ್ತರಧಾನಸ್ಸ, ಅಭಿಧಮ್ಮಸ್ಸ ತಸ್ಸ ಯಂ।
ಸಿಲಾಲೇಖಾ ನಿಧೀನಂವ, ಧಮ್ಮತ್ಥಾನಂ ಪಕಾಸಿಕಾ॥

೫. ನಾವಾ ವಿಯ ಸಮುದ್ದಸ್ಸ, ಸುಖೋತರಣಪದ್ಧತಿ।
ಪಾಳಿಅಟ್ಠಕಥಾ ಚೇಸಾ, ಪರಿಸುದ್ಧಾ ಅನಾಕುಲಾ॥

೬. ನಯತೋಪಿ ಅವಿಕ್ಕಿಣ್ಣಾ, ಅಸಂಕಿಣ್ಣಾ ನಿಕಾಯತೋ।
ಯತೋ ಸಕ್ಕಚ್ಚ ಸೋತಬ್ಬಾ, ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಯಾ ಸತಾ॥

೭. ಸದ್ಧಮ್ಮಟ್ಠಿತಿಕಾಮೇನ, ಅನತ್ತುಕ್ಕಂಸನಾದಿತೋ।
ಮಯಾಪಿ ವಣ್ಣಯನ್ತೇನ, ರಚಿತಾ ಸುದ್ಧಚೇತಸಾ।
ತೇತ್ತಿಂಸಭಾಣವಾರಾಯ, ಪರಿಮಾಣೇನ ತನ್ತಿಯಾ॥

೮. ಮಾತಿಕಾವಣ್ಣನಾ ಯಾ ಸಾ, ಯಾವ ನಿಟ್ಠಂ ಯಥಾಬಲಂ।
ಸಬ್ಬತ್ಥಸಙ್ಗಹಾ ಏಸಾ, ಅನಾಕುಲಪದಕ್ಕಮಾ॥

೯. ಯಂ ಪತ್ತಂ ಕುಸಲಂ ತೇನ, ಪತ್ವಾ ಸಮ್ಬೋಧಿಮುತ್ತಮಂ।
ನಿಟ್ಠಂ ಪಾಪೇಯ್ಯಮಖಿಲೇ, ಪಾಣಿನೋ ಹಿತಚೇತಸಾ॥

೧೦. ನಾನಾಜನಾಧಿರಮಣೀಯತರಸ್ಸ,
ಚೋಳರಟ್ಠಸ್ಸ ಭಾರಮಧಿವಾಹಕುಲನ್ಧರಸ್ಸ।
ಕಾವೇರಿಪೂತಸಲಿಲೇನ ಹಿತಾಲಯಸ್ಸ,
ರಾಜಾಧಿರಾಜವರವಂಸಸುಪೀಣಿತಸ್ಸ॥

೧೧. ಮಜ್ಝಮ್ಹಿ ಚೋಳಕಕಲಙ್ಕನಿಭೇನ ಮಗ್ಗಂ,
ಪೂರಂ ವಿಸಾಲವಿಭವೇಹಿ ಮಹಾಕುಲೇಹಿ।
ಪಾಕಾರಚಕ್ಕಪರಿಖಾಹಿ ಚ ಗೋಪುರೇಹಿ,
ಯುತ್ತಂ ಜನಾಕುಲಸುಸಜ್ಜಿತರಾಜಮಗ್ಗಂ॥

೧೨. ಸಬ್ಬೂಪಭೋಗಪರಿಭೋಗಧನೇಹಿ ನಾನಾ-
ವಣ್ಣೇಹಿ ಪುಣ್ಣವಿವಿಧಾಪಣಿಕೇಹಿ ಸೋಭಂ।
ಚೋಳಾಧಿನಾಗಪುರನನ್ದನನಾಥಭೂತಂ,
ಯೇ ತತ್ಥ ಸೋಗತವಿಹಾರವರಾಭಿರಾಮಾ॥

೧೩. ತೇಸಂ ಮುಖೇ ಜನಮನೋಹರಸತ್ಥುಬಿಮ್ಬ-
ಸಮ್ಭಾವಿತೇ ಮಹತಿ ಸಜ್ಜನಮಾನನೀಯೇ।
ವಿಜ್ಜಾಲಯೇಹಿ ಉದಯಾಚಲಸನ್ನಿಭೇಹಿ,
ಕೇಲಾಸಕೂಟಸಿಖರೋಪಮಚೇತಿಯೇಹಿ॥

೧೪. ಪಾಸಾದಹಮ್ಮಿಯವರೇಹಿ ಚ ಮಣ್ಡಪೇಹಿ,
ಜಮ್ಬುಮ್ಬತಾಲಪನಸಾದಿತರಾವಲೀಹಿ।
ನನ್ದೋಪನನ್ದಭುಜಗಸ್ಸ ವರಸ್ಸ ಭೋಗ-
ಚಕ್ಕಾವಲೀಸಮಸುಧಾಕತಗೋಪುರೇಹಿ॥

೧೫. ಯುತ್ತೇ ವಿಸಾಲಸಿಕತಾಸಿತಮಾಳಕೇಹಿ,
ಯುತ್ತೇ ಸುಸೀಲಯತಿಸಙ್ಘನಿಸೇವಿತಮ್ಹಿ।
ಕಲ್ಯಾಣಕಮ್ಮನಿರತೇಹಿ ಹಟೂಪಹಾರೇ,
ನಾಗಜ್ಜುನವ್ಹಯವಿಹಾರವರೇ ವಸನ್ತೋ॥

೧೬. ನಾಮೇನ ಯೋ ಧುತಧರಗ್ಗಸಮಾನನಾಮೋ,
ಚನ್ದೋವ ಪಾಕಟನಭೋದಿತವೀತಪಙ್ಕೋ।
ಸತ್ಥನ್ತರೇಸು ನಿಪುಣೋ ಪಿಟಕತ್ತಯೇ ಚ,
ವಾದೀಭಯೂಥವಿಪಿನೇ ಮಿಗರಾಜಲೀಲೋ॥

೧೭. ಯೋ ಸಾಗರೋವ ನ ವಿಲಙ್ಘತಿ ಸೀಲವೇಲ-
ಮಪ್ಪಿಚ್ಛತಾದಿಗುಣಸಾರವಿಭೂಸಿತತ್ತೋ।
ಜೋತೇತಿ ಸಾಸನಮಲಂ ನಿಖಿಲಂ ಜಹನ್ತೋ,
ಸಕ್ಕಚ್ಚ ಧಮ್ಮವಿನಯಂ ಪರಿದೀಪಯನ್ತೋ॥

೧೮. ತೇನಾಭಿಧಮ್ಮಪಿಟಕಣ್ಣವವಿಪ್ಪಕಿಣ್ಣ-
ಸಾರತ್ಥರತ್ನನಿಕರೇವ ಸಮುದ್ಧರಿತ್ವಾ।
ಸಮ್ಮಾಪಜಾನಗಳಲಙ್ಕರಣಾಯ **ಮೋಹ-**
ವಿಚ್ಛೇದನೀ ವಿರಚಿತಾ ರತನಾವಲೀ ಯಾ॥

೧೯. ಸಾಯಂ ಪಭಾಸತು ಸುಕಿತ್ತಿವಿರಾಜಮಾನಾ,
ಧಮ್ಮೇಸು ಮೋಹತಿಮಿರಂ ವಿನಿಹಚ್ಚ ಸಮ್ಮಾ।
ಆಭಾತು ತಾವ ಜಿನಸಾಸನಜೋತಿ ಯಾವ,
ವತ್ತಿಸ್ಸತಿಸ್ಸ ಜನತಾಹಿತಮಾವಹನ್ತೀ॥

ಇತಿ ಚೋಳರಟ್ಠೇ **ಮಹಾಕಸ್ಸಪತ್ಥೇರೇನ** ವಿರಚಿತಾ

ಮೋಹವಿಚ್ಛೇದನೀ ನಾಮ

ಅಭಿಧಮ್ಮಮಾತಿಕತ್ಥವಣ್ಣನಾ ನಿಟ್ಠಿತಾ।